AMBROSIUS

LINGUA

CHALDAICA

1539

273

U. LI.
16/a

5

47311

INTRO DVCTIO IN CHALDAI

cam linguã, Syriacã, atq; Arme=
nicã, & decẽ alias linguas.

CHARACTERVM DIFFEREN
tiũ Alphabeta, circiter quadraginta, &
eorũdem inuicem cõformatio.

MYSTICA ET CABALISTICA
quãplurima ſcitu digna. Et deſcriptio
ac ſimulachrũ Phagoti Afranij.

THESEO AMBROSIO EX CO
mitibus Alboneſii. I. V. Doct. Papieñ.
Canonico Regulari Lateranenſi,
ac Sancti Petri in Cœlo Aureo
Papiæ Præpoſito, Authore.

M.D.XXXIX.

¶ Linguarum vero, & Alphabetorũ no=
mina ſequens pagella demonſtrabit.

¶Nomina Linguarum,& Alphabetorum, de quibus in hoc opere fit mentio ; & eorum numerus.

Chaldæorum.3.
Samaritanorum.3.
Aſſyriorũ.)
Syrorum.)).3.
Phœnicũ.)
Hebræorum,computatis his quę ab alijs ponũtur.10.
Aarabum.)
Punicorũ.)
Perſarum.)).1.
Tartaroꝝ.)
Turcarũ.)
Latinorum.1.
Græcorum.3.
Iacobitarum.)
Cophtitarum.) .2.
Macedonũ.)
Miſſiorum.)
Bulgarorũ.)).1.
Seruianorũ.)
Ruſiorum.)

Dalmatarũ.)
Illyricorum.) 2.
Indorum.2.
Armeniorum.1.
Vuandalorum.1.
Virgilij philoſophi.1.
Apolonij Tianei.1.
Hierogliphicum.1.
Babiloniorũ.)
Erithreorum.) .1.
Saracenorum.1.
Aegyptiorum.1.
Hetruſcorum.2.
Gotthorum.1.
Hiberię magnę)
Georgianorũ.) .1.
Incognitum.1.
Magi Spoletani Characteres in vno complexu.

¶Quamplurima alia diuerſoꝝ generum alphabeta, adhuc ſeruant,alio tempore publicanda. Si iſta placuiſſe viſa fuerint.

THESEVS AMBROSIVS EX COMITI-
bus Albonesii, & Palatinis Lomelleñ. I. V. Doctor,
& Collegij Dñorum Iudicum Papiæ, in pręſentia
Conſul, Canonicuſq; Regul. Lateraneñ. ac Sā-
cti Petri in Cœlo Aureo Papię Præpoſitus.
Reuereñ. Domino Afranio Canonico
Ferrarieñ. Patruo Suo. S. P. D.

SOlem iſtum viſibilem, Afrani Patrue Reuerende, quē corporeis oculis, magnum Phœbea ſua face illuſtrare cernimus mundum, veteres cum Theologi, tum Philoſophi, ſcite pariter ac docte, nihil aliud omnino eſſe, quā veram ac expreſſam ſolis illius, qui intelligentia & ratione comprehenditur, (ſi dicere fas eſt) imaginē, dixerunt. Proindeq; quemadmodum Sol ille temporum dux ac moderator, in magno, varietate diſtincto atq; lucenti, (quē Græci κόσμον, vocant) mundo, in varijs quoq; & diuerſis temporum cōditionibus, multiformiq; eorūdem ſtatu, varios etiam, ac monſtroſos ſæpenumero igneo ſuo, atq; viuifico calore producit effectus. Eodem modo Sol hic mirabili quodam ac latenti modo, in microcoſmo iſto, in varijs diuerſiſq; temporibus, ac ſæculis, varia ingenia, nouas atq; inauditas ingenij & intellectus educit operationes. In prioribus namq; ſæculis, ad liberales, quas vocant, artes. Aſtrologiam. ſ. Grāmaticam, Rhetoricam, Dialecticā, Geometriam, Arithmeticā, Muſicā. Cæteraſq; alias mœchanicas, ad vſum tamē hominis, cum vtiles, tum neceſſarias artes, inueniendas, hunc excitaſſe quāplurimos videmus. Mercurium quoq; (vt Seth filios cæteroſq; taceam, & à conten-

tionibus omnino diſcedã) ad literarũ nouos characteres effingẽdos. Tubal, Lamech filiũ, patrẽ canentiũ Cythara, & Organo, ad Muſicã. Pythagorã deinde ad ipſius Muſices harmoniã cõcinnandã ſuſcitaſſe legimus. Eadem vis, idẽ calor, eadẽ Dei oĩpotẽtis gratia, tꝑibus iſtis me mouit, vt veris Chaldæorũ literis mõ cõpertis, Armeniorũq; ꝓprijs literarũ notis, atq; figuris inuentis, illas in p̄ſentia, vnà cũ differentibus multaꝝ aliaꝝ gentiũ characteribus, & eorũdẽ inter ſe cõcinnatã harmoniã, & mutuã (nec hactenus à quoquã tentatã) clarãq; cõformationẽ, pro cõmuni ſtudioſoꝝ vtilitate in lucẽ darẽ. Vt in libello noſtro latius videri poterit. Quẽ multis varijſq; de cauſis ac rationibus tibi mittẽdũ cẽſui. Nõ quidẽ tãtũ ob ſtrictũ cõſanguinitatis noſtræ vinculũ, ac mutuã inter nos beneuolentiã. Quãtũ ob ſtudij inuentioniſq; tuæ pariter ac meę ſimilitudinẽ. Quãdo tu inuẽtor es, & ego quoq; inuentor. Tu noui & non amplius viſi, ſingularis Muſicę facultatis Organi, qđ Phagotũ vocas, de quo plura alibi dicent. Et ego prę̈ſentis nouæ & vtilis cõſonãtiæ, ac variaꝝ linguarum & characterũ differentiũ harmoniæ. Merito igitur τὰ ὅμοια καὶ τὰ ὁμοιομερῆ τοῖς συμβόλοισ, (vt in prouerbio eſt) mittuntur. Tu vero ea frõte, qua mea ſemꝑ ſolitus es, illũ accipe. Et ſi tardius quã ſperaueras, & frequẽtibus literis tuis efflagitaueras, ad te fortaſſe venit, noli mirari. Quãdoqdẽ à labyrintheis ſe ſe ambagibus, aliquoꝝ opera vix etiã nũc extricare potuerit. Debuiſſet ſanè liber iſte ante Herculis Eſtenſis, Inclyti Ducis tui cõſpectũ ſe repręſentare, ſi qdẽ vt ſcis, & ſequens Franciſci Scæuolę Epiſtola inſinuat, in florẽtiſſima atq; paccatiſſima illius Vrbe Ferraria. Et ſub tanti Principis fœliciſſimo

Imperio

Imperio initiũ ſumpſit. Verũ quia Patrũ meoꝝ iuſſu, Ciuitatẽ illã, natura ipſa & ſitu, & ædificioꝝ deſcriptiõe, atq; pulchritudine nobiliſſimã, tranquillã præterea, relinquere, & in infœlicẽ patriã redire, ac Papiã tot papè procellis, tempeſtatibus, naufragijs, ruinis, incendijſq;, paulo ante ꝑcuſſam, atq; penè funditus euerſam, incolere coactus ſum, optatũ ibi finẽ ſumere non potuit. Hic vero multis, ac varijs agẽdarum rerum, & officij mei morantibus tricis, ac ob neceſſariarum ad impreſſoriam artem rerum penuriam, & alijs hincinde emergentibus atq; pullulãtibus in dies cauſis admodum impeditus, vix tandem ad eam quiui contendere metam, vt hodie à libri impreſſione chalcographi manum retraherem, Propterea libellus ipſe, quoniã ex ea nũc vrbe, quæ vix vrbis faciem adhuc, poſt tot ſuſceptas clades, recuperare incipit, nudus ferè, ac nuptiali veſte, dicendi. ſ. lepore atq; facundia minime ornatus, exit. Ad regales tanti atq; talis Principis nuptias venire non audet. Ne forſan importuno tempore, non vocatus, & incomptus accedẽs, cũ ignominia, & plagis inſuꝑ impoſitis, repulſam ferat. Proĩde tu, qui à teneris annis, in illorum Principum aula nutritus es, & horas adeundi, & quę ad eorum faciãt ſtomachum, optime cognouiſti. Cum librum tam multa linguarũ diuerſitate, & multigena characterum varietate refertum, acceperis. Si tam excelſi Principis adire præſentiam non indignũ fore cenſueris, & gratum quoquomodo futurum iudicaueris. Fac vt lubet καὶ ὡσ ἐπινοεῖσ, Inſuper & me, & religionẽ meã Excellẽtiſſimę. D. S. cõmẽda. Tu quoq; interim Ambroſiũ tuũ vt ſolitus es ama. Vale, ex Cœlo Aureo Papiæ quintodecimo Kal. April. M. D. XXXIX.

Franciſcus

FRANCISCVS SCAEVOLA SPO= letanus candido lectori. S. P. D.

INgruẽtibus bellorum procellis quæ totã fermè Italiã deuaſtarunt, Theſeus Ambroſius ardentiſſ. Auguſtini placitis mancipatus ſtatuerat poſt Ticini direptionem (vbi typorum naufragium pertulit) vrbem incolere, vnde velut ab arce armorum tonitrua, ac fragorẽ impauidus audire poſſet. Fluctuanti caſu Ferraria contigit, vrbs omniũ, quę in Itala plaga radiant, munitiſſ. ſiquidem pergamis circundata, necnon latiſſ. foſſa tormẽta ſacra, ſimul & prophana contemnit, cui rei argumento ſunt innumerę clades tot annos per Italiam debacchatæ, quarũ tñ expers Ferraria, fuit. Adde ꝙ hodie hęc ſola ab Aſtrea, quæ Principum iniquitate in cœlum, heu, receſſit, proſpectat, enimuero ſi ſuperis terrena cordi forent, non alium credo locum, in tota mundi periodo, deligerent, atq; diligerẽt, hic equidem pleno copia cornu ridet, adblanditur fortuna permanens hic ſtabilis, hic pax alta, & tranquilla quies, nihil enim ita exagitatum, lacerum, turbulentum, ꝙ Ferrariæ non reſipiſcat, porrò omnibus attritis Ferrarieñſes viuũt aurea ſecla, icirco Maronianum illud non minus vere, quam ſcite de ea concini poteſt, ὦ patria, ὦ diuũ Domus Ilium. quę omnia ex Principis dũtaxat bonitate ꝓueniunt. At qui Hercules planè ἀλεξίκακοσ, vt impendentia mala ꝓpulſat, ſic bona cũcta coaggerat, oues non deglubit, ſed induit, neminem harpagat, ditat quotidie plurimos, & vt verum fatear, ſub hoc tãtum Principe degere iucundũ eſt, Priſcos Dynaſtas imperando ſequitur, & aſſequitur, quippe iuſtitia Ariſtidem

æmulatur,

æmulatur, agit Phociona temperantia, exſcribit liberalitate Gilliam Agrigentinũ, comitate Artaxerſem præſefert, prudentia Cunctatorem, Dictatorem rerum peritia, ob quas animi dotes ei ſuggerit imperia Iuno. Nãq; amplitudine regni vtrũq; fretum attingit, alit florẽtem populum ἀφροδίτη, Pallas tuetur arces, qua re illud Sophocleum identidẽ immurmurat, Iupiter mihi pręeſt. Herculis igitur hoſpitio fotus Theſeus Chaldaicos penè ignorabiles characteres cũ Armenicis, & quampluribus alijs, ſeriatim cudit, & ceu potiunculam quandam candidatis inſtillat ad cõmunẽ vtilitatẽ. Quippe priſci illi inimitabiles in ſumma laude ponebãt mores plurimorũ, & ciuitates noſſe, ſic Vlyſſes πολύτροπος, vatum Coryphæo canit. Præterea ſi ſermone tm̃ à brutis diſtamus, quo carentia illa nequeunt rõem ſuã propalare, qd eſt quod noctu, interdiuq́; non ſatagimus linguã excudere, vt facundi videamur? Prędicãt Ennium tria habuiſſe corda, ꝙ Oſce, & Volſce, & Latine fabulabatur, nos hunc cordatiorẽ iure vocitabimus, q diſſitas linguas ꝑcalluerit, quiq́; ignoratum hactenus idioma profiteatur. Proinde ſi eſt homo elinguis in aliena lingua, tu qui abuſq́; Indis merces auehis, compendioſoſum opuſculum pellege, nãq; tantulo Duce trans Gargara, tranſq́; ſonantem Oceanum tutus tranſilies, verſaberis inter extimas gentes tu quoq; miles facundo linguarum cõmertio, ijs quoq; elementis recluduntᷣ adyta Chriſtianę veritatis, cũ διονύσιος, Antiochiæ iſdẽ abutatur, nimirum Ambroſiã porrigit Ambroſius. Qui penitiora mox dabit, ni hæc qualiacunq; fuerint pręmiſſa (ꝙ dij omen obruant) diſplicuerint. Vale.

Ad lectorem

Ad lectorem, Theſeus Ambroſius.

QVemadmodũ Athenienſis ille Theſeus Aegei Regis filius (vt veterum teſtãtur hiſtoriæ) labyrintheos anfractus exire, & immanis ora mõſtri oppilare, humanoq; ſanguine pollutas Minotauri fauces euadere ĩcolumis nõ potuiſſet, niſi prius, Dedalo operãte, Ariadnes amicitiam ſibi conciliaſſet. E odem etiam modo tu candide & amice lector Theſei Ambroſii multiformis linguę harmoniam comprehendere nõ poteris; niſi prius pagellam hanc tibi amicam feceris. Proinde ſi cupis literarum iſtam variaꝝ labyrinthum, ſinguloſq; eius reflexus, & multiplices ambitus, Theſeo ipſo duce facile introire, & quæ ad intelligendum ſunt neceſſaria, vt euadere queas inſtructus, agnoſcere. Correctionum tabulas in fine operis poſitas, imprimis tibi familiares facito. De hinc in primo libelli veſtibulo, clauum figito, ĩde filum ducito, & ad quintam Chaldaici alphabeti cum perueneris literam, ſcito, illã He. vocari. Et quia lenis aſpiratio eſt, in hoc ideo opere, ꝓ vnicam aſpirationem, nõ modo in Chaldaico, verum etiã Samaritano, Hebræo, Punico, & Indorum alphabeto notari. Q uo cognito vlterius prodire non ceſſans, ad octauum elementum fila contrahe, quod ab alijs. Cheth. appellatur. Et quia gutturalis litera eſt, nõ pallati, & fortis aſpiratio exiſtimatur, eam ob cauſam cum duplici ſemper aſpiratione inſinuari. Cum vero ad decimum ſeptimum alphabeti peribolum perueneris, Ain ob oculos protinus habebis, quorum omnino aciem minime offendat, quod non per geminum. aa. exprimatur, ſcilicet vt quidam A ain, vel

Hain,

Hain,cum aſpiratione,vt alij.Sed per.g.& Gain, vt pluri=
mum appelletur,atq; in eius locum ſemper ferè maiorum
exemplo.g.litera ſubſtituatur. Diphthongi præterea illæ
αυ,& ευ,cum latino.u.in literis latinis ſemper ſcribuntur, q̄a
maiores noſtri Auguſtum,Eudoxū,Eumenidas, & alia,
id genus per.u.non Afguſtum,Efdoxū,Efmenides,per.f.
ſcripſerunt.Rationem conſideret is, qui nouit qn̄.φ. vel.f.
ἐν συλλήψει ἢ ἐν διαστάσει,cum talibus ſimilibus ve conſonan=
tibus ſtare poſſit. Cæterum quoties externæ dictiones,præ
ſertimq; Chaldaicæ,latinis literis exprimuntur, &.dh.aſpi=
rationem habet adnexam,tunc Chaldaicū Dolad, rubro
ſubſignatur puncto. Contra vero,rubenti in capite litera
ſigno notabitur.Idem prorſus cēſendum eſt de Coph, &
Thau,tenuibus vel aſpiratis.c.videlicet &.t. Nā tenuis ru=
bro ſignatur vertice puncto.Aſpirata capit roſeum ſub pe
ctine punctum.He.litera,cum in capite pūctū habet, p.o.
propè ſemper profertur,& fœminini generis inditium eſt.
Zain,quia prolationē lenē requirit,per vnicū.z.rep̄ſentat.
Zzode vero,vel Zadich,quoniam fortem expoſcit in pro
latione enunciationem,vt Punicorum,Armeniorūq; pro
nunciatio in Chaldaica,& Hebraica litera euitetur, per du
plex.zz.non per.tz.ſcribitur.Reliqua omnia cognitu per
facilia ſunt.Iſta ſi diligēter obſeruaueris,facile è labyrintho
victor reuerteris,& tutè per orbem vniuerſum ambulabis.

¶Ioannes Stancarius Ferrarieñ.

Ara Panomphęo vetus eſt ſi ſacra tonanti,
Quod linguæ & vocis ſentiat omne genus.
Sacra Panomphæo tibi erunt altaria Theſeu,
Qui linguæ & vocis nos genus omne doces.

b ¶Bartholomæi

¶ Bartholomæi Fumi, Villaureñ. Placentini, Prędicatoꝶ Ordi. hereticęq́; prauitatis Inqſitoris, ĩ opus carmẽ.

Grata Palęſtini tranſmittunt balſama colles.
Thura Sabęorum rura peruſta ferunt.
Semper flore virens ſapidum mel donat Hymettus.
Vitifer atq; merum dulce Falernus habet.
India fert Hebanum, mittunt ſua vellera Seres.
Et Padus, & Ganges aurea dona legunt.
At pater Ambroſius toto celebrandus in orbe,
Linguarum eggregiè nunc genus omne refert.
Hic Arabum libri, populorum elementa pateſcunt,
Normaq́; diſcendi cum breuitate datur.
Huic operi ſtudeas, linguarum ſi genus omne
Scire cupis, paruo tempore doctus eris.
Perge liber. quò? quò libeat. num tutus abibo?
Tutus eris. tutum docta Minerua facit.

¶ Fratris Euphemij Minoritæ Epigrãma, ad lectorẽ, de D. Ambroſii Alboneſii Panomphęo libello.

Si quæ ſcire cupis, fuerint commertia linguæ,
Antequam ab ogygio merſerat imbre ſolum;
Et quem poſteritas ſcribendi inuenerit vſum,
Quæ ve hominum ſcriptis lingua notata prior,
Docta Panomphæi hæc teneas documenta libelli,
Sic ſcribes hominum, priſcaq; verba leges.
Et ſic Romanus, ſermone videbere, graius,
Medus, Idumæus, Lybs, Afer, Indus, Arabs.

¶ Alphonſus

¶ Alphonſus Fontanella Regienſis.

Non te immortalem Rex ingens Pontice ſceptrum
Reddidit, at virtus te ſuper aſtra tulit.
Profuerat nil magnus honos, nil regna, fuiſſet
Ni virtus, fruſtra nam tumor omnis erat,
Sic nunc doctiloquus tua per veſtigia greſſus
Ambroſius dulci dulcior Ambroſia.
Nec tibi nec noſtris in noſtras protulit oras
Cognita phœbęo lumine clara magis.

¶ Ioannis Euãgeliſtæ Arpinatis ad lectorẽ.

Europam atq; Aſiam & Lybiam peragrare viator,
Quiſq; cupis, lateat ne tibi lingua pio
Quęlibet, vt claro valeas ſermone profari
Gentibus ignotis, hic tibi munus erit.
Hunc cape perplacide toto rarum orbe libellum,
Quo duce, præpoſitum perficietur iter.
Muneris Authorem Ambroſius ſe præbuit huius,
Ex quo nectareum nil niſi, melle fluit.

¶ M. Antonius Victorinus Romanus.

Cadmæi laticis magnuſq;, nouuſq; repertor,
Quo duce, quæque ſuas lingua habet vna vias.
Et quid in hæc maius defertur tempora, cum tot
Nectareus titulos inuenit Ambroſius.
Hoc de te cantet latium, patriuſq; Ticinus.
Dum loqueris, certe hæc cęlitus aura fluit.

¶ M. Antonius Boba Caſaleñ.
Aſſyrias petit hic oras per mille pericla,
Aſſyrio poſſit quo bene more loqui.
Atq; alias partes alius petit, & freta ſulcat
Omnia, ſic linguas calleat vt varias.
Conſuluit tantis hominum ſudoribus, atq;
Hunc illis librum condidit Ambroſius.
Paruus ineſt labor hic, nulla hic diſcrimina, tutum
Hoc mare, ſulcantes per vada tuta vehit.
Adde quod & linguas potes hinc ediſcere cunctas,
Quas & Sol Oriens nouit, & Occiduus.
Ergo quiſquis amas hominum cognoſcere linguas,
Parce viæ, atq; nouum ſume opus Ambroſii.

¶ Dionyſii Zanchi Bergomatis, Canonici
Regularis Lateranenſis, carmen.
Quod modo per terras omnes, perq; alta petebas
Aequora, id exiguo codice lector habes.
Quod genus vllũ hominũ, qđ non tot ſęcla tulere,
Hoc tibi nunc vnus tribuit Ambroſius,
Ambroſius Ticini, & cœtus lux maxima noſtri
Virtute, & multo nobilis ingenio.
I fęlix, i macte animo Pater optime, tanto
Munere tu diues lector amice, Vale.

¶ Auguſti Bottæ Roueſcalenſis carmen aſclepiadeũ co-
riambicũ, cui percunctãti Echo annuit.
Ecquid ſit latij fare iubar? iubar.
Echo ſacrum opus hoc ædepol eſt? pol eſt.
An tantum

An tantum ſpecimen fama ferit? ferit.
Terrarum ne plagis omnibus? omnibus.
Hic num Mellificant forſan apes? apes.
Eſt ergo Ambroſius dulce ſonans? ſonans.
Linguarum an vario rore fluit? fluit.
Et nexus dubios incidit? incidit.
Echo archana polo magna trahit? trahit.
Octauus ſapiens ergo liquet? liquet.

¶ Eiuſdē Saphicū dactylicū.

Huc opes cinctis Arabum coronis,
Huc decus nymphæ properate veſtrum,
En nouis linguis venerandus alter
Pullulat hermes?
Aſtruat turrim Babylon ſuperbam
Rurſus, Eois aderit lapillis,
Splendidus fuſæ Ambroſiuſq; reddet
Priſtina linguæ.
An virum talem ſinuoſus orbis
Abnuat? Quid ni. Rubicundus æther
Geſtit, hinc tellus modulatur. Inde
Perſonat æquor.
Scilicet linguam foueant hyeni,
Enitet virtus, penetratq; tanto
Altius, quantum ſuperat volantes
Cæſaris Ales.

¶ Petrus Libaſcus Sacerdos Parmeñ. ad Echo, de Theſeo Ambroſio Comite.

Heus Echo amnium alumna clara, pax, pax.
Obſecro mihi pauca fare, fare.

Sunt

Sunt Orbis tibi nota multa? multa.
Dic, Theſeus Comes eſt vir amplus? amplus.
Eſt linguæ ne peritus omnis? omnis.
Præſtat ne integritate cuique? cuique.
Eſt ne gloria, lauſq; prima? prima.
Quiſentit ſecus, illène errat? errat.
Hunc ne ergo colo amoq; iure? iure.
Hæc ſatis mihi, læta vade, vade.

MINERVA MATER INVENTIONVM, Lectori. S. P. D. Galeatio Allia Patritio Cremoneñ. Adoleſcentulo ſuggerente.

SI hoc eximium opus fuiſſet ſola inuētione hominis cōpoſitum, haud ſanè celebraretur noſtro prçconio, qđ mortalibus cōcedere nō conſueuimus, verũ qa ſuperat vires veſtras, noſtra quoq; oratiōe efferri ſatis fuit çqſſimũ. Nemo. n. poterat hoc in genere artis cōponere, cui ea minimè fuiſſet copia ſcriptorum ac virorum à ſuperis propoſita, quam vnico authori cumulatiſſimè præſtiterunt. Nam vndiq; huiuſmodi religioſis tantùm exhibentur prara monumēta atq; artes huiuſce generis, dum vel damnāt, vel expetunt ipſi, quorum in conſilijs ac abſolutionibus eſt ſalus animarum collocata. Id propter is ſuperũ numine ductus ſacrum ſelegit, quem potiſſimum colitis, ordinem religioſç vitæ, ac eam obtulimus occaſionem, vt vberior nequeat deſiderari. Hanc verò çditionem ideò diſtulimus, vt, cum tot in cœlorum reuolutionibus conatu veſtro abſolui nō poterit, fateamini facilius diuinũ dũtaxat id munus exiſtere. Et quoniam breui expediet vos hac in linguaꝶ literarũq;

arte

arte ac alphabetorum,quę hic traduntur,eſſe edoctos,quũ ex Cæſaris triũpho liberior dabitur in regionibus Aphrices atq; Aſyæ conuerſatio. Cæterũ quid vobis eſſe debet oblectabilius? quid ve fęlicius? cum via deinceps erit negociationibus ac amicitijs contrahendis aperta per vniuerſum terrarum orbem? Conſequenter intelligetis nõ ab re Theſeum nuncupatum fuiſſe,quo ſicuti ille exemplum reliquit operibus,ita hic parandę neceſſitudinis facultatẽ ſuo opere cunctis afferret. Qua ratione etiã Ambroſius, quẽ voluerunt verius ob miram ſuauitatem pręceptionis Ambroſiam dixiſſe,nõ perperàm denominatur. Verum quiſnam alius inexplicabilem diſpoſitionem fuiſſet ac inenarrabilem doctrinam perelegantis compendij cõſecutus? tanta.n.ars ineſt,vt eos pariter alliciat omnino,qui nihili faciãt tractatũ. Nam,dum oblectabunť varietate lectionis, ſimul & deguſtabunt dulcedinem huiuſce nectaris, & nũquam ſatis ſaturari poterunt. Non poſſum enim cõmodè referre copiam eorum,quæ cõtinentur in inęſtimabili volumine. hoc vnum non te fugiat,quære librũ,atq; ei inuigila plurimum,quicqd optaueris,non fruſtrabis vota. O Iouis opti. maxi. ſupremam clementiam, qui mortales quoq; effeciſti Ambroſia dignos. Itaq; ſupereſt,vt ſummũ opificem Ambroſiæ Authorem,& ſingularem Theſeum Ambroſium propter Ambroſiã obſerues. Vale in ſtudijs. ex Olympo Palladis. Anno à mũdi initio. 6892. Martio currẽte in ſe cũdodecano. Secũdo Tydei Oldoyni Cremoneñ. Patritij Iurispruden͂. ac Cæſarei Senatoris Ticinij Proconſulatus anno, cuius rara Iuſtitię, morum atq; virtutis fama vſq; ad Superni Regis aulam peruenit.

INDEX CAPITVLORVM.

¶ Alphabetum Chaldaicum. Caput Primum. folio. 9.
¶ Cõnexiones noĩum ex alphabeto. Cap.II. folio. 9.
¶ De noĩbus deo attributis ex ordĩe lr̃aꝝ. Ca.III. fol. 10.
¶ De diuiſiõe lr̃aꝝ in vocales & ꝯſonãtes, in quo de oĩbus aliaꝝ lĩguaꝝ vocalibus, & multa ſcitu digna. c.4.f.10.
¶ De ꝯſonãtibus Chaldaicis, ac cæteraꝝ linguaꝝ, in quo deſcriptio phagoti Afranij, & curioſa multa. c.5.f.21.
¶ De literis puncto rubro notandis. Cap.6.fol.74.
¶ De vocaliũ Hebraicaꝝ, Chal. & Arab. notis. c.7.f.79
¶ De inſtrumẽtis q̃bus literæ proferuntur. cap.8.fol.86.
¶ De lr̃is duplicibus Hebr. Chal. & Puni. cap.9.fol.87.
¶ De lr̃is radicalibus & ſeruilibus, & inibi cabaliſtica plura, hiſtoriæ, & curioſa, nõ ingrata quędã. ca.10.fo.89.
¶ De numeris Chal. & mõ numerãdi. cap.11.fol.132.
¶ De Syllabis ſeruilibus Chaldæorũ. cap.12.fol.135.
¶ De Armenioꝝ lr̃is & introductiõe. cap.13.fol.142.
¶ De diuiſiõe lr̃aꝝ Armenicaꝝ, & de diphthõgis, & diuiſiõe ꝯſonãtiũ, & eaꝝ cũ latinis ꝯformatiõe. c.14.f.143.
¶ De ſyllabis ſeruilibus Armenioꝝ, & inibi ſimulachrum Phagoti, & catalogus virorũ excellentiũ in diuerſis facultatibus, ciuitatis Papiæ. cap.15.fol.174.
¶ Vuãdaloꝝ literę ſparſim habent. Fol.50.51.58.60.61.62.63.66.67.77.149.150.158.163.166.167.170.171.174.
¶ Exercitamẽtũ Chaldaicũ & Armenicũ. f.184.185.
¶ Appẽdix multarũ diuerſaꝝq; literaꝝ, in qua ſunt. 24. alphabeta diuerſa, & quædã ad Arabicã grãmaticã pertinentia, necnõ & magici characteres. fol.193.

CHALDAEORVM LITERAE, QVI

Syriam incolunt, quæ etiam Syriacæ dicuntur, & quibus Antiochena Patriarchalis Eccleſia in ſacris vtitur, duę & viginti ſunt, quę his figuris atq; nominibus exprimuntur. Caput. Primum.

ܘ	ܗ	ܕ	ܓ	ܒ	ܐ
V.	H.	D.	G.	B.	A.
ܘܐܘ	ܗܐ	ܕܠܬ	ܓܡܠ	ܒܝܬ	ܐܠܦ
Vau.	He.	Dolad.	Gomal.	Beth.	Olaph.
ܠ	ܟ	ܝ	ܛ	ܚ	ܙ
L.	C.	I.	T.	HH.	Z.
ܠܡܕ	ܟܘܦ	ܝܘܕ	ܛܝܬ	ܚܝܬ	ܙܝܢ
Lomad.	Coph.	Iud.	Teth.	Hheth.	Zain.
ܦ	ܥ	ܣ	ܢ	ܡ	
P.	Ga.A.	S.	N.	M.	
ܦܐ	ܥܝܢ	ܣܡܟܬ	ܢܘܢ	ܡܝܡ	
Phe.Pe.	Gain.Ain.	Somchath.	Nun.	Mim.	
ܬ	ܫ	ܪ	ܩ	ܨ	
Th.	Sc.	R.	Q.	ZZ.	
ܬܘ	ܫܝܢ	ܪܝܫ	ܩܘܦ	ܨܕܐ	
Thau.	Scin.	Ris.	Quoph.	Zzode.	

¶ Legũtur autem Hebræorum more, à dextro, in ſiniſtrũ latus. Habẽt ꝑterea Chaldæi & Syri, alias quoq; minores literas, quarum figuræ ſunt infraſcrpitæ.

ܐ ܒ ܓ ܕ ܗ ܘ ܙ ܚ ܛ ܝ

i. t. hh. z.sd. u. h. d. g. b. a a a a.

ܟ ܠ ܡ ܢ ܣ ܥ ܦ ܨ ܩ ܪ ܫ ܬ

t.th. s.sc. r. k.q. zz. p.ph. ga.a. s. n. m. l. c.

Cõnexiões noĩum ex alphabeto recto & ĩuerſo. Ca. II.

COnnectitur alphabetũ hoc, Hebręorũ more, duobus modis. Vno inquã ab Olaph, initio facto, ĩ ſex cõnexiones, quę ſingulę nomẽ cõficiũt, & in ſeptẽ verſo ordine, a Thau nimirũ nominis cõnexioniſq; ipſius ſumpto principio, de quorum myſtico ſenſu, beatus Hieronymus in Epiſtola ad Paulã Romanã, ſatis abunde locutus eſt. Iccirco in breui noſtra hac Chaldaica Syriacaq; literarum introductione, nullum de his verbum faciemus. Alio fortaſſe ĩ loco (ſi Deus cõceſſerit) copioſius aliquãdo diſſeremus. Primus itaq; cõnectendi modus, ſic ſe hẽt.

ܐܒܓܕ. ܗܘܙ. ܚܛܝ. ܟܠܡܢ. ܣܥܦܨ. ܩܪܫܬ.

q. karſcath. ſaphazz. calmon. hhatai. hauaz. obgad.

Huiuſce cõnexionis primum nomen componitur ex Olaph. Beth. Gomal. & Dolad. Scd'm He. Vau. & Zain hẽt. Tertio inſunt Hheth. Teth. & Iud. Quarti literæ ſunt Coph. Lomad. Mim. & Nun. Cõprehenduntur in qnto Somchath. Ain. Phe. & Zzode. Reliquę quatuor alphabeti literę. ſ. K. Quoph. Ris. Scin. & Thau. Sextũ & vltimũ connexionis nomen perficiunt. Secundus cõnectendi nominaq; formandi modus, à Thau incipiens, talis eſt.

ܬܫܪܩ. ܨܦܥܣ. ܢܡܠܟ. ܝܛܚ. ܙܘܗ. ܕܓܒܐ.

dagbo. hhezuhe. iat. melach. geſan. quezzaph. theſcar.

Et huius

¶ Et huius quoq; ꝯnexiōis. Primū nomē ex Thau, Scin, & Riſc, cōponit. Secūdū ex. K. Quoph, Zzode, & Phe. Tertiū ex Ain, Somchath, & Nun. Quartū ex Mim, Lomad, & Coph. Quintū ex Iud, & Teth. Sextū ex Hheth, Zain, Vau, & He. Septimum ex Dolad, Gomal, Beth, & Olaph. ¶ Quid vero ſeptē iſthæc, & ſex ſupius deſcripta nomina ſignificent. Et quæ nā in duobus iſtis, cōnexionis alphabeticæ; modis, myſtica lateant, qđ .ſ. ex primo cōnectēdi ordine, ſex duntaxat noīa cōponant, quæ ab Oleph, ideſt à doctrina, in extremū ſignū deſinūt. Ex ſecūdo vero, q ab vltima alphabeti litera, tāquā à ſigno ad verā doctrinā patris, videlicet, filij, & ſpiritus ſancti, cognitionem, nos (q in vltimis cōſtituti ſumus tēporibus) reuocat. Aliquando fortaſſe, Deo ipſo annuente, explicabimus.

¶ De noībus Deo attributis ex ordine literaꝝ. Cap. III.

VNicuiq; alphabeti elemēto ſeu līaꝝ notæ, Chaldæi nomē vnū Deo oīpotēti (ſi mō antiqs illis pr̄ibus iſte mos fuit) nec nō & Saluatori nr̄o, (ſi poſt Xp̄i redēptionē ī vſū venit) attributū, accōmodare ꝯſueuerūt, Vt pueri, vnà cū primis literaꝝ rudimētis, creatorē ſuū, ſuęq; redéptiōis autorē, ꝯtinuo ī ore hēant, neq; vnq̄ obliuiōi tradāt ſanctiſſimę trinitatis ſacramētū, iſto ſanè mō ora apiētes

ܐ. ܐܠܗܐ. ܒ. ܒܪܘܝܐ. ܓ. ܓܒܪܐ. ܕ. ܕܝܢܐ.

daiono. d. gaboro. g. baruio. b. aloho. a.
iudex. potens. creator. deus.

ܗ. ܗܕܝܐ. ܘ. ܘܥܕܐ. ܙ. ܙܝܢܐ. ܚ. ܚܢܢܐ.

hhanono. hh. zaiono. z. vagdo. u. hadoio. h.
miſericors. nutritor. promiſſus. humilis.

ܛ. ܛܒܐ. ܝ. ܝܗܘܒܐ. ܟ. ܟܐܢܐ. ܠ. ܫܠܡܝܢܐ.

elmino. l. cino. c. iohubo. i. tobo. t.
pacificus. rectus. dator,liberalis. bonus.

ܡ. ܡܪܝܐ. ܢ. ܢܘܗܪܐ. ܣ. ܣܒܪܐ. ܥ. ܥܒܘܕܐ.

gobudo. a.ga. ſabro. s. nuhero. n. morio. m.
gubernator. ſpes. lux. dominus.

ܦ. ܦܪܘܩܐ. ܨ. ܨܠܝܒܐ. ܩ. ܩܕܝܫܐ. ܪ. ܪܡܐ.

romo. r. quadiſo. q. zzlibo. zz. pharuquo. p.
excelſus. ſanctus. crucifixus. ſaluator.

ܫ. ܫܒܝܚܐ. ܬ. ܬܠܝܬܝܘܬܐ.

thlithoiutho. t. sbihho. s.
trinus,trinitas. laudabilis glorioſa.

De diuiſiōe lraꝝ in vocales, & ꝯſonātes. Cap. IIII.

CHaldæarū literaꝝ quędā ſunt vocales, quædā vero cōſonātes. Et vocales qdē, vt apud Hebręos, & veteres Samaritanos, in varijs illoꝝ alphabetis, ſex ſūt ſ. ܐ. Olaph ܗ. He ܘ. Vau ܚ. Hhet ܝ. Iud ܥ. Ain, Sunt tamen qui dicere audeant, predictas Chaldæoꝝ vocales, cōſonātes eſſe qn̄quidē oīum vocū ſint capaces. Q uælibet.n.ipſaꝝ p.a.e.i.o.&.u. Latinas vocales enuntiari pōt, ꝑ vt nimirū ſignū aliquod, ſeu notā quāpiā vocis, aut vocalitatis (ſi dicere fas eſt) indicatiuā adnexā, appoſitāq; habuerit. Q uæ ſigna & notæ inferius noīabunt̃, & earum figuræ ſcribentur.

Samaritanorum vocales.

Habuerunt Samaritani varios alphaheti characteres, q aliqn̄

aliqñ ẽ tenebris in lucẽ veniẽt. Ex qbus vocales vnius dũtaxat formæ in præſentia adducẽtur. Scripſere & ipſi à dextra in leuã manũ. Sunt autẽ vocales eoꝝ ſex, videlicet. ܐ. Aleph. ܗ. He. ܘ. Vau. ܚ. Hheth. ܝ. Iod. ܥ. Ain.

Hebræorum vocales.

Multiplicibus ac varijs olim Hebræos, quẽadmodũ & Chaldæos alphabetis vſos fuiſſe, ex autoꝝ haud quaquam ignobiliũ relatione, cõprehendere poſſumus. In qbus vocaliũ noĩa fuerunt vt Samaritanoꝝ. Et eoꝝ caracteres (vt noſtri tpis vſum ſeqmur) ſunt ĩfraſcripti. ſcilicet. א. Aleph, ה. He. ו. Vau. ח. Hheth. י. Iod. ע. Ain.

Arabum & Punicorum vocales.

Inter Punicoꝝ, Arabũ, Turchaꝝ, Perſaꝝ, Tartarorũ, & totius ferè Maumethanæ ſectæ literas (vt eoꝝ qui vnico vtunt alphabeto vſum ꝓſequamur) vocales ſũt ſeptẽ, quaꝝ nomina tñ, nõ figuras, ponã, qñquidẽ & iſtaꝝ alphabetũ, & Alphurcàn quẽ Alcoranũ vocãt dudũ publicitus habeant, & Nebieñ. Epſ in ſuo Octoplo Pſalterio, iã multis antehac annis Pſalteriũ quoq; Arabũ characteribus chalcographicis impreſſum typis immiſcuit, ac publice currit. In qbus id genus literaꝝ notæ atq; vocales cernunt. ا. Aliph, ſeu Eliph, prima alphabeti litera, & cũ Aleph, Hebræo, & Olaph, Chaldæo, & cũ reliqs ab. a. incipientibus cõuenit. ح. He, ſexta خ. Hha, ſeptima, ع. Aain, decima octaua و. Vau, ſeu Voe, vigeſima ſexta ه. He, vigeſima ſeptima, nec nõ ي Ie, vigeſima nona & vltĩa alphabeti lr̃a.

Latinorum vocales.

Latini quinq; tãtũ vocales habent. a. e. i. o. & u. tã & ſi. y. ypſilon, pro Græcis nominibus additum ſit.

Græcoꝝ

Græcorum vocales.

¶ Græcis vero omnibus ſeptẽ ſunt vocales .α. Alpha .ε. Epſylon .η. Ita .ι. Iota .ο. Omicrõ .υ. Ypſilon,& .ω. Omega. Vocales vero Aegyptiacas, Babilonicas, Saracenicas, Hieroglyphicas, Gotticas, Hetruſcas, Aeolicas, Magicas, & aliaꝝ gentiũ, quãplures alias aliqñ in varijs illaꝝ alphabetis, Deo Opt. Max. ꝑmittẽte publicandis cõprehendere poterimus, quas in pręſentia pręter mittimus.

Iacobitarum Cophitarumq; Vocales.

¶ Iacobitæ, & Cophtitæ, qui etiã circa Aegyptum inhabitant, quiqꝫ Græcis vtuntur literis, paulum tamen variatis, atq; additis, ſeptem, ad finẽ alphabeti literis, decem numero vocales hñt. Ⲁ. Alpha, primã alphabeti literã Ⲉ. E. qntã, Ⲏ. Heda, octauã, quę ſimilis eſt, Ita Græco, & aſpirationi latinæ. Cui etiã aſpirationẽ lenẽ addunt. Ⲓ. Ioda, decimã Ⲟ. Off. ſextãdecimã, q̃ loco Gręci Omicrõ eſt. Ⲩ. He, vigeſimã ſecundã, quæ Ypſilon Gręco, aliquantulũ ſimilis eſt. Ⲱ. O, vigeſimã quintã, quę Omega Gręcum repręſentat. ϥ. Vey, vigeſimã ſeptimã, quã tamen aliquãdo etiã pro. V. cõſonante ponunt. ϩ. Hori: vigeſimã nonã quæ ꝑ aſpiratione forti habet, & Hheth, in ꝓlatiõe repręſentat. ϫ. Yieuſa, q̃ & Gieuſa dr̃. 3 o. ſimilẽ ϭ. Ie, Armenico, decimo nono in ordine alphabeti, & ſcribi debet ac ꝓferri, vt ſcripta Gręce ꝑ diphthõgũ imꝓpriã ypſilon iota, vt mya.

Macedonum, & Dalmatarum, vocales.

¶ Macedones, & maioris, ac minoris Miſię incolę, qui Bulgari, atqꝫ Seruiani modo appellantur, quorũ impreſſi libri circunferuntur, & Dalmatę, qui etiam proprias literarum figuras, eadem tamen nomenclatura, cũ ſupraſcriptis

habent,

habent, & quorum pariter libri chalcographorum cura impreſſi habentur, quamquam etiam apud Dalmatas alię ſint, nec dum impreſſę, literarum figurę, decem numerant vocales, videlicet. . As, vel Az. . Ieſt, quę loco. E. habetur, & . Iſe, pro Iota . Hi, quę ſimilis eſt Ita Gręco, . On, pro Omicron. . Vch, quę tamen aliquando conſonans eſt . Ot, & . O, quę loco Omega Gręci eſt . Iat . Ier, licet Ot, & Iat, & Ier, potius ſyllabę eſſe videantur, quam ſimplices literę atq; vocales.

De Indorum vocalibus.

¶ Indorum vocales, quantū ex literaꝝ figuris agnoſcere poſſumus, ſeptem ſunt . Ha. prima, quę He. Hebręo, & Chaldęo rńdet, & . Ha. tertia, & . Hha. vndecima, q̄ Hhet, Hebręum, & Chaldaeū repręſentat, & . A. tertia decima, quę Aleph, & primā literam omnium fere idiomatum (quo ad ſimplicē vocis enunciationē) reddit. Aliquā tamen cum. α. Graeco, & . a. Latino conformationem hēt. Vua. quinta decima, quę Vau, Hebræum, & Chaldęū eſſe poteſt, quamuis per duplex. u. à Ioanne Potken ſcribatur, & illa fortaſſe potuit eſſe ratio, quia aliquando (vt de . Vch, Macedonum, & Dalmatarum litera dictum eſt) ſimplex remanet conſonans. Et . A. ſexta decima, quae loco Ain Hebræi, & Chaldæi aſſumitur, & ab Ioanne Potken, in ſexta decima Ogdoade, cēteſimi decimi octaui, iuxta illorum numerum, Pſalmi, loco Ain, poſita eſt, cui tamen in Syllabario aſpirationis notam non addidit, cum poſtmodū dicturus eſſet, apd' Indos (quos ipſe Chadęos vocat) triplicem eſſe aſpirationem, in quo cum Hebræis concordare videntur, qui habent. He. Heth. & Aain.

Aut

Aut igit̃ ī dicta Ogdoade ሐ He, tertia, in Syllabario iſti-
us, litera, & ipſa quidē, qntę ſuę (vt ipſe appellat) Stātiæ ſub
ſtituenda eſt, aut dicēdum Ain, aſpirationem non habere,
& ipſam certe ſextę decimę numerationis in Syllabario lite
rā, Hebræū atq; Chaldæū Ain, reprę̄ſentare, quod quidē
magis conſentaneum eſſe videtur, quandoquidem in no-
minibus, quæ Hebręis, & Chaldæis, & Indis cōmunia ſūt,
quę etiā plurima ſunt. In quibus Ain, ponit̃ ab Hebręis &
Chaldæis, ab Indis quoq; poſitum conſpicimus, vnum
aut alterum ſufficiat exemplum, nam quod Hebræi,
ܪܫܥܝܡ reſcaim, Chaldæi, vt in Pſalterio Nebiēſis,
ܪܫܥܝܢ raſciin, & ī Chaldæo noſtro Antiochæno,
atq; Syriaco ܪܫܥܐ raſciæ, Indi quoq; ܪܫܥܝܢ
raſciin, ideſt impii, in Pſalmo primo, In quo bis aut ter
ipſum nomen, & cum eiſdem literis ſcriptum reperitur,
& in Pſalmo ſecundo in ſyllaba ܥܠ al, tam Hebræa,
quā Chaldæa, ibidē in Indorum Pſalmo ܠܥܘܠܐ laola,
ideſt aduerſus ſimili modo per Ain, ſcriptum eſt. Septima
& vltima Indor̃ vocalis eſt የ. Ia, decima octaua Syllaba-
rij litera quæ pro Iod, aſſumit̃. Iſtas Indi ſuas vocales om-
nes, quinq; vocalium latinorum voce proferunt. a. ſcilicet
e. i. o. & u. Et. a. quidem & longo & breui, ſimiliter &. o.
breui, ſeu vt Io. Potken inſcripſit paruo & lōgo, quas vo-
cum varietates ex immutatione literæ primæ ſedis ſeu (vt
ipſe dicit) Stantiæ, elici poſſunt, quippe ſi primæ quę in
a. paruū, veluti in patha Hebręū deſinit, addideris punctū,
ad mediū

ad medium literæ,ad dextrum latus, perinde erit atq; ſciuruch,vel melopum hebraicum,&.u.longum reddet. Sin vero à puncto literæ ſubſtituto dextrorſum,ceu lineam ducturus,aliud punctum adnexſueris,loco hirich hebræi videbitur,&.i.proferes. At ſi ſubter primā literam punctum duntaxat vnicum locaueris, literæ nihilominus coniunctum,& ad dextrum deflexum.a.longum,& (vt Hebręorum more loquar) camezatum,conſtitues. Quod ſi eidē literæ ſubſtitueris deductam lineam, & illam incuruam in calce, atq; in latus dextrum circularem feceris, ita vt penè b.latinum repreſentare videatur,hæ longum, ac ſi zere hebraicum ſubſtratum fuiſſet intonabit. Porrò ſi in capite ſiniſtri lateris,eiuſdem literæ,ſeu etiam,vt in nonnullis alijs literis,in medio, vel in ſummo, & ad læuam ſeu dexteram partem (vt in Syllabario Ioannis Potken videre fas eſt) punctum addideris.o.paruum perſonabit, vt holem Hebraicum abſente vau. Quamobrem videtur eodem ferè officio fungi,quo ſeua,inter hebraicas voces, quia ſcilicet, aliquando profertur, aliquando vero penitus aphonum, & (vt illorum magiſtri aiunt) muſitans eſt, dum quieſcēs linquit literam ſimpliciter conſonantem, proinde poteſt & de Indorum literis dici, quod de Hebræorum, Chaldęorum,Samaritanorumq́; literis, quidam ſuſpicati ſunt, omnes videlicet eſſe conſonantes, quod omnium vocaliū voces ſuſcipiant. Cæterum ſi in dextro cornu eiuſdem literæ ſuperiori.o.paruum poſueris, & id quidem cōiunctū, & in dexteriorem partem deflexeris.o.longum ad æmulationem.ω.omega græci efficies, & vocē holem cum vau reddet. Et Indi ipſi,illud depreſſa voce atq; ferè ab.u.in.o.

illam deflectentes,enuntiant,non aliter q̃ſi (vt vulgo nos dicimus)lo huomo,proferre vellent. Aliqui eorũ quoq; per duplex.oo.enuntiant,ſubmiſſa nihilominus in principio voce,ſed aliquantulum producta, atq; in acutum accentum terminata,vt græci ὠόν, ideſt ouum proferre conſueuerũt.Et hoc ab ipſis Indis ſæpe & ſæpius,cum Romę, tum alibi obſeruatum animaduerti.Atq; id præcipue,tum quando dictus Ioannes Potken Pſalterium illud Indorum lingua & characteribus in publicum pro idiomate Chaldaico,& literis quoq; Chaldaicis,ſe daturum polliceretur. Quinimmo iam in chalcographorum manus traditum verſaretur,& ij ad ſuſceptum onus perficiendum die noctùq; laborantes inſiſterent. Cui ego (cum forte fortuna de Pſalterio & literis illis, mutuo quandoq; inter nos loqueremur,ſenis & amici hominis miſeratus, in credendo facilitatem,vt eum ab errore,falſaq; opinione auerterem,non ſemel tantum,ſed ſępius,ipſum (ſi adhuc vitali hac fruitur aura) teſtẽ voco,memini me dixiſſe. Domine Ioannes (abſit tamen arrogantia,& reprehenſionis temeritas dictis) praeſtantia tua,vt mihi videtur,plurimũ in hac re fallitur.Non enim iſta eſt Chaldæorum lingua, tametſi in multis voculis,vt in cæteris quoq; linguarum varietatibus euenire ſolet,cum Chaldæa vera & Hebræa conueni re videatur,nec minus characteres Chaldaici ſunt, quandoquidem,ſi beato Hieronymo credimus, Alphabetum Chaldæorum,Hebręo,& Samaritano(quantum ſpectat, pertinetq; ad literarum nomina) ſimile eſt, characteribus tantum,aliquantum diſſimile eſt. En dicas mihi rogo te literarum nomina,& notarum ſimilitudines cum Hebræis: ſcribendi,

ſcribendi,legendiq; modum.Nam Hebræi,Syri,Arabes, & Punici,& Chaldæi penè etiam,à dextro in ſiniſtrum latus ſcribunt & legunt.At tui Pſalterij ſcriptura, contrario ductu,à ſiniſtro ad dextrũ latus ducitur legiturq́;, quinetiam nec vna quidem literarum cum Hebræis, neq́; cum Chaldæis ſimilitudinem vel minimam habet. Tũc homo ille,canum pro tempore caput habẽs (vt ijs qui animum mentem deniq; omnẽ in aliquo)trabali (vt dicitur)clauo iam fixerint,euenire ſolet,reſpondebat.Bene ſcio ego, qđ iſtæ ſunt chaldęae literae,& elocutionis chaldaica phraſis. Nam nigri iſti,qui varium religioſorum veſtimentum induunt,& quos per Vrbem vagari videmus, aiunt linguã ſuam eſſe Chaldęam,nec ab ea opinione vnquam diuelli nec fixum (ꝙ aiunt) clauum inde abducere potuit. Verũ paucos ab hinc annos ab Iulio, eius nominis, Secundo, Pontifice maximo, conuocato œcumenico, incohatoq; Concilio, & ſub Leone Decimo perſeuerante. Venere Romam ad Synodum,à Pręsbytero Iano,ſeu Ioanne directi Indi.Venerũt & Syri Chaldęi, Ioſephus Sacerdos, Moyſes monachus, Diaconus, & Elias, ſubdiaconus. Quorum Sacerdos, cum diuinam lyturgiam (quam Miſſam hebraico nomine appellamus)celebrare, ſacraq́; Deo offerre munera intẽderet. Non prius illi permiſſum, q̃; quo ritu ſacroſanctum munus perficeret, & quibus nã verbis in cõficiendo vteretur,clare intellectũ foret. Tũcq́; mihi à Reuerendiſſimo Cardinali Sanctę Crucis, apud quem fuerant hoſpitio recepti,delatum fuit, onus, ad verbum (quod dicitur) libellum miſſae chaldaicae transferendi. Tunc ego,ne munus aſſignatum defugiſſe viderer.

operęprętium me facturum arbitratus ſum, ſi aſcitis mecũ Hebræis & Punicis, ſeu Arabicarum literarum gnaris, quod vix tunc temporis elemẽta chaldaica, hebraica, atq; Punica cognoſcebam, ad id exequendũ me protinus mature accingerem. Rogauiq́ primum hominem quendã dicaculum olim hebręum. Libertatem comineti, nomine, quem multarum linguarũ arbitrabantur omnes bene peritum eſſe. Is (quod mecum paulo ante amicitiam contraxiſſet) labenti animo ſe affuturum pollicitus eſt. Et dum ad rei effectum deueniſſemus, non mihi omnino ſatis pro voto faciebat, proinde Ioſephum Gallum Hebræum Doctorem, & illius celebrati nominis Rabbi, Iulij Pontificis Medici Phyſici filium, cuius ad me carmina latina, pariter & hebræa, adhuc apud me cõſeruãtur rogaui, vt in re hac paululũ operę tribueret, qui, vt ingenuo, beneuoloq́ erat animo, prompto quoq;, alacri, atq́ libenti animo operam induſtriamq; ſuam promiſit. Nec ſanè defuit. Elia nanq; Chaldæo, verba chaldaice, & Arabice (quod ſcilicet Syriacum omne vulgus ea lingua paſſim vtatur) recitante. Ille mihi materno, nec minus latino, referebat ſermone. Atq́ hoc à nobis modo, inſcriptis redacta ſunt omnia. Et prædicto Cardinali vnà cum dictis Chaldæis, & Ioſepho, pariter cõſignata. Dataq́ tum fuit Chaldæis iſtis Syris libera in Vrbe licentia, libertaſq; ſacra celebrandi. Ego vero qui nunq́ animum inducere potui, vt crederem, Indorum literas Chaldæas eſſe, ſæpenumero à iam dicto Ioſepho, necnon ab Aaron & Abdia ſcholaſticis in Vrbe Iudæis curioſe admodũ aliquando quęrebã, ſciſcitabarq́, atq́, per, ſem, illud amephoras, ineffabile ſcilicet atq́ inexpoſitum

poſitum(quod aiunt) Tetragrammaton nomen,Iod,he, vau,he,fidem illorum obſecrans atq; obteſtãs, importune percũctabar. Vt quid nam de lingua illa,quam iſti è Syria in Vrbem aduexerant,ſentirent,ingenue explicarent. An vera videlicet Chaldæa eſſet. Illi autẽ vna voce,vnoq; animi cõſenſu,aſſeuerabãt,illam eſſe Chaldę̃ã linguã & verũ, vt ipſi vocãt,Thargũ. Idem quoq; mihi Romę non ſemel tantũ,ſed ſæpe ac ſępius affirmare conſueuerat Abrahã ille à Balmis doctor hebręus,Domini Ioãnis Spoletani Canonici noſtri olim Iudęi,cõſanguineus,cuius ſcripta, p̃ter ea quę ad Philoſophiam ſpectant,etiam grãmaticalia cernũtur. Quibus intellectis,honeſta & laudabili (vt reor) motus ęmulatione,Id animo ac mente concepi,vt,ſi quando (iuuante Deo) mihi facultas vnquam data conceſſaq; eſſet. Pſalterium Chaldaicum ex Syria aduectum,in publicum ederem. Et cum relictis Romanorum penatibus in patriam tandem me contuliſſem. Iamq; animo diu conceptus deſiderij igniculus in publicum erumperet, ęneis comparatis typis,conflatiſq; ex conuenienti metallo literarum formulis,& adiecta penè manu,poſt maximos infinitoſq; propemodum ſumptus, ad opus perficiendum. (en triſtis erinnis,& honeſtis, ac fęlicibus virtutum ſucceſſibus meis ſemper aduerſa (ſi dicere fas eſt) fortuna affuit. Nam dum iam neceſſarijs omnibus ordine ſuo diſpoſitis, chalcographoq; ad rei expeditionem parato, Pſalterium illud Chaldaicum,& collectanea quędam noſtra, ad linguę illius,multarumq; aliarum linguarum lectionem, notionem: mutuamq; inter ſe conformationem ſpectantia: in vnum volumen redacta, propediem imprimenda

ſperarem

ſperarem. Ad annuam patrum meorum ſynodum Rauē=nam proficiſcor, & dum diſſolutionis finem preſtolor, reditumq́ꝫ in patriam deſidero, ac dies mihi pro anni mo=ra computatur (proh dolor) patria mea infęlix illa ſcili=cet olim regia Ticinenſis ciuitas, me adhuc abſente, à Gal=lorum exercitu obſidetur, multiplicibus vndiq; concuſſa machinis, vi capit͛, hoſtiliter prędę dat͛. Incendio deſtinat͛. Omnia in ea confunduntur. Rapiuntur, diſtrahuntur, la=cerantur, diſcerpuntur. Captiuum omne genus hominū, tam ſacrum quam prophanum, ducitur. Nulli ętati parci=tur. In mortuos etiam & laruas, in libros & ſacra quęquę peſſime ſęuitia furibunda bacchatur. Sanguis, etiam inno=xius per domos, per templa, per ſanctorum aras, per com=pita & publicas vias atq́; plateas vrbis affatim impie effu=ſus diſcurrit. Factūq́; eſt, vt in illa immani clade, ac patrię ruina, omnia quoq́; mea, librorum inquam Chaldæorū Syriorum, Armeniorum, Hebręorum, Gręcorum, varia=rumq́; aliarum linguarum gratam ſuppellectilem, quam magno mihi pręcio comparatam ex vrbe Roma in patri=am mecum aduexeram, ſimul cum ipſius patrię miſerabili caſu, in vno ferè temporis momento perdiderim. Quod facinus cum ad aures meas publico (ne famam dicam) rumore deferēte perueniſſet. Vſqueadeo prę nimio animi dolore, vel mœrore potius concepto, afflictus, conſterna=tuſq́; fui, vt pene vnà cum libris & lucubrationibus meis, etiam proprij nominis memoriam perdiderim. Poſt ſeptē vero annos (diuina vt reor voluntate ita diſponente) in manibus publici cuiuſdam Fartoris reperto iam ſemilace=ro Pſalterij libello, quem cum cęteris in cineres vulcano

paſſim

paſſim debacchante, iam dudum fuiſſe conuerſum exiſtimaueram, iterum ad illius publicationem animum adieci, quo in priſtinum redintegrato, & comparatis denuo formis, literarum amore, & ſtudioſorum iuuenum academiæ iuuandi, & erroris remouendi, veritatiſq; inducēdæ, ac rei ſacræ augendæ, gratia, Afranio maxime patruo meo honorando, ſponte currenti mihi calcaria inſuper addente, decreui Pſalterium illud Chaldaicum è Syria aduectum publicare, præmiſſa nihilominus quadam prius ex locupletiſſima illa iam deperdita noſtra, ad linguarum multiplicium notitiam introductione, particula. Vt ex illius lectione peregrinarum linguarum amatores cognoſcant, inter cætera, an Pſalterium iſtud Chaldaicum ſit, an illud Ioan. Potken, qui in Indiam atq; Aethiopiam, Chaldæā transferre voluit, quin potius forſitan & Armenicā Chaldiam, quandoquidem Chaldia regio quædam Armeniæ eſt, & Armeni (vt iam dictum eſt) & copioſe à nobis demonſtrabitur, à ſiniſtro ad dextrum latus, Græcorum, Latinorūq; more ſcribunt, ſicut & Indi, quorum Pſalterium (vt iam præfati ſumus) in publicū pro Chaldęo edidit. At qui relictis tandem Indis ad Armenios veniamus. Et illos quoq; vocales habere, & quo nam modo cū Chaldaicis, Hebraicis, Samaritanis, & alijs recenſitis literarum varietatibus conueniant demonſtrantes, palàm pro virili noſtra parte faciamus.

De Armeniorum vocalibus.

¶ Armeni vocales quamplurimas habent, nec tamen ob hanc ipſam cauſam, quinarium latinorum numerum in vocalium prolatione excedunt, quāquam per vnum eundemq;

demq; ſonum.a.vel acutum vel grauem, vel etiam circun‑flexum perſonent. Similiter eodemq; modo & reliquas ferè omnes vocales.e.ſcilicet.i.o. &.u. prout in Armeni‑ca introductione videbimus. Prima tamen (vt pro ratio‑ne præſentis loci aliquid dicamus) alphabeti ipſorum li‑tera.Ա.ա.quæ Ayp dicitur, vtrunque Samaritanum ࠀ chirographicon,& ࠀ typographicon,atque He‑braicum Aleph,necnon cæterarum linguarũ.a.repre‑ſentat,vt Աբրահամ, Abraham.Է.iech quinta, quæ etiam pro ࠇ ࠇ Samaritanorum, & pro.ܚ.Hheth. & ࠏ ࠏ pro.ܥ.ain,chaldæo & hebræo accipitur,vt Եզրովն.hhezron .حَصْرُون hhezron ſeu eſron, vt noſtri dicũt, &.Եզ .عَز ez.quam illi pro ain in al‑phabeto hebræorum ponunt.Է.æ.ſeptima, quæ pro ࠄ ࠄ Samaritano,&.he.ac zere hebræo,necnon.ܗ. he.chaldæo ſumitur, vt ովբէթ. ωbeth. quo in loco animaduertendum eſt, quod vt plurimum pro.H.ita græco accipitur, & in.e.lõgum a noſtris traducitur, vt in hoc ipſo nomine manifeſtum eſt, quod græce ὠβήθ, obith,latine vero obeth ſcribitur. Ը.iet,vel ier, octaua,ſyllaba eſt, quamuis pro vocali vſurpetur, &

ſimilis

ſimilis eſt quãtum ad vocem.Ier.Macedonico & Dalmatico,& .Ie.Punico ըստ մաթէոսի.ieſt. Matheoſi ideſt ſecundum Matthæum.ի.Ini.vndecima pro י י Samaritano,& Hebræo,& Chaldæo,& omnium aliarum linguarũ.I.vt իսահակ. Iſahach.խ.che. vel.hhe. tertiadecima idem eſt,ac Samaritanum ח ח Hebræũ, atque Chaldæũ.ܚ.hheth. Nã aſpiratio fortis eſt & dura magis ſeu aſperior, quam ſuperius dicta.է.iech. quinta,vt Matthæi primo. խաւսեցեալ hhauſezeal, ideſt deſponſata eſt.հ.ho.ſexta decima aſpirationis lenis nota latini.h.& daſeæ græcæ,necnon ה ה he.Samaritani,Hebræique,atque Chaldæi.ܗ.he.vicẽ gerẽs vt in ſuperius citato nomine Աբրահամ. Abraham, manifeſte patet , quod apud Hebræos & Chaldæos per.he.ſcribitur.Inuenitur tamen aliquando etiam pro aſpiratione forti vſurpatũ, vt Matth.primo. իսահակ Iſahach,quod ſane nomẽ hebraice atq; chaldaice per ܚ.hheth ſcribitur ܐܝܣܚܩ Iſhhaq.Ճ.Ie.decimanona,quæ etiã.hie.&.gie.dicitur vt.Ճերվազի.geruazi,

վիճիլիա.vigilia.կարիճին.charigin:ideſt ſcorpius
ճէրոնիմոս.hieronymos,& quamquam per.g.pro
ferri videatur,ad ſonum tamen.yi.ypſilon iota græcæ
impropriæ diphthongi tendit, producta voce ac ſi
duplicaretur in pronunciatione litera.Յ.I.&.յ.i.vige
ſima prima,quæ ࠉ Iod Samaritanum, & iod He
bræum atque Chaldæum,ي.Iud,& iota græcum,&
ioda ⲓ Cophtitarum,&.Ie.Punicum, &.I.Macedo
nicum,&ǂ H Dalmaticum:atque Indorum.ia.Poſtre
mo etiam.i.latinũ ſimpliciter repreſentat:vt Յակովբ.
Iacob, յովրամ.ioram.ո.vuo.vel vua vigeſima quar
ta,quæ loco.o.parui capitur,vt Matthæi primo.բոոս.
boos,quem nos booz dicimus.վ.vief.vieu.vel viech.
trigeſima. Tribus enim iſtis nominibus appellatum
animaduerti,cũ proximis his mẽſibus Venetiis eſſem,
& cum Armenico quodam, vna cum Gulielmo po
ſtello Ambollatæo Gallo, viro multarum linguarũ
gnaro,qui paulo ante e Bizãtio in Italiã venerat,verba
facerẽ,ſi quidẽ inter cætera ab eo nõ modo poſtulaui,
verum

uerum etiam efflagitaui:ut alphabeti literas proferret, quod dum benigne faceret, ad id uel maxime animũ aduerti,ut enunciationem iſtius literæ comprehenderem, quam modo uief, modo uero uieu: ac demum uiech,appellabat. Proinde.u.uocalem latinã & ࠅ ו uau,Samaritanum, Hebraicum, Chaldaicum, ܘ. Vau,ſonat,& aliquando pro conſonante accipitur ut uidebimus, concurrit quoque cum.ո.vuo, ad conſtituendum exprimendumue omega græcum, ut uidere fas eſt in ſuperius adductis nominibus յակովբ. Iacob:& յովրամ, ioram,quæ græce per omega ſcribuntur,& id fere ſemper obſeruatum notaui: quãuis in prolatione Armenica illud.o.flectatur in uocẽ.u. ac ſi diceremus triſyllabice.Iacoub.Iourã.Յովսէփ. iouſeph, ac aliis ſimilibus quamplurimis.ւ.yun .uel iun.trigeſima quarta.& in literã.f.deflectitur ſeu ab ea incipit & fiun dicitur.hinc natum illud eſſe arbitror quod in triuialibus puerorum ſcholis cõmuniter in alphabeto noſtro obſeruatur.ut in literarum nomini

bus recenſendis,cum ad.y.ypſilon ventum eſt,pro eo fia,dicatur. Accipitur equidem hæc litera pro græco ypſilon,& pari quoque modo ad diphthongorũ conſtitutionem accedit, quippe ſi poſt.ա.ayp.ſequatur.au. diphthongum exprimet, vt աւգուստոս. auguſtos, դաւիթ.dauith,nos dauid dicimus.Poſt.ե.iech. facit eu.vt եւսեբիոս.euſebios. Et ſi acceſſerit ad.ո.uuo. vel ad.o. aypyun diphthongum.u.græco more cum omicron ypſilon efficiet, vt Matthæi primo յուդայ ծնաւ զփարէս և զզարայ ի թամարայ. Iudai csnau zphares.eu. zzarai i thamarai, ideſt Iudas genuit phares, & zaram, ex vel de thamar.և.Ieu.trigeſima ſeptima quæ.eu.diphthongus eſt, vt և զզարայ. eu.zzarai,& zarã,vt ſupra. Separatur tamẽ vt in dicto nomine եւսեբիոս. euſebios, & ſimilibus.o.aypyun, trigeſima nona & vltima alphabeti litera.o.eſt,& pro աւ.au. ſæpenumero ponitur, quinimo vt plurimum inuicem ſuccedunt,& alterum alterius loco accipitur, vt Աւգուստինոս օգուստինոս. Auguſtinos, ogoſtinos

ſtinos. Et quam ſane optime etiam hoc in myſticum ſenſum flectitur. Ego enim ſum inquit alpha & .o. Ego ſum ayp,& aypyun, principium ſcilicet & finis: nam in.ɯ.ayp.prima alphabeti Armenici litera quæ a.eſt:tria in vnum coeunt pater, ſcilicet filius & ſpiritus ſanctus,tres vnum ſunt, &.o.aypyun,trigeſima nona litera alphabetum claudens, nec ad quadragenarium numerum tranſire permittens,orbis eſt in ſe reuolutus atque reflexus:principio & fine carens, & quam pulchre perpetuam Trinitatis inextricabilem vnionē inſinuet,veſtigando veſtigent:atque cum delectatione odorentur ii quibus myſtica ſenſa placent, & imitentur illum qui ait: a Iudæis quinquies quadragenas vna minus accepi. Et numerationem iſtam minime negligant. Videant præterea atque diligentius conſiderent, ſi forte fortuna ab hac antiquiſſimorum: ac poſt diluuium ex ſtirpe Noe primigeniorum Armeniorū mutua viciſſitudine primæ atque vltimæ literæ. a,ſcilicet &.o.maiores noſtri quaſdam dictiones ſeu

etiam

etiam verba aliqua in quibus.o.proferebatur mutare in.a.uoluerint,pro ploſtrum plauſtrum, pro plodere plaudere dicētes: & in multis aliis quæ recenſere longum eſſet idipſum obſeruauerunt. Agreſte ſiquidem ac ruſticanum neſcio quid(ut reor)in illis per.o.prolatis uidebatur ineſſe,iccirco.o.in.a.uertentes cum adnexo.u.uel digamma æolico dulciorē enunciationis ſonum cū diphthongo illa rediderūt.Et ut ſignificati differentiā in hoc uerbo,tam ſimplici,quā compoſito oſtenderent. Ac vt illud quod animorum lætitiā, gratulationēq; īſinuaret,a deriſione & ignominia procul abeſſe demōſtrarēt.Et vt tanta(ut ſic dicam)quāta ab arcto ad arctū, a Cynoſura uidelicet ad Elicē,& ab extremo duplicis cardinis:ab arctico nimirū ad antarcticū polū ītercapedine diſtare,palāfacerēt. Quātūq; intereſt īter approbationē & reprobationē,acclamationēq; & reclamationē,tātū duo hæc verba īuicē differre, vt manifeſtarēt,tali mutatiōe vſi ſūt. In ſacris quoq; literis plaudere manu uel maxime ī bonā potius(ut aiūt)

quam

quã in malã capit́ partẽ,vt apud ꝓphetã Dauid in.p̃s.47.
Omnes gentes plaudite manibus, iubilate deo in voce exultationis,& in pſal. 98.Flumina plaudent manu ſeu percutient manuum palmas,ſimul montes exultabunt coram deo.Idem & apud Eccleſi. Eſai. Hierem.in Trenis,& in Ezech.& quarto Regum, nonnulliſq; in alijs ſacræ ſcripturæ locis habetur. Plauſum vero fecit manibus,Iudith quartodecimo capite, Bagao Eunuchus ante cortinã inNI qui illius Olophernis,vt eum quem dormire putarat, nec ſciret,illius truncum cadauer,à puella hebræa abſciſſo iam ablatoq; capite,in ſanguine, proprijq; cruoris tabe prouolutum iacere,excitaret à ſomno.Et ſtultũ plaudere manibus Salomon ait. Quemadmodum igitur plaudere aſſentiri & approbare eſt, & gratulationis lætitiæq; ſignũ in manuum plauſu oſtenditur. Sic plodere à quo compoſitum explodere, reijcere & repudiare atq; exſibillare eſt, vt quondam Cicerone referente Ariſtonis, Pyrrhonis, & Herili eiecta exploſaq; ſententia eſt.Et Hiſtrio apud veteres dudum ſi paulo ſe mouiſſet extra numerum exibilabatur & explodebatur. Erotes quoq; vt idem.M.Cicero ait, non modo ſibilis ſed etiam conuitio è ſcena explodebatur.Iſthæc dicta à nobis ſint,vt peregrina excitentur ingenia,ac vt ſtudioſi venaticorũ canũ more, qui mõtiuagæ (Lucretio teſte)perſæpe ferai.Naribus inueniunt intectas frõde quietes. Cũ ſemel inſtiterint veſtigia certa viai.Odoram illam canum vim imitati,odoratores nimirum,odoriſequiq; veraces effecti,maiorũ noſtrorum veſtigia,non tãtum odoranda,verum etiam & vſq; ad ſecreta cubilia perſequenda fore arbitrẽtur. Quamobrem in literarum ob-

ſeruationibus

ſeruationibus veterum adyta, penitiſſimaſq; latebras, patefacto iam aditu ingrediantur, & labyrintheos anfractus diligenter ſcrutentur, & mutationum cauſas proprio ſtudio, ſagaci iduſtria, vigilijs aſſiduis, pertinaciq; labore, per ſe ſe cognoſcere ſatagāt. Quādoquidē vt idem ait Lucretius.
Sic aliud ex alio per te tu te ipſe videre.
Talibus in rebus poteris cœcaſq; latebras.
Inſinuare omneis & verum protrarier inde.
Nec enim omnia à præceptoribus diſcenda ſunt, ſed ſatis eſt induſtrijs viam cognoſcere. Quo vero pacto, cum Hebręorum, Chaldęorum, Syriorum, Samaritanorum, Punicorum, Perſarum, Arabum, Aegyptiorũq;, necnon Latinorum, Græcorum, Tzarchaſiorum, Augaſiorum, Canduſiorum, Macedonum, Dalmatarum, Iacobitarũ, Cophtitarum, atq; Indorum, & nonnullarum aliarum gentium vocalibus in prolatione & ſono conueniant. Et quo nã modo diphthongi (pręter iam dicta) tam proprie quã improprie ex vocalibus ſatis commode formari poſſint. Alio forſitan loco, ſi opportunum viſum fuerit, infra dicemus. Sed iam ſatis ſuperq; in præſentia dixiſſe videor de vario genere vocalium, tempus eſt vt & intermiſſis illis ad conſonantes deſcendamus, auxilium eis afferentes. Quandoquidem, ſi ab illis vocalium voces, ſeu ſonum abſtulerimus, magis q̃ piſces (vt in prouerbio eſt) mutæ erunt, nec ſimul copulatæ gratum quid perſonabunt, nec forte cõcinne perſtrepent. Iccirco de ipſis ſingillatim q̃ breuiſſime fieri poterit, tractabimus, earundem nomina & figuras, ſaltem earum aliquas quæ nec dum chalcographorum typis publicatæ ſunt apponentes.

¶De conſonantibus, Hebraicis, Chaldaicis, & Syriacis. Caput. V.

AD reliquas igitur alphabeti literas explicandas, deuenie͂tes. Imprimis illud ſcire opus eſt quod Chaldæorũ conſonantes eædem ſunt, quæ & Hebræorum, Syriorũ, & Samaritanorum, eodemq; ferè nomine nuncupa͂tur. Licet aliquantulum in figura diſſimiles ſint. Punicorum vero atq; Arabum, quin & cæterarũ quoq; linguarũ, vltra vocales ſuperius deſcriptas, reliquæ alphabeti literae ſunt co͂ſonantes. Tametſi, quo ad numerũ, aliquibus plures, aliquibus vero, non tot numero ſint. Sunt vero Chaldæorũ conſonantes infraſcriptæ, videlicet.

.ܟ.	.ܛ.	.ܙ.	.ܕ.	.ܓ.	.ܒ.
Coph.	Teth.	Zain.	Dolad.	Gomal.	Beth.
.ܦ.	.ܣ.	.ܢ.	.ܡ.	.ܠ.	
Phe.	Somchath.	Nun.	Mim.	Lomad.	
.ܬ.	.ܫ.	.ܪ.	.ܩ.	.ܨ.	
Thau.	Scin.	Ris.	Quoph.	Zzode.	

¶Ab Hebræis tamen, ac Samaritanis, alio faciliori, auribuſq; magis grato pronunciationis ſono enuntiantur. O. nimirum Chaldæis familiari litera, ſeu melius voce, in. a. vel. i. vel. u. co͂uerſa. Na͂. ב. Beth. dicu͂t. ג. Gimel. ד. Daleth. ז. Zain. ט. Teth. כ. Caph. ל. Lamed. מ. Mim. נ. Nun. ס. Samech. פ. Phe. צ. Zadich. ק. Kuoph. vel. Quph. ר. Res. ש. Scin. ת. Thau. Vt videre poſſumus in gra͂maticalibus linguæ ſanctæ inſtitutionibus, ia͂dudũ, ta͂ ab Hebręorũ magiſtris q̃ a fide magis dignis chriſtianis i͂ luce͂ editis. In q̄bus

tamen Samaritanorū elemēta minime videnť,ſed nec forſitan de eis mentio facta eſt. Quarum figuras, cum nominibus etiam adnexis,placuit in hac noſtra inſtitutione inſerere. Vt ſi forte in alicuius linguarum multigenarum ſtudioſi manus, libellus aliquis, Samaritanorum literis ſcriptus, deuenerit. Illum, ceu incognitis, characteribus ſcriptum, aut penitus ſpernendum fore ducat, aut pro Samaritanis, Hebræa (quod non paruam ſimilitudinē inter ſe habeāt) eſſe,minus bene ſcripta,arbitretur. Ne igitur ſuſpenſo diu incerto,ſolicitoq; animo ſit, poſtq̄ȝ in ſuperioribus, cū de vocalium nominibus,atq; figuris à nobis abunde tractaret,vocalium Samaritanorum figuras, diſtinctaſq; notas cognoſcere potuit. Eorumdem nunc conſonantium inferius deſcriptas duplices figuras conſideret ac diſcat.

De Samaritanorum conſonantibus.

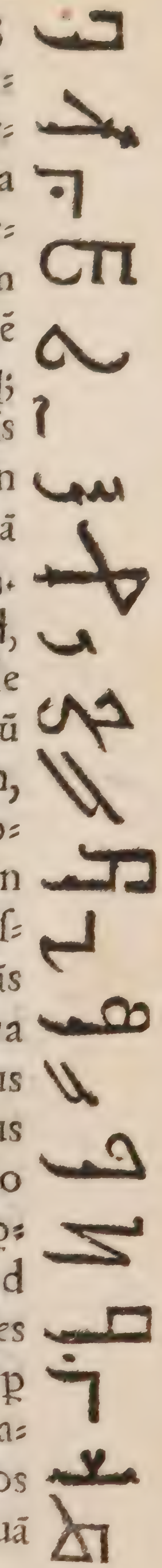
¶ Erit igitur prima,primæ,& ſequentiū,ſeruato ſimili ordine,Samaritanorum cōſonans:chirographica, qua ſcilicet ſcriptores, & librarij omnes tunc paſſim in ſcribendo vſi ſunt. Alia ſequens typographica,qua nimirum ſculptores in literis in marmoribus ſcalpello figurandis. Necnon & fictores in effigiandis ex ære alioue metallo Deorū, aut heroum imaginibus,& numiſmatum inſcriptionibus imprimendis vtebantur. Vt cum Romæ eſſem in felicioribus Iulij Secūdi Pontificis maximi, & in ſequentibus Leonis Decimi temporibus memini me vidiſſe in æneis numiſmatis. Et anno præterito in ære conflatam Seruatoris noſtri imaginē, cū literis Samaritanis, oſtēdit mihi Matrona illa ſāctiſſimę credita vitę,cuius nomē(ne illā caſtiſſimaſq; eius aures offendam)ſilentio inuoluam, cum Ferrariam pertranſiret,

tranſiret,nauiq; Venetias profectura per Padũ veheret', in
cuius altera numiſmatis parte literae cõflatæ ſeu pcuſſæ vi-
debantur,quarum ſenſus talis erat.Meſſias rex venit in pa-
ce,Deus homo factus eſt,vel incarnatus eſt.Beth. igit' Sa-
maritanum hoc modo figuratur. Gimel vero
Daleth Zain,vel Sdain nã & Hebrẹũ & Chal
dæum,& Samaritanum,& Græcum,& aliarũ linguarum
zita.s.&.d.implicita habet. Teth Caph La-
med Mim Nun Samech Pe.vel
Phe Zadich Koph,vel Quph Res
Scin Thau Eodẽ ordine à nobis in ſu-
perioribus Samaritanorũ vocales notatæ fuerunt,licet ibi
dem talis forſitan ordo non fuerit animaduerſus. Poſſem
hoc loco eandem cantilenam inſuſurrare, quam ſupra de
o.in.a.& vice verſa mutatione cantaui,quandoquidem &
in iſta conſonantium relatione eiuſdem.o.literæ, variam
immutationẽ videbimus.Et à gemino(quod aiunt) ouo,
rem exordiri.Nec tamen hic controuerſiam aduerſus He
bræorum antiquitatem,ac linguæ ſanctæ vetuſtatem mo-
uere intendimus. Sed dumtaxat, vt illuſtria quorundam
ſtudioſorum ingenia excitemus, ad veſtiganda quædam,
quæ hactenus intacta fuiſſe vidẽtur. Per quæ aut Hebræ-
os vetuſtiores Chaldæis,aut ſanè Chaldæos ante Hebræ-
os fuiſſe,quodãmodo fateri neceſſarium eſſe videbit'.Et il-
lud, תהו ובהו tou ve bou,rudẽ ſcilicet, ĩdigeſtáq; materiã,
quæ in Chaldæorum prolatione defluxit (ænygmata, vt
caballiſticus, coniectoribus loquar) dum perpetuo ferè
o.à naturę tenebricoſa deformiq; facie primitus aſſumptũ,
& ab Odom ipſo (quẽ nos & Hebræi Adam dicimus)

primo homine,in illos demeaſſe exiſtimatum, & tam diu ab omnibus vſurpatum,quam diu vnum omnium hominum labium fuiſſe in ſacris relatum eſt literis. Poſt vero mirandam illam,Dei omnipotentis iudicio factam, linguarũ confuſionem,ab alijs illius vſus aliquãtulum ſe ablegauit, & in ſola Chaldæorum ſtirpe,tanquam hereditariũ quid, ſucceſſionis ordine,perſeuerauit. At poſtea quã Abrhom ille Chaldæus,cuncta potentis Dei iuſſu,de Vr, Chaldęorum exiens ad alias demigrauit regiones, atq; nomine adaucto, non Abrhom, ſed Abraham appellatus eſt, qui ſecuti ſunt, naturę illam,inter cætera, primitiuam in loquẽdo (vt ſic dicam) ruſticitatem exuere,atq; vrbanitatem induere intendentes, artis cuiuſq; exemplo, quæ naturam, ne dum imitari conatur, verum etiam ſuperare, ſi poſſit, enititur. Hebręi ſcilicet ceu perſpicaci ingenio præditi, & angelorum familiaribus colloquijs aſſueti. Vt rudes à natura inſitos illius gentis mores,in ciuiles, vrbanoſq; reformare, & in melius inſtaurare conati ſunt. Sic & agreſtes & penè ferocientes,atq; ob id ingratas illas, primorum hominum voces,in canoras,blandas, & audientis aures magis demulcentes,immutare ſtuduerunt. Et hoc ſanè ex ipſis literarum nominibus perſpicue dignoſci poteſt. In quibus primum illud alphabeti elementum Olaph, à naturæ rudibus initijs profectum, originiſq; ſuæ progreſſionem in alia penè omnia elementa diffundens,ſuperbum neſcio quid,aſperumq;: & haud quaquã ꝓlatu facile,nec blandũ in ſe ſe aliqd habẽs,in Aleph,quæ.א.doctrinam redolet,dictione,ſcilicet ad enunciandum faciliori, ac humili, manſuetaq;, & ad benignitatẽ in animis illius duræ ſemper ceruicis

uicis populi conciliandam, doctrinamq; Dei omnipotẽtis capeſcendã, & in populo ipſo, ceu in vna. ב. domo, inſerendam, atq; conſeruandam, longe magis docta, & apta verterunt. Simili modo Gomal, in dulci ac blanda. ג. pleniſſimeq; ridenti prolatione Gimel. immutarũt. Et quam gratius ſit Daleth, in. ד. tabulis audire quã Dolad, nemině puto, qui ſano aurium ſenſu vtatur, hæſitare. Quamq; vice verſa durum, abſonum, inſuaueq;, & aſperum magis ſit, elemẽtũ. ה. iſtud(.ו. &. ז. hoc quaſi. ח. vitæ. ט. bonũ. י. principiũ aſſũptũ)dicere Coph, quã Caph, q vocaliũ mutuã cõmutationẽ, recte cognoſcit nõ tantũ ĩtelligit, ſed vel. ך. כ. manibus ipſis tractare poteſt. Idẽq; de Lamed, & Lomad, facile ſentiet, ſi. ל. diſciplinam Dei, cuius nomen ineffabile eſt, in cordis ſui penetralibus ĩſertam, habuerit. Nec multũ diſcedet. מ. ם. ab ipſa eadẽq; ſentẽtia ĩ Samech, & Sõchath, Zadich, & Zode, Koph, & Quph, Res, & Ris. Si modo. נ. ſempiternum omnipotẽtis Dei. ס. adiutoriũ, oculis intentis conſpexerit, & de perenni. ע. fonte, qui ex. פ. ore altiſſimi ad nos limpidiſſime defluit. צ. iuſtitiæ tramitem ſeruãs abunde hauſerit, &. ק. vocationẽ. ר. capitis intellexerit, qua tandẽ admonebantur, vt in Scin. & Thau. vltimis duabus alphabeti literis, in. ת. ſigno nimirum innuẽte, &. ש. dẽtibus quibus vox articulata, huiuſce mutatæ vocalis, facilius promẽda foret, præſagiẽtibus, inuicẽ cõcordes, cõformeſq; pſeuerarẽt. Et eaſdem tãquam ius quoddã ſanguinis, quod apud iure conſultos immutabile exiſtimatur, immutabiles conſeruarent; quod & factum eſt. Sed iam ſatis ſuperq;, pferarũ veſtigia, terrę impreſſa, per myſtica ſcilicet in alphabeto ſuperius deſcripto, latentia ſenſa vagati, Perſica nos

tanquã

tanquam tuba reuocante, & receptui canente, conſonãte. Ad reliquas aliarum linguarum demonſtrandas conſonantes, reuertamur.

De Arabicis, Puniciſq; Conſonantibus.

¶ Diximus ſupra Tartaros, Perſas, Turcas, Pœnos, Numidię regna incolẽtes, Arabas, & temporibus iſtis Aegyptum inhabitãtes, ac omnes ferè Maometanos, vnico vti alphabeto, proinde cum de Punicis, Arabiciſq; conſonãtibus loquemur, de cęteris etiam eodem charactere vtentibus intelligendum erit. Sunt igitur iſtorum conſonantes duę & viginti, quarum nomina tantum ponenda venient, non characteres & notę, quandoquidẽ ex editis iã pridem Arabicis libris vnuſquiſq; id cognoſcere poterit. Et prima illorum cõſonans eſt ب be. ſecũda alphabeti litera, cũ puncto vnico ſubſtrato. b. eſt, reſpondẽs. Beth. Hebręo, & Chaldęo. Secũda eſt ت Te. tertia, cum duobus pũctis in capitis vertice locatis. Thau. habet enũciationem Hebræi ſimpliciter ſumpti, & Chaldęi cũ pũcto ſup impoſito hoc modo. ܬ. Tertia vocatur ث The. & eſt quarta in ordine literarum, habet vero tria puncta in triãguli modũ locata, vnico ſcilicet ceu holem eminenti, & duobus, vt zere, ſubter locatis, & pronũtiari debet, vt θ thita Græcũ, & ת Thau raphatũ Hebraicũ, Thauq; Chaldaicũ cum puncto hoc ſanè modo. ܬ ſubſtrato. Quarta appellatur ج Gim. & quintam alphabeti ſedem tenet, habetq; in curuatura à latere dextro punctum infixum. g. noſtrum repreſentans, & Gomal Chaldęum (vt Hebræorũ more loquar) dageſſatum in hãc formã. ܓ. Quinta eſt د Dal. octauo loco in alphabeto ſita, & latinũ. d. ſonat, & Hebraicũ. ד. Daleth. & ſimplex

& ſimplex,& dageſſatū,& ſimilis eſt in enunciatiōe Chal=
dęo huic. דּ. ܕ݁. Dolad,cum puncto in vertice.Sexta con=
ſonās eſt ذ Dhal.nona litera,reſpōdens Chaldęo. ד. ܕ.
Dolad,cū pūcto ſubſtrato, & raphato. ד. Daleth Hebrai=
co.Septima ر Re.vocat̃,decimū in alphabeto locū oc=
cupans,& .r.latinū,& .ρ.rho gręcū,Chaldæumq́; .ܪ.ris, &
ר.res Hebręū eſt.Octaua. ز Ze. poſt ſuperiorē decimā
ſequens,nec in alio quā in puncto ſupra caput locato ab
ea differens.z.eſt,tam in latinum,quam gręcum,& zain he
braicum atq; chaldaicum,ſiue Syriacum.Nona س.Sin.
vocat̃,& eſt duodecima alphabeti ſupius nominati litera,
& ſibilat perinde,ac gręcorū.σ.Sigma, & latinorū.s. atq;
Samech Hebraicū,& Syriacū, Chaldaicūq; Somchath.
Et huic ab aliquibus duę breues lineę, ceu duo accentus
acuti gręci ſuperponunt̃ س cōmuniter vero nihil impoſi
tum habet.Decima,quā aliq ش Scin.aliqui vero Schin.
dicunt,tertia poſt decimam in alphabeti ordine comperta,
priori in eo tātum diſſimilis,ꝙ tria ceu in Deltoton.cęleſtis
ſigni formam,puncta habet ſuper impoſita,penultimę lite=
ræ chaldaici,hebraiciq; alphabeti,quæ vtriſq; .Scin.dicit̃,
& pręſertim.Scin.dextri hebraici vim retinet,prolationēq;
eūdē in modū requirit.Vndecima ص.Tzat.quæ in quar
to & decimo loco ſita eſt alphabeti,fortis, robuſtaq; litera
eſt,ac vt Zode,& Zadich,enūtiāda, atq; perinde,ac ſi du=
plex.zz.latinū eēt.At qntadecima ſequēs litera ض Tdhat
appellatur, & duodecimum Punicarum conſonantium
numerum complet,duram illam prolationem, non nihil
remittit, ac bleſam quodammodo efficit, quin & linguæ
appulſum intra dentes exigit,vt de Thita græco dictū eſt,

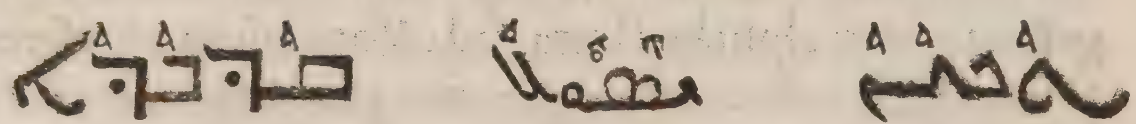
vel

vel dicetur.Et vltima ipſius litera per.d.fortificatũ potius, quam per.t.ſimplex,ſicuti.ܛ.Teth Chaldæum, cum puncto in vmbilico vẽtris iniecto,& Syriacum pariter.ܛ.ܕ. Dolad,cum altero in capite punctulo enunciãda eſt, nec multũ ab Hebręo.ט.Teth.in vltima ꝓlatione diſſimilis eſt. ط Te.vero ſextadecima,& cõſonãtiũ tertiadecima.Teth. Syriacũ & Hebraicũ eſt.At quarta decima cõſonans quę in decimo ſeptimo loco conſtituta eſt.ظ The. vel.Dhe. dicitur,& vtrãq; ſibi prolationem vendicat, nõnunquam etiam.Tha.vel.Dha.a quibuſdam nominatur, ſimilis eſt pręcedenti, hoc vno tantum excepto (propter quod & prolationis quoq; modum varium requirit) quod punctum ſuprapoſitũ habet.Et profertur vt.ܛ.Theth.Chaldaicum dageſſatum.Quintadecima ſequens conſonans, quæ poſt decimum octauum locũ venit,eadem ferè eſt cũ pręcedẽti Arabico gutturali ع Ain. Sed differentię gratia pũctũ,ceu caſſidem,in capite aſſumpſit,vt.ג.Gimel Hebraicum fortificatũ exprimeret, & Chaldaicum.ܓ.Gomal,cũ ſubſtrato pũctulo æmularetur,proinde غ Gain. vel.Ghain. dicitur, & eius prolatio, quæ aliàs gutturalis eſt,penitiores magis gutturis partes,ĩ quibus (ſi dicere fas eſt)profundatur,dum expromitur, ĩtimoſq; pulmonis receſſus relinquere,atq; inde dum profertur,vi quadam extrahi,atq; euomi videtur. ف Phe.vigeſima litera,& cõſonantiũ ſexta decima Hebręorũ, Chaldęorũq;, & Samaritanorũ.Phe.Et æolicũ digãma.&.ph. Latinũ.&.φ.Phi. Gręcum:in ſua prolatione imitatur,eundemq; ſonũ redit, ac vim poteſtatemq; eandem habet. Septima & decima, Perſarum conſonãs.ق Cap.vel etiam.Caph.dicitur,&

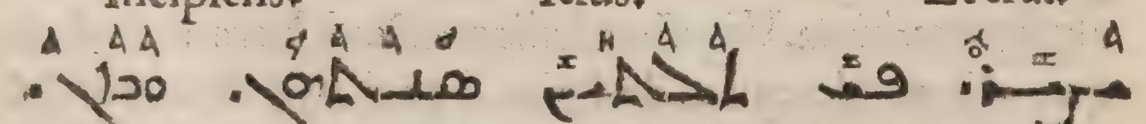
eſt

eſt vigeſima prima in numero literarum, vnico dumtaxat
puncto à ſuperiori.phe.diſcrepat,cætera ſimilis eſt. Nam
phe.videtur eſſe ܦ Chaldaicum quoph, cum punctulo
ſuperiniecto capiti. Caph vero eadem eſt, cum duobus
in vertice punctis,& quoph,ſeu quph, tam Hebraicũ quã
Chaldaicum repreſentat,eãdemq; pronunciationẽ exigit,
& pro.q.vel.c.latino accipit. ܟ Chieph,vigeſima ſecun
da litera,& decima octaua,cõſonans.c.latinum, & cappa
gręcum,atq; Coph,& Caph.hebræũ,& Chaldæũ expri
mit,& nõ ſecus atq; Caph,Hebraicũ dictionẽ terminans,
Craſſo ſcilicet ſpiritu,ꝓferẽda eſt. ܠ Decima nona cõſo
nans eſt,quæ lam,dicit. Vigeſima tertia litera ꝓ.l.latino, &
lambda græco,& lomad Syriaco,Hebraicoq; lamed, ac
cipitur,nec in prolatione difficultatem habet. Sequitur vi-
geſima quarta litera ܡ quæ Mim,appellat,& eſt duplex,
ſeu duplicata.Nã alia ܡ patẽs eſt,alia vero(vt & apud he
bręos & chaldęos) ܡ clauſa eſt. Conſonãtium vigeſimũ
numerum complens.Et idem eſt quod.m.latinum, & mi,
gręcum,quo ad vocis ſonum,& literę poteſtatẽ. ܢ Nun
ſemicirculus inferior eſt, cum puncto ſuper altero cornu,
vel etiã in medio ܢ inter vtrũq; cornu ſupeminẽti. Et vi-
geſima quinta alphabeti litera, ſed cõſonantium vigeſima
prima eſt. Et noſtrum.n.ac græcum.gni.necnõ tam chal-
dęi quam hebręi.nun.perſonam gerens, atq; officio fun-
gens. ܠܐ Vigeſima ſecunda & vltima cõſonãtiũ erit lam-
aliph,penultima. Vigeſima ſcilicet octaua litera alphabeti,
quæ alio modo quam de.Mim. ſuperius pauloante dictũ
fuit,& ipſa duplex eſt,cõtinens videlicet in ſe aliph, & lam,
hoc eſt.a.&.l.ex quibus compacta eſt. Semper tamẽ pro

lam.videlicet.l.tantummodo ſumitur,ſi punctum quieſcẽtis aliph indicatiuum ſuper adiunctum habuerit,alias vero pro ſyllaba.la.ponitur. Cæterum vt vera me dixiſſe legentes melius percipiãt,& Punicarum nedum cõſonantium, verum etiam vocalium ſuperius poſitarum,vim, atq; poteſtatem:necnon etiam cõformationem, cum Chaldaicis & Latinis literis,ob oculos poſitam facilius agnoſcãt. Operępretium me facturum duxi. Si capitis tertii Lucæ Euãgeliſtæ partem hic adſcriberem.In qua ſeries originis Seruatoris noſtri Dei & hominis Ieſu Chriſti à Deo ſummo deducta,per nomina propria deſcripta eſt.Nec melius potuiſſe me literarum iſtarum conformationem inſinuare arbitratus ſum.Q uãdoquidem propria nomina, propriis etiam literis,ſine ambagibus,literarumq; varietatibus,quæ ambiguum poſſint reddere nomen,ſcribenda ſunt,nec minus in eis elementum vnum pro alio omnino ponendum ſit,ne dum forte Ambroſium tibi obiicio, Afranium intelligas. Chaldaicis tamen hic literis & vocalium notis, Arabicis vndiq; reſpondentibus,expreſſa erunt. Ait igitur Lucas Euangeliſta.

Q uadbada.	Ieſua.	Vacana.
Incipiens.	Ieſus.	Et erat.

vacana.	ſanatahan.	thalathiin	phi	iaziiru
& erat	annos.	triginta	in	ingredi

ܡܬܚܫܒ ܗܘܐ ܕܒܪ ܝܘܣܦ ܒܪ ܗܠܝ

heli bni íuſupha. abni annahu iuthanna
Heli filii Ioſeph. filius eſſe reputatus

ܒܪ ܡܛܬ ܒܪ ܠܘܝ ܒܪ ܡܠܟܝ ܒܪ

bni melchi. bni Leui. bni mattata. bni
filii Melchi. filii Leui. filii Mathat. filii

ܒܪ ܝܢܝ ܒܪ ܝܘܣܦ ܒܪ ܡܛܬܝܐ ܒܪ

bni matatha. bni iuſupha. bni iani.
filii Mathata. filii Ioſeph. filii Ianne.

ܕܐܡܘܨ ܒܪ ܢܚܘܡ ܒܪ ܚܣܠܝ ܒܪ

bni hheſli. bni nahhuma. bni gamuzza.
filii Hheſli. filii Naum. filii Amos.

ܢܓܝ ܒܪ ܡܥܬ ܒܪ ܡܛܬܝܐ ܒܪ ܫܡܥܝ

ſamegi. bni matatha. bni muatha. bni naghi.
Semei. filii Matathie. filii Maath. filii Nage.

ܒܪ ܝܘܣܟ ܒܪ ܝܗܘܕܐ ܒܪ ܝܘܚܢܢ ܒܪ

bni iuhhanan. bni iheudha. bni iuſec. bni
filii Ioanna. filii Iuda. filii Ioſech. filii

ܪܝܣܐ ܒܪ ܙܘܪܒܒܠ ܒܪ ܫܠܬܐܝܠ ܒܪ

bni ſalathiilla. bni zurbabila. bni reſa.
filii Salatiel. filii Zorobabel. filii Reſa.

ܢܪܝ ܒܪ ܡܠܟܝ ܒܪ ܐܕܝ ܒܪ ܩܘܣܡ.
quzama. bni addi. bni malci. bni neri.
Quoſan. filij Addi. filij Melchi. filij Neri.

ܒܪ ܐܠܡܘܕܕ. ܒܪ ܥܝܪ. ܒܪ ܝܫܘܥ. ܒܪ
bni iſu. bni ira. bni ilmudhada. bni
filij Ieſu. filij Her. filij Helmadam. filij

ܐܠܝܥܙܪ. ܒܪ ܝܘܪܡ. ܒܪ ܡܬܬ. ܒܪ
bni matathau. bni iurima. bni elihæzara
filij Matath. filij Iorem. filij Eliezer.

ܠܘܝ. ܒܪ ܫܡܥܘܢ. ܒܪ ܝܗܘܕܐ. ܒܪ ܝܘܣܦ. ܒܪ
bni iuſupha. bni iehudha. bni ſemhuna. bni leui.
filij Ioſeph. filij Iuda. filij Simeon. filij Leui.

ܝܘܢܢ. ܒܪ ܐܠܝܩܝܡ. ܒܪ ܡܠܝܐ ܒܪ
bni meliu. bni eliaquima. bni iunama.
filij Meleà. filij Heliakim. filij Ionam.

ܡܝܢܢ. ܒܪ ܡܬܬܐ. ܒܪ ܢܬܢ. ܒܪ ܕܘܝܕ.
dauda. bni nathana. bni matatha. bni meinana.
Dauid. filij Nathan. filij Matatha. filij Menan.

ܒܪ ܐܝܫܝ. ܒܪ ܥܘܒܝܕ. ܒܪ ܒܥܙ.
begaza. bni gubida. bni ieſſe. bni
Booz. filij Obed. filij Ieſſe. filij

ܒܢܝ ܣܠܡܘܢ. ܒܢܝ ܢܚܫܘܢ. ܒܢܝ ܥܡܝܢܕܒ.
aminadhaba. bni nagſuna. bni ſalmuna. bni
Aminadab. filij Naaſon. filij Salmon. filij

ܒܢܝ ܐܪܡ. ܒܢܝ ܚܨܪܘܢ. ܒܢܝ ܦܪܨ. ܒܢܝ
bni pharza. bni gezruna. bni arama. bni
filij Phares. filij Eſrom. filij Aram. filij

ܝܗܘܕܐ. ܒܢܝ ܝܥܩܘܒ. ܒܢܝ ܐܝܣܚܩ. ܒܢܝ
bni iſſahhqua. bni iagquba. bni iheudha.
filij Iſaac. filij Iacob filij Iuda.

ܐܒܪܗܡ. ܒܢܝ ܬܪܚ. ܒܢܝ ܢܚܘܪ. ܒܢܝ
bni nachura. bni targa. bni abrhaima.
filij Nachor. filij Taræ. filij Abraham.

ܣܪܘܓ. ܒܢܝ ܪܥܘ. ܒܢܝ ܦܠܓ. ܒܢܝ
bni phalegha. bni raguu. bni ſarucha.
filij Phaleg. filij Ragau. filij Saruch.

ܥܒܪ. ܒܢܝ ܫܠܚ. ܒܢܝ ܩܝܢܢ. ܒܢܝ
bni quainana. bni ſullga. bni gabera.
filij Cainan. filij Sala. filij Eber.

ܐܪܦܟܫܕ. ܒܢܝ ܫܡ. ܒܢܝ ܢܘܚ. ܒܢܝ ܠܡܟ.
lamecha. bni nuhha. bni ſema. bni arphahhſada.
Lamech. filij Noe. filij Sem. filij Arphaxat.

iareda. bni echnucha. bni matuſlahha. bni
Iared. filij Enoch. filii Mathuſala. filii

enuſa. bni quinana. bni mhalaleiela. bni
Enos. filii Cainan. filii Malaleel. filii

mina. aladi. ka. bni adama. bni ſitha. bni
a. qui vel filii Adam. filii Seth. filii

A L L A H I.
D E O. D E I.

¶ Vtroq; enim modo in diuerſis Euangeliſtæ Lucæ vetuſtiſſimis apud me exiſtentibus Arabice ſcriptis voluminibus ſcriptum repperi. Iccirco hoc loco Dei vt ad bni, ideſt filij Dei, & Deo, vt ad aladi mina allhai, ideſt qui ex Deo, pauloante geminatis dictiōibus reſpōderet interpretatio, adſcripſi. En igitur candide lector, ex ſuperius recēſitis nominibus, quam clare, palàmq; tibi facta ſint Punicorum elemēta, eorumdemq; cum Chaldaicis atq; Latinis conformatio, tu nunc ipſe iudica. Atq; animum aduerte, nec obliuioni tradēdum putes, quod iam prædixi. Nomina videlicet iſta, literis Chaldaicis conſcripta eo ordine fuiſſe

fuiſſe,vt elementum Chaldæum Punico elemento,notęq; vocalium,Arabicarum vocalium notis reſponderent. Et latina quoq; elementa illis modo parili correſpondentia eſſe ſubſtituta,vt Arabicas,Syriacaſq; literas, ipſarumq; literarum prolationem,enuntiandiq; modum facilius com prehendere,memoriæq; commendare poſſes. Nec minus etiam cõſiderares qualis primus ad hanc literarum diuerſarum coniunctionem aditus ſit,& quo concentu, atq; vicaria literarum pręſenti conſenſione, ad hebraicas tibi cæteraſq; externas,& peregrinas literas cognoſcendas, inuicemq; complectendas, quaſi amicitiæ, cuiuſdam mutuæ fores apertæ fuerint. Et hac illacq; conuerſis atq; cõiectis oculis,leuum dextrumq; callem conſpiciens, haudquaq̃ omnino hæſites,qua via in amplam literarum multigenarum planitiem proficiſcendum tibi ſit. Quin ſeu dextro, ſeu ſiniſtro primum ingrediaris pede,tanquam alter Aſteropæus homericus Amphidexios, ideſt ambidexter effectus,ſumpto calamo,vel etiam Nilotico,dextrorſum, ſiniſtrorſum,ſiue etiam è cœlo ſurſum ad ſtomachũ deorſum literas diducens ſcribe,& Chaldæis,Hebræis,Perſis, Punicis,ſeu Arabicis,Græcis,ſiue Romanis,& Indis, ac cæterarum gentium à leua in dextram ſcribentium, ſciſcitantibus magiſtris atq; cenſoribus, Chamelæontis coloribus adhærentis inſtar,cuiuſcunq; petentis atq; obnixe efflagitantis patriæ te indigenam hac oſtentatione,demonſtra.

De Latinorum conſonantibus.

¶ Omiſſa illa grammaticorum controuerſia,longaq; diſceptatiõe de litera.c.k.&.q.&.h.an ſit litera vel aſpirationis nota. Ac de ypſilon græco in numero noſtrarum literarum

rarum atq; vocalium aſſumpto. Nec non de vaſtiore illa X. litera, cuius fuga Axillam Alam factum eſſe in oratore meminit Cicero. Quin etiam & de. z. atq;. p. &. ph. &. f. digamma æolico, ac cæteris circa alphabeti literas triuialibus poſthabitis controuerſiis, quandoquidem ad noſtrã hãc literarũ inſtitutionẽ, atq; introductionẽ ſeu mauis, multigenarũ linguarũ, earũdẽq; literarũ, mutuã cõcinnãdã inter ſe harmoniacã cõformationẽ, minime ſpectẽt. Ad explicãdas latinorũ cõſonãtes tãdẽ deſcẽdamus. Cũ propoſitũ ſuſceptũq; conſiliũ noſtrũ ad id ſolũmodo tẽdat, omniſq; noſter conatus omnino ſit, vt quantũ maxime fieri poſſit, breuiter, & cõmode, cũ peregrinis cæteriſq; literis, quo ad legẽdi modũ, latinas noſtras cõferamus. Futurũ enim arbitror, vt aut magnus ille ac potentiſſimus Turcarũ Imperator, ferociſſimus Chriſtiani nominis, ac perpetuus hoſtis, quãdoq; ad nos cũ numeroſiſſimis armatorũ hominũ copijs, terra, mariq;, infeſtandos veniat. Quinimo, iam Italię confinia fortiter moleſtare conſtanti, ſed triſti tamen fama atq; omnium ſermone diuulgatum eſt. In cuius copioſa, & ad numerandum difficili, multitudine, variarum quoq; linguarum homines immixtos futuros & in prę ſentia eſſe, credendum eſt. Chaldæorum ſcilicet Syrorũ, Aegyptiorum, Armeniorum, Babyloniorũ, Arabum, Phœnicum, Perſarum, Canduſiorum, Indorum, Macedonũ, Miſſiorum, Dalmatarum, Iudæorum, Græcorum, Pannoniorũ, & Latinorum, & Græcariæ quamplurimæ, aliarũ quoq; linguarum, militum copiæ, quæ nobis ad hanc vſq; diem incognitæ ſunt. Aut certe (Deo optimo maximo ſic diſponente) Chriſtiani Principes mutuis inter ſe paccatis con-

trouerſiis

trouerſiis,depoſitáq; indignati animi ira,ac vindicandi ca=
lore refrigerato,fœdere tádem inuicem inito, vnanimi vo=
to,maximum, fortiſſimumq; conſcribent, comparabunt,
& colligent Chriſtianorum exercitum,collectumq; & in
ſtructum in ferociſſimum hoſtem ducent.Et diuina fauen=
te clementia,(neq; enim Deum immortalem, & Seruato=
rem noſtrum,cuius ope & auxilio Chriſtianæ reſpub.gu=
bernatur,nobis cōtra tantam aduerſarij vim,auxilium non
eſſe allaturum,hæſitandum eſt) ſuperatum, funditúſq; pro
ſtratum,ab occupatis iam dudum propellent ſedibus. Et
exules,extorreſq; in paternas domos, auitaq́; rura, tanquā
poſtliminij iure reducent. Qui ſi prius exterarum lingua=
rum (quæ tamen propriæ fortaſſe aliquorum fuerunt)
vel mediocrem ſaltem cognitionem delibatam habuerint,
facilius loquēdi commertio,barbarorum hoſtium, nimiū
ſæuos,immaneſq; animos, demulcebunt, conciliabuntq;
& māſuetos,ac mites efficient. Et commodum ſibi quiſq;
neceſſaria,à deuictis hoſtibus libere ſuppeditata parabit.

¶ Sunt itaq; Latinorum cōſonantes ſexdecim, videlicet.
b. c. d. f. g. k. l. m. n. p. q. r. s. t. x. z. Quarū .B. prima
cū Chaldaico. ܒ. Beth, & Hebraico. ב. Beth, cōuenit.
C. cū. ܟ. Coph, vel. כ. Caph. D. cū. ܕ. Dolad, &. ד. Da
leth. F. cū. ܦ. Phe, vel. פ. Phe. G. cū. ܓ. Gomal, &. ג.
Gimel. K. ſecundū aliquorū opinionē cū vtroq; Chal
daico. ܩ. Quoph, ſcilicet, & Hebraico. ק. Koph, ſiue
Quph. L. cum. ܠ. Lomad, &. ל. Lamed. M. cum. ܡ.

Mim,&.מ.Mim.N.cum..Nun,ac.נ.Nun. P.vt de.F. paulo ſupra dictũ fuit cũ litera.Pe.quæ & Phe, dicitur. Q.nõ ſecus atq;.K.cũ Quoph,ac Quph.R.cum..Ris,&.ר.Res.S.cũ..Somcath, &.ס.Samech. Nec nõ & cũ..Scin Chaldaico,&.שׂ.Scin Smol ſiniſtro, videlicet &.שׁ.Scin,Iamin dextro, nimirum Hebraico, de quo alias mẽtionẽ fecimus,& ſi opportunũ fuerit in ſequẽtibus recordabimur,cũ fænore aliquo.T.cũ..Teth, &.ט.Teth..Thau,atq;.ת.Thau.X.cũ..Z.cũ..Zain &.ז.ac duplicatũ.zz.cum..Zzode, &.צ.Zzadich, ſeu Tſade;vt aliqui aſſeuerant. Quibus omnibus Samaritanorum,& Punicorum conſonantes,ſuo (vt ſupra dictũ fuit) ordine cõueniunt,quin & Græcorum quoq; de quibus ſingillatim dicemus,facta tamen prius Latinorum cõſonantium partitione. Diuiduntur quippe in ſemiuocales, mutas,& liquidas. Semiuocales ſunt.f.l.m.n.r.s.& vaſtior illa quam ſupra diximus.x.quæ aliquãdo pro.c.s.aliquãdo vero pro.g.s.atq; pro duplici.ſſ.à maioribus fuit accepta. Mutæ autem ſunt.b.c.d.g.k.p.q.t.&.z. Aliqui tamen grammaticorum etiã.f.&.h.aſpirationis notam inter mutas numerandas eſſe cenſuerunt. Liquidæ vero ſunt, quas Græci immutabiles vocãt.l.m.n.r. Et de Latinis hæc dicta ſufficiant cõſonantibus. Eſſet tamen hoc loco curioſis ſatisfaciendum,quærentibus ſeu potius ſciſcitantibus,ſcireq; cupientibus. Inter cõſonantes.i.&.u.vocales,cum ſunt cõſonantes,

ſonantes,quem nam ſibi locum vendicent, num inter mu=
tas,quandoquidem & ipſę vocales natura exiſtentes,mutis
adnexæ vocē addant. An in ſemiuocalium numero, cum
omnino à voce ſibi inſita vocales dicant & ſint. An forte
in liquidarum cōſortio,quod ſæpe liqueſcāt,ſint reijciēdæ.
Veꝝ qa iſthæc vident ſuſcepti opis noſtri ꝓpoſitū aliquan
tulū excedere,alijs diſcutiēda relinqmus. Tēpus enī expo=
ſtulat vt ī Græciā de latio demigremus,& Græcarū quoq;
cōſonantiū;cū noſtris Latinis (quæ forſitan & ipſe aliquā=
do Græcæ fuerunt) & Syriacis ac cæteris ſuperius recēſi=
tis literarum varietatibus, conformationē demonſtremus.

De Græcorum conſonantibus.

¶ Decem & ſeptē Græcorum ſunt conſonantes,quas ferè
omnes Latini (vt infra videbimus) ſibi vēdicarunt, ſcilicet
β. Vita,quę.b. Latinum eſt. γ. g. Gāma. δ. d. Delta. ξ. z. Zita.
θ. th. Thita. κ. c. & k. Cappa. λ. l. Lambda. μ. m. Mi. ν. n. Gni
ξ. x. cs. Cſi. & Cſi. ʒ .vltima Macedonici alphabeti litera.
ϖ. p. Pi. ρ. r. Rho. σ. s. Sigma. τ. t. Taf. φ. ph. Phi. χ. ch. Chi.
ψ. ps. Pſi. Ex his octo ſūt ſemiuocales. ζ. z. Zita. λ. l. Lābda.
μ. m. Mi. ν. n. Gni. ξ. x. Cſi. ρ. r. Rho. σ. s. Sigma. ψ. ps. Pſi.
Et harū rurſus tres ſunt quæ duplici funguntur officio, &
ideo duplices appellatæ ſunt,quod in tumeſcēti veluti aluo
geminos videant ꝯceptos geſtare fœtus. Nā quęlibet earū
virtute duas ꝯtinet literas. Et. ζ. Zita quidē. σ. s. & . δ. d. qđ ex
dorienſium conſuetudine latiſſime patet, qui palàm faciūt
literas in eo latentes, dum quod cōmuniter φράζω, Phrazo,
dicit, φράσδω, Phraſdo, & συρίζειν, Syrizin, συρίσδειν, Syriſdin
proferūt. Nec minus nobis idipſum notum eſſe poterit ex
regula formandi ſecundū futurū, Aoriſtumq;, tam actiuū,

quã paſſiuum,& medium,qn etiã p̃teritum ꝑfectum mediũ in verbis habentibus charactiriſticam literã cõiugationis. ζ.Zita,in præſenti,ſegregatam ſeu ſemiſectam in futuro & reliquis,quæ ſuccedunt temporibus oſtendẽt. Nam ſi cõ=mune futurum actiuũ.σ.Sigma virtute,ſeu poteſtate in.ζ. Zita,cõprehẽſum,actu ante.ω.Omega habuerit. Tunc recenſita paulo ante tẽpora,reliquã ſibi cognatã latitantẽ.δ. Delta,ſcilicet palàm aſſumẽt literã,quod ſanè nobis abun=de ſatis ex verbo φράζω,Phrazo, qđ dico ſignificat, notum ꝓrſus eſſe poterit. Cuius futuꝝ primum eſt φράσω, Phraſo, Secundũ vero φραδῶ,Phrado,cum accẽtu circunflexo ſu=pra vltimã. Aoriſtus ſecundus ἔφραδον, Ephradon, cuius paſſiuum tẽpus,tempori reſpõdens,erit ἐφράδην, Ephradin, Medium quoq; ſecũdum futurum φραδοῦμαι, Phradumæ. Et indefinitum ſecundum ἐφραδόμην, Ephradomin. Quin & præteritum quoq; perfectum medium erit πέφραδα,Pe=phrada,cuius cognatum tempus ὑπερσυντέλικον, Hyperſyn=delicõ, hoc eſt p̃teritum pluſquã ꝑfectum faciet ἐπεφράδειν, Epephradin. Et hic te admonitum eſſe volo, quod vltima ſyllaba in ἐφράδην,Ephradin,& ἐφραδόμην,Ephradomin,per η.Ita,& in ἐπεφράδειν,Epephradin,per epſylon Iota,non per ſimplex Iota,ſcribenda eſt. Secunda vero duplex Gręcoꝝ litera eſt.ξ.Cſi.quæ vim quoq; duarum hẽt cõſonantium, κ.Cappa,nimirum &.σ.Sigma,Latini ſcilicet.c.&.s. Ter=tia vero duplex ſequit̃.ψ.Pſi. Cui inſunt.π.Pi.&.σ.Sigma p.videlicet &.s. Et harum quidem duarum duplicium cõſonantium literas manifeſtãt Aeoles. Qui ξίφος, Cſiphos, (quod enſem ſignificat) σκίφος, Sciphos, & pro ψαλίδα, Pſalida,forpicem,arcum ſeu fornicem, σπαλίδα, Spalida,

necnon

nec non & σπέλλιον, Spellion, ideſt Armillam, pro ψέλλιον, Pſelliõ, dicunt, πλανιθέντεσ, Planithendes, errantes atq; deceptí, vt Corinthus ait, ſeu mauis alios ſeducentes, & in ambiguum errare faciẽtes. Quod ſcilicet quum à prima quę illis ineſt litera incipienda fuiſſent nomina, vt ζύγον, Zigon, ideſt iugum, quod ipſi σδίγον, Sdigon, ꝓferunt, à. σ. Sigma, ab. s. videlicet incohãtes, & ſibilum literę in ſuum ſeruantes locum, qđ in. ξ. Xi. &. ψ. Pſi. quę cum à medijs literis exordiant̃, medium obtuſumq; ipſa℞, in quẽ deſinunt, ſibilum inſinuãt. Hi vero facta literarum metatheſi ab aſemo, ſibilo certe perfecto, exordiri voluerunt. Cum tñ aliàs quoq; in datiuo iſto plurali γύναιξι, Gynexi, ideſt mulieribus, ĩ quo. ξ. Cſi ponit̃, & literas in eo explicantes γυναίκεσι, Gynęceſi, ꝓferant, à. κ. Cappa, non à. σ. Sigma incipiẽtes ipſius duplicis literæ vim atq; virtutẽ, quæ vnita fortior eſſe ſolet, & quę vnica ſyllaba contenta erat, vt datiuũ triſyllabicũ cõficeret, interpoſita etiã. e. litera inter. c. &. s. datiuũ quatuor ſyllabarũ diſperſum conſtituũt. Cæte℞ ꝓ ξένοσ, Xenos, cũ integra quoq;. ξ. Cſi. litera, ꝑ duas ex q̃bus cõſtare diximus κσένοσ, Cſenos, nec nõ & ꝓ πέλοψ, Pelops, cũ. ψ. Pſi. per. p. &. s. ꝓferunt, & in alijs quãplurimis, cũ dictionibus, tũ verbis idẽ obſeruare cõſueuerũt. Vtcũq; autẽ hoc factũ ſit, ad præſentẽ hãc noſtrã traditionẽ minime ſpectare, ſed nec ſanè ꝑtinere arbitramur. Proinde ſciẽdũ quod tres iſtæ (vt diximus) duplici fũgunt̃ officio, qñquidẽ & ꝓ ſemiuocalibus, & ꝓ literis alijs, quæ ſibi inſunt, noſtris cõmodis inſeruiũt. Reliquæ autẽ quæ ſuꝑ ſũt q̃nq; ſemiuocales, ſimplices appellatę ſunt, & in duas ſeccant̃ ꝑtes, in ĩmutabiles ſcilicet, & in. σ. Sigma. Et ĩmutabiles q̃dẽ ſunt q̈tuor. λ. μ. ν. ρ. quæ iccirco ĩmutabiles

immutabiles dictę ſunt,quod in futuris verboꝝ,quoꝝ ſunt in pręſenti charactariſticæ,& in obliquis nominum in quibus repiunt' in recto minime mutant',vt clare patet in verbís qntæ cõiugationis verboꝝ varitonoꝝ, ψάλλω, Pſallo. νέμω, Nemo κρίνω, Crino, σπείρω, Spiro,hoc eſt pſallo , vł cãto,diuido,iudico,ſemino. Et in nominibus Romanoꝝ dignitatũ dictator,quæſtor,prætor,cenſor,atq; alijs noĩbus, caſtor,hector,neſtor,hellin,phorcin,delphin,titã,pæan, & in ꝑ quampluribus alijs dictas immutabiles habentibus. Σ Sigma vero litera vno contenta munere,ſub ſemiuocalium dumtaxat velamine contecta remanet,monodicaq; & aſema appellata,nec ſibilum ſuum,quem ſola perfectũ habet,& in ſua etiam quadam veluti poteſtate continet, extra ſemiuocalium cœtum effundit.Poſt aſemum & priores illas quatuor immutabiles , ceu quatuor Ioue natas muſas. Thelexionem,Mnemen,Aæden , & Meleten . Ratio expoſtulare videtur,vt reliquarum conſonantium memoriã faciamus,& ſicuti nouem alias ex eodem Ioue ac Mnimoſyne,alio natas tempore muſas referamus. Et primam quæ a vocis bonitate Calliope dicta eſt.Secundã Clio , à gloria & rerum geſtarum,quas canit , celebritate appellatam. Tertiam quæ ab amoribus canendis , deſiderióq; omniũ, quo,ad cantum prouocantur , Errato cognominata eſt. Quartam , quæ à cantus laſciuia , voluptatéq; in animis omnium ſemper germinãte,virente , atq; florente , Thalia nominata eſt. Melpomenem,quintam à canendo, & concentu faciendo,melodiaq; cõcinnãda vocitatam. Terpſicorem,ſextam,quæ etiam Cythariſtria dicta eſt , à choreis delectandis cognomen aſſumpſit. Septimam, quam con=

centus,

cētus,qui in illa reperitur,ſuauitas, Euterpem nominatam voluit. Octauam,quam à carminū,laudationumq; multitudine,maiores noſtri Polymniam nominauerunt. Nonā & vltimā,quam veluti cœleſtem & cœleſtium rerum cantum,aut cantus dulcedinem Vraniā vocatā ꝓhibent. Harū nouem muſarum inſtar erunt ſequentes nouem conſonātes.β.γ.δ.κ.π.τ.θ.φ.χ. Quæ licet aphonæ ac mutæ dicantur. Triplici tamen partitione inter ſe diſſectæ mutuam quandam harmoniam,certo quodam ſuſcitare modo videntur. Dum vna in locū alterius ſuffecta,dictionis aut verbi concordem concentum,vociſq; aut aſpiratæ,aut tenuis,aut inter vtrūq; mediæ,medium tenorem reddit.Nam.β.γ.δ.mediias ſibi partes,inter tenues & aſpiratas vendicant. Quippe.β.media eſt inter.π.tenuem,&.φ.aſpiratā, & charactiriſticæ ſunt ſeu formatiuæ (vt aiunt) primæ coniugationis verborum varitonorum. Et quamuis mutæ dicantur, verbis tamen illis tenorem quendam inſpirant, & inſinuant omne verbū in βω,bo,prolatū,πω,po,& φω,pho, aut etiā ſi tenuē alterā.τ.nimirū.π.tenui adnexueris,πτω,pto, quoq; & quartū tenorē primæ cōiugationis indicatiuū reddet, vt λίβω, Liuo,τέρπω, Terpo,γράφω,Grapho,τύπτω, Typto. Libanda ſunt etenim gręcę linguę rudimēta,& in eis delectatio ſumēda. Quę ne à memoria,quę aliàs fluxa labilis atq; caduca eſt,facile citòq; decidant,inſcriptis ſunt redigenda, aliter vero tāquā minus diligēs diſcipulus, nō tantū è ſchola conuicijs explodendus, verum etiam cum ignominia, & dedecore,ac ſeruorum,viliſq; mancipij more vapulandus,virgiſq; cędendus erit. En quā cōcinne.β. in.π.&.φ. mutetur,vnumq; in alterum tranſitum faciat, in hoc verbo

λίβω,

λίβω, Libo,ſeu Liuo,cū.β.ante.ω.cōſidera, cuius futurum λίψω, Lipſo,p.ψ.literā duplicē virtute (vt dictū eſt).p. &.s. in ſe continentē formatū eſt,mutatumq; b.in.p.Et pręteritū perfectū λέλιφα, Lelipha,in quo rurſum tenuis.ϖ.in aſpiratā literā.φ.tranſitio facta eſt. Eandem literarū immutationem concinnāq; vocū harmoniā,in omnibus alijs primæ coniugationis varitonorꝶ ſupra recenſitis,atq; alijs id genus verbis diligenter obſerua.Γ.Gamma vero ſecunda alphabeti conſonans,& inter mutas numerata, quam ſuauē, gratumq; in ſecūda verborū varitonorū cōiugatione, cuius charactiriſtica eſt, vnà cū ſuis (quas vocāt) andiſtichis, tenui ſcilicet.κ. Cappa,& aſpirato.χ. Chi,nec non tenui alterius triplicitatis adſcito.τ. Taf,cū.κ. Cappa,concentū faciat,ex infraſcriptorū verborū inflexione conſidera, λέγω, Lego,ϖλέκω,Pleco,ἔχω,Echo,τίκτω,Ticto,quod eſt dico, plico,habeo,pario.Q d' igit' de vita notatū fuit. Idē de Gāma quoq; ꝯſonāte in p̄ſenti adnotatione dicēdū erit. Nā & ipſa pariter media eſt,quæ ī futuro verbi in.ξ. Cſi, literā duplicē mutanda veniet,& λέξω, Lexo,ſeu λέκσω, Lecſo,faciet. Cuius innata tenuis.c.videlicet,in aſpiratā.χ. Chi, literā in paracimēo, hoc ē p̄terito pfecto actiuo mutata λέλεχα, Lelecha,ſonabit.Et ī paſſiui verbi p̄terito exuta aſpiratione,& tenuis repudiato cōmertio,ī ſeipſam rurſus mediā reuertit', vt λέλεγμαι, Lelegmæ. Simili quoq; mō obſeruādū erit ī verbo iſtius ſecūdę ꝯiugatiōis φάγω, Phago,qd' comedo & edo ſignificat,à quo(vt ꝯiectura aſſeq poſſū)hoīes edaces, Plautus Phagōes appellat. Cuius futurū primū φάξω, Phaxo,vel φάκσω, Phacſo. Et ſ̄m φαγῶ, Phago, cum circūflexo accētu in fine. Et Aoriſtus ſecūdus,ſiue indefinitū tempus

ſecundum,

ſecundũ,ἔφαγον,Ephagõ,præteritũ ꝑfectũ πέφαχα, Pephacha,& medium p̄teritũ πέφαγα,Pephaga. Cũ litera p̄ſentis formatiua,quãdoquidẽ media verboꝝ tẽpora literã ſemꝑ præſentis accipiunt. Et ſi forte fortuna duæ ſimul fuerint in præſenti conſonãtes coniugationis indicatiuæ, illam tẽpora media habere contendunt,quæ magis (vt aiunt) formatiua coniugationis eſt. Alia iſtius verbi tempora, non aliter omnino formanda erunt,quam in citato iam verbo φράζω,Phrazo,dictũ fuit. Ab huius vero pręteriti medij, ſecunda ꝑſona quę πέφαγας,Pephagas eſt,mutata extrema litera,α.in.ω,formabit' maſculini generis participiũ πεφαγὼς, Pephagωs, & neutri generis πεφαγὸς,Pephagos, ſed per omicron,per.o.ſcilicet paruũ ſcribendũ. Cuius generãdi caſus,cum quintę ſit peritoſyllauon pluriſyllabicorum nominum,creſcentium nimirũ in genitiuo faciet πεφαγότος,Pephagotos. Nã genitiuus iſtius quintæ declinationis in.os. deſinit. Et ſequens quoq; caſus dãdi flectit' πεφαγότι,Pephagoti,datiuus enim eiuſdem declinationis in iota deſinit. Et hunc tanquã bona cuncta comedentẽ,ac veluti intẽperãtẽ, atq; edacẽ,in iudicium prouocat accuſandi ſequens caſus, & πεφαγότα,Pephagota inſcribet. Accuſatiuus quippe huiuſce declinationis caſus in.a.terminatur. A quo veluti nimiũ ꝓcaci,ac in ſua (vt ſic dicã) ingluuie ſupra modũ laſciuẽti, ĩ quadrupedali ſeu rectius loquẽdo, in quatriſyllabica ꝓnuntiata dictione gloriãti,ne nimiũ cornupetet, elatũ primũ cornu,primã nimirũ ſyllabã, ꝑ apheresim ſincopa abſcidit,& φαγότα,Phagota triſyllabicum reliquit. A quo nec immerito Muſicũ illud ſingulare Afranij patrui mei inſtrumentum quod (Phagotum vocat) nomẽclaturam

traxiſſe exiſtmandum erit, quandoquidem omnium muſices facultatis inſtrumentorum voces ſibi vendicet, quas cũ ſemel patulis (vt ita loquar) auribus hauſerit, deuorat, ĩgurgitat, & tanquam gratiſſimo edulio ſtomachum implet, & concoquit, vt cũ opus fuerit poſtea euomat, foraſq; proijciat. Hoc eſt ad cuiuſq; organici reſonantis inſtrumenti ſonum, vocem ſuã accõmodet. Tanta quippe arte ab Afranio patruo meo inſtrumenti iſtius, vel inuentore, aut certe perfectore, abſolutęq; eius perfectionis magiſtro, non ab vno tãtum lignario artifice, verum etiam ab ærarijs, argentarijſq; quampluribus fabris, perfici tentatum eſt, vt in eius primo aſpectu, miram quãdam (nec ab re) ſui expectationem in intuentium animis repreſentet. Vides enim ligneas colũnas ex cauato buxo geminas, vix ad medij cubiti longitudinem protenſas, ſupra baſes, ſeu inferioris columnæ partis ſuſtẽtacula erectas, capitellis epiſtylijs ve etiã ligneis torno cauatis, quibus pars ſuperior rotundum. ſ. & inane columnarum caput ingredit᷑ obtegiturq;, ornatas, & multis, ac varijs foraminibus, à tergo, à fronte, à lateribus, mira ſanè arte cęlatas. Et ipſoꝝ quidẽ foraminũ partẽ quãdã architectus ita tornauit, vt nihil ſpectare poſſis rotundius. Partem vero ſic quadratã effecit, vt nec Syracuſanus Archimedes circulum ſuum in æqualium laterum quadrangulum geometrica arte rectius inflectere, nec obſignare potuiſſet. Rotunda, ea ratione patentia ſunt, atq; aperta, vt duplis, triplis, ſeſquialteris, ſeſquitertijs, ſeſqui ve octauis interuallis, à modulatoris digitis, ænea ve lingua (quæ ex eodem metallo, cælatæ coronæ coniuncta eſt) vel leuiter tacta, quam cito occludi, tam nullo negocio aperiri valeant.

Et quæ

Et quæ patere aliquãdo videnť, ſæpenumero clauſa ſunt. Et verſa vice quæ oppillata creduntur, aperta eſſe probantur. Quadrata vero, ita ſunt argenteis laminis affabre, atq; ſubtili artificio concluſa, vt eiuſdem Muſici manibus paululum preſſa, ſiue rurſus digitorum intercapedine, remiſſa. Hiagnim illum, qui primus in canendo manus diſcapedinauit, qui primus duas tibias vno ſpiritu animauit, qui primus leuis & dextris foraminibus acuto tinnitu, & graui bombo, cõcentum Muſicum miſcuit, æmulari, quin potius ſuperare facillime poſſe videatur, quandoquidem foramina ipſa quæ patent, quæ ve oppillata cernuntur, viæ quędam, & quaſi feneſtrę vocum ſunt, callidiſſimo artificio ab Afranio, conſumatæ, iſtius inſtrumenti, perfectionis autore imaginata, mente ſcilicet prius cõcepta, & fabrefieri procurata, vt admotis retractis ve digitorum articulis, cum ſit ipſe omnis voculæ (vt de Antigenida tibicine memoriæ ꝓditum eſt) melleus modulator, & idem omnimodis peritus modificator. Cum vult Aeoliũ ſimplex, Aſium multiplex & varium, Lydium queribundum ac lamentabilem, Phrygium religioſum, & ad pietatem, manſuetudinemq; incitãtem. Quin etiam tãquam alter Timothęus, bellicoſum Dorium, quo cum Alexãdrum illum magnum perinde ac feroci præſente, atqꝫ hoſtiliter irruenti aduerſario, arma ſumere manu, in irã excandeſcere, ac furere penè cõpulit, at ſtatim horriſono modulamine, in mollẽ quietũqꝫ tonum mutato, placabilẽ reddidit, excitare facile poteſt. Inter vtramqꝫ columnam, tornatilis alia parua quædam columna ſupereminens, ad ornatum, inſtrumentiqꝫ decorem potiuſqꝫ ad neceſſitatem, cum baſi, cõuenientiq; epiſtylio,

nõ tamen in longitudine duabus æqualis, vacua nihilominus, & quaſi illarum nexus adiecta conſpicitur. Ea ſymmetria, ſiue cõmenſuratione appoſita, vt quãquã prima oculis obijciatur, non tamen ob hoc aliarum vario decoratũ cęlamine aſpectum, aut vtriuſq; lateris foramina occupet, digitos ve in ea ludẽtis impediat muſici. At retro atq; à tergo trium columnarum, minor alia quam parua anterior columna conſpicitur, inanis & vacua eodem penitus modo torno laborata, capitelloq; obtecta, per quã venti meatus, ad inſpirandam inſtrumento vocem, collocatus eſt. Vt autem Muſicum hoc inſtrumentum vſui eſſe poſſit. Duo prorſus parui folles, erunt neceſſarij. Quorum vnus ex pelle tantum, alter ex pelle, & ligneis duabus tabellis erit. Et hic quidẽ fiſtulam paruam torno factam, in ſumma, ꝓducti non nihil, capitis, habebit adnexam, qua ventum iam attractum emittet. Et in dextro cantoris latere, ſub ala commode locatus, corigia, cingulo ve ad lumbos cingetur, ac ſub dextro Muſici brachio ſupra cubitum coriacia alia zona ligabitur. Follis vero alius ex conſuta tantum vndiq; pelle, veſicæ, paſtoralis ve perę inſtar erit. Cui in protenſa gracili veluti collo parte, ad ſummum, fiſtula quædam parua alia, ſuperiori ſimillima firmiter alligata pendebit. Quã in poſteriorem paruam inſtrumẽti columnam, amoto capitello, immittet. Alia quoq; fiſtula, torno pari modo laborata, in dextra follis iſtius parte prominens, firmis ligata nexibus aderit. In quam dextri follis, ad ſymmetriam fiſtula ingredi, obfirmariq;, ad cantoris arbitrium valeat. Et hic quoq;, ad ſiniſtrum ponetur latus, corpori adhærẽs, ac ſub leuo, ſupra cubitũ, lacerto, vinculis alligabitur. His eo ordine

dine rite diſpoſitis,tunc fiſtula dextri follis, in dexterã peræ fiſtulam ponatur. Et aſſumpto in manibus inſtrumẽto iuxta fęmur ſupra coxas ſedentis Muſici,poſteriore illius parte verſus hominem cõuerſa,erecto. Tunc poſterioris paruæ columnæ capitello amoto, fiſtula colli follis ſiniſtri, in illam demittatur. Confeſtimq; eleuato aliquantulum dextro lacerto ventus à folle attrahitur, & premente brachiũ Muſico in ſiniſtram perã immittitur. Quæ ſpiritu inflata; ſi à leuo cantoris brachio non nihil prematur ventum in inſtrumenti meatum immittit. Et quod mirum eſt, & ad credendum haud facile,quãtũcunq; venti immiſſeris, nec minimum quidem ſonum emittit, premas licet, quadratas (quas diximus) ex argento laminas, oppilles ve rotunda foramina digitis,aut ab ipſis ludendo amoueas, nec minimam ſenties obſtrepere vocem. Ita vt ſurdum, mutumq;, & elingue ſuſpiceris inſtrumentũ. Sed nec cõceptus vnde ſpiritus exeat omnino deprehendere poteris. Si non prius occultum quẽdam meatum Muſicus,tacto oppillante ori chalco,patefecerit. Tunc muta prius ora, & latitantes intra columnarũ extremas inferioreſq; partes, argenteæ, æneæ, ferreæ ve linguæ,quodcũq; volueris tecum modulabunt carmen, & cantanti Muſico,digitiſq; inter inſtrumẽti foramina per interualla ludenti,vox ad quemcunq; eius tactũ conſona,reſpondebit. Acuta ſcilicet grauis,cita,tarda, magna,parua,mediocris,lenis,aſpera,contracta, diffuſa, continenti ſpiritu,intermiſſo,fracta,ſciſſa,flexo ſono, attenuata, inflata,inclinata, & vſq; adeo profunda,vt infra vocem decempedæ cannę (vt aiũt) ſiue calami decem ſcilicet pedũ longitudinis cuiuſcunq; organi perfectiſſimam vocem
ſuam

ſuam deflectat atq; (ſi dicere fas eſt) profundat. Tantę autem vocum ſonorumq; varietatis cauſas exprimere longũ foret. Quãdo principio quidem Muſicũ hoc inſtrumentum, imperfectum omnino in Pannonia fabrefactum fuit, & duodecim tantum voces, ac eas ſane imperfectas, diſſonaſq; promebat, nec ad horã concentũ ſeruãtes. Faciliime quippe in præcipitẽ diſſonantiã ruebãt. Nec ſtare loco nouerãt. Tẽtauit ſępe & ſępius Afranius, ſi quo mõ illud, vel mediocriter ſaltẽ ſtabilire valeret. Cũq; in Pannonia, atq; Germania fabros metallarios architectoſq; quãplures lignarios expertus fuiſſet, & fruſtra operã impẽdere cognouiſſet, deſperato negocio, req; imperfecta, relicto in Pannonia inſtrumẽto, in Italiã reuerſus eſt. Quo autẽ alio niſi diuino nutu arbitrari nequeo, deinde factum fuerit, vt poſt aliquot annos ab Othomano Turcarũ Imperatore, Belgrado capto, profligatoq; Pannoniæ Rege, atq; interfecto, inſtrumentum ipſum hoc in Italiam deportatum ſit, & ad dicti Afranij manus iterũ deuenerit. Qui Deo Opt. Max. gratias agens, animum denuo adiecit, ſi quo tandem ordine ac modo ad perfectionẽ illđ reducere poſſet. Et in Ioannem Baptiſtam Rauilium Ferrarienſem rarum ſanè & excellentis ingenij virum incidit. Cui cũ votum ſuũ familiariter apperuiſſet. Is vnus illi fuit procẽtum (vt ita loquar) millibus Pannonijs atq; Germanis, aliàs ĩgenioſiſſimis, ſed ĩ hoc opere perficiundo (pace eorum dixerim) cecuciẽtibus, fabris. Qui geminas linguas, ſiue vt vocant, piuas fabrefecit. Quarum vna argentea, altera ex ære eſt. Et argenteã quidẽ in inferiori parte columnæ vnius (ſunt quippe maiores illę colũnę in duas diſſectæ ptes, & vna in

alte.am

alteram ingreditur, argentea lamina in circulum ducta copulæ locum tegente) ad ima deflexam, fundumq; intuentem, ſtabili nexu ligauit. Aeneam vero in alterius colũnæ, ſimili parte, ſed miro quodã artificio digitali (ſi dicere fas eſt,) æneo meatu primũ ad ima pendulam, atq; hinc ſubito reflexam, ad ſuperna videlicet ora vertentem, cœlumq;, licet clauſa ſpectantem affixit. Decem quoq; mirabili induſtria ingenioq; foraminibus prioribus adiectis, à duodecim imperfectis vocibus, ad duas & viginti perfectiſſimas candidiſſimaſq; reduxit voces. Quas pro Muſici, digitis in eo articulate ac ſcite ludentis, ſimulq; cantantis arbitrio exprimit, reprimit, & ſuo quoq; modo loquitur ac tacet, & vt brachia muſici folles mouendo temperant, Muſicas proportiones retinet, aut variat. Quamplurima alia quoq; latentia muſicæ facultatis habet ſecreta, quibus qui, vt Afranius, recte, ordineq; nouerit vti, omnium muſicalium inſtrumentorum voces, ſonoſq; æmulabitur, & concordem cõcentum gratamq; ac cœli ciuibus dignam harmoniam ſuſcitabit. Quæ omnia ſi recenſere in præſentia vellem, ſuſcepti operis propoſitum omnino excederem. Illa fortaſſe alius iuſto opere (qđ ſcitu digna ſint) aliquando narrabit. Quæ audientis protinus ſiue legentis animũ in admirationem, vel etiam ſua nouitate ac varietate in ſtuporem inducent. Hoc Phagoto ſi Marſias ille arrogans, aduerſus Apollinem vſus olim fuiſſet, facile crediderim, muſarum ignominiam non ſuſtinuiſſet. Sua quippe cum nouitate placere, tum ſuaui gratoq; cõcentu, ac dulci harmonia, ne dum indignatos muſarum animos ĩmutare, verum etiam Phœbum ipſum ad ſui beneuolentiam traducere,

cere, Lyramq́; paulum deponere, & Phagotum ſumere fa cile quodãmodo impellere potuiſſet. In eo enim perfecta vſq; adeo cuncta repeiiuntur, vt nihil ſupra dici queat, nec optari. Quamobrem Afranius ipſe, cuius domus omniũ ferè inſtrumẽtorum, organorumq; Muſicalium plena eſt. & qui eoꝝ vſu hactenus delectatus eſt, poſthabitis cunctis, in hoc ſolum animũ adiecit, ipſo delectatur, in illo relictis vanis & amatorijs cantilenis, poſteaquam ſacerdotis mu= nere fungit᷑, diuinas laudes, hymnoſq; dulciſonos, & gra= tiarum actiones deo aſſidue cãtat, & illi pro cũctis Muſica= libus organis, vnum hoc Phagotum, nec ĩmerito, ſatis eſt. Proinde neq; à φάγοσ, Phagos, quod voracẽ inſinuat dice mus deriuari, qñ in obliquis haud quaquam creſcat cum tertiæ ſit pariſyllabicorum declinationis in.os. & in .on. ꝑ omicron deſinẽtium noĩum, & ĩ genitiuo tu φάγου, Phagu, datiuo to φάγῳ, Phago, accuſatiuo ton φάγον, Phagon, non φαγότα, Phagota facit. Quin nec ab arbore ĩter glãdiferas adnumerata fago. Cuius inter cunctas glãs eſt dulciſſima glandes, qua etiã in Chio oppido obſeſſos hoĩes lõgo du raſſe tẽpore à Cornelio Alexãdro ꝓditum eſt. Hæc enim ſuẽ hilarẽ facit, carnem coctilem, & leuẽ, ac ſtomacho vtilẽ, vt hac ratione motum autumen Galenum medicorum fa= cile Principẽ, in ſexto de ingenio, carnes porcinas, ſeu ſuil= las cæteris alijs carnibus prętuliſſe, ob cõuenientiam cum carne humana. Quas etiam plurimi medicorum cõmen= dant. Quadrupedum (inqt Aliabas in quinto theoricę) caro, laudabilior eſt porcina, in calore & in humiditate tẽ= perata. Idem ſentire videtur etiam Abolai Rex Auicenna, melior inquiens, eſt porcina. Quandoquidẽ huiuſmodi

carnes,

carnes,vt ait Democritus,quando digeſtæ fuerint,ſanguinem nutriunt optimum. Hanc tamen opinionem,ceu hæreſim quandam à veritate remotam,medici nõnulli explodendã cenſuerũt,qđ .ſ.nutrimẽti laus,in eo vel maxime cõſiſtat,qđ cibus facilis ſit (vt medicorũ verbis vtar) digeſtionis nõ viſcoſus,nec multę ſupfluitatis,autore eodem Galeno,de ingenio,& elementorũ ſecũdo. Quæ omnes qualitates & accidentia cuncta,in hac ſimul carne reperiũtur. Haud facile.n.cõcoq poteſt,& viſci plurimũ hẽt. Sed hoc ipſi videãt medici,quorum opiniones (vt philoſophorũ) vix vnquam conciliari poſſunt. A Fago prętereа arbore Fagina deducitur,fit etiam Fagutal,quod fuit Romæ Iouis ſacellum,in quo erat fagus arbor,quæ Ioui ſacra habebatur,vt ex eo,haud inepte ſanè,potuerit inſtrumentum ipſum,nomẽ iuenire. Sed nec ab vno penitus aliquo ex dijs agreſtibus,q̃ iccirco qđ è terra geniti ſint,fari neſciãt, Fauni ſunt dicti,nomẽ deducere valet,vt Faunotum dicamus. Quãdoquidem etſi agreſtis paſtoris appareat inſtrumentum eſſe,ac ferè inſanum,aſpectu tamen elegans eſt, & oculis gratiſſimum,vocemq; cum à vẽto inſpiratur, vſq; adeo concinnam, aureſq; audientium demulcentem emittit, vt penè loqui,omniumq; inſtrumentorum muſicalium ora quodammodo & ſonos exprimere videatur. Quo fit, vt auſcultantium,ne dum aures, verum etiam animos, dulci ſuo modulamine,adeo ſuſpẽſos ad ſe trahere facile queat, vt nec facilius ſaxa,feraſq; Orphei, vel Amphionis Lyra potuiſſet. Vtcũq; autem ſit,ſiue à Phago verbo, ſiue à pellibus coronata arbore Fago,ſeu à Fauno, & à Fagutal, nomẽ accipiat,optime qdẽ(meo iudicio)nõ Monaulòn,

Dyaulòn, Triaulòn, ve ſed Phagotum dicemus. Plica igitur (vt vnde digreſſi ſumus reuertamur) hoc, & texe, in reliquis etiam huiuſce coniugationis formis, charumq; habeto, nec pigeat iſtius concinnæ modulationis conſonantiã meditari, & de ea ſæpius cogitare, in memoriamq; reuocare, ac balantum more, quod iam comediſti, diligentius, exactiuſq; iterum ac ſæpius ruminari, vt tãdem abſq; dolore iam concepta literarum ſemina parias, oſtẽdas ſcilicet, palàmq; facias, quantũ ex his admonitionibus, traditiſq; præceptionibus noſtris profeceris. Et ad tertiam alphabeti cõſonantem, adq; eius andiſticha elemẽta, media, tenuia, atq; aſpirata deſcende. Quæ tertiæ ſunt coniugationis varitonorum verborum characτiriſtica, ſeu formatiua. Siquidẽ omne verbum, quod ante omega, habet delta, mediam, thita aſpiratã, aut taf, tenuem, iſtius tertiæ coniugationis eſt. Vt ado, plitho, anyto. Et licet triplicitas iſta conſonantium, nonum earum quæ mutuæ dicuntur, numerum compleat, vt merito cum illis reticere, atq; penitus obmuteſcere, noſtra quoq; iſthæc traditio poſſe videatur. Tamen quia miro quodam modo, ac monſtri penè inſtar, quod illis natura negauit, dum ſe ſe magnę vocali omni niſu committũt, copulamq; eius efflagitãt, muta prius ora, in dulciloqum cantum reſoluunt. Et delta litera inter alpha, & omega, media locata. Ado, quod canto ſonat, exprimit, & tanquam dulci odæ concentu, beneuolas diſcentis aures demulcet. Et ad ſcito thita, plitho, quod impleo ſignificat, blande aſpirãdo immurmurat atq; implet. Demum deſyderio ſatis pro aliarum voto expleto, vnà cum cæteris octo conſonantibus Taf, tenuis, extremũ vale mutis dicere cupiẽs, Anyto,

quod expeditionem,reiq; perfectionem inſinuat, tãquam altera cœleſtis Vrania,tenui dulciq; ſono expreſſit, & finẽ nouem mutarum,literarumq; tertiæ coniugationis verbo-rum varitonorum charactiriſticarum, demonſtrauit effe-ctum.Mihi quoq; operęprettiũ viſum fuit, iſta nequaquã ſilentio inuoluere,priuſquam in exuſtam,à Solis feruẽtiſſi-mis radijs, Indiã, e Græcię amæniſſimis, pro tempore re-gionibus,me conuerterem.

De Indorum conſonantibus.

¶ Latinorum igitur,Græcorumq; conſonantibus decla-ratis,reliquũ eſt, vt ad Indorum cõſonantes, explicandas, conformandaſq; deueniam.Nã & ipſæ Latinorũ, ac Græ corum ritu,à ſiniſtro in dextrum latus ducto calamo ſcri-buntur.Sunt igitur Indorum conſonantes,viginti.Q ua-rũ prima eſt. ለ La.ſecũda Syllabarij lr̃a,quę ꝑ Hebręo, Chaldęo,Latino,Græco,nec non aliarũ linguarum.l.ſu-mitur,vt in prima dictione Dauitici,pſalmi ſecundi, quam Hebæri Lamma. ideſt quare vel vt quid proferunt, Chaldæi & Syri. ܠܡܢܐ lmono. & Arabes,Syriæ, & Numidiæ. لماذا Lmada. & Chaldaica ĩterpre tatio in pſalterio Nebienſis Epiſcopi .למא Lema. In dus vero.Lamonoto,vel rectius (ſeruata regula.Sads.ſex tæ,videlicet ſedis,ĩ qua Seuæ Hebræorũ more, vt plurimũ obmuteſcit.o paruũ) dicemus.Lamont,vel Lamnt. Et in pſalmo.21.ſecundum eorum computationem. Hebręo-rum vero,& Chaldęorum partitione.22.Amalachia,am lachia,nazorani,vualmont,hhadagani,hoc eſt deus meus,

deus meus,reſpice me, & quare dereliquiſti me. Notandū hoc loco eſt,verbum,reſpice me, nō eſſe in Hebraica, nec in Chaldaica Syriæ, nec in Nebienſis Epiſcopi litera,ſed nec in Punica Syriæ interpretatiōe,quamquam in Arabica Nebienſis(quę à Gręco videtur deſumpta)verbū illud habeatur. Hebraica quippe veritas,ſic habet. אלי אלי למה עזבתני hoc eſt,Eli eli lamma azauthani,& Chaldęus Syrię, ܐܠܗܝ ܐܠܗܝ ܠܡܢܐ ܫܒܩܬܢܝ. alohi alohi lmono sbaqthoni,& Arabs الهي الهي لماذا تركتني. alhai alhai lmadi tractni. Chaldaica Nebienſis litera, אלי אלי מטול־הם שבקתני. Eli Eli matul maſcbaqtani. Sed nec Matthæus, nec Marcus Euangeliſtæ, qui verba Saluatoris noſtri in cruce referūt, verbum illud appoſuerunt. Nam Matthæus ait, ηλει ηλει λαμὰσαβαχθανι, hili hili lama ſabachthani. Marcus vero, eloi eloi lama ſabachthani, & Armenica Matthæi interpretatio, eodē modo eſt. Էլի Էլի լամա սաբաքթանի. Eli Eli lama ſabachthani. Eadem tamen Armenica pſalmorum interpretatio habet verbum illud reſpice me, cū dicit. Աստուած Աստուած իմ նայեաց առ իս ընդէր թողեր զիս. Aſtutz Aſtuzz im naieazt arh is,iendier thoglierzis, hoc eſt deus deus meus reſpice ad me,quare dereliquiſti me. Idem quoq; & Macedones referunt cum aiunt. Boge Boge moi vienmimi,vieſcuiu oſtauime. Idem ferè

& Dalmatæ dicentes. Boge Boge moi vanmimi vſchuiu me oſtaui. Græca etiã interpretatio hẽt. Ho theos, ho theos mu, ꝓſches mi, ina ti encatelipes me, qđ eſt deus, deus meus intẽde mihi, quare dereliquiſti me. A qua defluxiſſe videt, tanquam à fonte Macedonum, Dalmatarum, Armeniorũ, Indorũ, Arabũ quoq; (quæ in Pſalterio Nebieñ. Epĩ eſt,) pſalmi iſtius interpretatio, quæ his verbis exprimitur.

ܐܠܗܝ ܐܠܗܝ ܐܢܬܪ ܥܠܝ ܠܡܢܐ ܝܐ ܐܠܗܝ
ܬܪܟܬܢܝ. Alhai Alhai antar ali, lmada ia alhai tarctni, hoc eſt deus meus, deus meus, reſpice me, quare o deus meus dereliquiſti me. Iſta à nobis dicta ſint, vt erigant aures, & oculos aperiãt; qui Pſalterium Indorum legunt, & diſcernant (vt iam diximus) vnde fluxerit. Cęterum litera iſta pro Lamed ponitur in pſalmo. 118. ſiue. 119. in duodecima Ogdoade, ſub litera Lamed. Et ĩ pſalmo. 83. iuxta hebraicam computationem, vbi dicimus. Facti ſunt in adiutoriũ filijs Loth, Indus ita habet. Vuachonuuomu radoeta, ladakika, Loth, & pſalmo. 103. Et cedri libani quas plantauit. Arza, libanos, zatachalcha. Et in multis alijs dictionibus in quibus. l. litera neceſſaria eſt, pro eadẽ ponitur. Syllabarij quarta litera, quę conſonans ſecunda eſt. ܡ. Ma. inſcribit, & ꝓ. Mim. ſumit, vt in tertiadecima Ogdoade, pręd icti pſalmi. Beati immaculati, & in pſalmo 83. Moab, vuaagaranuin, nebal; hęc dictio auferenda eſt & ſubſtituenda. gebal. vuaamon. vuaamalek. ideſt moab & agareni gebal & amon & amalech. Et paulo poſt ſequitur ꝓpheta. Fac illis chama, modiam, vuaſiſare. Sicut madian & ſiſare. Et ĩ pſal. 98. Muſe vua Aron, ideſt Moyſes & Aron.

& Aron. Et in quamplurimis alijs pſalmiſtæ locis conſtat pro.m.aſſumi. Sequitur tertia conſonans. ሠ .Sa.qnta in ordīe Syllabarij litera, quæ. Scin. &. Sin. Hebręo, & Chaldęo reſpōdet, vt in iam dicto pſal. 1 1 9. in penul. Ogdoade, ſub litera .San. quā .Scin. Hebręorū & Chaldæorum magiſtri appellant. Et Ioannes Potken in dicto pſalmo, nullam inter hanc & Samech differentiam faciens in qnta decima Ogdoade, vbi locus eſt literæ Samech, quā Indus ibi nominat Samchet, per .Scin. quintam Indorum literā ſcripſit, cū tamē p. ሰ .Sa. ſeptimā debuiſſet, & illius quartę ſedis vel ſtantię, nimirum orabo, per. Sa. videlicet longā, ſcribere. Icc irco caſtiganda erit dictio, & loco. Sa. quintæ ponenda eſt. Sa. ſeptima Syllabarij litera. Nā in pſalmo ſecūdum Hebraicam computationē. 3 0. vbi nos dicimus. Audiuit dominus & miſertus eſt mei. ait Indus. Sama. ogziaboher vuataſahalani, vbi Hebraica & Chaldaica litera eiſdē literis primam hanc dictionē. Sama. ſcribit, videlicet Scin. Mim. & Ain. Pacis quoq; nomē ſimile eſt apud Indos, Hebręos, Chaldęos, & Arabes, vt clare patet in pſal. 7 1 .vel. 7 2. vbi dicimus, & habūdātia. Salam. ideſt pacis, ait Indus & Arabs. Hebraice vero. Scalom. & Chaldaice Sclomo. & in Pſalterio Nebiē. Epi. Sclama. vel. ſclamo. aut .ſcloma. cū ſcriptū ſit p geminū camez, aut certe .ſclomo. Chaldaico more, qui pro camez, vtuntur. Odom. & p. ſin. & per hanc conſonantē de qua loquimur ſcribunt. Præterea in eodem pſalmo habemus. Reges Arabum & Saba, vbi Indus. Nagaſta Saba vuaarab. ideſt Reges ſaba & Arabū, ī dictiōe nagaſta, eſt. ሰ .Sa. ſeptima Syllabarij lrā, quā p Samech, dicimus accipiēdā, & ī Saba, eſt ሠ .Sa.

de qua

de qua nunc tractamus. Sed & Hebraica litera habet, malche ſceba vſaba, & Chaldaica Nebi. epi. malchaia diſceba vſeba. Chaldaica vero Syriæ, malche diſcaba, vdſaba. & Arabica Syrię, mluch ſaba vſcaba. In his duabus dictionibus differentia nobis literæ iſtius, & Samech, clare innoteſcit. Nam prima dictio ſceba, per. ſcin. ab omnibus ſcribiť, & ſecunda. ſeba. per. ſamech. præter quam ab Arabicis q vt plurimum in dictionibus, quas cũ Hebręis & Chaldęis communes habent literæ metatheſim facere conſueuerũt. ſamech. in. ſcin. &. ſcin. in. ſamech. immutantes. Proinde in nomine Hebraico, aut Chaldaico, in quo. ſcin. litera reperitur, ſi duodecimã Punici alphabeti literã. ſin. aut in quo ſamech. vel. ſomchath. ſi tertiam decimam quæ. ſcin. diciť ſubſtitueris, arabicum proculdubio nomen illud efficies. Et hoc apud illos in id genus nominibus ferè catholicum eſt. In arabica pręterea Nebieñ. Epi, traditione habemus, mluch alarb, vſaba. ideſt Reges Arabum & Saba, ſicuti & nos, & Gręci, & Indi. Cur autem hoc dictũ ſit, lector amice conſidera. Quarta conſonans eſt- 2 Ra. quę ſextum in numero literarum locum tenet, &. r. latino. rho. gręco. res. &. ris. tam Hebręorũ quã Chaldęorũ reſpondet. vt in pſalmo iuxta Hebręorum computationem. 87. vbi nos dicimus. Memor ero raab & babilonis. Ibi Indus cũ hac litera &. ain. ſcribit. la raab. idem dicit & ſcribit Hebręus ſcilicet. Raab. ſed cum. res. &. he. aſpiratione leni, at Chaldęus Syrię, nec non & Arabs, tam Syrus, quam Numidicus, Nebieñ. Epiſcopi. Rahhab. per. ris. vel. ra. &. hhet. fortem aſpirationem ſcribit. Ponitur etiam hęc litera in prædicto pſalmo. 119. in vigeſima Ogdoade, pro litera. res. & in

alijs

alijs nominibus atq; dictionibus à nobis in ſuperioribus deſcriptis,ac cæteris ĩ quibus.r.cõmunis eſt litera. Septimũ in alphabeto locũ occupat. ܫ .Sa.litera,q̃nta in cõſonã=tium numero,quæ vt paulo ante in tertię conſonãtis expli=catione demonſtratum fuit,pro Samech,& Somchath, ac latino.S.accipitur. Locus pręterea eius in quinta decima Ogdoade,p̃dicti pſalmi.119.ſub litera Samech,facta (vt ſupra dictum fuit) literarum metatheſi proprius eſt. Cæte=rum verbũ pono Indis & Chaldęis cõmune eſt,eiſdẽq; li=teris ſcribitur.Nã Indus in pſalmo.140.vbi dicimus.Po=ne domine cuſtodiam ori meo, cum hac litera ſcripſit. Simo ogzia,ideſt pone domine. Chaldæus noſter in pſal. cxix.in Ogdoade.Nun ܣܡܘ ܠܝ ܚܛܘܝܐ ܦܚܐ. Somu li hhatoiæ phahhæ. hoc eſt poſuerunt vel te tenderunt mihi peccatores laqueos. & pſamo.cxlvii. ܣܡ ܬܚܘܡܝܟܝ ܒܫܠܡܐ. Som thhuuamaichi baſclomo.ideſt.Poſuit terminos tuos ĩ pace. & ĩ pſal. cxxxix. ܓܒܠܬܢܝ ܘܣܡܬ ܥܠܝ ܐܝܕܟ. Gbal toni vſomt alai idoch.hoc eſt.Plaſmaſti me & poſuiſti ſuper me manum tuã,vbique cũ Somchath, & Mim, ſcripſit Chaldęus & Indus.Crederem in pſalmo.137. alias.138.in dictione, vuaoſagod, ideſt, & adorabo, literam .Sa. fore remouendam, & hanc de qua tracta=mus eſſe ſubſtituendam. Quum Chaldęis. & Puni=cis. & Indis.adorationis verbum ſit commune.& ab ipſis

per Somchath.

per.ſomchath.ſcribatur in dicto pſalmo,vbi Syrus & Nebienſis,eſgud,vterq; Arabs,aſgad, & in pſalmis.22.26.45.66.72.81.86.96.99.106.iuxta Hebrȩorum & Chaldȩorum computationem. Idem adoratiōis verbum reperit. Quæ loca iccirco voluimus hic notare, vt lectorem admonitum faceremus in illis formatiuas futuri temporis literas inueniri,quas Hebrȩorū & Chaldȩorū magiſtri per nomen.ethan.inſinuant.Nec non & literas ſiue ſyllabas pluralis tertiȩ perſonȩ,& imperatiui modi indices. Quinetiam punctorū,vocaliumq; mutationes,Hebrȩorum ac Chaldȩorum ritu,obſeruatas ab Indis. Quos per regulas inflectere verba comperiet,nec illis omnino carere manifeſto deprehendet,tametſi nec dum ad nos, Indorū prȩceptores,illas ī libris particulatim deſcriptas, miſſerint.
¶ Octaua litera eſt. ቀ .Ka.cōſonātiū ſexta,quȩ.phi.Grȩco ſimillima eſt,& pro. Coph.ſiue.Quph. Chaldæo & Hebrȩo ſumit,vt videre fas eſt,in titulo.19.Ogdoadis,ſæpius citati pſal.119.ſub litera. Coph.& in pſal.1. Et ī via peccatorū nō ſtetit,ait Indus.vuazaikoma.ideſt, & qui non ſtetit. Chaldæus Nebienſis. לֹא קָם La quam.aut (ſeruata Hebræorū regula de monoſyllabis cū camez) la quom vel lo quom, & cum Chaldæo Syriæ ibidem dicente. ܠܐ ܩܘܡ Lo quom,vel lo Kom,per Coph.ſ.& Mim, cum odom.Et circa finem pſalmi,vbi dicimus,in cōſilio vel ſocietate.zzadiquin.aut.zzadikin. ideſt iuſtorum, & vbicunq; inueneris iuſti nomē in Pſalterio, ſemper per Zzadich.& Koph.ſcriptū,tam ab Indis, quā ab Hebræis, & à Chaldȩo Nebienſis Epiſcopi, ac Punicis, inuenies.

Chaldæus vero Syriæ,iuſti nomen, & ab eo deriuata per Zain.& Koph.ſcribere conſueuit, vt in Pſalmo ſeptimo. ܐܠܗܐ ܙܕܝܩܐ alhoo zadiquo.Deus iuſtus, & in fine pſalmi. Cõfitebor domino .ܐܝܟ ܙܕܝܩܘܬܗ. aich za dikuti.ideſt ſecundum iuſtitiam eius. Seruiet autem nobis pro.c.k.&.q.latinis literis.☾Septima ꝯſonãs eſt ܒ .Ba. nona in ordine literarum,& pro.b.accipitur, vt in ſecũda Ogdoade præfati pſalmi, quæ titulo Beth.prænotatur, & in pſalmo. 1 3 6.& Og Regem baſan,la ag nogus baſan. Hebræus cum Beth.dageſſato,baſan ſcribit. Smili modo cũ eadẽ.ſ.b.litera Chaldęi,& Arabes ſcribere cõſueuerũt. .ܕܒܝܫܢ. dbaiſon,& in ſequenti pſalmo. Super flumi na babilonis.Indus.Babilon.Hebræus.בבל.Babel. cũ camez.& ſegol.cum eiſdem literis, ac vocalibus pun ctis ſcribit Ioſeph cœcus in pſalterio Nebien.epiſ. & Arabes.بابل Babel.& Syriæ Chaldæus .ܕܒܒܠ dbobil.☾.✠.Ta. octaua cõſonãs, & literarũ decima Crucem ob oculos nobis obijciens,pro.t.&.th.& .thau. tam Hebraico,quam Chaldaico,& Punico ſumitur, vt in xxij.& vltima ſæpe citati pſalmi Ogdoade, quæ ſub litera Thau.Hebręorum,& Chaldęorũ alphabeti litera, collo= cata eſt. Ad numerum quippe earũdem literarum. in.xxij. Pſalmus ille ſecatur partes,& vna quæq; pars octo conti= net verſus,à litera illius Ogdoadis incipiẽtes. Quod qui= dẽ non ſine magno myſterio,& myſtico ſenſu factũ fuiſſe,

à Cabaliſticis

á Cabaliſticis autoribus traditũ eſt. Præterea dictionẽ thar ſis, in pſal. ad Hebraicam computationem. 48. Indus per hãc literam ſcribit, & Hebræus per. thau. res. & . ſcin. quin & per eaſdem quoq; literas Chaldæus ibidem exprimit. ܕܬܪܫܝܫ. dtharſis. & Arabs facta mutatione ſcin li teræ in ſomchath. ܬܪܣܝܣ tharſis. Thabor quoque per hãc literam ſcribit Indus, in pſalmo. lxxxix. & He bræus & Chaldæus. ܬܒܘܪ thebur. & Arabs. ܬܒܘܪ thbur. In hoc pſalmo pluribus vicibus dictio. antha. quæ tu, ſignificat poſita eſt, & illud. tha. per hanc literã ſcribitur. Et ab Hebræis quoq;, & Chaldæis, & Arabicis, p. aleph. nun. &. thau. exprimitur. In pſalmo quoq;. 106. vbi nos dicimus. Aperta eſt terra, & deglutiuit Dathan, etiam Grę cus interpres dathan, dixit cum. thita. & Hebraica, Chal daica, Punicaq; litera, cum. daleth. thau. &. nun. ſcribit, & quod Hebræi. דתן. dicũt dathan, cum duobus camez. Syri proferunt, cum. odom. ܠܕܬܢ ldothon, & Arabes cum duobus. eliphin. ܠܕܐܬܐܢ ldatan. Indus vero ladathan, cum præſenti conſonante. ¶ Duodecima litera eſt. ነ. Na. quę nonũ conſonantium numerũ obtinet, & pro. n. ponitur ĩ Ogdoade. 14. pręditi pſalmi, quæ. nun. titulo inſignita eſt, quandoquidem á. nun. Hebraico, om nes illius Ogdoadis verſus incipiunt, inter quos quintus, vbi nos dicimus. Anima mea in manibus meis ſemper, he braica litera, pro anima mea, habet נפשי napſi, per nun. cum ptha. phe. non dageſſatũ, ſed cum muſitante ſeua, ſcin,

iamin,cum hirich,& iod, vbi illud iod affixum,pronominis vicem gerit. Eiſdẽ literis & vocibus ſeu vocalibus notis.& Chaldæus,& Arabs Nebiẽſis, Antiochena quoq; litera p nun.ſcin.phe. & iud. ſcribit naphſi, cũ Abrohom & Ishhaq. vocalium notis, hoc ſanè modo inquiens.

ܢܦܫܝ ܒܐܝܕܝܟ ܒܟܠ ܙܒܢ. naphſi bidhaich bchul zban. Idẽ obſeruat & Arabs mutato tãtũ (ſuo more) ſcin.in ſomchath. ܢܦܣܝ ܒܝܕܟ ܗܝ ܒܟܠ ܚܝܢ.

naphſi bidaic hi bcal hhin. ideſt,anima mea in manu tua eſt in omni tempore. Indus vero eiſdem penè ſeruatis literis ait. Nafoſoia vel naphſoia vuſtha odecha bachuulo gize. Hic aduerte lector in dictiõe manu tua,qđ Chaldaica Syriæ interpretatio, Indorum, Arabumq;, tam Syriæ quam Punici,Numidiciq; regni habet in manu tua. Nam Ka. affixi pronominis ſecundæ perſonę indicium eſt,quos ſequnt & Macedones dicẽtes. Duſa moia vi rucu tuoieu vinu,ideſt anima mea in manu tua ſemper. Hebręorũ vero fontem,& Gręci,& Latini ſequntur,quinetiam & Dalmatae,qui hunc verſiculum verbis iſtis interpretantur. Duſa moie vrucu moieiu vinu,hoc eſt,anima mea in manu mea ſemper. Quod autẽ dixi Indũ eiſdẽ penè literis animam indicare,dictum ſit,quia Ioan. Potken. Indos ait. phi. graecũ non habere,ſed loco eius ponere. f. poſſet tamen & hic dici,qđ ſit perinde hac. phe. Hebraeorũ rafatũ, quod p. phi. exprimitur non p. pi. neq; enim dicimus napſi; ſed naphſi, tam etſi. pe. ibi poſitum ſit. Videntur quippe Indi triplex. p. habere,pro vt litera illa,& ab Hebraeis & à Chaldaeis tribus

bus modis enuntiari poteſt. Aliter enim pronuntiatur.p. ſine dages & cum dages,ac cum raphe ab Hebręis. Simili ter à Chaldaeis & Syris ſimpliciter poſitum,aut quãdo ſu=pra,aut infra ſe,vel etiam in ventrem inditum rubeum pun ctum habet,vt ſatis infra declarabitur. Nam aliquãdo pro p.ſimplici accipitur, aliquando vero pro.p.fortificato ſeu geminato,aut(vt Hebraeorũ more loquar) dageſſato, & aliquando pro.p.raphato,& tunc ad digamma aeolicum tendet ad.f.ſcilicet aut.ph.prolationem deflectet. Idipſum & in.p.Latino contingere,facillime diligẽs lector cõpre=hendet,ſi animũ aduerterit ad dictionem à.p,incipientem ſequente vocali,diphthongo,aut cõſonãte, aut etiam cum in media dictione ſyllabam finit, geminata exiſtente, aut alia (ſi modo ratio ſyllabas cõponẽdi patitur vt ſeperent) ſequente cõſonante. Iccirco id quod hoc in loco dicitur, Indum ſcilicet.phi.graecum non habere, nec more Lati=no ex diuerſis illud elemẽtis facere,ſed eius loco.f.ponere, poſſet nõ abſq; ratione hoc modo caſtigatum intelligi, vt non obijciam,quod ſi haec lingua,iſtaq; elementa; Chal=daica vera eſſent,non mirum foret,ſi Graecas, aut Latinas literas non haberet,quandoquidem omnium,qui ſapiunt, conſenſu,antiquior his,ſit Chaldaea. ¶ Cha. ከ .quinta decima litera,conſonantium vero decima pro.caph. He=braeo & Chaldaeo.coph.Punicoq;.chieph.accipitur,& Graeco.cappa.&.chi.ac Latino.c.tenui,& cum aſpiratio ne.Patet hoc ex titulo vndecimae Ogdoadis pſalmi.Beati immaculati ex literis,capita,octo illorũ verſuũ, inchoanti=bus,in quibus.caph. inſpicitur Et ibidem dictio. Chuulu. ideſt omnia, quã etiã Hebraeus.chol.ſeu.chal. per. Caph. & Chaldaeus

& Chaldæus Syriæ,chulheun,per eãdem literam ſcripſe-
runt, & paulopoſt vbi dicimus, vt cuſtodiam teſtimonia
oſucha,ideſt oris tui,in qua eſt.caph.pro affixo pronomi-
ne tui,ſicuti & in eadem Hebraica dictione.phicha, & in
Chaldaica Ioſeph cœci.phumach.& ſyriaca dphumoch.
hoc eſt oris tui. Cæterum in pſalmo iuxta Hebraicã com-
putationẽ.99. vbi habemus. Qui ſedes ſuper cherubin
moueatur terra,ait Iudus. Zaionabor diba cherubel. He-
braica vero litera habet.loſceb cherubin. Chaldæus cœci
textus. Cherubeia,& Arabica Nebienſis interpretatio. Al
chrubin.Græca vero phraſis epi ton cherubin.vbi Chal-
dæus Syriæ ait. ܝܬܒ ܥܠ ܟܪܘܒܐ. Iotheb al crubæ,
& ibidẽ Arabica ĩterpretatio. ܐܠܓܐܠܣ ܥܠܝ
ܐܠܟܐܪܘܒܝܘܢ. Algals ali alcharubiun. Idẽ nomen
habetur in pſalmo.xvii. Et aſcendit ſuper cherubin.

¶.H.Za.vero decima ſeptima litera,& cõſonantiũ vnde-
cima ab.ita.Græco,& aſpiratione q̃drata latina,haud qua-
quam diſſimilis eſt.Et pro.Zain.Hebræo & Chaldæo ac
cipitur,vt in inſcriptiõe ſeptimę Ogdoadis allegati pſalmi,
vbi Indus ait.Zaio.vel.zai.vt obmuteſcat.o.ſextæ ſedis, &
ibidem vbi verſum incipientes dicimus.Memor eſto. He-
bręus dicit.zecher.ideſt.Memento.Indus.thazachar. Me-
mor eris,propter literam.ethan.tha.ſcilicet indicem futuri
temporis,& in eadem Ogdoade ibi.Cantabiles mihi erãt
ait Hebręus.zmirot aiu li,carmina erũt mihi,& Chaldæus
noſter Syrię.z miro heuau li.ĩ hoc loco Indus noĩe heæ-
mãtico vſus eſt,vt. ܡ.Ma.dictiõis incohatiua demõſtrat.

Nimirum

Nimirum. Mazmur. ideſt carmen, canticum, hymnus, vel pſalmus. Quod nomen in omnium ferè Pſalmorum titulis impoſitum reperitur, & à verbo .zamar. ideſt Pſalmum dixit, vel laudauit, formatum eſt. Cuius imperatiuum habetur in Pſalmo. 47. ibi. Pſallite deo noſtro pſallite, pſallite regi noſtro pſallite, quoniam rex omnis terrę deus pſallite ſapienter. Quæ verba Indus ait expreſſit. Zamru laamlachona zamru. Zamru lanoguſna zamru. Oſma nogos ogziaboher lachuulo modor. Zamru labouua. ibi Hebręus. Zāweru ælohim zāweru. Zammeru lemalchenu zāmeru. Chi melech chal aarez alohim zāmeru maſchil. Chaldęus Syrię ibidem hunc in modum interpretatus eſt.

ܙܡܪܘ ܠܐܠܗܐ ܒܫܘܒܚܐ ܙܡܪܘ ܠܡܠܟܢ ܡܛܠ

ܕܡܠܟܐ ܗܘ ܕܟܠܗ ܐܪܥܐ ܐܠܗܐ ܗܘ ܙܡܪܘ ܠܗ

ܫܘܒܚܐ. Zmaru lalhoo bſuhho. Zmaru lmalchan.

Metul dmalchohau dculoh arago alhoohau. zmaru lheſubhho. Pſallite ſeu cantate Deo in laude. Pſallite regi noſtro, quoniam Rex eſt vniuerſæ terræ Deus ipſe, cantate illi laudem. Eſſe vero imperatiui temporis Zamru, Zammeru, & Zmaru, quicunq; Hebræorum antiquas grammatices pręceptiones legerint, ſiue etiam quę à Germanis, & Gallis, nec non Italis, tam Chriſtianis, quam noſtri temporis Hebręis traditę ſunt, vel mediocriter, etiam quaſi per tranſennam pretereuntes aſpexerint. Aut illa quoq; quę à Monſtero Franciſcano docte ſimul & accurate ad Hebraicam, Chaldaicamq; linguam conducentia, nuper in lucem prodita ſunt, ſaltem deguſtauerint, intelligere facillime

cillime poterunt. Quamobrem, dedita etiam opera, regu= las præceptiones ve aliquas de modis inflectendi, tempora formandi modoſq; verborum dignoſcendi, hoc in loco tradere minime curaui, ſed lectorem dũtaxat admonitum eſſe volui, accurataq; conſideratione percipere, Indos, in nominibus verbiſq; inflectendis, regulis Chaldæorum Hebręorumq; more vti. Nec non & tropos, alioſq; dicendi modos, & ſchemata, ſicut & aliæ, aliarum linguarum varietates habere. Cęterum in pſalmo. 83. in quo habemus. Pone principes eorũ ſicut oreb, & zeb, & zebeæ, & ſalmana. Indus hac vtitur litera, dicens; vua zeb, vua zeboel. Et Hebræus, per Zain ſcribit, nec aliter Nebienſis in Thargũ Ioſeph cœci, & ĩ Arabica ĩterpretatiõe. Chaldæus quoq; noſter Syriæ dixit, ܘܐܝܟ ܙܐܒ ܘܐܝܟ ܙܘܒܚ. Vaich zib vaich zobahh. Vltima litera dictionis zobahh eſt aſpiratio fortis, qua & Hebręus, & Ioſeph cœcus, in dicto iam nomine vſi ſunt. Arabs quoq; p ز ze. vel. zai. vnde= cimam alphabeti literam vtrunq; nomen ſcriptitat dicens. vzib vzabina. ¶ Decima nona litera eſt. ደ. Da. cõſonã= tiũ duodecima, quæ loco. d. capit, vt in quarta Ogdoade citati pſalmi ſub litera. Daleth. aperte videtur. Et in pſalmo 132. Memento domine Dauid, ait Indus. Thazacharo ogzia ladauuith. Hebræus, Zechuor iehouah ledauid. Ioſeph cœcus. Idchar iehouah ledauid. Arabs. Adchar iarb daud. Syriæ vero Chaldæus. ܐܬܕܟܪ ܡܪܝܐ ܠܕܘܝܕ. æthdachir morio ldauid. & plura vide ſupra in. Ta. octaua cõſonante. ¶ Tertia decima cõſonãs eſt. ገ. Ga.

vigeſima

vigeſima in ordine literarum,quę pro.g.ſcribenda eſt, & Gimel Hebręo,& ſimilibus reſpōdet, vt ī tertia Ogdoade Pſalmi.Beati immaculati,vbi Indus pro titulo illius Ogdoadis poſuit Gamel,nomina quoq; Gebal. Agareni, & Galaad,de qbus in pſal.82.&.60.vt ſupra à nobis etiam dictum fuit,per.g.ſcribuntur. ¶ Quartadecima cōſonās eſt. ת Ta.vigeſima prima ī literaꝝ ordine,quā Io.Potkē cum aſpiratione ſcripſit,cum nihilominus illā ꝑ.Teth.Hebręo,&.Chaldęo,quod aſpiratum non eſt, in nona Ogdoade prętati pſalmi.119.appoſuerit.Videtur autem eſſe Scin.ש.Hebraicū inuerſum.Et aſpiratio huic literę addita remouenda eſt,& octauę conſonanti copulanda, vt ſupra in ipſius octauę conſonantis explicatione tractauimus, & pro.Thau.hāc vero pro.Teth.accipiendā diximus.Praeterea hoc nomē.Hhataim.ideſt peccatores,cōmune eſt Indis,Chaldaeis,Hebraeis,& Punicis.& omnes ꝑ aſpirationē fortē. Hheth. Teth.Aleph.Iod.& Mim, vel Nun.ſcribūt.Nā Indus cū hac ꝯſonante ſcripſit.Hhatoan.ideſt peccatores,ī pſalmo primo.Hebraeus ibi.Hhataim.cœcus Ioſeph.Hhataae.ibi Arabs.Ihhatijn,& ſcripſit per literā. ט Te.ſextā decimā alphabeti,quae.t.ſimplex eſt, vt ſupra explicatū fuit.Chaldæus Syriæ ܚܛ̈ܝܐ. Hhatoiæ, & ibi Arabica īterpretatio الخاطئين. Alchatiin. Cæterum in pſalmo.109.vbi nos,Graeco vſurpato vocabulo,dicimus.Et diabolus ſtet à dextris eius,ait Indus.Vuaſaitan iokumo baiamanu,& ſatan ſtet in dextram eius,& nomen ſaitan per.Scin.&.Teth.ſcriptū eſt,per hanc videlicet literam de qua tractamus,& per eaſdem etiā Hebraeus ſcripſit,

pſit,inqẽs,ve ſcatan iaamod al iemino,& Chaldęus Syriæ, ܣܝܛܢܐ ܕܢܩܘܡ ܡܢ ܝܡܝܢܗܘܢ. Saitono nquum men iaminheun. Arabs ibidẽ. ܘܠܫܝܛܢ ܥܢ ܝܡܝܢܗܡ. Valſaitan ian iaminhem. Ioſeph cœcus. Veſcitna iekum ial iemineh, & Arabica interpretatio ibidẽ,alſcitan phlikph an iminhę. ¶Vigeſima ſecunda litera eſt. ܦ .Pa.conſonantium quintadecima, quæ quidnã apud nos repręſentet,ipſo nomine inſinuat. Hanc literã in toto pſalterio,& in omnibus Romę à Ioanne Potken.impreſſis,vltra Syllabarij deſcriptionem, octo tãtum vicibus in vſu fuiſſe reperies,in pſalmo.4 1 .vbi dicimus. Dum cõfringunt̃ oſſa mea exprobrauerunt mihi, qui tribulant me inimici mei.Indus ait. Vua iazana, puuni. pſalmo .1 o.in pharetra,vuoſta,moguun, pathihωmu.Pſalmo.6 7. alias 6 8.Aethiopia pręueniet manus eius deo. Indus cum hac litera ſcribit, ithiωpia.& pſalmo.1 1 9. in Ogdoade.1 6. verſu.7.Ideo dilexi mandata tua,ſuper aurũ & topazion. ouark vuaompazion.Hebręus vero,vmippaz, & Ioſeph cœcus,vnippiza, pro topazio & obrizo, cũ.p.dageſſato ſcripſit.Ioannes Potken literam hanc in dictione Potken vſurpauit,& in dignitatis ſuæ nomine inſinuãdo, videlicet præpoſitos,hoc eſt præpoſitus. Qui in his nominibus & in nomine,chriſthos,crucẽ mihi quoq; ingerit,dum.thau. literam(quæ crucis ſignum præſefert)aſpiratam pro.teth. tenui adſcribit,nec non & nomen apoſtolorum principis cum hac litera ſcripſit,Pethros,quod licet p.th. latinis ſcriptum ſit literis,perperam factum cenſendum eſt, aſpirationemq;

nemq; illam nomini. Thomas. addendam rationibus ma=
nifeſtis, ſuperius à nobis adductis dicendum eſt. Paulos
quoq; cum hac litera à Potken ſcribitur. ¶ Sequitur vige
ſima tertia litera, conſonantium ſextadecima, quę. .Za.
dicit, & pro Zadich, vel Zode, vel vt aliqui volũt. Tſade.
aut Sadich. vt. 18. Ogdoade ſupius citati pſalmi, quę titu=
lo Zade p̃notatur, in qua dicimus. Iuſtus es dñe. Indus ait
Zadok antha ogzia, & Hebręus, Zadiq attha iehouha,
eiſdẽ enim literis nomẽ Zadich ſcriptũ eſt, per. ẓ. nimirũ. ר.
&. p. Prima dictio iſtius Ogdoadis. ſ. vuahhozocha caſti=
ganda eſt, vt dicat vuazazacha. Simili modo prima ſepti=
mę lineę dictio, vuagabrochacha, ideſt & ſeruus tuus, in
emendatis codicibus antiquis eſt, vuagabrochaſa, quod ca
cophogonię euitendę gratia factum eſſe arbitror, nec ſe=
mel tantum in quamplurimis etiam pſalmis obſeruatũ eſt.
¶ Vigeſima quarta quę ſequitur litera & cõſonantiũ deci=
ma ſeptima, ſimili modo. .Za. nominatur. forma tantũ
à ſuperiori diſcrepans, virtute vero eadem eſt. Confundun
tur quippe inuicem vt notum eſſe poteſt, ex dictione pſal=
mi. 40. prima. bzuo. ideſt beatus, ſed ratione quieſcẽtis. o.
ſextae ſtantiae, dicemus. bzue. vel. bzui. quandoquidem vl=
timum. ain. o. ſonans, non penitus aphonum remanet, ſed
per. e. vel. i. raptiſſime proferendum erit, ita vt vix diſcerni
queat, an in. e. vel. i. vel etiam. o. deſinat, & ſcribit per hanc
literam. bzua. Tamen in tertia linea eiuſdem pſalmi vbi ha
bemus, & beatum faciet eũ in terra. Indus dicit, vuaiabazo,
& cũ priori litera. Za. ſcribitur. Lucae vero primo, vbi di=
cimus. Ecce enim ex hoc beatam me dicent, ſeu beatifica=
bunt me. Indus ait: iaſth bazoani, & cum hac conſonante

ſcripſit. Simili etiam modo in fine pſalmi. 143. Beatū di=
xerunt populū, cui hæc ſunt, ita Indus ait, vuaſtab zoouuo
& beatificabunt ſiue beatum dicēt; nam dictio iſta ab .vua.
ex Indorū conſuetudine incohanda fuit, & proinde lineæ
penultimæ dicti pſalmi addenda. Et hic obiter animaduer=
tendum cenſui, quod verbum hoc, non ab .a. ſed ab .i. de=
buiſſet initium capere, quandoquidem litera .a. quæ in fu=
turo additur, primæ perſonæ indicatiua eſt. I. vero tertiæ,
vt nouerunt, qui literarum, ethan, vim non ignorāt, niſi for
te cum Rabi Ioſi, in commentarijs libri geneſeos hieroſo=
lyma lingua ſcriptis, ad primam perſonam pluralis nume=
ri referre velimus, ac dicere, beatus populus, cui ſic eſt, hoc
eſt, dicemus beatum populum illum, à quo Regis ceſſauit
furor, mutatus ſcilicet eſt Rex à furore quo percitus erat.
Præterea Scin, & Thau, in principio addita, quem nā ver
bi affectum inſinuent, conſiderare inquam debebunt, qui
Hebraicas, Chaldaicaſq; in verborum cōiugationibus p̄=
ceptiones familiares habent. ¶ Penultimā Syllabarij literā
Ioā. Potken. ፈ .Fa. appellauit, & cū .f. ſcripſit, vigeſima
quinta litera eſt, & conſonantium decima octaua, de qua
p̄ter ea quæ in explicatione nonæ conſonantis ſupra dixi=
mus, & illis inhęrentes aſſerere audemus, literam hanc ab
Indis pro .pe. raphato inuentam, pro ea ſcilicet inſinuanda
voce, quæ eſt raphati .p. apud Hebręos, nec .f. latinum ſeu
mauis æolicum digamma eſſe, ſed Punicum, Arabicumq;
mutuatum .phe. vt quod à dextro in ſiniſtrum per planam
(vt aiunt) lineam ducebatur, à leua ſuſpenſum, punctis p
diuerſo vocalium ſono variatis, in dextrum deflectatur la=
tus. Qui autem fieri poteſt, vt quod omnes ferè orientales
linguæ

lingnæ ab Hebraica initium capientes,pro millenario nu-
mero,primæ alphabeti literæ nomen,ſcilicet. Aleph. acci-
piunt,vt in pſalmo. 90. vbi dicimus. Cadent à latere tuo
mille,Hebraicus textus habet, מצדך אלף mizidcha æleph,
& Chaldaica Ioſeph cœci interpretatio in eodē loco.
ܐܠܦܝܢ. Alphin, & reſpondens Arbica Nebienſis,
ألالف. Alalaph, & Syriaca Chaldaicaque in
terpretatio. ܢܦܠܘܢ ܡܢ ܣܛܪܟ ܐܠܦܐ. nephlun
men ſatroch elphæ. Arabs Syriæ. ܢܣܩܛܘܢ.
ܡܢ ܓܢܒܟ ܐܠܘܦ. Isktun min gnbch aluph.
Et pſalmo.xc.Quoniā mille anni ante oculos tuos,
ibi Hebræus,& Ioſeph cœcus, כי אלף שנים chi æleph
ſcanim. Arabs Neb. الف سنه. alph ſnhe. Chal.
Syriæ. ܡܛܠ ܕܐܠܦ ܫܢܝܢ. Metul daleph ſcnain.
& ibi Arabs. لان الف سنه. Lan alph ſnhe. &
pſalmo .cv. Hebræus textus, לאלף דור Le æleph
dor. in mille generationes. Ioſeph cœcus. לאלפין דרין
Lalphin dorin. Chaldæus Syriæ. ܠܐܠܦ ܕܪܝܢ.
Loleph dorin. vtraque Arabica interpretatio cōfor
mis eſt, الى الف جيل. Ali alph gil. Indus
pro mille,aſartu mooth,ideſt decē cētum, & pro myriade,
Aolaph,

Aolaph, & in canticis canticorum cap.4. vel.5. electus ex millibus,om aoleph,ideſt ex millibus, & in vulgato loquendi vſu pro mille,olph & elph,ſicuti & pro centum facta metatheſi.o.literæ,omoth,quod alias mooth,eſſe deberet,cum & Hebræi,& Chaldæi,pro centum,meah,dicant. Et obiter hic notandum eſt Indos,ain, &.a.literis, mutuo vti,quod patet ex dictione,aſſaratu,decem ſignificãti, nam in ſupra dicto cap.4.can.canti.per ain,in cap. vero.8.per a.ſcripta eſt.Et quũ oẽs vno ſcribẽdi ordine Aleph, millenarij ſignificatiuã numeri dictionẽ per.p.finiãt, & per.ph. p.ſcilicet (vt Hebræorũ vtar dicẽdi conſuetudine) raphatũ proferant,in vocem.f.iam noſtri deſinentis,cur ſolus Indus,qui ſe Chaldæum iactat,latino.f.ſeu æolico digamma vtatur,coniectura ſanè aſſequi non poſſum. Præterea in pſalmo.135.Pharaonem Hebræi,Chaldæi Syriæ, & Ioſeph cœcus,Punici,Arabiciq;,tam Orientales, quã Meridionales,& Occidentales, quin & Græci, Macedones, Armenici,Dalmatæ,& vtriuſq; Miſſiæ, ac Gotiæ incolæ ac Latini per.p.aſpiratum,ſeu.ph.ſcribere paſſim cernuntur,& Exodi quoq;.15.in cantico Moyſis,dolores obtinuerunt habitatores Philiſtijn, Gręci per.φ.phi.ſcribunt. Hebręi per.פּ.pe.ſeu.פ.phe.Thargum Ionathę, biphſleſceth,Syriaca Chaldæorũ interpretatio. ܕܦܠܫܬ daphleſth, & Arabica. ܦܠܣܛܝܢ Phliſtiin. Indus vero floſtoem.per.f.At quo ſingulari priuilegio ſolus Indus Latinum.f.in his, atq; id genus alijs nominibus ſibi vſurpare è tã diſtãtibus cœli climatibus auſus fuerit, aptis licet,ac linceis (vt ſic dicã) cernere oculis nequeo. Sed

nec

nec Argum illum,quem cētum fingunt oculos habuiſſe, crederem,ſi adeſſet ſpectare valeret.Proinde alijs iſtud ſtudioſe inquirendum relinquo.¶Vltima literarum Syllabarij Indorum,vigeſimum & ſextum (ſacrū videlicet magni illius diuini nominis,tetragrammaton) numerum cōplet, & cōſonantium decima nona eſt Taf. Gręci,&.T.Latini formam,effigiemq; præſeferens,à Ioāne Potken. ፐ .Pa. inſcripta.Ad nullū ī toto opere Romæ impreſſo vſum veniſſe apparet,quandoquidē nec in pſalmis,nec in canticis, ſed in cantica canticorum in cap.5.iuxta noſtrā diuiſionē, ſecūdum vero Indorum partitionem.4.in fine lineę tertiæ decimæ,vbi nos dicimus.Vēter meus eburneus diſtinctus ſapphiris,carſu ſelada karna nage deba obona ſanoper. Primam literā iſtius nominis quæ.ſcin.eſt, quinta Syllabarij litera,crediderim amouendam,& in eius locū Samech. quæ ſeptima in ordine literarum eſt,ſubſtituendam,vt cum Hebræo conueniat,cui idem pręcioſi iſtius lapidis nomen cōmune eſt,& per Samech.&.phe.dageſſato.iod.res.iod. & mim.ideſt ſappirim ſcribitur,vel vt Græcus interpretat̄, ſapphiris,per.ϖ.p.&.φ.ph. In Thargum vero Ionathæ, Exodi.28.&.38.pro ſapphiro. שבזיז .ſabziz & ſabzez, cum.ſcin.ſcriptum reperitur.Et in numerali quidem officio,vno variata modo. ፰ .octauū numerū indicat,mutatione vero alia. ፳ .vigeſimū , atq; alia. ፷ .ſexageſimū. Addita vero ſeu diducta à trāſuerſali linea pēdēte ad æqualē menſurę proportionē,alia.ϖ.pi. Græci quadrati figurā oſtētat ፹ octuageſimūq; numerū ſignificat.iccirco haud temere ab ipſo Potkē,dictū arbitror, Chaldæos vtroq; .p. rariſſime vti.Et tandem literarū Syllabarij Indorū confor-

mationis

finem facimus. ¶ Supereſt tamen vigeſima cōſonans, quæ eſt. Vua. 15. in ordine literarum, & licet vocalis ſit, cō ſonans tamē plerūq; eſt, quemadmodum de. u. Latino, & vide, &. u. Macedonum, ac Dalmatarum dixiſſe iam credimus. ¶ Quatuor vero alię illę literę, quæ extra Syllabarij ordinem eſſe videntur, eędem tamen ſunt, alio tantum pun ctorum additamēto differentes, &. u. adnexum ante quam libet quinq; vocalium habentes, ipſum nunquam, nec vocalem ſuam remittunt, ſicuti plerūq; illę quę in. Sads. in ſexta videlicet ſtantia, reperiūtur. ¶ Quinimmo nec diſyllauiam, duarum ſcilicet ſyllabarum numerum minuunt, quā ob cauſam ſyllabę potius quam literę merito ſunt appellādę, ac pro lōgis ſunt ſemꝑ accipiendę, vt. . Chuo. p. ω. Omega; & cum quatuor alijs vocalibus. a. e. i. u. nō aliter &. . Guo. &. . Kuo. &. . Huo. quæ eſt aſpiratio fortis, de q̄bus exēpla hēre poteris, in Pſalterio & cāticis Romę imp̄ſſis, ne in recēſendis illis pluſculum fortaſſe tp̄is fruſtra conteramus, & de Indorū literis hactenus ſit dictū.

De Iacobitarum, Cophtitarumq; conſonantibus.

¶ Quatuor & viginti habent Cophtitę, & Iacobitę, conſonantes, nō multum à Gręcis & Macedonicis diſſimiles. Quarum prima. Ⲃ. Vueda. dicitur, quę penè Gręcum β. Vita, tibi ob oculos repreſentat, & pro. B. latino accipiēda eſt. ¶ Secūda. Ⲅ. Gamma, loco. g. noſtri, &. γ. Gāma Gręci. ¶ Tertia. Ⲇ. Delda. pro. δ. delta. &. d. ſumenda. ¶ Quarta. Ⲋ Zſo. ſeu. cſo. quę licet conſonans ſit, vt plurimum tamen pro ſexta numeratione ponitur, nec in alium apud illos fore vſum obſeruaui. Nam & ipſi, Gręcorum more, per literas alphabeti ſuos computant numeros, & idem

& idem penè eſt ac.zielo.tam Macedonicum quam Dal-
maticum,quandoquidem raro vel nũquam aliter vſurpa-
tur.¶Quinimo ſicut apud Dalmatas iſtius loco ſemper
ferè ponitur.zemle.ita apud Iacobitas ſequens litera, quae
in cõſonantium numero quinta eſt, & ſieta dicitur, durius
tamen hæc aliquantulum quam zita ſonat, & media quæ-
dam videtur eſſe litera inter zita & cſi.Eſt autem ſieta.
græcum.ζ.zita,& latinum.z.repręſentans.¶Sexta conſo-
nans theda. .dicta eſt,& pro.th.latino accipitur, & ſi
in ſummo clauderetur,ſi extremę ſcilicet duæ lineæ in capi
te ſe contingerent,ſicuti in infima parte ſe tangunt, eadem
procul dubio eſſet,atq; Græcorum,Macedonum,Ruſio-
rumq; θ.thita.¶Septimo loco ſuccedit Caba. .quæ
pro.c.latino,& græcorum.κ.kappa nobis eſt. ¶Octaua
conſonans eſt Lauda. .& hæc à græcis.λ.lambda di-
citur,&.l.exprimit,& eſt ferè Chaldaicum quadratũ.
olaph inuerſum.¶Me. .& græcum.μ.mi,& latinum
m.eſt,nonumq; conſonãtium numerum implet. ¶Nyn.
decima ſequitur cõſonans quae pari modo tam grae-
cum.ν.gni, quam latinum.n.eſt. ¶Vndecima. .acſi.
vel.axi.vocatur,& idem eſt ꝙ.cs.&.x.latinũ, & Graecum,
Macedonicũ,Goetiumq;,ſeu mauis Roſiũ, aut (vt aiunt)
Ruſium.ξ.xi.¶Duodecima conſonans eſt. .Pi.p.ſci-
licet latinum,& ſicut nomine,ſic & figura.pi.græcum eſt.
¶Ru. .tertia decima conſonans, eadem cum graeco
ρ.rho eſt, & licet latini.p.formam præſeferat, pro.r.tamen
noſtro accipitur. ¶Quarta decima conſonans vocatur
ſigma. .& ſemicirculi ſiniſtra pars eſt,&.c.latinum ob
oculos tibi obijcit,qua figura pro.s.vtũtur, ne dum Iaco-

bitæ & Cophtitæ, verum etiam Græci, Macedones, Bulgari, Seruiani, Ruſii, & Dalmatæ, quamquam Græcis etiã alia alterius formæ ſint pro ſigna elementa, non ſecus atq; latinis, quibus aliud eſt. s. quod aiunt, rotundũ, aliud. ſ. longum, idem tamen poteſtate elemẽtum eſt. ℂ Quinta decima conſonans. ܛ. Taf. appellatur, & parum aut ferè nihil à græco & latino. T. differt. Sed nec ab vltima Indorum litera. Ta. quam ſupra diximus pro. p. ab illis vſurpari, in eo dũtaxat differentiam oſtentat, ꝙ caudam in læuum latus ſcorpij in modum deflectit acutam. ℂ Sequitur. ܦ phi, ſexta decima conſonans, quæ parum aut nihil à phi. φ. græco, quin nec a piur vel phiur quoque. փ. Armenico, & a. Fert. tam Macedonico quam Dalmatico, & nobis pro. ph. latinis inſeruit. ℂ Decimũ & ſeptimum numerum conſonantium litera illa obtinet, quæ Simonis Petri Apoſtolorum Principis fratris, Andreę ſcilicet Apoſtoli Crucem æmulatur, &. X. latinum eſſe videtur, &. ܟ chi dicitur, ſicuti nomine, ita & virtute & figura. x. chi, græcorum, & chir Macedonum, Ruſiorum, Bulgarorũ, Seruianorum, nec nõ & chir Dalmatarum, nec dum à typographis publice tradditum, ſimilitudinem præſeferens, nobis vero pro. ch. ſuccurrit. ℂ Decima octaua conſonans appellatur epſi. ψ. hæc litera tridenti Neptunio ſceptro ſimilis eſt, nec multum à pſi. ψ. græco, & Macedonico diſſimilis, latinis. p. &. s. repręſentat. Hanc Dalmatę nõ habẽt, ſed pro ea latinorum more pocoi & ſlouo vtũtur. ℂ Decima nona cõſonans eſt ſchei ſeu ſcei. ܫ. & pro. ש. ſcin dextro hebraico ponitur, & à nobis latinis pro. s. &. c. ac

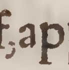
etiam.ſch. accipienda eſt. ¶ Vigeſima conſonantium eſt chachi,ſeu ciachi. . . diſſyllabū,clauſum & patēs, nā vt de. ם. mim Hebraica, &. ܡ. mim Chaldaica,& Tartarica ſeu Punica litera ſuperius dictū fuit, quod ſcilicet alia eſt clauſa. ם. ܡ. alia patens ſeu aperta. מ. ܡ. eodem quoque modo & de hac ipſa litera dicendum eſt. Quandoquidem & in fine aliquādo nectitur, interdum vero haudquaquā coniungitur, vt videri poteſt in ſuis pauloante deſcriptis characteribus atq; figuris, &.ch. latinis auribus ſonat, quamquam non adeo craſſum, vt in.chir. Et.cia.vel.chia. pro vnica ſyllaba aſſumi debet, perinde ac ſi Nugas in materno noſtro idiomate velles enūciare. Nā iſthæc Nugę ſunt. Certamente queſte ſono ciaciare, triſyllabice ciaciare proferēdo, ita vt vix percipi queat, an.i.in prima & ſecūda ſyllaba proferatur, quāuis ab eo incipere, & in.a.terminare videatur. Proinde.ci. &.chier. Macedonici, nec nō &.ci. .&.cieru. .vel chiaru. Dalmatici in ꝓlatione normā obtinebit. ¶ Vigeſima prima conſonans dicitur gieuſa vel ieuſa, ac hieuſa, cum aſpiratione leni. .vt apud Armenicos in ſuo gie. X. & videtur eſſe lamaliph Punicum, & Vuandalorum prima alphabeti litera. .quę.aha.dicit̃, &.a.literę fungitur officio, triplicemq; habet proferendi formam, proinde etiam varias nobis literas inſinuat.g.ſcilicet.y.& hy.vt in Armenicis conformationibus dicetur. ¶ Vigeſima ſecunda conſonans eſt Sima vt Hebraicū ſamech,

& Chaldaicum ſomchat, & vt.s.latinum, remiſſo naturali paululum ſibilo leniter proferēdum inſinuat, & medium neſcio quem ſonum ĩter.s.&.z.habere videtur, Parelcon quādoq; reperit̃, ſicuti & Macedonicū ʌ Ier. & Dalmaticum homonymum. 6 .apud quos, cum in medio tū vel maxime in fine dictionum in conſonantem deſinentium ſuperabundat, & quamuis ſcribatur non tamen ob hoc ως επιτοπλειςον, profertur. ¶ Vigeſima tertia conſonans eſt, quam penè omiſſeram litera. ч .vei, quę licet vocalis ſit, ſæpenumero tamen (vt de non nullis aliarum linguarum vocalibus dictum fuit) conſonans efficitur, iccirco etiam hoc loco in conſonantium numero computabitur. ¶ Sequitur litera Di. ✝ .vigeſima quarta & vltima tam conſonantium quam alphabeti literarum, crucē nobis figurans, atq; myſtice inſinuans, ſi optatum tandem beatitudinis finē conſequi deſyderamus, ad illum per crucem à cruce nobis properandum, & in cruce tam diu (Meſſihhę Saluatoris noſtri exemplo) immorādum eſſe, quādiu, quod ille pro nobis ęterno obtulit patri, eidem pro viribus, fidei ac necis vicaria compenſatione rependamus. Accipitur autem hęc litera etiam pro.d.& pro.t. & nōnunquam loco alterius literę fuiſſe ſuffectam indicat. Vt cum taf. gręcum poſt gni poſitum reperitur; non inquam per.t. ſed per.d. ex regula & gręcorum loquendi vſu profertur. Quod quidem vel his qui modice & ſummis, vt aiunt, labijs, gręcarum literarum prolationem libauerint, manifeſtum eſſe poteſt. Neq; enim Antonium per.t. literā tenuē ſcriptum, per.t.proferimus, ſed per illius andiſticham, delta, videlicet mediam, Andonium, ſi hellĩniſmū ſapimus, enūciabimus.

Idem

Idem & de hac quoq; litera Iacobitarum vltima pro prę=ſenti conformatione cenſendum eſt, vt ad Macedonas ali=quando veniamus.

De Macedonum Dalmatarũq; conſonantibus.

¶ Macedones, & Gotij, ſeu mauis Roſii, vel Ruſii, Scy=thię maioris, vnius ve Sarmatię partis incolę. Et qui vtrãq; inhabitant Miſſiam, Bulgari, & Seruiani, noſtra hac tem=peſtate nominati, eodem ferè alphabeto vtuntur, tribus tan tum quatuor ve literis nõ nihil variatis. Et ad numerũ Ho=meri vatis ῥαψῳδιῶν, quatuor & viginti conſonantes habẽt. Poſthabitis etiam exceptiſq; duabus illis .vch. videlicet & iath. vocalibus, quas pro conſonantibus aliquando dixi=mus aſſumi. ¶ Quarũ prima eſt buch. Б .& pro.b. ac cipitur, vt in pſalmo .48. Quiq; terrigenę & filij homi=num, ſimul in vnũ bogati, i, u, bogati, ideſt diues & non di=ues ſiue pauper, ibidem eiſdem & verbis & literis, quo ad nomẽ literaꝝ tantũ, Dalmatæ vtuntur, & paulo poſt, brati ne izbaimi, hoc eſt frater non redimet, redimet autẽ homo, vel vir. Et in plurali numero in pſalmo. 132. Ecce quam bonum & quam iocundum habitare bratij, ideſt fratres in vnum, & ibidem. Sicut vnguentum quod deſcẽdit; na bra=du bradu aaroniu, in barbam barbam aaron. Et in omni=bus pſalmis in quibus habetur. Beati nomen, quod blaze=mi dicunt, cum hac prima conſonante buch, ſcribitur, quã Dalmata etiam hoc modo. .figurãt. Vuandali vero ꝓ b. habent literam. .quam buchſ, appellant. ¶ Secũda conſonans vide, dicitur. & haudquaquam à vita gręcorũ & Iacobitarum, nec etiam à .B. latino quadrato differt, & hęc eſt, quę aliquando pro .u. conſonante ſuccurrit. Et

Dalmatica nec dum typis excuſſa, talis eſt ferè quale eſt ſi=gnum, quo pro geminis inſinuandis vtuntur Aſtronomi, & Muſici, pro nota breuis temporis, licet non nihil varia ſit. ⰱ .pro.b.latino, & vita græco accipienda in pſalmo 137. Super flumina babilonis, ibi tam Macedo quã Dal mata, hac litera vtit̃, Hebręus habet על נהרות בבל al naha=roth babel cum.b.dageſſato. Chaldæi autem Syriæ ܥܠ ܢܰܗܪ̈ܘܳܬܐ ܕܒܳܒܶܠ al naharotho dbobil. Arabs, ܥܠܝ ܐܢܗܘܪ ܒܐܒܠ ali anhur babil. Thargũ cœci, al naharanata dbabel, & ibi Arabica Nebiẽ. ĩterpretatio, ali anahar babil, & ibi eſt prima Punicorũ conſonãs, quæ be. appellat̃, gręcus ĩterp̃s, ἐπὶ τῶν ποταμῶν βαβυλῶνος, epi ton potamõ babylonos. Indus vero dicit vuſta aflaga babilõ. Quantã ſimilitudinem habeat aflaga cum naharoth, & reliquis Chaldaicis & Punicis ſupra adductis cogitet, qui aliquando Syriæ, Babyloniæ, nec non Damaſcenæ regio nis fluminum piſces guſtauerit, & quantum Indicum no=men ad rumbum faciat intelliget. Vnum hoc ſat nobis fue=rit, quod etiã Indus per.b.literã ſyllabarij nonã babilonis. nomen ſcribit, nec ſecus Armeni dicẽtes. Առ գետս բաբելացւոց. Arh giets babielaztozt, prima alphabe ti conſonante vtentes, quæ bien vel pien dicitur, & pro.b. hic & in multis alijs locis accipitur. Et litera iſta pro.u. cõ=ſonante multotiens ſumitur, vt Deuteronomij. 19. Vidite ideſt videte, quod ego ſum ſolus, ibi prima litera eſt vide, & in nominibus proprijs in ſanctorum catalogo, Augu=

ſtini

ſtini, Vincentij, Geruaſii, Pauli, & in quam pluribus alijs ponitur loco. u. latini, cum pro vocali, tum pro conſonan te, exempla ſi adducere vellem, longam nimium telam texe rem, iccirco ad aliam conſonantē deſcendo. ¶ Q uę gla= gola ſiue glagole, tam Macedonibus quam Dalmatis di= citur. Ⰳ , &. g nobis repręſentat, vt ī pſalmo. 6 o. ſecūdū numerum Hebręorum. Moi ieſi galaadi, meus eſt galaad. Idem ait ibidē Dalmata, vbi Hebraica litera, & Ioſeph cœ= ci, gilead, Syriæ noſtra Chald. ܕܝܠܝ ܗܘ ܓܠܥܕ. dili hu geloodh. vtraq; Arab. لي هو جلعاد. li hu gilaad. Indus ziaia vuothu galaado vel galaad, cum ſit ſads, ſtantiæ quieſcentium. Et in hoc quoq; loco lince= os pio lectori oculos exopto, ſi modo per obſcura quan= doq; Chaldæorū nemora vagatus eſt, & in pſalmo. 83. vbi dicimus, moab & agareni gebal amō & amalech, hac litera vtuntur Macedones, Dalmatę, & reliqui. In dictione tamen gebal, Dalmata non vtitur litera iſta, ſed ijſe. HP. di= cens, ijebali vel giebali, nam & pro gemino. ij. & pro. hi. aſpirato, ac pro. gi. accipitur. Ibi Hebraica litera. Moab ve agrini gebal ve ammon ve amaleq peleſcth. Nebiēſis chal= daica interpretatio. Moabaæ ve hungeraę gubalaę ve am= monaę vaamalquaæ, vfliſthaæ, ideſt moabitę & hungarini tę gebalitę & ammonitę & amalechitę & Paleſtini, Arabi= ca. Muab vaamhagrini gabal v aman v amaliq. Syriaca chaldæorum interpretatio. ܘܕܡܘܐܒ ܘܕܓܕܪܝܐ ܬܚܘܡܐ ܕܓܒܠ ܘܕܥܡܘܢ ܘܕܥܡܠܝܩ ܘܕܦܠܫܬ vadmoab vadgedhroię.:. thhhumo dgomũ vdaamaliq. vadphleſth.

& Arabs

ne eadem ſæpius repetamus, periodoſq; non nihil forſitan vltra metam procedentes, facere cogamur. Quando nec eques quidē, expertus licet, & veteranus, callidúſq; agitator, cum ſemel equo à repagulis incurſum acriter, calcaribus adiectis concito, & flammam penè ex naribus efflanti, habenas relaxauerit, vix antequam ad metā peruenerit vnquam cohibere, ſuſtinere ve poteſt. Ita ſcribēti contingere ſæpe ſolet. Vt inter enarrrandum quæ illi placeant, ac ſcitu digna videantur, vbi primum extra lineam calamum duxerit (quamquam etiam laconice κατὰ δύναμιν, ſcribere nitatur) haud facile tamē intra periodi metas queat omnino ſe continere, quin plerūq; longius quam crediderat ire cogatur, & in alteram tertiam ve nonnūquam pagellam ſcribendo procedere. Sic quoq; & mihi paulo ante fortaſſe, in explicatione verbi φάγω, contigit, à quo dum participiū medij preteriti pephagota formādum dicerem παραδώξωσ, in mentem venit, phagotū illud, ſcilicet Afranij patrui mei muſicum ſingulare inſtrumentum, ab hoc fortaſſe verbo nomen (præter tamen nomen illud primum exprimentis intentionem) ſortitum fuiſſe. Quod dum ob oculos ponere tentarem, multa quæ ibi dicta ſunt, & quæ ſcitu digna videbantur, ac ſine quibus inſtrumēti χάρισ, explicari minime potuiſſet, adpoſui. Quæ (etſi breuius etiā enarrari nō valuiſſent) ſciolo cuidam, qui profeſſorē ſe veritatis, ſimulata quadam ſanctimonia profitetur, haudquaquam grata viſa ſunt. Quod ſcilicet periodi metas excedere videantur, & iccirco (an tamen id recte neſcio) in hac tam varia, multigenarumq; linguarum varietate referta, tradditione noſtra, contractos etiam breueſq; verborum ambitus & cōprehenſiones

prehenſiones,nec non inciſiones,quatuor(vt ait Cicero)
hexametrorum inſtar verſuum,requirit.Quod etſi in ora=
tore aut poeta fortaſſe quæratur,qui cõtinuationẽ in quo=
dam numero extruunt , non hic profecto idem numerus
ſeruari poteſt,ſed opus eſt,vt eiuſmodi verborum circuitus
aliquando labãtur,quo ad finem vſq; perueniãt & ſiſtant.
Proinde dum ſatis aliorum opinioni,& mihi ipſe facere ꝓ
curo,ſpõte,is ton auton lithon proſcruo,vt etiam , quæ ibi
perperam dicta fuerunt,recte intelligantur . Neq; enim in
Pannonia,ſed Ferrariæ in Reuerendiſſ. tunc Cardinalis
Eſtenſis ædibus inſtrumẽtum ipſum primo fabricatũ fuit.
Et coriacius follis,qui dum à leuo cantoris brachio præ=
mitur, inſtrumentum (vt ſi dicam) animat , & fandi quaſi
facultatẽ pręſtat,ligari poteſt,vt dixi,ac ſine vinculis ad mu=
ſici arbitrium retineri. Organum quoq; ipſum ſeu phago=
tum,ne dum ſedenti verum etiam deambulanti,& in eo cã=
tanti,digitoſq; ludendo diſcapedinãti muſico,vſui eſſe po=
teſt . Simili modo & illorum illuſtrium virorum ſuperius
recenſita nomina,literarum conformationem ſcire cupiẽ=
ti demonſtrare poterunt,ſi quibus Ruſiorum conueniant
literæ,quęrens,ad ea tanquam ad ſcopum , firmiſſimumq;
illarum exemplar oculos conuerterit. Totius enim alpha=
beti literas,ibi comprehenſas intuebitur , & latinis confor=
mibus reſpondere facillime cognoſcet,ſed tandem ad reli=
quas conſonantes explicandas reuertamur . ¶ Quinta
igitur ſequens conſonãs Ciuite ſiue Sciuite. appellat̃,
& litera quædam media eſt inter.c.&.s. &.z.noſtrum , &
linguæ intra dentes ſubmiſſa extremitate , ſic pronunciãda
eſt,vt vix diſcernere queas vtram ex tribus ſupraſcriptis li=

teris proferas,vt in pſalmo primo . Blacemi muſi ize , ideſt Beatus vir qui , in quibus dictionibus litera iſta reperitur, & iccirco illam cum tribus latinis literis ſcripſi . In nomine proprio Druſine,quam nos Druſianam dicimus, loco.s. accipitur.In Izina & Zilberta,hoc eſt Iginio & Gilberto, pro.g.ſumitur.Hinc ortam illorum conſuetudinem arbi= tror,qui Anzelos pro Angelos dicunt , & Ambroggio pro Ambroſio,qnamquam haud recte per geminum.g. ſcribendum crediderim,quandoquidē litera iſta in dictio= nibus illis locāda ſit,in quibus lenis,non aſpera & dura re= quiritur prolatio . Dicunt præterea Blazij cum litera iſta, quod nos remiſſo aliquantulum ſibilo,& ad zita grçcum tendente Blaſii per.s.pronuntiamus . ℭ Sexta conſonans eſt Zelo ꙃ quæ parū vel nihil à quadrato ſiue (qđ aiūt) rotūdo.S.latino,& homonymo Dalmatico Zielo ī figu= ra videtur eſſe differens,& fortis atq; vehementis ſibili lite= ra eſt,ac ferè vt zadich Hebraicum,& Chaldaicum Syria= cum , atq; Maronitarum zode,aut duplex.ſſ.geminum ve zita pronunciari debet.Q uod ex ſuo etiam ſignificato in= ſinuat.Semper enim pro vehementer,& valde & nimis,& id genus alijs in ſacris accipit̃ literis , vt quod Hebræi מאד meod, Chaldæum cœci לחדא lahhada,Syri Chaldæi , & Maronitæ, . ܪܘܪܒܐܝܬ rauerboith . & vtraque Ara bica litera habet, جدا gda. In pſalmo.xlvi. Iuxta noſtrā computationem,in quo dicimus. Q uoniā dij for= tes terræ vehementer eleuati ſunt,ait ibi Macedo . Iaco bo= zij drizaunij zemlie ſiatlo vel ſilo vizneſoſeſe , & bozi & drizaunij p ſiuite ſcripta ſunt.Dalmata vero ait . Iaco bozi cbapcij

chapcij zemle ſielo vznaſeſe, & in ſequenti pſalmo vbi dicimus. Magnus dominus & laudabilis nimis. Macedo ait. Velei goſpodi i chualni ſilò. Dalmata quoq;, vieli goſpodi ichualni ſielo, & in pſalmo .6. Anima mea turbata eſt valde. Macedo. Iduſa moia ſmutiſe ſielo. Dalmata ibidem. Iduſa moia ſmietiſe zelo. Quo in loco aduertendum eſt, quod licet Dalmatæ peculiarem literam & conſonantem in alphabeto ſuo habeant zielo. In nullum tamen aliũ illis vſum venit, præterquam in numeralem, octauũ ſcilicet numerum illis ſignificãs, & cum iſe decimum octauum, & gradatim cum alijs literis ad numerorum multiplicationẽ aſcendendo ſemper pro octauo intelligendũ eſt numero. Promiſcue autẽ in nominibus & verbis, alijs ve dictionibus zemle & zielo vtuntur. Proinde obſeruandum erit, vt quotienſcunq; inueneris apud Macedonas ſcriptam literam zielo, ſi eiuſdem loco Dalmaticum zemle ſubſtitueris, (vt ſupra de ſcin, & ſomchath, Chaldæorũ Punicorumq; mutua viciſſitudine dictũ eſt,) quod Macedonicũ fuerat, Dalmaticum efficies. Confundunt tamen etiam Macedones ipſi, iſtas inuicem cõſonantes, vnam quandoq; pro altera ponentes, vt in pſalmo .8. Quoniam videbo cœlos tuos, opera digitorum tuorum. Lunu izuazdei, ideſt lunã & ſtellas, vbi dictio zuazdei cum zemle ſcripta eſt, etiam apud Dalmatas. Nihilominus in pſalmo. 135. &. 148. Idem Macedo zuazdei per zielo ſcripſit. Simili modo & in pſal. 23. Atollite portas, cnezi, ideſt principes, veſtras. & ibi hoc nomen, cnezi, bis repetitum eſt, & primo quidẽ loco per zemle, ſecundo vero per zielo ſcriptum conſpicitur, ibidem tamen Dalmata, tam in primo quam in ſecũdo

cnezi

cnezi,ſcilicet principis nomine poſuit zemle. ¶ Septima cõſonãs ζ Zemle appellatur,terrãq; ſignificat, vt in oratione Dominica,apud Lucam euãgeliſtam, ſicut in cœlo, ina zemli,& in terra,ait Dalmata. Cuius prolatio, & ſi iam ſatis in ſuperioribus expreſſa fuerit,quo tamen clarius maniſeſtiuſq; id fiat,quod dictum eſt. Sciendum quod ſicuti figura ſimilis eſt.ζ. Zita græco,&.z.latino, ita & poteſtate viceq; eorum fungitur.Nam & pro.z. & pro.s.virtute in illis latentibus, vt in græcorum cõſonantibus declaratum fuit,accipi poſſe patet in pſal.67. Cnezi zabulon i cnezi neptalim,& in pſalmo.82.Pone principes eorum, Iaco oreba izuba izebea iſalmanu,ideſt ſicut oreb & Zebeę, & Salmana,in quo pſalmo,Hebræus, Chaldęus,Syrus,Gręcus,& Latinus,quinetiam Arabs,tam Oriẽtalis, quã Occidentalis,& Dalmata,& Indus interpres eadem vtitur litera Zita,ſeu Zain. Vbi notãdum quod licet ſalmana per.s. ſcriptum ſit,à græcis & ab his qui à ſiniſtro in dextrũ latus ſcribunt,ab Hebræis tamen, & ab his qui à dextro in ſiniſtrum latus calamum ducũt,per Zadich,ſeu Zode, & tzat ſcriptum eſt. Quod vero pro.s.accipiatur, & ſi exempla multa ſint,vnum in pręſentia nobis ſatis ſit ex prędicto pſal. 82.vbi dicitur,ſela idumeiſcaa izmailite, ideſt tabernacula idumeorũ & iſmaelitę,nomẽ iſmaelitę per. שׁ .ſcin dextrũ ab Hebræis ſcribitur,& ab Indis p ſin,à Gręcis p.σ.ſigma, atq; à Latinis per.s.nec non etiam per ſin Punicum reperitur in pſalterio Nebiẽſis epiſcopi vbi dicitur, vaiſmailijn. Nec mirãdum quod Arabs hic ſin,pro ſcin poſuerit,quãdoquidem ille eidem mos ſit, & id (vt etiam alià dixi) ferè ſemper obſeruaui in pſalterij Arabica interpretatione, quã

& occidentalem,

& occidétalem, & orientalem habeo, vt pro . שׁ . ſcin, tam iamin, quam . שׂ . ſinſmol, duodecimā ſui alphabeti literā ſin ſubſtituant. Raro vero accidere ſolet, vt tertia decima illorum litera, quæ triplici inſignita in vertice puncto, & trino veluti diademate coronata, tumido inflatoq; ſpiritu, & erecta ceruice procedens, ſchin appellata eſt, Hebræorum imitari ſcripturam dignetur, ſiue ita coniungi, vt in eodem nomine concurrat. Quod diligens lector facile animaduertet, poſteaquam oculi (vt in prouerbio eſt) noſtra hac admonitione illi aperti ſunt. Et ob hoc quoq; comprehendet in prædicto pſalmo, in Thargum cœci non fuiſſe ſcriptū iſmaelitę, ſed ve arabae, ideſt & arabum, quod etiam in Syriaco Maronitarū pſalterio reperitur, ܘܕܥܪܒܝܐ. vaderboiæ, ideſt & Arabum, & in hoc quoque loco pari modo conſiderabit, id quod a nobis (vt reor) in ſuperioribus notatum iam fuit, Chaldæos ſcilicet pro Hebraico camez ponere odom, iccirco quod illi Arabaæ, Syros erboiæ, etiam. e. loco. a. (vt ſæpe alias) facta literarum mutatione, expreſſiſſe. Arabica vero interpretatio, tam in prima quam in ſecunda ſyllaba ſeruauit aliph dicens, والاعراب. val arab, & Arabum, quamquam hic ſingularis ſit numeri.

Octaua naturalis conſonans eſt caco, (quam tamen Dalmata nonā habet) Կ Græco. κ. cappa, & . k. latino,

multum

multum ſimilis ac.c.repræſentans eandemq; enunciationẽ habẽs;vt in pſalmo.44.Smyrna iſtacti i caſia,ideſt myrrha & ſtacte (quam noſtra interpretatio guttam appellat) & caſſia. Dalmata autẽ ibidẽ dicit. Zmurna iſtacaeti i caſiia. Et in hoc quoq; loco conſiderandum eſt, quod vbi Macedo i Smyrna poſuit ſlouo,ibi Dalmata ſubſtituit Zemle Hebræa litera habet מר ואהלות וקציעות Mor vaahaloth vqzioth, Ioſeph cœcus, מירא ואסקילא ליאון וקציעתא Mera veaſquila leauuan vqziatha. Arabica Nebienſis, almar valmihet vaſlihhet. & Chaldaica Syriacaque interpretatio, ܡܘܪ ܘܩܨܝܥܐ ܘܣܛܩܛܐ. Mur vquaſiia veſatqueta. Arabs ibi, ܐܠܡܪ ܘܐܠܡܝܗܗ ܘܐܠܣܠܝܚܗ. ܐܠܡܝܪ ܘܐܠܡܝܗ ܘܐܠܣܠܝܚܗ. Almir valmiee valſliche. Indus vero. Charbe vuakonath vuaſalihhoth. Vltima hæc dictio, Salihhoth, eadem eſt quæ & Arabica Syrorũ aſlice. Armeni quoque, Myrrham. Մուռս. Murhs, vocant. Matthæi ſecundo. Et apertis theſauris ſuis obtulerunt ei. պատարագս ոսկի և կնդրուկ և զմուռս. Patarags oſci ieu cnduc ieu zmurhs. ideſt munera, Aurum, Thus, & Myrrham. Nec prætereũdum eſt Caſſiam, quam per cappa à Græcis, & à Macedonibus, Latinis, & Dalmatis ſcriptam vidimus, ab Hebræis, & Chaldæis per quoph, & quph, pari modo ſcribi, quod

ſanè

ſanè nobis argumentum præſtat dictam literam quoph, à maioribus noſtris etiam pro.c.fuiſſe vſurpatam. Cæterum in pſalmo.28.duo ſunt nomina, quæ à caco incipiunt, videlicet, cedrij libanijſcije, hoc eſt cedros libani, & commouebit dominus, puſtinio cadiſcu, ideſt deſertũ cades. Dalmata, puſtiniu cadſcuiu. Græci τὴν ἔρημον καδδῆς, tin erimon caddis. Ibi Hebræus dicit מדבר קדש midbar quadeſc, Chaldæus cœci, מדברא דרקם madbera dirquam, in deſerto requã p quoph, licet in Nebiẽſi pſalterio ſit ſcriptũ. recham. p.ch. & Arabs ibi, brihe quads per. Cap. vigeſimã primã literã alphabeti, quæ vbiqꝫ pro quoph ſcribitur. Syrus vero Chaldæus, & Maronita, ܡܕܒܪܐ ܕܩܕܫ. Madebro dquadeſc. Arabica quoque ibi interpretatio. ܒܪܝܗܢ ܩܕܫ. brihin quades. Indus ait, lahhakola kades, & ſcribit cades per.k. quamuis litera ipſa ſit. quph, & pro ea in.xix. Ogdoade: pſal.cxix. poſita ſit. Armeni, cum Græcis, & Latinis, Dalmatis, & Macedonibus cõueniunt, dicentes. կեդարու. Ciedaru, per c.literam ſcribentes, & quamquam eadem litera etiã pro quoph, accipi poſſit, vt plurimum tamen pro.c.vſurpari ſolet. Dalmata pro octaua conſonante habet.HP.literam, quam ſupra diximus.iſe.appellari, atq; in vocalium & conſonantium numero computari, quãdoquidem pro duplici.ij.&.hi.&.gi.queat aſſumi. Cũ ea namq; Iieoria, ideſt Georgium, & vijlia, pro vigilia, & Eijdi, pro Egidij

ſcribunt, & Malachiæ.3.cap. Se azſaliu angela moego. Ecce ego mitto Angelum meũ. In quo loco pro.g.litera ponitur, & in pſalmo. 129. vbi dicimus. Et videas blaga ieruſlama, ideſt bona hieruſalem, pro.i.accipitur. Videtur autem aliquando cum .iath.litera cõfundi, vt patet titulum ſiue inſcriptionem Aggei prophetę legenti, vbi ſic ſcriptũ eſt. Pocineti ageia proroca. ideſt. incipit Aggeus propheta, in agei nomine, in vltima, & penultima ſyllaba, eſt litera iſta, &.g.&.i.fungitur officio. In textu ibidem ſequitur. Factum eſt verbum domini. Irucu ageia proroca. hoc eſt. in manu Aggei prophetæ, in agei nominis ſecunda ſyllaba, eſt præſens litera, in vltima vero eſt litera.iath. Iſtarũ literarum viciſſitudinem, mutuamq; inter ſe mutationẽ, ex Ioelis prophetæ, cap.1. cognoſcere facillime poſſumus, ſi verba illius infraſcripta cõſiderauerimus. Oſtanaci cirui poiaſti cobilicha, i oſtanaci cobiliche poiјſe pruzi, i oſtanaci prugou poiјſe cirui. hoc eſt. reſiduum erucę comedit locuſta, & reſiduum locuſtæ comedit brucus, & reſiduum bruci comedit rubigo. In hoc verbo comedit, videlicet proiaſti, & proiјſe ponitur nobis ob oculos, mutuus inuicem ſuccedendi vſus inter.iath.&.iјſe. Nam in verbo proiaſti, videmus iath. in proiјſe vero, cernimus hanc literam de qua tractamus eſſe ſcriptam. Poſſem adhoc oſtendendum multa ſimilia, ex ſacris literis exempla referre, ſed vnũ pro multis ſufficiat, ex ſecundo libro Machabeorum. Bratiј ize ſut po eiјpti. ideſt. Fratres qui ſunt per ægyptum Iudæi, hic in dictione ægypti pro.g.ponit̃, & paulo infra. I nine ciaſtate dni ſenophegiæ miſeca cazleu, hoc eſt. Et nunc frequentate dies ſenophegię menſis caſleu. In dictiõe ſenophegiæ,

pro.g.

pro.g.intelligitur,& in capite ſecundo. Vani dni vſta ma= tatiai ſin ijoana ſina ſimiona eriai iz ſinoui ijoarimonic ot eruſalima i ſiede i gori modini i miſe ſinoui peti ijouannu ize prediuaſeſe galdiſi,hoc eſt.Surrexit in diebus illis Ma= tatias filius Ioannis filij Simeonis ſacerdos, ex filijs Ioarin ab hieruſalem,& cõſedit in monte modin, & habebat fili= os quinq;,Ioannan qui cognominabatur gaddis, in iſtis nominibus Ioãnis,& Ioãnan,prima litera eſt de qua ĩ præ= ſentia loqmur,& à qua facile potuit originẽ traxiſſe, quod in vſum penè cõmunẽ venit, vt cum in ſermone materno, Ioannis,& Iuuenis nomen ſcribere intendimus à .g. inci= pimus dicentes, Giouanni, & metatheſi facta.u.literæ in omicrõ,ſeu mauis,& rectius,meo quidẽ iudicio, in ome= ga,& in eam prolationem, qua Indi literas .Sabo. ideſt ſe= ptim æ ſtantię proferre conſueuerunt in.o.nimirum obtu= ſum,quod ſcilicet tendere in.u.videatur,vt etiam de Arme= nico.vuo.cum.viech.ſimul connexo, in ſuperioribus di= ctum fuit,Giouane, dicimus, non tamen ob hoc vltra tres ſyllabas protendimus.In nono vero cõſonantium nume= ro Dalmatę literam.caco. poſuerunt,quę, vt de Macedo= nica paulo ante relatum eſt,nobis pro .c. ſeruire poteſt, vt Heſter cap. 1 .ſcriptum eſt,& pendebãt ex omni parte ten= toria aerei coloris & carbaſini, hoc vocabulum hebraice ibi ſcribitᶜ כרפס carpas cũ.p.dageſſato,& gręce καρπασινοισ, carpaſinis,& Dalmata ait,i viſachu iza vſacoe ſatori aerſa= go licia i carpaſina,hoc eſt.Et pendebãt ex parte omni ten toria aerea facie ſiue aerei coloris & carbaſina. Vbi notan da eſt mutatio.p.in.b.id quod à noſtris ſępe fit,& à Gręcis, quãdoquidẽ.b.media eſt inter.p.&.ph. & mutua alterius

in alterā tranſitio facile plerūq; (& id profecto concinne) fieri ſolet, vt in verborum græcorum coniugationibus videri poteſt, & à nobis in græcarum conſonantium explicatione breuiter notatum fuit. Sequitur in eodem capite Heſter. Poueli Naumanu, i Bazatau, i Arbonau, i Bagatau, i Abgatau, i Caratu, i Carcaſu, ſedmini emnogomi. hoc eſt præcepit Nauman, & Bazata, & Arbona, & Bagata, & Abgata, & Carat, & Carcas; ſeptem eunuchis, vbi etiā ab Hebræis כרכס carcas per. ך. chap, ſcribitur. Quin etiam in eodē capite vbi dicimus. Poſito ſuper caput eius diademate. Dalmata ait. Poloxeniu na glaui ee corunoiu, pro Diademate coronam dicit, quam etiā Hebręus כתר chether, per caph ſcriptā appellat. Simili modo & in primo Machabeorum cap. 8. ait Dalmata, i vzloxiſe ſebi corune, ideſt & impoſuerunt ſibi coronas, nos ibi diademata ſcripſimus. Et in eodem cap. 1. Heſter, vbi enumerant ſeptem ſapientes, videlicet Carſena, & Zetar, & Admata, & Tharſis, & Mates, & Marſana, & Mamucha, ſeptē duces Perſarum qui vident faciē Cæſaris, ideſt Regis, ibi Dalmata eadē nomina hoc ordine exprimit. Carſena, i Setar, i Admata, i Tarſis, i Mateſi, i Marſana, i Mamuca, ſedmini cnezi perſau, i Midou ize vijachu licie Cieſaroui, hic in Carſena, & Mamucha, & Cnezi, eſt litera iſta de q̄ tractamus, quæ .p. c. ſumit Hebręus כרשנא Carſcena, & ממוכן memuchan per chaph, ſcripſit. Reliqua ſeptem eunuchorum, ſeptemq; ſupraſcriptorum principum nomina, hoc in loco ob id poſita ſunt, vt etiam in ſuis literis, cum de his tractabimus, repetita cenſeantur, & conformatio earūdem cū noſtris cognoſcatur, ne ſæpius idem receſere cōtingat.

Vnum

Vnum pręterea hoc nequaquam ſilentio prętereundum duxi, Cęſaris ſcilicet nomē, apud Dalmatas, Macedonas, Ruſios, Miſioſq; ꝓ regis nomine vſurpari, ꝓinde cernere nequeo, q poſſit vera eſſe illorū opinio, qui dicūt Cęſarem primū à cęſo matris vtero denominatū, cū id nomen; ante illū Cęſarem, qui ſecta matre in lucē prodijt, pro rege iam diu vſurpatum ſit. Scrutētur vero diligentius hoc, qui curioſa ſectantur, interim nos conſonantium cōformationē proſequamur, ſi prius tamen Vuandalos pro. c. &. k. literā , quam tſieca, vel cſieca appellant, habere dixerimus.

¶ Nona Macedonū conſonans eſt. gliudi. quā Dalmata alio modo ſcribit. . & in decimo conſonantium numero reponit, latinum nobis cęterarūq; linguarum. l. indicat, vt in ſuperius ſcripta cōſonante pateſcit, cum dictū eſt cedros libani, & in pſalmo. 90. Na aſpidu v vaſiliſcu naſtupijſcij paperoſi lieua i zmia, ideſt. Super aſpidem & baſiliſcum ambulabis & conculcabis leonē & draconē. Et in nominibus proprijs Loth, Luciana, Longina, Lazara, Laurentia, Laura, Luppa, Lunu, Leui. & in titulis quamplurium pſalmorum. Haleluiah. & Dalmata. Iudith primo. idem clare nobis inſinuat. cū ait. I poſla cna vſemi ziuuſtimi. v cilicij: i v damaſci. i v liuani. i cna rodomi ſuſtiſmi. v carmeli. hoc eſt. Et miſit ad omnes qui habitant in cilicia. & in Damaſco. & in Libano. & ad gentes exiſtētes in Carmelo. Et hic quoq; lector adhibe mētem, ne putes in dictione cilicia eſſe. caco. quia per. c. latinum ſcripta eſt. nā illud. c. tam capitis. quā penultimę ſyllabę eſt. ci. non. caco. de quo in ante dictis à nobis facta fuit mentio. dum nugas materno (quod aiunt) ſermone triſyllabice proferendum diximus.

diximus. Et in capite ſecũdo eiuſdẽ libri habemus. Prizua Nabucodonoſori Cieſari, Oloferna Cneza voiſtua ſuo- ego, i recie emu, id eſt. Vocauit Nabucodonoſor rex, Olo- fernem principem militiæ ſuæ, & dixit ei. Nec hic te volo clauſis, cecucientibus ve oculis, dictionũ literas præterire. Nã quarta litera dictionis Nabucodonoſor, non eſt .vide. tertia alphabeti litera ſed.vch.quæ omicron, ypſilon, Ma- cedonibus exprimit, ſimili modo etiam illud.u.dictionis emu.quæ, ei ſignificat, eadem eſt vt ſupra dicta, & perſæpe pro duplici quoqꝫ.uu.accipitur, ſicuti etiam .vide. pro.u. &.β.vita Grȩco, ita tamen vt ad.b.prolationem minime fle ctat. Vuandali literam.l.non habẽt, ſed nec etiam in alpha- beti nominibus reperitur, præterquam in litera penultima quã.ſchola. ,nominãt, & pro.ſc.à nobis accipiẽda eſt.
¶ Decima conſonans vocatur.miſlete. & eadem figura & penè nomine eſt, cum.mi.græco, & quadrato.M.latino, vt Maria, & ĩ ſuperius citato pſalmo. 82. Moab, Ammon Amalech, Madian, & in pſalmo. 77. Diuiſit ſeu interrupit more, ideſt mare, & paulopoſt. Iodizdi imi mannu iacti. Pluit.ſcilicet.illis manna, ad manducandum. Dalmata ibi- dem conformis eſt. Hebræus pro manna dicit מן man cũ camez. Chaldȩus Nebienſis מנא manna. & Arabica ibi interpretatio. المن Almn. Maronitarum vero textus habet. ܡܢܢܐ Manno. Arabs Syriæ, المن. Amuna, & hoc etiam loco notabis, quod vbi hebraica litera habet camez, & Ioſeph cœci Chal daica interpretatio, in nomine mãna habet.patha. in prima

& camez

& camez ī ſecūda. Syriaca litera loco camez, habet odom & profert manno, quod catholicum eſt apud illos, & iam ſæpius dictum fuit. Indus quoq; mana, cum vtroq; .a. longo, & vnico .n. ſcripſit. Græci vero μαννα, māna. Armenici autem մանանայ. manna. Hanc nonnulli medicorum aiunt. Arabice dici ܡܢ vel ܡܣܟܗ ܡܓܗ maſacha magha, denominatam ܬܪܢܓܒܝܢ tereniabin, ac etiam ܫܝܪܟܫܬ. ſiracoſt, quamquā in libro aggregationum dicat Serapion, Tereniabin eſſe mel roris cadentis, ſuper arbores ī terra coraſeni in oriente. In cātico Abacuch habes, zemle madianíſcię, ideſt terra madian, & in pſalmo 109. Secundum ordinem Melchiſedechou, hoc eſt Melchiſedech. & pſalmo. 59. Manaſſij, & Moabi. Manaſſes ſcilicet & Moab. & pſalmo. 79. Siedei na cherubimiai iauiſe priadi ephemomi, i beniaminomi, i manaſiemi. ideſt ſedens ſuper cherubin manifeſtare coram ephraim beniamin, & Manaſſe. & pſal. 18. & dulciora ſup meda i zſita. ideſt mel & fauum. Dalmata meda iſta. vterq; pro melle meda poſuit, & Græci μελι, meli appellāt. & in pſalmo. 76. alias. 77. Deduxiſti populum tuum ruciu moyeſeouiu i aaronieu. ideſt manu moſaica & aaronica, vbi cęteri p manum Moyſi dicunt & Aaron, eadem nomina habentur in pſalmo. 98. &. 102. Hāc literam Dalmata in vndecimo conſonantium loco habet, & idem nobis indicat, vt in dicto libro Iudith capite ſecūdo in quo ita ſcriptū eſt. I priede epratu i pride v meſopotamiju i razbi vſe gradi viſocie cibiecho ondia ot potoca mambre dumdiaxe prichoditſe

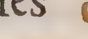
cmoru

cmoru i odrxa vſe pridiali ee ot cilicie dari docoracij ape-
te ciſut naiugo. Ipriuede vſe ſini madijamſcie. hoc eſt. Et
tranſiuit Euphratem & profectus eſt in Meſopotamiam,
& fregit ſiue deſtruxit omnes ciuitates excelſas, quæ erant
ibi à torrēte Mambre, vſq; quo peruenitur ad mare, & oc-
cupauit terminos eius, à Cilicia vſq; ad fines Iaphet, q ſunt
ad auſtrum, adduxitq; omnes filios Madian. Et Micheæ
cap. I. ſlouo goſpodne exe ſtuoreuo eſti cmichiju mora-
tetinu. ideſt. Verbum domini quod factum eſt ad Micheā
moraſthitem. Et Malachiæ. I. Brieme ſloua goſpodna
cijzdrauiliu vrucu Melechiæ proroca. ideſt. Onus verbi
domini ad iſrael in manu Malachiæ prophetæ. Poſſem
hoc loco in medium adducere, tam propria, quam aliarū
rerum nomina, ab. m. incipientia, & quæ cōmunia nobis,
& Græcis alijſq; gentibus eſſe videātur, ex quibus huiuſce
literæ conformatio pateſceret, ſed in pręſentia iſta ſufficiant,
quando, vt vides in ſuperius recēſitis dictionibus, ne dum
m. litera, verum etiam reliquæ penè omnes alphabeti literæ
ſuis conformibus reſpondeāt. Vuandali pro hac litera ha-
bent. Ⰿ. quā. Mūm. appellāt. ¶ Sequit. Nas. Ⱀ vndeci
ma conſonans, quæ loco. n. in omnibus ferè linguarū di-
uerſitatibus ſuccedit, pręſertimq; in nominibus proprijs vt
Nimphodora, Niceti, Neſtora, Narciſa, Nicula, Nazaria.
& in pſalmo. 67. Cnezij Nephthalimoui. ideſt Principes
Neptalim, ibi Dalmata, Neptalimli. & in cantico triū pue-
rorum, apud Danielem. Benedicite Anania, Azaria, Mi-
ſael dominum, ibidē habes Noſti. ideſt. Noctes, à qua di-
ctione facile deſcendere ſeu formari potuit nomen auis
nocturnæ, quam Bubonem ſeu Nicticoracem appellant.

vt in pſalmo

vt in pſalmo. 1 0 1. Factus ſum iaco noſtnijurani na niruſti, ideſt, ſicut nicticorax in domicilio. Dalmata ibi, noſtniuran na niriſte. & ī pſalmo. 1 8. Dani dani otrijgaieti glagoli i noſti noſti vizuioſtate razumi, ideſt, Dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat ſcientiam. Et hic aduertendum eſt in primo nomine noctis, vbi dixi noſti noſti, ꝙ illud. i. quod terminat dictionem noſti eſt. Ier. quod vt plumum, tam in medio, quā in fine dictionis apud Macedonas & Dalmatas περίσσον ἐστι, periſſon eſti, ſuperuacaneum nimirum atq; redundans, & ſcribatur licet, non tamen ob hoc ꝓferri ſeu exprimi debet. Iccirco ne oberres, hoc loco ſemel te admonitum eſſe volui, vt cum in dictionibus exempli gratia adductis, duplicatum ij inueneris, id factū eſſe putes, ne litera dictionis aliqua ommitteretur. Proinde in re iam tibi ob oculos poſita, ne cecucies, ſed animum aduerte ad elocutionis, pronunciationiſq; candorem, vt ibi tātum geminum i proferas, vbi videris neceſſarium fore, āt etſi ſcriptū appareat. Et ceu Arithmeticus, vt apiros ciae amathis, in tua computatione, ſuperfluum in partē repone, vt ipſum cum oportunū fuerit, iterum ſumas. In hoc vero pſalmo Dalmata ita ſcribit. Dani dni otrigaieti glagoli, noſti noſti vzuieſtaieui razum. Alij forſitā noſti, noſci dicerent. Quandoquidem ibi eſt litera quæ ſcia & ſtia dicitur, & pro. ſc. accipitur, ex quibus. x. latinum. cſi. græcum conſtant. Nec minus etiam pro. s. &. t. vt ſit cum. ſta. Macedonico elemento in hoc nomine poſito cōformis. Iſthæc & ſi videantur minimi, aut prope nullus eſſe momenti, tamen quia poſſent animum diſcentis in ambiguū conſtituere, placuit illa inſinuare legēti. Quod vero litera

iſta cum.n.latino cōueniat,ex dictionibus ſuperius hacte-
nus adductis,clare innoteſcit. In quibus ſcilicet in medio
vel in fine.n.reperitur,quæ ſine illo haudquaquam bene
reſponderent.Hanc præterea literam in duodecima con-
ſonantium numeratione Dalmata locauit, & eodem no-
mine appellauit.nas.& ſicuti.nun.Hebręis, Chaldęis, Sy-
ris,Punicis,&.gni.Græcis, & alijs quāpluribus, ac.nôn.
Vuandalis,ita pro.n.nobis ſuccurrit,quamquā figu-
ra omnibus diuerſa ſit,etiam Dalmatis ipſis. quippe litera
eorum.nas.quæ dudum typis excuſſa circunfertur.p.lati-
no.rho.Græco quadrato, &.Ia.Indo, ſimilis admodum
exiſtit.Quæ vero nec dum publice per omnium manus
verſatur,latina(earum literarum quæ currentes dicuntur)
inuerſa aſpiratio videtur,ſi modo,quod dextrum in illa eſt,
læuum fiat,ne quod ſupereminet deprimēdum ceruicēq;
ad ima flectendam,poſtremam ve partem ad ſydera erigē-
dā,forte fortuna intelligeres,& talis eſt atq;.n.officio
nobiſcum fungitur,vt Naum.I.Brieme neuijta cnize vi-
dine nauma ſina elceſieua,ideſt,onus neniuitarum liber vi
ſionis Naum filij elceſina,& Thobiæ.I.Thobija viſtinu
ot coliana i ot grada neptalimla ixe eſti na niſnichi galilę,
naſonia liaui i muſti gradi ſapeti.ideſt,Thobias ex tribu &
ciuitate Neptalim quę eſt ī ſuperioribus galilę ſupra Na-
aſon,poſt viam quæ ducit ad occidentem,ad læuā habens
ciuitatem Saphet.Ex iſtis(vt arbitror)iſtius literæ confor-
matio cum latina habunde ſatis manifeſta eſt. ¶ Sequitur
Pocoi.duodecima inter conſonantes litera, quæ virtute
perinde eſt,atq;.p.latinum,& aliarum linguarum eiuſdē
poteſtatis elementum,vt Petra,Paula,Platona,Porphiria,
Pelagia,

Pelagia,Pamphila,Proba,Papilla, Parmena, Procora, Procopia,& alia quamplurima in ſanctorum deſcriptione per mẽſium ordinem cernere licet.Præterea in pſalmo 149. habemus. In tympano & pſalterio pſallant ei, vbi Macedo & Dalmata, duo iſthæc nomina communia cũ latinis habent, ait enim ibi Macedo,vi tympania i pſaltiri dapoiuti emu,& Dalmata,i tumpania i pſaltirami dapoiuti emu,quin & in pſalmo. 150. aiunt ſupra ſcripti, chualite iego vi tympaniat i liciat,hoc eſt. Laudate eum in tympano & choro. Laudemus proinde & nos Deũ omnipotentem,atq; miſericordem,qui in inſtrumento iſto, huiſcæ elementi conformationem,conſonantiamq; cum noſtris latinis notam facere dignatus eſt. Hanc literam Dalmata in tertio decimo numero habet,& illa quæ nondum typis excuſſa eſt,duplicis quadrati Græcorũ.gamma. geminiq; Macedonum.glagola.ſimul copulati effigiem præſeferre videtur,nec tamen ad literæ formationem duo hæc elementa eo modo nectuntur,quo dudum ęoles ſuum digãma contexere voluerunt,vt vnum ſcilicet alteri inſideret. ſed mutuo in hoc vinculo ſeſe tangendo complectuntur, hoc ſanè modo &.p.ĩtelligimus, vt ex ſuperius adductis prophetarum verbis ſatis ſuperq; notum eſſe poteſt. Vuandali duplex.p.habẽt,ſimplex ſcilicet & compoſitũ. & ſimplicis figura talis eſt,qualis & typographici Samaritani iam ſupra deſcripti.beth.&.pſes appellãt. Compoſitũ vero dicitur ab eis.xzadzc. & ſemper pro.pz. pro.p.nimirum &.z.nũquam ſeparatim poſitis intelligit. ¶Erci.r.videlicet,Macedonibus tertia decima,Dalmatis quarta decima cõſonans,illa eſt,quã Athenienſis, Demo-

ſthenes,cui ſine dubio Cicerone iudice ſumma vis dicēdi cōceditur,primam licet illius artis cui tradebatur, cum dicere non poſſet,tātum,ex Phalerei ſententia, exercitatione effecit,vt pleniſſime diceret,eurica to rho rheroraumenō, inueni inquit tandem rho (ſi phas eſt dicere) rherorizatū, cuius exemplo tētemus & nos literam iſtam cū latina noſtra,aliarumq; linguarum.r.conformare,vt eandem omnino habere prolationem, ex multiplicium dictionū collatione oſtēdamus.Ablegata in primis etiam à maioribus noſtris iamdudum illa,maiorum quoq; noſtrorum dicēdi conſuetudine,maioſibus,melioſibus,laſibus,ac (vt Feſtus Pompeius ait)feſiis, pro maioribus,melioribus, laribus,ac ferijs, & cum Apio Claudio, poſt Centimanum alium,ex Pomponij Iure conſulti autoritate in libris digeſtorum,de origine iuris,lege ſecūda, paragrapho iuris ciuilis ſcientia,non Valeſios,neq; Fuſios,ſed Valerios Furioſq; dicamus,& nomina in ſacris libris reperta,ſaltem aliqua,in quibus.r.ponitur conferamus.Imprimiſq; in pſalmo.86.vbi dicimus. Memor ero raab & babilonis, ait Macędo,Pomeni raabi i babilonici,& Dalmata,Pomeni rab,Hebręus apud quē pſalmus iſte.87. אזביר רהב ובבל azbir rahab vbauel,Antiochenæ eccleſiæ, Chaldæorum, & Maronitarum, necnon Syriæ Thargum habet, ܐܬܕܟܪ ܠܪܗܒ ܘܠܒܒܠ ܝܕܥܝ. æthdacar lrohhob valbobil iedothi, & eorum ſolita Arabica interpretatio ܐܕܟܪ ܠܪܗܒ adcar lrahhab, Idem in Nebienſis epiſcopi Arabica eſt litera. Indus vero ait,

ait, Ozecharon la raab. Cæterum Macedones, Dalmatæ, Ruſii, ſeruũ, vocãt Rabi, in pſalmo. 18. Etenim rabi, ideſt ſeruus, & ibidem. Et ab alienis parce raba tuoego, ideſt ſer uo tuo. Et quod Græci pro menſa trapezan vocant, eodẽ & ipſi nomine vtuntur in pſalmo. 22. Paraſti in cõſpectu meo trapezu. & ĩ pſalmo. 68. Fiat mẽſa eorum, budi trapeza ichi. & in pſalmo. 77. Nũquid poterit deus, vgotobati trapezu vi puſtoni, ideſt parare menſam in deſerto. & quod nos in pſal. 132. dicimus. Sicut ros ermon, aiunt illi. Iaco roſa aermoniſca. idem in cantico trium puerorũ, apud Danielem prophetam. Benedicite imber, i rhoſa & ros, & paulo poſt. Benedicite roſa, ros & pruina domio. idem habes in cantico Moyſis, Deuteronomij cap. 19. I cnidmi iaco rhoſa. ideſt fluuat ſicut ros eloquium meũ. Hæc litera eadem eſt Græcis, Macedonibus, & Dalmatis, de illa tamen Dalmatica quæ hactenus impreſſa non eſt, intelligere debemus. Quandoquidem illa quæ dudum publicata fuit, paruum latinum. b. eſſe videtur, &. rho. Græci, atq; Latini. r. vice fungitur. Iudith primo, vbi habemus, Nabuchodonoſor Rex Aſyriorum, qui regnauit in Niniue ciuitate magna, pugnauit contra Arphaxat, & obtinuit eum in campo magno, qui appellatur Ragau, circa Euphratẽ, & Tigrim, & Iadaſon in campo Erioch Regis Elicorum, ibi Dalmata hoc modo ſuis literis expreſſit, Nabucodonoſori, Ceſarai, aſurſcici ixe ceſaraſtuouaſe v neuiijti gradi velicomi braſe protouu arpacſatu i pobiadi ego v poli velicomi exe zouetſe ragau blizi epratia i tilra vel tigra i iadaſa v poli eliocha vel eriocha ceſara elionſcago. In præſcriptis dictionibus, quot. r. videtur totidẽ ferè

erci intelligere opus eſt,ne in exemplis veſtigandis & adducendis multum,vel etiam ſuperuacanei temporis,impẽdamus. Vuandali hãc literã ignorant, vt de ſimplici.r.intelligamus,coniunctam tamen cũ.o.habent, nominantq; illam.ouor. & pro.or.accipienda eſt,hoc eſt pro.o. &.r.ſimul in ſyllabam copulatis. ℭ Sclouo, quarta decima conſonans, idem eſt virtute atq;.s.latinum, &.s.ſigma græcum,necnõ & Hebræorum,atq; Chaldæorum ſibilantia elementa,exempla paſſim in pſalterio habẽtur, & in primis in pſalmo ſecundo.Ego autem cõſtitutus ſum rex ab eo.Nad ſionomi goroiu.hoc eſt.Super ſyon montem ſanctum eius,& nomẽ hoc, in pſalmis quamplurimis eodem ſemper modo ſcriptum reperitur,& ab Hebræis. & Chaldæis,& Punicis per.zadich.ſcribitur על ציון al cion, idem & Ioſeph cœcus,& per eaſdem literas ſcribit, & Nebienſis epiſcopus per.c.nomen Cion interpretatur,& ſi ꝑ zadich ſcriptum ſit, ibidem in Arabica etiam interpretatione ſua ܥܠܝ ܨܗܝܘܢ. ali zeiun. Syrus ibi Chaldæus ܥܠ ܨܗܝܘܢ ܛܘܪܐ ܕܩܘܕܫܗ. al zheiun turo dqudſi. Arabs ibi ܥܠܝ ܨܗܝܘܢ ܓܒܠ ܩܕܣܝ. ali zhiun gbl qudſi. Similiter & Indus per.za.ſcribit dicẽs.Bazoiωn.Græcus vero interpres ἐπὶ σιών, epi ſion,& in pſalmo iuxta hebraicam cõputationẽ.60. ĩ quo nos dicimus. Lętabor & partibor ſichimã, Græcus ait σικιμαν,ſiciman. Macedo & Dalmata.I razdialiu,Hebræus vero per.ſcin. ש. dextrum ſcribit שכם ſecim

& Ioſeph

& Ioſeph cœcus בשכם biſcechem, & ibi Arabica ĩterpretatio . ܗܠ ܫܟܝܡ Sagim, Chaldæus Syriæ ܐܬܒܗܠ ܐܢܐ . ܘܐܦܠܓ ܠܫܟܝܡ . æthhhaial æno. væphleg laſchim , ideſt. Lætabor ego . & diuidam ſichem. Arabica Syrorum interpretatio ibidem ܐܬܦܨܚ ܐܢܐ ܘܐܩܣܡ ܫܟܝܡ , Atqua ana vaqſam ſachim. Vides lector optime quam concinne ſuperiores recenſitę idiomatum diuerſitates in vno nomine Sichem, ſeu Sichimam conueniant. Quantum vero diuerſa ſit interpretatio illa Indorum, in pſalterio Ioãnis Potken, & quãtum Chaldaiſmi reſcipiat ex infraſcriptis prædicti pſalmi verbis, abſq; liuore diiudica, ait quippe. Ogziabeher nababa bamakdaſu otſeſahh vuootchafal mohorcha, ideſt. Deus locutus eſt in ſancto, lętabor, & diuidam ſpolia, nã mohorcha, ſpolia ſignificat. vt in pſalmo ſæpius allegato in Ogdoade penultima literæ. ſcin. in quarta linea, lętabor ego ſicut qui inuenit ſpolia multa. Idem in pſalmo. 67. linea. 29. Speciei domus diuidere, mohorcha, ideſt ſpolia Atqui meo quidem iudicio, hoc nomen mohorcha, ex pſalmo prædicto. 60. Siue iuxta Indorũ numerum. 59. omnino remouendum eſt, & ſubſtituẽdum. Sakima. ideſt Siccimam, quandoquidem pſalmus iſte à nona linea vſq; ad finem, ad verbum, repetitus eſt. in pſalmo. 107. In quo mohorcha nõ inuenitur, ſed Sikima legitur. Nec mirum ſi hic fortaſſe pro Sikima ſpolium, ab occupato in varijs negocijs homine, ſubſtitutum eſt. Variæ quippe humanarum

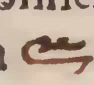
rum rerum curæ,naturales vſq; adeo exſiccare quandoq;
ſolent humores,vt plerumq; ſpolient hominem,& viſu,&
attentione,ita vt apertis etiam oculis non videat,cũ ex Phi-
loſophi ſententia,intentio copulet ſenſum. Proinde etiam
in hoc quoq; loco(dum mens hominis, mutabilitati ob-
noxia , per diuerſa paululum hincinde vagatur) nomen
vnum potuit incaute pro altero ſubſtitui , cum nec bonus
ſemper vigilet,ſed(vt in prouerbio eſt) quãdoq; dormitet
Homerus. Pius vero lector,atq; beneuolus iſta cõſideret
atq; caſtiget. Cæterum.ſclouo. Dalmatarum quintadeci-
ma conſonans,præter iam publicatam,alia quoq; eſt c
quæ tam etſi ſemicirculi læua pars ſit,& latinum.c.æmula-
ri videatur,ac per omnia ſimilis ſit Macedonicæ,pro.s.ta-
men noſtro latino intelligitur,vt Iob primo capite. I poſi-
laiuſte priziuachu tri ſeſtri ſuoie.ideſt . Et mittentes voca-
bant tres ſorores ſuas.& paulo poſt,vbi nos dicimus. Di
xit ergo dominus ad Satan. Ecce vniuerſaq; habet in ma-
nu tua ſunt,tantum in eum ne extẽdas manum tuã . Egreſ-
ſuſq; eſt Satan à facie domini. Dalmata ait. Reciexe goſ-
podi cſotoni,ſe vſa iacſe imati v rucu tuoeiu ſut tacmo na-
ni ne proſtri ruci tuoee i zidexe ſotona ot licia goſpodna.
Et librum ſuum Eccleſiaſtes ab hac litera incipit dicens.
Slouoſa ecleſiaſta ſina dauida ceſara eruſolimſcago ſueta
ſueti recie ecleſiaſti eſuti eſuti i vſa eſuti.hoc eſt . Verba Ec-
cleſiaſtes filij Dauid Regis Hieruſalẽ,vanitas vanitatũ , di-
xit Eccleſiaſtes,vanitas vanitatum,& omnia vanitas. Salo-
mon quoq; Prouerbia ſua,in hęc verba ĩcipit. Pritcie Sa-
lamune ſina Dauidoua Cieſara Izraelua, ideſt , Parabolę
Salomonis filij Dauid cęſaris.quod ſanè eſt,Regis Iſrael.

Pręterea

Prȩterea ī pſalmo.67.habemus à Macedone & Dalma=
ta,vbi dicimus.A facie dei.Sinaina.ideſt.Sinai, quod no=
men ab Hebrȩis,Chaldȩis,& Punicis,per ſamech ſcribit.
Quippe dicit Hebræus סיני Sinai. Syrus ܣܝܢܝ.
Sinai, vterq; Arabs. ܣܝܢܐ Sina. Græcus σινα Sina,
& εν σιναιν en ſinain.Indus,per ſcin, ſina ba ſina. & in
eodem pſalmo.Super ea niue dealbabuntur, vi ſermo=
nie,in ſelmon.Vbi Græcus quoq; εν σελμων en ſelmō.
Hebræus tamen nomen iſtud per zadich ſcribit di=
cens בצלמון bezalmon.Chaldæus etiam eadem litera
vtitur. ܒܨܠܡܘܢ ܛܘܪܗ ܕܐܠܗܐ. bzelmun turhe
daloho. vterque Arabs, ܦܝ ܨܠܡܘܢ ܓܒܠ
ܐܠܠܗ. phi zelmun gbal allha. Indus vero per ſcin
ſcribit,lahala ſalmun.Samuelem quoque Macedo &
Dalmata cum hac litera ſlouo ſcriptitant in pſalmo.
xcviii.Moiſes & Aaron in ſacerdotibus eius & Sa=
muili.Hebræus per ſcin ושמואל vſcmuel. Similibus li
teris etiam Maronitæ ſcribunt dicentes ܘܫܡܘܐܝܠ
ܒܩܪܘܝ ܫܡܗ. vaſcmuil bquoraii ſmhe. Indus
quoq; ſcin in eadē dictione vtitur inquiens.Vua Samuel=
ni moſla ola iozeuuou ſomo vel ſmo. Arabes vero tam

Punici regni, quam Syriæ incolæ per zode & tzade, no=
men iſtud incipiunt. & Arabes quidem, vt in Nebienſis
Epiſcopi pſalterio ܘܙܡܘܐܝܠ ܦܝ ܐܠܓܝܢ ܝܕܓܘܢ
ܒܐܣܡܗ. vzmuil phi algin idgun baſmhe. Syria=
ca Arabũ litera habet ܘܙܡܘܐܝܝܠ ܒܕܓܝ ܐܣܡܗ.
vzamuiil bdgai iſmhe. Diuerſitatis cauſam in maio=
ri vehementioriq; linguæ ad dentes adpulſu conſidera, in
ſibillanti etenim litera proferenda Arabes ſumitate extre=
maq; magis linguæ parte vtuntur. In pſalmo tamen iuxta
hebraicam computationem. 78. Videntur omnes in lite=
ra iſta conformes eſſe. Repulit (inquit ibi Aſaph) ſeu reli=
quit tabernaculũ ſilo. Macedo, i otrinu ſcijniju ſilomſcu,
& paulo infra, i otrinu ſelo ioſiphouo, Dalmata ferè idem
dicit, i otrinu ſcinjju ſilomſcuiu, & ĩfra, i otrinu ſielo oſipa=
uo. Chaldaica litera Maronitarũ in hunc modũ ſe habet.
ܘܐܬܓܘ ܠܡܫܟܢܐ ܕܫܝܠܘ. vatgoo lmaſcno dſilu,
& infra, ܐܣܠܝ ܠܡܫܟܢܐ ܕܝܘܣܦ. Aſſi
lmaſcno daiuſeph. & ſua ibidem Arabica interpre=
tatio ܘܪܕܗܠ ܡܣܟܢ ܫܝܠܘܡ. vrdhal maſcn ſilum,
& infra. ܘܪܕܗܠ ܡܣܟܢ ܝܘܣܦ. vardhal maſcn
iuſph. Arabica Nebienſis Epiſcopi in eodem loco.
ܘܪܦܬ ܡܠܟܗ ܫܝܠܘܡ. Vrphth melhe ſilum, &
hic caſtigãda ẽ dictio ܡܠܟܗ. melhe, vt ܡܣܟܢܗ
maſcnhe

maſcnhe, & infra ܘܪܕܠ ܡܫܟܢ ܝܘܣܦ. Vrdl maſcan iuſph. Hebraica ibi litera habet ויטש משכן שלו Vaitos miſccan ſcilo, & infra וימאס באהל יוסף Vaimas beohel ioſeph. Thargũ vero Ioſeph Cœci tale eſt. ܘܫܒܩ ܡܫܟܢܐ ܕܫܝܠܗ. Vſcbaq maſcecna dſilho, & infra ܘܪܚܩ ܒܡܫܟܢܐ ܕܦܪܝܣ ܓܠ ܬܚܘܡܐ ܕܝܘܣܦ, Verahhiq bmaſccena dephris gal tehuma dioſeph. Græcus quoqꝫ interpres ita ibidem inquit. kæ apoſato tinſcinin ſilom, & infra, kæ apoſato to ſcinoma ioſiph. Indus autem hunc in modum iſta expreſſit. Vuahha daga ladabthara ſelom, & infra eadem verba recenſet nomine Ioſeph, dũtaxat excepto, quod loco ſelom, remiſit. At tandẽ in hac ſibillante litera, videnda ſunt etiã, quę de Saba & Seba, in ſuperioribus dicta ſunt. Immo vero id magis hoc loco conſiderandum eſt, quod cum ſibilans litera ſit, quin potius (ſi dicere citra errorẽ poſſumus) ipſe ſibilus, quod apud omnes ferè, ne dum ſilentij nomẽ ab ipſa incipiat, verum etiam ſilẽtium ipſum, ſingulari hac litera oculis noſtris obiecta, indictum eſſe cognoſcamus. Sigin quippe Græci, Siopinqꝫ dicunt. Hebræi vero, Sequet ſilentiũ, & Scaquat ſilere. Chaldæus vero Nebiẽſis. ܫܬܝܩܘܬܐ. Scethiqutha, & ܫܬܝܩܗ. Scethiqha, & Syri ܫܬܘܩ. Scthuq. Arabes quoque ܣܬܘܩ. Stouch, vel eſtoch. Silentium igitur & nos habeamus, &

ad.t.literam,quam grammatici, ea ratione illius cognatã aſſeuerãt,qđ pro pulſare,pultare. & pro merſare,mertare. aliquãdo vſurpatũ fuerit,trãſeamus. Et quamquam ſilentium in myſterijs omnibus (Tertuliano autore) maxime cõmendatum ſit,ſummiſq; laudibus Pythagoricum ſilentium extollatur. Nonnunquam tamen lucri gratia ab aliquibus,citra virtutis actum,ſeruatum fuiſſe proditum eſt. vt de Demade Oratore,quem aiunt,gloriari ſolitum,decẽ ſe talẽta à rege,vt taceret,accepiſſe. Et Demoſthenẽ quoq; legimus,ſynanchen,quam nos angynam dicimus, ea occaſione.ſ.vt taceret,finxiſſe ſe pati, ꝑindeq; à plebeio homine obiectum illi fuiſſe,quod non ſynanchen, ſed argyranchen pateretur. Mihi tamen hoc in loco, antequã de.t. litera tractare incipiam, minime ſeruãdũ ſilentium cenſui, quin potius myſterium ingẽs fore duxi, ſi illud abrumperem,& loquendo,non modo Ariſtodemum fabularum actorem,quem talentum vt ageret pro mercede accepiſſe ferunt,ſuperarem. Sed plurimum etiam mihi theſaurum repoſiturum ſperarem,ſi iam repoſitum,ſtudioſis animis impartirer,notumq; illis omnino facerẽ. Vuãdalos, videlicet literam.s.(de qua nobis eſt ſermo) in ſuo alphabeto, non ſimplicem,ſed quatuor ſemper modis copulatam habere. Aut enim cũ.t.iungitur,ſibi (vt diximus) cognata præcedente,aut ſubſequente,vt in litera quam .tzads.appellant,& pro.ts.à nobis capiẽda eſt. Aut cũ altero.s.vt geminum.ſſ.intelligamus, in cuius nomen eſt.eſſe. & duplicis.ſſ.officio ſemper fungit᷑. Aut cũ.s.t.&.z. ſimul complexis,eoq; ordine connexis, vt triplex iſte literarum nodus, nunquam in litera quam illi.Stchzh.appellãt diſſoluatur,

diſſoluatur,quippe ſemper pro.ſtz.ſumēda eſt. Aut ſanè cum.c.inſeparabilem hæc litera connexionem habet,vt in penultima ſui alphabeti litera(de qua ſupra mētionem fecimus) ſcholà,quæ ſemper pro.ſc.ſimul iunctis ſeruire conſueuit. Videor mihi videre dum iſta refero, legentes ſomnia me recenſere arbitraturos,quæ tamen vera,fideliq; traditione referuntur. Proinde non fruſtra etiam me ſuſpicari poſſe,facile crediderim,quod ſi beatus ille eccleſiæ doctor Hieronymus,tantum in huiuſce Vuandalorū linguæ,quātum in Chaldęorum lingua,literiſq; cognoſcēdis,atq; pronunciandis laboraſſet, non illa profecto ſtridentia,anhelātiaq; verba dixiſſet,ſed hęc. Quæ pręter quā quod ex infimo pectore,ex intimiſq; pulmonibus depromēda ſunt,grauiuſq; inflata,& anhelata verba cognoſcūtur, denſum pręterea ſtridorem quendam ſuſcitare videntur,vt nec magis horrifer aquilonis ſtridor eſſe queat. Cū tres,ſine media vocali,ſcriptę ſimul conſonantes proferēdę ſint,& illę ſanè vel maxime, quæ à noſtra connexione plurimum abhorrent,quam cognoſcere poſſunt, qui cōſonantium in conſtitutione ſyllabarum connexionem nō ignorant. Id tamen ſtudioſe lector te haudquaquam omnino deterreat,nec à peregrinarum linguarum lectione ſubmoueat. Quandoquidem vt ait Hippocrates in ſecunda Aphoriſmorū ſectione, Peri mèn dàs archàs kaè tà tégli panda aſthenéſtera, peri dè tàs acmàs iſchyrótera. Circa principia,inquit,& fines,omnia infirmiora ſunt,circa vero ſtatus fortiora. Quippe (vt Marcus quoq; Cicero ait) omnia rerū principia parua ſunt,ſed ſuis progreſſionibus vſa augentur. Sic tibi profecto amice continget, ſi aſſiduā

operam

operam in perdiſcendis illis impēderis, labor enim omnia vincit improbus, & cognoſces quod licet ſanè multę cō=ſonantes ſine medijs vocalibus ſcriptę cernātur, non om=nes tamē (vt de Ier Macedonico, atq; Dalmatico dictum fuit) proferēdę ſunt, ſed quædā, quas vſus ipſe docebit, effi=cietq;, vt quod in omnibus (Philoſopho teſte) diſciplina=rum radicibus amarum eſſe ſolet, cum ad arboris cacumi=na fructus maturi apparuerint, eò q; pueneris, vt colligas, dulceſcat. Necnon quæ ardua, adituq; difficilia modo cē-ſentur, cum altos, extremoſq; illorum vertices ſudando te=tigeris, ea oīa (Aſcręo vate autore) facilia tibi, & vſq; adeo puia fiāt, vt nec dubites Herculis indiſſolubilē nodū poſſe diſſoluere. Et Caduceū Mercurij Deorū nuntij, ac pacis nobile ſignū, tute poſſe geſtare, difficileſq; omnes variarū linguarū prolationes faciliter enuntiare, victoriæq; ſigna exanclati laboris præ te ferre, & ad quintam decimam con ſonantem trāſire. ℂ Tardo igitur quinta decima cōſonās eadem eſt, figura & poteſtate cum litera gręca. taf. ſimplici, & omnium aliarum linguarū. T. vt in pſalmo. 46. Et do minus in voce trubia, quam nos tubam dicimus. Dalmata goſpodi v glaſia trubia. & dominus in voce tubę, hāc vul go dicimus, la tromba, & Macedones truba. & in pſalmo 80. alias. 81. Prinniate pſalomi v dadute timpane, ideſt ſu mite pſalmum, & date tympanum, ibi ſeptuaginta īterpre=tes, kaè dóte tympanon, ideſt & date tympanum, in multis quoq; alijs pſalmis, tympani ac tympaniſtriarū iuuencula=rum facta eſt mētio. Et in pſalmo. 86. Quis vnquam ty=ri nomen alio modo quam per. T. literā ſcribet, ac omniū auribus ingeret, aut quis trophima ſancti viri nomē, cuius

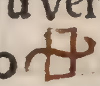
memoria

memoria,in decimo nono die Septembris, apud Mace-
donas celebratur,per aliud elementum quam per.t.auſpi-
cabitur.Aut Terentia quæ vno die cum Neonila, quarto
kalendas Nouembris,apud eoſdem honoratur. Aut illū
tandem Pauli Apoſtoli chariſſimum in domino Titum,
cuius laudes.25.Auguſti recenſentur, & ſuffragia à Ma-
cedonum eccleſia expoſtulantur,Zephirum vnquam di-
xerit,cum omnino Titus appelletur,nec binomius cēſea-
tur.Tardo igitur vt ex p̄dictis ꝓprijs nominibus, & quā-
plurimis etiam ex alijs ante à nobis recenſitis dictionibus,
in quibus.T.ſyllabizat clare conſtat latini,cæterarūq; lin-
guarū.T.locum obtinere,viceſq; eius ſupplere.Notāda
ſunt igitur iſthæc,& in hac literarum obſeruatione à te di-
ligenda,vt pſalmographus,in pſalmo.119.in Ogdoade
ain,in verſu penultimo,Macedonicis verbis ait, pacie zla-
ta v topazia,ideſt ſuper aurum & topazion, vbi Dalmata
eiſdem ferè verbis vtitur,ſed tantum addit ad topazion di-
cens.I tupancia, & ſeptuaginta aiunt, yper chryſion kaè
topazion.Hāc quoq; literā tardo in ſexta decima cōſonā-
tiū numeratione hēt, & inuerſum vide eſt,ſtās ſcilicet, quā-
doquidem ſupinum eſt vide.Aliam quoq; figuram tardo
habent Dalmatæ nec dum publicatam,quę ex plana linea
diductis tribus æqualibus lineis formatur,ceu.m.latinum
non quadratum, productis aliquātulum hincinde corni-
bus,hoc ſanè modo Ⱅ &(ſi modo proprie dicere poſ-
ſumus).T.latini perſonā gerit,vt Thobia, Iudith primo,
& tigra,ideſt Thobias & tigris,& Iudith ſecūdo, Tharſi-
ſce,ideſt Tharſis,caſteli echi,hoc eſt caſtella eorū, Toma,
Tadiju,Agata,Catarina,Margarita,Anaſtaſia,In his no-
minibus

minibus Dalmata tenui.t.vſus eſt. ℭ Conſequens eſt, vt poſt tenuem conſonātem.t.ſcilicet ſequatur aſpirata ſexta decima apud Macedonas conſonās.thita. quę ſimilis admodum eſt græco homonymo elemento, & pro.th.accipitur, habetq; eandem enunciationem Macedonibus quā Gręcis, vt iam dictū eſt ſupra, exempla patent, pſalmo.47. alias.48. In ſpiritu vehemēti cōteres, corablie tharſiuſcije, ideſt naues tharſis, ibidem Hebræus habet thau dicens. אניות תרשיש aniot tharſis, Chaldæus ibidem Nebienſis, אילפיא דטרסים ilfaia detarſis, & Punica eiuſdē interpretatio, ܣܦܢ ܛܪܣܝܣ. Sphen tarſis. Chaldæus Syriæ, ܒܪܘܚܐ ܓܣܝܢܬܐ ܢܬܬܒܪܢ ܐܠܦܐ ܕܬܪܫܝܫ. Bruhho ghaſinto nethtabron ælphæ dtharſis. vbi etiam Arabica correſpondens interpretatio habet. ܣܦܢ ܬܪܣܝܣ. Saphn tarſis. Hanc dictionē tarſis Ioſeph cœcus & vtraque Arabica litera per teth.ſcribit, & quamuis in Syriæ Arabica litera, appareat ſcriptū eſſe tarſis per thau, nihilominus loco teth, & ſecundum illius prolationem proferri debet, cuius indicium eſt, pūctus rubeus ī vertice thau, dicti nominis tarſis locatus. Nunc quid ibi dicat Indus audiamus. Banafas hhaial tokathakthon laahmara tarſes, & Dalmata, corablie tirſcie, Græcus interpres, en pneumati viæo ſyntripſis plia tharſis, idem nomen habetur in pſalmo.81. & à ſupraſcriptis cū eiſdem literis ſcribitur. Præterea in pſalmo.88. dictio thabor ꝑ hāc literam.thita.videlicet per.th.& thau ſcribit.

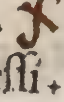
Ab Hebræis

Ab Hebræis,& Chaldæo,Ioſeph Cœco, & Macedoni-bus,& Græcis,& Indis.Maronitę vero,& ſi p.Thau.ſcri-bant.Signum tamē prolationis literę.Teth.addunt,rube-um,videlicet in capite,pūctum,& hoc tam in ſua,quam in Arabica,interpretatione facere cōſueuerunt.Dalmata, cū hac litera careat,per.Teth.ſcribit, ſimiliter & Arabica Ne bienſis interpretatio.Teth.habet. Poſſem hoc in loco no mina,in quibus elemētum hoc, primam mediam ve ſylla-bam occupat,quamplurima in medium adducere,quæ in libello illo reperiuntur,in quo per ſingulos mēſes nomi-na ſanctorum recenſentur,& quo etiam illius menſis die, in Eccleſia Macedonum memoria eorum fieri conſueue-rit, & inibi illorum quoq; Troparia(vt aiunt) atq; Con-dacia ſcripta ſunt,vt iſtius litteræ conformationem proba-rem.Sed quia traditio hęc nimium in longum traheretur, decem,aut duodecim tantum,ſeruato mēſium ordine, no-mina adſcribam. Vt Aithala, in primo die Septembris, à quo Macedones,Annum incipiunt. Et Theoctiſta,die tertio. Ierothea Epiſcopa,athiniſcago, die quarto Octo-bris. Theophana,die duodecimo. Aphthonia, die ſcđo Nouembris. Theoctiſti,lezuijſcije,die nono. Thirſa, die quarto decimo Decembris. Eleutheria,quinto decimo. Theopenta,quinto Ianuarij. Athanaſia,Archiepiſcopi Alexādriſcichi,decimo octauo. Agathi,quinto Februa-rij.Theodora,ſtratilata,octauo. Theofilata,Archiepiſco pa nicomidijſcago,octauo Martij. Marca,Epiſcopa are-thuſiimſcago, vigeſimo octauo.Theodula,quinto Apri lis.Theodora,ſiceota,vigeſimo ſecdūo. Timothea, tertio Maij. Theodota,ize v ancyria,decimo octauo. Doro-

thea,Epiſcpa tirſago,quarto Iunij. Methodia,Patriarcha Conſtantinagrada,quarto decimo. Theodora,ancyrſcago,ſeptimo Iulij. Athinogena:ſexto decimo. Apoſtola Matthia:nono Auguſti. Apoſtola Thadea:vigeſimo primo. Literam hanc Dalmata in alphabeto impreſſo non habet,ſed quæ nondum typis excuſſa eſt. Thita.ſeu. Tfert. dicitur,& decima ſeptima in conſonãtium numero;apud eos eſt,& à Grȩco,Macedonico,Ruſioq;. Thita.ĩ eo differt,quod Græcorum huius nominis litera,orbis eſt, cum linea diametrali trãſuerſa. Macedonũ vero, oui oblongi, figura eſt,cũ linea pari modo ꝑ mediũ ſeccante, ſed vtrũq; periferiæ latus tranſcendente,extremaſq; vtrinq; partes ad ima non nihil flectẽte. At Dalmaticũ. Tfert. quadrãgulũ oblongum erectum eſt,à linea hinc atq; inde nõ recta,ſed recurua per medium tranſfixum,& læuum latus ipſius lineæ ad ima, fornicis in modum reflexũ,dextrũ vero, cornu inſtar ad ſuperna tendẽs habẽte,hoc modo & nobis pro. Th.ſuccurrit. Cuius loco in impreſſis libris. Tar do.cõfuſe vſurpatum reperitur,vt clare notum eſſe potuit, ex dictionibus iam à nobis in præcedenti litera adductis, in quibus tam apud nos,quam apud Græcos, & cæteras linguas. T.aſpirationem adnexam habere concupiſcit, & debet,quamuis ibi non ſit. ¶ Sequitur decima ſeptima cõſonãs,quam. Chir.nominant,& nihil à.chi.Græco,& Iacobitarum differt,aſpirata litera eſt,&. Ch.latinis reddit, vt in pſalmo iuxta Hebræos. 18. Et aſcendit. Na cherubim i letia.hoc eſt. Sup cherubim,& volauit, vbi Dalmata etiã cũ ſuo. Chir.ſcribit, dicẽs.Na cherophimi i liete. Hebrȩus vero,hoc modo ſcribit. עלכרוב alcherub.& ĩ Nebiẽſis

pſalterio

pſalterio. על כרובין al cherubin. & Arabica interpretatio. ܥܠܝ ܐܠܟܪܘܒܝܡ. Ali alcharubim. Syriaca vero Chaldaica ibi interpretatio habet, ܪܟܒ ܥܠ ܟܪܘܒܐ ܘܦܪܚ. Rchab al crubæ vaphrahh. Vbi in Arabica interpretatione, arbitror ſcriptorem hallucinatum ſcripſiſſe. ܐܠܣܪܘܦܝܘܡ Alſaruphium, pro. ܐܠܟܪܘܒܝܘܡ Alcarubium. Quãdoquidẽ in pſalmo. lxxx. ſecundum Hebræorum cõputationẽ, vbi nos dicimus. Qui ſedes ſuper cherubim, iſto modo ſcribat, & dicat. ܥܠܝ ܐܠܟܪܘܒܝܘܡ Ali alcerubium, in quo omnes conueniunt. Et Indus quoq; in vtroq; pſalmo, ſuperius adducto, & primum in pſalmo. 18. ait. Laola chirubel, & in pſalmo. 80. eadem verba replicat, orthographiam tamen minime ſeruat, nam laola, quando pro ſuper vel ſupra accipitur, cum. a. paruo ſiue breui, tam in prima ſyllaba, quam ĩ vltima, ſemper ſcribi debet, tamen in dicto pſalmo. 18. prima ſyllaba per. a. longum, haud recte ſcripta eſt. Præterea in pſalmo 104. alias. 105. dictio. chanaan. & dictio. cham. p. ch. & à Græcis, & Macedonibus, per. chi. ſcripta ſunt, & ab Hebræis, per. caph. ſimiliter & ab Arabicis, Chaldæis, & Indis. Hebræus tñ, & Ioſeph cœcus. hham. p. hhet. ſcribit. Nomen quoq; Chriſti, in dicto pſalmo. 105. per hãc literam. Chir. Macedo ſcribit, & Græcus, p. chi. Hebræus

vero, Chaldæus, Indus, & Arabs, pro Chriſti nomine Meſſiã, ponũt. Dalmatę ĩ decima octaua cõſonãtiũ numeratione habent. Hir. ſeu. Chir. quam non habent libri Dalmatarum hactenus impreſſi. Eius tamen loco accipi poteſt litera in alphabeto impreſſa, quę ſequitur poſt. Fert.

¶ Decima octaua cõſonans eſt. Phi. quę & figura, & poteſtate eadem eſt cum. Phi. Græcorum, & Iacobitarum, & Cophtitarum, & eorum qui magnam Hiberiam incolũt, quinetiam Latinum nobis. Ph. ob oculos ponit, ac etiam idem valet, quod. Phe. ſeu. Pe. Hebræum, Chaldæumq;, cum dictionem claudit, aut rafatur, aut tandem cum non pro. P. ſimplici, ſed pro. F. vel. Ph. ſumitur, vt in dictione Ephraim, de qua in pſalmo iuxta Hebræorum computationem. 60. & in dictione Nephthalim, ſiue Neptalim, in pſalmo. 67. vtroq; enim modo pronunciatum reperitur, etiam in titulo pſalmi. 54. vbi dicimus. Intellectus Dauid cum veniſſent Ziphei, quod nomen Græci, & Macedones per. Phi. ſcribunt, Hebręi vero, & Thargum cœci, cũ Pe. ſine dages. Indus vero cũ ſuo. F. ſcribit. Placuit & hic nomen Aſaph, & nomen Ioſeph, in medium adducere, de quibus in multis pſalmis, & pſalmorum titulis, fit mentio, quę vbiq; per hanc literã ſcribuntur. Præterea in pſalmo 91. vbi nos dicimus. Iuſtus vt palma florebit. Macedo, palmam græco vocabulo inſinuat, dicens. Iaco phinixi, & Græcus, δικαιοσ ως φοινιξ ανθησει, dikæos os phinix anthiſi. Cęterum in pſalmo. 106. ad Hebraicam computationẽ, vbi habemus. Et initiati ſeu cõſecrati ſũt Beelphegor. Macedo dicit, Bielphegoru, & Gręcus iterpres τω βεελφεγωρ, to beelphegor, id fuiſſe Idolum ignominię, vt ait Nebiẽſis Epiſcopus,

Epiſcopus,pleriq; arbitrati ſunt,& ſtulta gentilitas,vt Deũ ortorum colebat,nunc Alcinoum,nunc Veturnum, nũc Ianum,nunc Priapum appellans,φαλλοσ,phallos, enim à Grȩcis dicitur Priapus,hinc Poeta ille cecinit. Nomẽ venerare ithiphalli.Hebrȩus tamen per.Pe.dageſſatum,ſcribit. לבעל פעור lebaal pegor. Chaldȩus Nebienſis, cum Pe.dageſſato nomen Pegor ſcribit. Arabs vero ibi tam Nebienſis,quam Syriæ, dicit. ܦܐܓܘܪ Phagur. Et Indus,Baboel Fegor. Et Maronitæ,ac Syri,quoque dicunt. ܕܦܓܘܪ Dphagur. Phinees quoque nomẽ,in eodem pſalmo,tam Macedones, quam Græci, cum litera .ф. Phi.ſcribunt. Dalmata vero, cũ Pocoi,exprimit,dicẽs. Pinies. Hebræus quoque, פינחס Pinhhas,cum.pe.dageſſato,ſcribit. Eodem modo,& Chaldæus,in Nebienſis Epiſcopi,Pſalterio. Syri tamẽ, Chaldæi,& Maronitæ. ܩܡ ܦܝܢܚܣ. Quom phinhhes. hoc eſt ſtetit, quem nos dicimus.Phinees, proferunt. Conſentit & Arabica interpretatio, quæ habet. ܩܐܡ ܦܝܢܚܐܣ. Quam Phinhhas. Eodem modo,& Indus,ſed cum ſuo.Fi.ſcribit.Finhhas, Ephraim quoq; nomẽ,in Pſalmo.108.& Ephratha, in Pſalmo.132.omnes cum eodem .Phi.elemẽto ſcribũt,

& Hebræi

& Hebręi cū .pe. ſine dages. באפרתה Bęphratha, & Chaldæus Syriæ .ܒܐܦܪܬܐ. Baphratho. Ioſeph cœcus באפרת Beæphrath. Arabici vero, ſeu etiam Punici, .ܒܐܦܪܬܐ Baphratha, vel .ܐܦܪܬܐ ܦܝ Phi ephratha. Conſentit & Indus, ſed more ſuo cum .F. ſcribit, Baephrata, & quod Græci in eodem Pſalmo .cxxxii. dicūt. ἰδοὺ ἠκούσαμεν αὐτὴν ἐν ἐφραθᾷ Idu icuſamen aftin en ephratha. Ibidem Armeni hoc modo idipſum exprimūt. Ահա լուաք զընմանէ յեփրաթա. Ahha luach zienmane i iephratha, hoc eſt. Ecce audiuimus eam in ephratha. Pharaonis quoq; nomen in ſacris literis, ab omnibus cum hac litera .phi. ſcribitur, & ab Hebræis, per .pe. ſeu .phe. dageſſato, ſemper ſcribitur, proinde ex regula puncti dages, literam fortificantis, Parao, non Pharao, pferri debet, vt etiā ī pſal. 136. vbi nos dicimus. Et excuſſit Pharaonem, & virtutem eius in mari. Nebienſis Epiſcopus, notat dicens. Parao, ſic enim proferūt Hebræi, nec reperitur ſcriptum Pharao, in tota ſerie ſacrę ſcripturæ, niſi tantum ſemel, locum tamē non aſſignat. Cauſam vero propter quam Hebræi Parao, nō Pharao, dicāt. Cæteri vero qui à dextro ī ſiniſtrū latus ſcribūt, Pharaonē nominent, & cum eiſdem literis .phe. ſcilicet .res. ain. & .he. ac cū eiſdem vocalium notis. Patha. Seua. & Holem. ſeu etiā. Camez. in fine, ſemp à Chaldæis, pronunciatū fuerit, illis veſtigandam relinquo, qui nouerunt illius nominis

vim,

vim,atq; poteſtatem,non ignorant. Cæterum .Phert. vel Fert.decima nona conſonans eſt Dalmatis, & per omnia ſimilis eſt græco.Phi.& à nobis pro .ph. accipi debet, vt in nominibus ſupius recenſitis patet, mutuo tñ ſępenumero pro.Phi.ponitur.P.& vice verſa, nam & Phranciſcũ, & Phabianum,per.Phi.ſcribunt,cum nos per.F.ſcribere ſoliti ſimus,viciſſitudo quoq; iſtarum literarum,ex iam dictis in huius literæ explicatione,& nominibus alijs ſuperius adductis,nota eſſe poteſt.Litera præterea iſta Dalmatica,nec dum ab impreſſoribus publicata,quadranguli oblongi,nec tamen æqualium laterum, iacentis figuram habet.Linea quippe ſuperior,& ĩferior æquales ſunt, ſiniſtra vero qua ambę ſimul nectunť,recta eſt,ſed tamen breuior eſt,& duos angulos rectos format, at quæ dextra ex parte dictas lineas ſimul coniungit,non recta, ſed incurua ferè in dimidij circuli modum,cum ſit,obtuſum angulũ facit. Secandumq; eſt ſic formatum corpus,cum linea incurua, & Scorpionis caudã oculis obijciente,quæ ſupra aliquãtulum producta in dextrum,& infra extenſa in læuum latus reflectatur,in hanc ſanè formam & hęc de hac litera dicta ſufficiant. ❡ Sequitur.Pſi. conſonãtium decima nona,quæ eadem eſt cum.ψ.pſi.gręco,eſt enim litera duplex ex.p.&.s.(quę illi implicita ſunt)conſtans, vt in gręcorum conſonantibus ſupra dictũ fuit.Iacobitę illã .Epſi. appellant.Dalmatæ ipſam nõ habent,ſed pro ea duabus, latinorum more,vtuntur conſonantibus.P.nimirũ &.S. Nam quod Gręci ψαλμόσ, pſalmos. Macedones ψάλωμι, pſalomi.Dalmatę cum Pocoi,& Slouo ſcribunt, dicẽtes, pſalomi.Simili ferè modo, & Armeni,pſalmũ exprimũt, litera.P.

litera.P.dumtaxat expulſa, dicētes.սաղմոս.Salmos.
Hebræi, Chaldæi, Arabes, Punici, atque Indi, literam Pſi.nō habēt. Nā qđ Macedones, Σάμψονα, Sampſona, & Gręci, Σαμψὸν, Sāpſō, cū.Pſi.ſcribūt, vt apud Paulū, ad Hebręos.xi. Deficiet enim me narrāte tēpus. περὶ γεδεὼν βαράκτε καὶ σαμψὼν, καὶ ἰεφθάε, δαβίδ τε καὶ σαμουὴλ, καὶ τῶν προφητῶν, Peri Gedeō baracte, kę ſāpſon, kę hiephthae dauidte, kę ſamuil, kę ton prophiton.ideſt. De Gedeone Baracq; & Sāpſon & iephthę, & Dauid, & Samuel, & ꝓphetis. Ibi Arabica interpretatio in hunc modum ſcribit. في ام
زدغونة : و بارق : و في زمزوم vel سمسوم : و
يفتاح : و في داود : و صموئيل : و جل سائر
الانبياء. Phi am zadguuna, va barach, va phi zamzum, vel ſamſum, va iaphatahh, va phi dauud, va ſmuil, va gal ſaira Ianbiain.ideſt.de Gedeone, & Barach, & de Samſon, & Iaphtahh, & de Dauid, & Prophetis. Nec aliter viri fortiſſimi Sanſonis nomē, Chaldęi, & cęteri, pręter ſupius recēſitos, Gręcos, & Macedonas, ſcribunt, vt habemus apud Hebręos, in libro Iudicū, capite tertio decimo, ad finē. ותלד האשה בן ותקרא את שמו שמשון Vattheled haiſſcah bē vatiqura, ęth ſcemo Scimſcō, ideſt. Et peperit vxor eius filium, & vocauit nomen eius Scimſcon. Hic aduerte lector, ne fortaſſe hoc viri nomen fortiſſimi, quod per ſcin iamin, hoc eſt per ſcin dextrum, ſcriptū eſt, ſchimſchom proferas, neq; cum.ch.ſcribas, vt non in errorem

errorem nõ minimum labaris,quem in ſuo Michlol fore cauendum dixit,Rabi Dauid kimhi,ne ſcilicet aſſimiletur in platione. Zain. Samech. & Samech. Zain. & Alphin. Aainin . & Aainin . Alphin. & Hein. Hhethin . & Hhethin. Hein. nec non. Vau. & Beth. raphatum . Samech. & Zaddi. Chaph. & Coph. Teth. & Thau. dageſſatũ, qđ (vt illius verbis vtar) שקריאתם קרובה Scęcriatham croba. ideſt, lectio ſeu pronũciatio earũ proxima eſt, de quo fortaſſe alias dicemus. ¶ Vigeſima cõſonãs eſt. Ci. vel . Cia. y quæ tamẽ monoſyllaba eſt, & tactis vix lingua ſupiorũ dentiũ radicibus, ſubito oris hiatu proferenda erit, à. C. incipiens, & in. I. cum. A. vocali adnexa deſinẽs, nec tamẽ propter hoc ſyllabã excedet. Verbi gratia, ſi diuino nomini, quod. Iah. ab Hebræis dicitur. C. literam prępoſueris, Cia. facies ſyllabam, quæ ſubitaneam habebit enunciationem, & talem, prorſus qualem Muſici obſeruare ſolent, in cantãdo notã, quã minimã vocãt. Exẽplũ nobis eſſe põt, quatriſyllabica dictio הללויה Haleluia, cuius vnũ cõplexũ ſcilicet, Halelu, apud Hebræos imperãdi modus eſt, & laudate ſignificat. Aliud vero eſt. Iah. & Deum inſinuat. Cui etiã ſi. G. Macedonico more addideris dicẽs ἀλλγ̃ια Alelugia, nõ tñ ob id quintã ſyllabã addideris. Quandoquidẽ nomẽ illud diuinũ. Iah. (vt Cabaliſtici cõtendunt) vnitatẽ nõ excedit, & nouerũt qui ſubſcriptæ vocalis notę Patha, vim nõ ignorãt. Sequente vocali abijcit ſyllaba iſta. Cia. extremũ. A. vt ocia naſego. ideſt. patris noſtri, & apđ Lucã in oratione Dominica, ocie naſi. ideſt. Pater noſter, in vocãdi caſu, vbi ſequẽte. E. abiecta eſt litera . A. vt patet, & in hoc nomine, tã Macedo, quã Dalmata, mutuo vtunť

hac litera,& ſequēti Chief. Hāc etiā Dalmatæ, hoc modo figurāt &. Ci. appellāt. ¶ Vigeſima prima cōſonans, dicit. Cier. ſeu. Chief. & ita ꝓferri debet,vt i eius enunciatione tēpus,& dimidiū ꝓducat tēporis,nō ſecus,atq; ſi cātādo ſemibreuē,cū minima pronūciaremus,ſi modo biſyllabicā dictionē eſſe cēſuerimus. Cū tñ multi vnius ſyllabæ ipſam eſſe arbitrent,&. Chief. cū digāma æolico ſcribant, ac ꝓferāt. Hāc Dalmata. Czaru. vel. Cieru. appellat, & eadē eſt cū vigeſima ſeptima litera alphabeti Dalmatici iam impreſſi, & cū. Ci. Macedonico, exemplū habes, in nomine Vinciēcia,Ignacia, Cijra. ideſt. Vincētij, Ignatij,& Ciri. Parumq; differt à. Chieru. pariter Dalmatico. & à. Chier. Macedonico,& cū ea ſcribunt, Dominiche,Marcheliana,i Marchella. ideſt. Dominici, Marcelliani,& Marcelli. ¶ Vigeſima ſecunda cōſonās eſt. Sa. vel Sca. ш. & ꝓ. Scin. Hebræo ſumit. Hanc Dalmatæ. Sa. ſiue. Sai. appellāt,& eandē fere figurā hēt quā &. Sa. Macedonica,Dalmaticaq;,iam impreſſa. ш. eo dūtaxat excepto qd plana linea,q̄ tribus erectis lineis ſubſtrata eſt, vtrinq; progreditur,nec ex toto plana eſt, ſed non nihil à ſiniſtro in dextrum latus eleuatur,vt videre licet ex illius figura paulo ante deſcripta. & latinū. S. nobis repręſentat, ſicuti &. Slouo. de quo ſuperius dictum eſt,& cum ea ſcribunt nomen, Sebaſtiana,& alia nomina,vt in exemplis ſuperius adductis,clare cognoſci poteſt. & perinde fere enūcianda eſt,ac ſi duo. SS. ſimul eſſent. ¶ Sequitur cōſonās quæ. Sta. щ. appellatur,& tridentis formā habet, & ne dū pro. St. in quibus eius vis & ſonus flectitur, verū etiam & aliquādo pro gemino. SS. accipitur. Hæc vltima eſt Dal-

matis

matis in cõſonantium numero,&.Sta.ſiue etiã .Schia. ap-
pellatur & in alphabeto iam publicato vigeſimũ
ſextum obtinet literarum numerum, & pro .St. accipitur.
¶Vltima alphabeti Macedonici litera eſt .Cſi. nihil à .ξ.
Græco differens, & Latinis .Cs. vel .X. repręſentans, vt
in nominibus proprijs,Xenophonta,Eudoxia,Maxima,
Auxentia,Eupraxia. Dalmatæ hoc elemento carent,ſed
pro eo.Caco.& Slouo.C.ſcilicet &.S.ſcribunt,nam qđ
Macedones,& Græci Ἀλέξιον, Alexiõ dicunt,ipſi Alecſa,
ſcribunt p .cſ. & in reliquis pari modo in quibus.Xi.repe
rit.¶Duæ vero ille vocales ſcilicet.Vch. & .Iat. tametſi
pro vocalibus ſumantur,ſunt tamen aliquando conſonã-
tes,vt patet in pſalmo quarto,vbi habemus. I uuidite iaco.
ideſt.Et ſcitote quoniam,mirificauit dominus ſanctũ ſuũ,
vbi prima litera eſt.Ita.quæ in loco iſto pro copula ſumit,
ſecunda eſt.Vch.tertia.Vide.quarta.Iat. nunc tu diſcerne
inter conſonãtes & vocales, quæ nam ex his ſint. Videtur
autem Vch.eſſe diphtõgus gręca.ου. omicron ypſilõ,
Iat.vero Latinum.b.eſt,cum linea per medium dedu-
cta,& nonnunquã litera integra in dictionibus.Iat. expri-
mitur,ſępe vero.Ia.tantum,& ſępius pro.I.tantum conſo-
nante accipitur.& ſic eſt finis cõſonantium Dalmatarum,
& Macedonum.Reſtat vt reuertamur ad Chaldaicas cõ-
ſonantes plenius explicandas.

¶De literis quę puncta Rubea intra ſe,infra,ſupra ve admittunt. Caput. VI.

EX ſupra ſcriptis Chaldęorũ conſonãtibus nõnullæ
ſunt,quę ſi punctum Rubeũ intra vẽtrẽ, aut ſupra ſe,
infra ve habuerĩt(vt de Raphe,& Dages, apud He-

brꝺos traditur in literis בגט כפת Bagat chephath.) leui-
gantur,fortificantur,duriuſculeq́;,non nihil proferuntur.
& variãt cum prolationem,tum vocẽ, & ſunt infraſcriptę.
.ܬ.ܦ.ܟ.ܛ.ܕ.ܓ.ܒ Scilicet Beth.Gomal.
Dolad.Teth.Coph.Phe.Thau. Nam ſi .ܒ. Beth,
ſimpliciter proferas,leuiter quidẽ proferes,inter.ve.&
bbe.ſicut. ب .be.Punicũ. Et ſi ſuper poſito pũctulo.
ܒ.inueniatur,proferendum eſt, vt . Β . Vita, Græcũ,
& raphatum . ב . Beth, Hebraicum, nec non vt Ma
cedonicum. Б .& vtrunque Dalmaticum. ⰂⰂ . Ⰲ
Vide.ac Iacobitarum. Ⲃ .Veda. & Armenicorum,
բ . bien.& dicendum. Vet. Sin vero punctum in ven-
tre fixum habuerit, iſto nimirũ modo .ܒ. tunc forti
ac dura enunciatione proferendum erit, & labia mul
tum ſimul ſtringenda, atque inuicẽ præmenda erũt,
& non aliter quam Hebraicum dageſſatum . בּ . &
Buhc. Б .Macedonicũ, & vtrunque. Ⰱ . Б .Dal
maticum.Buch.& . π . Pi,Græcum,quãdo.M. Mi.
aut.N.Gni.præcedente,pro.B.profertur, vt τὸν πάλιν,
Ton paglin.ideſt vice verſa, neq́; enim tunc proferre de-
bemus, ac dicere . Ton vaglin, ſed Tom baglin. Simili
modo

modo proferēda erit, vigeſima ſexta Armeniorum litera. պ. quæ & .Pe. & .Be. dicitur, & acri prolatione, ac forti, cōtrariaque ſuperius notatæ literæ. բ. Bien. (quæ nihilominus etiam.Pien.dicitur, & labiis mutuo ſe leuiter tangentibus, ſicut de.Vita. Græco paulo ante dictum eſt profertur) enuncianda eſt, & ſicuti Indorum quoque.Ba.cum omnibus vocalibus efferenda, quam ſemper Indi literam aſpero quodā modo proferunt. Si vero. ܒ݂ .cum puncto ſubſtrato inueniatur, & ſi loco.Hirich.poſitus videatur punctus, omnium tamen vocalium voces induit, & litera ipſa fortiter enuncianda eſt.

ܓ̇. ܓ .vero ſi punctum ſupra caput habuerit, leniter profertur, & .G.latinum. Hebraicumque, ſine puncto & vtrunque Samaritanum. ࠂ. ࠂ .Gimel, ac Græcū, & Cophtitarū, Iacobitarūq;. Ϭ .Gāma, quin & Macedonicū, & vtrūq; Dalmaticū. Ⰳ. ʃ Glagola. & Indorum.Ga.ac etiam Armeniorū. գ. Gim. vel Chim.nobis repreſentat. At ſi intra vētrem. ܓ݂ .punctatum fuerit, tunc .Gha. vel .Gho. in voce & prolatione .Gim.

Gim. ج .quintæ Punicorũ,Arabũq; literæ enunciabit, &.Gimel, Hebræi . גּ . dageſſati, &.ժ. Ge. decimæ Armeniorum literæ, quæ etiam. Ye. & .Ze. & .Xe. dicitur,perſonam induit.Sin vero ſubſtratum punctũ habuerit,iſto inquã modo . ̣ .tunc Hebræi Gimel cum Hirich,& Gain غ decimæ nonæ Perſarum literæ,prolationem habebit,lenem ſcilicet,ac ſi diceres Yia.cum ypſilon iota Græco,vt τετυφυῖα, Tetyphyia, & veluti Iod Hebræum,cum dages in vtero,& Hirich ſubſtrato, nã ad. G. ſonum ferè deflectit, quod quidem manifeſte patet in ſacris literis,cũ legimus,& dixit dominus deus, Hebraice enunciamus. Vagiomer Iehouha Heloim,non Vaiomer,cum illud Iod,ſecundum Grammaticorũ regulas,dageſſandũ ſit, & ꝓinde literæ duplicatio,ſiue(ſi dici poteſt) geminatio,ſeu fortificatio, ad cõcinnam.G.prolationem nos ducit, nec tamen. Gie. penitus, & pleno(quod aiunt)cornu,exprimendũ. Sed inter .G. &.Yie.flectenda illius ꝓnunciatio eſt, ita tamen vt potius à .Gio. quam.Yio.dictio ipſa auſpicanda ſit.

¶.ḍ.Dolad, cum inferiori puncto leniter profertur, & vt raffatũ Daleth . דֿ . Hebræum,bleſe aliquantulũ lingua inter dentes poſita enunciandũ eſt,ita vt aſpirari quodammodo videatur,&.Dhe.dicẽdum. Nam

ex Grãmaticorũ,

ex Grammaticorum,tam Græcorum, quam Latinorum ſententia. D. nec habet aſpirationē,nec illa protinus caret. Iccirco etiā media litera, inter. Thita. & . Taf. apud Græcos collocatur. Aliter enim. Delta. ſeu. D. latinum in principio,aliter alioq́; ſpiritu in medio dictiōis proferri debet. Quippe in hac dictiōe,ſiue in hoc verbo deſidero, quin potius in hac verborum cōprehenſione Seruatoriſq; noſtri Ieſu Chriſti amoris paternæq; charitatis in filios plena periodo. Deſiderio deſideraui hoc Paſcha mãducare vobiſcum. Primum illud. D. dictionis,& verbi,cum lingualis(vt nonnulli aiunt)litera ſit,linguaq; ipſa, ita in ore ſita, & finita dentibus ſit,vt tum demum ſonos diſtinctos, preſſoſq; efficiat,cum ad dentes,& ad alias partes pellit oris)ſi dum pronũciatur,intra medium ſuperiorum, inferiorũq; dentium lingua ponatur, confeſtimq; in vocis emiſſione retrahatur,ita vt vix applicatio appulſuſq; eius, ad dentes deprehēdi queat,neſcio quid molle,& auribus magis gratum,& ſuaue illi additum apparebit,adnexamq; quodammodo aſpirationem habere videbitur,& non aliter ipſius D. literæ in prolatione differētiam cognoſces, quam inter infraſcriptas Græcas dictiones θεὸσ, Theos, ideſt. Deus, & σόσ, hoc eſt. Tuus,& tunc cum. ذ Dhal. nona Arabum litera conueniet. Cũ vero in capite punctũ habuerit. hoc modo. ܕ. tunc proferendum erit, ſicut Daleth Hebræum dageſſatum,& . ձ . Tza,quarta decima in ordine Armenici alphabeti litera, ſicut . D. omnium aliarum linguarum,cũ præſertim durã pro dictionis

ratione

ratione expoſtulauerit enunciationem.

¶.ܛ.Teth,pro Latino,T.& Græcorũ omniũ,Taf,
Macedonũq; T & Dalmatarum vtroque. Ⱅ . т
Tardo,&,Ta ന vigeſima prima Indorum litera ac
cipitur,&,Teth,Hebræum,atque vtrunque,ט · ࠈ ·
Samaritanũ,ac,Tzat, ~ quartam decimã,& ط Te,
ſextã decimã Punicorũ literã æmulatur, quin & ,տ ;
Tun,ſeu,Tuen,trigeſimæ primæ Armenici alphabe
ti literæ,nec nõ & , ŋ . Ta,vel,Da,(vtroq; enim mo
odo in eodẽ alphabeto appellatur) vocẽ ſonũq; atq;
poteſtatẽ nobis repræſentat. Si vero , ܛ ,in medio vẽ
tre ſuo,ſeu in corporis vmbilico vulneris,acceptęq; plagę
indiciũ cicatricẽ,punctũ ſcilicet oſtẽderit, tũc pro. Th. &
Dh.ſumit,& non ſecus atq;.Daleth.Hebręum,&.Thau.
tam Hebræũ,quam. ࠃ . ࠃ .Samaritanũ.Et.Dhat. vel
That.q̃nta decima,&.Dhe.ac.The.decima ſeptima Ara
bum litera proferẽdũ eſt,quin &.Thita.Græcorũ,& Ma-
cedonum,&. + .Tha.decimæ Indorum literæ,quæ cru
cis ſimilitudinem præſefert,& , թ . Tho, nonæ Ar-
meniorum,ac Iacobitarum ☋ Teda,vocem ſimilem
eundemque ſonum in enunciatione ſua requirit.

¶Idem prope dicendum eſt de , ܩ , Coph. ſine

punctis,

punctis, quod ſcilicet latinū. C. ſimplex ſonat, &. K. Græ-
corum, & Caco, ac Ci. Macedonum, & eiuſdem
nominis & ac & Dalmatarum, & Caph,
כ Hebræorum, atq; . Samaritanorum, in princi
pio medioq; dictionis, & pro Caba. Iacobitarum, &
Cophtitarum, & pro Tſieca. Vuandaloꝝ, quod pro
C. & . K. accipitur, nobis ſuccurrit. At pūcto in capite Ru
beo, ceu Galli criſta. . Coph. ſuſcepto, Hebraicum
כּ Caph. dageſſatum, & ق Cap. vigeſimam primam
Arabici alphabeti literam repræſentat, quamuis etiã
pro. ܩ. Quph. Chaldæo, &. ק. Coph. Hebræo, no-
bis ſæpe ſubueniat. Quin & pro ك Chieph. vigeſi-
ma ſecunda eiuſdem Punici Alphabeti litera, & pro
կ. Chien. vel. Gien. Armenica, & Czaru. &. Cerf.
Dalmatarum, & Chier. Macedonum, a nobis
accipi eorumque more pronunciari debet. Subſtrato
vero punctulo. . ferme, vt ך Caph. Hebraicum raſ-
ſatum. & Iacobitarum. X. Chi. Macedonū × Chir.
& vtrunque Dalmatarum. . . Chir.
Quinetiam خ. Hha. ſeptimæ Perſarum literæ vices ſu-
ſtinebit, & licet aſpirationis fortis Chaldaicę, Hebraicęq;,
& Samaritanæ. Hhet. loco capiatur, remiſſa tamen aliquã-
tulū aſpera illa, ac vehemēter dura enunciatione hoc loco

proferenda erit, eiuſdem quoq; prolationis eſt trigeſima ſexta Armeniorum litera. ք. Che. & [illegible] Cha. Indorũ quarta decima, quinetiam eorumdem Indorũ octaua litera. փ. Ka. eiuſdem prolationis eſſe poteſt, quamuis pro. Q uph. Chaldæorum, &. Coph. Hebræorũ, & Samaritanorum capiatur, & Græco. φ. Phi. quam ſimillima ſit.

¶. פ. Phe. vero, vel etiam. Pe. ſimpliciter Hebraicũ. פּ Phe. & vtrunque Samaritanum. ࠐ. ࠐ. atque Arabicum ف Phe. Latinum quoq; P. & Græcorũ. π. Iacobitarum, Cophtitarumq; ⲡ. Pi. ac Macedonum п. Dalmatarumq; vtrunq;. [illegible]. [illegible]. Pocoi. &. [illegible] Pa. vigeſimam ſecundam, ac [illegible] Pa. vigeſimam ſextam & vltimã Indorum literam nobis repręſentat, quin & trium binomium Armenicarum literarũ. բ. Bien. vel. Pien, պ. Pe. vel. Be. փ. Piur. vel. Pſiur. nam & pro. ps. & pro p. ſolitario accipitur, ac etiam ֆ Phi. penultimæ eorumdem Armeniorum literæ fungitur officio. Cum autem. פ. punctum in ventrem inditum habuerit, tũc pronũciatio eius, erit inſtar. פּ. Pe. Hebraici dageſſati, ac duræ, & (vt aiunt) fortiter pronuncianda erit, perinde ſcilicet, ac ſi duo ſimul. PP. eſſent, quod quidem clare, dilu cide,

cide,atq; manifeſte, à nobis Romæ deprehenſum fuit, in
ܐܠܝܐ ܒܪ ܕܐܒܪܗܡ ܬܠܡܝܕܗ ܕܡܪܝ ܦܛܪܘܣ
ܦܛܪܝܪܟܐ ܕܡܪܘܢܝܐ ܦܛܪܝܪܟܐ
ܕܐܢܛܝܘܟܝܐ ܡܢ ܛܘܪܐ ܕܠܒܢܢ ܩܕܝܫܐ ܡܢ
ܐܬܪܐ ܕܣܘܪܝܐ. Ilia bro dabrohom thalmidoh dmori phetros phatriarcho dmaronoie phatriarcho dantio-chia men turo dlibnan quadiſo men athro dſuria. ideſt. Elia filio Abrahã diſcipulo Petri Patriarchæ Maro-nitarũ Patriarchę Antiochię, de Mõte Libano ſancto, de Prouintia ſiue loco regionis Syriæ, quã vulgo Suriã ap-pellant. Qui cum ad Lateranenſe Concilium, quod ſub Leone Decimo celebratũ eſt, Romam à Petro Patriar-cha ſupraſcripto Antiochiæ miſſus fuiſſet, & mihi poſtmo dum in literis latinis erudiẽdus in Canonica noſtra Pacis Romæ, per biennium Pontificis iuſſu traditus, vix vnquã, ac nõ ſine graui moleſtia, ac difficultate. P. proferre pote-rat. Nam dum illi infraſcripta verba, exercitationis gratia, enuncianda proponerem, videlicet ܡܪܝ ܠܝܘܢ
ܥܣܝܪܝܐ ܦܐܦܐ ܕܪܘܡܝ ܡܕܝܢܬܐ. Mori lion geſrio Papa dromi mdintho. ideſt. Domini Leonis Decimi Papæ Romanæ Vrbis. Nõ Papa, ſed Phapha continuo dicebat, ac ſemper. Quod ego cum ſæpius au-diuiſſem, aſſidui magiſtri officio functus, vno opere eandẽ (quod aiunt) incudem, diem noctemq; tũdebam, ac ſolli-

 citabam,

citabam,vt quo ad fieri poſſet.Pe.Latino more proferret. His tunc quotidianis meis(vt ſic dicam)calcaribus ſtimulatus labellis admodum inuicem compreſſis,atq; conglutinatis,& ceu vinculo quodam conſtrictis, balbi alicuius hominis inſtar,aut illius more qui in enunciandis quibuſdam verbulis,antequam in vocem prorũpat, neſcio quid in illius verbi prolatione ſecum prius immurmurare videtur,ac demum in ipſo preſſu oris,quodam cum impetu ex ore impulſum emittit,non nihil immoratus.P.ipſo ſæpius interrupto &(ſi dicere fas eſt) Pipizato, Ppappam tandẽ cum geminatis.P.enunciabat.Id etiam familiare,quin potius innatum eſt Punicis in ſuo.Phe. quod & in Chaldęo Phe.cum inferne punctatur. Tunc enim eo modo proferri debet,eoq; ſpiritu enunciari,quo Hebręi.P.raffatum,& Græci,& Macedones,ac Iacobitæ.Phi. necnon Armeni Phe.ac demum Indi penultimam ſui ſyllabarij literam proferre conſueuerunt.

¶.ܬ.Thau vero ex ſui natura media quædam litera eſt inter.Thita.&.Taf.Græcum,quia nec cum aſpiratione,nec ſine ea pronunciatur. Et ſi quidem punctũ in vertice hoc modo.ܬ݁.habuerit,tunc ſimplex.T.ſonat,& ſicuti.Taf.Græcum,&.ܛ.Chaldæum, & literæ omnes de quibus in ipſius Chaldæi.Teth.explicatione paulo ante dictum fuit pronũciari debet.Sin vero id puncti genus ad calcem deſcẽderit.ܬ̣.hoc pacto. Tunc

Tunc. Thita. Græcorum, & aliorum. T. aſpiratorum, de quibus in dicta litera. Teth. ſuperius eſt facta mentio prolationem habebit. Quin etiam ث The. quartæ. ث. vel ث cum triplici puncto ſuperpoſito, Punicorum alphabeti literæ prolationem imitabitur.

¶ Iſta quoq; punctorum genera nõnunquam ſupra primam literam, vel dictionis ſyllabam, aut ſub ſecunda pari modo ſyllaba, vel litera, cum ſyllabæ vicem obtinet, collocantur. Et quia aliquando pluralem numerum, aut imperandi modum, aut varietatem alterationemq; quandã, aut genus ſignificant longum eſſet recenſere, ſat fuerit in præſentia inſinuaſſe punctorũ diuerſa eſſe genera, & varia eorum officia. Quomodo autem & quãdo id fiat, aliàs forſtaſſe explicabimus, & tunc vel maxime præcipueq; cum punctum (qui vnicus nonnunquam ſupra literam vel ſub illam cernitur) literæ alicuius defectum innuere demonſtrabimus.

¶ De vocaliũ Hebraicarũ notis, atq; noĩbus, & alijs quibuſdã punctis. Cap. VII.

HEbræi prẹter id quod ſuperius de dages, & raphe, dictum fuit, duo alia puncta ad vnius literæ alphabeti penultimæ, ſcilicet. ש. Scin, variam prolationem demonſtrandam habent. Smol. videlicet & . Iamin. Verum quippe perfectumq; literæ ſibilum. ש. ſmol, ſupra læuum cornu impoſitum declarat, vt de. σ. Sigma. perfecto Grẹcorum ſibilo dicitur. Habent enim Grẹci tres ſibilantes literas, ſed alio atq; alio ſibilum ſuum, ſibilant ordine. Nam. ζ. Zita. prima ex hahentibus ſibilum litera, vt Zain. Hebræum, & Chaldæum, à leni incipit ſibilo, & in

non

non ſibilum deſinit, quod ex eius æolica diſſolutione manifeſte apparet, dũ pro. Zita. sd. vſurpãt, vt συρίζω, Syrizo, συρίσδω, Syriſdo, hoc eſt fiſtula cano. At. ξ. Cſi. à nõ ſibilo incipiens terminatur in ſibilũ, vt ϛυξ, ſtyx, & σφύγξ. ſphynx, σ. Sigma. vero perfectum habet ſibilum, atq; perpetuum ipſius literę tenorem ſeruat, ac ſonum reddit acutum. Hinc arbitror factum, vt ab antiquis noſtris hæc dictio. Cauſſa. per duplex. ſſ. ſcripta fuerit, vt perpetuum ipſius literæ ſibilum denotarent, & perinde pronunciaretur, ac ſi duo. ſſ. forent, nec ſonus eius caderet, ſed perſeueraret acutus, quẽ ſonum ineſſe literæ. Scin. pũctus ipſe ſmol inſinuat. Iamin vero, dextro, vnde nomẽ accepit. שׁ. inſidens cornu, depreſſam eius prolationem, obtuſumq; ac mixtum literæ ſibilum reddit, & non aliter apud noſtros proferri debet, ac ſciſcitor verbum, atq; ſcio, necnon & ſcientia, nomen. Quandoquidem aliud eſt dicere ſcimus, quando notionem intelligentiamq; noſtram alicui cognitam eſſe volumus, aliud cum hominem quempiam præſis naribus eſſe volumus inſinuare, ac dicimus, homo ille ſimus eſt, & cũ inter Grammaticos conſtituti ſimus, non inquam per. ſc. nec per. ſch. ſi ſapimus ſcribemus, ſed ſimum illius naſum eſſe dicemus, & per. s. ſimplex, & i. ſcribemus, nec ſchimus aut ſcimus eſt naſus dicemus. Et aliud profecto eſt cũ patriæ longas miſerati clades Summo Pontifici perſuadere nitimur, vt excitatos bellorũ inter Chriſtianos Principes, Italię prę ſertim, tumultus reſtinguere, ac ſedare conetur, in hęc vel id genus alia verba prorumpimus dicentes. Seda rogamus te Paule Põtifex Maxime. Seda Chriſti Vicari oramus te. Seda ter Maxime Pont. Paule obſecramus te,

Chriſtianorum

Chriſtianorum Regum diſcordias, deſides illorum animos concilia, furores ex ira, mutuiſq; odijs concitatos mitiga. Moueat te pie Pater innoxius, qui effundendus eſt Chriſtianorum ſanguis, ſi potentiſſimorum exercituum arma ſęuire, atq; in vulnera debacchari occeperint. Paſtor es tu Pater ſancte ouiũ Chriſti Paule Romane. Veri Romani Paſtoris officio fungere, curam commiſſi tibi gregis habeto. Tuum munus eſt hoc Beatiſſime Pater, tua dignitas, tuum Imperium, tua Maeſtas, tua (qua Dei & Seruatoris noſtri Ieſu Chriſti, vice fungeris in terris) autoritas, hoc exigit, hoc poteſt, id poſt paternas hortationes, vel vna tua terroris, minaꝝ, atq; ſpiritalis vltionis plena. Scheda. efficere, atq; obtinere poteris. Scheda, nomen appoſui, quod p s. &. ch. ſcribitur: vt illorum imitarer exemplum, qui in ſuis linguę ſanctę grãmaticalibus libris. Scin. dextrum, per. s. &. ch. videlicet. Schin. ſcribunt, quod tamen mihi minime placet. Nam cum diuerſa variaq; illa ſcriptura ſit, quę per K. Cappa. Græcum. vel. C. latinũ, ab ea quę per. X. Chi. eorũdem Gręcorum, vel. ch. latinũ ſcribitur. Ita & in illius prolatione diuerſo modo lingua vtẽdum eſt. Aliter quippe apud Gręcos profertur σκολιόν, Scolion, per. Cappa. ſcriptum, quod obliquum tortuoſumq; ſignificat. Aliter vero σχόλιον, Scholiõ, p. ch. quod Scholiũ gloſſemmaq; appellat. Et qui Gręce ſciunt hoc plane intelligũt. Apud noſtros cum Scio verbum enunciãdum eſt, linguę ſumitas, extrema ſcilicet pars illius, ad fornicem pallati ſupra radices ſuperiorum anteriorum dentium locãda eſt. In prolatione vero nominis Scheda, linguę apex, non nihil flectendus eſt, ad radices inferiorum anteriorum dentium, &

lingua

lingua ipſa aliquantulum eſt incuruanda,vt in. Chi.Græ=
ci enũciatione obſeruatum eſt.Et hoc idem obſeruari de=
bere,reor,dicerent,ſi de hac re ſciſcitarẽtur in . שׂ . Sin.ſini
ſtro,cum ſmol,& . שׁ . Scin.dextro,cũ Iamin,quadragin=
ta illa duo virorũ millia, ex Ephrata,qui ad vada Iordanis,
ob inuſitatam Siboleth,& Sciboleth prolationẽ interiere.

¶ Cæterum Hebræi vocalium notas decem obſeruant.
Quarum duę.videlicet ַ Patha,& ָ Camez.A.re=
pręſentãt.Quatuor vero.E.ſcilicet ֵ Zere ֶ Segol.
ְ Seua ֱ & Atephſegol.Vna dumtaxat pro.I.capit̃,
quę אִ Hirich,quoq; appellatur,& literę ſubſtituẽda eſt.
Alia etiam tantum quę אֹ Holem dicitur, & eſt punctus
ſupra literam erigendus . א . & vocalem .O. exprimens.
Et duę quę.V. noſtro reſpondẽt, appellaturq; vna earũ
ֻ Kibuz.altera וּ Surech.vel.Melopum. & Surech
peculiaris nota eſt literę.Vau. ו .in cuius ventrem,ſi infi=
xa fuerit,quamuis litera ipſa,ex ſui natura.V.ſit,tamen alias
voces atq; vocales,alijs ornata punctis induit,pro.V.tan=
tum vt intelligatur efficit.Et ore non aperto, ſed reſtricto,
atq; aliquantulum producto vox illa pronuncianda eſt.
Nec te torqueat ſi quandoq;.Vau. וָּ .cum puncto in vẽ=
trem indito inueneris,& nihilominus cũ alia etiam vocali
nota ſubſcriptum,quia tunc punctus ille non Surech, vel
Melopi vices gerit,ſed dages,vt literam (quod aiũt) forti=
ficet.Huiuſmodi vocalium notę à magiſtris Hebręorum
diuiduntur in longas & breues,in ſimplices & compoſi=
tas,in proferibiles, & quę nõnunquã minime proferunt̃,
ſed ab aliqua adnexa rapiuntur,& tũc quieſcũt, ac (vt ipſi
dicunt) muſitant,& ab eadem raptim deglutiuntur.

De puncto

¶ De puncto quoq; Mapik, idem ferè dicendū eſt, quod de puncto Surech, in Vau literę vmbilico, impoſito, cum intra. He. literam, in fine dictionis poſitam, aut ſub eam inſtar Hirich apparuerit. Quia nec etiam tunc Hirich, quidem eſt, nec dages, ſed relatiui fœminini generis nota, & eius dumtaxat litera ipſa. He. capax eſt, & in poſſidendi, dādi ve, aut auferendi caſu tātum ſeruire videtur, vt eius ei, ſua ſuæ. Quod ſi forte aliquando adnexus maſculinis inuentus Mapik punctus fuerit. Intelligendum eſt, non abſq; figura, & ratione factū fuiſſe, referre enim poteſt, aut nomen quod ambigui, ſiue promiſcui generis eſt, aut etiam maſculini generis tātū, ſed id ornatus gratia per Tropos figuras & Schemata quędam. Hinc Gręcorum mores originem traxiſſe coniectari poſſumus, dum maſculinum pro fœmi nino, & vice verſa alterum pro altero ponūt, & ſingularē numerum, pro plurali vſurpant, plurale quoq; verbū neutris ſingularibus addunt. Alia præterea duo ſunt puncta, apud Hebręos inter compoſitas vocaliū notas numerata, ſcilicet ‒: Hhateph Patha, & ⊤: Hhateph Camez, quę p A. latinum, ſatis cōmode exprimi poſſūt, quāuis Hhateph Camez, à nonnullis etiam pro. O. accipiatur.

De nominibus, figuris, & punctis, vocalium Chaldæarum.

¶ Chaldæi vero & Syri, quinq; vocalium voces, quinq; ſignis enunciant, ac notis, quæ vt facilius in memoria retineantur, & cū opus fuerit, cito ſubueniāt, qnq; virorū illuſtriū noībus exprimere cōſueuerunt, videlicet. ܐܳܕܳܡ ∴ Odom. ܐܰܒܪܳܗܳܡ ∴ Abrhom. ܐܺܝܣܚܰܩ ∴

Iſhhaq. .ܐܣܟܡܐ. .:. Eſagia. .ܐܘܩܨܐ. .:. Vria. Et pro Abrhom quidẽ ſcilicet pro. A. & pro Patha, vel Camez Hebræo, ſignum hoc .:. Per Odom .:. vero Holem, aut Vau Holem Hebræum, &. O. latinũ, intelligere debemus, & id quidem, vel paruum, vel magnum, longum ſcilicet, aut breue, prout Hebræorum etiã more, vocalibus literis additur. In Eſagia .:. vocalis latinæ. E. notam, intelligere debemus, quæ in Hebræorum traditionibus, per Zere, Segol, & Seua, atq; Hhatephſegol, exprimitur, & ne dum. e. ſimplex, verũ etiam diphtongatum, nobis ante oculos obiiciunt. Per Iſhhaq .:. notam inſtar Græci. H. Ita, & latinæ aſpirationis, vocalem. I. latinã indicant, & Hirich, Hebræi, ſub literam conſtituti longam, ſiue breuem. I. vocalem inſinuat, prout ſub Iod, vel infra vocalem aliã reperitur. Demum. V. vocalem latinam, per Vriam, ac nota .:. effigiatam demonſtrant, & eam quidem, longam, aut breuem, prout etiam ab Hebræis, per Kibuz, aut Surech, inſinuari ſolet.

De alio vocalium, punctorum genere.

¶ Superius

¶Superius deſcriptas quinq; vocalium voces, ſiue notas Syri, & Chaldæi, alio punctandi genere conſueuerunt ex primere. Nam loco Abraham, duo pũcta, ceu arcticum, & antarcticum, cœli polum, ſupra, & infra terrã, ſupra, videlicet, & infra literã κατὰ διάμετρον, Cata diametron, collocãt, & . A. ſubintelligũt, vt . ܓ . ܒ . Ba. Ga. . ܓ . ܒ . Ba. Ga. Eſagiã vero, præter iam dictam notam . . e. duobus etiam aliis, ſub litera additis punctulis, tanquã extremis lineæ grauis accentus Græci punctis, a læuo in dextrum deflexis, hoc ordine demonſtrant . ܛ . ܙ . Ze. Te. ܛ . ܙ . Ze. Te. Odom . . quoque, ſcilicet . o. intelligere volunt cum duo puncta, ſupra literam, acuti accẽtus Græci more, a ſiniſtro in dextrum latus eleuata inſcribunt . ܠ . ܟ . Co. Lo . ܠ . ܟ . Co. Lo. Ishhak etiam nedum per . . & . H. aſpirationis notã, verum etiam per duo ſubſtrata literæ puncta. I. inſinuant, a dextro in ſiniſtrum latus deriuata, vt hic patet. ܦ . ܣ . Si. Phi. ܦ . ܣ . Si. Phi. Vriam demum raro vel nunquam aliis punctis, quam per ſuperius deſcriptam notam . . v. exprimere cõſueuerunt, tametſi in aliquibus reperiantur locis, ſupra literam duo pũcta,

tanquam duo extremi apices, grauis Græci accentus, hoc ordine. ܠ.ܫ. Su. Thu. ܠ.ܫ. Su. Thu. Cauſam vero quare nō alio vſi ſint punctandi genere, in expreſſione .v. vocalis, præterquam Vriæ nota, illam eſſe reor, ne ſcilicet lectorem, ob id ambiguum redderent. Nam puncta ſæpenumero ſupra literas ponūtur, aut ſupponuntur, vt pluralitatem inſinuēt, verum quia contingit, vt in dictione, vel Ris ſit, quod in capite punctum geſtat, vel aliud alias, aut primæ perſonæ, aut defectus alicuius literæ indicatiuū reperit̃ ſignū, ſi alia duo adderent̃ puncta, & punctorum numerus augumentum caperet, & præter tot punctorum incapacitatem, indecentiamq;, ac ſcripturę deformitatem, & præſertim ſi alia forte fortuna vocalis alterius nota ſupra dictionem poſita foret, animus præterea lectoris in labyrintheis anfractibus cōſtitueret̃, & hæſitās in pūctorum diſcretione effectus in nauſeam deueniret, & quod delectare debuiſſet verteretur in odium. Iccirco perpetuo pro. v. vocali, Vriæ nota vſi ſunt.

De Punicorū, Arabūq; notis, loco vocaliū.

¶ Hebræorum, Chaldæorūq; more, Punici, & Arabes, & quotquot illorum alphabeto vtuntur, vltra literas, quæ ex innata illis voce, vocales eſſe poſſunt, & ſunt. Habēt prę terea nonnullas notas, ac ſigna quædam, quæ aut ſupra literas, aut ſubter eas poſita, vocem quinq; vocalium latinarum, ſcilicet. a. e. i. o. u. infundunt, arguuntq; ſub illa voce enunciādas, illarumq; defectum, vt de apoſtropho gręco, vel de dages Hebræo, duplici officio fungenti, inſinuātiq;

aut

aut literæ defectum,aut etiam literam fortificatam,& vt ge=
minatam fore pronunciandā.Et ex his quoq; aliud ſignū
dictioni impoſitum, denotat Aliph. ſubintellectum,
aliud etiam quod indicat literam puncto,ſeu vocali carere
atq; in ſeipſam reſidere, ac ſæpenumero mutam quieſcen=
temq; eſſe,nec pronunciādam,& ſub alterius puncti voce
comprehendi.Et pro.A.latino,ac Patha — Hebræo,&
Chaldæo . . Abrhom,vtūtur linea,a ſiniſtro in dextrū
latus ſe tollēte ſimillima acuto Græco accētui ſupra
literā.Quam qui Bizantium,& Orientales incolunt par
tes,Vſtum,Neſſab,qui vero Aphricam, & Punica regna
inhabitant, haudquaquā ſemper illam in altum extollunt,
ſed ſæpiſſime planam lineam illam,ceu raphe Hebraicum,
aut Græcorum Macrà,ſupra literam ducunt. .eamq;
Nesba nominant,hacq; mutuo pro.E. .vtuntur.Pu=
nici quoq;,pro vocali.I.habent. .Cheſdi. quæ nota
eſt ſub litera locanda,hoc modo. .plana, quam Tur=
cæ,& Orientales,alijs nominibus,alioq; ductu, & appel=
lant,& ſcribunt.Nam ab illis Cheſre,Eſre,Gier,dicitur,&
ſub litera. .vt Hirich,Hebræorum more locatur, & ꝑ
Ishhaq Chaldæorum, & eſt linea à dextro in ſiniſtrum la=
tus deflexa. .ad ſimilitudinem grauis Græcorum ac=
centus.O.vero vocalem,Chaldaicūq; Odom, hoc mo=
do demonſtrant. .& eſt linea à dextro cornu,ſuperio=
ris ſemicirculi inferne deducta,ceu à ſiniſtro in dextrū la=
tus deflexa,& ſupra literam collocari ſolet. & appella
tur Rupha.Alij aliter pingunt,& non ſecus atq; apoſtro=
phum Græcū faciunt,&.o.Odom, atq;.v.Vriam, reddit.

Quandoquidē

Quandoquidem Punici, & vt olim Vmbri, & Tuſci, & aliæ quoq; aliquę partes Italiæ, & inſula pſertim quæ condam coniuncta Italiæ fuit, ſed caſmate maris, vt iure conſultus in lege notionum. ff. de verborum ſignification. ait, à continenti ſeparata, Trinacria, ſeu Sicilia, cognominatur. pro vocali. o. vti conſueuerunt. u. Quod tanquam ruſticum, agreſtiq; more prolatũ, à iunioribus repudiatũ fuit, & quod illi Huminem, Frundem, Fretu. Hominẽ, Frondem, Fretoq; dixerũt, quod & Lucretius Vates antiquus, libro primo expreſſit dicens.

Anguſtoq; fretu, rapidum mare, diuidit vndis.

Et in libro tertio, Acherunte, pro Acheronte; poſuit.

Atq; ea nimirum, quæcunq; Acherunte profundo.

Tuſci tamen quãuis. o. acceperint, illud antiquum. u. non penitus reiecerunt, nam pro homine, lo Huomo, dicunt. Hinc forte non ab re, dixerunt aliqui, Ambroſii nomen, Tuſcos, per. u. &. o. ac vnicum. g. ſcribere, ac proferre, videlicet, Ambruogio, id quoq; in multis alijs obſeruare cõſueuerunt. Mutuam tamen. o. &. u. variationem noſtri aliquando confundunt. Nam ſicuti in ſuperioribus pro. u. poſuerunt. o. ſic & aures conſulentes, ipſum. o. verterunt in. u. vt patet in pluribus nominibus, quæ tam Græce, quã Armenice, per. os. ſcribũtur, à nobis per. us. proferuntur. vt Valerios, Chryſoſtomos, Valerius, Chryſoſtomus. Nominant vero Orientales ſignum hoc. O tur rapha, tzam. Et quamquam pro. o. addant, proferunt tamen per. u. vt in illorum Alphurcan (quem Alcoranum vocant) libro ſecundo, clare intuẽti manifeſtum eſſe poterit, per infraſcripta verba, quæ Chaldaicis literis, vocaliũq; notis Punicis

reſpondentibus,

reſpondentibus ſcripta erunt.

Lrahhimi.	Lrahhmani.	Llahi.	Biſmi.
Miſerantis	Miſericordis	Dei	In nomine
Tahla.	Rabin.	Lillahi.	Alhamdu.
Altiſſimo	Regi	Deo	Laus
Ligeſai.	Kal.	Iladhi.	Lahlamini.
Ipſi Ieſu	Dixit	Qui	Seculorum
Meriam.	Ebnun.	Ia geſai.	Elnebi.
Mariæ	Fili	O Ieſu	Prophetæ
Galichæ.		Nagamti.	Vzcur.
Super te.		Beneficij mei	Recordare

Et ſuper generationem tuam, quod formaui te de ſpiritu ſancto, loquebaris humane in cunis & faſcijs, & quod do cui te ſcripturam, & ſapientiam, & legem, & euangelium, & quando creabas de luto, formas luteas, & inſufflabas in illis ſpiritum vitæ, & fiebant aues, cum pręcepto meo, & ſanabas morbos, & lepram, & ſuſcitabas mortuos, cum pręcepto meo, & filios iſrael illuminaſti, & cętera quę in quinto quinternione Alcorani typis impreſſi, folio antepenultimo ſequntur, & Mahometani legere cõſueuerunt, in die Bebiram, & Paſch maioris, die ſcilicet eo quando manus ſibi inuicem

ſibi inuicem oſculantur in ſignum reconciliationis, pacis, atq; remiſſionis iniuriarum. Et notandum quod in illis literis,ſupra quas nō eſt vocalis nota in Arabica ſcriptura, ponitur interdū.o.ſignū nullitatis,apud noſtros arithmeticos,aut ſemicirculi lęua pars,quę iſtar eſt.c.latini, & daſeę aſpirationis Gręcorum notę,ſiue etiam ſignū quoddā ſimile Gręco apoſtropho,& hęc omnia ſupra literam pro ſigno quietis,& abſentię puncti,vocalem inſpirantis, addi cōſueta ſunt, indicantq; literā in ſuo hiatu remanere, abſq; vocalis additamento,& vt de Seua quieſcente, muſitante, ac rapto Hebręorum magiſtri dicere cōſueuerunt. Vocāt pręterea Punici ſignum illud Ieſme,quod tametſi aliquando pro.i.&.o.enuncietur,adeo tamē raptim profertur, vt vix eorū ſonus queat auribus percipi. Aliud quoq; ſignū Punici habent,quod ſupra literam, vel intra literę limites poſitum,inſinuat abſentiam ءءء Aliph, ſed tamē ſubintelligi,atq; perinde ac ſi adeſſet enunciari debere, & vt plurimum in litera ڪ Chieph.reperitur, vt in vltima dictione ſuperius adducta Galichę patet,nam ſcribitur per ع ain. & ل Lam.& ي Ie.& ڪ Chief. Supra ain. eſt ſignū vocalis. Vſtun.Neſſab.Patha.vel Nesba.ſcilicet.a.Et ſub Lam.eſt nota. Cheſre.Eſre.Ger.atq;. Cheſdi.quę.i. vocalem indicat. Sequitur.Ie.ſine pūcto,& rapit̃ ſub voce pręcedentis vocalis. Subſequit̃ &. Chieph. cui ſupra ponit̃ ſignum.Nesba.vocalis.a.indicatiuum, & in ventre ponit̃ Hamzat. ſignum ſubintellecti.aliph. & eſt ſimile arithmeticę notę. 5 .qua quinarium numerum denotant. Cęterū Arabes alio vtuntur ſigno. ـّـ quod. Teſdid.appellant. & eo indicant literā roboratā,ſiue(quod aiunt) fortificatā

tanquā

tanquam ſi dages Hebræorum, literam illam tranſfixiſſet. Collocant vero illud ſupra literam ſub. Nesba. ـّـّـّ. & .a. longum ſignificat. Eſt autem ſignum hoc, ceu. 3. latinum à dextro in læuum latus pendulum. ـٓ .vel (vt paſſim ab omnibus Punicis & Arabicis formatum conſpicimus) Græcum. ω. omega, vel. ա. aip. Armenicũ, & .ա. Sa. ſeptima Indorum litera, & præter id quod .a. lõgum ſignificat, literamq; fortificat, & aliquantulum temporis immorãdũ eſſe in illius literæ prolatione deſignat, vt in dictionibus, اللّهِ .llahi. الرَّحْمَنِ lrahhmani, & الرَّحِيمِ lrahhimi, ſupius adductis. In dictiõe quoq; lillahi لِلّهِ in qua ſub primo lam eſt nota vocalis .I. Supra vero vnicum ſequens lama, eſt. ώ. cum accentu acuto, literam ipſam duplicans, quamuis ſcripta ſit dictio ipſa, per duo tantum lam, & .he. pũcta duo illa adnexa, ſuppoſitęq; notæ, lillahi, cum triplici lam proferri debere inſinuant, geminato nimirum illo qui mediam dictionis ſedem occupat. Alio etiã puncto .a. longum indicant, quod ſupra aliph. ـٰ .dumtaxat ponere conſueuerunt, & eſt tanquam grauis Græcorum accẽtus, ſed extrema illius pars ad dextrum deflexa latus, ſupra aliquãtulum eleuatur ad figuram ferè ſemicirculi, vocaturq;. Hemel. Sunt præterea Punicis, & omnibus qui illorum vtuntur alphabeto, quædam alia ſigna, quę in fine dictionis poſita .an. en. in. on. vel. vn. exprimere videntur. Quorum vnum. Itri. Vſtun. Tenuin. appellatur, habetq; duas lineas ſimul à ſiniſtro in dextrum latus pendentes, & inuicem connexas, non ſecus atq; ſi duo acuti accentus coniuncti forent, verũ quę ſuper ſtat linea breuior eſt aliquantulum, quã ſubſtrata alia, cuius figura talis eſt. ً

& dictionem in an, vel in en, deſinere ſignificat. Alterū vero. Itri. Eſre. Tenuin. vocatur, & duas ſimili modo lineas habet, ſed æquales, ita vt Chaldaicum ferè Lomad integrum oculis noſtris obijcere videatur, & vltimam dictionis ſyllabam in. In. cadere deſignat. Tertium demū ſignū, Itri. Otur. Tenuin. appellat. & in. on. vel in. vn. dictionē terminare declarat. Figuram vero ſimilitudinemq; habet, illius notæ, qua aſtrologi cœleſtis Zodiaci circuli ſignū, Cancri videlicet. 69. cōmuniter oſtendere conſueuerunt. Scribūtur autem ſigna iſta, tam ſupra literas, quam ſub eas, patet hoc, ex ſupius adductis dictionibus رَبِن Rabin, & اَبْنُن Ebnun, nā dictio Rabin, in Arabico, cum duabus tantum literis ſcribitur, cum. Re. ſcilicet cui. Nesba. vocalis nota ſuperpoſita eſt, ac cū. Be. ſuppoſitis illis duabus lineis. Itri. Eſre. Tenuin. dictionem in. In. terminare innuētibus, & Rabin ſonant. Ebnun vero ex tribus conſtat elementis, quę tribus pariter ſunt notata ſignis. Aliph ſcilicet cum ſupraſcripto. Vſtun. Neſab. Patha. vel. Nesba. quod hoc in loco pro. e. vocali accipitur. Be. cum ſigno quietis ac conſtitutionis ſyllabæ, ex. Eliph. & . Be. muſitante, ideſt Eb. Nun. cū ſubſcripto, vel ſuper ſcripto. Itri. Otur. ſigno nimirum. vn. ſyllabam cōſtituēte, & fit. Ebnun. Simili modo & reliquis vti poterimus ſignis, atq; vocalium ſyllabarumq; notis, de quibus in præſentia hæc dicta ſufficiant, vt ad inſtrumenta quibus literæ proferuntur deſcendamus.

¶ De inſtrumētis, quibus literæ proferuntur, & quæ cuiuſq; inſtrumēti ſint literæ. Cap. VIII.

Poſteaquam

POſteaquam de literarum Chaldæarum cõformatione cum noſtris Latinis,& Hebræis,ac cęteris de quibus ſupra mẽtionem fecimus,ac de earumdem literarum prolatione ſatis(vt reor)abũde tractauimus,ratio expoſtulare videtur,vt etiam inſtrumẽta quoq; quibus literæ ipſæ proferantur,breuius quam fieri poſſit oſtendamus,& illa Hebręorũ more quinq; eſſe dicamus. Guttur. ſcilicet. Palatum. Lingua. Dentes. & Labia. Q uãdoquidẽ Syri, & Chaldęi literas ſuas,ſiue literarum notas,eodẽ ferè modo,& cum eiſdem procul dubio prolationis inſtrumentis ſicut Hebręi enunciare conſueuerunt.Nam quas Hebręi השפתים Haſephathain,hoc eſt labiorũ,ſub hoc cõplexu בומף Bumaph appellãt,illas Chaldæi .ܕܣܦܘ̈ܬܐ Dſephotho,dicunt. Et hic obiter notanda ſunt duo illa puncta ſupra literam.ܦ.Phe,poſita, quia pluralem in hoc loco numerum indicant. Nam .ܣܦܘܬܐ Sephotho.ſine duobus illis punctis, labium in ſingulari numero ſignificat,tertio Regum ſeptimo, in plurali vero numero ſemper puncta ponuntur, pluralis numeri indicatiua,vt in pſalmo.xii.&.xvii.& in quam pluribus aliis in quibus labiorum fit mẽtio. Sunt vero huiuſce inſtrumenti literæ .Beth.ܒ.Vau.ܘ.Mim, ܡ. Phe , ܦ. Q uas vero Hebræi השנים Haſnaim . ideſt

dentium, quæ his nominibus cōpræhēduntur זס־שרצ Zasſceraz. Chaldæi ܕܫܢܝܢ. deſnain, dicunt. & iſtæ ſunt ܙ. Zain. ܣ. Somchath. ܨ. Zode. ܪ. Ris. ܫ. Scin. Linguæ vero literæ quæ ab Hebræis, הלשון Haleſon, appellantur, & in his literis compræhendun tur דט־לנת dat lenath, a Chaldæis ܕܠܫܢܐ. dliſono, nominantur, & ſunt quæ ſequntur ܕ. Dolad. ܛ. Teth. ܠ. Lomad. ܢ. Nun. ܬ. Thau. Faucium vero ſiue pa= lati literas, quas Hebræi החיך Hahhaich, vocāt, & hoc nomine גיכק Gichaq. notantur. Chaldæi ܕܚܢܟܐ. dhhicho, vel ܕܡܘܪܓܐ. dmorigo, & eædem ſunt, ſcilicet. ܓ. Gomal. ܝ. Iud. ܟ. Choph. ܩ. Quoph. vel. Koph. Gutturis autem literæ, ab Hebræis הגרון Hagaron, nominantur, infraſcriptæ אחהע Ahhehag. a Chaldæis vero ܕܓܓܪܬܐ. dgagortho. appellātur. & ſunt quatuor infraſcriptæ, videlicet. ܐ. Olaph. ܗ. He. ܚ. Hheth. ܥ. Ain. vel. Gain. His inſtrumentis proferuntur Hebræorum, Samaritanorum, Chaldæo= rumq; literę, quamquam duriori quodā modo obtuſoq; magis, & hiatu, & rictu Chaldęorum, Syrorūq; elementa enuncientur.

enuncientur. Quod & de Punicis, Armenicis, & Indis, ac cęteris literarum varietatibus intelligendum eſt, vt clare cognoſcere poſſumus, ex veterum Hebræorum libris, in quibus de hac re tractatur, ac etiam ex traditionibus quam plurimis, temporibus noſtris in re grammatica editis, præſertimq; à Ioanne Reuchlim, docto illo phorcēſe, qui primus ianuam imperij (vt de Iulio Cęſare dicitur) aperuit, q ſcilicet primus (ni fallor) docte, eleganter, & integra fide chriſtianus chriſtianis linguę ſāctę rudimēta traddidit, nec nō & ex alijs quāplurimis aliorum libris, eorum qui poſt illum de hac re ſcripſerunt. Quātum vero ad Gręcarum Latinarumq; literarum prolationem, inſtrumentorumq; eaſdem proferendi varietatem pertinet & ſpectat, qui diligentius, atq; exactius ea cupit intelligere, Gręcorum imprimis veterum, ac recentiorum, grammaticorum codices reuoluat, quin & latinos, Martianum Capellā, & Priſcianū Cęſarienſem, ac alios qui poſt eos ſcripſerunt perlegat grammaticos, à quibus abunde haurire poterit, ac ſitim tātę rei, ſi non penitus extinguere, at ſaltem aliquantulum ſedare, vel mitigare poterit. De qua re, mens fuerat, aliqua in pręſenti noſtra traductione declarare, verum in aliud tempus diſtulimus, ī quo (ſi Deo optimo maximo placuerit) alia quędam vnà cum Aegyptiorum literis, & alphabeto alio, q̃ ab Horo traditum ſit; Vergilij quoq; antiqui, cuiuſdā philoſophi, Apolonijq; illius magi, ſiue mauis magni Tianei, Babyloniorum, aliorumq; multorum varia alphabeta, in lucem dabimus. Nunc vero ſatis nobis viſum fuit, iſta vtcunq; delibaſſe, vt ad literarum explicandarū expeditionem veniremus.

¶ De literis

¶ De literis duplicibus Hebręorũ. Cap. IX.

QVinq; literas duplicẽs appellãt Hebræi,ſcilicet. ך . ם . ן . ף . ץ . Caph . Mem . Nun . Phe. Zadich.quod in fine tantum dictionum ponũtur,nec vnquam in principio vel medio Mim,dũtaxat excepto,quod clauſum ſemel miſtice in ſacris literis ,ĩ medio, ſiue ĩ capite dictionis poſitum reperitur.Nec his adnumerãdæ ſunt literæ illæ(de quibus iam ſupra dictum eſt)quæ ob id quod dages aut raphe acceſſu prolationem varient, merito videntur poſſe duplices appellari,quandoquidem & in prima,& in media,ac vltima dictionũ ſyllaba collocari queant.Illarum vero quinq3 duplicium literarũ,finis, extremaq; dictionis ſyllaba,ꝓprius tantũmodo locus eſt.

De duplicibus Chaldæorum literis, & eorum ſcribendi modo.

¶ Chaldæi vero quatuordecim ex ſuis literis duplices appellare poſſunt,qum extrema illorum elementorum pars, in fine tantum collocetur.Mos enim ipſorum eſt,eadẽ elementa ſemper eo ordine ſimul inſcribendo cõnectere , vt elemẽtum vnũ alterius ſibi adnexi elemẽti corpus, quodãmodo ingredi videatur,nõnullis tãtum exceptis , quæ duplicitatem non admittunt.Nec mirum videri debet , quod dixi ingredi quodammodo alterius corpus videatur . Nã Chaldęi licet à ſiniſtro in dextrum,vt Hebręi, Samaritani, Arabes,& Punici,ſuas legant literas,non tamen inſcribẽdo eundem modum ſeruãt,vt ſcilicet à ſiniſtro in dextrum latus calamum ducant,ſed è cœlo ad ſtomachũ literas trahunt,vt de eo quidam dixit.

E cœlo ad ſtomachum,relegit Chaldæa lituras.

Hoc

Hoc ſcribēdi genus arbitror illud eſſe, quod Feſtus Pompeius τὸ ἐποχον, To epochon, appellat, deorſum verſus, ſicut nunc dextrorſum verſus, quaſi ſcilicet ſuper cadens, & inſidens, cadere enim videntur literæ, & ſuper literas ſedere atq; vna alteram dorſo vehere, dū in ordine alphabeti vel dictionis componendę applicantur, vt non iniuria ab opifice ille ſummo è cœlo demiſſę credant. Quas & Abraham illū Chaldęū, cœli & cœleſtium ſyderum cōtemplatorē, antequam de Vr Chaldęorum exiret, calluiſſe credēdum eſt, eiſq; vſum, ſi verum eſt, quod veteres Hebręorum magiſtri tradunt, Moyſen, ſcilicet literas de ore Geura, qui ignis eſt, accepiſſe, & vnà cum lege, Dei digito ſcripta, de Synai Monte ad homines deportaſſe. Et vt clarius concipiant animo qui legerint ſcribendi modū, vaticiniū Eſaiæ, ex capite. 45. eo modo ſcriptū, quo à ſcriptoribus Chaldęis, ſolitum eſt ſcribi, hic inferius adnotabitur.

Nbio. Diſaia. Tesbuhhtho. Men.
Prophetę. Iſaię Cantico Ex

Lgel. Men. ſmaio. Ethbaſmu.
deſuper. cœli ſtillabunt vel Rorate

Zadicqutho. Nerſon. Vagnone.
Iuſtitiam. pluuent Et nubes

Vneſge. Argo. Tethphathahh.
& germinabit. terra Aperietur

Teſuahhi. Vazdiqutho. Phurquono
orietur. & iuſtitia Saluatorem.

Achhdho

ܐܚܕܐ ܐܢܐ ܐܢܐ ܡܪܝܐ ܕܒܪܝܬ ܗܠܝܢ ܀

Holein. Dabrith. Morio. Eno. Eno. Achhdho.

Creaui ea Qui. Dominus Ego Ego. Simul

¶ Sunt autem duplices Chaldæorum literæ infraſcriptæ, quæ ſcilicet cum præcedenti & ſequenti ligari poſſũt. ܒ. Beth. ܓ. Gomal. ܚ. Hheth. ܛ. Teth. ܝ. Iud. ܟ. Coph. ܠ. Lomad. ܡ. Mim. ܢ. Nun. ܣ. Somchath. ܥ. Gain. vel. Ain. ܦ. Phe. ܩ. Quoph. vel. Koph. ܫ. Scin. Quædã quoque ſunt literæ quæ & ſi connecti colligarique aliquo modo queant, nõ tamen huiuſmodi ligaturam admittũt niſi cum litera præcedenti, cum ſequenti vero nequaquam, & ſunt octo reliquæ, videlicet. ܐ. Olaph. ܕ. Dolad. ܗ. He. ܘ. Vau. ܙ. Zain. ܨ. Zode. ܪ. Ris. ܬ. Thau.

De literis duplicibus Punicorum.

¶ Hoc idem cõtingit, & in Punicis, Arabiciſq; literis, nã earum quędam ſunt quę illigabiles appellantur, ſcilicet Aliph. vel. Eliph. ا. Dal. د & Dhal. ذ. Re. ر. Ze. ز. Vau. و. & ſola litera. Eliph. ex iſtis eſt, quę nec ante, nec retro, alterius copulam admittit. Reliquę vero quinq; cum pręcedenti tantum ligari poſſunt, cum ſequẽti autẽ minime. Viginti & tres alię Arabici, alphabeti literę. videlicet,

videlicet. Be. The. Gim. He. Hha. Sin. Scī. Tzat. Tdhat. Te. Dhe. ſiue etiā. The. Ain. Gain. Phe. Caph. Chieph. Lam. Mim. Nun. Hee. Lamaliph. Ie. ſunt aptæ natæ vt inuicem colligari poſſint. De quibus & eorum punctis, ac legendi modo, fortaſſe quidam peregrinarum literarū ſtudioſus, vnà cum cæteris grammaticalibus regulis, breui in libelli formam publicabit.

¶ De literis radicalibus & ſeruilibus. Cap. X.

EX ſuperius recenſitis Chaldæorū literis, quædā ſunt ſicuti & apud Hebræos radicales, ſiue ſubſtantiales, quædam accidentariæ, ſiue famulantes. Nā ܐ. ܒ. ܕ. ܗ. ܘ. ܝ. ܟ. ܠ. ܡ. ܢ. ܬ. Tametſi de radice dictionis eſſe poſſint, ſubſidiariæ tamen ſunt, & adminiculantes, vltra dictionis eſſentiam non nihil addentes, ſi primæ capitali quandoq; præponantur, addantur ve literæ, aut poſt primam, aut mediam inſulciātur radicalē, vel poſtremo ſi thematis ſubdantur elemento. Reliquæ omnes perpetuo ſunt radicales, non enim vltra fontis alueum manant, nec aliud (numerali officio dūtaxat excepto) munus omnino ſibi vendicāt, quam vt conſtitutam dictionū eſſentiam inſinuent. Hebræi autem à radicalibus remoto Scin, & inter ſeruiles adnumerato, Daleth quod Chaldęis ſeruile eſt, intra ſubſtantialium literarū numerū collocarūt.

¶ Cæterum, ܐ. Olaph. litera Chaldæorū tam quadrata, quam minor alia. ܐ. illis admodū familiaris eſt,

atq; fere ſemper obuia,ac ſeruire parata. Quippe quæ (vt quandoq; in alio opuſculo videbimus) in principio , medio,vel fine dictionum ſuperadita,illas incohat,mediat , & terminat. Et id quidem additamenti genus,depræhendi facillime poteſt,in nominibus ab Hebræis, vel aliunde mutuatis. Nam ſi Hebræam dictionem in Chaldaiſmum cupimus,quoquo modo reducere,illi ad calcem Olaph,addendum erit,vt quod Hebræi אב ab,pro patre dicũt. addito .ܐ. Olaph. in fine. ܐܒܐ .abo,vel vt in noſtris ſacris literis habemus,Abba,patrem Chaldaice enũciabimus. Et מבול mabul, ܡܒܘܠܐ. mabulo,ideſt diluuiũ, & quod יום iom , Hebræi dicunt. ܝܘܡܐ iomo , diem, Chaldaice dicemus . Et quod Græci Νόμοσ, nomos, .ܢܡܘܣܐ namuſo, & παράδεισοσ, paradiſos .ܦܪܕܝܣܐ phardiſo, pro paradiſo, ſiue horto Chaldæi proferũt. Quod ſi in medio addatur,Hebraicam vocem,Chaldaicam efficit,& quo nam modo proferenda ſit demonſtrat. Exempla nõ ſunt longe petenda, cum in alphabeto prius deſcripto,clarum nobis eſſe poſſit,ex literarũ nominibus, Olaph,Dolad,Hhet,Teth,& Lomad , quæ ab Hebræis ſine Aleph,ſcribuntur. Ponitur quoq; in Vau , & Thau, loco alterius Hebraicæ literæ,& pſertim loco Iod,in multis dictionibus,& maxime id cõſuetum eſt,in verbis vt addatur ad formationem participiorum , prout quandoq; à nobis dicendũ erit. A capite vero additũ multotiẽs ſuperabundans

abundans eſt,vt in nominibus Iſhhaq,& Vria,ſuperius de ſcriptis,quæ non minus legerentur ſine Olaph, quam cũ eodem.In verbis nouam verborum formam facit,& in futuro primam perſonam ſingularis numeri Hebrꝗorũ more deſignat,& in numerandi ordine vnitatis vice ſuccedit, primas ſibi partes vẽdicãs. Quomodo autẽ Olaph, muta ſit,ac penitus voce carens,niſi dum Hebræorum more, pũctorum ſpiritu inflatur,& quomodo omnium vocaliũ voces aſſumat,excepta tamẽ.u.vocalis, cuius vocem raro vel nunquam induit,& quam tãdem ob cauſam in fine nominis,quod eiſdem,& in ſingulari,& in plurali, literis ſcribit,per.o.in ſingulari,& per.e. in plurali, proferatur,alias in alio volumine explicabimus.Hanc literam (ſi diuinare fas eſt) illam eſſe arbitror, quam in libro de diuinatione Marcus Cicero aſſeuerat, Suem olim humi roſtro impreſſiſſe,vno equidem calami ductu,ceu vno roſtri prædicti animalis impulſu,deſcribi poteſt,huius tamen rei veritatem alijs veſtigandam relinquo.

¶.ܒܝܬ.ܒ.Beth.ſeruilis hæc litera apud Chaldæos, eodem fungitur officio,quo & Beth,apud Hebræos, dictionibus enim præpoſita, aut infinitiuis verborum addita.in.cum.aduerſus.vel contra.vicẽ obtinet, vt patet in prima libri Geneſeos,& Euangelii Ioãnis Euãgeliſtæ dictione.ܒܪܫܝܬ ideſt,ĩ principio.ܪܝܫ enim caput ſignificat;& riſith,principiũ,additũ igitur illi Beth, qđ.In.ſignificat.In principio,cõpoſita dictio ſignificabit,

idē quoq; cognoſcere poſſumus, ex verbis pſalmi. 136.
ܒܐܝܕܐ ܚܣܝܢܬܐ ܘܒܕܪܥܐ ܪܡܐ vel ܡܪܝܡܐ.
Bido gaſintho vabdrogo romo vel mramimo, ideſt in manu forti valida & potenti, & in brachio eleuato vel excelſo. Et in pſalmo iuxta Hebraicam computationem, quinquageſimo, vbi nos dicimus. Sedens aduerſus fratrem tuum loquebaris, & aduerſus filium matris tuæ ponebas ſcandalum, ibi ait Chaldæus, ܒܐܚܘܟ ܘܒܒܪ ܐܡܟ. Bahhuch vabbar emoch. ideſt contra vel aduerſus fratrem tuum, & in filium matris tuæ. Hic notandum eſt in hac dictione vabbar, quod quotiens cunq; Beth, præponitur ſibi ipſi, & presertim in principio dictionis, tūc in eius prolatione labia in ſe fortius reſtricta, vix queūt à ſpiritu, ſiue flatu impellente aperiri, cum omnino aphonū eſſe videatur, & ſpiritus qui in eo debebat eſſe vocis, ſiue vocalis. e. vſq; adeo rapitur, vt vix dignoſci poſſit, in quam vocē deſinat. a. ſcilicet. e. vel. i. Vno aut altero ſatis fuerit probare exēplo, ex pſalmo. 113. vbi dicimus. Qui habitare facit ſterilem. ܒܒܝܬܐ Bbaitho. ideſt in domo, & ex pſalmo. lii. Quid ſtultæ gloriaris tu, ܒܒܝܫܬܐ ܓܢܒܪܐ. Bbiſto ganboro, hoc eſt, in malitia potens. Et ne dum ſubſidiaria, verum etiam radicalis litera eſt, & dictionū incohatiua, vt Babylō, Baſan, Beelphegor,

Beelphegor,& in multis nominibus,tam proprijs quam appellatiuis,ab hac litera.B.incipientibus,de quibus in ſuperioribus facta eſt mentio. Et ſecũdum numeralem ordinem ſibi vendicat,vt ſuo loco dicemus.

¶. ܓ. ܓ. Gomal, inter ſubſtantiales conſonans eſt,& eo modo duplex, quod vtrinque colligari poteſt, & in principio dictionis nonnunquam remanet penitus ſine voce, vt ſi a dictione .ܓܠܝܠܐ Galilo, hoc eſt,Galilea,patrium ſiue gentile nomen formare voluerimus, protinus dicemus .ܓܠܝܠܝܐ Glilo, hoc eſt,Galileũ. Et in numeris tertium numerũ deſignat.

¶. ܕ.ܕ.Dolad,& ipſa litera eſt ſeruilis, & radicalis. Et præter illa quæ de ea & duabus præcedentibus Beth,ſcilicet & Gomal, in ſuperioribus tradita ſunt, Emphaſim,quandam præſefert,& efficacioris demõſtrationis officio fungitur,ad frõtem ſcilicet dictionis addita,vt .ܐܝܟܢܐ ܕܒܫܡܝܐ Aicano dbaſmaio,ideſt Sicut ipſo ĩ cœlo,in oratione Dominica. Matthæi.vi. Et ibidẽ .ܡܛܠ ܕܕܝܠܟ ܗܝ ܡܠܟܘܬܐ Metu lddiloch hi malcutho, ideſt, propterea quia tui ipſius eſt regnũ.Eſt præterea Dolad,poſſeſſiui,ſeu genitiui plerũq; caſus

caſus articulus, & hoc peculiare eſt huic linguæ ſemp ferè articuli loco addere Dolad. Et hæc litera quidē principij medij, & finis eſt, poteſt enim dictionem incohare, & tunc (ſi modo conſonans aphona non remanſerit, vt in dictiōe dbaſmaio, ſuperius adducta) inſpiratur ab addita vocalitatis nota. Similiter & in medio vocem ſequētis vocalis aſſumit, in fine quoq; vt plurimum ſimplex remanet cōſonās, vt in dictionibus Dauid, Dolad, Iud, & Lomad, & in alijs in numeris dictionibus. Et vt ſupra dictū eſt, duplex eſt litera. Præterea ſi addatur verbo facit gerundium, & infinitiuum verbi, vt in pſalmo. 16. vbi nos dicimus. Nec dabis ſanctum tuum ܕܢܚܙܐ ܚܒܠܐ. dnehhze hhbolo. ideſt, videre, vel vt videat corruptionem, ſignificat etiam relatiuū, qui, quæ, quod. Exodi quintodecimo. Duxiſti in benignitate tua. ܠܥܡܐ ܗܢܐ ܕܦܪܩܬ. Lgamo hono dafraqt. hoc eſt, populum hunc quē redemiſti. vbi Dolad, relatiuum, quem, ſignificat, additum verbo redemiſti. Et in pſalmo. lxxxi. ܠܫܢܐ ܕܠܐ ܝܕܥ ܗܘܐ ܫܡܥ. Leſono dlo iodag hou ſmag. Linguam quam non noſcens eſt audiuit. In quo pſalmo habes etiam vſum dictæ literæ Dolad, pro articulo genitiui caſus, dum dicitur. Ego ſum dominus deus tuus, ܕܐܣܩܬܟ ܡܢ ܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ. Daſeqtoch men arago

arago dmezrein.ideſt.Quieduxi te de terra ægypti. Cæterũ ipſius Dolad articuli metatheſis,ſæpe fit,& ibi vel maxime cum nominibus,additur poſſeſſiuum pronomen in fine,quia articulus qui pronomini deſeruit, pręponitur integro nomini, cui ꝓnomẽ illud affixũ eſt, vt in pſalmo.vi. ĩ quo hẽmus ܡܛܠ ܕܫܡܥ ܡܪܝܐ ܩܠܐ ܕܒܟܬܝ. Metul daſmag morio quolo dabcothi.ideſt.Quoniam exaudiuit dominus vocẽ fletus mei. Nã .ܒܟܬܐ Bcotho,eſt fletus,in pſalmo.xxx.& .ܝ. Iud finale, pronominis vicem obtinet, & Dolad,articulus illi deſeruiens,præpoſitus eſt nomini, affixum pronomen habenti,ſic & in pſalmo.xxii. Et elongaſti,ſiue receſſiſti longe a ſalute mea ܒܡ̈ܠܐ ܕܫܟܠܘܬܝ. Bmele dſachlothi.In verbis lamentationum mearũ.& in eodem pſalmo.vbi nos dicimus, Quoniam tu es qui extraxiſti me de ventre . Ibi Thargum Syriæ habet. ܡܛܠ ܕܐܢܬ ܗܘ ܬܘܟܠܢܝ ܡܢ ܡܪܒܥܐ. Metul dant hu tuchloni men marbgo.ideſt. Quoniam tu ipſe fiducia mea ex vtero.quo in loco Dolad,ad pronomẽ.Tu.additum, tranſlatum eſt a matre, ad ipſum pronomen, vt repetitum intelligatur nomen matris,

propter

propter articulum, ſcilicet Dolad, vnde ibidem ſequitur ܘܣܒܪܝ ܡܢ ܬܕܝ̈ܗܝ ܕܐܡܝ ܥܠܝܟ ܐܫܬܕܝܬ ܡܢ ܡܪܒܥܐ ܀ ܘܡܢ ܟܪܣܗ ܕܐܡܝ ܐܠܗܝ ܠܐ ܬܪܚܩ ܡܢܝ. Vſabri men tadhihe demi glaich eſtdith men marebgo. vmen carſeh demi alohi lo tarhheq meni. ideſt. Et ſpes mea ab vberibus ipſius matris meæ. Super te vel in te proiectus ſum de vulua, & a ventre ipſius matris meæ deus meus ne longe abeas a me. Vbi aduerte quotiens Dolad deſeruit pro articulo græco τῆσ Tis genitiui caſus, & hoc clarius nobis conſtat ex pſalmo .lvii. dum dicitur. ܪܚܡ ܥܠܝ ܐܠܗܐ ܡܛܠ ܕܒܟ ܗܘ ܡܣܒܪܐ ܢܦܫܝ. Rahhem glai aloho metul dboch hu mſabro naphſi. ideſt. Miſerere ſuper me vel mei deus quoniam in te eſt fiducia animæ meæ. vbi Dolad ad boch additum refertur ad naphſi. ſcilicet. animæ meæ genitiui caſus. cui articulus deſeruire debet. Quãquã & hic poſſet fortaſſe quiſpiam obiicere. quod Dolad in hoc loco non ſit articulus. quandoquidem poſt Metul ferè ſemper ſequatꝛ Dolad, & erit ſenſus, propterea quia

quia in te eſt fiduciam habens anima mea. Et tunc illud nomen .ܡܣܒܪܐ. mſabro, hæmãticum, nomen erit, Hebræorum more formatum a verbo .ܣܒܪ. Sabar, quod inter multa quæ ſignificat, etiam ſperare ſignificat, cui etiam addito de more .ܐ. Olaph. in fine, eueniet, nomen .ܣܒܪܐ. Sabro, quod ſpem, deſiderium, expectationem, confidentiam, fiduciamque, ſignificat. vt in pſalmo. x. xxxix. & in multis aliis. Et huic quoq; nomini addita ad frontem litera .ܡ. Mim. formatur adiectiuũ, ſiue formale nomen .ܡܣܒܪܐ. Mſabro. hoc eſt ſperãs. Et in contextu orationis abiicit Olaph, vt in pſalmo. xxxii. in quo nos dicimus. Sperantes autẽ in domino, miſericordia circundabit. Ibi Chaldæus ait. ܘܐܝܢܐ ܕܡܣܒܪ ܒܡܪܝܐ ܛܝܒܘܬܐ ܐܬܚܕܪܝܘܗܝ. Vaino damſabar bmorio taibutho ethhadriuhi. hoc eſt. Et illum qui ſperans eſt in domino, miſericordia circũdabit ipſum. Et in plurali numero, in pſalmo. v. ܢܚܕܘܢ ܒܟ ܟܠ ܕܡܣܒܪܝܢ ܒܟ. Nehhdhun boch, cul damſabrin boch. ideſt. Lætabuntur in te, omnes confidentes, ſiue qui ſperãtes ſunt in te, & in multis

alijs pſalmis,idem nomen,tam in ſingulari,quam in plurali numero habetur. In principio quoq; Dolad additum, idem ſignificat,quod,vt,quo,ideo vt iccirco vt, quod patet ĩ fine pſalmi. lvi. ܕܐܫܦܪ ܩܕܡܝܟ ܐܠܗܐ ܒܐܪܥܐ ܕܚܝܐ. Dæſphar qdhomaic aloho barago dhhaie. ideſt. Vt placeam coram te deus,in terra viuẽtium. Arabes quoq; vt ſupra dictum eſt,duplex. d. habent tenue, ſcilicet vnum dal,vel dil,aſpiratum alterum dhal. vel dhil. Hãc literam quartam eorum eſſe conſonantem,quidam dixit, qui poſt captum à Regibus Hiſpaniæ,Granatæ (quod aiũt) Regnum,rudimenta parua quædam in lucem edidit, ad Punicam,Arabicamq; lectionem conducẽtia. In quibus inter cætera dixit,quoſdam affirmare literã hanc,non poſſe apud latinos formari,ſed eius loco د cum puncto ſupra hoc modo ذ ſcribere,habereq; pronũciationem intra dentes impoſita linguę extrema parte. Nã aquel,inquit, illum videlicet dicimus. ذيق . ديق . Dhiq. non Diq. Sed hic animaduertẽda ſunt,quæ à nobis ſupra dicta ſunt, cum de Arabicis conſonantibus tractaremus, & quæ ſi oportunum viſum fuerit,in litera Teth. & Thau. fortaſſe dicentur.

C. CTI. ܗ. He quoque litera ſeruilis eſt, & in fine dictionis ſeu verbi poſita,loco pronominis eius,ſuus, ipſius,ſibi,& aliorũ id genus,tam in maſculino, quã in fœminino genere ponitur,ſed diuerſo modo punctatur,& nonnunquam pluralem numerum indicat, vt in

pſalmo

pſalmo primo. ܐܠܐ ܒܢܡܘܣܗ ܕܡܪܝܐ ܨܒܝܢܗ ܘܒܢܡܘܣܗ ܢܬܗܓܐ ܐܝܡܡܐ ܘܠܠܝܐ Elo bnamu=ſhe dmorio zebionhe vabnamuſhe nethahgæ imo=mo vlelio, hoc eſt. Sed in lege ipſius domini volũtas eius, & in lege eius meditabitur die ac nocte. Et pau=lo poſt ibidem ſequitur. Erit ſicut lignum, quod plã=ctatum eſt ſuper riuos aquarum, quod fructus eius dabit ܒܙܒܢܗ. Bzabnhe, in tempore ſuo. In Chal=dæo Nebiē. Epiſcopi, vltima litera. He. in infraſcriptis nominibus, videlicet. volũtas eius, in lege eius, fructus eius, in tempore ſuo, habet punctum in vẽtre ה quē Mapich, appellant. In ſecundo pſalmo inuenitur. ܗ. He. cũ pũcto ſupra, & ſine pũcto, in verbis ĩfraſcriptis. ܩܡܘ ܡܠܟܐ ܕܐܪܥܐ ܘܫܠܝܛܢܝܗ ܘܐܬܡܠܟܘ ܐܟܚܕܐ ܀ ܥܠ ܡܪܝܐ ܘܥܠ ܡܫܝܚܗ. Quomu malce darago vſalitoneiho vethmalachu achhhdho: gal morio vegal mſihheh. hoc eſt. Surgunt reges ter=ræ, & poteſtates eius, ſeu vt nũc paſſim dicunt, ſultaniæ eius, & conſilium ineunt, ſiue quęrunt in vnum aduerſus dominum, & aduerſus Meſſiam eius, vel Chriſtum eius.

& Exodi.xv. ܡܛܠ ܕܥܠܘ ܪ̈ܟܫܗ ܕܦܪܥܘܢ

ܘܡܪ̈ܟܒܬܗ ܘܦܪ̈ܫܘܗܝ ܒܓܘ ܝܡܐ. Metul dgalu rachshe dferaun vmarcbothe vfaroſauhi bgau iamo. hoc eſt. Quandoquidem ingreſſi ſunt celeres equi ipſius Pharaonis, & currus eius, & equites eius in medio mari, & reduxit ſuper eos dominus aquas maris, & filij Iſrael abierunt per ſiccum in medio maris. In ſupraſcriptis verbis notãda ſunt verba Rachshe, & Marcbothe, in quibus eſt. He. ſine pũcto, affixũ maſculini generis pronomẽ, indicãte. Nam in ſingulari & in plurali numero eaſdẽ retinent literas, & in equi quidẽ nomine Ris, Coph, Scin, Olaph. ܪܟܫܐ Rachſo, quippe celerem equum ſignificat, & in plurali additis pluralitatis indicibus pũctis, ſeu vnico cum Ris pũcto. ܪ̈ܟܫܐ Rachshe. ideſt equos, vocali o in e conuerſa, vt in pſalmo. lxxv. & lxxvi. Et hoc intelligendũ eſt ſine affixo pronomine. Cũ vero nota pronominis additur. He. ſcilicet, tunc Olaph abijcitur, & in eius locũ litera. He. ſine ſuperſcripto fœminini generis indice puncto ſubſtituitur, vt in hoc loco. Similiter etiam dicendum eſt de nomine. ܡܪܟܒܬܐ Marecbotho. quod currum, iunctam ve equis rhedã ſignificat, & in plurali literas nequaquam mutat, ſed pluralitatis additamentum puncti, pluralitatem quoq;

numeri

numeri nobis indicat, vt in pſalmo.xx.&.xxvi.hẽmus.
ܒܡܪܟܒܬܐ. Bmarecbotho.ideſt, in curribus, ſiue quadrigis, atq; vehiculis, in quo etiam vltimum Olaph abijcitur, cum præter pũctum pluralitatis, etiã litera .He. affixi pronominis nota ſine puncto addit̃, vt in hoc loco. Sequitur vero in ſuperius recitato Cantico Moyſis.

ܘܢܣܒܬ ܡܪܝܡ ܢܒܝܬܐ ܚܬܗ ܕܐܗܪܘܢ ܦܠܓܐ
ܒܐܝܕܗ ∴ ܘܢܦܩܝ ܟܠܗܝܢ ܢܫܐ ܒܬܪܗ
ܒܦܠܓܐ ܘܒܪܒܓܐ . ܘܡܥܢܝܐ ܗܘܬ ܠܗܝܢ
ܡܪܝܡ . Vnesbath mariam nbitho hhothe daharun flago bidhoho ∴ vanphaqui culhein neſcæ bathroho baflagæ vbarbigæ.vmagnio heuoth lhein mariã. hoc eſt. Et aſſumpſit Maria prophetiſſa ſoror ipſius Aarõ tympanum in manu ſua, & egreſſæ ſunt omnes mulieres poſt eam cum tympanis & choris. Et replicauit iſthęc illis maria. Cantemus domino &c. Ex ſuperius recenſitis verbis clariſſime ob oculos nobis poſita eſt, differentia hæc maſculini fœmininiq; generis, in vſu iſtius literæ .He. quãdo cum puncto nigro ſuperius impoſito fœmininum, aut quando ſine puncto maſculinum genus inſinuet, ſi diligẽter verba illa conſiderauerimus hhothe Aharun, ſcilicet ſoror ipſius Aharon, vbi affixum pronomẽ, ipſius, ad maſculum, & flago, bidho.ideſt tympanum in manu ſua, vbi etiam affixum pronomẽ, ſua, ad Mariam fœminam refert̃. Frequẽs hoc quoq; in pſalterio Antiocheno, Syriacoq;,

publicando apparebit, ac in cæteris quæ poſt hanc tra-
ditionem noſtram exercitationis gratia impreſſa erunt. Præterea illud quoq; ſciendum eſt, quod affixum pronomen iſtius literæ. He. cum maſculini generis eſt, profertur per e, quia ſub voce præcedentis Eſaiæ rapitur. Cum vero fœminini generis eſt, tunc raptum ſub præcedenti vocali Odom, profertur per o, vt in exemplis pauloante deſcriptis hhothe & bathro, & hoc fere catholicū eſt, in hac Syriaca lingua, ſi modo Iud, non præcedat ipſum. He. tunc enim licet. He. pronominis nota pūctum in vertice nigrū fœminini generis indicatiuum habeat, ſub præcedente tamen Eſaia rapitur, & ſecundum aliquorum opinionem profertur per e, vt apud prophetam Eſaiam capite. 42.
ܫܰܒܰܚܘ ܠܡܳܪܝܳܐ ܬܶܫܒܽܘܚܬܳܐ ܚܰܕܬܳܐ. ܬܶܫܒܽܘܚܬܶܗ
ܡܶܢ ܣܰܘܦܶܗ ܕܰܐܪܥܳܐ ܀ Scabahhu lmorio tesbuhhto hhdhato, tesbuhhthe men ſauphe darego, hoc eſt. Cantate domino canticum nouum, laus eius ab extremis finibus ipſius terræ. Quod ſi quiſpiam fortaſſe contenderit, non eſſe ſub tali voce capiendum, tunc modis omnibus per o proferendum erit, ac dicendum, men ſaupheiho darego. Et hic quoq; notanda eſt dictio in ſuperiori cantico Moyſis, flago, & flagæ, quia licet eadem ſit in ſingulari & plurali, cum eiſdem ſcilicet literis ſcripta, differentiæ tamen cauſa, duo illa puncta ſupra phe addita ſunt, vt pluralitatē inſinuent, vocalis attamen ſiue vocalitatis notę, Odom, in Eſaiam, o, videlicet in e, facta mutatione, quam in id genus nominibus Chaldæi ſemp & Syri facere cōſueuerūt, vt etiam in ſuperioribus dixiſſe putamus. Cæterum litera

iſta

iſta(vt dictum fuit)gutturalis eſt,cum nec dentibus,nec palato,nec lingua,ſed ſolo ſpiritu pronuncietur,ob quã cauſam,qui de literis Hebræorum,& præſertim qui cabaliſtica ſcripſerunt;ſpiritui illam eſſe conſecratã aſſerunt. & non modo facilem eſſe,ſed etiam naturalem, immo vero hanc ſolam pené omnium literarũ etiam in brutis reſpirantibus audiri affirmant, & quæ nimirum ſpiritum habent,dũ ſpiritum reddunt,literam hanc exprimunt, cum ſolo edatur ſpiritu. Hãc Hebræi, Chaldæi, Samaritani, Syri, Armeni, Græci, & Latini,& inter græcos qui Augaſiam, & Carthæam,ſiue vt aiunt temporibus iſtis Tzarcaſiã τῆσ μεγάλησ, ἰβηρίασ ἡ πρόσ πέρσασ ἐσί, Tis megalis iuirias hi pros perſas eſti. magnæ ſcilicet iberiæ(quæ inter Perſas eſt) incolunt. & Gorgi,& Iacobitæ,& Cophtitæ, & Virgilius quidam inſignis quondam Græcus Philoſophus,& magnus Tianæus Apolonius,& hi qui grammata quæ hieroglyphica vocantur ſcripſere,in ſuis alphabetis quintam in ordine literarum poſuerunt. Indi in primo, Macedones, Miſſij, Ruſſij, Dalmatę,ſuam huic reſpondentem literam in ſexto literarum numero habent. Perſę, Turcę, Tartari, Arabes, & Punici,& Maometani feré omnes literã huiuſce poteſtatis in antepenultima,vigeſima ſcilicet ſeptima ſui alphabeti ſede, collocarũt,tametſi etiã. He. in ſexto ordine poſſideant. Vuandali quoq; in vndecima ſui alphabeti numeratione literam Ed,reponũt,quæ licet pro e accipi poſſit,non tamen ſimpliciter e intelligitur,ſed ſimul e & c coniuncta elementa intelligenda ſunt. Iſtas numerorum obſeruationes hoc in loco recenſui,vt animum aduertãt, qui nedum pythagoricas verum etiam patrũ Hebręorum ſacras

in numeris

in numeris cōputationes, (& præcipue in illarum alphabeti Hebraici literarū obſeruatione, quæ in diuinis aliiſq; myſticis nominibus & ſacris inſertę ſunt) non ignorant, & oculos ad hanc vel maxime .He. literam conuertant. De qua, ſi quam excellens in antiquis patrum Hebræorū receptionibus ſemper habita, & quibus ſacris inſerta ſit. Et quid nam in illo magno mirificoq; Dei nomine, quod Græci Tetragrammaton, Hebræi vero Arbaha aotioth, quattuor ſcilicet literarum appellant, in quo bis reperitur, inſinuet. Et cum in nomine Abraham, & Annoſæ vxoris eius Sarhæ, ab omnipotenti Deo inſerta fuerit, quod nā archanum in ſe contineat. Quid ve ſit, quod aliqui literā ipſam Hebraicam, ex Daleth, & Iod, aliqui vero ad Chaldaicam eandē Syriacamq; reſpicientes, ex Vau, & Dolad, conſtare aſſerant. Et cum communi omnium opinione, quinarium numerum repręſentet, cur tamen cum vim & partes eius, ex quibus compoſita affirmatur, diligentius conſideramus, longe maiorem numeroſioremq; fœturā implicitam habere cognoſcimus, accuratius explicare voluerimus, quia proculdubio facultatem noſtram propoſitumq; ſuſcepti operis excedere videtur, in pręſentia pręter mittimus, & ad noſtrū Hebraicū. He. reuertimur. Quod (vt nonnulli aſſerunt) ſi in fine dictionis localis repertum fuerit, ſæpenumero aduerbij loci ad quem vel in quem vicem obtinet. Non ſecus atq; apud Gręcos terminationes ζε, ze, & δε, de, vt ἀθηνάζε, athinaze, ad Athenas, οἴκαδε, icade, domum vel ad domū. Sic ירשלימה Ieruſalaimah, ideſt ad Hieruſalem, & מצרימה mizraimah, ad Aegyptum. Tandē (vt finem huic Chaldaicę literę imponamus) ſi in fine dictionis,

dictionis ſuperadita cum Iud inueniatur, tunc fit diphton=gus, ei, & non profertur, aut ita vt vix prolatio eius digno=ſci queat, & rapitur in voce ſequẽtis Iud, vt in prima dictione pſalmi primi Dauid ܛܘܒܘܗܝ. Tubauhi. ideſt. Beatitudines eius, vt apud Græcos diphtongus epſylon iota profertur per i, & Thargum cœci in pſalterio Nebienſis epiſcopi טובוהי Tubohi, enunciat. Arabica ve=ro interpretatio. Tubi, ſine diphtongo protulit. Eſt præterea litera iſta duplex, eo modo quo ligari poteſt cum reli=quis, ſed vno dumtaxat modo cum præcedenti ſcilicet cũ ſequenti vero nequaquam, dextera quippe manu præcedentem amplectitur literam vt in hac dictione, ܐܠܗܐ Aloho. Icc irco qui ad hebræam literam reſpexerunt ex Iod & Daleth (vt dictum eſt) illam compoſuere, ex quibus oritur dictio יד iad, quæ manum ſignificat, qua cum præcedentes omnes vtrinq; ligabiles amplectitur literas.

ܘ ܘ. Vau etiam præter ea quæ in ſuperioribus dicta ſunt, litera duplex eſt, ligabilis ſcilicet cum præcedẽti, vt de litera. He. pauloante dictum fuit, poteſt tamẽ etiã cum ſequenti aliquando cõnecti, licet raro inueniatur. Et in principio dictionis, ſeu orationis reperta, quando non eſt radicalis, ſed adiectitia ſeu acceſſoria, tũc feré ſemper eſt copulatiua coniunctio, &, ac, q;, autẽ, non ſecus atq; apud Hebræos. Et non abſq; ratione dixi feré, quandoquidem nonnunquam ex luxu quodam, & loquendi vſu præpo=nitur, nec tamen tunc aliquid addit, immutat, variat ve, aut

copulat,vt videre fas erit in pſalterio Chaldaico, & alijs cãticis a nobis Deo annuente publicandis, & clare etiam cõſpici poteſt in pſalterio Indorum a Ioanne Potken iamdudum impreſſo. In quo totiés. Vua. additum cernitur, nihil tamen ad rombum facit,quo ad literæ ſcilicet pſalmographi intellectionem,ſed tantum ex vſu & linguæ illius conſuetudine additum reperitur. Q uod etiã frequẽs eſt in Syriaca & Chaldaica lingua,vt in oratione dominica in fine operis imprimẽda apparebit,in illis verbis,valolam olmin amin,hoc eſt,& in ſecula ſeculorum amen. Et Exodi cap. 20. & Deuteronomij. 5. vbi habemus. Ego ſum dominus deus tuus, qui eduxi te de terra ægypti,de domo ſeruitutis: vbi,tam in Hebraicis voluminibus,quam Græcis, & Latinis, & in Thargũ, ne dum a Daniele Bombergo, in Hebraicis, Chaldaiciſq; literis cõſumatiſſimo, & in imprimendis libris diligẽtiſſimo,iamdiu. Verum etiam a Monſtero docto illo Franciſcano,pauloante publicato, nulla in recitatis verbis copulæ nota,ſeu nullum Vau in capite alicuius dictionis additũ reperitur. In Syriaca tamẽ Chaldaicaq; interpretatione Vau eſt additum,nec tamen copulat,ſed ex luxu & loquẽdi vſu poſitum cõſpicitur,vt infra.

ܐܢܐ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟ ܕܐܦܩܬܟ ܡܢ ܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ
ܘܡܢ ܒܝܬܐ ܕܥܒܕܘܬܐ . ܠܐ ܢܗܘܘܢ ܠܟ ܐܠܗܐ
ܐܚܪܢܐ ܠܒܪ ܡܢܝ Eno morio aloho daphe iqthoch men arego dmizzrain vmen beitho dgabduto lo ieheui loch aloho ohharan lbar mini. ideſt. Ego dominus deus qui eduxi te de terra ægypti, & de domo ſerui

tutis. Non erit tibi deus alius præter a me. Vides hic additũ Vau ad præpoſitionem men, ideſt, & de domo ſeruitutis, quod Vau hoc loco ſuperfluum eſſe videtur, cũ nihil copulet, ſed tantum ex ſtilo atq; dicendi vſu additum eſſe videtur, liberauit enim illos dominus de ſeruitute ægyptiaca, & ait de domo ſeruitutis. Addunt quippe Hebræi, & Chaldæi in pluribus nomen domus, vt aliquando a nobis demonſtrabitur, vltra ea quæ a Monſtero in ſuis Chaldaicis præceptionibus tradita ſunt. Cæterum litera Vau & radicalis, & ſubſidiaria eſt, & vt aiunt magiſtri Hebræorum inter quos Habraham a Balmis in ſua grãmatica hebraica in quinq; tãtum nominibus radicalis inuenitur. In Chaldaicis vero traductionibus, aliẹ quam plures inueniuntur dictiones a Vau radicali incipientes, nec tamen pro copula accipitur, quandoquidẽ nec ſemper in principijs reperta, ſemper copulet, vt cõſpicere poſſumus in Hebræorum libris Leuitici, Numeri, Ioſue, Iudicum, Ruth, Samuelis, Regum, Eſdræ, Heſter, Ezechielis, & Ionæ prophetæ, qui a Vau litera incipiunt, nec tamen quicquam copulat. Cũ vero ſubſidiaria eſt quando copulatiua particula ſit, aut in principio poſita futurum verbi in præteritum, & econtra conuertat, aut quando in fine verbi locata tertiam perſonã & in imperatiuo quando etiã idem ſignificet, videndi ſunt Hebrẹorum, & Chaldẹorũ grãmatici. Et præter id quod ſexta eſt alphabeti litera, ſextam quoq; ſacram numerationem reprẹſentat. Quãti in ſacris habita ſit, qui cognoſcere cupit, legat eos qui ſex diebus mundum conditũ fuiſſe aſſerunt, & illius numeri cauſas ſcrutantur. Litera prẹterea iſta Hebræorum, quia nihil ſecũ exterius admittit, neq; a ſeipſa

 prominet,

prominet,ſed in ſeſe cõſtans,atq; ſufficiẽs,ſimplex & ſeipſa contenta nullius indiga ſed abſoluta integra atq; perfecta mundi columna nominata eſt. Quod multo magis in Chaldaico Vau conſpici poteſt,cum orbis ſit in ſe reuolutus, atq; (vt de aipiun Armenico dictum fuit) reflexus, principio & fine carẽs. Iccirco etiam perfectorum primus euaſit numerus. Verum iſta miſſa facientes,ad ſequentem literam explicandam deſcendamus.

¶.ܙ.ܙ.Zain etiam ipſa litera radicalis eſt & duplex, quia ligabilis eſt, ſed vt ſiniſtram præcedentis literæ manum,dextera tãtum ſua complectatur, læua vero arma teneat. Zain quippe arma ſignificat. In ſeptima literarũ numeratione apud Hebręos,& Chaldęos reperitur,& quãuis duplex dicta ſit,alia tamen ratione non incomplexarũ, ſed in ſimplicium literarum numero poſita eſt. Quandoquidem ab Olaph,ad vſq; Iud,ſingulares literæ ſimplicẽ quoq; numerum,& nouem vnitates inſinuant, a Iud vero ad reliquas literas alius & nouus numerorum naſcitur ordo,qui etiam in ſacris celebratur numerationibus. Quonam modo litera iſta cum reliquis aliarum linguarum cõueniat literis,& quoto in illarum alphabetis numero repetiatur,& quas in ſe virtute literas contineat, quia ſupra dixiſſe credimus,in pręſentia aliter non repetemus,ſed ad illius prolationem inſinuãdam calamum vertemus. Leniter quidẽ Zain proferri debet,ita vt inter Somchath, & Zzode,& Scin,differẽtia prolationis cognoſcatur, vt etiam de Zita,& alijs ſibillantibus Gręcorum literis dictum fuit,nõ autem(vt quidam ſolent)forti duro ac vehementi impetu,

ſed molli & obtuſo litera iſta enunciãda eſt ſibilo, vt paſſim noſtris temporibus Virgilianam, in primo æneidos, inuocationem, pronunciari audimus.

Muſa mihi cauſas memora quo numine læſo.

Non enim literæ.s.integrum perfectumq;, ſed obtuſum in hoc carmine ſibilum audiuimus, quinetiam lenem ſonum qualem græci in literæ Zita prolatione requirunt. Quã etiam literam duplicem eſſe aſſerunt, conſtareq; (vt in ſuperioribus, cum de græcorum cõſonantibus tractaretur, declarauimus)ex.s.&.d.affirmant. Quod etiam de Zain Hebraica atq; Chaldaica litera intelligẽdũ eſſe, grãmatici aſſeuerant, & obſeruatũ a maioribus noſtris, videmus inter cætera, in nomine vnius prophetæ, quẽ Hebræi, Syri, & Chaldæi per Ain, Zain, Res, & Aleph, ſcribunt. Ezrãq; vocant, ipſi vero nõ per Zain, ſed per.s.&.d.literas, illi virtute implicitas enunciant, ac ſcribunt. Eſdram dicentes. Et hic ſemel etiam te cãdide lector admonitũ eſſe volo, quod literam Ain, in hac noſtra traditione, aliquando per vocalem ſimplicem, aliquando vero per literam.g.maiorũ veſtigia ſequentes, expreſſimus, qui Eſdram per.e.Gomorã per.g. & illa in quibus Ain reperitur, ſimili modo & ſcripſerunt, & protulerunt. Proinde etiam in huius literæ expreſſione vario modo maiores noſtros vſos fuiſſe reperimus. Et vt de Chaldæis loquamur, ipſi quoq; inter cæteras Hebraicas literas, quas peculiari quadam cõmutatione in alias nonnunquam transferre ſolent, Zain in Dolad quandoq; mutant. Nam quod Hebræi זרע Zara, hoc eſt, ſemen, per Zain, Res, & Ain, etiam Chaldæi, & Arabes, Zara, appellãt, & cum eiſdem literis ſcribunt. In vno tamẽ pſalterij

pſalterij loco in Thargum Ioſeph cœci a Nebienſi epiſco po, literis Hebraicis edito, ĩ pſalmo ſcilicet. 22. reperimus Daleth loco Zain poſitum, vbi dicit. Qui timetis deum laudate coram eo, כל־דרעיא col daraia, omne ſemẽ Iacob, afferat honorem ei. Horreat ab illo כל־זרעא col zaraa, omne ſemen Iſrael. Et in alijs quoq; dictionibus id obſeruatũ eſſe a Chaldæis animaduertimus, de quibus ſi oportunũ viſum fuerit mentionem faciemus. Indi pro Zain, Ita Græcum, & latinam aſpirationis notam habẽt. Quam ſi recte meminimus in ſuperioribus cũ de. He. litera tractaremus, ſpiritui conſecratam eſſe diximus, nec ab re, quandoquidẽ illam (vt Priſcianus Cęſarienſis refert) & Gręci antiquiſſimi, ſimiliter & Latini, in verſu ſcribere conſueuerant, nunc autem diuiſerunt, & craſſum, ac lenem ſpiritũ ex illius partibus inſinuant. Et dexteram quidem partem ſupra literam ponentes pſilen notam habẽt, quam Remnius Palęmon, exilem vocat. Grillus vero ad Virgilium de accẽtibus ſcribens lenem nominat. Siniſtram vero contrarię illi aſpirationis Daſiam, quam Grillus flatilem vocat. Quam igit leni aura, tenuiq; flatu dulciter aſpiret, & quam craſſo vehementi, ſeueroq; ſpiritu in ſacris & myſticis ſignificationibus hęc ſpiritui dicata litera perflet, videant qui cabaliſtica curant. Cæterum etiam Indis Zita acceſſoria etiam ſiue additicia, atq; ſeruilis litera eſt. Nam ſæpenumero & in principio, & in medio, compoſitę dictionis addita reperitur, & relatiui, qui, quę, quod, vicẽ obtinet, vt patere facile poteſt, ex primo Dauid pſalmo, in dictione, Vuazaikoma. ideſt, & qui non ſtetit. Vua quippe prima litera copula eſt, vt in litera Vau, ſupra dictũ fuit, & Za, ſecũda relatiui nota qui,

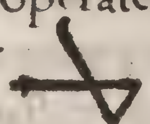
& I, tertia

& I tertia, quæ ex A tertia decima in ordine literarum, & Sads tertię ſcilicet ſtantię in i longum mutata eſt, negatio⸗nis nota eſt, nō, & koma, verbum ſtetit, & totum ſimul no⸗mē compoſitum, cumpactumq; dicit. Vuazaikoma, ideſt. & qui non ſtetit. Apium prętera claudium (vt interim etiā aliquid de hac litera referamus) Zita literā odio habuiſſe inuenimus: quod ſcilicet dum exprimitur mortui dentes imitetur. Et inde forte fortuna prouerbium exortum fuiſſe quidam arbitrati ſunt, vt in illos quibus ſorte ex vrna Zita contigiſſet, veluti infortunatos, & minus ad rem aptos, Iſſa acclamaretur, & proinde in ſortibus in auſpicata litera ha⸗bita fuit. A noſtris primum in dictionibus tantummodo gręcis ponebatur, quāuis (vt ait Priſcianus) veteres in mul tis illam mutauerint, & cum pro. ſſ. coniunctis acciperetur s vel d poſuerūt. Maſſa pro μᾶζα, Maza, Sethus pro ζῦθος, zithos, dicentes; & Medentius, pro Mezentius.

¶. ܚܝܬ . ܚ. Hheth, quoque aſpiratio fortis eſt, & itēr radicales, & in vocalium numero cenſenda, de qua prętēr ea quæ ſuperius dicta fuerunt, hic quoq;, te ſemel admonitū lector amice volo, quod ſi in libro noſtro duo hh, duas ſcilicet aſpirationis notas, videris in mediate ſequē tes, illas confeſtim ibidem pro hac litera poſitas fuiſſe intel⸗ligas, nec enim placuit pro ea, vt quidam faciunt, c & h, pō nere, quandoquidem literę illę non fortem aſpirationem, ſed bleſum & craſſum ſonum efficiant, ac linguę motum exigant, vt in litera. X. chi, gręcorum conſonante dictum fuit. Pręterea vt omnes grāmatici aſſeuerant, litera iſta gut⸗turalis eſt, & domicilium (vt Ioānis Reuclim verbis vtar)

in pręcordijs

in prȩcordijs poſſidet, quam ſi voluiſſem per Caph, pro= nunciare profecto iam nõ gutturis illam, ſed palati literam indicaſſem. Vt igitur fortem aſpirationem intelligeres ge= minam aſpirationis notam addidi, nec tamen pronuncia= tionis illius inſtrumentum mutaui. Litera iſta licet cum in medio eſt vtrinq; ligari queat, dextra prȩcedentem, lȩua ve ro ſequentem literam amplectitur, poteſt nihilominus & incohare & terminare dictiones. Octauam etiam ſibi nu= merationem vendicat, quam הוד hod, ideſt decus, ſiue lau= dem & gloriam, qui cabaliſtica ſcribunt appellauerunt. Vitam vero ſignificare hheth, qui hebraica non ignorant, intelligere poſſunt. Proinde Mathematici, & Aſtrologi, octauam domum mortis, & finis vitȩ ſignificatricem dixe= runt. Conſtare illam ex Daleth, & Vau, qui de Hebrȩorũ literis ſcripſerunt aſſeuerãt. Quid vero vltra octauam di= menſionem, per quartam nimirũ, quȩ per Daleth, & ſextã quȩ per Vau exprimitur, ac decimam quȩ ex complexis inuicem literis reſultat, inſinuet, breuitati cõſulentes in prȩ= ſentia declarare prȩtermittimus. Ex duobus tamen Iodin, Chaldæorum hheth conſtare, & ſuas cum ſeparatas, tum ſimul iunctas habere numerationes manifeſtum eſt. Idq; non vacare a latenti in ſacris adytis myſterio, nec dum ab omnibus intellecto, exiſtimandum eſt. Proinde his qui ta= les numerationes curioſe ſectantur iſthȩc (ad Teth literã properãtes) diligentius perſcrutanda relinquimus.

¶ . ꝣ. Teth quoque radicalis litera eſt, & ea ratione duplex appellari poteſt, quia cum præcedẽti & ſequenti ligari valet, nam & in principio, & in medio, ac etiam

ac etiam in fine dictionis reperitur. Præterea in alphabeto vltima eſt inter literas vnitatem ſignificantes, &. T. latinam (vt dictum fuit) literam repręſentat, quam Cicero non ab re literam inſuauiſſimam appellauit, quod vitæ vltimum mortemq; ſignificet, quod & de Thita Græco Volateranus Perſius intellexit cum ait in Satyra quarta.

Et potis eſt vitium mortis pręfigere theta. vel

Et potis eſt nigrum vitio pręfigere theta.

Domitianus nouitate quadã ſigni, cũ in exercitu quẽpiã interfici voluiſſet, coram percuſore naſum emungebat, vt per hoc aliquem morti obnoxium eſſe intelligeret, & carnificis officio fungeretur, quod Martialis inſinuat dicens.

Noſti mortiferum quęſtoris Caſtrice ſignum.
Eſt operępretium diſcere theta nouum.
Exprimeret quotiens rorantem frigore naſum.
Lætalem iuguli iuſſerat eſſe notam.
Turpis ab inuiſo pendebat ſtiria naſo.
Cum flaret madida fauce december atrox.
Collegæ tenuere manus, quid plura requiris?
Emungi miſero Caſtrice non licuit.

Thau vero abſolutionis ſignum eſt, & ſalutaris nota apud Ezechielem nono. Et ſigna Thau ſuper frontes virorum gementium, de qua litera Auſonius meminit dicens.

Scire volo catalecta legens quid ſignificet Thau.

Virgilius vero in catalecto carmine Thau gallicum appellat inquiens Thau gallicum imminet ipſemet male illiſit, pro cruce intelligens, quia galli crucem ad. T. literæ ſimilitudinem erigere ſolent. Et licet Teth litera, mortem ſignificet, per eam tamen haud ab re boni nomen, tam ab

Hebræis טוב Tob,vel Tou, quam à Chaldęis & Syris, per eãdem literam ſcribitur ܛܳܒܳܐ Tobo. & Moyſes in libro Geneſeos, Vidit inquit Deus omne quod fecerat,& ecce טוב מוד Tou meod,bonum valde. Qui hebraicarum literarum ſecreta rimantur per Tou,vitam, per Meod,mortem, interpretantur. Multi quippe non naſci longe melius cenſuerunt,aut quam citiſſime aboleri, intelligentes,vita hac caduca,miſera,& erumnarum plena,longe meliorem eſſe mortem,quandoquidem nec hic permanentem habeamus ciuitatem,ſed futuram inquirimus,dixit ille qui archana Dei vidit,quæ non licet homini loqui, & cupiebat diſſolui,ac eſſe cum Chriſto, qui regnum ſuum dixerat,non eſſe de hoc mũdo. Quod ethnici quoq; nõ pauci conſideraſſe credendum eſt. Qui mortem vita gratiorẽ habuerunt,& ad eam læto animo confugierunt,quã (vt Cicero inquit)ſapientes nunquam inuiti, ſæpe vero fortes libenter apetierunt,quorum copioſam multitudinẽ, ſi per nomina recenſere vellem,longa profecto nimiũ noſtra hæc traditio foret. Proinde & Cleombroti odium, & Socratis cicutam,& aliorum varia ad mortem prouocandam(vt ſic dicam)armorum genera, ita prætereunda duximus,vt illud nihilominus obiter dicamus, Geomãticos, Mathematicoſq;,& Aſtrologos,ad hoc fortaſſe reſpexiſſe cum octauam domum,quam Hhet litera, quam vitam ſignificare diximus,in ſua numeratione poſſidet,malam eſſe & nequaquam aſcendens aſpicere,ſed domicilium eſſe timoris,interfectionis mortis,& finis vitæ. Nonã vero, quã Teth occupat,ècontra bonam, & in ea gaudere ſolem,&

trino

trino aſpectu aſcendens aſpicere, domumq; eſſe ſcientię & fidei, ac religionis, & lõgæ vitæ. Et quid rogo hac vita miſerius, quæ in octaua cõſiſtit? quid vero homini morte melius eſſe poteſt? quæ & ſi terribilium omnium ſit maximũ, omnibus tamen mortalibus debita eſt, Βρωτοῖσ ἅπασιν καθανεῖν ὀφίλεται, Vrotis apaſin kathagnin ophilatæ. Fato inquit omnibus hominibus mori datũ eſt. Et cum id ineuitabile omnino ſit, & nox ꝑpetua vna mortalibus ſit dormienda. His nimirum qui à domino minime excitantur à ſomno. Et qui nam profecto melius excitantur, quam qui octauã Hheth domum (quã vitæ diximus) ſed morti ab illis dicatam, ſpernentes. Nonam hanc mortifero theta inſignitam, gaudio, lætitia, fœlicitateq; perpetua refertam, fœlices perpetuo cum cœli fœlicibus habitaturi ciuibus ſemper conſiderantes, amplexantur & ingrediunt̃. Quã dilecta enim (ait propheta.) tabernacula tua domine virtutũ, concupiſcit & deficit anima mea in atria domini. Quam bene in hac domo gaudet ſol ille iuſtitiæ, qui ex virgine natus eſt, Chriſtus Deus noſter, cũ trino aſpectu fideles ſuos in cœlum aſcendens, & iam ad dexteram patris, in vnitate ſancti ſpiritus ſedens, Trinitatis deificę contemplatores, ſapiẽtes, fide plenos, atq; religionis obſeruatores, longę vitę, perpetuęq;, quæ in Chriſto eſt, qui dixit. Ego ſum via veritas & vita, amatores, atq; huiuſce literę (Solonis more) dum in hac vita peregrinantur memores, perituri luxus mundi cõtemptores, & beatam illam vitam affectantes, efficit. Conſtare hanc literam Hebręorum magiſtri, qui de huiuſmodi literis tractauerunt, alij ex Caph, & Vau, alij ex Caph, & Zain. Proinde varias eidem numerationum intelligentias

 tribuunt,

tribuunt. Chaldæorum Teth, ex Olaph, & Hheth, aut ex
Zzode, & Vau, conſtat, quarum prima & octaua coniun
cta numeratio, nonam conficiunt, vltimam vnitatum di-
uinarum, quas decima confeſtim in eadē numeratione cō-
ſequitur. Aut ex ſexta & nonageſima & nona, vt totum cō
poſitum in ſui ſtatus numeratione capiatur, quarum omni
um numerationes non ſunt ſpernendæ. Poſſumus & ex
Arabica. ط . Te. ſextadecima in ordine litera, non parui
pendēdas numerationes elicere, cū ex Eliph, & Chieph,
ex prima ſcilicet & vigeſima, aut ex Lam, & Chieph, ex tri
geſima ſcilicet & vigeſima numeratione cōſtare probetur,
vt ſit quinquagenarius iubileus numerus, his qui recte, ac
ſancte, vita in hoc mundo peracta, ad fœlices ab eo beato-
rum poſt mortem ſedes in cœlis tranſeūt. At vt nec ſic græ
corum elementorum rationes myſticaſq; computationes
prætermittamus. Nonne ſi integrum Thita, in partes ſeca-
ueris, ex quibus conſtare videtur, vel ex quo partes aliæ eli
ciūtur, multa latere fateri cogemur archanorum myſteria.
Nam præter quam quod ex hac litera tres conſtant accen
tus. Ex ſuperiori ſcilicet ſemicirculo, circunflexus, ex infe-
riori, breuis vocalis nota, ex media, quæ κατὰ διάμετρον, kata
diametron, per diametrum linea tranſit, longus. Aut ſi alio
etiam myſtico ſenſu, aliter ſecare partiriq; ipſum Thita, pla
cet. Exempta imprimis media illa linea, quæ diametri ſeu
dimetientis & diuiſoris locum obtinet, perfectus remane-
bit in ſe cōtractus orbicularis circulus, quē ſi dextrorſum
ſiniſtrorſumq; diſſectum conſideraueris, craſſum ſpiritū,
daſiam ſcilicet, aſpirationis notam, ex ſiniſtro, flatilem vero
ſpiritum, & auram lenē, quę ſuper aquas feratur, ex dextro,

corporis

corporis & animę in vna ſeruatoris noſtri aſſumpta humanitate inſeparabilem diuinitatis in trinitate copulam facilime conſiderabis. Indorum quoq; ipſum hoc elementum non ſine myſterio conſtat, cum triplici conflatũ radio cernatur. Qui ſané omnes ex vno veluti medio axe (vario licet modo) pendere videntur, ita vt, qui medius conſiſtit, ad perpendiculum firmatus appareat, qui vero hinc atq; inde dextro ſcilicet atqꝫ ſiniſtro latere, incuruo ſuo, atq; in fornicis modũ ſinuoſo, arcuatoqꝫ reflexu, columnam in meditulio, quaſi ſemicirculi ad ſtantem, & tãquam alterũ Athlãtem, conuexum cœli circulum humeris ſuſtentantem, ambire quodammodo, & inuerſum Hebraicum ܫ Scin, repręſentare videntur. Quæ omnia abdita quædam omnino & pęnitus archana indiuiduę trinitatis, beatorumqꝫ ſpirituum repromiſſę fœlicitatis myſteria innuere ſuſpicanda ſunt, vt in litera Scin, fortaſſe videbimus. Præterea litera iſta Teth, vna eſt ex literis quæ linguæ adpulſum in ſuæ prolationis expreſſione vel maxime requirit, & intra dictionum medullas inſcita, ſubſtantifica eſſe dicitur, & iccirco inter radicales (vt dictum eſt) ſibi nomẽ vendicauit, & quamquã vltima ſingularium numerationum ſit, incohat tamẽ tertiã literarũ combinationem ſeu connexionem quã Iod finit.

¶ ܝ .ܝ. Iud igitur ſiue Iod litera, vt Hebræorum more proferatur, inter radicales ita numeratur, vt etiã ſeruilis eſſe queat, in fine quippe verbi affixa tertiam futuri temporis perſonã inſinuat, vt Deuteronomii. v. vbi hẽmus. Nõ erit tibi deus alienus. Chaldaice ibi ſcrbit.

ܠܐ ܢܗܘܐ ܠܟ ܐܠܗܐ ܐܚܪܢܐ. Lo iheui loch aloho ohharan. hoc eſt. Non erit tibi deus alienus, & hic notandum eſt verbum iheui . ideſt erit, & in pſalmo ſecundo . Et iter impiorum ܬܐܒܕܝ. Tibdai. ideſt peribit. In quo animaduertenda eſt, atq; notāda litera Thau, quia eſt ex literis ethan , & Iud in fine poſitum indicat quod dictum eſt. In fine dictionis additum loco pronominis primæ perſonę ſuccedit, videlicet. Me mihi meus mea meū, vt in eodē pſalmo ſecūdo ܐܢܐ ܐܩܝܡܬ ܡܠܟܝ ܥܠ ܨܗܝܘܢ ܛܘܪܐ ܕܩܘܕܫܝ. Eno aquimth malchi gal zzheiun turo dqudſi. ideſt. Ego ponam vel poſui regem meum ſuper ſion montem ſanctū meū. & pſalmo. iiii. ܟܕ ܩܪܝܬܟ ܥܢܝܬܢܝ. Cad krithoch gnaitoni. hoc eſt. Quando vocaui te exaudiſti me, vel reſpōdiſti mihi , & in alijs quamplurimis pſalmis. Quomodo autem Iod in verbis vſui eſſe poſſit, tam Hebræis, quam Chaldæis, & quomodo adiectiua & abſtracta etiam nomina faciat, & quid in ipſis verbis operetur, quando poſt primam & intra dictionis limites repertū fuerit, ac verbale nomen efficiat, & quomodo poſt literam ſecundam participium cōſtituat, aut qua ratione ſæpe ſcribatur & non proferatur, ſiue in diphthōgo, ſiue etiam ſine diphthōgo, & alia multa cū in verbis , tum in nominibus, iſtius literæ officia, & mutuā cum Oleph, in quieſcentibus

cōmutationē

commutationem, in aliud tempus explicandum relinquimus. Decima pterea litera eſt alphabeti Hebraici & Chaldaici, & paruo hoc elemẽto, atq; impartibili (vt ſic dicam) punctulo, denarium numerum indicant, & decimæ numerationis principium faciunt. Et auctores qui literarum Hebraicarum formas, numerationes & myſtica in eis latentia ſenſa explicant, magna in hac litera Iod, in eſſe aſſeuerant, illamq; tanquam alterum chaos, & primam ὕλην, ylin omnium numerationum, & principium exhibent: prægnantemq; eſſe contendunt, & prolificam, cum tamẽ puncti locum obtineat, & impartibilis ferè ſit, parua quidẽ viſu, ſed magna effectu, vt non ab re ineffabile illud Dei nomen, Iehouah, quod Tetragrammaton appellant, ab illa incohare voluerit, & Seruator noſter Ieſus, nomẽ ſuum ab eadem auſpicatus ſit, cuius typum gerebat ille, de quo dixit annoſa mater, riſum fecit mihi dominus, à cuius matris nomine (vt ſupra tactum fuit) quod cum adhuc ſterilis eſſet: atq; in fœcunda Sarai erat, omnipotens deus, fœcundam illã atq; prolificã eſſe volens, Iod literam auferens, Sarah, inquit nomen eius erit, auferẽſq; ab eo Iod, primam ipſius ineffabilis nominis literam quæ denarium indicat, & ſecũdam eiuſdem nominis. He. ſcilicet quæ quinarium, dimidium denarij numerum oſtendit, ſuſtituens filio præſtituit, atq; quod vni abſtulit, alteri conceſſit, nec tamẽ vllum eorum, virtute literarum ſui nominis expertem eſſe voluit, ſed nec cõiugem illius (de quo mentionẽ fecimus) Abrahã, cum quo cum Berith, pactum ſcilicet, atq; fœdus ſuũ omnipotens deus, initurus eſſet, atq; producturus ingentem magnam, patremq; multarum gentium eſſe facturus, partẽ

decimæ

decimæ ab vxore ablatam,illius nomini ſubintulit dicens. Ecce ego pactum meum tecum, & eris pater multitudinis gentium,& non vocabitur vltra nomē tuum Abram , ſed erit nomen tuum Abraham,quoniam patrem multarum gentium conſtitui te . Ecce quātum illa quinta numeratio intulerit Abrahæ,ingentem nimirum in lumbis eius geni-talem virtutē, plurimam in vxoris eius vmbilico , in prole gignenda fœcunditatem , & in vtriſq; riſum , in altero ta-men cordis,in altera vero oris,decimaq; iſta numeratio in marito & in vxore ꝑfecta eſt. De qua quidē decima iſtius Iod,numeratione innumeræ cū procedere valeāt nume-rationes,& ex eis myſteria penè infinita coniectentur , qui de hac re loquntur,ſi ea recenſere voluerimus , volumine opus fuerit non introductione,iccirco de eadem finem fa ciemus.Illud tamen intactum non prętermittentes , quod de hac decima Mathematici loquūtur , atq; Geomantici; qui decimam domum fortē eſſe aſſeuerant , cuius principi um in meridiano conſtituitur,nominaturq; angulus cœli & cardo,ac cuſpis meridiei,& eſt è regione anguli noctis & eſt domus regia,imperij,ſublimitatis,exaltatiōis, nobili-tatis,honoris,& bonę famę,aſpicitq; aſcēdens quarto aſpe ctu . Et quid rogo hoc melius in Abrahā,& in vxore cō-uenit,quam id quod de hac domo iſti aſſeuerant. Videbat̃ quippe deus (ſi fas eſt dicere) imperfectam quandam ini-micitiam cum illis exercere , cum tanti temporis ſterilitate mulctaſſet,tamen quia decima regia eſt , & ad regē ſpectat ſublimare & exaltare,ecce quod Rex omnipotens: & ma-ritum, & vxorem,iam penè decrepitos,quali dignitate de-corauerit,cum illum multarum gentium patrē , hāc prole

fœcundam

fœcundam effecerit. Sed nimium vagamur, metaſq; egredimur, dum literæ iſtius vim conſideramus. Inter duplices quoq; numerari poteſt, cum vtrinq; ligari queat, nam cū in medio eſt præcedentem & ſequentem literam dextra lęuaq; complectitur manu, ſi modo ex his literis fuerint, quę ligari ante retroq; valeant.

ܩܘܦ. ܟܘ. Coph litera (præter ea quæ de illa iam dicta ſunt) ſeruilis eſt, ſicuti & Caph apud Hebræos & eodē fere officio fungitur. Quippe quæ in principio verbi addita, infinitiuum & gerūdium inſinuat, vt de literis baclem, in Hebraicis traditionibus habetur. In fine vero denotat pronomen tuus tua tuum, tibi te, & ſemper profertur cum Odom, ſcilicet per och, ſi modo nō præcedat vocalis litera Iud, quia tunc profertur, aut per Odom, aut per Ishhaq, per o, videlicet, aut per i, och, nimirū, & ich, exempla paſſim obuia erūt in pſalterio, & pro prẹſentis loci traditione, ī pſalmo. 5. vbi nos dicimus. Quoniā ad te orabo domine. Chaldaice. ܡܛܠ ܕܠܘܬܟ ܡܨܠܐ ܐܢܐ Metul daluathoch mazzle eno. propter quod ad te orabo, vel orans ero ego. ibidem. Et in mane aſtabo ܘܐܬܚܙܐ ܠܟ. Vethhhze loch. Et contemplabor te, vel & apparebo tibi. Et paulopoſt ܢܚܕܘܢ ܒܟ ܟܠ ܕܡܣܒܪܝܢ ܒܟ. Nehhdhun boch, damſabrin boch. Lętabuntur in te omnes qui ſperant in te. Et interpoſita linea, vbi dicimus. Et gloriabuntur in te omnes qui diligūt

nomen tuũ. ܢܬܓܐܣܢܘܢ ܒܟ ܟܠ ܪܚܡܝ ܫܡܟ܀ Nethgaſnun boch cul rohhmai ſmoch. Fortificabuntur, ſeu roborabuntur in te omnes amatores nominis tui. Et in eodem pſalmo paulo ſupra, vbi dicimus. Neque permanebunt inſipientes, ſeu qui ſe laudant, & cũ iactantia ſe inſolentius efferũt. ܩܕܡ ܥܝܢܝܟ. Qudhom vel Kdhom gainaic. Ante oculos tuos, vel in cõſpectu oculorũ tuorũ. Et Deuteronomii. v. ܐܢܐ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟ. Eno morio alohoch. Ego dominus deus tuus. Et hic aduertendum eſt, quod quãdo maſculini eſt generis, ſemper profertur per och, niſi vt pauloante dictum fuit. Cũ vero eſt fœminini generis, tunc habet Eſaiã, & effertur ſeu enũciatur, per ech, vt Lucæ. 1. ܫܠܡ ܠܟܝ ܡܪܝܡ. Slam lec Mariam. Pax tibi Maria. Et hic quoque obiter animaduertendum eſt, quod cum fœmininum eſt referens genus, tũc illi ſæpenumero ſuperadditur Iud, vt hic vides, & nihilominus, haudquaquam profertur, tametſi ſcriptum appareat, neq; enim dicimus. Slamlechi, ſed Slamlech, vt etiã ibidẽ. Dominus. ܥܡܟܝ. Gamech. non gamechi, ideſt, Tecum, & ibidẽ. Benedictus fructus. ܕܒܟܪܣܟܝ Dabcharſech ideſt. ventris tui, vel qui in ventre tuo, o Maria. Cum vero pro

pro hominis ventre accipitur, tunc per Odom profertur. vt in pſalmo. 132. in quo habemus. Iurauit dominus Dauid veritatem, & non fruſtrabitur eũ, vel non auertet ab ea. ܕܡܢ ܦܐܪܐ ܟܪܣܟ ܐܘܬܒ ܥܠ ܟܘܪܣܝܟ ܀ ܐܢ ܢܛܪܘܢ ܒܢܝܟ ܩܝܡܝ. Dmen phirai carſoch auteb gal curſioch ⁘ an netrun bnaic quoimi vel kiomi. De fructu ventris tui ponam ſuper ſedẽ tuã, ſi cuſtodierint filij tui pactum meum. In hoc quoq; loco notanda eſt metatheſis Dolad, articuli genitiui caſus, nam additur ad præpoſitionem men, cũ tamen ſeruiat genitiuo carſoch. ideſt, ventris tui, alia's enĩ dicere deberet, dcarſoch, & hæc metatheſis per ſæpe fit. Præterea etiam hic obſeruã=dæ ſunt in primis carſoch, quia ad Dauid ventrem refertur iccirco per och, prolatũ eſt. Similiter & curſioch, pro eo quod ſupra dictum fuit Coph, in fine additũ, quando ma=ſculini generis pronomen inſinuat, proferendum eſſe per och, ſi modo non præcedat Iud, quia tunc & per Ishhaq, vt in exemplo ibidem poſito, & in tertia hic notãda dictio=ne bnaich. Et p̧ Odom, vt in præſenti dictione curſioch. Nam pro Sede, Throno, ſiue etiam Solio. Chaldæi hñt. ܟܘܪܣܝܐ. Curſio. vt in pſamo. xi. ܡܪܝܐ ܒܫܡܝܐ ܟܘܪܣܝܗ. Morio baſmaio curſihe. Dominus in cœlo ſedes eius. & in pſalmo. ix. & in alijs multis pſalmiſtę locis. Cæterum quãdo Caph, apud Hebræos, ſit pro ad=uerbio ſimilitudinis, ſicut, quemadmodũ, veluti, inſtar, ferè, & pro id genus alijs, aut exiſtimationis, & coniecturę, aut

verificationis, videdi ſunt, tam veteres, quam noſtri tempo-
ris diligentiſſimi grammatici, qui de Hebræorum præce-
ptionibus ſcripſerunt. Chaldaicum Coph, vtrunq; He-
braicum Caph, in ſe continet, capitale, ſcilicet (quod aiũt)
& finale. Quandoquidem caput iſtius ab Hebræo capi-
tali, & finis à finali, nihil omnino diſcrepet. Ligabilis præ-
terea litera eſt, nam principium; & cum præcedẽti, & cum
ſequenti ligari poteſt, finis vero præcedentem dumtaxat li-
teram amplectitur. De eius prolatione, ac de eiuſdem cum
aliarum diuerſi generis linguarum literis conformatione,
& varia illius cũ rubri coloris puncto enunciatione, quia
in ſuperioribus à nobis abunde ſatis dictum fuiſſe arbitra-
mur. Iccirco ad alia eius officia diſcernẽda trãſitũ faciẽtes,
numerationes illius nõ ꝑtermittẽdas duximus. Vndecima
licet in numero literarũ alphabeti ſita ſit, & prima poſt de-
cimam conſpiciatur, duplicatum tamen denarium nume
rum: vigeſimam ſcilicet numerationem, tam Hebręis quã
Chaldęis, Syris, & Gręcis, inſinuat. Initium pręterea eſt,
quartę connexionis literarum primi modi, & finis alterius
quartę ſecundi modi, cuius etiam caput ſemicirculi dextri,
ac lunę faciem reddit, vt non ab re à latinis dictum fuiſſe ar
bitrer. c. literam inuerſam Hebręorum, ſcilicet Chaldęo-
rumq; more ſcriptam, fœminam reprę ſentare, & caiam ſi-
gnificare. Quę itidem mutato ordine, inuerſis nimirum
cornibus, Chaldeę, Hebreęq; oppoſitis conſtituta, maſcu
lum, ſcilicet Solem, in ſacris ac myſticis ſenſibus deſignare
valet. Et. c. ſanè latinũ, Caium, vel Gaium, ſignificare, ex
Probi, & Quintiliani, & aliorum grammaticorum ſcrip-
tis traditionibus manifeſtum eſt. Cęterũ vndecima iſta nu-
meratio

meratio in cœli domibus cõſtituẽdis, apud Aſtronomos bona ſemper habita eſt, in qua Iouem aiunt, gaudere, & aſcendens Sextili (verę ſcilicet atq; patentis amicitię) aſpe=ctu conſpicere, & illam fortunę amicorum, & ſpei proſpe=rę domum appellare conſueuerunt, vt non ab re etiã hinc conſiderare poſſimus, quod quinto die ſummus ille omni um conditor deus duo luminaria magna fecerit, quorum alterum quod nocti pręeſſet ab alio lumen mutuaretur. Repãdum quippe ſinum, apertis vndiq; cornibus, Soli, lumen ſuum impartiri minime neganti, oſtendit. Et ſextam ſuſpitiens aduenientem, ad vndecimam cõſtituendam nu=merationem, non refugit. In qua homo creatus eſt. maſcu=lum enim & fœminã creauit eos. vt mutuo amplexu, mu=tuis coniunctionibus, mutuoq; amore cõiuncti, fœcũda prole multiplicati, replerent terram. Proinde etiam qui de literis Hebraicis atq; Chaldaicis tractauerunt, Coph, ſeu Caph. in Lamed. & Mim. intrare aſſeuerãt. vt ĩ ipſis literis videbimus. Litera iſta ne dũ apud Gręcos, verũ etiã apud Latinos, mali nõnunquam ominis fuit. & iccirco in pro uerbium tranſiit κάππα διπλοῦν, ἄνθρωπον κακὸν, τρία κάππα κάκιστα, Cappa diplun anthropon cacon. tria cappa caci=ſta. Duo cappa hominem malum indicant. tria cappa peſ=ſima ſunt. peſſimi ſcilicet hominis inditia. Cappadocis ni=mirum Cilicis, atq; Cretenſis. nam vt ait beatus Paulus κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται κακὰ θήρια γαστέρες ἀργοί, Crites ai pſeuſtę caca thiria gaſteres argi. Cretenſes ſemper mendaces malę be=ſtię ventres pigri. Et in libris Sybillinis (ſi beato Auguſti=no credimus) trium iſtarum literarum mentio facta eſt. per quas Cornelij tres deſignari videbant. Cornelius ſcilicet

Sylla.

Sylla, Cornelius Cecinna, Cornelius Lētulus. Hinc etiā Plautus ſimili ſchemate furem, triúm literarum hominem, appellauit. Præterea literā. c. apud iudices Romanos condemnationis notam fuiſſe proditum eſt, eorū quippe mos fuerat cognitæ cauſæ tabellas in vrnam æneam, ſiue ciſtā conijcere, in quibus ſi. c. litera comperta fuiſſet, condemnati, capitis poteſtas in manu carnificis mancipabatur. Si vero. a. pœnam remittendam, abſoluendumq; reum fore cognoſcebatur. Quod ſi forte fortuna iudicum animus, nec dum in alteram partem fixus eſſet, ſed hæſitās dubiuſq; adhuc, & ancipiti deliberatiōe diſtractus foret, nec cauſam clare cognoſceret, & ꝓinde dilatione, cōperendinatiōeq;, atq; ampliatione opus eſſe cenſeret, duas tunc literas. n. ſcilicet & . l. non liquere nimirum ſignificantes inſcribebāt. Auguſtus vero ille Cæſar, ſub quo pace longa vigēte, natus eſt Saluator noſter Ieſus Chriſtus (qui ſcelerum pœnā remittere, peccataq; hominibus ignoſcere venerat) tertiam iudicibus tabellam tradidit, vt qui condemnandi, aut certe abſoluendi, dumtaxat notam haberent, ignoſcēdi quoq; calculum haberent, quo accuſato ignoſcēdum, veniamq; dandam, demonſtrarent. Poſſem hoc loco non inutilem forte ſuſcitare controuerſiam, quæ inter grammaticos verſari ſolet. An ſcilicet latini bene fecerint. k. & . q. in literarum numero accipere, cum. c. litera, idem ferè poteſtate & ſono valeat. Sed in præſentia prætermittendam duxi, quādoquidem vt etiam in cæteris linguarum varietatibus, literæ quædam aut notæ, & ſigna, non ab re cōperta fuiſſe conſpicimus, quo facilius commodiuſq; verba aliqua, & dictiones enunciari valerent, ſignificatiq; differētiam inſinuarent.

nuarent. Quæ ſanè nomina aut verba ſi cum vno elemẽto ſcribantur, vnum aliquid ſignificant, quod cum alio ne quaquã. Iccirco optime quidem (meo iudicio) Hebræorum grammatici, tam veteres, quam recentiores dixerunt, cauendum eſſe ne vna litera pro alia proferatur. Hinc tãta apud illos (vt ſupra dictum fuit) punctorũ varietas. Hinc apud Punicos, Arabes, Armenos, Indos, Macedonas, Dalmatas, Græcos, & Latinos, & cæteros, de quibus in ſuperioribus verba fecimus, orta, inuẽtaq; , ne dum literarũ, verum etiam accentuum, ac punctorum tot diuerſa genera. Hinc Chaldæi, & Syri, vt Hebræos taceam, vtrunq; Coph, vario modo proferunt. Et Coph, quidem vndecimam alphabeti literam, de qua in præſentia tractamus, & qua pro. c. (vt oſtendimus) paſſim vtimur, liberiori oris hiatu, ſuperioribus inferiora labia dentibus comprimentes, proferunt. Coph vero decimamnonam literam, quæ pro. k. &. q. nobis ſuccurrit, productis aliquãtulum labijs & arcuata, ac ad radices anteriorum dentium adpulſa lingua, rotundo ore, obtuſo nihilominus vocis ſonitu, nec labris dente compreſſis enunciant, ne vnum pro altero re dere videãtur. Quod etiam in litera Taf, & Thita, necnõ in Cappa, & Chi, apud Græcos obſeruatum vidimus. Et Cappa quidem Græcum maiores noſtri vario in noſtros vſus modo acceperunt. Vertentes, cum in. c. vt apud Euãgeliſtam Lucam cap. 2. vbi legimus hęc deſcriptio prima facta eſt à Præſide Syriæ, κυρηνίου, cyriniu, Cyrenio quem Ioſephus in. 17. &. 18. antiquitatis Iudaice, Cyrinum cõſularem nominat. Et Perſarũ ille famigeratus Rex Κῦροσ, Cyrus, Gãbiſę, & Mandanes filius. Et Κυρηναῖον, Cyrinęon Cyrenæum,

Cyrenęum, ἀπὸ τῆς κυρήνις, apo tis cyrinis, à Cyrene Inſula. Et κυρηναικὴ, cyrinaici, cyrenaica ab Ariſtippo Philoſopho ſecta appellata eſt. Tũ vero in. q. vt Ακύλας, Acylas, in nomine Aquilę Philoſophi, ſeu alterius Grammatici, & Muſici. Et Ακύλλιος, Acyllios, Aquilius ille Regulus Romanus fidei ſpeculum. Et Κυρῖνος, Cyrinos, Quyrinus, & cantatiſſima Italiæ Patriarchalis Ciuitas Ακυλήια, Acylija, Aquileia. Et Quadratus ille q ab origine Vrbis Romæ, vſq; ad Alexandrum Cęſarem, Mammeę filium, hiſtoriã compoſuit, Κοδράτος, Codratos, ſcribitur à Gręcis, qui etiã Quęſtorem Κοιαίςωρα, Cięſtora, dicunt, Et Paulus Apoſtolus ad Roma. 16. ait, καὶ Κούαρτος ὁ ἀδελφος, kæ cuartos ho adelphos, & quartus frater. Et vt tãdem finem faciam, quis non nouit Titum Manlium illum Romanum, qui ad Anniené (vt Gręci auctores & noſtri aſſeuerãt) Galli, quem ab eo prouocatus occiderat, ſanguinolẽto torque detracto, Torquati nomen inuenit, à Gręcis Τορκουάτον. Torcuaton, per. c. à noſtris per. q. vbiq; ſcribi, quod ſi. k. loco. c. vel. q. ſubſtitueretur, rogo te quicunq; es, vt aures conſulas, & quod inde ſonabit, ſi latinam vocem, an externam neſcio quã reddat, reſpondeas. Exempla ne dũ propriorum nominum, verum etiam aliorum quã multa adduci poſſent, quę ſi aliter ſcriberentur, Barbarum quiddã penitus reſonarent, quę breuitati conſulentes, & adſequentem duodecimam Lomad literam properantes, in pręſentia miſſa facimus.

¶ ל .ל. Lomad itaque litera linguæ inſtrumẽtũ in ſui prolatione requirit, & vt in nomine, ita & in

officio cum Hebræa conuenit. Præpoſita quippe dictio-
nibus vicē obtinet præpoſitionū ad apud, vt in pſal. 142.
ܒܩܠܝ ܠܡܪܝܐ ܩܪܝܬ. Bquoli lmorio qrith.
In voce mea ad dominum clamaui. Eſt etiam articu
lus obliquorū, & maxime datiui caſus, vt ī pſal. cx.
ܐܡܪ ܡܪܝܐ ܠܡܪܝ Emar morio lmori. Dixit
dominus domino meo. Et ſeruit pro vna ex literis
baclem, ſicuti vt apud Hebræos Lamed, vt ī pſal. ciiii.
ܠܡܦܩܘ ܠܚܡܐ ܡܢ ܐܪܥܐ. Lmaphaqu lahhmo
men arego. Ad producendum panem de terra, vel vt
producat panem de terra. Similiter & in pſal. lxviii.
Mons quē elegit ſibi deus. ܠܡܬܒ ܒܗ. Lmetab
bhe. Ad habitādum vel vt habitet in eo. Inter duplices cō-
numeratur, quia vtrinq; ligabilis eſt, vt in exemplis paulo
ante adductis comprehendi poteſt, & non ſine aliqua ſui
diminutione ligatur, & in fine dumtaxat integra manet, vt
ܓܠ. Gal. Et in multis ſimili modo in fine reperta,
licet cum præcedenti copuletur, integra tamen perſe
uerat. Cum ad gerundium infinitiuum ve faciendum prę
ponitur, etiam cum Mim, vt plurimum cōiuncta reperit',
vt fortaſſe in litera Mim, dicetur, quod tamē patet ex ſu
perius adducta auctoritate pſa. ܠܡܦܩܘ. Lmaphacu,

A verbo quippe quod prodijt, ꝑceſſit, exiuit vel egreſſus eſt ſignificat, ſcilicet ܢܦܩ. Naphaq. vt in pſal. lxxiii. ܘܢܦܩ. Vanphaq. & prodiit quaſi pinguedo iniquitas eorũ. Formatur verbũ. ܐܦܩ. Apheq. & ܐܦܝܩ. Aphiq. Hinc futurum. ܐܦܩ. Apheq. ideſt conuertã, vt in pſalmo. lxviii. Dixit dominus ex baſſan cõuertã, vel. ܕܡܢ ܒܝܬ ܣܢܐ ܐܦܩ. Dmẽ beith ſenæ apheq. Quia ex domo ſeneorum cõuerti faciã, & ܘܡܦܩ. Vmapheq. Qui eduxit, in eodem pſalmo, & in pſalmo. cxxxv. etiã ܕܢܦܩ. Dnopheq. vt in pſalmo. xix. ܘܗܘ ܐܝܟ ܚܬܢܐ ܕܢܦܩ ܡܢ ܒܝܬ ܓܢܘܢܐ. Vehu aich hhathno dnopheq men beith gnuno. Et ipſe tã quam ſponſus procedens de thalamo. & ܡܦܩܢܐ. Maphquono. vt ĩ dicto pſalmo. lxviii. ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܡܪܗ ܕܡܘܬܐ ܘܡܦܩܢܐ. Morio aloho morhe dmauto vmaphquono. Dominus deus dominus ipſius mortis & egreſſionis, exitus & interitus. & per methaphoram Maphquono, pro ſtercore, & egeſtione ſumitur. Similiter & a verbo ܪܗܛ. Rehat. Cucurrit ormatur futurum, cũ additamẽto Olaph, ex literis Ethan, videlicet

videlicet, ܐܪܗܛ Erhat. Curram. Hinc formatur gerũ
dium cum additione Lomad, & Mim, vt dicto pſal
mo. xix. ܢܕܘܨ ܐܝܟ ܓܢܒܪܐ ܠܡܪܗܛ ܐܘܪܚܐ
ܡܢ ܣܘܦܝ ܫܡܝܐ ܡܦܩܗ ⁘ Nduzz aich ganboro
lmerhat vrhhe, men ſauphai ſmaio maphqhe ⁘ Exul
tauit vt gigas ad currendam viam, ab extremitatibus
cœli egreſſus eius ⁘ Cæterum Chaldaicũ Lomad,
duodecima in ſede locatur, & quartæ cõbinationis,
& vtriuſq; modi particionis medium ſibi vẽdicat. Hebrai-
cum vero Lamed, extremas quartæ cõnexionis partes oc-
cupat, quę ex Caph, & Lamed eſt, ſcilicet ex manu, diſcipli
na, ſeu corde, vt diuus Hieronymus ait. Manus in opere,
cor & diſciplina intelliguntur in ſenſu. Quandoquidem
nihil facere valeamus, niſi prius quæ facienda ſunt ſciueri-
mus. In intellectu enim prius cõſiſtunt (ait Philoſophus)
quam in ſenſu. Quintæ præterea alterius particionis me-
dia litera eſt, vicaria ſcilicet, mobilis, atq; ſubſeruiens. Con
ſtare illam perhibent (qui de Hebręorũ literis tractauerũt)
ex Vau, & Caph, Vau ſuperiora, Caph inferiora eius oc-
cupat. Alta petit Vau, ſed Caph cornu contendit ad ima.
Senario quo mundus factus eſt Vau elatam ad cœlos cer
uicem eleuat, nubes penetrans, & mundum humilem, quẽ
Caph, occupare dicitur, ſuo calcans veſtigio, & dum alte-
ra (vt aiunt) humeros cõſcendit alterius, turris efficitur &
vocatur, non tamen gigantea ex qua diuino fulmine tacti,

 miſerabiliter

miſerabiliter corruerunt,in duodecimam hāc quam Mathematici & qui à terræ vaticinio Geomantici dicuntur,& Aſtrologi,malam domum,ac tenebrarum puteum appellant. Saturnumq; humanæ naturæ euerſorem in ea gaudere,& eſſe triſtitię,inuidię,deceptionis,& caliditatis,carceris, ſepulturæ,inimicorumq; domum. Cum in eadem prædominium(vt aiunt)habuerit ſexta numeratio,quæ iuxta eorū traditiones,ſimiliter mala eſt,& in ea lętus habitet Mars, nec aſcēdens aſpiciat, impedimenta prȩſtantibus ſeruitute atq; infirmitate,quę in ea,ceu in carcere cōcluſa referunt. Myſticis tamē archaniſq; modis ſexta vigeſimam conſcēdit numerationem,& turrim cōficit non Babel,ſed turrim Dauid,de qua in canticis canticorum. Turris Dauid collum tuum. Et turrim fortitudinis,de qua dicitur,turris fortiſſima nomen tuum. Nomen inquam de quo dictum eſt, nomen amephoras ineffabile ſcilicet, & quatuor vocaliū, in quo numeratio iſta vigeſimaſexta continetur, quam & Lamed,duodecima hæc litera cōplet. Nā Vau ſex, Caph viginti,ex quibus litera ipſa conſtat,efficiunt. Et diuini nominis numerationem reprȩſentant,& aliquid etiam vltra,ſi quatuor literarum numerum,non numerationes conſiderauerimus. Q uaternarium quippe numerū ſi addideris, (de quo fortaſſe Pythagoras in carmine aureo, ſi modo illius eſt,ſenſiſſe videtur, cū ait. Ναὶ μὰ τὸν ἀμετέρᾳ ψυχᾷ παραδόντα τετράκτην παγὰν ἀενάου φύσεως, Næ ma ton ametera pſicha paradōta tetractin pagan aenau phyſeos. Nę per noſtrę animę dantem quaternionem,fontem perhennis naturę. Non abſq; latentibus myſterijs trigeſimum numerum cōficiet,& proinde illum etiam deſignat,de quo ſi opportunum

tunum viſum fuerit in ſequēti cōputatione verba faciemus. In quo autem Lamed, cum Chaldaico Lomad, & Punico Lam, ac Armenico Lun, atq; cum cęterarum linguarum ſimilis virtutis litera, conueniat, in ſuperioribus ſatis dixiſſe arbitramur, in pręſenti propterea loco, vlterius non progrediemur. Quod vero Lambda, ſeu etiam .l. noſtrū aliquando in conuicijs habita fuerint, & in prouerbio diuulgata Ariſtophanes expreſſiſſe videtur, cum ait, Δοκεῖ δὲ μοὶ καὶ λάμβδα κατά τοὺσ λεσβίουσ, Docêi de mi kę lambda cata tus leſuius. Videtur autem inquit mihi & lambda ſecundum Lesbios, alludens ad communem literam lambda, quę prima eſt in Lesbijs, & in obſceno verbo, λαικάζω τὸ πορνεύω, Lęcazo to porneuo. Fello, irrumo, ſcortor. Obſcęnam quippe maſculā in viros turpitudinē apud Lesbios primum fuiſſe inuentam perhibēt. Quod etiam innuit Theopompus ī Vlyſſe dicēs. Ἵνα μὴ τὸ παλαιὸν τοῦτο καὶ τρυλλούμενον δι᾽ ἡμετέρων στομάτων εἴπω σόφισμα ὃ φάσι παῖδασ λεσβίων εὑρεῖν, Ina mi to palęon tuto kę tryllumenon di himeteron ſtomaton ipo ſophiſma ho phaſi pędas leſuion eurin, ideſt Vt nō vetus illud peruulgatum ſophiſma ore noſtro proloquar, quod aiunt pueros Lesbiorum reperiſſe. Et Stratocles ī Troylo. Μὴ ποτε ὦ παῖ ζηνὸσ ἐσ τ᾽ αὐτὸ μόλησ, ἀλλὰ παραδοὺσ τοῖσ λεσβίοισ χαίρειν ἔα, Mi pote o pę zinos es taſto molis alla paradus tis leſuijs chęrin ea. Nūquā o fili Iouis in id peruenias, verum hoc Lesbijs relinquas, ac valere ſinas. Quod vitium noſtri quoq; taxauere poetæ, cum alter ait. Speculum pathici geſtamen Othonis. Alter vero. Corue ſalutator, quare fellator haberis &c. Quam forte ob cauſam (ſi modo temporum ratio non contradicat) ex noſtris

ex noſtris antiquis complures aliquādo deſtiterunt dictiones nonnullas ab.l.incipere,ſed illis.s.&.t.præponebant, (Quintiliano teſte)dicentes,Stlitium,pro litiū,& Stlotū, pro lotū,& multa alia ſimili modo.Marcus etiam Tulius Cicero,& alij nō infimi nominis autores tradūt.In omnibus Terracinæ parietibus inſcriptas fuiſſe literas. Tria ſcilicet.L.L.L.& duo.M.M.Quod commodiſſime, ac feſtiuiſſime in.C.Memmium Craſſus orator intulit. Cūq; quęreret quidnam ſignificarēt,Oppidanus quidam ſenex hoc ſignificare ſubiunxit.Lacerat.Lacertū.Largij.Mordax.Memmius.Memmius vero hic,ſit ne ille qui in Cæſarem(Tranquillo teſte)mordax fuit. An alius Memmius,de quo Catullus,ac etiam Ouidius.

Quid referā Ticidę,quid Memmi carmē,apud quos,
Nomen adeſt rebus,nominibuſq; pudor.

Curioſis veſtigāda relinquimus,nobis enim ſatis ſuperq; fuerit inſinuaſſe, nō modo.l.verum etiam.m.apud veteres in conuitio fuiſſe.Seſtertium tamen(numum ſcilicet argēteum duarum librarum & ſemis)apud priſcos per duo.ll.&.s.notatū referūt Priſcianus,& ante illum Varro, quod cernere quoq; licet,in vetuſtiſſimis Ciceronis libris,in quibus preſertim ſcripta In verrem continentur, & in alijs etiā vetuſtis ſcriptorum codicibus.Quamquam noſtris temporibus per ita græcum,ſeu aſpirationis notam.HS. inueniatur ſcriptū,aut ꝑ geminū.II. &. S.linea per diametrū vtrunq;.I.ſecante,& cum.S.hoc modo.HS. copulante.

¶ מ. ם. ܡ.Mim tertia decima in ordine literarū eſt, & tā apud Chaldæos,quā apud Hebræos,

inter

inter labiorum literas computatur, & in multis cũ Hebręa eodem munere fungitur. Concurrit etenim ad cõſtitutionem nominis denominatiui, & verbalis atq; participij ad frontem addita, vt quod Hebræus in pſalmo primo dicit. ומושב לצים לא ישב Vſmoſcau lezzim lo iaſcau, ideſt. Et in ſede deriſorum non ſedit. ibi Chaldaica litera habet. ܘܓܠ ܡܘܬܒܐ ܕܡܝܩܢܐ ܠܐ ܝܬܒ. Vgal mauetbo damiquonæ lo itheb. A verbo namque itheb, quod ſedere ſignificat deriuatur. ܡܘܬܒܐ. Mauetbo. ideſt. ſedes, ſeu cathedra. Et hoc verbum notandũ eſt, quia vnum eſt ex his in quibus Chaldæi mutant Scin, in Thau, vt vides. Et. ܡܘܬܒ. Mauteb. Qui habitare vel ſedere facit, vel ſedens. pſal. lxviii. vbi Hebræus מושיב Moſcib. ideſt, inhabitare facit. Hinc etiam ܕܝܬܒ. Diotehb. Sedens vel habitãs, & qui ſedet. in pſal. ii. cuius plurale eſt. ܕܝܬܒܝܢ ܒܬܪܥܐ. Diothbin btargo. Sedẽtes in porta. Et hic quoque optime te lector admonitum eſſe volo, vt notes etiam dictionem Btargo, in qua habes, & metatheſim, & immutationem literarum à Chaldæis factã, quippe quod Hebræi Scagar, per Scin, Ain, & Res, pro porta ſcribũt. Chaldæi pro Scin, Thau, ſcribẽtes, & metatheſi facta Res, & Ain, dicũt Tarago, ꝑ porta. Præterea litera Mim, dictionibus præpoſita ſuplet

vicem,

vicem,prępoſitionum,a,ab,ex,de,in,vt in dicto pſalmo.ii. ܘܢܫܕܐ ܡܢܢ ܢܝܪܗܘܢ. Vneſre menan nirheun. Et proiiciamus a nobis iugum ipſorū,& in multis aliis pſalmis. Quamquam perſæpe,vbi Hebræi ſolum Mim, ad frontem addere,pro id genus præpoſitionibus conſue uerunt. Chaldæi vt plurimum integram men,præpoſitio= nē addunt,vt in pſalmo.lxxxv.vbi nos dicimus. Et iuſtitia. ܡܢ ܫܡܝܐ. Men ſmaio. De cœlo proſpexit. Eſt etiā infinitiui & gerundii demonſtratiua, ſed raro aut nun quam ſine præfixo Lomad,inuenitur.vt in pſal.cxxii. ܠܡܘܕܝܘ. Lmaudoiu. Ad confitendum nomini do mini. & in pſalmo.cxxvi. Magnificauit dominus. ܠܡܓܒܪ. Lmegbar. Facere,vel ad faciēdū,vel vt fa ceret cū illis,& paulo poſt ܡܗܠܟܘ ܡܗܠܟ ܘܒܟܐ. Mha lechu mhalech.ideſt. Ambulans ambulabit, vel eūdo ibit flens. & ibidem. ܡܐܬܐ ܐܬܐ ܒܚܕܘܬܐ. Metho othe bchadutho.ideſt. Veniens veniet,vel veniendo veniet cum gaudio. & in pſalmo.ciiii. Leones rugientes. ܠܡܬܒܪ ܘܠܡܒܥܐ ܡܢ ܐܠܗܐ ܡܐܟܘܠܬܗܘܢ. Lmetbar,vlmebgo men aloho mæcultehun. hoc eſt. Ad prædam intenti,vel ad prædandum, vel vt rapiant.

Et ad

Et ad querendum,vel vt querant à Deo eſcam eorum, & paulo poſt . ܠܘܝܬܢ ܗܢܐ ܕܒܪܝܬ ܠܡܓܚܟ ܒܗ . Leuiothon hono dabrait lmeghhach . Leuiathan hic quē creaſti ad ludendū in eo . Et in pſalmo .xl. vbi dicimus. Expectans expectaui dominum. Chald. ܡܣܒܪܘ ܣܒܪܬ ܒܡܪܝܐ . Mſabaru ſabreth bmorio. Sperando vel ſperās,ſperaui in domino, & in multis alijs locis. Litera iſta vtrinq; ligabilis eſt,nam & præceden tem & ſequētem amplectitur,& (vt credimus dixiſſe) clau ſa & patens eſt,vt Hebræa & Punica. Quadragenarium numerum,tam Hebreis,quā Chaldeis repreſentat,de quo numero ſatis abunde,& myſticis eius ſignificationibus in ſacris literis tractatur,tum in plagis ægyptiacis,tum in He bræorum ſtationibus,tum in noctibus diebuſq; à Moyſe, Elia,Seruatoreq; noſtro Ieſu Chriſto,abſq; cibo potuq; tranſactis, atq; alijs id genus numerationibus, de quibus Eccleſiaſtici autores tractauerunt,ad quos etiā lectores in præſentia remittimus. Cæterū conſtare hāc literā perhibēt ex Vau,& Caph,non ſecus atq; Lamed,ſed alio, atq; alio modo. Lamed quippe elato vertice penetrat omnia, & tā= quam ſponſa in thalamo,ac cubiculo altiſſimo, mater om nium efficitur. Mim vero ſeſe cohibet,in altū q; nō ſurgit, magni nominis loco contenta eſt. Et iſtorum elementorū conformem conflatum,difformes vero nutus,latiſſime no ſtris temporibus Egidius Cardinalis in libello de Hebrai cis elementis tractauit. Qui vult igitur ſacras in archanis,

ac myſticas iſtius literę Mim, intellectiones, numerationes, conformationeſq;, cum magni diuini nominis literis, atq; compoſitione cognoſcere, libellum perlegat, & diligēter lecta conſideret.

¶ ܢ ܢ. Nun, quarta decima alphabeti litera duplex eſt, quia duplici nexu cum aliis quæ vinciri queunt literis hinc inde ligatur. Caput quippe illius in principio & in medio dictionis ſuo ordine ligatur. Finis vero non niſi à præcedenti dependet, cum ligabili literæ adhæſerit, vt in exemplis adducendis apparebit. Multa illius cū Nun Hebræo munera cōmunia ſunt. Nam in tertia perſona futuri temporis, tam ī ſingulari, quā in plurali numero addit & verbum quoq; terminat, exemplum in pſalmo primo. Quoniā nō ܢܩܘܡܘܢ. Nqumun. Reſurgēt impii in iudicio, ibidem. Et folia eius ܠܐ ܢܬܪܢ. Lo nothrin. Non defluent. Et hic notabis punctum ſupra literā Nun, formatur enim Nothrin, a verbo ܢܬܪ. Nathar. Quod marceſcere defluereq; ſignificat. Et in futuro Hebræorum more Iod, ex literis ethan præponi debuerat, verum quia Syri & Chaldæi, (vt credimus etiā dixiſſe) illius loco Nun, addere conſueuerunt in futuro, iccirco hoc in loco punctus ſupra poſitus defectum literæ inſinuat, & ꝑ inde geminum Nun, ex vſu linguæ ſubintelligendū eſſe. Et in pſal. cxxi. vbi habemus. Leuaui oculos meos in montem ܐܝܡܒܐ ܐܬܐ ܡܓܕܪܘܢܝ. Aimebo nithæ mgadhroni.

mgadhroni. A quo vel vnde veniet auxiliũ mihi. Poſſent ex hoc pſalmo multa exempla adduci, ea quę diximus probãtia, quæ in præſentia miſſa facimus, ad pſalterium remittentes publicandum. Terminat præterea Nun, plerunq; nomina in caſibus multitudinis, tam maſculini quã fœminini generis. Eſt quoq; inditiũ ꝓnominis, noſter, noſtra, noſtrum, in fine dictionis repertum, vt in pſalmo octauo.

ܡܪܝܐ ܡܪܢ ܡܐ ܡܫܒܚ ܫܡܟ ܒܟܠܗ ܐܪܥܐ.

Morio moran mo mſcabahh ſmoch bculho arago. Domine dominus noſter quam laudabile nomẽ tuũ in vniuerſa terra. Et Mathæi. vii. in oratione Dominica ܐܒܘܢ ܕܒܫܡܝܐ. Abun dbaſmaio. ideſt. Pater noſter qui es in cœlis. & in plurali in pſal. xliiii. dũ dicitur.

ܐܠܗܐ ܫܡܥܢ ܒܐܕܢܝܢ ⁘ ܐܦ ܐܒܗܝܢ ܐܫܬܥܝܘ ܠܢ Aloho ſmagain bædhnain ⁘ oph abohain æſtagiu lan. hoc eſt. Deus audiuimus cum auribus noſtris. quin etiam patres noſtri annũciauerunt nobis. In præſcriptis pſalmi verbis cõpræhẽdere facillime poſſumus officia literæ Nun, ĩ fine tã verbi quã aliarũ dictionũ additæ ܐܕܢܐ. ædno. quippe aurẽ ſignificat, vt pſal. xviii. ܘܡܫܡܥ ܐܕܢܐ ܢܫܡܥܘܢܢܝ. vmaſcmag ædhno neſcmagunoni. ideſt. Auditu auris au-

dient me, vel auſcultabunt me, & obedient mihi. Et in plu= rali illud Olaph, finale, quod inſpiratū fuerat per Odom, deſcendit ſeu verſum eſt in Abrohom, addita nihilominus ſyllaba, in, cum duobus pluralitatis indicatiuis punctulis ſup impoſitis, & bedhnain, ſimiliter & abohain, ſcilicet pa= tres noſtri, vt etiam habetur in pſalmo. 78. Cæterū Nun litera plerunq; abundat, nam ſæpe inſulcitur dictionibus ex luxu quodam, vel etiam ad ſignificati varietatē inſinuan dam, nec tamē ſemper profertur, vt videre licet in pſal. 87.

ܘܠܨܗܝܘܢ ܐܬܐܡܪ ܓܒܪܐ ܓܢܒܪܐ ܐܬܝܠܕ ܒܗ
ܘܗܘ ܐܬܩܢܗ. Valzzehiun æthemar. gabro ganbo ro æthiledh bo vehu æthqnoh. Et ad ſyon dicetur vir vir vel vir fortis, aut vir gigas, ſeu potens naſcetur in ea. & ipſe fundauit eā. Semp enī à Chaldæis & Syris, nomen Gaboro, cū ꝓ viro forti, potēti, ac Gigāte ſumit᷑, cū Nun, ſcribit᷑, & tamen nō profertur, vt in pſalmo. 19. 24. 33. 45. 52. Cum vero ſimpliciter virum deſignat gabro ſine Nun ſcribitur, vt in pſalmo. 1. 5. 8. 12. 52. 78. 129. & in quāplurimis alijs pſalmis, ex quibus facile dignoſci po= teſt, quod litera Nun addita, non tamē prolata, neſcio quid addit ei cui additur, vt in ſupraſcriptis nominibus Gabro, & Ganboro. Nam ſine Nun, virum ſignificat, vt dictū eſt. cum Nun autem, virum quidē ſignificat, ſed virum fortē, potentem, validum, toroſum, cæteros magnitudine & cor poris mole excedentem, & (vt ſic cum maioribus noſtris dicam) Gigantem. Quid vero rogo te (vt fabulas præter mittamus) nobis inſinuat Gigas, quam virum communes

naturæ

naturæ metas excedentem,& dictas qualitates præ cæteris viris habentẽ. Abundat etiam Nun,in quampluribus alijs dictionibus,quæ in præſentia prætermittimus. Quomodo etiam cum àliarum ſuperius dictarum linguarũ literis conueniat,iam ſatis diximus. Verũ quia de Mem,& Nun, immẽſas (vt ſic dicam) diſputationes faciũt,qui de illis tractauerunt,non progrediar vlterius. Conſtare tamen Hebraicum Nun,ex duobus Iodin videtur,ſuperiore & inferiore,vt vnum caput alterius conſcendat,ſed extremum nõ nihil in ſiniſtrum latus caudam protẽdat. Quorum computationes,calculos,multiplicationes,auctiones,particionesq;,quantum ad numerationes ſacras conferant,ſtudioſis cogitandas relinquo. Sunt præterea qui Nun, conflari ex Zain,velint,& Iud,quorum quãti ſit faciẽda opinio, ne videar contra Dei legem à Moyſe conſcriptam, totos manipulos ex agro velle decerpere,& aduenientibus colligendi,ſeu racemandi ſpem relictę meſſis abripere, prætereundum duxi. Illud tamen admonuerim Mem literam, aquarum atq; (vt theologorum qui de hac re ſcripſerunt verbis vtar) Oceani naturam habere,iureq; Nun ſocię quinquagenarij ſymbolo cõiungi,quo Homerus, Heſiodus, & ante eos Orpheus,omnem græciam hoc eodem filiarũ Oceani numero compleuerunt. Prætereo quod aſſerunt mundum medium ex orbibus ſeptem conſtare,quorũ numerus in ſe receptus & multiplicatus ad vnũ de quinquaginta pertinet,quo numero mũdus ſecundus,hunc tertiũ reſpiciens,cõtinetur. Atq; inferioris mundi quinquaginta nouẽ portas,poſt quas aſcẽdẽti Bina (quæ eſt tertia primi mundi numeratio,quam ſpiritum mentibus intellectũ dantem,

dantem, & ſpiritualem lucem nominãt) occurrit quinquageſima mortalibus ignota. Iccirco nouem & quadraginta quæ in humana vergũt patuiſſe Moyſi, quinquageſimã illum fugiſſe nemo inficiatur. Meſſiæ manu aperiẽda erat, apoſtolorum corda complenda. Litera præterea iſta, vt iã dictum fuit, duplex eſt, & alia quidem capitis, ac reliquarũ dictionis partium, quam & obliquã eſſe volunt, atq; ingenua flexam, foris modum, intus vim tradẽtem ſupplicaturis, vt corpore ſeſe ſternente, animo minime alta ſentiente, & ad aras adorãdas, & ad dona lucemq; ſpiritus expoſtulandam accedant, nequaquam in fine dictionum locãda eſt. Alia vero protenſa eſt, atq; oblonga trahitur, non niſi in fine locanda dictionum, longo ſuo ductu iſraeli, quaſi inſinuans, atq; (vt magiſtri Hebrẹorum aſſerunt) ſibi lõga exilia dicens. Quẹ apud quatuor regna fuiſſe aſſeuerant, Babyloniorum, Medorum, Grẹcorum, Romanorum. Alia quidem exilia perbreuia, hoc quartum diuturnum deflent, quod occumbente Sole irruens ſopor in Abrahã futurum inſinuauit. Et ecce inquit Geneſis quintodecimo Terror, ſiue horror, obſcurus, aut tenebroſus, irruit ſuper eũ: הנה אימה חשכה גדלה נפלת עליו: Inneh eimah hhoſecah gedola nopheleth galaiu. Et vere obſcurus & horribilis, quem quidam eorum, terrorem obſcuritatis magnẹ interprẹtantur. Cum iam quater in ſe reuolutis quadringentis annis, & eo amplius in tenebroſa hac caligine cœci Meſſiam ſuum expectent, & prẹſentem captiuitatem inſinuatam autumant. Addunt magiſtri coronatam vtranq; Nun literam, per Iod, ſymbolum pacti ſancti (& vt ipſi dicunt) circuncifionis. Vt Nun reflexa, atq; adorabunda, veris adora

toribus prætēdat coronam, quam altera in exilia eiectis eri puit. Quinquagenarium numerū litera iſta releuat. Qui numerus quid nam myſterij ī ſacris habeat literis, pręſertim in clauis illis Salomonis in templo domini aureis, qui vt habetur in libro Paralipomenon, quinquagenos appen= debāt ſiclos. Quid quod omnes Principes exercitus Re= gis Salomonis, qui populū erudiebāt, ducēti tm̄ quinqua ginta erāt. Quid apud Eſaiā prophetā per ſenem Princi= pem ſuper quinquaginta. Quid intelligendum ſit in ver= bis Abraham, ſi quinquaginta viri iuſti inueniātur in ciui= tate. Quid quod penitentialis pſalmus quinquageſimū ſibi vēdicat locū, & quod iubilęus annus ī Leuitico quin= quageſimus numerat̃. Quid in Geneſi latitudo illa arcæ quinquaginta cubitorum. Quid quod quinquageſimo die poſt Paſca lex Moyſi data eſt, vt in Exodo, & quinqua geſimo die poſt Paſſionē Domini, vt Euangeliſtę perhi= bent, ſpiritus ſanctus datus eſt. Quid vero ſibi innuant qn quaginta ſicli argenti ad menſuram ſanctuarij, quos præ= cepit in Leuitico Dominus, à vigeſimo anno vſq; ad ſexa= geſimum à maſculo dari. Quid etiam in numeris per re= cēſitos, & eorum munera ſeu officia, à triginta vſq; ad qn= quaginta annos. Quid vero in Euangelio per duos de= bitores, quorū alter debebat quinquaginta, alter vero qn= gētos denarios. Et quam cognationē quinquaginta & quingenti in ſe habeāt numeri, cum decades quinquagin= ta quingentos faciant. Quid in libro Regū per quinqua genos & quinquagenos in ſpeluncis abſconditos intelli= gendum. Quid apud Lucam diſcubitus ille diſtinctus p quinquagenos, & apud Marcum cētenos & quinquage=
nos

nos. Quid in Exodo quinquageni Centuriones conſtituti, & in libro Regum, per primum, ſecũdum, & tertium quinquagenarium Principem ad Eliam miſſum. Et quid tandẽ quinquaginta anſulæ cortinæ, & quinquaginta aurei circuli, ad cortinarum vela iungenda, ac quinquaginta & q̃nquaginta anſæ in ora vnius atq; alterius ſagi, & fibulæ quinquaginta æneæ, q̃bus anſæ iungendę erãt. Quid tẽtoria ꝑ quinquaginta cubitos in latitudine atrij ad Occidẽtem, & cubiti quinquaginta in ea atrij latitudine, quę reſpicit ad Orientem. Si ſingula recenſere ſigillatim niteremur, profecto faſtidium arbitramur facile in animis legentium generaremus. Iccirco alijs veſtigãda relinquimus.

¶ ܣܡܟܬ. ܣ. Somcath, quintadecima ĩ ordine alphabeti litera, nobis, vt ſupra dictũ fuit, pro. s. ſeruire põt. Incohat vero quintam cõnexionem primi modi. Samech quoq; apud Hebræos, vltima eſt quintæ connexionis literarũ alphabeti, quæ eſt ex Mem, Nun, & Samech, ex ipſis, inquit Beatus Hieronymus, ſempiternum adiutoriũ, hoc, ſubiungens, expoſitione non indiget, ſed omni lucæ manifeſtius eſt, ex ſcripturis ſacris ęterna ſubſidia miniſtrari. Iccirco non mirum ſi de hac littera apud veteres Hebręorũ Chaldęorumq; Theologos magna connumerantur, vt quod ſenarium denariorum referat, atq; ideo ſexti millenarij eſſe ſymbolum, quem Meſſię fœlicitati conſecrauerunt. Litera iſta Hebręa (vt ait Egidius) vnica eſt & clauſa & abſoluto circulo nulli patens iniurię. Hieruſalem ſignificãs, & eam quidem Hieruſalem, quę à ſpiritu ſancto blãde appellata eſt, hortus cõcluſus, fons ſignatus. Claudit quippe

ſecum

ſecum hęc litera Caph,& Vau. Decimam ſextę. Sponſam ſponſę. Reginam regi, ita copulans, vt quamquã duo ſint, in forma tamen, & carne vna, tanquam res planè vna iuncta & copulata eſſe videatur. Cumq; eadem ſit, & Lunæ formam & numerationem, & clauium vim obtinens, vt in Breſith Raba, eſt legere, ſimul vetus Hieruſalem in Ezechia, & Lunę lumẽ, & clauium auctoritatem amiſit. Clauditur Vau, in Lamed, & Mem, ĩcluditur, & in magno illo & ineffabili diuino nomine, de quo ſuperius mentionem fecimus. Eandem etiam ad ſacra cõmertia Caph literæ, ad Samech conſtituendum, clauſam videmus, quod ſexta numeratio per Vau ſignificata, velut occluſa cõtineat ſeſe, nec decimæ ſponſus ſponſæ, aut Sol ſe Lunæ explicet exhibẽdum. Nomen magnum in Vau litera ſedet, quatuor ſuas literas nube tegens, Solem (inquit apud Vatem) nube tegã. Vtq; dum fulgent literæ quatuor, lucem aſpirent, quatuor Sanctorum animalium Ezechielis. Ita dum tenebreſcunt, quatuor in exilia agitãt, quatuor beſtiarũ Danielis. Occluſa latet Vau Solis, cum Caph Lunæ, in Samech, Dauid clauis beneficio, recludenda. Clauem inquam appellant, ciuitatem ſanctam, hoſtilibus ab iniurijs occludẽtem, qua reſerante reſerentur, atq; occludente, omnia occludantur. Eſt præterea Samech, caput & principium ſextæ diuiſiõis literarum alphabeti, pro vt in eſſentiales, & acceſſorias diuiditur. Continet enim iſta ſexta diuiſio, ſex à Samech ſequẽtes literas, & ipſa cum ſuis quinq; ſequẽtibus naturaliter radicalis. Sæpenumero inter Chaldæos, Punicos, & Hebræos, fit mutua iſtius literæ, cũ Scin cõmutatio, quod etiã iam dixiſſe credimus. Chaldaicũ vero Somcath, tam qua-

G dratum,

dratum,quam etiam paruum, ſeu in numerum literarum currentium computatum,ex Vau,& Coph,ex ſexta, quæ per Vau,& centeſima,quæ per Coph,ſignificatur numeratione,conſtat. Seu etiam ex duobus Cophin,ſimul connexis,quorum alterum,dum ſupra ſequens cadit, caudam intra viſcera ſuſtinentis immittit,non ſecus atq; ſi index & pollex,inuicem blando,ſeſe oſculo coniungantur,& tricenarium numerum indicent, quãdoquidẽ aliud triceſimũ, aliud ſexageſimum, aliud centeſimum, apud Matthæum. Centenarius quippe numerus,primus in dexteram cõputatur,pollice & indice in coronam flexis, vnde,iam dextra computat annos. Ex duplicata igitur Somcath, cẽtenaria numeratione conſtituitur. Quarum numerationum myſtici ſenſus à Chaldæorum,Hebræorum, Arameorumq; libris mutuandi ſunt. Sexagenarium præterea numerum, tam Hebræis,quam Chaldæis repræſentat, qui numerus cum à ſexto,qui primus perfectus numerus eſt,multiplicatur per denarium,ſexageſimam perfectionis numerationẽ īſinuat. Sexagenarius quippe numerus ex denario,primo numerorũ limine,vniuerſitatiſq; ſignificatiuo, ſex vicibus ſumpto reſultat. In libro Numeri habemus,in tabulis dolatis ſcripſiſſe Deum,verba decem,quo numero verba legis terminantur,ex octonario namq;,& binario conſtat denarius,quandoquidem octo ſint beatitudines,duo vero charitatis mandata. Cõſtat præterea ex ſeptenario,& ternario, fidem quippe trinitatis ſeptem ſpiritus ſancti dona cõplẽt. In ſenarium quoq; diuiditur & quaternarium,quaſi operũ perfectionem,quatuorq; Euangeliorum impletionẽ explicans. Quid vero per ſexaginta Vrbes in Regno Og,

Regis

Regis Baſan,vno tempore vaſtatas intelligere debeamus, qui ſcire affectant Deuteronomij librum perlegant. Ex pfectis quidem numeris ſexagenarius cōſtat, perfectionēq; inſinuat. Ex veris, inquit Dialeticus,nil niſi verū,bona arbor,ſumma dixit veritas,bonos fructus facit,perfectus numerus, non niſi perfectum facere poteſt numerum. Proinde in ſexageſimo,ſicut in ſenario perfectis numeris, perfectionem intelligere debemus.

¶ ܥ. ܥ. Ain,vel Gain, ſextadecima ſequitur litera, quæ(vt dictum fuit)ita gutturalis eſt, vt nullo penitus in ſui prolatione videatur indigere inſtrumento,quandoquidē ex intimis,vt aiunt,pulmonibus ꝓmenda ſit. Apud noſtros litera non habetur, cui aſſimilari queat. Proinde maiores noſtri (quod & nos eorū imitati veſtigia in hoc opere obſeruauimus)vt aliquam proferendi ſimilitudinē exprimerent,in quamplurimis dictionibus ab ea incipientibus, literam.g.eius loco prępoſuerunt,vt in Gomora,& Gomorei,ac etiam in Gomor quod menſurę genus eſt,vt in Exodo capite.16.vbi Hebræus habet עמר omer vel gomer,& ibi Thargum Ankelos עומרא vel עוֹמרא vmra vel omra. Chaldaica vero interpretatio,qua Maronitæ & Syri vtūtur,in hūc modū ſe habet ܥܘܡܪܐ. Vmro,vel Gumro. Arabes etiam ibidem, per Gain, decimam nonam alphabeti literam,& Mim, vigeſimamquartā, Re,decimam,Eliph,primā,ſcribūt. غمرا Ghomra. Noſtri Gomor,dicunt. Et id quidem proferendū eſt,non

 pero

per o rotundum,& aperto ore,ſed aliquantulũ producto, & obtuſo ſono,ita vt penè naſutum verbum (ita enim fingere liceat) eſſe videatur. Et ob id nõnulli inter inſtrumẽta proferendi literas,naſum quoq; addendum cenſuerunt. Sed nobis non licet eſſe tam naſutos,vt etiam naſi prolationem literis addere velimus,tametſi aliquantulũ in naribus aliquę,dum proferuntur, reſonare videãtur. Expreſſio tamen ipſius Ain,ita penè inſinuari poteſt, vt fingamus vtrẽ habere vento plenum,& plurimũ diſtẽtũ, quẽ,(ſi in ipſum gladij præacutã aciem,cũ impetu ꝑcutiẽtes, immiſerimus) ſtatim ſono quodã, per iniectũ vulnus emiſſo, euaneſcere atq; exinaniri cernemus, quem ſonitũ, quiſquis effingere poterit.Is profecto literã Ain,optime(meo iuditio)proferet,& ex intimis pulmonibus ebulire faciet,nullo protinus alio vtens proferendi inſtrumento,ſed aperto ore,exalans leniter animã pecus,in eius prolatione æmulabit'. Radicalis præterea litera eſt,& oculum ſignificat, vt in pſal. 114.

ܥܰܝܢ̈ܶܐ ܐܺܝܬ ܠܗܽܘܢ ܘܠܳܐ ܚܳܙܶܝܢ. Gaine aith lehun vlo hhozin.ideſt.oculi ſunt illis, & non vident. & in pſal.cxxiii.:. ܐܰܝܟ ܥܰܝܢ̈ܶܝܗܽܘܢ ܕܥܰܒ̈ܕܶܐ ܠܘܳܬ ܡܳܪ̈ܰܝܗܽܘܢ ܘܰܐܝܟ ܥܰܝܢ̈ܶܝܗ̇ ܕܰܐܡܬܳܐ ܠܘܳܬ ܡܳܪܬ̇ܗ. Aich ainain gabdæ luath moraihun .:. vaich gaineiho damtho luath mortoho.hoc eſt. Sicut oculi ſeruorũ ad dominos eorũ, & ſicut oculi ipſius ancillę ad dominã ſuã. Quo in loco notare debes optime lector,literã.He.cũ ſupraſcripto pũcto,q͂a fœmininũ genus indicat,& licet dictum ſit aineiho & mortoho,illud tñ .He. cũ dicto eius puncto,raro profertur,

fertur,licet ſcribatur. Cęterum litera iſta duplex eſt,vtrinq; ſcilicet ligabilis exiſtit,ſed in principio ac medio dictionis cõſtituta,diminutionem patitur. Quandoquidem in fine tantum dictionis,aut cum ſolitaria eſt, integra reperitur, vt in pſalmo.ii.Dabo tibi ܥܡ̈ܡܐ. Gammæ. gentes hæreditatem tuam. & in pſalmo.iii. ܘܫܢ̈ܐ ܕܪ̈ܫܝܥܐ ܬܒܪܬ. Vſcenæ darſciæ tabart. Et dentes peccatorũ contriuiſti.& in pſalmo.iiii. ܪܚܡ ܥܠܝ ܘܫܡܥ ܨܠܘܬܝ Rahhem glai vaſmag zzluthi. hoc eſt. Miſerere mei & exaudi orationem meã. Vides in his tribus pſalmiſtę locis,in capite,in medio,& in fine,Ain ſcriptum,& quãdo integrum ſit,& quo nam modo ligari valeat,comprehendis. Quomodo vero cum aliarũ linguarum literis conueniat,ſatis in ſuperioribus diximus. Conſtat hæc litera Chaldaica ex duobus Olaphin,& Iud,Olaphin à ſiniſtro in dextrum latus,inſtar duorum grauiũ accentuum Græcorum,deſcendentibus,inferneq; ſe tangentibus,Iud adnexo,ita vt non appareat Lomad,ſed aliquantulum conciſior breuiorq; ſit. De hac litera Hebraica præter ea quę habent ĩ libro qui Sepher thenuoth, ideſt liber figurarũ inſcribitur. Egidius Cardinalis plurima & ſcitu digna retulit. Hanc oculũ deſerti caddes appellari aſſerũt, & nonę eſſe numerationis ſymbolum, mundi fundamentum,& iuſti loco vocitatam,prægnantiſq; imaginem gerere,Nun,& Zain,in vtero concipere. Et quia tria habet capita,ex tribus etiam illam aiunt conſtare literis Vau, Zain,

Nun,

Nun. Primus impar ternarius, in ſe ipſum quadratus, reddit nouem, nonam autem numerationem Ain, & domini oculum fecimus, opere ternarij, reſultantem, vt ex tribus conſtare literis oportuerit. Ex tribus quoq; iſtius literæ capitibus, duo ſunt ſurgentia, vnum deorſum cadés, coeũt in nona duo ſupiora, dextrũ & ſiniſtrũ, facitq; deorſum pacẽ inſupis. Vnde vtriuſq; cõmertiũ, & tẽperatura, parit vnam tertiã exiſtentẽ illarũ naturã, ſed ſimul crus vtrũq;, pectine iungẽtẽ, & ex vtraq; potẽtia cõſurgẽtẽ. Atq; ideo tria Ain, capita, Vau beata, Nun longo cornu purgans, Zain ſeptẽ flagitiorũ ſupplitia expendens. Lancis nãq; nomen Zain, literę tribuunt, vt & pendantur merita, & quę debẽtur vnicuiq; tribuantur. Faciunt deniq; Ain, ſapientis animæ, & Pythagorę literam in ima depreſſaq; parte corpus cõtemnat, à carnibus, delitijs, voluptate abſtineat. Sed ſurſum duos attollat vertices, hinc animi affectus, ad diuina optãda, hinc mentis aciem, ad lucis pulchritudinem contẽplandam. Tũcq; anima ſapiens effecta, Ain dici meretur, & videntis (vt olim prophetæ) nomen adipiſcitur. Quod, cũ mirabili fœlicitate aſſequantur in ſuperis diuina animalia, iccirco à Vate nõ modo oculi, ſed oculis quoq; plena cõmemorantur. Vt & Argo à Græcis effingitur diuinis miniſtris adnumeratũ, quo vulgũ, fabella ſuſpẽſum retineret, ſapienti autẽ arcanũ (ſicut fas eſt) cogitandum præberet. Septuagenarium numerum inſinuat, de quo plura dicere in pręſentia non curauimus. Quid tamẽ per ſeptuaginta annos Iudaicę captiuitatis, & ſeptuagĩta diuinę veteris ſcripturę interpretes, ac ſeptuaginta palmas, ad duodecim fontes aquarum in Helim, ac tandem per ſeptuaginta illa viro

rum

rum millia, poſt peccatum Dauid ab Angelo interfecta, maiores ĩtellexerint, & quomõ iſta à nobis ĩtelligi debeãt, in ſacris libris, & ĩter illos in libro Exodi, ac Paralipome= non, inueſtiganda ſunt. Chaldæus ſępenumero litera Ain ĩ aliquibus dictiõibus vtitur, ĩ quibus Hebræi Zadich ponunt, vt in dictione ܐܪܥܐ. Arego. ideſt. Terra. Quam Hebræi ארץ Erez, per Zadich, vt in exemplis multiplicibus iam adductis patet. & in pſalmo. clxvii. vbi Hebræus habet. Qui dat niuẽ כצמר Chazzamer ideſt. Sicut lanã. & ibi Thargum cœci היך עמר Heich gamer. & Punica ĩterpretatio ܟܐܠܨܘܦ. Calzzuph Syriaca vero Chaldæorum litera habet ܝܗܒ ܬܠܓܐ ܐܝܟ ܥܡܪܐ. Ioheb talgo aich gmiro. Qui dat niuem ſicut lanam. & ibidem Arabica ĩter pretatio ܝܒܓܬ ܐܠܬܠܓ ܡܬܠ ܐܠܨܘܦ. Ibgth althlagg mthal alzzuph. & in pſalmo octauo Omnia ſubieciſti ſub pedibus eius. צנה Zonhe. ideſt. Oues. ait Hebræus. Ioſeph vero cœcus ibi pro oui bus habet עאן Gan. Punicus ibi interpres ܐܠܓܢܡ. Algnan. Maronitæ & Syri ܥܢܐ. Gono. Arabs ibi dem, Alghnam, vt ſupra, & in multis alijs in quibus pro Zadich

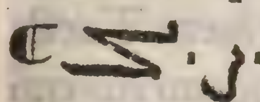
Zadich Hebræo, Chaldæus vtitur præſenti litera Ain. Et hic quoq; obiter animaduertẽdũ eſt, Punicos, & Arabes, ꝑ Ain, Ghain, decimã nonã alphabeti literã ponere, vt de Gomor, ſupra dictũ eſt, ꝑ qua etiã Syrus ĩ ſua Arabica interpretãtiõe ſcripſit Gomal, vt hic vides. Proinde maiores noſtros literę. g. vſum, ꝑ Ain, ab iſtis accepiſſe, p̄ſertim beatum Hieronymum, qui inter illos verſatus eſt, facile credendum erit.

ܦ. ܦܐ. Phe vel Pe quoque præter iam dicta, decima ſeptima ĩ ordine alphabeti litera eſt, & eſſentialis ſeu radicalis, & labiorum; ac vt dictum fuit, duplex atq; ligabilis litera eſt. In fine præterea tantum dictionis, aut ſolitaria, integra reperitur, vt in alphabeto ſupra deſcripto, & paulo ante in ſuperiori litera, in Arabicę interpretationis dictione Alzzuph, viſum fuit. Et in fine cum præcedenti dumtaxat ligatur. vt in pſal. xviii. ܘܠܐ ܐܝܬ ܕܬܩܝܦ Vlait dtaqiph. ideſt. Et non fortis ſicut deus noſter. & ibidem ܐܠܦ ܐܝܕܝ. Aleph idhai. Doce manus meas. Hic vides Phe, pendere a præcedenti litera cui adnectitur. In eodem pſalmo paulo poſt ſequitur propheta ܝܗܒܬ ܠܝ ܣܟܪܐ ܕܦܘܪܩܢܐ ܝܡܝܢܟ. Iahbt li ſacro dphurquono iaminoch. ideſt. Dediſti mihi clypeum ſalutis dexteram tuam. Ecce in dictiõe phurquono, Phe, dictionem incohans, ſequentem læua manu amplectitur. At tunc ambideſter efficitur, cum vtraq; manu vtens,

vtens præcedentem literam, & ſequētem dextra læuaqȝ ma
nu appræhendit, vt in dicto pſal. ܘܢܦܠܘܢ ܬܚܝܬ ܪܓܠܝ. Vnephlun thheith reglai. ideſt. Et cadēt
ſubtus pedes meos. Simili quoq; modo à Punicis & Ara
bicis, ac alijs oībus, q eiſdem vtuntur caracteribus, Pe, ſeu
Phe, in dictionum connexione ligatur. Penultimat autem
dictionem quintam, quæ pariter penultima eſt, ex dictioni
bus connexis, ex alphabeto recto. Finit vero ſecundam al
phabeti inuerſi dictionem, in qua etiam ſolitaria apparet,
quia ſequitur poſt literam Zzode, ſiniſtra manu non vten
tem, vt ſupra videre fas eſt. Octuagenarium numerum re=
præſentat, de quo in canticis cāticorum cap. 6. Sexaginta
ſunt Reginæ, octoginta Cōcubinæ. Quid ibi de his nu=
meris, & præſertim de octogenario dicant doctores, ad il
los te benigne lector remitto. Ex octonario qppe decies
ſumpto perficitur, quorum myſticas numerationes, in prę
ſentia prætermittēdas duximus. Cæterum Pe, ſeu Phe, tam
Hebræis: quam Chaldæis, Arabicis, Punicis, & Indis, os
ſignificat, vt in pſalmo. viii. vbi dicimus. Ex ore infantium.
ibi ait Hebręus. מפי עוללים Miphi ollelim. ibi Thargū cœ
ci. מפום Miphum vlemia. Punica Nebienſis Epiſcopi
trāſlatio. Men aphuah. Indus. Omaphi dakik. Chaldæus
Syriæ. ܡܢ ܦܘܡܐ ܕܥܠܝܡܐ Men phumo daglaimæ.
Et ibidē Arabica īterpretatio. من افواه الاطفال
Min aphuahe alatphal. Quomodo iſte interpretationes
intelligantur, quo nam ſcilicet modo cōueniant, hic aduer
tendum eſt. Litera iſta caput ſuum contrario ſcitu, quā p̄ce

dentis literæ ſint capita omnino geſtat, quandoquidẽ non elatum oſtẽtet caput, id quod in fœminis Dominus apud Eſaiam prophetam. cap. 3. taxat inquiens. Propterea qa in ſuperbiam eleuatæ ſunt filię ſion. ותלכנת נטויות נטווה גרון Vattelacnah netoioth netuoth garon. Et ambulauerunt extendentes collũ, ſeu extento collo, ſed intra pectus inflexum cohibet, ceu corporis & vitæ huius miſeriam agniturum, atq; ad meliorem aſpiraturum. Iccirco os ipſum, ore prophetæ exclamat, in pſal. cxxxi. ܡܪܝܐ ܠܐ ܐܬܬܪܝܡ ܠܒܝ. Morio lo etthrim lebi. Domine nõ eſt exaltatũ cor meũ. & ibidẽ. ܘܠܐ ܗܠܟܬ ܒܕ ܪܘܪܒܢ ܡܢܝ. Vlo halceth badh rauerbon meni. Neque ambulaui in magnis ſupra me, nec os in cœlum poſui, nec auſus ſum alta ſentire vel loqui. Conſtare illam aliqui perhibent, ex Caph, & Iod, Caph ambiente, Iod interno, altiſſimum apoſtoli myſterium referẽs, quo diuinę fiunt nuptię. Ac Iod quidem, quod maris formam habet, Caph quod fœminæ (vt iam dictum fuit) vtero eſt perſimile, iungitur. Sponſi ſponſæq; arcanam lætitiam, & ineffabilia diuinorũ fructuum ſeminaria, pietatis ſtudio, potius quã inquiſitiõis audatia, veſtigãda, deſignat. Atq; hoc Pe, illa inquã optat, quę in cãticis canticorũ Solomonis ait. ישקני מנשיקות פיהו Iſcaquenu minſciquot phihu. Oſculetur me, oſculis oris ſui. de quo plura dicere cõſulto prætermittimus. Chaldaicum vero Phe, ex Vau, & Iud, conſtare videtur, ex ſenario, videlicet & denario numero, qui in ſe quinquies recepti, octogenariam numerationem; quam litera ipſa inſinuat, efficiunt.

efficiunt. Quorum numerorum myſtici ſenſus quam plures ſunt, de quibus alias videbimus.

 .Zzode, decima octaua alphabeti litera eſt. Quoto autē in numero apud alios, citra Hebræos, & Samaritanos, in ordine alphabeti habeatur, & quomodo cum alijs, aliarum diuerſi generis linguarū literis, tam in figura, quam in prolatione cōueniat, in ſuperioribus ſatis dictum declaratumq; fuit. Literam iſtam Hebræorum magiſtri, & qui inter chriſtianos de literis Hebręorum tractauerūt, alij Zaddi, vt Rabi Dauid kimhi, in ſuo Miclol, alij Zadik, alij Zade, alij Tzade, alij Tſade, alij Zadech, alij Sade nominauerūt. Quorum varietas, quid aliud nobis inſinuare poteſt, quam variam ipſius literæ prolationē, & minus fortaſſe bene intellectā. Cauendū eſſe, dixit Rabi p̄dictus Dauid kimhi in literarum prolatione, ne Zain, & Samech, & (vt reliqua taceā) Samech, & Zaddi, dū ꝓferūtur aſſimilent. Quid vero intelligere debemus, aut ꝗd nā ex dictis verbis ſuſpicari, cōiectari ve poſſumus, niſi quod Zain leniter, vt Zita apud Græcos. Samech aliquātulū durius, ac ſi dici poteſt, ſibilantius, vt Sigma, &.s. latinū. Zadich vero fortius, ac maiori cum impetu, & vt geminatum zz. pronunciandum eſt. Perindeq; ac ſi fortitudinis, pulchritudinis, aut letitiæ nomen, in idiomate Italico, & vt aiūt vulgari, ac materno proferre volueris, Fortezza, inquam dices, bellezza, allegrezza, & multa id genus alia, ſimili modo. Proinde qui hanc literam per .t. & .z. Tzade, aut ꝑ t. & .s. Tſade, ſcribunt, & proferunt, non mihi videntur Hebraice, ſed Arabice, atq; Vuandalice, & ſcribere & ꝓferre,

qui quartam decimam(de Punicis loquor)alphabeti literam huic reſpondentem Tzat,appellant. Et quo ad Vuādalos ſpectat,qui quartam illorum alphabeti literā Tzeds nominant,& pro.ts.accipiunt. Quemadmodum etiā qui pro.c.aut.t.ſequente vocali, aut etiam pro.z.ſimplici, aut etiam geminato, Taf,& Zita Græcum ponunt, ſcribentes ꝑ lætitia literis Grȩcis λετιτζία,αλλεγρετζα,τζέρβω,άμιτζίτζια, Allegrezza,ceruo,amicitia. & in multis alijs,Arabes vidētur æmulari,non græco,ſed nec etiam latino more ſcribere,aut proferre,quandoquidem apud Grȩcos,& Latinos t.&.z.nec.z.&.t.quin nec.ts.in eadem ſyllaba conuenire poſſint,tam in principio,quam in dictionis medio, vt vel mediocriter in vtraqꝫ lingua doctis,notū eſſe pōt. Quod ſi in ſuperioribus à nobis Tzarchaſiam,ſcriptum fortaſſe quiſpiam obijciat,nouerit ita ſcriptum,ſicut noſtro tempore ſcribunt,qui inde ad nos in Italiam veniunt,quando(ꝑ generis infœlicitate)ſub barbarorum ditione conſiſtant. Armeni quoque hanc literam ծադէ Tzadæ, vel Zzadæ,appellant, ſcribentes per quartamdecimā ſui alphabeti literam,quæ Tzza,vel Zza,vel etiam Dha,ab illis appellatur. Indi etiā Zadi,illam denominăt, vt in.xviii. Ogdoadæ,ſæpius citati pſalmi. 1 r 9. Chaldæi vero(vt dictum eſt) ac Syri,Zode appellăt,& licet per vnum.z.ſcribant,duplicis tamen illi.z.prolationem tribuūt. Vltimum inter duplices Hebræorū literas,locū ſibi vendicat,ſextāq; alphabeti connexionē terminat. Apud Chaldæos in fine quintȩ connexionis nominum ex alphabeto recto inueniuntur,& in medio ſecūdȩ dictionis alphabeti inuerſi. Ea prȩterea

terea ratione duplex appellari poteſt, quia cum præcedēti ligari valet, cum ſequenti nequaquam. Iuſtitiam & Syris, & Chaldæis, & Hebræis, Punicis, Arabicis, & Indis, ſigni ficat, quamquam pro Zzode, Chaldæi ſępe in hoc nomi= ne Zain, ponāt. vt in pſa. lxxxv. vbi Hebręus textus habet. צדק ושלום נשקו Zedeq veſcalom naſcaqu. ibi Chaldęus, ܙܕܝܩܘܬܐ ܘܫܠܡܐ ܢܢܫܩܘܢ. Zadiqutho vſlomo nanſequn. ideſt. Iuſtitia & pax oſculatæ ſunt. Et ĩ mul tis alijs pſalmis. Eſt p̄terea apud Hebręos duplex litera Za de, altera quidem flexa: incuruis ſedilibus, ac penè ſedens, à q̈ Syriaca, & Chaldaica, nihil ferè differt, altera vero quę finalis appellatur, in dictionum tantum finibus colocāda, erectā producit caudam. Dētibus vtręquæ linguę adpul= ſu accedente, atq; vehementi ac ſubito (ſi dici poteſt) retra= ctu, proferri debent. Quibus cum litera Ain, quę nō mul tum ab his diſſimilis eſt, ad iuuenum, & mortaliū eruditio= nem, Pythagoram vſum fuiſſe aſſeuerāt. Quod & Virgi= lius, ſiue quiſquis ille ſit, oſtendit in carmine illo dicens.

Litera Pythagorę diſcrimine ſecta bicorni,
Humanæ vitæ, ſpecimen perferre videtur. &c.

Hanc hoſpes ille ἔμφρων καὶ δεινὸς περὶ σοφίαν, Enphron kę dinos peri ſophian. Cordatus (ĩquit Cebes Thebanus) & gnarus ſapientia, ſermone vero & opere Pythagoricā quādam, & Parmenidicam ęmulatus vitam, qui ſacellum & picturam quandam Saturno dedicās, pulchra ſimilitu= dine inſinuauit. Ambitum vnum in ſe duos alios habentē ambitus, portas etiam & Genium viam ingrediētibus oſtē dentē, depingens. Hęc eſt ianua illa parua, hic ille excelſus

collis

collis anguſto valde aſcēſu, p̃cipitia habēs hincinde ꝓfun=
da. hoc rotundi, & quadrati lapidis diſcrimē, hæc inter mu
lierem illam cœcam, inſanam, ſurdamq; habitu vario indu
tam, & rotundo ſuper lapide (quam fortunam vocant) in=
ſidentem, & alteram mulierem pulchram. & cōſtanti facie,
mediaq;, & manifeſta iam ætate, habitumq; habentem ſim=
plicem, & ornatum, quadrato lapide, tute poſito, ſecuram,
firmamq; permanentem, quam forte eruditionem vocant,
optime diſtinguit. Cum initio, ignoto itinere, inuiæ ſiluæ,
mortalibus eundū eſſet, ſilua, materiaq; ſuis fluxibus, ac flu
ctibus animū, per incohātis ætatis incunabula obruente.
Proinde dixit propheta in pſalmo. 1 1 9. in. ii. Ogdoade.
ܒܡܢܐ ܡܕܟܐ ܛܠܝܐ ܐܘܪܚܗ. Bmono madcæ
talio vrhhe. In quo corrigit ſeu purificabit, aut mun
dabit adoleſcens viam ſuam. Cū anima motu, fluctuq; &
ſedato & quieſcente iam ſapere incipit. duæ illæ Pythago=
ricæ ſe offerunt viæ. ſtultorum læua, dextra ſapientum. Ad
inferos altera: & ad miſeros ducit. Altera ad eliſios. & fœli
ces. Breue ver in alterius veſtibulo, intus æternę hyemes.
Cōtra. altera ardua in fronte aduerſos ventos immittit, ſta=
tim ęternas præſtat, veris. autumniq; delitias. vt dixit ille.

Nam via virtutis dextrum tenet ardua callem,
Difficilemq; aditum primum ſpectantibus offert,
Sed requiem prębet feſſis in vertice ſummo.
Molle oſtentat iter via lata, ſed vltima meta,
Præcipitat captos, voluitq; per ardua ſaxa.
Quiſquis enim duros caſus virtutis amore
Vicerit, ille ſibi laudem, decuſq; parabit.

At qui

At qui deſidiam, luxumq; ſequetur inertem.
Dum fugit oppoſitos, incauta mente, labores,
Turpis, inopſq; ſimul, miſerabile tranſigit æuum.

Vt optime etiam Heſiodus Aſcræus Poeta dixerit. Viciū quidem omnibus in vniuerſum contemnere facile eſt, breuis ſanè via ac de prope moratur, quippe ante virtutem ſudorem poſuerunt Dei immortales, longus profecto ac rectus callis ad ipſam. & aſper primum, ſed poſtquā in ſummum verticem peruētum eſt, facilis poſtmodum eſt, ardua ac difficilis quamuis extiterit dudum. vt nō ab re quoq; dixerit Peripateticorum Princeps Ariſtoteles, radices diſciplinę amaras eſſe, fructus vero dulces. In hac litera duarū portarum imaginem, in duabus, ex quibus cōſtat, figuris, Nun, ſcilicet & Iod, conſtituerūt, inferiorem & ſuperiorē. Quas portas anima à corporis mole libera, corā aſpicit, cubās, ſtertēſq; in corpore, tāquam per ſoporem demirat & ſōniat. Proīde alia cornea, alia eburnea ſeu elephantina dicitur. de quibus etiam Plato in Carmide, dū ſe ſomnio noſce ea quæ nouerat refert, inquiens ἄκουε δὴ ἔφην τὸ ἐμὸν ὄναρ ἤτε κεράτων ἤτε δι' ἐλέφαντος, Acue di ephin to emon onar ite keratum ite di elephandos. Audi rogo te inquit meū ſomnium, ſiue per cornua, ſiue per Elephantem. De his portis late à theologo iſtius literę explicatore, & ab Egidio plurima ſtudioſis, haud ingrata animis, referūtur. In numeris nedum apud Hebręos, verum etiā apud Syros & Chaldęos nonageſimum repręſentat, cuius numeri myſticos ſenſus ſubticendos duximus, in aliud tempus, ſi opportunum viſum fuerit reſumendos. Properamus enim ad iſtius literę expeditionem, vt ad ſequentem deſcendamus.

¶ [illegible] .Quoph,ſeu Coph,vel Koph, quando pro tribus hiſce literis nobis ſeruire commode poteſt, commodius tamē ac proprie magis pro.q.accipitur. Decima nona tam Chaldaici quam Hebraici alphabeti litera eſt,de cuius prolatione & cum aliarum linguarum figuris ſiue literis cōformatione, in ſuperioribus tractauimus. Et licet huius literę pronūciatio & p̄cedētis Coph, eadē eſſe videatur, Elias tamen ille Chaldęus (de quo ſupra mētionē fecimus) in ipſius literę prolatione,linguam (ſi dicere fas eſt) arcuabat,extremitatem nimirum illius,ſiue aciem in inferiorum anteriorum dentium radicibus collocabat, & labia inferiora cum dentibus ſuperioribus magis quam in Coph priore litera,quam Hebręi Caph appellāt, pręmebat. Significat autem inter cętera,tam apud Hebręos, quā apud Chaldęos (vt ait beatus Hieronymus) vocationem. Cęterum ſextam alphabeti recti,ſecūdam vero inuerſi,nominum combinationem incohat. Perpetuo quoqꝫ litera radicalis eſt. Conſtat vero Chaldaicum Coph,ex Vau,& Iud,ex ſexta ſcilicet & decima numeratione. Centenarium tamen numerum refert. Prętereа,vt aiūt Theologi,qui de literis Hebręorum ſcripſerunt,& pręſertim Egidius. Hęc litera ſic pingitur,habet enim columnā rectam Nun, pro porta ſuperiori,& Caph lunarem,pro porta inferiori, ſed alia has, quam Zadich,iūgit ratione. Illa vtrāqꝫ ęqua lege ſotiat,hęc cōtra legē facit,vt maior ſubſit ſeruiatq; minori, quod in Iacob,& Eſau fratribus,diuinarum rerum imaginibus factum eſt. Aliquando inter mortales ſancti ſunt homines,tuncqꝫ Zadich vim habet & ius in mundo. quod

homines

homines partim ſpiritui ſeruiunt, partim ſequũtur, comple ctunturq; naturam, quandoq; naturę fluctibus mergunt homines, vt diuinę rei immemores, probi, pijq;, vel nulli, vel quam paucißimi, ijdemq; ſub ſceleratorũ Principum Tyrãnide, vel oppreßi, vel contẽpti ſint. Poteſt etiã Caph, ex patrum Arameorum ſententia, Nun erectę, res figuram addere, hoc modo ܟ illud cum Caph, hoc cum Res ܟ Sed Res, & Nun, portam eandẽ habent, altam, & ſublimẽ. Vtq; ea litera cum Caph dominante, tenebras. Ita cũ Res admonente, lucem affert. Prior ſæcula parit, quam miſerima. Poſterior vero, longe fœliciſſima. Quanta in his verbis ſecreta lateant myſteria, excogitent quam diligẽtiſſime, qui arcana patrum Hebræorũ ex literis ĩtelligere affectãt. Eſt etiam hæc litera duplex apud Chaldæos, quandoquidem capitis, medij, & finis eſt. Cum autẽ capitis eſt, ſequẽtem læua, vt pſalmo. lxxxvi. In die tribulationis meæ. ܩܪܝܬܟ Krithoch. Clamaui ad te, vel vocaui te. Cũ vero finis, præcedentẽ dextra amplectitur, vt ĩ pſal. lxxxix. ܡܕܡ ܕܢܦܩ ܡܢ ܣܦܘܬܝ ܠܐ ܐܫܚܠܦ Medem danphaq men ſephothi lo æſahhleph. ideſt. Quodcunque egreſſum eſt, vel proceſſit de labiis meis non mutabo, vel non irritum faciam. Et ſæpe ſolitaria inuenitur, vt in prædicto pſal. lxxxvi. ܦܪܘܩ Phruq. Saluum fac ſeruum tuum, tu deus ſperantem in te. At cum in medio cõſiſtit, tanquam alter Aioth, de quo in

libro Iudicũ cap.3. את אהוד בן גרא בן־הימיני איש אטר יך־ימינו Aeth æhud ben gera ben haimini ais iter iac iemino.ideſt. Aehud filiũ Gera,filiũ Gemini, virũ ſiniſtrum, ſaltē manu dextera ſua,vel qui vtraqꝫ manu pro dextra vtebatur, præ= cedentem ſequentemq; amplectitur. vt in pſalmo .lxxxv. Auertiſti captiuitatem .ܕܝܥܩܘܒ. Diagquub. ideſt. Iacob. Quam bene in hac dictione Iacob, vtrinque ligatur, quandoquidem & ipſe, cum de vtero matris egrederetur,plantam fratris ſui Eſau, tenebat manu. vt in libro Geneſeos capite.xxv.

¶ ר̇ .ܪ. Ris,vigeſima in ordine literarũ alphabeti re peritur.Radicalis,ſeu eſſentialis eſt,& inter literas den tium numeratur, a Dolad in puncto tantum differt. Dolad quippe in ventre, ſiue ſub pedibus punctum habet,vt in iſtis. ד .ܕ. vides. Ris vero ſignũ ſuæ di uerſitatis pũctũ,ſummo,hoc modo. ר̇ .ܪ. in vertice geſtat. Apud Hebræos inter Res,& Daleth,parum, ſimili modo,diſcriminis ineſt. Nam Daleth ד in de xtera ſuperiori eius parte, triãgulum acutũ, ſeu rectũ facit.Res vero ר obtuſum.Quo autē modo cum alijs di uerſi generis linguaꝶ ꝯueniat notis,ſiue elemētis, iã ſupra dictũ eſt ſatis.Duplex pręterea litera eſt & ligabilis,ſed p̄ce dentem

dentem dextera dumtaxat amplectitur manu, aut ſolitaria remanet. vt in pſal. cxxxvi. ܠܕܥܒܕ ܢܗܝܪ̈ܐ ܪ̈ܘܪܒܐ ܕܠܥܠܡ ܪ̈ܚܡܘܗܝ Ldagbad nahirhæ rauerbæ dalgolam rahhmauhi. Faciēti vel qui fecit luminaria magna, quoniam in æternum miſericordia eius. Et in prima etiam dictione ex alphabeto inuerſo formata appa= ret, finit quippe illam, & cum præcedenti ligatur. Quod commune cū Punicis, & Arabicis, habet. In numeris du= plicatum centenarium refert. Cæterum Res, litera Hebrai ca (vt Theologus in hoc loco ait) Daleth ſimilis eſt, tum figura, tū ſimplicitate, vocata eſt etiā nomine quaſi ros ראש pſalmo. 1 1 0. Quod in ſancti ſpiritus lingua caput ſonat, dicit & רצון razon. pſalmo. 3 0. & רוח ruahh. pſal. 1 3 5. Volūtas ſcilicet & ſpiritus. Tertia enim numeratio, quam portam mundi ſuperioris appellant: & ſpiritus dicitur ſan= ctus à noſtris, & voluntas ab Arameis, quod volūtatis, nō naturę ratione, dimanet. Et principium ſeptem donorum, columnarum, numerationum, & mundi medij, atq; etiam extremi, atq; omnium artifex, ab vtriſq; ſcriptoribus, & ha= betur, & dicitur. Cumq; nō eorum ſit, quæ ad humana re feruntur, vt quæ in mundo medio. Iccirco nō coagmētatā & partibilem, ſed eſſe dicunt ſolitariam, ſimplicem, imparti bilem. Quādo autem & quo nam modo. r. apud latinos in alias literas mutata ſit, & apud Græcos, Latinos ve, quā= do aſpirari vel leuigari debeat, in principio ſcilicet dictiōis aut ſyllabe, vel in fine, aut quomodo ſoluenda ſit hæſitatio illa, qua quæritur, an inter vocales ſit numerāda, cum ſola

ex numero conſonantiũ, ſitſpirituum capax. Id (ſi non à nobis dictum eſt prius) ſi ſcire cupis, ad grammaticos in præſentia benigne lector, te remittendum duximus.

¶ ܫܝܢ. ܫ. Sin, vel Scin, (vt etiam Hebræorum more proferamus) penultima alphabeti litera, & ſextæ cõnexionis eiuſdem, ac ſecunda primę alterius combinatiõis nominum alphabeti inuerſi, acceſſoria eſt atq; ſeruilis. Et tam apud Chaldæos, & Syros, quam apud Hebræos, vicarias alterius ſæpenumero literæ vices obtinet. Quãdoquidem cum Samech, nec nõ etiam cum Thau Hebræo, quandoq; faciat mutationem, vt quod Hebræus אשה Iſca, hoc eſt mulier, vel vxor. Chaldæus איתה ithah. Ezechielis. xxii. & ܝܬܒ Iathib, vel ܐܬܒ Itheb. Stetit pſalmo. i. &. cxxi. Quod Hebræus dicit ܝܫܟܒ Iaſcab. & pro Hebræo. ܫܡܘܢܗ Scemonah. ideſt octo. Chaldaice ܬܡܢܝܐ Tmanio. Et pro ܥܫܪܝܡ Geſrim. cum ſin ſmol, ideſt viginti. Chald. ܥܣܪܝܢ Geſrin. cũ Samech, vel Somchat. Et pro Hebræo. ܫܠܫܝܡ Sceloſcim. cum Scin. hoc eſt triginta. Chaldæus dicit ܬܠܬܝܢ Tlothin. per Thau. & ĩ multis aliis dictionibus ſimiliter. Serratã præterea hãc hebraicã literã patet habere formam, vt non ab re, dentem ſignificare dicatur, quandoquidem triplici quodãmodo molari dẽte cõpactam,

compactam,ac ex tribus Iodin,& Caph,conſtare illam videmus. Qui tãquã tres vertices ex ĩferiori arcuato Caph, aſſurgẽtes,formam penè trium illarum litterarum, quibus magnum illud ארני Adonai nomen ſcribere conſueuerũt Hebræi,hoc nimirum ordine יכ repræſentant,quod ſextæ numerationis regiæ & ſpõſi Soliſq; melioris locum tenet. Arcus(ceu Iris,cœleſte ſignum,ſupernæ pacis inditium) Caph eſt,non ſiniſtrorſum cornua extendens,ſed vẽtre inferius collocato,in altum cornua eleuans,ſponſa,ac Luna eſt,quæ lucem de ſpõſo Sole,caua deorſum aluuo mutuatur,ſemenq; concipit,vnde humana omnia gignantur,diuina cõmunicantur. Vt non abſq; myſterio (licet aliunde depẽdeat)à propheta Abacuch,in cap. 3. ſcriptum fuiſſe videatur,vbi nos dicimus,Sol & Luna ſteterunt in habitaculo ſuo. Nam Sol,qui dicitur שמש Scemeſc,ab hoc elemẽto incipit,& in eodem deſinit,Mím, in medio non ſine myſtico ſenſu (quamuis aperta ſit) fouens atq; recludens. Luna vero à Iod , prima ineffabilis diuini nominis litera, initium ſui nominis auſpicatur,quæ ירח iareahh,dicitur,in qua per participationem cum Sole,ſpiritus vitalis cõſiſtit, & ambo in huius literæ conſtitutione ſimul ſteterũt. Et hic quoq; obiter animaduertendum eſt,dum dicimus,Sol,& Luna,ſteterunt,quod ín Hebræo textu,copulatiua coniũctio. &. non ponitur,ſed punctus Mercha(vt ait Io. Reuchlim)qui ad nomẽ Scemeſc, additus eſt, & haſtile ſignificat,pro articulo poſitus eſt. Cæterũ litera iſta addititia eſt. vt in verbo. ܐܫܬܚܠܦ Aeſahhleph. ſuperius adducto,ex pſal. lxxxix. a verbo quippe. ܚܠܦ Hhalaph.

quod

quod mutare,permutare,ac pertrãſire,ſignificat, formatur futurũ ܬܚܠܦ. Tahhleph.pertranſibit. pſalmo.xc. & ܡܚܠܦ. Mahhleph. nomen hæmãthicũ pertrã ſiens,in eodem pſamo.& ܚܠܦܘ. Hhalephu.ideſt. mutauerũt.pſal.cvi.& ܡܬܚܠܦܝܢ. Methhhalphin Mutabũtur.pſalmo.cii. & ܐܫܚܠܦ. Aeſahhleph. Mutabo,vel irritum faciam,in quo verbo, aduertẽda etiam eſt,mutua Thau,& Sin,commutatio,vt ſupra in futuro,quamquam etiam alterationem verbi indicare poſſit.Formatur præterea ab hoc verbo.ܬܘܚܠܦܐ Tahhlupho.nomen,quod commutationem vel varie tatẽ ſignificat.pſal.lv.& ܚܘܠܦܗܘܢ. Hhulaphehun. Commutationem eorũ.pſalmo.xliiii.Viſum fuit hoc in loco iſta addere,vt Olaph,Mim, Sin, & Thau,ſeruiliũ literarum vſum,lector benigniſſime comprehendere, nec nõ & Nun,in fine additi officia dignoſcere poſſis.Et vt ex hoc etiam ad reliqua formanda,per oſtenſum iter faciliori additu conſcendere valeas. Quando autem Scin, apud Hebræos,pro articulo,aut relatiuo capiat̃,& quando alia eius nobis officia ſubueniãt,ſi intelligere cupis ad Hebrę orum grammaticos cõfuge.Præterieram penè quod ſupra dixi Hebręos Adonai nomen,cum tribus literis, in triãgu li,paruæ ve pyramidis formam ſcribere,ac magnum illud

Dei

Dei nomen repræſentare. In quo ſanè non paruum mihi ſcrupulum inijciunt, ſi per tria Iodin, illud inſinuãt. Quãdoquidem numerus, qui ex literis ineffabilis diuini nominis reſultat, vigeſimum & ſextum numerum non excedat. Tria vero Iodin, trigeſimum releuant. Vnde exceſſus iſte, in tam diligentiſſimis exacti numeri obſeruatoribus, proceſſerit, aut quo tẽdat, animaduertere penitus nequeo. Niſi forte, arithmeticorum more intelligere velint, numerũ numero ſuperpoſitum, dimidiã illius partẽ innuere. Quod ſi ita eſt, profecto ex duobus Iodin ſuppoſitis, quorum vterq; denarij ſymbolum refert, & ex Iod ſuperius poſito, & ea ratione dimidiato, viginti dumtaxat & quinq; reſultãt, & vnde diuinum referre perfectiſſimum nomẽ intendunt, diminutum proculdubio à ſua numeratione oſtendunt. Proinde vt quod perfectum eſt, ex perfectionẽ etiã inſinuãtibus literis, nec in vllo exceſſum, aut diminutionem faciẽtibus formetur, melius ſanè (meo iuditio) ſcribemus. Si ſuppoſitis duobus Iodin, vigeſimum numerum ſignificãtibus, & primum quidem dextrũ pro Iod, prima ineffabilis nominis litera, ſecundum vero ſequens ſiniſtrum Iod, pro duabus leuibus dicti nomins aſpiratiõibus. He. ſcilicet & .He. quinq; & quinq; redentibus, & decem facientibus ponamus; ſupra vero duo iſta ſic collocata Iodin, ſi Vau, literã quæ in nomine Dei magno, inter duo. He. reperitur, & ſenarium indicat perfectiſſimum numerum impoſuerimus, proculdubio (remota arithmeticorum regula) integris in ſua ſede remanentibus numeris, vigeſimum & ſextum dũtaxat numerum habebimus, & hoc pacto, integrum, & in ſuis numeris perfectum, diuinum nomen inſinuabimus.

Videant

Videant tamen ac diligentius iſta perſcrutentur, qui ita ſcribunt, & meliora conſiderent.

¶ ࠕת . ⅃ . Thau, vltima Chaldaici, Hebraici, atque Samaritani, alphabeti litera eſt, de cuius prolatione, atque cum alijs diuerſarum gentiũ literis, cõformatione, variaq; eiuſdem punctatione ſuperius tractauimus, & ſignum ex antiquorum relatione ſignificare diximus, proindeq; non ſpernendum fore, quod vltimum nomen ex ſex reſultantibus ex alphabeto recto, finiat. Primum vero ſeptem nominum ex alphabeto inuerſo incohet: & quod à ſigno ad ſignatum nos reuocet. Thau quippe (vt inquiunt Doctores) crucẽ Chriſti (vt ex ipſius figura cõſtare aſſerũt) ſignificat, qua frontes ſignantur dolẽtiũ. Fuit enim dudũ ſignũ futuræ Crucis, nunc Crux ipſa, & ſicut omnium elementorum finis eſt Thau, ſic omnium librorũ veteris teſtamenti, qui totidẽ numero ſunt, quot alphabeti ſunt literæ, Crux Chriſti finis eſt. Ipſe enim finis eſt legis ad iuſtitiam, & omnia illa librorum ſigna, Dominicæ incarnatiõis, & noſtræ redemptionis ſunt ſacramenta & ſigna, per quæ hoc vnũ annunciatur, in quo omnia referuntur ſigna. Thau (inqt beatus Hieronymus) extrema eſt viginti duarum literarũ, apud Hebræos, & perfectam in viris gementibus, & dolẽtibus, ſcientiam monſtrat. Hebræi vero autumant, qa apud eos lex תורה Thorah, dicitur. Et in principio nominis ſui ſcribitur hæc litera, eos hoc accipere ſignaculum, qui legis præcepta compleuerunt. Præterea Thau litera, extrema in antiquis Hebręorum literis, quibus vſq; hodie vtuntur Samaritani, Crucis habet ſimilitudinem, quæ in chriſtianorũ

frontibus

frontibus frequenter ſignatur,cuius munitione ſignamur. Thau præterea litera vno quidem modo duplex eſt, tam Hebræis,quam Chaldæis,quia variam,pro vario puncto rum acceſſu,prolationem habet,vt ſupra dictum eſt,de Raphe,& Dages,quo ad Hebræos, & de Rubro, quantum ad Chaldæos ſpectat,in vertice, aut ſub pedibus puncto. Alio etiam modo duplex dici poteſt, & hoc de Chaldæa litera intelligẽdum eſt,quia cum adhærẽtibus & adnexis ligabilis eſt,& inter ligabiles vltima. Et bene quidem cum præcedenti tantum ligatur,ne videatur adhærere ſequenti, & illam ſuſpectare,cum vltima ſit,nec ſuperuenientem expectet. Quod nec à myſtico ſenſu abhorret, cum Crucẽ (vt aiunt Doctores) præſeferat, & illam quidem Crucẽ, olim præfigurabat,quæ nõ aliam poſt ſe requireret,ad humani generis redemptionem. Cõficitur autem Hebraicũ Thau,vel ex Res,& Nun, (vt ait autor libri de literis Hebraicis) vel ex Caph,& Vau. Diuinus enim ſpiritus, qui ꝑ vtrãq; literam dignoſcitur,quãdoq; illuſtrat tantum, vt cũ viuentes afflantur,quandoq; & complet, & beat, cum ad fœlices campos parentis datur ora tueri,& bonorum omnium finibus animæ carcerem egreſſæ potiuntur. Vtriſq;, vt Eliſeus petit,ſpiritus duplex,hic gratiæ atq; prophetiæ, illic ſummi ſpectaculi atq; voluptatis. Nun pendens, ſicut in vita,ſpes nos ſuſpendit, vt ancora, hic Nun accubans, quieſcens,ſibiq; ipſa ſufficiens,idem eſt ſpiritus(vt pollicẽtur oracula) æterno pinguium conuiuio,faciẽs nos accũbere. Cũq; hic bonorum verus ſit finis,quo neminem attigiſſe,fas eſt vnquam,niſi idem in hac vita ſpiritus anticipauerit,& ab humanis eruens,mentem ad diuina ſuſpẽderit,

illiſq; æterno ac indiſſolubili nodo colligauerit. Icircò prius & in medio literarum Caph, ſita eſt, Nun pendulam tendens, in calce extremo omnium Thau, accubantis & quieſcentis, requiem voluptatemq; ſubnectens, & quam, Nun, pollicetur longo crure, lõgitudinem, æternitatemq; dierum. Hæc non iam ad ſpem, ſed ipſorum theſaurorum, & perpetuæ fœlicitatis beatam poſſeſſionẽ introducit, aitq; vt in Epithalamio, bibite amici atq; inebriamini. Nec prætereundum eſt, quod Thau, incipit, mediat, finitq; dictiões & verba, tempora quoq; perſonas ac genera, verborũ etiã affectus diſtinguit, & plerũq; methateſim facit in verbo à Sin incipiente, vt dum præponi debuiſſet, poſtponatur, vt legenti pſalterium Chaldaicum (quod Deo propitio publicaturi ſumus) facillime occurrere poterit. Attamẽ (vt ĩterim partẽ aliquã ſtudioſis offeramus) exẽpla nõnulla in medium adducemus, per quæ ſagaci ingenio, induſtriaq; cætera comprehẽdere poterunt, & diligẽtiæ fructum, laudéque cõſequentur, a verbo quippe. ܫܒܚ Sabahh. Quod laudare, cãtare, vel hymnum dicere ſignificat, formatur nomen. ܬܫܒܘܚܬܐ Tesbuhhto. ideſt. Canticũ, ſeu Hymnus, in pſalmo. xl. In hac dictione, Thau, caput occupat, & deſinit in ſeruilem ſyllabam . ܬܐ. de qua alias. Et ab. ܐܒܕ Abad. Perdidit, periit, deſcẽdit. ܬܐܘܒܕ Taubad. Perdes. pſalmo quinto. & hic, Thau, eſt ex literis æthan, vel peribit, pſal. nono, ſcribitur & in pſalmo

in pſal. primo ܬܐܒܕܝ. Tibdhai. Peribit. & ܘܐܒܕܬ. Vaubedt. vel vaubdet. & perdidiſti vel exterminaſti, pſalmo nono. Et a verbo ܬܒܪ. Tbar. Confregit, con triuit, cuius ſecunda perſona eſt. ܬܒܪܬ. Tabart. Con triuiſti, & confregiſti. pſalmo tertio. Formatur autē & ab ܓܪ. Gar. quod euigilare, excitare, expergefacere, ac exurgere ſignificat, alterius affectus verbū. ܐܬܬܓܪܬ. Aethtgireth. Euigilaui, excitatus, vel experrectus ſum. pſalmo .iii. pſalmo .cxxxix. in quo notanda eſt ſyl laba. ܐܬ. Incipiens, & affectum verbi indicās, & Thau finiens, cum Eſaia, alias nota ſecundæ perſonæ in ver bis, vt videbimus, & ܐܬܬܓܪ. Ethtgir. Excita, fac eui gilare, excitare, exurge, expergiſcere, cōſurge, excitatus eſto. pſalmo. vii. xxxv. xliiii. lxxviii. cviii. & hic notādus eſt imperatiuus modus. Formatur & hæmāticū nomē ab hoc verbo ܕܡܬܬܓܪ, Dmethtgir. Qui experre ctus eſt. pſal. lxxxiii. & ܘܐܣܒܥ ܡܐ ܕܐܬܬܓܪܬ ܗܝܡܢܘܬܟ. Veſabag mo dethtgirath haimanuthoch. Satiabor cū euigilauero, vł excitatus fuero fide tua. p̄s. 17 Poſſem innumera hoc loco (vt ſic dicā) adducere exēpla,

ad iſtius literæ probāda officia,ſed tum ne nimium noſtra: hæc traditio in longum trahatur,cum ne videamur ſtudio ſis velle inueſtigādi occaſionē eripere,in præſentia,paucis additis,miſſa facimus. A prædicto verbo formatur etiam ܡܓܝܪ. Mgir. Excitauit. pſalmo. lxxviii. & a verbo ܫܩܠ: Sequal. ideſt. Portauit,tulit,baiulauit,apprehē dit, & ſimilia, fit. ܐܫܩܠ. Aſqual. Tulit,abſtulit. pſal mo. lxxviii. & ܕܫܩܠܬ. Daſqualt. Quod aſſumis. pſalmo. l. &. ܕܫܩܝܠ. Daſquil. Portans,vel qui portat. pſalmo. cxxvi. &. ܕܫܩܠܬ. Dſequelth. Portaui. pſal mo. lxxxix. & ܫܩܠ. Soquel. Auferens,vel portans. pſal. ciiii. Deuteronomii. xxxii. & ܫܩܘܠܘ. Squlu. Tollite, apprehendite, ſumite. pſalmo. lxxxi. xcv. & ܢܫܩܠܘܢ. Neſqlun. Baiulabunt, afferēt. pſalmo. 72 ܢܫܩܠܘܢܟ. Neſqlunoch. Portabunt te. pſalmo. 91. ܡܫܬܩܠܝܢ. Meſtaqlin. Qui exaltati ſunt. pſal. 74. ܐܫܬܩܝܠ Aeſtaquil. pſalmo. 98. vbi nos di cimus. Exaltare. Thargū Nebiēſis. Irrue. Et a verbo, ܫܦܝ. Sphoiæ. Contriuit. pſal. 68. Fit. ܐܫܬܘܦ Aeſtuph. Cōtritæ uel humiliatæ ſunt. pſalmo. 119. Item a verbo quod proſternere, humiliare, comprimere, affligere,

affligere, ſubigereque ſignificat, uidelicet ܣܓܒܕ. Sagbad. pſal. 18. 47. 144. Formatur ܢܫܬܓܒܕܘܢ. Neſatgebdhun. Mentientur uel mentiti ſunt. pſal. 18. & ܐܫܬܓܒܕܘ. Aeſatgbadu. Contriti ſunt uel humiliati ſunt. pſal. 106. Ex his quæ paulo ante, & quæ mox proxime in huius vltimæ alphabeti literæ explanatione adduximus, ſeruilium literarum Olaph, Coph, Mim, Nun, & ipſius prȩſertim literȩ Thau, varius patet vſus. Quæ ſcilicet litera Thau, prȩter prȩdicta, etiam quadringenteſimũ reprȩſentat numerũ, in alphabeti numeris vltimũ. De quibus profecto numeris reſtat vt dicamus. Verum priuſquã de illis loquamur, ſupereſſe videtur (quod & penè omiſſeramus) vt exempla ponamus, per quæ, punctorum exiſtẽtium interdum ſupra primam literam, aut ſyllabam, aut etiã infra ſecundam tertiam ve, prȩſertim verborum, literam aut ſyllabam, declarari, innoteſcereq; nobis poſſit effectus. Quippe qui ſupra primã literam pũctus cernitur, primã incohat perſonam, vt ĩ verbo amaui, vel dilexi, pſal. 116. ܐܢܐ ܪܚܡܬ. Eno rehhmeth. Ego dilexi, uel amaui, Et plerũque defectum: ſeu mutationem literæ: ut in uerbo ſuperius adducto Taubad, nã pũctus ſupra literã Vau, abſentiã indicat literæ Olaph, & illius acceſſũ per immutationem, ut in dicto pſalmo quinto: & in dictione Taubed, ſuperius adducta in pſalmo nono,

Qui

Qui uero infra primam ſyllabam, ſecundam perſo nam repræſentat, ut ,ܐܢܬ ܪܚܡܬ Ant rhhemt, tu di lexiſti: pſalmo. 45. Aliquando uero imperãdi modũ uel obſecrãdi affectum ſignificat, ut in pſalmo nono, ,ܩܘܡ ܡܪܝܐ Qum morio. Surge domine: & ibidẽ ĩn uerbo .ܐܩܝܡ Aquim. Pone, uel cõſtitue. Por ro qui ſub tertiam dumtaxat, aut ſub, ſupraq̃ue, uno tẽ pore eãdem, infixus uidetur: tertiam quoque perſonã inſinuat: ut, ܐܝܢܘ ܪܚܡܬ Aino rehhmet. Ille dilexit: ut ĩ pſal. 119. in Ogdoade ſub litera Sin ,ܘܪܚܡܬܗ Varhhemtoho. Et dilexit ea. Conſtat igit̃ ex adductis exẽ plis, quomodo puncta primam, ſecundam, tertiam ve per ſonam, imperandi modum, obſecrandi affectum, generis diſcrimina, defectum, immutationẽq; literę, nobis ob ocu los ponant, & quamquã alia eorũdem punctorum plura ſint munia, illa tamen in præſentia miſſa facere viſum fuit. Quandoquidem nec totam penitus rem grammaticam poſſumus, nec intẽdimus, in hac introductione declarare, ſed pauca quędã adducere, quę in viã, ad cętera veſtigãda, lectorem inducere valeãt. Proinde reliquis omiſſis, ad nu merorũ declarationẽ, iure tranſitum facere poſſumus.

De Numeris, & modo numerandi, ac literis nominibusq; numeralibus Chaldęorũ. &c. Cap. XI.

Chaldęorũ

CHaldæorum mos eſt,per alphabeti literas,numerationes computare,ſed nouem vnitatibus ab Olaph vſq; ad Iud, in primo numerandi ordine vtuntur. A Iud vero ad reliquorum numerorum ſtructuram, aliũ ordiuntur numerandi modum. Eodem modo Hebręos, Arabes,Armenios,Gręcos,Macedonas,& Dalmatas,vti compertum eſt.Punici vero,Latini,& Indi, alijs notis ſiue ciphris in numeris inſinuandis,vario,vt quiſq; primum excogitauit modo,effigiatis,vtuntur.Modus vero numeros per literas reddendi à Chaldęis talis eſt.

ܠ	ܟ	ܝ	ܛ	ܚ	ܙ	ܘ	ܗ	ܕ	ܓ	ܒ	ܐ
30	20	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

ܬ	ܫ	ܪ	ܩ	ܨ	ܦ	ܥ	ܣ	ܢ	ܡ
400	300	200	100	90	80	70	60	50	40

A denario vero numero ad vigeſimum à Iud, ſcilicet ad Coph, & à Coph, ad Lomad, & ſucceſſiue ordine ſuo ab vno denario numero, ad denarium alium numerum, hoc modo ſoliti ſunt computationes ſcribere.

ܦܚ	ܥܙ	ܣܘ	ܢܗ	ܡܕ	ܠܓ	ܟܒ	ܝܐ
88	77	66	55	44	33	22	11

ܬܡ	ܫܠ	ܪܟ	ܩܝ	ܨܛ
440	330	220	110	99

Et ſic de reliquis, vſq; ad ſuum perfectũ denariũ numerũ. Alius quoq; ꝑ noĩa numerãdi modus eſt,iuxta ordinẽ alphabeti.Sed antequã de noĩbus numeralibus loquamur. Sciẽdũ imprimis eſt:quod Chaldęi,& Syri, vt Hebręorũ quoq; pręceptiones tradunt,numeros habent,alios quidẽ

quos

quos Cardinales,alios vero quos ordinales, grammatici vocant,verbi gratia. Vnus,& primus. Pręterea non igno=rãdum,quod vnum pro altero in ſacris literis, tam patrum Hebręorum veteris teſtamenti,quam etiam Euangeliſtarũ ponitur,quorum dicendi modus,ſiue phraſis(vt de Euan geliſtarum libris intelligamus)citra contentionem,potius Chaldaica,quam in totum Hebraica eſt. Q uandoquidẽ tempore Saluatoris noſtri,& Apoſtolorum, Hebręi poſt reditum eorũ, è Babylonica ſeruitute,licet Hebraice ſcri=berent,& grammatice quidem,ſed mea ſanè ſentẽtia(ſaluo tamen peritiorum ſemper iudicio)non eleganter, nec anti quioris ſeruato ſtili decore,vt olim patres eorum,ante Ba=bylonicam captiuitatem,vt videre fas eſt, in Euãgelio Mat thęi,nuper literis Hebraicis à Monſtero in lucem edito. Proinde non mirentur quidam ſi hebraiſmum (vt aiunt) non videatur redolere. Comprehẽdimus etiam nos in no ſtris, quãtum latini ſermonis vſus defecerit,poſt Gothorũ Barbarorumq;,in Italiam incurſus. Cognoſcunt id verũ eſſe,qui bonas (vt dicere ſolemus) his temporibus literas amant. Cęterum cum dicitur in Euangelijs, vna Sabbati, & in alijs ſcripturis vna menſis, & in libro Geneſeos in or dine creationis mũdi: cũ ſcribit' veſpere & mane יום אחד Iom ęhhad, ideſt dies vnus. Poſtea in ſecũdo die habetur יום שני iom ſani.ideſt dies ſecũdus,ibi clare patet, qđ vnus, pro primo ponit'. Propter quod etiã notum eſt,alterum ꝓ altero vſurpari. Q uod loquendi genus, tam Gręci, quã Hebręi,& Latini notauerunt. Obſeruatur etiam ab Ara=bicis,idipſum dicẽdi genus,q in dicto capitulo primo Ge neſeos dicũt يعما ثالثا Iamini tlitin,dies tres, & يعما خامسا Iamin

Iamin hhamſin,dies quinq; يَومًا سَادِسًا Iaumin ſadiſin. dies ſex. Et poſt paulum ibidem ſequitur. Et perfecit Deus فِي اليَومِ السَّابِع Phi aliumi alſabiga, ideſt in die ſeptimo. Idem obſeruatum animaduerti a' Chaldæis & Punicis, in ſcriptis ſupra pſalmos numerationibus, ſiue numeralibus noĩbus. Quippe vbi Chaldæus, in ſupraſcriptiõe primi pſalmi dicit ܡܙܡܘܪܐ ܩܕܡܝܐ ܠܕܘܝܕ Mazmuro quadmoio ldauid. ideſt. Pſalmus primus Dauid. Arabs pro primo ſcribit أَلاوَّل Alaul, & vbi Chaldæus ſupra ſecundum pſalmum ſcribit ܕܬܪܝܢ Datrin. ideſt: duo. Punicus ſcribit اَلثَّانِي Alſani. duo. & ſucceſſiue in aliis numeris, vbi Chaldæus ſcribit Tloto, Arbago, Hhamſo, Seth, Sabago, Tmanio, Tſag, Gſar. Arabs dicit. Alſals, Alrabag, Alhhams, Alſads, Altamn, Alteſag, Algeſar. & gradatim a. x. hoc numero ad. xx. & reliquos ſupra numeros, vt in Pſalterio Chaldæo a nobis (ſi Deo placuerit) publicando apparebit. Et cernere licet in Arabica pſalmorum interpretatione a Nebienſi Epiſcopo iam pridem edita. Ex his ſi non cecutientes ſumus, mutuum cardinalis, & ordinalis numeri vſum in Chaldæis & Arabicis conſpicimus.

¶ Sequitur alius numerandi modus ſecundum literas alphabeti.

ܐܪܒܥܐ	ܕ	ܬܠܬܐ	ܓ	ܬܪܬܝܢ	ܒ	ܚܕܐ	ܐ
Arbago	d	Tloto	g	Tartin	b	Hhdo	a
quatuor	4	Tres	3	Duo	2	Vnus	1
Quartus		Tertius		Secundus		Primus	
ܬܡܢܝܐ	ܚ	ܫܒܥܐ	ܙ	ܫܬܐ	ܘ	ܚܡܫܐ	ܗ
Tmanio	hh	Sabgo	z	Seth	u	Hhamſo	he
Octo	8	Septem	7	Sex	6	Quinqꝫ	5
Octauus		Septimus		Sextus		Quintus	
ܥܣܪܝܢ	ܟ	ܥܣܪ	ܝ	ܬܫܥ	ܛ		
Geſrin	c	Gſar	i	Tſag	t		
Viginti	20	Decem	10	Nouem	9		
Vigeſimus		Decimus		Nonus			
ܚܡܫܝܢ	ܢ	ܐܪܒܥܝܢ	ܡ	ܬܠܬܝܢ	ܠ		
Hhamſin	n	Arbagin	m	Tlotin	l		
Quinq̄gīta	50	Quadragīta	40	Triginta	30		
Quinquageſimus		Quadrageſimus		Trigeſimus			
ܬܡܢܝܢ	ܦ	ܫܒܥܝܢ	ܥ	ܫܬܝܢ	ܣ		
Tmonin	ph p	Sabagin	a g	Sethin	s		
Octuaginta	80	Septuaginta	70	Sexagīta	60		
Octuageſimus		Septuageſimus		Sexageſimus			
ܡܐܬܝܢ	ܪ	ܡܐܐ	ܩ	ܬܫܥܝܢ	ܨ		
Mothin	r	Moo	q k	Teſgin	zz		
Ducentum	200	Centũ	100	Nonaginta	90		
Ducenteſimus		Centeſimus		Nonageſimus			

ܐܪܒܥܡܐܐ	ܬ	ܬܠܬܡܐܐ	ܫ
Arbagmoo	th	Tlathmoo	sc
Quatercentum	400	Tercentum	300
Quadringenteſimus		Tricenteſimus	

¶ Ne putares cādide lector Chaldæorum numerationes intra alphabeti limites, vſq; adeo concludi, vt vlterius non progrediantur, quam ſupra ſcriptum eſt. Aliū numerandi modum ſubiecimus, in quo ciphras dumtaxat latinorum more numeros reddentes, poſt Chaldaica numerorū nomina, ſubſcripſimus, nec reſultātes cardinales, ordinales ve numeros, latinis nominibus adſcribere, nec ſubſcribere curauimus. Ne ſtudioſum lectorem velle, à veſtigādi cura auertere. Quin potius vrnę illi anſam, in q̃ calculos inijcere poſſit, æquo aīo p̄bere, videremur. Modus autē talis eſt.

ܚܡܫܗ	ܐܪܒܥܗ	ܬܠܬܗ	ܐܬܢܝܢ	ܘܐܚܕ
Camshe	Arbaghe	Tlathe	Aethnain	Vahhed
5	4	3	2	1
ܥܣܪܗ	ܬܫܥܗ	ܬܡܢܝܗ	ܫܒܥܗ	ܫܬܗ
Gaſrhe	Teſaghe	Tmænihe	Sabghe	Sethe
10	9	8	7	6

ܐܪܒܥܬܥܣ	ܬܠܬܥܣ	ܐܬܢܥܣ	ܚܕܥܣ
Arbagathgas	Tlathgas	Aethnagas	Hhdagas
14	13	12	11

ܫܒܥܬܥܣܪ	ܫܬܥܣܪ	ܚܡܫܬܥܣ
Sabgathagſar	Sethagſar	Camſathagas
18	17	16

Arbagin 40	Tlethin 30	Geſrin 20		Teſgathgas 19
Thmænin 80	Sabogin 70	Sethin 60		Camſin 50
Arbagmaihe 400	Tlathmaihe 300	Mithain 200	Maihe 100	Teſgin 90
Sabagmaihe 700		Sethmaihe 600		Camsmaihe 500
Alphain 2000	Alaph 1000	Thesgmaihe 900		Thmænmaihe 800
Camsalaph 5000		Arbagalaph 4000		Thlathalaph 3000
Tmænalaph 8000		Sabgalaph 7000		Sethalaph 6000
Maithainalaph 200000	Maihealaph 100000	Rebotho 10000		Teſagthalaph 9000

ܐܪܒܥܡܐܐ ܐܠܦ	ܬܠܬܡܐܐ ܐܠܦ
Arbagmaihealaph	Tlathmaihealaph
400000	300000
ܫܬܡܐܐ ܐܠܦ	ܚܡܫܡܐܐ ܐܠܦ
Sethmaihealaph	Camsmaihealaph
600000	500000
ܬܡܢܡܐܐ ܐܠܦ	ܫܒܥܡܐܐ ܐܠܦ
Thmænmaiealaph	Sabagmaiealaph
800000	700000
ܥܣܪܡܐܐ ܐܠܦ	ܬܫܥܡܐܐ ܐܠܦ
Gaſarmaihealaph	Teſagmaihealaph
1000000	900000

¶ Potes nunc cãdidiſſime lector ex ſuperius adductis numerationibus, numerandiq; modo tibi pauloante demonſtrato, tua induſtria, tuoq; labore, atq; ſolertis ingenij artificio cum cardinalibus, ordinalibuſq; numeris, in tantum, numeros multiplicando, procedere, vt etiam Oceani, Marium parẽtis, vel ſaltem (ſi in terram verſaris) Lybici Maris arenas. Aut (ſi animo altiora petis, in cœlumq; mẽtis oculos paululum ſuſtollis) minutiſſimas Lacteæ plagæ, ſi nõ totius Cœli, Stellas, (quæ innumeræ videntur, quaſq; Deus ſingulas numerat, & ſingulis nomina vocat) quantum homini poſſibile fuerit facillime, cum Chaldaicis computationibus dinumerare, Chaldæoſq; ipſos, qui in Syria (vt M. Cicero refert) cognitione aſtrorum ſolertiaq; ĩgeniorum cæteros antecellũt, paruo labore ſuperare queas. Tuum igit' fuerit chariſſimæ, ab Iota, ĩpartibili apice, vnitatũq; omnium

omnium principio, eo ordine, ſic ordinate progredi, vt ad eum perfectum, abſolutiſſimumq; numerũ pertingere valeas, qui numerorum omnium (vt non modo Stoici, verũ etiam hi, qui, quæ fidei ſunt chriſtianæ, documenta ſequuntur, aſſeuerant) perfectiſſimus eſt numerus. Ad quem cum perueneris, vnum efficiaris, ac perpetua æternaqꝫ fœlicitate, quam nulla temporis, aut numeri circumſcriptio metit̃, ſua participatione, fruaris. Et iſta ſummatim de numeris dicta ſufficiant.

De Syllabis ſeruilibus. Cap. XII.

EXplicatis Chaldæorum ſingularibus literis, & his quæ ad illas ſpectare videbantur. Reſtat vt etiam ſyllabas aliquas ex ipſis formatas, quæ cum in principio, tum intra dictionum viſcera, tum etiam in fine locata, ſeruire videntur, & aliquando pronomen, aliquando vero perſonas, & numeros, ac etiam genera, tam in nominibus, quã in verbis, nobis inſinuant. Et quamquam per exempla ſuperius adducta, & etiam per ea quæ in ſingulis literis explicandis dicta ſunt, notio earum clara eſſe poſſit. Nihilominus aliquas etiã nunc viſum eſt, per ordinẽ vocaliũ, ſeu vt cunqꝫ ſeſe obtulerint, ꝓ pleniori notitia in mediũ afferre.

ܢ An, ſyllaba in fine poſita vim pro nominis habet, noſter, noſtra, noſtrum, nos, nobis, vt in pſalmo .xii.

ܠܫܢܢ. Leſonan. Linguam noſtram. & ܣܦܘܬܐ. ܕܝܠܢ. Sephoto Dilan, ideſt. Labia noſtra. & pſal. ii. ܡܢܢ. Menan. A nobis. Et in noĩe ܒܫܡ ܐܠܗܢ.

Vahlnan

Vahhnan alohan. Et nos, Dei noſtri, pſal. xx. Iungitur etiam verbis, & idem affixum pronomen: & tertiam quoque perſonam indicat, necnon primam pluralis numeri, vt ܢܓܫܢ. Negſan. ideſt corroboramur, & dominus ܢܦܪܩܢ ܘܡܠܟܢ. Nepharquan vmalcan. Redimet nos, & regem noſtrum, in dicto pſalmo. xx.

ܐܬ. Ath. in hanc ſyllabam pleraque verba finiunt, tam in maſculino, quam in fœminino genere. Cognoſcitur autem genus, & ex adiuncta dictione generis fœminini, & ex adiectis punctis ad vltimum thau. Nam quādo eſt fœminini generis, tūc punctatur hoc modo, vt in pſal. 119. in Ogdoade. xi. ſub litera Coph. vbi nos dicimus. Defecit in ſalutare tuum anima mea. Chaldęus ibidem aít. ܪܓܬ. ܢܦܫܝ ܠܦܘܪܩܢܟ. Regath naphſi lphurquonoch. ideſt. Deſiderauit, vel cōcupiuit anima mea, ſalutare tuum, vel ad ſalutare tuum. Et in pſalmo. xii. in quo dicimus. Quoniam diminutæ ſunt veritates, a filiis hominum. Chaldæus ait. Redime domine quoniam defecit pius vel bonus. ܘܒܛܠܬ ܗܝܡܢܘܬܐ ܡܢ ܐܪܥܐ. Vbetlath haimnutho men arago. Et ceſſauit, defecit, vel receſſit, fides, ſeu veritas a terra. Cum

vero

vero maſculini generis eſt, tunc aut nullum admittit
punctum, aut vnum dumtaxat, vt in pſalmo.xxxvii.
ܡܬܚܡܬ ܪܫܝܥܐ ܥܠ ܙܕܝܩܐ. ܘܚܪܩ ܫܢܘܗܝ
ܥܠܘܗܝ. Methhhamath raſigo gal zadiquo, vam
hhareq ſenauhi galauhi. Ira excãdeſcet impius aduer
ſus iuſtum, & frendet dentibus ſuis in eum. Hic vides
vnicum punctum infra dexterum Thau cornu adſcri
ptum. Et in pſalmo nono ܐܬܬܚܕܬ ܪܓܠܗܘܢ.
Eththhdath reglehun. Comprehenſus vel captus eſt
pes eorum. In hoc quoque verbo vnicum tantũ cer
nere licet punctum ſupra literæ Thau inferius ſiniſtrũ
cornu. Conſiderare præterea debemus ſyllabam .ܐܬ.
ath, verbi affectum immutãtem. Cæterum in prædicto
pſal. lxxviii. habes .ܘܒܬܘܠܬܗܘܢ. Vabthulathehun.
Virgines eorum. In quo diligenter notandũ eſt, quod
hoc nomen .ܒܬܘܠܬܐ. Bthultho. Virginem ſignificãs
in plurali numero nõ mutat literas neq; vocales, ſed dum-
taxat duo puncta pluralitatis indicatiua ſupra ſe admittit, vt
.ܘܒܬܘ̈ܠܬܐ. Vabthulotho. Et virgines. pſal. cxlviii.
In caſu vero regiminis abiicit Olaph vltimum, &

Odom,

Odom mutatur in Abrohom, & fit ܒܬܘܠܬܗܘܢ. Bethulathheun.ideſt virgines eorum. Similiter ibidem ܐܪܡܠܬܗܘܢ. Armlathheun.ideſt,viduæ eorum, & in multis aliis pſalmis.

ܐܬ. ܐܬ. Aeth,cum Olaph, & ſine eo in fine, primã verbi perſonam indicat, & in ea quamplurima deſinũt verba,vt ܐܪܝܡܬ. Arimeth. Leuabo.pſalmo.xxv.& ܘܐܪܝܡܬ. Værimeth. Et leuabo. & hoc in loco nota bis quod per acceſſum copulæ Vau, Abrohom, mutatur in Eſaiam, a, ſcilicet vertitur in e. Et in alio verbi affectu per additionem ſyllabæ ܐܬ. in pſalmo.lxxvii. xcvii. ܘܐܬܕܠܚܬ. Væthdalhheth. Cõturbabor,vel rugiã. ܐܬܬܟܠܬ. Aethachleth. Sperabo, vel confiſus ſum. pſalmo.xiii.&.xv.

ܝܬ. ܬ. Ith.It.ſyllaba in fine,in non paucis verbis,primæ ſecundæ ve perſonæ inditium eſt.vt in pſalmo .iii. ܡܛܠ ܕܐܢܬ ܡܚܝܬ. Metul dant mhhait. Quoniã tu percuſſiſti. Et multa alia tam verba,quam nomina, in eam deſinunt.vt ܡܛܠ ܕܚܙܝܬ. Metul dahhzith. Propter quod vidi.pſal.xxxvi.lv.cxix.in Ogdoade ܬ.

& in pſalmo.xxxv. ܚܙܝܬ Hhzait.Vidiſti.& in pſal. xxxvii.vbi dicimus.Puer fui,& ſenui. ܘܠܐ ܚܙܝܬ Vlo hhzit. Et non vidi,iuſtũ derelictũ.& ܐܢܐ ܟܡܝܪܐܝܬ. Ono chmiroith.Ego triſtis vel mœſtus.pſal.xlii.xliii. ܕܐܨܛܒܝܬ ܒܗܘܢ. Dazzbait behun. Quoniam com placuiſti in eis.&. ܘܦܨܝܬ ܐܢܘܢ. Vphazzit ænun. Et liberaſti eos.pſalmo.xxii.

ܝܗ̇.ܗ̇.ܗ̇ܝ. Ihe.ſyllaba iſta cum Iud ſequente.He.cum puncto ſibi ſuper impoſito,eſt nota relatiui eius,ſuus, ipſius:tam in ſingulari,quam in plurali numero,& in fœminino tantum genere reperitur, vt in pſal.ſecũdo. ܬܚܘܡܝܗ̇ ܕܐܪܥܐ. Gebreihe darago. Terminos ip ſius terræ.& ibidẽ, ܕܝܢܝܗ̇ ܘܫܠܝܛܢܝܗ̇ Daio neihe vaſſitoneihe,Iudices ipſius:& ſultaniæ ſeu pote ſtates eius,ſcilicet terræ:in eodem pſalmo ſecundo, & ܥܠܝܗ̇. Agleihe.Super eam,ſcilicet terrã habitabũt. Cum vero.He. maſculini generis relatiuum eſt, nũquam cum Iud ĩuenitur,niſi forte in nomine, Iud ipſum radicale habenti,nec vnquam cum puncto in dorſo,in eo ge nere reperitur.ܗ. He. vt in eodem pſal.ii. Aduerſus dominum

dominum, & aduerſus ܡܫܝܚܗ. Mſihhhe. Meſſiam, vel Chriſtum eius, & ibidem, tunc loquetur ad eos. ܒܪܘܓܙܗ : ܘܒܚܡܬܗ. Brugzhe : vabhhemthe. In ira ſua. & in furore ſuo cõturbabit eos. Et hoc catholicum eſt, apud Syros, & Chaldæos.

הון ܗܘܢ. ܗܘܢ. Heun, nota relatiui pluralis numeri eorum: ipſorum, eis, eas, pſalmo. xliiii. ܒܝܘܡܝܗܘܢ. Biaumaihun. In diebus eorũ. & ܢܦܣܩ ܐܣܘܪܝܗܘܢ: ܘܢܫܕܐ ܡܢܢ ܢܝܪܗܘܢ. Hbnoquaihun vneſræ menan nirhun. Vincula eorum : & proiiciamus a nobis iugum ipſorum. Et pſalmo tertio. Quoniam tu percuſſiſti. ܠܟܠܗܘܢ ܒܥܠܕܒܒܝ ܥܠ ܦܟܝܗܘܢ. Lculheun begeled bobai Gal phacaiun. Omnes illos inimicos meos, ſeu patronos odii mei, ſuper genas vel maxillas eorum. pſalmo. xxxiiii.

ܘܢ. ܘܢ Vn, ſine. ܗ. He. in fine additũ, eos, eas, ipſos &c. refert, vt in pſal. ii. Et ĩ furore ſuo. ܢܕܠܚ ܐܢܘܢ. Nadlahh ænun. ideſt. Conturbabit eos. Et in pſal. 120. vbi habemus. Cũ odiẽte pacẽ, & ego pacem locutus ſum. ܘܗܢܘܢ. Vhenun. Et ipſi contendentes fuerunt mecũ.

Finit quoque ſecundam, & interdū tertiam verbi per ſonam pluralis numeri, vt in pſalmo. ii. Oſculantium more amplexamini filium, vt non iraſcatur ܘܬܐܒܕܘܢ. Vetæbdun. Et pereatis de via eius. Et in pſalmo. vi. ܘܢܐܒܕܘܢ. Vnibdun. Et diſpereant. Et in pſalmo. iiii. Filii hominis quo ad vſque honorem meum obum bratis. ܐܢܬܘܢ: ܘܪܚܡܝܬܘܢ. Antun, vèrohhmitun. ideſt. Vos, & diligitis, & non ܠܐ ܬܚܛܘܢ. Thehhtun. Peccabitis. & pſal. xxv. Vniuerſi qui ſperant in te, non ܢܒܗܬܘܢ. Nebahetun. Erubeſcent, erubeſcant impii in vanitatibus eorum.

ܟܘܢ. ܗܘܢ. Cun, ſyllaba in fine addita refert, veſter veſtra, veſtrū. pſal. xxiiii. ܐܪܝܡܘ ܬܪܥܐ ܪܝܫܝܟܘܢ. Arimu Targæ riſaicun. ideſt. Attollite portas principes veſtras, & eleuabunt portæ quæ ab æterno. Et in pſal. iiii. ܐܡܪܘ ܒܠܒܒܝܟܘܢ ܘܥܠ ܡܫܟܒܝܟܘܢ ܪܢܘ. Aemaru blebaicun vegal maſecbaicun rnau. hoc eſt. Dicite in cordibus veſtris: & ſuper cubilia veſtra me ditemini, & in multis aliis pſalmis.

ܘ ܗܝ. ܘܗܝ. ܠܘܗܝ. Vhi, Iuhi, in fine nominū & verborum

uerborum relatiuum eſt nobis inſinuans, eis, ei, eum, ſuus, ſui, ſuum, uel ſuos, ut in pſalmo primo ܛܘܒܘܗܝ. Tubauhi. Beatitudo, ei uel illi uiro, qui ĩ uia ĩpiorũ nõ ambulauit. & ibidẽ ܕܦܐܪܘܗܝ. Dphirauhi. Quod fructus ſuos dabit ĩ tẽpore ſuo. Sequitur ܘܛܪܦܘܗܝ. Vatarphauhi. Et folia eius nõ defluent. & in pſal. iiii. Dominus exaudiet. ܟܕ ܐܩܪܝܘܗܝ Cad æqriuhi. cũ inuocauero eũ. pſal. ix. Exaltator meus ܬܪܥܘܗܝ. Targauhi. Portis ipſius mortis.

ܝܢ. ܝܢ. In, Multorum nominum pluralis numerus in hanc ſyllabam deſinit, necnon & tertia perſona pluralis numeri, aliquorum verborũ, vt in pſalmo duodecimo. ܡܡܠܠܝܢ. Memallin. Loquuntur, & ibidem ܐܢܝܢ. Aenin, Sunt: pſalmo. xl. liiii. & multis aliis.

ܬܘܢ. ܘܢ. Ton, ſyllaba iſta on, in fine poſita etiam cum aliis conſonantibus obtinet uices pronominis nos, ut ĩ pſalmo. xliiii. Tu ipſe. ܦܪܩܬܘܢ Phraqton: Redemiſti nos: & in eodem pſal. ܒܚܝܠܢ Bhhailon: In exercitu noſtro. Sequitur ibi. Sed auertiſti nos, ſeu conuertes nos. ܠܒܣܬܪܢ Lbeſtron, Ad habita

culum

culum noſtrum,& in eodem pſalmo, multoties talis ſyllaba reperitur,& in aliis quoque plurimis pſalmis. ܬܐ. ܬܐ. To, in hanc ſyllabam quamplurima nomina fœminini generis,tam ſubſtantiua, quam adiectiua deſinunt,& eadem ſyllaba in numero plurali,in pluribus etiam ſeruatur, ut in pſalmo .cvii. ܠܡܠܚܬܐ Lmolahhtho, Ad deuaſtationem,ſeu deſolationem,& in pſalmo,xliiii ܒܝܘܡܬܐ ܩܕܡܝܐ. Biaumotho quadhmoię. In diebus primis,ſeu antiquis. In quo pſalmo quamplures dictiones ſunt,& in oĩbus ferè pſalmis aliquę reperiuntur,in hanc ſyllabam deſinentes.

ܢܝ. ܝ. Ni, & Iod,cum reliquis literis,nota pronominis primæ perſonæ eſt,mei,mihi,me, in utroque genere,ut pſalmo tertio ܐܠܘܙܐܝ ܥܠܝ ܠܢܦܫܝ ܘܥܢܢܝ. Aluzzai Glai lnaphſi uagnuni. Infeſtatores mei,contra me,animæ meæ: & reſpondit mihi,& ĩ pſal.xxii.Deus meus:deus meus,quare. ܠܡܢܐ ܫܒܩܬܢܝ. Sbaqtoni,Dereliquiſti me. & ibidem.Non coronabis uel expectabis ܠܝ Li,Me,& in pſalmo,xxv.& remitte ܠܝ Mihi,omnia peccata mea.

Och,

ܟܝ ܟܘ Och: tuus tua tuum tibi te, pſalmo .xxv. ܠܘܳܬܳܟ݂ Luatoch, Ad te, & cum reliquis uocalibus, ut in pſalmo, xxvii ܐܰܦܰܝ̈ܟ݂ Aphaich, Facies tuas, & cum Vau, primæ perſonæ pluralis numeri inditiũ eſt, ut, ܢܶܒܪܽܘܟ݂ Nebruch, Incuruemur ſiue genuflectamus pſal. xcv. Et cum Eſaia; primam perſonam ſingularis numeri, ܐܶܒܰܪܶܟ݂ Aebarech, Benedicam, pſalmo. 34. ܘ. ܗ Finis tertiæ perſonæ ſingularis numeri: & imperatiui modi, ut ܣܰܒܰܪܘ Sabaru, Sperauerũt, pſalmo xxii, & in pſalmo ſecundo, ܢܫܰܩܘ ܒܪܳܐ Naſequ bro, Oſculamini filium. Potuiſſent aliæ quidem ſyllabæ in medium adduci, quas tamen in præſentia prætermittẽdas cenſuimus, illas in tempus aliud ad explicandum reſeruantes, cum (Deo propitio) de nomine & verbo, ac cæteris oratiõis partibus, iuſto volumine tractabimus. Illa ĩterim omnia quæ à nobis in ſuperioribus adducta ſunt, ad introductionem, legendiq; modum, ac literarum multigenarum mutuam conformationem, ſufficere arbitrantes. Et quamquam mens fuerit, dum hæc primum dictare cepiſſem, nõ vltra certum mihi propoſitum ambitum, anguſtãq; periodum progredi, ſed intra paruæ nauiculę prorã, puppimq; memet continere, remq; hãc oẽm, introductionem ſcilicet præſentẽ, quam breuiſſime, & decẽ (vt vulgo fert) verbis, ſi cõmode fieri potuiſſet, expedire. Nihilominus, dũ calcographus

graphus me dictáte literarum formas colligit, & in dictionum ſtructuram collocare præparat, prolataq; multiugæ linguæ, ex ore meo verba, non tam cito auribus percipit, quam ſubito digitis in diuerſas formularũ thecas, typorũq; capſulas impoſitis, ac illis fideliter aſſumptis, in ſuum cõfeſtim ordinem redigit. Interea dum his ambo intẽti ſumus, literarum amatores vndiq; ſuperueniunt. Tum Ferrariæ in Canonica Diui Præcurſoris Ioannis Baptiſtæ, vbi primum dictare aggreſſus ſum, religioſi diuerſorum (vt dicitur) ordinum, quamplures. Docti aliquot Ferrarienſes, Germani, Galli, Hiſpani, Italiq; Scholaſtici ꝑmulti, & (vt Nicolaum Franciſcum literatum Germanũ καὶ πολύτροπον ἄνδρα. Prætercam) doctus ille Gerardus de Anuerſa (vt præſentis tẽporis vocabulo vtar) Flamingus, qui pro ſua humanitate, dum Romam proficiſcitur, & reuerſus in patriam redit, ſemel atq; iterum me viſitauit, & in officina calchotypa dictantem vidit, & audiuit, nouumq; in imprimẽdo modũ admiratus eſt. Cum in præſentia quoq; Ticini intra Cœli Aurei ſepta, vbi incohatum Ferrarię opus proſequimur, vndiq; φιλογράμματοι, Iuuenes, Seneſq;, ad nos cõfluunt, vident, audiunt, rem nouam mirantur. Nec vnquã diem præterit doctiſſimus ille venerandæ Senectutis vir, Cæſarei, Pontificijq; Iuris, merito iam dudum corona inſignitus, Hieronymus Perbonus, Illuſtris Inciſæ Marchio, atq; Ouiliarum Dominus, quin in iam dictã ſe conferat officinã, me dictantem audiat, Ioannis Mariæ Simonetæ Calchographi induſtriam admiretur, & laudet. Multa quoq; alia rei familiaris, & amicorum negocia ſuperueniunt, quæ mentem in diuerſa trahũt, & nauiculam longius,

quam

quam propoſitum fuerat traijcere, & diuerſa peragrari maria compellunt. Et quam nec dum in Eridani aut Ticini fluminum, tacite labentibus vndis, regere didicimus, Euxini cogimur; quin potius Indici etiam, totiuſq; Athlantici maris credere fragoribus. Proinde ſi quid inter dictandū, imprimēdumq;, dum nimium per diuerſa vagamur, nauiculamq; extenſis velis, leuato artemone, ventorum ingruētibus, vndiq; flatibus, cōmitimus, forte fortuna, minus ornate, atq; ad rem minime pertinens, dictum excidit, quod caſtiſſimas, & doctas legentis aures offendat. Rogatum (quiſquis ille fuerit) eſſe volumus, vt antequam per nos dictata cōdemnet, ſpernat, protinus ve repellat, velit ea prius legere, ac mentem ſcribentis, non verba tantū perpendere. Intraq; animi ſui ſecreta benigne latibula reuoluere, atq; conſiderare, certoq; certius, opus hoc, qualecunq; eſt noſtrum ſcire, ex temporaneum eſſe, non diu dictatū, nullāq; eſſe rem, quæ eadem poſſit feſtinata ſimul eſſe, atq; examinata. Neq; quicquā, quod & nota careat, & ex tēpore in lucem prodierit, reperiri poſſe. Noſtra propterea beneuolo ac miti caſtiget errata animo, & vt nos atq; alios meliora doceat, obſecratum eſſe volumus. Nunquam enim hactenus induci potuimus, vt in animo firmaremus, tam varium mente conceptum opus, ne dum perficere, ſed nec etiā aggredi poſſe videremur. Iccirco in nonum (vt præceptum eſt) non illud præſſimus annum, vt ad ipſum tanquam ad extraneum poſtmodum accederemus, & lituris, ſpōgiaq; in illo multis vteremur modis. Aut ſaltem amicis lynceos oculos habentibus, & in aliena, potius quam in ſua, acutū cernentibus, prius recognoſcendum traderemus. Neſcio

enim quo fato, qua ve noſtra id acciderit ſorte, vt in amicos incideremus, qui cognita animi noſtri, in re literaria iuuā-da intentione, aſſiduis tum ſuaſionibus, cum larga ope per multum ad hoc faciendū opitulati ſunt, & affectanti calca-ria addere non deſtitere. Quibus tanquam compellenti-bus ſtimulis conciti, atq; impulſi, rem agreſſi ſumus, & ad Gaditanas has (vt ſic dicam) Herculis vſq; columnas per-uenimus. Quod ſi non eſt datum vltra, non defuit ſaltem animus, vt rempublicam chriſtianam, & literatam iuuentu tem, pro viribus iuuaremus. Legite igit' chariſſimi noſtra iſthæc qualiacunq; ſint, nec vos labor deterreat, nec inanis ſuperſtitioſaq; proferendi cura fatiget, modo dum, quæ le-gitis aut ſcribitis, vtcunq; intelligatis. Vſus certe, qui in cun ctis dominatur artibus, & omnium (vt inquit Cicero) ma giſtrorum præcepta ſuperat, cætera vos docebit. Nō ſecus atq; eos, qui in Hebraicis verſant', experimēto didicimus. Neq; enim omnes Hebræorum libros, cum punctorum apicibus, ſeu vocalium notis ſcriptos inueniunt, legunt tñ, & ſuis quaſq; ſyllabas vocalibus ornant. Ita fiet & in Chal daicis, vt & Chaldaica quoq; ſine vocalium additamēto, Odom, ſcilicet Abrohom, Iſhhaq, Vria, atq; Eſaia, longe remotis, ac penitus abſentibus, & aīam (ſi dicere fas eſt) vo-cemq; literis minime præſtantibus, legere, ac ſuo ordine quæq; proferre queatis. Cæterum vt quod principio pol-liciti ſumus, tandem proſequamur præter ea etiam quæ de Armeniorum literis iam dicta ſunt ad cæteras literas expli-candas deſcendamus. Prius tamen cādidum lectorem ad-monitū eſſe cupimus Armenios, Latinorum, Græcorūq; more, à ſiniſtro in dextrum latus ſcribere.

De Armeniorũ literis, & introductiõe. Cap. XIII.

ARmeniamq;, Aſiæ Prouinciam, inter Taurum & Caucaſum Montes ſitam eſſe, ne dũ omnibus qui in literaria Ethnicorum verſantur Paleſtra, verum etiam his qui ſacræ noui & veteris inſtrumenti ſcripturę volumina legunt, notum eſſe credimus. Quippe (vt Ptolomeum, Solinum, Dionyſium, Stephanum, Virgilium, Lucanum, & multos alios autores prætermittamus) in libro Geneſeos, cap. 8. ſcriptum habemus. Requieuitq; Arca menſe ſeptimo, vigeſima ſeptima die menſis ſuper Montes Armeniæ, & in quarto Regum. 19. Et reuerſus eſt Senacherib, Rex Aſyriorum, & manſit in Niniue, cumq; adoraret in templo Neſrach, deum ſuum Adramelech, & Saraſar filij eius percuſſerunt eum gladio, fugeruntq; in terrã Armeniorum, & regnauit Aſſaradon, filius eius pro eo. Hãc terram Hebraica litera ארץ אררט ærez ararat, ideſt terram ararat appellat. Et nos quoq; in libro Eſaiæ prophetæ, cap. 37. Terram ararat habemus, & quod in dicto capitulo octauo Geneſeos Hebraica litera hẽt על הרי אררט Gal hare ararat, ſuper montes ararat. ibi Arabicus textus ſic habet علي جبل فردا Alai gbal pharda. ſuper montes pharda. In ea Tigris fluuius eſt, & Araxes, de quo Lucanus libro ſexto. Armeniũq; bibit Romanus Araxem. Diuiditur autem Regio hæc in maiorem & minorem Armeniam, vt idem Poeta Lucanus innuit dicens. Nec tu populos vtraq; vagantes Armenia Ἀρμενία χώρα πλήσιον τῶν περσῶν, Armenia (inquit Stephanus) Regio eſt proxima Perſis. Obediunt enim parẽtq; Armeni in temporalibus Perſarum Regi, qui vulgo dicit', el Sophi. In ſpiritualibus

vero illis prężeſt Simas Patriarcha , qui Pręsbytero Ioanni Indorum Pontifici,obedientiam præſtat.Sunt autem Armeni Chriſtiani ſancti Thomę,de la cintura,vulgo appellati,& iuxta Romanæ Eccleſiæ ritum ſe degere aſſerunt. Troiſam magnam Armeniæ Ciuitatem , proximis annis Othomanus Turcarũ Imperator,vi cœpit,captamq; ferro & igne conſumptam deſtruxit , & Chriſtianos omnes vtriuſq; ſexus ab annis quadraginta ſupra,tanquam pecora immaniter trucidauit,& ab ĩde citra captiuos vniuerſos duxit,partemq; eorum ſub haſta vendidit:partem vero captiuã adhuc pollicita redemptiõis mercede ligatã retinet. Teſtatur hoc nobilis Troiſæ Ciuis Ioannes , & qui cum illo in Italiam pro captiuis redimendis,paulo ante aducti ad ſummi Põtificis Pauli ſe pedes humiliter proſtrauerũt, & ſtipem per Eccleſias,& Vrbium Plateas ſuppliciter expoſcunt.Illorum triginta & nouem eſſe elemẽta literarũq; figuras,in ſuperioribus cũ de vocalibus loqueremur aſſeruimus,& quoties de conſonantibus armenicis verba facere contigit,ad armenicam introductionem lectorẽ remiſſimus.Proinde neceſſariũ fore viſum fuit,vt rurſus ab alphabeti ordine inciperemus.Sunt igitur armeniorum literæ, & eorum nomina infraſcripta.

Ա	ա	բ	գ	դ	ե	զ
A	a	b p	g c	d t	e ie	z
Ayp	ayp	byen.pyen.	giem.chiem.	da.ta	iech	za
է	ը	թ	ժ	ի	լ	խ
æ e	ie	th	g z x	i	l	hh
æ e	iet	tho	ge ze xe	ini	luen	hhe

ծ		կ		հ
dh.tz.zz		c.g.k.q		h
dha.tza.zza		chien.gien.kien.quien		ho
ձ	ղ	ճ		մ
ss.ts.x	gl.l	i.g.h		m
ssa.tsa.xa	glal.gal	ie.gie.hie		miem
յ	Յ	ն	շ Շ	ո
i	i	n	s.sc	o
i	i	nu	sa.scha	vua
չ	պ	պ	ջ	ռ
s.z	p.b	p.b	sc.ch.q.z	rh.rr
secha.zia	pe.be	pe.be	sche.zche	rha.rra
ս ս	վ		տ	ր
s s	u		t.d	r
se	viech.vieu.vieph		tuen.duen	re
ց	ւ	փ	ք	և
zt.zz	y	p.ps	ch	eu
zzo	yun.phyun	piur.pſiur	che	ieu
	ֆ		օ	
	ph		o	
	phe		aypyun	

De diuiſione literarū Armenicarū. Cap. XIIII.

Diuiduntur autem triginta nouem Armeniorū literæ, in vocales & conſonantes. Et uocales quidem

quidem ſunt quatuordecim, de quibus ſupra locuti ſumus, videlicet. ա.է.ե.ը.ի.ւ.ձ.ջ. յ. ո.վ.ւ.և.օ. Cum quibus autem aliarum linguarum literis conueniant,ibidem ſatis dictum arbitramur,quandoquidem cum Samaritanis & Hebraicis, aliarumque gentium vocalibus illas contulerimus.

Conſonantes vero ſunt vigintiquinque, videlicet. բ.գ.դ.զ.թ.ժ.լ.ծ.կ.ձ.ղ.ճ.ն.շ.չ.պ.ջ.ռ.ս.տ. ր.ց.փ.ք.ֆ.

Vocalium rurſus aliæ ſunt ſimplices, vt.ա.ե.ի.ւ. ձ.ვ.ւ.ւ.օ.Aliæ poſſunt ea ratiõe dici duplices,quia vidētur pro ſyllaba fere ſemper accipi,ſcilicet.է.quæ aliquando pro.e.& nonnunquã pro ſyllaba.ie.deſeruit.ը.quæ etiam pro ſyllaba.ie.ſemper accipitur.ջ. pariter pro.g.& ypſilon iota, & pro.hi.nobis ſuccurrit.վ.quoque pro.u.vocali,&.u.cõſonante accipitur. և.tandem licet diphthõgus ſit epſylon ypſilon,& elementum ipſum,ſimul copulatum eſſe videatur: pro libito tamen ſeparari poteſt,&.e.atq;.u.ſeparatim poſita noſtris ſeruitijs reddere,vt in exemplis adductis conſtat.

De diphthongis

De diphthongis armenicis.

¶Ex vocalibus fiũt diphthõgi ſex,videlicet. այ. աւ. իւ.ու.եւ.ոյ.æ.ēt.ai.diuiſa diphthõgo profertur. & .if. u.per inde atque omicron ypſilon apud Græcos .ef. vt epſylon ypſylon in Græcorum diphthõgis .oi. vt omicron iota,& ſeparatim,& pro diphthõgo a Græcis proferri ſolet. Quædam præterea ſunt vocales in diphthongorũ conſtitutione præpoſitiuæ. Quædam quæ poſtponuntur , & idcirco ſeruiles dici poſſunt. Et præpoſitiuæ quidē ſunt.ա.ե.ի.ո. Poſtpoſitiuæ vero atque famulantes ſunt. յ.&.ւ. Eſt &.վ.radicalis & ſeruilis,& quando radicalis eſt pro.u.vocali,ſeu etiã conſonante accipitur. Cum vero miniſterio fungitur ſeruili, tunc poſt.ո.poſita.o.paruũ conuertit in.o.magnum,vt ſupra oſtenſum fuit.

¶De diuiſione conſonantium.

¶Conſonantium quædam ſunt ſimplices: quædam vero duplices,& quædã aſpiratæ. Et ſimplices quidē ſunt. դ.թ.ժ,ի.մ.ն.Ձ.Ջ.Ք.ռ.ս.տ.ր.ց.փ.ք.և. Ex his aſpiratæ ſũt. թ.th. Ք.ch.ռ.rh.փ.ph.ք.ch.փ.ph.

Duplices

Duplices vero ſunt, բ. գ. դ. ծ. կ. ձ. ղ. պ. փ. Quomodo ſupraſcriptæ Armeniorum literæ, cum Hebraicis conferantur, ex infraſcripto alphabeto facillime compræhendi poterit. In antiquiſſimo libro Armenicis literis ſcripto, in quo Porphirii Prædicabilia, & parua Ariſtotelis Logicalia, literis & lingua Armenica ſcripta continentur reperto, in quo ita habetur.

ալեփ, բեթ, գամ՛ել, դաղեթ, հէ, վաւ, զէ, խեթ,
aleph. beth. Gamel. Dagleth. hæ. Vau. ze. hhet
տեթ, յովտ, քապ, ղամ՛եդ, մ՛եմ՛, նուն, սամ՛քաթ
teth. iot. chap. glamed. mem. nun. ſamchath.
եց, փէ, ծադէ, կոփ, րեշ, շին, թայ.
iez. phæ. zzadæ. quoph. res. ſin. thai.

բառք, եբրայեցւոց.
verba hebraica.

¶ Quo vero modo cum latinis, & aliis diuerſi generis literis conueniant, & ſi ex ſuperius adductis notũ eſſe potuerit, placuit tamen adhuc nomina quædam ex ſacris libris excerpta per ordinem alphabeti in hoc loco adducere: quo facilius legentes earũdẽ literarũ cõformationẽ percipere queãt, à primo parẽte incipiẽtes.

Adam

¶ Adam. Ադամ, Interpretatũ nomen երկիր. ercir. terra, aut երկիր կոյս. ergir cois, terra virgo. vel երկիր մարմնացեալ. erkir marmnazzeal. terra ĩcarnata. aut երկիր կարմիր. erqir carmir. terra rubens vel rubea, համ որ յ երկրէ ամենայնքո. cuam or i ercræ amenaincho. aut qui ex terra tota tua. De quo Paulus. i. ad Corinthios. xv. ait. որպէս ադամաւն ամենեքեան մեռանին. նոյնպէս և իքս ամենեքեան կենդանասցին. Orpes adamaun amenechean meranin noinpæs eu i chriſtos amenechean cendanaſztin. Sicut ín adã oẽs moriunť, ita & in xp̃o oẽs viuificabuntur. Scribiť aũt nomẽ iſtud ab Hebræis & Chaldęis tribus tãtũ literis Aleph, Daleth, & Mim, quę quadrageſimã & q̃ntã numerationẽ releuãt, tametſi nõnulli Hebręorum ad Mim finale oculos intendẽtes numerationẽ augere contendant, eorũ opinionẽ ſequti, q quinq; finales Hebręorũ literas, ſupra quadringenteſimũ, p Thau finalẽ alphabeti literã inſinuatũ, extẽdũt numerũ. Caph finale ad q̃ngẽteſimũ, Mím pariter finale, ad ſex cẽteſimũ, & ſucceſſiue reliquas finales líteras pducũt. Proinde noĩs Adã cõputationẽ ad ſex cẽteſimã q̃ntã aſſurgere numerationẽ faciũt. Nõnulli vero ad myſticos animũ vertẽtes ſenſus Adã nomen, literis Græcis ſcriptũ Αδαμ, quadraginta & ſex numeratiões innuere aſſeuerãt, quadraginta & ſex annos ædificatiõis Hieroſolymitani

 tani

tani tēpli repręſentare, quod ſi etiā ab Armenicis eiuſmodi numerationes quiſpiā ſummere cōtēderit, diſſonas profe= cto à ſuperioribus cōperiet. Quādoquidē numerus Ar= menicarum literarum huiuſce nominis Adam ducenteſi= mum & ſextum non pręter grediatur numerum. Verū iſta curioſis relinquētes ad alia noīa per hāc literā reuertamur.

Աբէլ. Աբիուդ. Աբիսաք. Ասափ. Ադովնայ.
Abel. Abiud. Abiſach. Aſaph. Adωnai.

Անանիա. Ազարիա. Արիէլ. Ադոնիաս. Արամ.
Anania. Azaria. Ariel. Adonias. Aram.

Ամոս. Ամինադաբ. Ագար. Ագգագ. Աքազ.
Amos. Aminadab. Agar. Aggag. Achaz.

De quo Eſaias cap. lxxi. loquitur dicens. Եւ յաւել տեար խաւսել ընդ աքազու և ասէ խնդրեայ դու քեզ նշան ի տնէ այ քումմէ ի խորութե կամ ի բարձրութե. և ասէ Աքազ ոչ խնդրե= ցից և ոչ փորձեցից զտր. eu iauel thear hhauſel iend achazu eu aſæ hhendreai du chez nſan i tearnæ aſtuchzzai chummæ i hhoruthene cam i bartzruthe= ne eu aſæ achaz oz hhndrezzizt eu oz phorxezzizt ztear, hoc eſt, Et adiecit dominus loqui ad Achaz di cens, pete tu tibi ſignum à domino deo tuo in inferioribus aut in altiſſimis, & dixit Achaz, nō petā & nō tētabo dn̄m.

Et paulopoſt

Et paulopoſt. Ահա կոյս յղասցի և ծնցի որդի. և կոչեսցեն զանուն նորա եմմանուէլ. Aha cois iglaſzzi eu tzanzti ordi, eu cozeſzten zanun nora emmanuæl. Ecce virgo cōcipiet & pariet filiū, & vocabitur nomē eius emmanuel. Աբրահամ. Abrahā. De quo apud Lucam ſexto decimo capite habemus verba diuitis in inferni cruciatibus conſtituti Lazarū mendicum in ſinu Abrahæ intuentis opemque enixe efflagitantis atque dicentis. Հայր Աբրահամ ողորմեաց ինձ. և առաքեայ զղազարոս զի թացցէ զծէրն մատին իւրոյ ի ջուր և զովացուսցէ զլեզու իմ. զի ափափակիմ իտապոյ աստի. Hair Abraham oglormeazt intz. eu aracheai zglazaros zi thaztzzę ztzærn matin ifroi iſchur eu zωaztuſzzę zlezu im zi aphaphakim itapoi aſti. Pater Abrahā miſerere mei, & mitte Lazarum qui intingat manus extremum ſuæ in aquā & refrigeret linguam meam, quia crucior in flamma iſta. Cęterū litera iſta. ա. ayp. ī pricipio alicuius dictiōis addita, particula ē apud Armenios, nō ſecus atq; apud latinos & gręcos priuatiua, vt mēs amēs, νοῦσ ἄνουσ, & ὡσεπί τὸ πλεῖϛον. Poſt. ա. ayp. ponitur. ն. nu. in dictionibus præſertim a vocali incipiētibus. vt անուն. anun. nomē անանուն.

ananun.ſine nomine,aut innominabile որոշելի.oro ſceli.finitum vel determinatum. & անորոշելի. anoro ſceli.indeterminatum vel infinitum.apud Porphirium in prædicabilibus, & գիրք, girch, liber vel litera, անգիրք, angirch, ſine libris vel illiteratus, ան ջա- տականք, anſchatacanch, ſeparabiles, անանջատա- կանք, ananſcatacanch, inſeparabiles. Hoc tamen in loco animaduertendum eſt,quod litera.Ն.nu.præpo ſita ſeu interpoſita in principio duarum dictionum ſupra- ſcriptarum,pluralis numeri nota eſt, & claudere dictiones debebat & dicere ագիրքն,agirchn, & աանջատա- կանքն, aanſchatacanchn, vt pluralem numerum in ſinuaret.In his tamen dictionibus facta fuit.Ն.nu. lite ræ metatheſis,vt fieri ſæpe ſolet, Արտիդես,Artides, enim pro Ատրիդես, Atrides iuenitur.Qum etiã.ք. che.vltima dictionũ prædictarũ litera, ex ſui natura in fine collocata: pluralitatis quoque indicatiua ſit, vt cum ad illius explicationem ventum fuerit fortaſſe videbimus. Euitandi præterea hiatus & euphoniæ gratia interponitur, vt apud Ariſtotelem,& prædictũ

Porphirium,

Porphirium,cernere licet in verbo ողջէ, olze, currit: & անողջէ, anolze, aut ոչ նողջէ, oz nolze, non currit. Quandoquidem ſi dixerimus aolze, hiatum nō euitabimus,aut ſi oz olze,barbarum neſcio quid & ad proferendum difficile, nec auribus gratum proferemus. Proinde omnibus modis. ն. nu. addendum prædictis, & id genus dictionibus videtur, & de hac litera ſatis dictū ſit.

¶ Բաբելոն. babelon, quod nos babilō. pſal. cxxxvi. Super flumina babilonis. dicunt Armeni. Առ գետս բաբելացոց. Argets babelaztozt. բանէրէգէս, ba=nerægæs. apud Marcum cap. iii. Nos boanerges, ideſt filium tonitrui dicimus. բարթողիմէոս. bartholi=mæos. Lucæ. vi. vel etiam բարդօղօմէոս. bardolo=mæos, quo in loco notandum eſt literam. բ. b. apud Armenios accipi pro. պ. p. & vice verſa, vt quem nos Fabianum dicimus illi փապիանոս. phapianos. & nomina Albini Epiſcopi. Ալպինի. Alpini. & virginis Potētianæ. բօդենցիանէ. Bodenztianæ. Et in multis in quibus nos. u. ponimus illi. բ. b. ſcribunt, vt in noīe Silueſtri Pontificis, quod ab illis ita ſcribitur. սելբեստրոս. selbeſtros. & in aliis ſimilibus multis:

vbi

vbi nos.b.ponimus illi . վ . viech,vt in nomine Bla
ſii,quod ab illis վլասայ, vlaſai.Inuenitur etiã aliquã
do.տ.t.pro,բ.b.vſurpatum,vt in nomine menſis, quẽ
nos Februarium dicimus illi փետրուար, phetruar,
ſcribunt,& in aliis ſimiliter multis.

Գ գադ. գոմոր. գորդիանոս, գէորգէոս. գլարեա
gad. gomor. gordianos. gæorgæos. glarea.
գուինթինոս. գրիգորիոս. գողգոթա. գաբրիել.
guinthinos. grigorios. goglgota. gabriel.

Ex ſuperius deſcriptis nominibus candide lector agnoſce
huiuſce literæ variam apud nos tranſitionem, nam aliquã
do pro.g.aliquando vero loco.c.à nobis accipitur, vt in
dictione glarea,quam nos claram dicimus, accipitur etiã
& pro.q.vt in ſuperius poſita dictione,guinthinos, vbi g.
prima dictionis litera à nobis per.q.ſcribit̃, & quintinum
dicimus,գեննեսարեթ.genneſareth,de quo Lucæ.v
Et ipſe ſtabat ſecus, ակին գեննեսարեթայ . Acin
genneſarethai.Stagnum genneſareth:գեդեոն : gede
on:de quo Paulus Apoſtolus ad Hebræos cap.xi.
& ſi recte meminimus etiam in ſuperioribus mentio
nem fecimus,dum ait Apoſtolus.Et adhuc quid etiã
dicam,quandoquidem non eſt ſufficiens tempus nar
ranti.

ranti, վն գեդեոնի, բարակայ ։ սամփսոնի, յեփ=
թայեա դաւթի,և սամուելի,և այլոց մարգարէ=
իցն. Van gedeoni baracai ſamphſoni iephthaiea,dau=
thi,eu ſamueli:eu ailozt margaræiztn, De gedeone ba
rac ſampſon iephthe Dauid & Samuel, & aliis pro=
phetis. Accipitur autem & hæc litera.գ.g.pro.ք.ch.
& vna pro altera ponitur:vt pſal.cxviii .թաքուցա=
նէր:thachuztaner,abſcōdas,& թագուցի: thaguzzi,
abſcondi, in eodem pſalm.& թագուցաւ: taguzzau,
abſconderunt; pſal.cxl.&.cxli.փափագեաց, & փա=
փաքեաց, phaphageazt,& phaphacheazt,concupiuit,
& deſiderauit,ſcribitur etiam.կ.c.&.գ.g.alterum pro
altero, vt apud Porphiriū արծըրունկն, & արծը=
րունգն գոլ, artzieruncn,& artzierungn gol, ideſt
aquilinum eſſe,ſæpe etiam vbi nos.գ.g.Armeni.կ.c.
ponunt,vt կապպաթայ. cappathai: quod nos Ioan
nis.xix.Gabbata ſcribimus,cum dicit. Sedit pro tribunali
in loco qui dicitur lithoſtratos,& hebraice gabbata, & in
hoc loco patet quod ſupra dictum eſt.պ.p.pro.բ.b.
& vice verſa alterum pro altero accipi . գալիլեա,
galilea,

galilea, a qua գալիլեացիք. galileaztich, ideſt galilei, Act. i. & apud Ioannem cap. xxi. Poſt hæc iterū ma nifeſtauit ſe Ieſus diſcipulis ſuis ad mare տիբերեայ: tibereai, tiberiadis, & manifeſtauit ſic. Erāt ſimul Simon Petrus, & Thomas qui dicitur didimus: և նաթանա- նայել որ ի կանա գալիլեացոց, eu nathanaiel or i cana galilæaztozt. & Natanael qui a cana galileæ vel galileus. duplex equidem eſt galilea, vt ſcribunt Doctores in cap. 1. Thobiæ, ſuperior ſcilicet & inferior. Vna inquam iudæorum altera gentium, de qua loquitur Eſaias cap. 9. inquiens. Primo tempore alleuiata eſt terra Zabulon, & Neptalim, & nouiſſimo aggrauata eſt via ma ris trans Iordanem Galileæ gentium, vbi etiam Doctores aiūt. Galileę duęſunt, vna gentium vicina Tyriis in Tribu Neptalim, altera circa Tyberiadem, & Stagnum Geneza- reth, in Tribu Zabulon. Appellatam autem Galileā gen- tium aſſeuerant, ob id quod Salomon Hiram Regi Tyri, viginti Oppida in Galilea dederit. 3. Reg. 9. Et qa Hirā Gentilis erat, pars illa iccirco Galilea gentium vocata eſt.

Դան. դինա. դովթայիմ. դաթան. դագոն.
dan. dina. dωthaim. dathan. dagon.

դանիէլ. դովեկ. դեբովրա. դեոնեսիոս.
daniel. dωech. debωra. deoneſios.

Litera

Litera de qua in præſentia loquimur.դ.d.ſcilicet pro t.&.th.accipitur,& vna loco alterius ponitur,vt quod nos Ioan.xxi.Zebedei dicimus,iſti զեբեթայ Zebethai.կղեմէնդոս Clemendos pro Clemēte, & ſupra in nomine Bartholomei, in quo etiam.դ.d.ſcribunt dicētes բարդուղիմէոս Bardolimeos. proferunt etiã բենետիքտոս Benetichtos pro Benedicto,& Անդոնինոս Andoninos pro Antonino. & Անդոնիոս Andonios pro Antonio: & multa alia ſimili modo ſcribunt pariter & proferunt.patet etiã Ioannis primo, vbi nos dicimus.Erat autē Philippus a Bethſaida Ciuitate Andreæ & Petri, pro Bethſaida բեդսայիդա Bedſaida ſcribunt,& Matthæi.xxi.Cū appropinquaſſent Hieroſolymis venerunt Bethphage,ibi ſcribitur. եկին ի բեդբագէ.ecin i bedbagæ. quo in nomine animaduertendum eſt non ſolum.դ.d.pro.th. verum etiã.բ.b.pro.ph.accipi.դիափսաղմա diaphſaglma, idem quod միշտ miſt,hoc eſt ſemper,vel in æternū. Semper enim fere dictionē סלה ſela, in Dauidicis pſalmis repertam.Interpretes noſtri in æternū vel ſemper interpretantur,

tantur, ꝑ qua Græci Διάψαλμα, Diapſalma, quā τοῦ μέλους ἐναλλαγὴν, tu melus enallagin, cantus ſcilicet immutationem vocant. Mutare quippe pſallentes ibidem tonum concentus ſui cōſueuerunt, neq; enim ibi finis eſt pſalmi, ſed aut ſenſus, aut pſonę loquētis, aut de qua & ad quā pſalmiſtę vatis intentio flectitur immutat᷑. Proinde quandam enunciandi pſalmi clamoroſam accelerationem, dicendi, enunciādiq; proportionatam continuationē ſignificat. Vuandali quintam alphabeti ſui literam. ԷՙDeddz. appellatam habent quæ à nobis pro. d. accipienda eſt.

Ենովս. Եսրովմ. Եզեկիել. Եդոմ. Եփրեմ.
Enωs. Eſrωm. Ezeciel. Edom. Ephrem.

Եղիսաբեթ. Egliſabeth. De qua Lucæ primo habemus, և եղիսաբեթի լցան ժամանակք ծնանելոյ և ծնաւ որդի. eu Egliſabethi lztan zamanacch tznaneloi eu tznau ordi. hoc eſt, & Eliſabeth impletū eſt tempus pariendi & peperit filiū. Եփրաթա Ephratha, pſalm. cxxxi. Ահա լուայք զնմանէ յ եփրաթա Aha luach znmane i ephratha. ideſt. Ecce audiuimus eum in ephratha. Երեմիաս Eremias, quem nos Hieremiam, Hebræos imitati, dicimus, qui nomen ipſum ſuis literis ita ſcribunt ורמיה Irmiah. Accipitur enim hæc litera, ſeruireque ſolet, ne dū pro ſimplici litera. e. verum

verum etiam pro ſyllaba.ie. vt in proxime citato nomine Hieremiæ patet, & etiam in.2.Reg.5. vbi habemus. Et abijt Rex & omnes viri qui erant cum eo in Hieruſalem. Առ եբուսացին բնակեալ յերկրին. Ar Ebuſa ztiſn bnaceal iercrin.ideſt, ad Iebuſeum habitantem in terra, ſiue habitatorem terræ. Appellant Vuandali vndecimam ſui alphabeti literam hanc Ꙃ Ed. quæ pro e. nobis ſuccurrit, ſed non pro ſolitario dūtaxat.e. quin potius cum adnexo ſibi ſemper.c.& ſyllaba erit.ec.

Զելփա.զաբողոն.զեբ.զեբէէ.զաւրաբաբել.

Zelpha. Zabωlon. Zeb.Zebææ. Zaurababel.

զաքարիայ.Zachariai. De quo inter cætera Lucæ.i. Եւ զաքարիայ հայր նորա. eu Zachariai hair nora. Et Zacharias pater eius impletus ſpiritu ſancto prophetauit &c. զեբեդեա Zebedea. De quo Marci.iii. Եւ յակովբու զեբեդեա. eu iacωbu zebedea. & Iacobum Zebedei. Et Lucæ.v. ac Matthæi.x. Et puſillus ille Zacheus, De quo Lucæ.xix. habemus. Et præcurrens aſcendit in arborem Sycomorum, vt videret eū quia inde erat tranſiturus, & cum veniſſet ad locum ſuſpiciens Ieſus vidit illum & dixit զակքէ փութա

էջ զի այսօր յտան քում՝ պարտէ ինչ ագանել. և փութացեալ էջ և ընկալաւ զնա ուրախութի ի տուն իւր. Zacchæ phutha ech zi aiſωr i tan chum partæ ins aganel, eu phuthazteal ech eu iencalau zna vrahhuthani i tun iur. Zacheæ feſtina deſcende, quia hodie in domo tua oportet me manere, & feſtinans deſcē-dit & accepit illum gaudens in domum ſuam. Accipitur autem hæc litera apud nos non ſolum pro.z.verum etiam pro.s.quippe quod nos dicimus Smaragdos, illi per.z. ſcribunt զմարագթոս Zmaragthos, & in hoc quoque nomine notandus eſt ſtilus Armeniorum in vſu literarum aſpiratarum tenuium & mediarum, quod & ſupra de.t.&.d.mutua viciſſitudine in pluribus dictionibus oſtēſum fuit, in hoc quoq; nomine.d.&.th.viciſſitudo manifeſta eſt, vt etiā in alijs perſæpe cōſiderare neceſſariū erit. Litera p̄terea iſta, de qua in p̄ſentia ponimus exēpla, loco etiā articuli obliquoꝝ caſuū dictiōibus p̄ſcripta intelligit̃, & cum litera.ց.zt.&.zz.cōcurrit, vt in eius explicatione videbimus, & patet Ioan.viii. Աբրահամ՝ հայր ձեր ցանկացաւ տեսանել զաւր իմ՝. Abrahā hair tſer ztancazzau teſanel zaur im. Abrahā pater veſter exultauit videre vel vt videret diē meū, ad զաւր zaur articulum additū conſidera, nā Աւր Aur, vel որ or, in recto

in recto,diem ſignificat,ſine articuli acceſſu.Sequitur ibidem.Vidit & gauiſus eſt.Dicunt ei Iudæi. Quinquaginta annos nondum habes և զԱբրահամ տեսեր, eu zAbraham teſer, & Abraham vidiſti. Vides & tu lector ad Abraham in caſu obliquo additum articulum,literam ſcilicet iſtam,de qua nũc exempla ponimus,& licet emphaſim,articulumq; ſignificet,præponitur tamen ſæpenumero verbo,dictioni ve pręcedenti nomen ad quod adnectitur,obliquũ licet nominis caſum ĩſinuet, vt in citato iam.8.Ioã.capite habemus. Amen amen dico vobis antequam զլինելն Աբրահամ՝ եմ՝ ես, zlineln Abraham em es, ideſt fieret Abraham ſum ego, լինել. Linel. Quippe facere vel fieri aut eſſe ſignificat, vt ſupra credimus iam exẽpla poſuiſſe. Cui. Ն.nu.n.ſcilicet additum ad finem,infinitiuum verbũ in nomen verbale conuertit,vt ſcilicet (ſi modo ſeruato latini ſermonis candore dicere poſſumus) ſic dicamus,ante exiſtentiam Abrahę ſum ego. Vt cunq; igitur additum ſit elementum hoc,articuli vicem obtinet. Cæterum ait Propheta Dauid ĩ pſalmo,cxix,զմեղս ատեցի և անարգեցի և զօրէնս քո սիրեցի։ Zmegls atezti eu anargezti eu zωrens cho ſirezti, Iniquitatem odio habui & abominatus ſum: & legẽ tuã dilexi. Lex quippe in nominatiuo

in nominatiuo աւրէնս vel աւրէնք aurens vel au-
rench dicitur, vt in prædicto pſalmo. Concupiui ſalu
tare tuum domine. Եւ աւրէնք քո խաւսք իմ էին.
eu aurench cho hhauſch im ein. Et lex tua meditatio
mea eſt. Nota etiam in hoc loco viciſſitudinem .o. &
աւ, au, vt ſupra etiam notatum fuit, nam ſiue օրէնս,
ſiue աւրէնս ſcripſeris, legem intelligis. եթէ ոչ
օրէնք քո, ethæ oz ωrēch cho. Niſi quod lex tua me
ditatio mea eſt. pſal. cxix. Etiam մեղս, megls, in re-
cto, eſt iniquitas, & iniuſtitia, cum aditione literæ. զ .z.
erit in obliquis. Si adiectiuũ præponatur ſubſtantiuo:
tunc articulus adiectiuo dũtaxat præponitur; vt զ ար-
ժանին եպութե. zarxanin epiſcoputhene. Dignum
epiſcopatu. Si vero ſequatur proprium nomen, pro
prio etiã nomini addi ſolet, vt զնիկօլաոս ցուցեր
զքո պաշտօնեայն, znicolaos ztuzzer zcho paſto-
neain. Nicolaum oſtendiſti tuũ famulũ. Et aliquãdo
ſoli adiectiuo præponitur in principio orationis po-
ſito etiam proprio ſequẽte nomine, alio ve adiectiuo cum
pronomine affixo, vt Deus qui beatum Nicolaum Ponti-
ficem

ficem tuū. զերանելին Նիկօղաոս քահանաապե-
տն քո. Zeranelin Nicolaos chahanaapetn cho.
Vel etiam ſine affixo pronomine vt ſi Diui Ambro
ſii orationem Armenice his verbis dixeris.

Ած որ ժողովրդեան քում յաւիտենական
Aſtuzt or zoglωrdean chum iauitenacan
Deus qui populo tuo æternę
փրկութե զերանելին Ամբրոսիոս սպասաւոր
phercuthene zeranelin Ambroſios ſpaſauor
ſalutis beatum Ambroſium miniſtrum
հատուցեր պարգևեա աղաչեմք զի զոր
hatuzter pargeuea aglazemch zi zor
tribuiſti, præſta quæſumus vt quem
վարդապետ կենաց ունեաք ի յերկրի.
vardapet cenazt vneach i iercri
doctorem vitæ habuimus in terris
բարեխօս ունել արժանասցուք ի յերկինս.
barehhos vnel arxanaſzzuch i iercins.
intereſſorē habere mereamur in cœlis.

In præſcripta depræcatione & aliis ſuperius adductis ſi ſapis o lector comprehendere poteris, quod de litera iſta, articuli vices obtinente : iam diximus.

Էսաւ. Էմաթ. Էսայի. Էղիայ. Էլ. Էլի. ած.

æſau. æmath. æſaii. ægliai. æl. æli. aſtutz. իմ, im. Nota quod nomẽ. Էլ. æl. idẽ eſt quod aſtutz, ideſt Deus. Էլի. æli. vero idẽ eſt quod aſtutz, im, quod eſt Deus meus, Էփեմեա. æphemea. quã nos Euphemiam dicimus. Էգիտիոս. ægitios. nos Egidiũ proferimus, quo ĩ nomine tenuis pro media. տ. t. ſcilicet pro դ. d. (vt ſæpe alias) ponitur. Էմաւուս, æmauus. De quo apud Euangeliſtam Lucam, cap. 24. Et ecce duo ex illis ibant ipſo die in Caſtellum quod erat in ſpacio ſtadiorum ſexaginta ab Hieruſalẽ. Անուն նորա Էմաւուս, Anun nora æmauus, nomen eius Emaus, Litera iſta vt plurimum, aut pro diphthõgo. æ. aut pro. e. producto, accipienda eſt. Proinde etiam apud Hebræos אל el, pro Deo, cũ zere .. pũcto lõgo ſubſcribit. Iſtius vero elemẽti pronunciatio media eſt inter. a. &. e. vt de puncto ſegol ∴ literæ ſubſtrato, q de grãmaticis Hebręorũ tractãt pceptionibus, aſſeuerãt. Et licet ſegol oppoſiti tẽporis nota ſit tẽpori zere, breue nimirũ tẽpus lõgo aduerſum, huius tñ literæ enunciationis ſpiritus producitur, viſq; eius longa, ſiue (vt Hebræorũ more loquar) גדולה gedola, magna ſcilicet eſt.

Ը. ie. litera iſta fere ſemper ſyllabæ vicem obtinet, & raro aut nunquam alias præcedit literas, quã. զ. z.

aut

aut.Ն.n.aut.Մ.m.aut.ս.s.vel.ղ.gl. & ſi ante.Ե.e. aliā ve inueniatur vocalem,tunc pro ſimplici.i.quando conſo nantis ſupplet locum inter vocales intelligi debet. Exēpla paſſim obuia erunt legētibus Armenica,videtur enim ſem per paratum eſſe elementum,vt pro ſcribētis arbitrio addi queat,nam զքեզ zchez. Te,ſignificat. Cui ſæpe etiā litera iſta additur, & fit ըզքեզ, iezchez, nec tamē ſignificatū mutat. Et ընդ, iend, per,cum,ſub,cōtra, & aduerſus, ըստ, ieſt, iuxta,ſecundū, propter: ſyllabicæ adiectiones ſunt,vltra id quod litera ipſa(vt dictū eſt) ſeruilis ſit: pſalmo.cxix. ըստ ողորմութե քում կե= ցո զիս. ieſt oglormuthene chum cezto zis. Secū dum miſericordiam tuam viuifica me, Porphirius vbi tractat de ſpecie ըստ որում ասի.նախ տեսակ ար= ժանի գոռոզութե. ieſt orum aſi,nahh teſac arxani gorhozuthene. Secundū quod dicitur. Prima ſpecies digna eſt imperio,ſeu commendatione. pſalmo.cxlvi. ընդունի զ հեզս տր. ienduni zhezs tear. Sucipi ens manſuetos dominus. pſalmo. cxliiii. և կանգնէ զա գլորեայն. eu cangne zamenezto gloieaio. Et erigit omnes eliſos. pſalmo. 135. vbi dicitur. Et eduxit

 iſrael.

iſrael. ընդ մէջ նորա . iend meſch nora. per me-
diũ eius. Et ընկղմեաց զփարաւոն և զզօրս իւր
ի ծով կարմիր. iencglmeazt zpharauon eu zzors
iur i tzou carmir. Excuſſit ſiue ſubmerſit Pharaonẽ
& virtutem, vel exercitum eius in mari rubro. pſalmo
cxl. ընդ մարդս որ գործեն զանաւրէնութայ.
iend mards or gortzen zanaurenuthai. Cum homi-
nibus qui operantur iniquitatem. ըմբոշխնել iem
boshhnel. quod eſt ընդունել կամ մաշել . ien-
dunel cam maſcel. Contingere, ſuſcipere, accidere:
exterere, tabeſcere. pſal. cxix. ընբոն . Inbon, idẽ quod
նման . nman, hoc eſt idem vel ſimile, illum vel eum.
ընդ սոաւ . iend ſoau, ſub hac, apud Porphirium, &
ibidem ընդ միմեամբք . iend mimeambch. Subal-
terna, etiam ibi. որ ընդ ինքեամբքն . or iend in-
cheamben. ideſt. Quæ ſub ſe poſita ſunt. Et apud Euan-
geliſtam, vbi habemus. Maius his videbis. Armenica inter
pretatio habet. թէ ընևս քան զայս տեսցես . thæ
ieſeus chan zais teſztes. quæ verba græcus interpres
μείζω τούτων ὄψεις, Maiora his videbis. ըզսապ. iezſap.
Calorem,

Calorē. ըղձիւ. ieglxiu. Supplices. ըզպանծալոյն. iezpanzzaloin. Glorioſi. ըմպիցեք. iempiztech. Bibetis. զ ը քարեկամս. ziebarecams. Amicas, & beneuolas. մեռեալըն մարդ. մարդ ասել. merealien vel merealin mard, mard aſel. Mortuum hominem, hominem dicere, apud Porphiriū. Ex prædictis adductis pauloante exemplis iſtius literæ. ը. ie. vſum, quādo ſcilicet pro ſimplici litera. i. aut pro ſyllaba. ie. accipi debeat, quibuſq; cum literis cōnecti queat, & quo nam modo dictionibus p̄poni, aut intra dictiōes īfulciri, vel etiā cū adiectiōes nihil releuātes, ſed ornatus dūtaxat gratia ſæpenumero addant, vt repletiuæ particulæ apud Græcos, clarū eſſe arbitror.

¶ Թարա. Թամար. Թեկուէ. Թեման. Թարսիս.
Thara. Thamar. Thecuæ. Theman. Tharſis.
Թաբոր. Թովմաս. Թեկլա. Թեբայեցի.
Thabωr. Thωmas. Thecla. Thebaiezzi.

ideſt Thebanus, vt apud Porphirium. պինդարոս Թեբայեցի. Pindaros thebaiezzi. Pindarus thebanus. Թեսբացի կամ Թեզբացի. Thesbazzi vel thezbazzi. Tesbiten, vt Malachiæ. iiii. Ecce ego mittā ad vos. զեղիա Թեզբացի. Zeglia thezbazzi. Eliā thesbiten, antequā veniat dies domini magnus. Vides in hoc quoq; nomine literam. s. &. z. confundi, alteramq;

pro altera vſurpari, quod & in ſuperioribus dixiſſe credi mus. Simili quoq; modo & aſpirata pręſens litera viciſſim ponitur pro tenui, vt cernere licet apud Ioannem cap. 10. Et alias oues habeo quæ nō ſunt. յայսմ գաւթէ. Iaiſm gauthe. Ex hoc ouili. Et paulopoſt ſequitur. Et fiet մի հաւտ և մի հովիւ. mi haut eu mi houiu. Vnū ouile, & vnus paſtor. Ecce in vno ouilis nomine, ne dū aſpirati. թ. th. elementi, & tenuis. տ. tun. t. ſcilicet viciſſitudinem. Verum etiam. գ. g. &. հ. h. mutuam cōmutationem, quam apertiſſime dignoſcimus. Id quod & in aliis nō paucis comprælendere licet. թագաւորն թագաւորաց և տեարն տերանց. Thagauorn thagauorazt eu tearn teranzt. Rex regum, & dominus dominantium. Prima Thimo. vi. թագաւորեսցէ տր յւն. Thagauoreszt tear iauitean. Regnabit Rex in æternū. pſalmo. cxlv. թագաւորն խաղաղարար մեծագործեաց. Thagauorn hhaglaglarar mezzagorzzeazt. Rex pacificus magnificatus ē, cuius vultum deſiderat vniuerſa terra.

ժողովուրդ որ շրջեր ի խաւարի ետես զ լոյս մեծ. Zoglωurd or ſarquer i hhauari etes zlois metz.

metz .Populus qui ambulat in tenebris,vidit lucē ma-gnam . Eſaiæ .ix. ժողովս. goglws. Congregatio. pſalmo.cx.In conſilio ուղղոց ի ժողովս. Vglglozt i goglws.Rectorum vel iuſtorum, & congregatione. ժողովեցէք նախ զորոմն. Goglweztech nahh zoromn. Colligite primum zizania. Matthæi.xiii. & in pſalmo.xxi.Ego ſum vermis & non homo, obprobrium hominum, & abiectio.ժողովքդոց. Zoglwchdozt. Plebis.ibidem եւ ժողովք. eu goglwch.Et conciliū malignantium obſedit me.Et Matthæi.xxvi. Ite in ci-uitate ad quemdam & dicite ei վարդապետն ասէ, ժամանակ իմ մերձեալ է. Vardapet aſæ, zama-nach im merſſealæ.Magiſter dicit,tempus meum pro-pe eſt. Pro quibus autem literis elementum hoc no-bis deſeruiat in alphabeti deſcriptione dictū fuit.

Իսահակ.	իսաքար.	իսրաէլ.	իսմաէլ.
Isahac.	Iſachar.	Iſrael.	Iſmael.

A quo formatur nomē իսմաէլացիք, iſmaelaztich. Iſmaelitę. Cum hac litera ſignificamus, & per eam intelligimus.a.ab.ex.de.inter.in.per.vt habemus in pſalmo.119. Principes perſecuti ſunt me. իՆանիռ,այլ ի բանից կոց.

կող. Inanir ail i baizt chozt. Gratis vel inaniter, & a verbis tuis formidauit cor meũ. Hinc arbitrarer a Cicerone & a noſtris vſurpatũ eſſe, vt dicamus inanis, inane, inaniter. Quid enim aliud ſignificat Hebraicũ verbum חנם hhinnam, quam fruſtra ſuperuacue ſine cauſa incaſſũ vane & inaniter, quod ab Armenis dicit̃ ինանիր. Inanir. a Chaldæis & Syris . ܣܪܝܩܘܐܝܬ Sriquoith. Arabice . باطلا Batla, vel Batlan. Et Ioãnis primo. Verbum caro factum eſt. եւ բնակեցաւ ի մեզ . eu bnaceztau i mez. Et habitauit in nobis vel ĩter nos. Et Paulus ad Hebræos. 1. Multifariã multiſq; modis, olim խօսեցաւ աստ հարցն մարգարէիւք. ի վերջին աւուրս յայսոսիկ խաւսեցաւ ընդ մեզ որդովն . hhoſeztau aſtuzt harztn margareiuch. i verſcin auurs iaiſoſic hhauſeztau iend mez ordωn vel ordoun. Locutus eſt Deus patribus in prophetis vel ꝑ prophetas. In nouiſſimis diebus iſtis locutus eſt cum nobis vel nobiſcum in filio vel per filium. In his Pauli verbis hhoſeztau, & hhauſeztau, nota chariſſime mutuam diphtõgi. au. &. o. aypyun literæ viciſſitudinem, & ſyllabam. iu. poſitam ſeu melius interpoſitam in fine dictiõis margareiuch, inter է. e. &. ք. ch. quia per eã intelligere oportet. in. vel. per.

Nam

Nam մարգարէք,margarech,per additionē literæ.ք.
ch,pluralis fit numeri,& ĩterpoſitio illa ſyllabæ .իւ.iu.
præpoſitionem in,vel per,inſinuat.վեր ջին. verſcin,
Præterea dictio vltimos extremos nouiſſimoſq; ſignificat.
Litera vero.ի.i.præpoſita.in.denotat. Cæterum nō te præ
tereat modus loquendi, iend mez, cum nobis, quod nos
dicimus,nobiſcum. Demum conſidera quod dictio,ordi,
filium ſignificat,& per apheresim extremæ literæ .i. & adi=
ctione ſyllabæ.ովն:ωn,vel oun,vtroque enim modo
proferri poteſt,& ſubintelligimus in filio vel per filiū.
Paulus quoq; ad Titum, capitulo tertio. Cum autem
(inqt)benignitas & humanitas apparuit ſaluatoris noſtri.
ոչ ի գործոց արդարութե զոր արարաք մեք.
os i gordhozt ardaruthene zor ararach mech. Nō ex opi=
bus iuſtitiæ quę fecimus nos. pſal. 109. Virgā virtutis tuæ
emittet քեզ տր ի սիովնէ.chez tear i ſione. Tibi do=
minus ex ſyon,pſal.cxi. In memoria æterna erit iuſtus,
ի համբաւէ չարէ ոչ մի երկիցէ.I hambauæ za=
ræ na mi ercizte. Ab auditiōe mala ꝓtinus nō timebit. Et
pſal.cxxix. Deprofundis clamaui ad te dñe. ի խորոց
կարդացի առ քեզ տեար. I hhorozt cardazti arh
chez tear. Et i eodē pſ. ի պահէ առաւաւտու,l pahæ
arauautu. A cuſtodia matutina vſq; ad noctē ſperet iſrael
in domino

in domino, իսէլ ի տեար : Iſrael i tear, Et in multis aliis ſacræ ſcripturæ locis iſtius literæ .ի.i.vis patet, nā ſeruile & addititium elementum eſt, quandoquidem in fine multarum dictionum additum obliquum oſtēdit caſum. vt Ամբրովսիոս. Ambrωſios, Ambroſius. ամբրովսիոսի. Ambrωſioſi: Ambroſii. Et in multis aliis ſimi libus. In fine quoque infinitiui verbi additum reſoluit illud in gerundium, vt apud Ariſtotelem in ſecundo (ni fallor) Periermenias: քանզի ոչ է. զոչն ամէնայն մարդ ասելի. Chanzi oz æ, zoſn amena in mard aſeli, ideſt. Quandoquidem non eſt, non om nis homo dicendum. Et in eodem libro, հայցելի է, haizteli æ, Aſpiciendum eſt. & գնելի է. gneli æ, Ponendum vel conſtituendum eſt. Nam ասել. aſel: Dicere, հայցել. haiztel. Aſpicere. Et գնել. gnel. Ponere vel conſtituere ſignificat.

Լօրէնցիոս.	Լամպերթոս.	Լէոնարտոս.
Lorenztios,	Lamperthos.	Leonartos:

Լօթովիկոս. Lothouicos. Լոյս, vel Լոյսն. Lois vel Loiſn. Lux vel lumē. Լուսաւորէ. Luſauoræ. Lucés eſt.

eſt. լուսոյն, Luſoin. Lumine. լինել. Linel. Fieri. լի, Li. Plenum. Omnia iſta ſunt in capitulo. 1. Ioannis Euangeliſtæ. Et apud Lucam capite. 12. habemus. Propterea quia quodcunque dixeritis in tenebris. լսելի լիցի ի լոյս. Lſeli lizzi i lois. Audiendum erit in lumine. pſalmo. xxi. Aruit tanquam teſta virtus mea. և լեզու իմ՛. eu lezu im. Et lingua mea adhæſit faucibus meis. լերինք գելբուայ. Lerinch gelbωai. Montes gelboe. Nec ros nec pluuia cadat ſuper vos. 2. Regum. 1. In hanc literam vt plurimũ finiũt infinitiua verba, vt Marci. ii. Quid eſt facilius ասել. Aſel dicere. Matthæi. v. Nolite putare quia veni ſoluere legem aut Prophetas. ոչ եկի լուծանել այլ լնուլ. oz eci lutzanel ail lnul. Nõ veni ſoluere, ſed adimplere. Infinitiuum sanè verbum, vt plurimum in ſe ipſum reſoluitur, vel in gerũdium aut gerundiuum (ſi dicere fas eſt) participium cum præpoſitione ad, & applicatur caſibus & numeris, vt patet in pſalmo. cxl. պատճառել զպատճառս մեղաց. Patgarhel zpatgarhs meglazt. Excuſare vel ad excuſandum, aut ad excuſandas excuſationes peccati. Et poſtquam infinitiui facta eſt mentio, illud nequaquam prætereundum cenſui, quod plerũq; infinitiuo præponit̃ litera. բ. b. vt Marci cap. xiii. patet բառնալ. Barhnal. vt tollat. & առնուլ. Arhnul, tollere. In eodem capite. Et qui in agro nõ reuertatur

tatur retrorſum tollere veſtimentũ ſuum. Et in hoc quoq; loco animaduertendum eſt, quod litera illa. b. infinitiuo addita, vt iam dictum fuit pauloante, de infinitiuo in gerundium reſoluendo, eũdem effectũ operatur in hoc infinitiuo բարձնալ. Barhnal. Reſoluit quippe ipſum, in tollens ad tollendum, & vt tollat.

Խրիսոգոնոս. Hhriſogonos, quem nos Griſogonũ dicimus. խոյ. Hhoi, Aries. խեցգետին. Hheztgetin. Cancer. խայթոց. Hhaithozt. Aculeus. խոնարհս. Hhonarhs. Humilis. խաղաղութի. Hhaglagluthai. Pax. Pſalmo. cxlvii. Qui poſuit fines tuos pacem, vel ի խաղաղութե. I hhaglagluthene. In pace. խնդրեցէք տր մինչ գտանիլ կարէ կոչեցէք զնա մինչ մերձն է. Hhendrezzech tear mins gtanil caræ coſeztech zna mins merſſan æ. Querite dominum dum inueniri poteſt, inuocate eum dum prope eſt. Eſaiæ. lv. խնդրեցէք նախ զարքայութաի այ և զարդարութին նորա. Hhendrezzæch nahh zar chaiuthai aſtuztai eu zardaruthain nora. querite primũ regnũ dei, & iuſtitiã eius. Matthæi. vi. խըխն Հականն. Hhiehhnſcacann. Hinibillis, & խըխըն Հականն ձի. Hhiehhien=

Hhiehhienſcacā tſi. Hinibillis equus, apud Porphiriū, & խաժ ակնութի: Hhaxacnuthai. Naſi curuitas, apud eundem. Ioannis. xix. Et illi clamabant tolle tolle eū, և հան զդա ի խաչ. eu han zda i hhaz. Et affige eum in cruce. Et paulopoſt. Ego Regem veſtrum, ի խաչ հանիցեմ. I hhaz haniztem. In cruce affigā. խաչ. Hhaz. Enim crucem ſignificat. Quam beatus Andreas Apoſtolus cum perueniſſet ad locum vbi crux ipſa præparata erat, ſalutauit dicens. ողջլեր խաչ պատուական. Oglzler hhaz patuacan. Salue crux præcioſa: ſuſcipe diſcipulum eius qui կախեցաւ ի քեզ քս վարդապետն իմ. Cahheztau i chez chriſtos vardapetn im. Pependit ī te chriſtus magiſter meus. Et ով երանեալ խաչ իվաղն ձուց ցանկա= ցեալ և այժմ տրփացելոյ հոգոյն նախապա= տրաստեալ, ω eraneal hhaz iuaglnzuzt ztancazteal eu aigm tarphazteloi hogoin nahhapatraſteal. O bona vł beata crux, diu deſiderata, & iam concupiſcenti animo prę parata. Vuandali ſimplicem aſpirationem, ſed nec fortem in ſuo alphabeto habēt, ſed dumtaxat literas duas aſpiratio= nē ſemper adnexam habentes in ſuo alphabeto adſcribūt.

Quarum prima eſt. ղ .Geth.quæ pro.gh.ſemper accipitur,& eſt tertia in ordine literarum alphabeti. Secũda eſt ց .Ohh.quinta decima alphabeti litera,& pro.oh.cum aſpiratione adnexa ſemper ſcribitur.

Ծեծէին. Tzetzæin. Percutiebant. Matthæi.xxvii. Acceperunt arundinẽ & percutiebãt caput eius.Et Lucæ xxiii.vbi dicit.Stabant & omnes. ծանօթքն նորա. Tzanωthchn nora. Noti eius a longe. Ioãnis.xix. Sciẽs Ieſus quia oĩa cõſumata ſunt.ասէ ծարաւիեմ. Aſæ tzarauiem.Dixit ſitio,vel ſitiens ſum. ծանեա զի առնես տր. Tzanea zi arhnes tear. Cognoui quoniam ſumet vel faciet dominus iudiciũ inopis.Pſalmo cxxxix.ծանեար.Tzanear.Cognouiſti.Pſal.cxxxviii. ծանեար ապա հայր. Tzanear apa hair.Cognouit ergo pater,qa hora illa erat,ĩ qua dixit Ieſus filius tuus. կենդանիէ.Cẽdaniæ.Viuit vel viuens eſt. Et Mat.x. ծառա չար.Tzarha zar. Serue nequã omne debitũ dimiſi tibi.Propterea qa rogaſti me.Nõ ne ergo oportuit,& te ողորմել ծառակցին քում. Oglormel tzarhaczzin chum.Miſereri cũ ſerui tui,ſicut & ego tui miſertus ſũ.ծիծաղի ծիծողելովն ծիծաղական

Tzitzagli

Tzitzagli,tzizaglelωn,tzitzaglacan.Rideat,ridens, riſibi-lis,vel riſibile,apud Porphirium.Et Apocalipſis.7.Noli te nocere terræ և ծովու և ոչ ծառոց . eu tzωu eu oz tzarhozt.Et mari neq; arboribus quo ad vſq; ſigne mus.ծառայս այ . Tzarhais aſtutzai. Seruos dei in frontibus eorum.ծակեցին զձեռս իմ զոտս.Tza cezzin ztſerhs im eu zoſt.Foderūt manus meas & pedes. Pſalmo.xxi.ծագեաց.Tzageazt.Exortum eſt in tene bris lumen rectis corde.pſalmo.111.

Կային.կայնան.կայիափա.կարմեղոս.կադես.
Caijn. Cainan. Caijapha. Carmeglos. Cades.
կուրբան.Curban.De quo Matthæi.xxvii.Non licet mittere eos ի կուրբան. I curban.In corbonā. Ibidē. Et venerunt in locum nominatum golgotha, qui locus կառափելոյ.Carhapheloi. Caluariæ.կեփաս. Ce-phas.De quo Ioānis primo.Intuitus autē eum Ieſus dixit. դու ես սիմոն որդի յովնանու դու կոչեսցիս կե-փաս որ թարգմանի պետրոս . Du es Simon ordi Iωnanu du cozeſztis Cephas or thargmani Petros.Tu es Simon filius Ioanna,tu vocaberis Cephas,quod interpre tatur Petrus. Et Paulus.i.ad Corinthios.xv. և թէ երևեցաւ կեփայի . eu thæ ereuezzau cephaii . Et quia viſus eſt cephæ,& poſt vndecim. Ioannis.19.Non habemus

habemus Թագաւոր բայցի կայսերէ. Thagauor baizti Caiſeræ. Regem niſi Cæſarem. Lucæ. ii. Exiit edictum յ Աւգուստոս կայսերէ. I Auguſtos Caiſeræ. Ab Auguſto Cæſare deſcriptionis ſumendæ in vniuerſo orbe. Hæc prima deſcriptio facta eſt a Præſide Ասորոց կիւրենեայ. Aſorozt ciureneai. Siriæ vel Aſiriæ cireneo, aut cirino, Matthæi. xxii. Marci. xii. Lucæ. xx. տուք ապա զորս են կայսերն կայսեր և զորս են այն այ. Tuch apa zors enn Caiſern Caiſer eu zors en aſtuztain aſtuztai. Reddite ergo quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ ſũt Dei Deo. կալլիաս. callias. կիկրոպեանքն ի կիկրոպեա. Cicropeanchn i cicropea. Cecropidæ a Cecrope. De quibus apud Porphiriũ. Ioã. vi. Et cũ aſcendiſſent nauim venerunt trans ծովուն ի կափառնաւում. Tzωun i capharhnauũ. Mare capharnaũ. De quo ẽt Luc. vii. եմուտ ի կափառնաւում. Emut i Capharnaum. Subiit in Capharneum. կղէոպաս. Cglæopas, quẽ nos Cleophas appellamus. Lucæ. 24. vbi habemus. Reſpõdit vnus ex illis, cui nomen eſt Cleophas. Matthæi. x. Iacobus

Alphei

Alphei, & Lebæus, qui dictus eſt Thadæus. սիմոն կանանացի. Simon cananazzi. Simon cananeus. Matthæi. xvi. Et venit Ieſus ի կողմանս փիլիպպեա կեսարեայն. I coglmans Philippea Ceſareain. In partes Philippi Cæſareæ. կութին. cuthin, Lac ſignificat, De quo habemus in prima Petri, cap. 2. Sicut modo geniti in fātes, & ſine dolo: կութինն փափագիցէք. cuthinn phaphagizzech. Lac cōcupiſcite. prima Corīthios. I I. & Matthæi. xxvi. Accepit Ieſus panem benedixit և կտրեց. eu catrezt. Et fregit, & dedit diſcipulis, & ait. Առէք կերէք այսէ մարմին իմ. Arhæch ceræch aiſæ marmin im. Accipite comedite, hoc eſt corpus meū. կիկիլիեա կուսին և վկային. Ciciliea cuſin eu vcain. Cicilia virgo & Martyr. Cuius dū iſta dictamus feſta dies agitur, de qua cātat eccleſia. իյերգելն նուագարանացն կիկիլիեա երգեր տն ասելով. եղիցի սիրտ իմ անբիծ զի մի յանօթեղեց. Iiergeln nuagaranaztn Ciciliea erger tearn aſelω. eglizzi ſirt im anbidh zi mi ianωtheglezt. Cantantibus organis Cecilia cantabat domino dicens. Fiat cor meum immaculatum, vt non cōfundar. De qua nec immerito Vrbanus Papa, cum ad illū Valerianum ſpōſum miſiſſet dixit. Cecilia famula tua

domine,quaſi apis tibi argumentoſa deſeruit,quæ ver ba Armenice hoc modo exprimi poſſunt.կիկիլիա աղախին քո տր որպ մեղուքեզ յանդիմանօրէն ծառաեաց. Cicilia aglahhin cho tear orpiſi meglu chez iandimanωren tzarhaeazt.կլեմէնդոս.Clemē dos, Clemēs Papa,Poſtquē ſequitur īclyta կատարի-նա կուսին և վկային.Catarina cuſin eu vcain.Ca terina virgo, & martyr. De qua quidam cecinit dicēs,

Virginis eximiæ Caterinæ martyris almæ.
Feſta celebrare,da nobis Rex pie Chriſte.

Quæ carmina Armenicis verbis, ita exprimi poſſunt.
կուսին պանծալոյ կատերինեա վկային սրբոյ.
զտօնս առի կատարել տուր մեզ արքայդ քս.
գթացեալ.

Cuſin pandhaloi Caterinea vchain ſurboi.
Ztωns arhi Catarel tur mez archaid Chriſtos gthazteal.

Eccleſiaſti,xxiiii,Et quaſi զկիպրի.Zcipri. Cipreſſus in mōte ſyon,quaſi palma exaltata ſum,ի կադես.i ca: des,In cades,Ioannis,xxi,Erant ſimul Simon Petrus, & Thomas qui dicitur didimus. Et nathanael որ ի կանա գալիլեացոց.or i cana galileaztozt,Qui a

cana

cana galileæ, & filii Zebedei. կարողոս. Caroglos. Carolus. a կարսղութայ. Carogluthai, ideſt, Potētia deriuatur. Paulus ad Epheſios. vi. De cætero fratres confortamini in domino, և կարողութայ զաւրու- թենէ նորա, եւ զգեցարուք զսպառազինութայ այ : զի կարող լինիջիք կալ ընդ դեմ հնար- ից սատանայի. eu Carogluthai zauruthene nora, eu zgeztaruch zſparhazinuthai aſtuztai, zi Charogl li- nizich cal iend demhnariztſatanaij. Et potētia virtutis eius & induite armaturam Dei, vt potentes ſitis ſtare aduerſus in ſidias ſathanæ. Iſta beati Pauli verba à nobis hoc ī loco ad- ducta ſunt, vt Carolus inuictiſſimus Imperator noſter in cordis ſui penetralibus inſerta, Առէսցէ զսպառա- լինութայն աստուծայ զի կարող լինիցի. Ar- heſztæ zſparhalinuthain aſtuztai. Zi Carol linizti. Accipi at armaturā Dei, vt potens ſit reſiſtere improbitati perfido- rum aduerſariorum, & barbaris hoſtibus, & fidei Chriſtia næ inimiciſſimo Othomano, quod facillime (meo quidē iuditio) efficiet. Si զկեցեալ զռահն արդարութե- նէ, և հագուցեալ զոտս պատրաստութաք աւե- տարանին խաղաղութենէ. Zcezteal zrhahn arda- ruthene, eu haguzteal zots paraſtuthab auetaranin

hhaglagluthene. Indutus loricam iuſtitiæ, & calciatus pedes in præparatione Euangelij pacis. Vere inquam illius pacis qua cum depoſitis odijs, & vindicandi cupiditate refrigerata, Chriſtianiſſimos Reges amplexetur, nec cęteros Chriſtiani nominis caractere inſignitos ſpernat, quin & illos, & alios Romano Impio ſubditos, ad ſui beneuolētiā trahat, nec patiat' ab exercitu, cæteriſq; iuri redūdo p̄fectis tyrānice, ac ſpretis ſacratiſſimis legibus vexari, rapinas bonorum, virginum raptus, inceſtuſq; & ſubiectorum cedes, atq; tormenta publicis arcēda Imperialibus edictis prohibuerit, pietatem & manſuetudinem, potius quam ſæuitiam exercendam curauerit.

C Հեղի. Հուբէլ. որ թարգմանի մեծ աստուծ,
Hegli. Hubel. or thargmani metz aſtutz,
Heli. Hubel. qđ interpretat' magnus Deus.

Հոմերոս. Հերակլեանք. ի Հերակլեա. Հոմասեռ.
Homeros. Heracleanch. I Heraclea. Homaſerh.
Homerus. Heraclienſes. ab Hercule. Homogenea.

Հիլոն. Հետևակն. Հետևակէ մարդ. Հետևակին
Hilon. Heteuacn. Heteuac æ mard. Heteuacin.
Hilum. Greſſibile. Greſſibilis eſt homo. Greſſibilis

զբան է. Zban æ. Ratio eſt. Ab Homero ad ratio eſt, omnia apud Porphirium reperiuntur. Et hic notanda eſt articuli. z. metatheſis, nā præponi debebat dictioni. heteuacin. quæ genitiui caſus eſt, per additionem. i. inter. c. &. n. quandoquidem & heteuacn, quod greſſibile ſignificat nominatiui ē caſus. Bā, ratio, igit' zheteuacin, greſſibilis, æ, eſt,

Clare

Clare itaq; patẽs ipſa articuli metatheſis cõſtat, quæ & ſępe alias fit. Հերովդես. Herωdes. De quo Act. xii. Miſit dominus angelum ſuum: & eripuit me de manu Հերովդէի. Herωdæi. Herodis. Matthæi. ii. Cũ natus eſſet Ieſus in Bethlehem Iudæ. յաւուրս Հերովդէի արքայի. Iauurs Herωdæi archaii. In diebus Herodis Regis, ibi multoties nominat᷑ Herodes. Et Marci. 6. Ipſe enim Herodes miſit & tenuit Ioãnem, & vinxit eum in carcerem վասն զ Հերոդիա. Vaſn z Herodia. Propter Herodiadem vxorem Philippi fratris eius. Հեղենա մայրն կոստանդինոսի. Helena mairn Coſtãdinoſi. Helena mater Conſtantini. Cõſueuerunt etiam Armeni in multis dictionibus ab. ռ. rh. vigeſima octaua alphabeti ſui litera, tam apud nos, quam apud Græcos incipientibus, iſtam aſpirationis literam præponere, vt

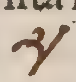
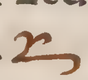
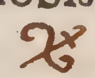
Հռափաէլ.	Հռագուէլ.	Հռութ.	Հռեբեկա.
Raphael.	Raguel.	Ruth.	Rebeca.

Հռամա. Rama. De qua ĩ dicto cap. Matthæ. ii. Vox in rama audita eſt, ploratus & vlulatus multus Հռաքել. Rachel. Plorãs filios ſuos, & noluit cõſolari quia nou ſunt. Roſam præterea quã Græci ῥόδον, Rodon appellãt.

Quam quidam հոռդոն.Rhodon.Armenicis literis ſcripſit,licet apud illos Roſa վարդ.Vard.dicatur,vt Eccleſiaſtici.xxiiii.Et quaſi զտունկն վարդենոյ ի երիքով. Ztucn vardenoi i erichω. Plantatio roſæ in hierico. հեթանոսք. Hethanoſch.Gentes.Eſaiæ. lxii.Videbunt gentes iuſtum tuum.

¶ձայն.Xain.Vox.De qua in pſalmo.xxviii.In quo multoties habemus ձայն տեառն. Xain tearn. Vox domini.Et Eſa.lxvi.ձայն բառբառոյ ի քաղաքէ. ձայն ի տաճարէ. ձայն տեառն հատուցանէ զհատուցումն հակառակորդաց. Xain barhbarhoi i chaglachæ. Xain i tagaræ. Xain tearn hatuztanæ zhatuztumn hacarhacordazt. Vox clamantis in ciuitate. Vox de templo.Vox domini reddentis retributionem inimicis.Idem Propheta cap.xl. ձայն բառբառոյ յանապատի. Xain barhbarhoi ianaparti. Vox clamãtis in deſerto.ձեռն.Xerhn.Manus.pſal.cxix.In quo multoties idem repetitur nomen. ձուկն.Xucn.Piſces.Ezechielis.47.Et omnia in quibus ſuperuenerit torrens viuent & erunt illic տձուկն բազում յոյժ. Txucn bazum ioiz.Piſces multi nimis.Et Ioãn.21.Dicit

eis

eis Simon Petrus երթամ ձուկնորսալ. Ertham Xucnorſal. Vado iterum peſcari. Nam ձկնորսքն. Xacnorſchn. Piſcatores. Lucæ. v. Cæterum ձանձել. Tſanxel. idem eſt quod առնուլ. arhnul. hoc eſt ſumere, & լամբել. Lambel. Capere vel accipere, & ձաձի. Tſaxi. idē quod առնու. Arhnu. hoc eſt ſume vel accipe. ձիր. Tſir, quoque idem quod պարգև կամ շնորհ. pargeu cam ſcnorh. hoc eſt præſta aut concede. Litera iſta ſimilis eſt quartæ alphabeti Vuandalorum literæ quæ. . Tzeds. vocatur, & pro. ts. accipitur. Necnon & vndecimæ. . quæ. eſſe. appellatꝛ, & nobis geminatum. ss. repreſentat. Quinetiam & vigeſimæ. quæ. Kecſe. dicitur, & x. nobis ob oculos ponit.

Ղամեք. Ղովտ. Ղաբան. Ղեուի. Ղոբենա.
Glamech. Glωt. Glaban. Gleui. Globena.
ղոբնի. ղաքիս. ղորէոս. ղուկաս. ղազարոս.
Globni. Glachis. Gloræos. Glucas. Glazaros.

De quo Ioannis. 11. Hæc eſt Maria quę vnxerat dominū vnguento, & exterſit pedes eius capillis ſuis, cuius frater ղազարոս հիւանդ էր. Glazaros hiuandær. Lazarus infirmabatur, vel infirmus erat. In quo capite multoties nominatur Lazarus. ղեբէոս. Glebæos. De quo Matthæi. 10. Iacobus Alphei, & Lebæus, qui dictus eſt Thadæus.

dæus. Nō p̄tereūdū arbitror, qđ litera iſta licet à nobis in p̄dictis noībus ꝑ.g. &.l. in latina eorū expreſſione ſcripta fuerit, illius tn̄ literæ ꝓlatio, ita intelligenda eſt, vt. g. nō fortiter ꝑſonet, ſed eo mō vt vix ꝑcipi queat, an ipſum. g. pręcedat. l. Proinde ī eius ꝓlatione linguæ apex ad oris fornicē ſuſtolli debet & applicari, aut ſanè cū illo īferiores dētes, dū os aꝑimus, ſunt acriter & obnixe ꝑcutiēdi, atq; lingua īterim ſurſum arcuāda, & tum demū vox promēda, dictioq́ꝫ ipſa proferenda. In cuius quidem enunciatione ſyllabam gli. pro litera illa leniter exprimere videberis, & Gliaban, Glieui, Gliazaros, auribus percipies, vt apud Græcos ferè ſemper in Athicæ pollitioris, ellegantioriſq; linguæ enunciatione cognoſcimus, quoties poſt. λ. lambda, ſequitur. ι. iota, ſiue etiam diphthongus. ει. epſylon iota, aut. η. ita, aut. υ. ypſilon, vocali præſertim dictum lambda præcedente, vt ὁμιλία, homiglia, quam nos quoq́ꝫ homeliam latinæ ſcribimus. διάλειμμα, diagleima, interuallū. κατάληξισ, cataglicſis, terminatio. ἀνάλυσισ, anaglyſis, reſolutio. Prædictam tamen literam latini per ſimplex. l. ſcribere conſueuerunt, vt patet in nominibus prædictis, quamquam Armenici, ac ipſa litera ꝓ lambda, &. l. latino, ſcribere vt plurimū cōſueuerint, vt ղաթպաթոն. glathpathon, pro lapatio herba, quā tn̄ ipſi Armenici աւելուկ. aueluc, & ղիբանոտիս. glibanotis, quæ a noſtris libanotis, & ab Armēis կնդրուկ. candruc, appellatur. ղոտոս. glotos, lotus. ներգիյն. nergiyn. Armenice. Gręce verò λωτόσ, lotos, herba ſiue arboris genus eſt, vt quidam voluerunt.

ℭ Xրագ

¶ Ճրագ մարմնոյ ակն է. Irag marmnoi acn æ. Lucerna corporis, oculus eſt. Matthæi ſexto, & pſalmo cxxxi. Illuc producam cornu Dauid, paraui զՃրագ օծելոյ իմո. zirag ωtzeloi imo. Lucernam Chriſto meo. Ճերվազիոս. Ճերմանոս. Ճերոնիմոս. Geruazios. Germanos. Hieronimos, accipitur enim litera iſta apud nos, vt in alphabeti deſcriptione dictũ fuit, pro. i. g. &. h. vt in exemplis ſuperius adductis clariſſime patet.

¶ Մամբրէ. Մեմփիս. Միքայել. Մովսէս. Մովաբ.
Mambre. Memphis. Michaiel. Mωſes. Mωab.
Մագովգ. Մաղաքիա. Մանասէ. Մարիամ. Մարթա
Magωg. Malachia. Manaſæ. Mariam. Martha.
Մակդաղինէ. Մաթէոս. Մարկոս. Մելքիսեդեկ.
Macdaglinæ. Matheos. Marcos. Melchiſedec.

Q ui interpretať Թագաւուր արդարութենէ կամ խաղաղութեայ. Thagauur ardaruthene cam hhagla gluthai. ideſt. Rex iuſtitiæ vel pacis. De quo in pſal. 109. Tu es ſacerdos ĩ æternum ըստ կարգին Մելքիսե-դեկի. Ieſt cargin melchiſedeci. Secundum ordinem melchiſedec. Մամոն. Mamon. De quo Matthæi. vi. ոչ կարէք աստուծոյ ծառայել և մամոնի. Oz carech aſtutzai tzarhaiel eu mamoni. ideſt. Non po-

teſtis

teſtis Deo ſeruire,& Mamone.

Յարեդ. Յափեթ. Յեքտան. Յուդայ. Յովսեփ.
Iared. Iapheth. Iechtan. Iudai. Iωſeph.
յակովբոս. յետտամ. յեզրաել. յովսափատ.
Iacωbos. Iettam. Iezrael. Ioſaphat.

Duæ iſthæc literæ. Յ .i. videlicet &. յ .i. æædem ſunt, vt Յաւիտենական. Iauitenacan. & յաւիտենական. Iauitenacan. æternus. Proinde vnum aut alterum ſi ſcripſeris idem elementum intelliges, etiam in alijs dictionibus, quãquam. Յ .i. raro vel potius nunquam, niſi in principio dictionum ponatur. յ .i. vero in principio medio & fine, & alterum iſtorum quodcunque illud ſit in principio dictionum additum, ex, vel, in, ſignificat. vt Oſeæ xi. Յ եգիպտոսէ կոչեցից զորդի իմ. I egiptoſæ cozeztizt zordi im. Ex ægypto vocaui filium meum. Lucæ. xv. Facta eſt fames valida. յ աշխարհին յամմիկ. I aſchharcin iammic. In regione illa. Et hoc paſſim legenti Armeniorum libros obuium erit.

Նաքովր. Նեփթաղիմ. Նեբրովթ. Նինուէ.
Nachωr. Nephthalim. Nebrωth. Nnuæ.
Նաթանաել. Nathanael. De quo Ioannis primo.

Inuenit

Inuenit Philippus զՆաթանայել. Znathanaiel. Nathanael, & dixit ei, quem ſcripſit Moyſes, & prophetæ inuenimus Ieſum զորդի յոսեփայ ի Նազարեթէ, ասէ զնա Նաթանայել, իսկ ի Նազարեթէ. Zor di Iωſephai i nazaræthæ, aſæ zna nathanaiel, iſc i nazarethe. Filium Ioſeph à Nazareth, dicit ei Nathanael. Ergo à Nazareth poteſt aliquid eſſe boni. Matthæi. 21. Cũ intraſſet Hieroſolymam, commota eſt vniuerſa Ciuitas dicens. ով ից է սա .ω lzt æ ſa. O quis eſt hic, & populi dicebant. Hic eſt propheta Ieſus. որ ի Նազարեթէ գալիլացիոց. or i nazaræthæ galilaztiozt. Qui a Nazareth galileæ. Նային. Naiin. De qua Lucæ. vii. Et deinceps ibat in Ciuitatem vnã. որում անուն էր Նային. orum anun ær naiin. Cuius nomẽ erat Nain. Ioannis. x. եղեն յայնժամ Նօակատիքն. Eglen iainzam nωacatichn. Facta ſunt tunc Encenia in Hieroſolymis. Litera iſta. Ն. n. capitalis ſeu radicalis eſt, & addititia ſiue ſeruilis. Quod autem de dictionis radice ſit, ex nominibus pauloante recenſitis abunde ſatis conſtare arbitramur potuiſſe. Quando vero ſubſeruiat, quando ſcilicet famulãtis officio fungatur, & addita, ſeruitijs ſe noſtris accõmodet. Et ſi ex ſuperius ſacræ ſcripturæ, Ethnicorũq;

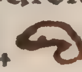
autoritatibus diligens lector ſagaci per ſe ſe induſtria olfa= cere ſaltem potuerit. Nihilominus(ſi modo opportunum viſum fuerit, & memoria nobis non defuerit) cum de ſerui libus ſyllabis tractabimus, aliqua pro loci & temporis op= portunitate in medium afferemus. Illud tamẽ in præſentia ſciendum eſt, quod litera de qua nunc tractamus ſæpenu= mero addi ſolet, vt աշակերտք. aſacertch. Diſcipuli. Et cum caſum regit poſt ſe, cum ſcilicet habet affixũ pronomen, tunc additur litera ipſa. Ն. n. vt Matthæi. v. Acceſſerunt ad eum աշակերտքն նորա. aſacertchn nora. Diſcipuli eius. Eſt præterea nota tertiæ perſonæ pluralis numeri in quãpluribus verbis, vt Marci. xiii. զի յարիցէ ազգ. Zi iariztæ azg. Quia ſurget gens in gentem. Et paulopoſt զի յարիցեն. Zi iarizten. Quia ſurgent pſeudo Chriſti &c. Superadditur etiã licet nihil ad dictionis ſignificatum addat, vt ſecũdo Periermenias apud Ariſtotelẽ Անուն. Anun. Nomẽ. բայց անունն. Baizt anunn. At nomen, & in aliis ſimili bus multoties. Repetitur quoties aliqua eadem dictio, tũc perſæpe addi conſueuit, vt in illa Ariſtotelis propoſitione. իսկ որ ոչ կար, ոչ եղանել. անկար, ոչ եղանել, իսկ որ անկարն, ոչ եղանել, Հարկաւոր եղանել.

Iſc or oz car,oz eglanel,ancar oz eglanel. Iſc or ancarn, oz eglanel,harcauor eglanel. At quod nõ potuit, nõ fieri, impoſſibile eſt non fieri. Porrò quod impoſſibile eſt non fieri,neceſſe eſt fieri. Et ibidem և գոլն, և ոչն գոլ, իսկապա և եղանիլն, և ոչն եղանիլ vel եղանել. eu goln,eu ozn gol,iſcapa eu eglaniln, eu ozn eglanil vel eglanel. Et eſſe & non eſſe,proinde & fieri,& non fieri. Iſti us præterea literæ additio hiatum euitare facit, vtſupra iam dixiſſe credimus. Vuandalos quoq; ſextam alphabeti literã ↄ⊣ quã. Nõn, appellant,pro.n.habere ſcripſimus.

¶ Շուշանա. Suſana. Շարական. Saracan. Hymnus. Շաբաթուն. Sabathun. Sabatorũ. Ioã. xx. Շրթամբք իմովք. Sarthambch imωch. Labiis meis pronunciaui omnia iudicia oris tui. Pſalmo. cxix. Շրթունք քահանային զգուշասցին գիտութենէ. Sarthanch chahanaiin zguſaſztin gituthene. Labia ſacerdotis cuſtodiunt ſcientiam. Malachiæ. ii. Շտեմարանք նոցա լի են. Stemaranch nozza li en. Promptuaria eorũ plena ſunt. Pſalmo. cxliii. Շինէ զեմ տր. Sinæ Zieruſlem tear. Aedificans Hieruſalẽ dominus. Pſalmo cxlvi. Լի շնորհօր և Ճշմարտութենէ. Li ſnor, hωr eu iſmartuthene. Plenum gratiæ & veritatis. Ioan.

primo.և ոչ շփոթելով զանձինս.eu oz ſphoſthelω zanſſinſn.Neque cõfundentes perſonas: neque ſubſtantiam ſeparantes.In ſymbolo Athanaſii. Litera iſta vt in alphabeti deſcriptiõe dixiſſe credimus, & pro ſimſplici.s.& pro.ſc.accipitur.Vuãdali penultimam ſui alpha beti literam, quæ vigeſima prima eſt. &.Schola. apſpellant,&(vt dictũ eſt prius) ea ſemper pro.ſc.vtuntur.

Ողիբամա. Ոողիբա. Ոզիել. Ոզա. Ոքոզիա.
Oglibama. Oogliba. Oziel. Oza. Ochozia.

ուրիա.ովբթ.ովսէէ.ուրիել.ոզիա.Vria.ωbeth.ωſææ,Vriel,Ozia.De quo Eſaia.vi. և եղև յամին յորում մեռաւ ոզիայ արքայ.eu egleu iamin ioſrum merhau oziai archai.Et fuit in anno in quo mortuus eſt Ozias Rex. ովրեստես ի տանտալեա.ωreſtes i tantalea.Horeſtes a tãtalo,apud Porphiriũ. ովսաննայ ωſannai.Matthæi.xxi.Et pueros qui clambãt in temſplo, & dicebant. ովսաննայ օրհնութայ որդոյ դաւթի. ωſannai orhnuthai ordoi Dauthi. Oſanna laus filio Dauid.Dictũ à nobis fuiſſe arbitror duas pro.o. Vuandalos literas habere,non tamen pro ſimplici.o.quãſdoquidem altera earum quæ duodecima in alphabeti orſdine numeratur,&. .Ouor.dicitur.& pro ſyllaba.or. accipitur.Alia & quintadecima. .Ohh.dicta pro.oh. ſemper

ſemper à nobis intelligenda eſt.

¶ չար. Zar. Malus, mala, malũ. Matth. vi. & Lucæ. vi. Arbor bona nõ facit պտուղ չար. Ptugl zar. Fructus malos. Neque ծառ չար. Tzarh zar. Arbor mala fructus bonos, & paulopoſt և մարդ չար ի չարէն բխէ զ չարն. eu mard zar i zaræn bhhæ zzarn. Et homo malus de malo profert malum. Hinc Lucæ. xvi. Fili recordare quod recepiſti bona in vita tua. և ղազարոս նոյնպէս զ չարչարանսն. eu glazaros noimpæs zzarzaranſn. Et Lazarus ſimiliter mala. չարահաւ. Zarahau. idem eſt quod չարագործ. Zagortz. ideſt, nequã, malefactor, latro. vt habemus Lucæ xxiii. ածին և այլ երկուս չարագործս սպանանել ընդ նմա, Atzin eu ail ercus zaragortzs ſpananel iend niema. Ducebantur & alii duo nequã vt interficerentur cum illo. Et paulopoſt. Ibi fixerunt eum. ի խաչ և զ չարաղործսն. I hhaz eu zzaragortzſn. In cruce & latrones. Seruit autem nobis pro z. ſimplici, quam non hahent Vuandali, ſed dumtaxat copulatam cum. ts. aut. p. vt in litera tertia decima quæ

.Stehzh.

Stehzh. [illegible] .& quæ pro .stz. coniunctim nobis ſeruit. Alia vero decima nona quæ. [illegible] .Xzadzc. appellatur, & ſemper pro.pz.ſimul capienda eſt.

Պետրոս. Petros, quem Cepham dictum fuiſſe iam aſſeruimus, idem quoque վեմ. vem, dicitur, ideſt petra vel lapis. De quo dicitur. Tu es Petrus, & ſuper hãc petram ædificabo eccleſiam meam. Պաւղոս կամ պօղոս. Pauglos, vel poglos : qui & Saulus vas electiõis. Պասեք կամ փերկութաի. Paſech cam phercutai. Salus vel redemptio. Պեատրիս. Peatris. quam nos Beatricem dicimus, & Պռնարտոս. Prhnartos: qui & Bernardus, ex his nominibus patet vſus iſtius literæ mutuus. p. ſcilicet &. b. Պիղատոս. Piglatos. Pilatus. Պորփիրիոս. Porphirios. Porphirius. apud quẽ ſcriptum inuenimus. Պղատոն աթենացի. Platon athenazti. Plato Athenienſis. & առ պելլէպոնեսա-կան. Arh pellæponeſacann. Ad peleponeſſum.

Ջէփէրիանոս. Zæphærianos. Zepherianus. Ջա-սինքթոս. Zaſinchthos. Zacinthus. Ջուրհոյս. zur-hois. Aquarius, pro ſigno cœleſti, & ĩ octaua Epiphaniæ (vt multa ſacræ ſcripturæ, tam veteris quã noui inſtrumẽti loca

loca prætermittamus) eccleſia cãtat. Baptizat miles regẽ, ſeruus dominum, Ioãnes Saluatorem, Զուրն յորդա=
նանու զարհուրեցաւ. zurn iordananu zarhureztau. Aqua Iordanis obſtupuit. Զուրք. zurch. enim, aquas ſignificat. De quibus in ſuperioribus facta fuit mentio, & de his in pſal. cxxxv. &. cxlvii. Զեռուցանել. zeruztanel. Calefacere. Զեռուցանէ. zerhuztanæ. Calidum eſt. Զերմային. zermaiin. Calefactus vel calefactibilis. Զերմ. zerm, Calidus. Զերմե. Zerme, Calidus eſt. ի Զերմանոյ. Izermanoi. De, ex, in, calido. hæc omnia apud Porphirium.

Ռուփոս. Ռեմիգիոս. Ռեբեկկա. Ռագաւ. Ռեքաբ.
Rhuphos. Rhemigios. Rhebecca. Rhagau. Rhechab. Ռաւմանոս, vel Ռօմանոս. Ռամովթ. Ռաբբի. Rhaumanos. vel Rhωmanos. Rhamωth. Rabbi. quod idem eſt. vt վարդապետ. Vardapet. ideſt Magiſter. Ioannis. I. vbi habemus. Conuerſus Ieſus & vidẽs illos qui ſequebantur poſt eũ, dixit eis. Quid quæritis? illi, ասեն ցնա, ռաբբի որ թարգմանեալ կոչի վար=
դապետ ուր են օթևանք քո. Aſæn ztna rabbi or thargmaneal cozi vardapet, vr en ωtheuanch cho. Dixerũt ei, Rabbi, quod interpretatum vocatur Magiſter, vbi ſunt

māſiones,

mãſiones, vel habitationes tuæ. Et Matth. xxii. &. xxiii. vtrãque dictionem habemus. Videtur autem hæc litera ռ. rh. conſtare ex. ր. re. & . ւ. phyun, ſiue. ի. ini. vt. բեռարմենիաս. Berharmenias, pro պերիարմենիաս Periarmenias, & պերւարմենիաս, Peryarmenias, tribus enim his modis ſcriptum oſtendere poſſumus in antiquiſſimo Ariſtotelis libro, Armenicis literis ſcripto, & in prædicta dictione patet mutuus vſus. b. &. p. Vuandali ſimplex. r. non habent, ſed copulatum cum. o. vt dictũ fuit.

Սեթ, սեմ, սեիր, սաղեմ, սաբեդոն, սեփփորա,
Seth, Sem, Seir, Saglem, Sabedon, Sephphora,

ստեփանոս, Stephanos. De quo Act, vii. իբրև եր լի հոգովն սրբով, Ibreu er li hogωn ſurbω, Cũ eſſet plenus ſpiritu ſancto, intendens in cœlum vidit gloriã Dei, սադուկեցիք, Saduceztich, Saducei: vt Mat, xxii, At phariſei cum audiſſent, quod ſilẽtium impoſuiſſet, զսադուկեցիսն zſaduceztiſn: Saduceis, & ĩ hac quoque dictione manifeſte patet mutuus vſus, ք, ch, &, ս, s, Nam duæ iſtæ literæ: &, ց, ւ, &, ր, inuicem ſuccedunt vnaque pro altera ſæpiſſime ponitur, vt in dictione այսոսիկ, այսոցիկ, այսոքիկ, այսուիկ, այսորիկ.

aiſoſic,

aiſoſic,aiſozzic,aiſochic,aiſuic,aiſoric . Hic,hæc,hoc, iſte,iſta,iſtud,is,ea,id,& id genus alia apud Porphiriū: & in dictione Նուա,Նոցա,Նորա. Ille vel ipſe.Ioā.x. & Matthæi.v.& in alijs multis ſcripturæ ſacræ locis. Addi tur præterea litera iſta in nominibus, in.Ն.n.& in alias conſonantes varias deſinentibus, in plurali numero, vt ասութիւն.aſuthiun,dictio. ասութիւնս. aſuthiuns, dictiones.Quod ſi in ſingulari numero duo.ՆՆ.nn. dictio in fine habuerit, tunc inter vtrunque.Ն.n.præ ſens in plurali numero litera ponitur, vt Հակասու-թիւնն.Hacaſuthiunn.Cōtradictio. Հակասութիւ-նսն.Hacaſuthiunſn.Cōtradictiōes. Բացասութիւնն Baztaſuthiunn.Negatio.Բացասութիւնսն. Baztaſu-thiunſn.Negationes.vt per ſæpe apud Porphirium, a quo etiam nominatur սոկրատես և պղատոն. So-crates eu Pglaton.Socrates & Plato. սոկրատոյր և պղատոնոյր.Socratoir eu Platonoir. De Socrate & Platone.սոփրոնիսկոս,Sophroniſcos,Sophroniſcus De literis Vuandalicis huic noſtræ reſpondētibus inſupe-rioribus iam ſatis diximus.

¶ վալենդ. վետաստոս. վեռզելայ. վիցենցիոս.
Valend. Vetaſtos. Verhzelai. Viztenztios.
վիտալիս. վլասայ. վիպիանէա. վերադիտող.
Vitalis. Vlaſai. Vipianæa. Veraditogl.
ideſt, epiſcopus. վարդապետ, Vardapet, Magiſter. De quo ſupra dictum fuit. Et.ii. Thimo.iiii. կուտեսցեն իւրեանց վարդապետս. Cuteſzten iureanzt varda-pets. Coaceruabũt ſibi magiſtros, ſiue doctores. Hinc de-riuatur doctrina, vt ibidẽ. Increpa in omni patientia և վարդապետութենէ. eu vardapetuthene. & doctri-na. վաղվաղակի. Vagluaglaci. Cito, ſtatim, cõfeſtim. Lucæ. 16. Sicuti iam dictum à nobis fuit litera iſta, radica-lis eſt & ſeruilis, conſonãs & vocalis, &.o. paruum, adne-xa illi. o. magnum facit. Pro hac litera Vuandali quartam decimã alphabeti ſui literã hñt, quam. [illegible] . Vfin. appellãt, & ſemper nobis pro ſyllaba. vn. deſeruit.

¶ տուբիա. տաբիթա. տուբերտիոս. տոմինիկոս.
Tubia. Tabitha. Tubertios. Tominicos.
qui & Dominicus. տա հաց քաղցելոց և արձա-կէ զկապեալս տեար. Ta hazt caglztelos eu ar-xace zcapeals tear. Dat panem eſurientibus, & ſoluit cap-tiuos dominus. pſalmo. cxlv. տանտալիդես. Tãtali-des, apud Porphirium, apud quem & Ariſtotelem etiam habes

habes տեսակ. Teſac. idem eſt quod սբեցիես. Spe=ʒties:ideſt,ſpecies, & տարբերութայ. Tarberuthai, idem quod տիփերէ̃ցիա. Tipherenzzia.ideſt diffe rentia. տա̃նուկ եմ ես. Tanuc em es, Adoleſcentu lus ſum ego.Pſalmo.1 1 9.Litera iſta etiam pro.d.accipit̃ vt in alphabeti deſcriptiõe poſuimus, & ex adductis in hac litera dictionibus patet. Vuandali.t.ſimpliciter ſumptũ nõ habent.Sed in litera quarta,quæ Tzeds,dicitur,& in tertia decima quæ.Stehzh.vocatur, & iſta quidem pro.stz. alia vero pro.ts.accipitur. At vigeſima ſecunda,quæ alphabe=tum Vuandalicum claudit. [illegible] .&. Tiſho.appellat̃,ſemp̃ pro.tſ.accipienda eſt.

Րահեսւ. Raheſy,pro Rageſu.րոդո̃ն կամ ռոդո̃ն, Rodon,vel Rhodon.quæ & վարդ. Vard,ideſt roſa: vtroque enim modo ſcriptum reperitur. րոպէ. Rope. idem quod աշխարհ. Ashharh:ideſt mũdus. րաբու=̃նի. Rabuni,quod nos Raboni, Ioannis.xx. Dixit ei Ieſus,Maria: & illa conuerſa dixit ei. եբրայեցարէ̃ն րաբո̃ւնի որ թարգմա̃նի վարդապետ. Ebraiezta=ræn rabuni or thargmani vardapet.Hebraice rabuni quod interpretatur magiſter. Vuandali.r.non habent niſi copulatũ cũ.o.præcedente ſcilicet.o.& ſequẽte.r.

 in duo=

in duodecima litera,quam, Ouor, diximus appellari.

℄ ցուլ. Zzul, Taurus, ցուտ. Zzut, Frigidus, ցօղ. Zzωgl: Ros, ցեց: Zzezt, Erugo, vt Matthæi. vi. գան-ձեցէք ձեզ գանձս յերկինս ուր ևոչ ցեց ևոչ ուտի ճապականէ. Ganxeztech xez ganxs iercins vr euoz zzezt euoz vti gapacane. Theſaurizate vobis the-ſauros in cœlo, vbi neq; erugo, neq; tinea demolitur, ſiue corrumpit. զուցանես, Zuzzanes, Oſtendis: Ioãnis. ii. Reſponderunt Iudæi: & dixerunt ei. զինչ նշան ցուցանես դու մեզ զի զայդ առնես. Zins nſan zzuzzanes du mez zi zaid arhnes. Quod ſignum oſtēdis tu nobis, quia hæc facis. Litera iſta, vt iam dictũ fuit mutuo ponitur pro. ր, r. ք. ch. & . ս, s. Articulus etiã obliquo-rũ caſuũ eſt, ſicuti & . զ. z. vt Ioannis primo զնա, zna, Illi vel ei, & in multis aliis locis. Cæterum hac litera Armeni vtuntur in pluribus præſertim propriis no-minibus, ĩ quibus nos. ci. vel, ti, vel, ce, ſcribere ſolemus, vt ex infraſcriptis proprijs nominibus patet, Frãciſci, Lau-rentij, Felicis, Simplicij, Beatricis, Proceſſi, Feliciani, Potē tianæ, Vicentij, Emerentianæ, & in multis alijs nominibus ſimili modo vtuntur hac litera.

℄ Ւիւդոս պեպեր: Yiudos peper: Herba eſt, quæ alio

nomine

nomine Armenice dicitur: պղպղակ: Peglpeglac. ւիպերիկոն. yipericon, Herba, quæ etiam dicitur գո-համաւրու. Gohamauru. ւսիպոն. yſipon, quod nos Hyſopum, appellamus, & Armenici մարզանգաւշ. Marzangaus: ւիւսոքոս անուն է մարդոյ. Yiuſochos, anun æ mardoi. yiuſochus, nomẽ eſt hoīs. Vt iã dixiſſe credimus, litera iſta eo apud Armenios officio fungitur, quo apud Græcos in diphthongorum formatione. y. ypſilon, ſemper enim in eorum formatione poſtponitur. Vuandali hanc literam non habent, ſed pro omni. i. tam longo quã breui, & cõmuni ſeu medio, ſeptimam oſtentant nobis ſui alphabeti literam. ւ. quam. Hui. appellant, & ea pro. i. ſemper in ſuis dictionibus vtuntur.

¶ փիսովն. փաղեկ. փարես. փարփար. փեգովր.
Phiſωn. Phaglec. Phares. Pharphar. Phegωr.

A quo Beelphegor deriuatur, quod tamẽ ab Armenicis his literis ſcribitur. բեեղ բեգովր. Beeglbegωr. փե-նեհեզ. Phenehez, quẽ nos in pſalmo. cv. alias. cvi. Phinees, & Græci φινέεσ, Phinees. Hebræi פינחס Pinchas. idẽ & Chaldaica Ioſeph Cœci ĩterpretatio hẽt, in pſalterio Nebienſis, per. p. non dageſſatum, & per. ח hhet. &. nun. cũ zere ſubſcripto, & camez ſequente, propter quod videtur conuenientius dicendum Phinehhas,

quam

quam Pinchas,proinde etiam & Phinees,Græcorum Latinorumque more, cui etiam adſtipulatur Syriaca Chaldaicaque noſtra dicti pſalmi litera, in qua hoc modo ſcriptū eſt ܦܝܢܚܣ. Phinhhes. Et Arabica qua Syri vtuntur interpretatio,ſic habet ܦܝܢܚܐܣ. Phinhhas. Idem etiam & cum eiſdem literis Arabicis ſcripſit Nebiēſis Epiſcopus in ſuo Pſalterio,& Phinhhas,non Pinchas proferendum erit. Quandoquidem vt iam dixiſſe credimus Syri,Chaldæi,Arabes, & Punici,Perſæ,& Tartari, & qui illorum alphabeto vtuntur, prolationem literæ.p.effugiant,nec vnquam aut vix cum maxima etiam difficultate ī exteris dictionibus.p.proferre queant.Quinimmo pro.p.ſemper.ph.vtantur,vt dictum credimus.Hac litera vt ī alphabeti deſcriptione poſuimus, Armenici pro.p.&.ps.vtuntur,vt exempla iam tradita indicant,præſertim quæ de Diapſalmate,& Sampſone relata ſunt,quamuis ibidem forte per.ph.ſcripta fuerint. Vuādali decimam octauam literā in ordine alphabeti habent. quam.Iphfa.dicunt,& pro.f.vel.ph.accipi poteſt, ſicuti & decima ſeptima,quæ licet vt dictum eſt pro.p.ſcribi conſueuerit,videtur tamen & pro.f.vſurpari poſſe,ſi elementi nomen attendimus,quod pfes dicitur, & notam quaſi diſtinctionis & ſeparationis primarum conſonantium ſupra.p. habet, quæ ſimilis eſt apoſtropho Græco. Poſſumus idē quoq; dicere de ſexta decima eorum litera, quæ.Bchf.appellatur,

pellatur, & illã pro.b.vſurpandã fore diximus. Et ex hoc differentiam inter mediam, tenuem, & aſpiratam literam facillime colligere poſſumus. Habent tamẽ etiam Vuandali ipſi.f.cum.t.coniunctum in vltima alphabeti ſui litera, vt ſupra à nobis relatum fuit.

¶ քամ. քրիստոփորոս. քրիստինեա. քորեբ.

Cham. Chriſtophoros. Chriſtinea. Choreb.

քաղիքսթոս. Chalichſthos. քաղց այր ողորմի. Chaglzzr air oglormi. Iocundus vir miſeretur. Pſalmo cxi. քարական ի քարականութենե. Characan i characanuthene. Grammaticus a grammatica apud Porphirium: Matthæi. xxvii. Et exuentes eũ քղամիթր կարմի. Chglamithr carmi. Clamidẽ coccineã, ſiue rubeam. Ioan. 2. Quod ſignum oſtendis nobis, quia hæc facis. Reſpõdit Ieſus, & dixit eis. քակեցեք զտաճարդ զայտ. Chacezzech zthagard zait. Soluite tẽplum hoc, & ego tribus diebus iterũ excitabo illud. Dixerunt ei Iudæi զ քառասուն և զ վեց ամս ինեցաւ տաճարս այս. Zcharhaſun eu zuezt ams ineztau tagars ais. Quadraginta & ſex annis ædificatũ eſt templũ hoc, & tu in tribus diebus excitabis illud. քեբրոն. Chebron. De quo. 2. Regum. 5. Et venerunt omnes tribus Iſrael ad Regẽ ի քեբրոն. I chebron. In chebron.

Et fœdus

Et fœdus inijt cum eis Dauid in chebrō coram domino. քամ՛. Cham. quam. Lucæ. xv. Gaudium erit in cœlo ſuper vno peccatore pænitentiam agente. քամ՛ վն իննսուն և իննս արդարոյ. Cham van innſun eu inns ardoi. Quam ſupra nonaginta nouem iuſtis. Litera iſta de qua loquimur in fine dictionum addita, ſicuti de litera. s. dictum fuit, pluralis numeri indicatiua eſt, vt ſagax lector ex ſuperius adductis frequenti lectione, & aſſidua indagine cognoſcere poterit.

Եւսեբիոս. Euſebios, latine Euſebius. De litera ſeu ſyllaba iſta plura à nobis in ſuperioribus arbitramur dicta fuiſſe quæ ſufficere poſſint ad illius plenam notionem. Poteſt enim & ſimul accipi, & ſeperatim cum duabus literis ſcribi, vt patet Matthæi. ii. յարեւելից. Iareuelizt. Ab Oriente, & յարեւելս. Iareuels. In Oriente.

փարաւովն. Pharauωn. De quo in pſal. cxxxiiii. Et miſit ſigna & prodigia in medio tui ægypte. In Pharaonem փարաւովն. Pharaon. & omnem virtutem eius, & pſalmo. cxxxv. Et excuſſit ſiue ſubmerſit զփարաւոն և զօրսիւր ի ծով կարմիր. Zpharaon eu zorsiur i tzou carmir. Pharaonem & virtutem ſeu exercitū eius in mari rubro. փիլիպպոս ի բեդսայիդա. Philippos i bedſaida. Philippus a Bethſaida. Ioā. i. & Matthæi. 5.

Matthæi.v. փոքր կոչեսցի յ արքայութենէ երկնի Phochr cozeſzti i archaiuthene ercni. Minimus vocabit in regno cœlorum. Pro.ph.nobis litera iſta ſeruire cõſueuit.vt in alphabeti deſcriptione dictum fuit.

❡Օգոստոս և Աւգոստոս. Oguſtos & Auguſtos, vtroque enim modo apud Lucã capite.ii.ſcriptũ reperitur, eſt enĩ nobis loco,o,magni,& pro.ω.omega græco, atq; pro.o.Indorũ ſeptimæ ſedis,ſeu ſtantiæ: vt in alphabeto a Ioanne Potken, dudũ Romæ impreſſo videre licet. Exempla paſſim in Armeniorum libris obuia eſſe poſſũt. Inter cætera Marci.xvi. vbi habemus verba Angeli tribus mulieribus reuolutum monumenti lapidem cernentibus, atque obſtupeſcentibus dicentis. Nolite expaueſcere զ Յս խնդրէք զնազօրացի զ խաչելեալն. Z Ieſus hhendræch z Nazωrazti zhhazelealn. Ieſum queritis Nazarenum crucifixũ ſurrexit nõ eſt hic. Sumitur etiam pro.ով. ab Armenis ſimul videlicet pro.ω.omega, vt in prædicto nomine Nazareni apud Lucã.24.dum ibi ſcribitur. Et illi dixerũt ei de Ieſu Նազովրացոյ. Nazωrazzoi. Nazareno. qui fuit vir propheta &c. a Nazareth quippe formatur

gẽtile nomẽ, Nazarenus, & Nazaręus, vt Matthæi. 2. Et admonitus in ſomnis ſeceſſit in partes galileæ, & veniens habitauit ĩ ciuitate quæ vocatur Նազարեթ զի Լցցի բան մարգարէիցն թէ Նազովրեցի կոչեցի. Nazareth zi lizzzti ban margaræiztn thæ Nazωrezzi cozezti. Nazareth vt impleretur dictum prophetę, quoniam Nazaręus vocabitur. Poſſem in hoc loco multa adducere exempla, per quæ palam facerem mutuum iſtius literæ vſum cũ diphthongo .աւ. au. & .ով . verum quia de his ſatis abunde in ſuperioribus locuti ſumus, duo aut tria exẽpla ſufficiant. Nam a verbo. օծցեմ. oxzzem. quod vnguo ſignificat. vt Marci. 16. Maria Magdalenæ, & Maria Iacobi & Salomæ, emerunt aromata, vt venientes օծցեն զնա. oxzzen zna. vngerẽt eum. Formatur nomen օծել. oxel. ideſt vnctus vel Chriſtus, vt in pſalmo. cxxxi. Paraui lucernam օծելո իմո. oxelo imo. Chriſto meo. Et in eodem pſalmo paulo ſupra, Propter Dauid ſeruum tuum, non auertas faciem tuam, յաւծելո քումմէ. lauxelo chummæ. A Chriſto, vncto: vel Meſſia tuo. օթեւան. otheuan. Habitatio, vel manſio. աւթեւանք. autheuanch. Habitationes, vel mãſiones, Ioannis primo. աւրհնեցեք. aurhneztech. Laudate.

date.օրհնութայ.ωrchnuthai.Laudatio.օրհնութբ, ωrchnutaib.In laude,laudatiõe,vel cythara, pſalmo.146. Ex prædictis igitur patet tranſitus prædictæ diphthongi au.cum.ω.omega,ſeu.o.producto, vt etiam apud noſtros fieri retulimus,cũ de plauſtro,& ploſtro,plaudere, & plodere,verba fecimus,dicimus etiam lotum,pro lautum.Mutatur quoq; apud noſtros in.o.correptũ, vt ꝑ aurichalco, orichalco,apud Ciceronẽ,& Virgiliũ in lib.Aeneid.12.

Ipſe de hinc auro ſqualentum alboq; orichalco.

Nec ab re quidem huiuſmodi literarũ trãſitus inuicem fit, q̃nquidem & nomen ipſius literæ, de qua in præſentia loquimur,id inſinuat,dicitur enim.aypyun.quod ſcilicet nihil aliud ſit, quam.ayp.&.yun. quæ etiam.phyun.dicitur, & in diphthongorum conſtitutione ſeruilis litera eſt, atq; acceſſoria,vt ſatis abunde in ſuperioribus dixiſſe credimus, Copulat igitur litera iſta primum & nouiſſimum elemẽtũ, & orbem facit inextricabilem,fitq;,quod primum erat nouiſſimũ:nõ ſimpliciter,vt Matth.xix.dicitur.բազումք եղիցին առաջինք յետինք.և յետինք առաջինք.Bazumch eglizzin,arhaſcinch ietinch.eu ietinch arhaſcĩch.Multi erũt primi nouiſſimi, & nouiſſimi primi. Sed per modum vnionis,vt cauda in ore anguis, nexibus extricatis, reflexa, quod vnum in ſe cõtractum,multiplices propter nodos,videbatur eſſe diuerſum,iam per extẽſionẽ, vnum in ſemet reflexũ eſſe cognoſcatur, vt proinde a nobis և միութայ յերրորդութե,և երրորդութի

իմիութե պատուելոցիցէ.eu miuthai ierrorduthe=ne,eu errorduthai imiuthene patuelozzizzæ. Et vnitas in trinitate,& trinitas in vnitate veneretur. Et per prædicta literarum conformatio explicita ſit,& adducta per nos exem=pla ſufficiant. Illud præterea ſciēdum eſt(quod penè omiſ=ſeram)Vuandalos literam.q.nō ſimpliciter habere, vt ple=raſq; aliàs,ſed cum ſibi adnexo ſemper.u. & eſt octaua al=phabeti illorum litera, quam. Ք .Q uohfu. nominant. Supeſt vt ſyllabas nōnullas adiectítias breuiſſime quo ad fieri poterit in medium adducamus, vt introductio magis ſit abundans. Habent enim Armenici etiam ipſi famulátes in dictíonibus ſyllabas,vt de literis ſupra dictum fuit.

ℂ De ſyllabis ſeruilibus Armeniorū. Cap. XV.

SVnt igitur infraſcriptæ ſyllabæ apud Armenios famu lantes,atque adiectitiæ videlicet.

ագոյ.& ոյ.Agoi,& oi.quæ additæ concurrunt ad comparatiuum inſinuandum ,vt հասարակ.haſarac. Cōmune. հասարակագոյն.Haſaracagoin. Cōmunius. ծանաւթագոյն.Xanauthagoin. Euidentius , ma=nifeſtius. ընտանեգոյն.lentanegoin. Conuenientius, Iſta apud Ariſtotelem in Prædicabilibus .ոյ.oi. præterea nota eſt obliqui caſus in aliquibus dictionibus , nam իմ.Im.Meus mea meum , ſignificat. Matthæi .xxvii. ած իմ. ած իմ.Aſtux im,Aſtux im . Deus meus,

Deus

Deus meus. At Ioan. ii. habemus. Nolite facere տուն հայր իմոյ, տուն վաճառի. Tun hair imoi, tun vagarhi. Domum patris mei, domum venditionis.

ոյր. oir. addita in fine, de aliquo, ſignificat, vt ſupra dictum fuit, Socratoir, & Platonoir, de Socrate, & Platone. apud Porphirium.

եսց. Eſzt. per interpoſitionem iſtius ſyllabæ futurum formatur, vt a verbo ստորոգի. Storogi. Prædicatur. fit ստորոգեսցի. Storogeſzti. Prædicabitur. apud Ariſtotelem in Prædicabilibus. հետեւ. Heteu. Sequitur. հետեւեսցի. Heteueſzti. Sequetur. եսցէ. & եսցես. Eſzze, & eſzzes. In calce addita, imperatiui ſunt characti riſtica: vt մաքրեսցէ. Machreſzte. Expurget. պարգեւեսցես. Pargeueſztes. Largiaris. Eſt quãdo cum. է. æ. diphthongo futurum ſignificet, vt եկեսցէ. Eceſztæ. Veniet fortior quam ego poſt me. Lucæ. 3. Eſt quando etiam pro imperatiuo accipi poſſit cum eadẽ diphthõgo in fine: vt փրկեսցէ. Pharceſztæ. Liberet eum. Matth. xxvii. Et tunc illud. է. æ. etiam vicem pronominis ſupplet. vt in ſuperiori verbo patet.

ութայ, ութիւ, ութաք, ութենէ. Vthai, vthiu, vthab, vthene.

vthene. Adiectiões ſunt ſyllabicę,quæ in fine nominis po-
ſitæ deriuatiuũ oſtendũt nomen,vt չար. Zar. Malus.
չարութաի. Zaruthai. Malitia. vt pſalmo. cxl. բանիւ
չարութենէ. Baniu Zaruthene. Verba malitiæ. Et a
քաղցոր. Chaglzzor. Dulcis,ſuauis,& bonus. fit քա
ղցրութաի. Chaglzzruthai. Dulcedo, ſuauitas, vel
bonitas . vt pſal. cxix. Bonus es tu domine . և յ քա-
ղցրութաբ քով. eu i caglzzuthab chω. Et in boni
tate tua. օգնական . ωgnacan. Adiutor. pſalmo. cxlv.
օգնութաի. ωgnuthai . Adiutoriũ. pſalmo. xc. Plura
in ſuperioribus exempla à nobis tradita ſunt, per quæ dili-
gens lector iſtarum ſyllabarum vim per ſe ſe cognoſcet.
վեր. Ver. particula repletiua eſt,& nominibus aut ver
bis addita augmentum affert,& loco ſyllabæ. re. accipitur.
ut վերլուծանի. Verluxani. Reſoluit.& վերլուծու-
թաի. Verluxuthai. Reſolutio uel reſolutoria. Et apud
Porphiriũ. ի վերլուծականսն. I Verluxacanſn. In
reſolutoriis,& ut quidam ſcripſit. ռեզօլուդօրիիս.
Rhezωludωriis. վերընդունին. Veriendunin. Reti-
net. վերելից. Verelizt, Repleuit.& in multis ſimiliter
quæ ſi ponere voluiſſem, faſtidiũ profecto ingeneraſſem.

ոց,ozz,

ոց.ozz.addita pluralem numerum indicat, ut pſalmo cxxix. աղօթից իմոց. Aglothizt imozt. Depræcatio; nũ mearũ. Et Matthæi.xxvii. Sãguis eius ſuper nos, & ſup որդիոց մերոց. Ordiozt merozt. Filios noſtros.

զի, & ցի. Zi, & Zti. addita, tempus uerbi uariant: ut խաչեցի. Hhazezti. Crucifigatur, & զի խաչեցի. Zi hhazezti. Vt crucifigeret, vel ad crucifigẽdũ. Matthæi. 26. Et additum demonſtrat deriuatiuum nomen à loco, ut a կիւրենեա. Ciurenea, Cyrene. կիւրենացի. Ciurenazti. Cyreneus. Matthæi.xxvii. Et ab իսրաէլ. Iſraæl. իսրաէլացի, Iſraælazzi. Iſraelita. Ioãnis primo, & id genus plura a nobis in ſuperioribus adducta ſunt. Cæterum ſyllaba. իւ. pro. ւ. & pro. y. accipitur, ut in dictione Cyrene, & Cyreneus, paulo ante allegata: & in aliis ſimilibus quamplurimis ſuperius deſcriptis clarum eſſe poteſt.

իւր, Iur, Suus ſua ſuum, pronomen eſt addititium, ut Ioannis primo զեղբայրիւր. Zelbairiur, Fratrem ſuũ, & in multis ſimiliter.

քեզ. Chez, Tibi, te, Pſalmo. cix. Ex utero ante lucife

rum

rum ծնաւ զքեզ .Xnau Zchez,Genui te, & paulo ſupra.Virgam virtutis tuæ առաքեսցէ քեզ . Arhacheſzte chez,Emittet tibi dominus ex ſyon. ըզ .ըն. ը.lez,ien,ie:ſyllabicæ adiectiones ſunt , tam in princi pio,quam in medio,& fine dictionū: ut ըզպանծա=լոյն.Iezpanxaloin.Glorioſi, տեառըն մարմնոյն. Tearhien marmnoin.Dominicum corpus,vel Domi nici corporis.Conuertitur aliquando hæc litera ſiue ſylla=ba cum diphthongo .ու. u.ut սուտ.Sut, Falſum, & սըտէ.Sietæ,Falſum eſt,Et multoties ponitur inter,տ, t.&.ս.s, ut Ճշմարիտս գոլ. Hiſmarits gol , Veras eſſe:& Ճշմարիտըս գոլ մարթի , Hiſmarities gol marthi,Veras eſſe contingit,apud Porphiriū:De hoc tamen plura in ſuperioribus à nobis dicta fuerunt. Potuiſ=ſem candide & amice lector,quamplures etiam alias famu lantes addere ſyllabas,ſed in præſentia ea quæ adducta ſūt ad notionem,conformationemq; elemētorum ſimul mul=tigenarum gentium,atq; linguarum,pro modo ſaltem le=gendi,& breui introductione in Chaldaicam linguā , Sy=riacamq;,& Armenicam,ſufficere arbitratus ſum . Iccirco prætermiſſis illis,te exoratū velim,vt æquo animo, καὶ ἀφθό=νως, ac omni penitus depoſito liuore , noſtra hæc , qualia=cūq; ſint,legas.Et ſi quid in his forte fortuna boni repertū fuerit,

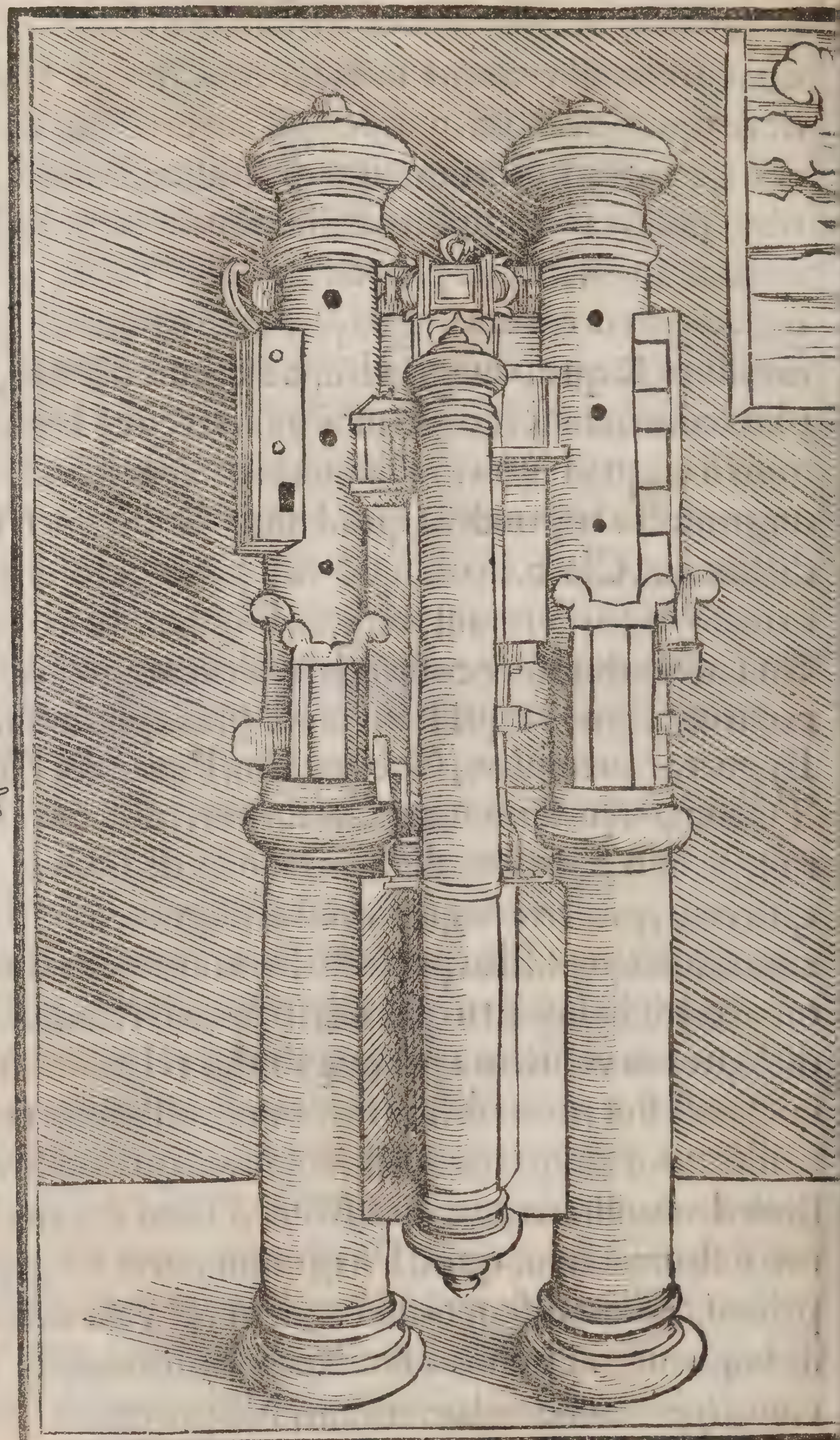
fuerit,id totum Deo Opt. Max. acceptũ referas. Sin vero ſecus,illud omne mihi aſcribas,attribuaſq;. Ea tamen ratione,vt corrigas & errata ſi quæ noſtra ſunt.emendes, in meliuſq; potius reuoces,atq; inſtaures,quam conuitijs, ac ꝓbris ea,noſq; conſecteris.Neq; enim cupiditate aliqua, aut laudis ambitione ducti, aut vt quēquã omnino proſequeremur,ſcribere aggreſſi ſumus.Sed tãtum vt veritatem,in literarum peregrinarum cognitione,in medium afferre conaremur.Et vt ſtudioſis adiumento eſſe poſſemus, atq; ea noſtris daremus in lucem,quæ in obſcuris hactenus forſitan tenebris latuerunt. Quod ſi ex his omnino prodeſſe non valemus,viam ſaltē ad ea cognoſcenda aperuiſſe gaudemus,doctiorum ſemper iuditia & moderatas correctiones,non modo improbantes,quinimmo illorum prudentiam (eorũ omnium quæ à nobis dicta ſunt) iudicē & moderatricem conſtituentes.Potuimus enim in multis decipi, quandoquidem latinis duntaxat præceptionibus, in quibus tantum profecimus,vt ad hunc gradũ veniremus, atq; Græcorum primis literarũ rudimentis exceptis, in reliquis omnibus de quibus in hac noſtra variarum literarum harmonia locuti ſumus.Ego ipſe (nouit Deus quia nõ mentior) αὐτοδίδακτος,extiti. Quod ſi in Pſalterio Io. Potken, ad ducenta, & eo amplius errata legendo comprehendimus,& illorum quædam in ſuperioribus demonſtrauimus.Non propter hoc,ea imprimis animi intentione fecimus,vt amiciſſimum hominem taxaremus, cui quod ad Indorum linguam,primus viam nobis aperuit, plurimũ debere fatemur.Sed vt cognoſcerēt,qui poſtea lecturi eſſent, Indos,verborum,ac nominum regulas habere, & eadem

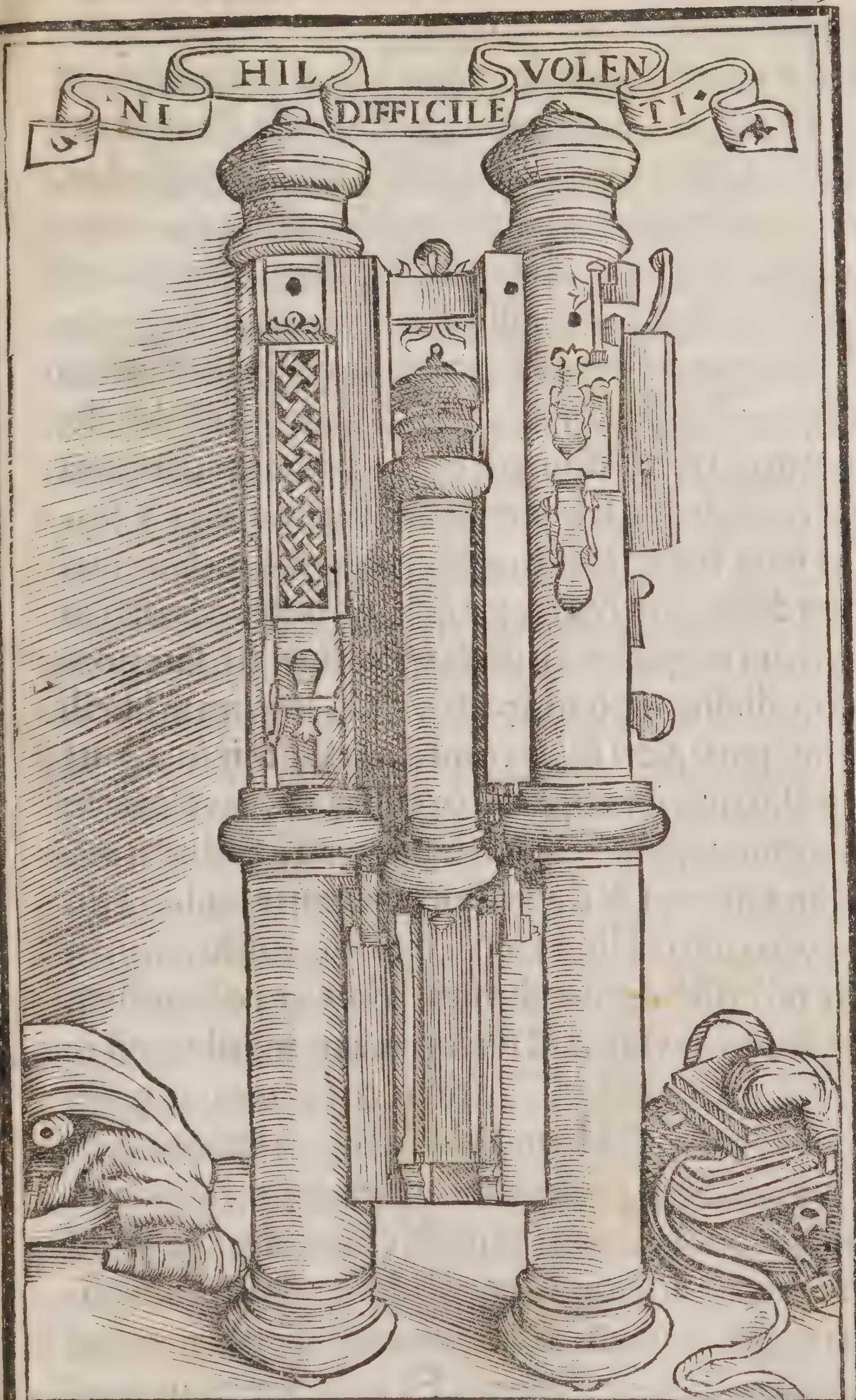
per genera,numeros,caſus,perſonas, & tēpora inflectere. Orthographiamq; etiam apud illos,ſicuti & apud cęteras linguarum varietates,ſeruandā eſſe. Voces quoq; ſiue vocalium notas,non aliter ab Indis (ſuo tamen ritu) quā ab Hæbræis, Chaldæis,Punicis, & cæteris,qui vocalium notis vtunt̃,diligēter fore obſeruādas. Aliter enim ab Aleph incipiēs dictio ſonabit,quā ab.He.leui aſpiratione, aliudq; nobis protinus inſinuabit. Et eadem dictio, cum eiſdē etiā literis ſcripta,varia tamē vocali nota inſpirata, aut aliud omnino,aut diuerſum tempus ſignificabit. Vt Amar, Emar, Omar,apud Chaldæos,ex Olaph,Mim, & Ris,duntaxat ſcripta,ſed varius vocalium acceſſus, variam quoq; ac diuerſam illorum enunciationem cauſat, vt in Chaldaica introductione ſupra dixiſſe credimus. Aliter etiam ſonus literæ.Vau.in principio, aut in fine dictionum ſimpliciter inuentæ,aut cum.Surech.aut (quod aiunt) Melopū, aut cū Aleph.He.Hhet.Ain.vl̃.Gain exprimit̃. Necnō Aleph, & reliquæ,quæ in numerū vocaliū cēſent̃,cū.Kibutz. ꝓferunt̃,vt nouerūt q Hebraica callent. Simili modo dicēdū erit de prolatione ac ſono literæ.o.quandoquidem aliter omnino punctus.Holem.ſupra literas alphabeti ſimpliciter poſitus profertur,quam ſupra.Vau.aut ſolitario,aut cū reliquis connexilibus ſimul literis adnexo. Quod & ab Indis obſeruandum fore conſtat,ex Syllabario Io.Potken iam edito,in.o.paruo &.o.magno, de quo in explicandis Indorum literis mentionem feciſſe credimus. Idipſum etiā & apud Gręcos in.Omicron.&.Omega.nec aliter à noſtris in vnius.o.prolatione obſeruatū eſt Grāmaticis. Idem (vt ſupra traditū eſt) ab Armenicis ſeruatur, in prolatione

literæ

literæ. Vuo. &. Aypyun. cũ Phyun. & in. Vuo. cũ. Viech. quando ſimili verſione mutatur in. Omega. Non aliter de reliquis vocalium notis, longis aut breuibus dicendum erit. Cæterum ſi illorum vſum, qui in ſuo idiomate à maioribus noſtris in aliquibus dictionibus. u. repudiatũ habẽt, notauimus. Nunquid propter hoc illos taxare mens fuit, qui vulgarem eorum linguã præ cæteris ſummis laudibus extollunt, & quãto magis à latina dictione diſcedit, eo amplius cõmendant. Rogati nihilominus circa literarũ mutationẽ ſi vnquã. l. litera in aſpirationis notam. h. ſcilicet mutatur, profecto reſpondent, quod non. Cum tamen latinam dictionem. Claro. in obliquo caſu pro lucido, atq; lucẽti, in materna, ſeu (vt aiunt) vulgari lingua. Chiaro. per. c. h. &. i. ſcribendum fore contendant. Vellem ego (citra tamẽ contentionem) vt qui huiuſmodi præceptiones tradunt, Lygurem quempiam, Orobienſem, Patauum, Fauẽtinũ, Tuſcum, Prꝙneſtinum, aut Calabrum, ruſticum ac literarum penitus expertem, aliquam latinam dictionem, in obliquo caſu, proferre rogarent, & ad ſingulorũ prolationes animaduerterent. Illos profecto ſententiam omnino mutaturos crediderim. Et ſi quæ alia in præſenti libello à nobis dicta, notata ve fuerunt, per quꝙ ab alijs relata nobis diſplicuiſſe viſa ſint, non ob hoc mens noſtra illa fuit, vt opinioni illorum detraheremus, ſed vt noſtram qualemcunq; poſteris demonſtraremus. Et ſi Muſicũ illud Afranij Patrui mei inſtrumentum (quod Phagotum vocat) ſingulare appellaui, & illius deſcriptionẽ incidẽter, & caſu neſcio quo de improuiſo appoſui, ac ſimilitudinem formamq; eius vtcunq; typis excudendam curaui. Nõ propterea Ottoma-

rum Luſcini-
um Argẽtinũ,
ꝗ muſurgiam
edidtt, in qua,
tot muſicæ fa-
cultatis orga-
norũ genera,
quot(vt reor)
cognoſcerĩ po
tuit, cumulatiſ-
ſime atq; ordi
ne multo recẽ
ſuit, vſumq; eo
rũ elegãter tra
didit, oĩno ta-
xaui, qđ in ea
ĩſtrumẽtũ hoc
nõ appoſuerit.
Cuius exẽplũ
atq; ſimulacrꝝ
à calchogra-
pho nr̃o imp̃ſ-
ſũ, vna cũ pri-
ma p̃ſentis ĩtro
ductorij libel-
li nr̃i pte(ĩ q̃ di
cti inſtr̃i deſcri
ptio ſatis abun
de contineť.)
Cũ

Cum diligēti
cuidā Medio-
lanenſi, ꝓcura
tori, ſeu biblio
polæ, q locu-
pletiſſime alte-
riꝰ mercatoris
librariæ apo-
thecæ, in Tici
nenſi Vrbe cu
rā gerit, in Ba-
ſileam Germa
niæ (pro vt di-
xerat) ꝑfectu-
ro, & enixe, vt
Germanis cal
chographis
oſtēderet, effla
gitāti tradidiſ-
ſē, vt poſtmo-
dū in patriā re
diēs ſecum re-
portaret; & mi
hi optima fide
reſtitueret. Ne
ſcio qua ratio-
ne, qua ve fidu
cia bibliopola
ille, ſiue merca
tor

tor ipſe mihi impoſuit. Procurator quippe breui Papiã è Mediolano reuerſus, domino opus vidẽdum tradidiſſe, & in Ge maniam properanti conſignaſſe retulit. Patienter tolero, redditũq; illius ad Auguſti mẽſis exitũ vſq; pręſtolor. Cum vero poſtmodum audiuiſſem Mercatorẽ è Germania reuerſum, ad quartũ idus mẽſis Septẽbris Mediolanũ ꝓgo, & in domũ familiariter illũ & amice viſito. Rogo ꝑterea vt librũ meum reſtituat. Negotioꝝ ſe geſtori ſuo, neſcio cui Germão, è Baſilea Frãkfordiũ dixit deferẽdũ dediſſe, referẽdumq; ac reſtituẽdum poſtea. Sæpe & ſæpius rẽ meã benigne repeto, ſed ad hãc vſq; diẽ Ianuarij nonã. 1539. μόνη τῇ (vt mihi videt᷑) ἐλπίδι, recuperãdę rei depaſcor, quãuis oẽm tarditatis cãm Mercator ipſe, nõ ĩmerito forſan, in illius Germani negociatoris ſui; ſiue negligentiã, ſiue potius verſutiã, calliditatẽq; traducat & vertat. Interim tñ libelli mei plurimã partẽ, fidei illius cõmẽdatã; nõ accipio. Quãobrẽ nõ poſſũ non iure optimo occultas aliquas שְׁעָפִים in libellum meum μηχανηθέντας αὐτοὺς ſuſpicari. Sed agãt mõdum, meliora donent, & ſtudioſam iuuentutem vtiliora doceãt. Ego vero interea loci Deo Opt. Max. iuuãte, ea in lucem edere nõ ceſſabo, quæ plurimis adiumẽto eſſe poſſint, vt non degener eſſe videar, & maioꝝ meoꝝ moribus nõ reſpondere. Quãdoquidem Ticinum patria mea, oppidũ ſanè nobile & antiquũ, Hannibalis victoria aduerſus Scipionem inſigne. Regũ ſedes & monumentum, multos annos Imperij caput. Nomen (vt multi contendunt) à flumine præter labente ſortitum. Nunc ab admirabili rerum copia, Papia cognominatũ. Cuius ciues & incolæ in omni ſemper virtutum genere claruere. Et vt antiquos in præ-

ſentia

ſentia omittam, antiquorumq; monumenta prætercam. Antiquitas enim ipſa per ſe ſatis celebris eſt, & omniũ ferè hiſtoriꝫ poemata & actiones nihil amplius quam ipſam vetuſtatem cõmendant. Vetuſtati fauent. Vetuſtati omnia tribuunt, quaſi & noſtra tempora ſilentium meruerint & obliuionem, quaſi omnia antiquis licuerit, & quæ licuerit effecerint. Quin parcant mihi maiorum cineres, cum ſęculi noſtri fęlicitatem cõtemplor, illud Socraticum iure auſim iactare. Quod ſi Bias vnus ex ſeptem, aut Dedalus Atheniẽſium ſtupor ad nos rediret, irrideret. Tam multa hodie quaſi diuinitus inueniuntur. Tam multa egregie dictant. Tam multa in ſingulis diſciplinis reformantur. Cur igitur noſtris temporibus inuidemus, iuſtiſq; laudibus defraudamus homines noſtros, qui & ĩnumerabiles nouas artes inuenerunt, & inuentas à maioribus in melius traduxerunt. Et vt cęteros omittam, & de meis conciuibus loquar. Quantum ius Ciuile, Catoni Sacco, Hieronymo Torquato, quem vulgus Tortum vocat, quãtum Puteis, Curtijs, Butigellis, Alberitijs, Ripis, Zazijs, Opizonibus, Ioãni Iacobo Meda, & Franciſco Vegio viuenti, & in Gymnaſio noſtro Ticinenſi, in prę ſentia Ius Ciuile, egregie Interpretanti, debeat, haud facile enarrauerim. Eorũ tñ me tacente, edita in lucẽ opera loquant, & edenda manifeſtabũt. Quãtũ ius Põtificiũ, vni noſtrę Ciuitatis viro ſanctiſſimo, Chriſtophoro Butigellę, q dum viueret, Oraculum Delphicum iuris Põtificij, à viris eiuſdẽ diſciplinę doctiſſimis vocari meruit. Quãtum tribus alijs Curtijs, & Stephano Ottono, & Andreę Baſſignanę, ꝓceptoribus meis ĩnocẽtiſſimis, Mãgiarijs, Folpertis, Iacobo Gualę, Gambaranę, & ſupſtiti

& ſupſtiti adhuc apud nos, & idem Ius fideliter interpretã-
ti, Boſcho debeat, ſcripta per eum volumina manifeſtent.
Quantum præterea Medicina noſtris Ciuibus, Guayne-
rio, Syllano, Lãdulphis, Gatinarijs, Giringellis, Gluſianis
defunctis, & viuẽti Nepoti, actu Medicinæ pręcepta legẽti
Excellẽti Ioãni Baptiſtę, debeat, ſi ſaxa & parietes loq poſ-
ſent, clara protinus voce faterent. Quid vero de Matthęo
Curtio illo dicam, neſcio. In quem Hippocratis, Galeni,
& veterum aliorum Excellẽtium Medicorum animas de-
migraſſe crederem, opinioniq; illorum, qui defunctorum
animas, de corpore migrare ĩ corpus aſſeuerãt, facile adhę-
rerem, ſi modo chriſtianæ fidei noſtræ, & veritati omnino
non contradiceret, atq; repugnaret. Tãtam proinde illius
in medica facultate Excellentiam, in præſentia non lauda-
uerim. Quandoquidem qui illum Papię, & Patauij, olim
publice Medicorum opera interpretantem audierunt, &
nunc Bononię ſumma cum omnium admiratione legen-
tem audiunt, non ceſſent quotidie ſummis eundem laudi-
bus, ad aſtra vſq; extollere, & alterum Aeſculapium, Apol
linis filium merito appellare. Lazarus Siclerius, poſt medi
cinam, ita Aſtronomię fauit, dum viueret, vt nihil ſit ĩ cœlo
tam abditum, tamq; in aſtris à noſtra cognitione remotũ,
quod vir ille admirabilis ingenij non facile proſpexerit.
Quid in Mathematicis diſciplinis, Arithmetica, ſcilicet &
Geometria, Ioannis Petri Liberij, acumen extollam, & in
agris dimetiendis, diligentiã cõmendã. Cum magis ea no-
ta eſſe exiſtimem, quam vt noua cõmendatione indigeant.
Nec in ea Cæſarei Pontificijq; Iuris parte, quæ in actione
verſatur, Ioannem Petrum Ferrarium, à me prætereũdum
cenſuerim,

cenſuerim, qui cum legiſſet Guarnerium virum in Iure Ciuili penè diuinum, quod primus ænigmata legū ſoluerit, Iuris lucernam. Martinum Boſianum, mundi ſpeculum. Azonem Bononienſem, à Baldo vas electionis fuiſſe appellatum. Animum adiecit, vt & ipſe alicuius nominis apud poſteros eſſe poſſet, & librum compoſuit, cuius titulus eſt. Practica Ioannis Petri Ferrarij Papieñ. qui dubio procul, ne dū lucerna, & ſpeculum, atq; electionis vas in formandis rite atq; ordine controuerſiarum (vt vulgo dicitur) proceſſibus, quinimmo ab omnibus aduocatis, & cauſarum patronis, & dux, & oculus dexter, appellari poteſt. Quandoquidem ſine illo (ſi dicere citra illorum iniuriam poſſumus) nihil omnino in foro apud iudices pro ſuis clientibus agant. Sed nec eruditis, qui Grecos, & Latinos, nō modo Poetas, verū etiam Oratores, publice Interpretarentur, caruere Ticinenſes. Nam & Ioannes Matthæus Trouamala, p multos annos ĩ Ticinēſi noſtra achademia, ciuis ciuibus, & exteris, humanioris diſciplinæ, tā Græca, quam Latina autorum volumina, Magnifice ac docte legendo, cum magna auditorum vtilitate publice interpretatus eſt. Quin & in Riciorum familia, præter Iuris ciuilis atq; Pontificij ſciētiā, in qua plurimi præexcellētes extitere Græcarum quoq; literarum notitiam, tam abunde ſinguli penè hauſerunt, vt ad illorum domos, tanquam ad alteras Athenas, qui Græce diſcere cupiebant, accederent. Et tāta inter illos dicendi facūdia emicuit, vt cum Camillus egregius, illius gentis, Iureconſultus oraret, penè in prouerbiū verſum fuerit, En Ricius orat. Nec te Hieronyme Butigella, Iureconſultorum tui temporis conſultiſſime in præſen-

tia omnino tacuerím. Quem nobile Ticinenſe Gymnaſium, Patauina frequens Iuriſtarum ſchola, atq; Romana illuſtris achademia, vſq; adeo legēte admirata eſt, vt cū Iura ciuilia, ea dicēdi copia, ac morū grauitate Interpretareris, veteres illos Catones, Sceuolas, & Aphricanos, Iureconſultos, reuixiſſe arbitraretur. Cæterū tātus fuit in te Hieronyme orādi lepos, & tāta dicendi efficax energia, qua Demoſthenem Athenienſem Græcorum eloquentiſſimum, æmulari videbaris, vt ſi Aeſchines aduerſariū te habuiſſet, nō aliud de te Rhodijs omnino, quam de illo dixiſſe arbitrarer. Quid ſi illum ſua verba reſonantē audiuiſſetis. Tāta pręterea in te memoria, quæ rerum omnium (vt Cicero dixit) theſaurus eſt, viguit, vt nec Simonides Poeta Chous qui artem memorię primus inueniſſe fertur, tibi cōparari queat, ſed nec Horteſius, nec Cyrus, q ſuos milites nominatim appellauit. Nec Mithridates, duarū & viginti gentiū Rex q totidē linguis ſine īterprete, & loquētes audiebat, & loquebat᷑, nec Themiſtocles Athenienſis, quem intra vnū annum optime loqutum Perſice conſtat. Nec Craſſus ille diues, q cū Aſiæ pręeſſet qnq; Græci ſermonis differētias, ita tenuit, vt qua qſq; eū lingua poſtulaſſet, eadē ius ſibi redditum ferret. Nec Theodectes, qui ſimul quālibet multos verſus auditos, protinus dicit᷑ reddidiſſe. Sed nec Carneadis memoria (qui volumina bibliothecę omnia legentis more, memoriter recitabat) tuę mi Butigella memorię cōparanda eſt. Quam vt ſemel in frequentiſſimo Ticinenſi Gymnaſio omnibus oſtenderes, eius rei periculum feciſti. Cum te (fas fuerit in præſentia nouo vocabuli genere vti) quodlibetantem audiuimus. Eſt inquam quodlibetare, de

quacunq;

quacunq; materia in prępoſitis voluminibus contenta reſpondere, & ſi dicere fas eſt, etiam relato à ſciſcitāte verbo, pręcedentia & ſequentia ſtatim memoriter recenſere. Memini ego te, duodecimum Digeſti veteris, & nōnullos etiā Codicis libros, ſextum Bonifacij Decretalium volumen. Iuſtiniani quoq; Imperatoris Inſtitutiones, Georgicon, & Aeglogarum, & ſextū Aeneidos Virgilij libros. Ouidij Naſonis, & Valerij Maximi opera. Necnon & ſeptimum naturalis hiſtorię Plinij Veronenſis librum, & quędā alia vno die & duobus ſequētibus publice corā vniuerſo gymnaſio, & frequentiſſimo Ticinēſis populi cōuentu, quodlibetaſſe. Qua magnifica & glorioſa (vt ſic dicam) memorię incomparabilis tuę oſtentatione, viſus es omnium veterum memoriam ſuperaſſe. Singulares demum tuas in omni diſciplinarum genere virtutes, cū adhuc viueres, omnia Italię Gymnaſia perſonabāt. Teſtata eſt & Roma ipſa, quę te (cum in ſinu eius in fata pręmature conceſſiſſes) defunctum, Mineruę matri, filium reſtituendum cenſuit, & in templo eius, qđ paucis à maioribus antea conceſſum inuenit, ſepulchro decreto, in illud frequens, & perfuſa lachrymis cū funebri pompa comitata eſt. Vt etiam epigrammata ſepulturę tuę affixa teſtantur. Maiores noſtri Statuarios, Aurifices, Argentarios, Aerarios, & Gemmarios, quamplurimos excellentes cōmendant. Alexandrum illum magnū publico olim capitali edicto prohibuiſſe ferunt, ne quiſpiā temere, ære, colore, celamine, effigiē illius aſſimilaret. Sed ſolus Polycletus ære duceret. Solus Apelles coloribus diliniaret. Solus Pyrgoteles celamine excuderet. Phidię prętera cantatiſſimi illius ſtatuarij fabricatā ex auro & ebore,

 Mineruę

Mineruę ſtatuam ſummis efferunt laudibus, necnon Apelleam è mari exeuntem Venerem cõmendant, & inter cæteros Ouidius in tertio de arte amandi.

Si Venerem Chous nunquam pinxiſſet Apelles,
Merſa ſub æquoreis illa lateret aquis.

Non minori laude dignum arbitrauerim Charadoſſum Ticinenſem, qui in Lapillis omnium generum præcioſis, Margaritis, Gemmis, Vnionibus, cæteriſq; id genus fulgẽtibus, ac varij coloris Lapidibus cognoſcendis ac diſcernendis, parem ſuo tempore omnino nõ habuit. Is pro Iulio ſecundo Pontifice vere Maximo, Adamantem viginti duorum millium, & quingentorum Aureorum præcio emptum, in Aureis Argẽteiſq; laminis, in quibus (ſi bene memini) quatuor Doctorum Eccleſiæ imagines, ſubtili artificio, varioq; celamine, ac diſtinctis veſtimentorũ penè, ſic dixerim, coloribus ſculpſit, vt miraculi vice habitæ fuerint, inibiq; mirabili quodã modo, & ea Symmetria Adamantem, inter vtraſq; laminas ſubtilibus Aureis nexibus ligauit, vt cum Pontifex ſacra celebrat, ſolemni veſte Pontificali indutus, anterioris chlamidis partes inuicẽ cõnectat, & ante ſummi Antiſtitis pectus, tanquam lucidiſſimum cœli aſtrum, Pyramidalis (ni fallor) Adamãtis illius forma, lucentes, in oculos contuentiũ, radios emittat. Charadoſſus idem triplicem illam Pontificiam, inſani præcij Mitrã ſeu Coronam, quam Regnum, ſiue Thronum, aliqui vocãt, eidem Iulio, ex Auro & clariſſimis, atq; fulgẽtibus, vndiq; Gemmis compactam, eo ordine diſtinxit, atq; diſtribuit, vt non aliter ab opifice ſummo (ſi diuina humanis comparare fas eſt) varijs Stellis, ac luminibus ornatum, cœlorum orbem

orbem mireris. In quo opere, & ſe ipſum, & cæteros ſuperioris ætatis Aurifices ſuperauit. Quis vnquam in ſcalpendis, Lapidibus Præcioſis, & hominum aliarumq; rerum imaginibus, in eis effigiandis, Charadoſſo magis cum antiquitate certauit, certe vt reor nullus. Vidi ego Romæ, Corniolas (quas vocant) & alios id genus Lapides Præcioſos, ab illo inſculptos, paſſim ab expertis, & magnis viris, ꝑ antiquis accipi, & vetuſtioribus ſæpe prę poni, & non vili præcio comparari. Vidi etiam Romæ Charadoſſi Apollinem, ſeu mauis Veneris filium Cupidinem, nudum, allatū, cum Arcu, Sagittis, & Pharetra, ex ære conflatum ab omnibus admirari, & antiquiorum excellentiam in illo fuiſſe ſuperatā ꝓclamari. Huc (vt cæteros q̄ Marmora egregie tractarūt omittā) accedāt Ticinēſes, Angelus, & Tyburtius fratres Statuarij, qui optimo Statuario patre Iacobo, meliores, ita in Statuis Aſcia dolabro, Scalpello ve, & id genus inſtrumentis alijs, ad artem illam, aptis & neceſſarijs ex ligno effigiādis clari & celebres habiti ſunt, vt antiquos ſuperaſſe credantur. Opera illorum, & magna Germaniæ pars, & Italia ferè tota, olim admirata eſt. Illos paulo ante è medio ſublatos, patria noſtra deſiderat. Quos etiā (vt mea fert opinio) ſi maiorū noſtrorū tēpora vidiſſent, proculdubio, propter illorum in ea facultate excellentiam, in Deorū numerum retuliſſent. Et de te Laurenti Guſnaſche, quid dicam? q̄ in Lignario artificio, quod paucis, aut forſitan nullis ante hac datum fuit, inueniſti. Nam (vt omittam quod Ligneum, quodcūq; voluiſti, Muſicę facultatis, Organū ita adfabre feciſti, vt nihil cōcinnius Muſici omnes inueniri poſſe faterentur) duas aſſeres, adeo concinne dolare, &

ferro

ferro leuigare,ſcite atq; faberrime metiri nouiſti, vt cũ ſe ſe pariter mutuoq; ſimul tangerent,ſeparari, haud quaquam ab inuicem omni etiã niſu valerent. Sed nec facile quin potius (auſim dicere) vllo modo diuiſionis,ſeu connexionis locus comprehendi poſſet. Tantũ in te Laurẽti potuit ars, vt quod natura ipſa diſtinxerat,vnum facile te feciſſe probatus ſis. Duo quippe diſcreta corpora, ita ſine aliquo exteriori adhibito glutino cõiunxiſti,vt in vnum ne dũ coiſſe, ſed potius in vnum actu fuiſſe conuerſa viderentur. Diſceptantes proinde tecum nonnullos aliquãdo Mantuæ me vidiſſe memini,Philoſophiq; ſententiam allegãtes,dicẽtis, duo corpora non poſſe in eodem loco ſimul ſtare,quibus econtra artis tuæ experimentum obijciebas, fateriq; illos oportere aſſeuerabas,duas illas aſſeres eo à te ordine diſpoſitas,atq; inuicem tali Symmetria compactas in vno ſtare loco,aut omnino in vnum fuiſſe conuerſas. Sed tunc controuerſia illa ſub iudice remanẽte, à mutuo inter vos colloquio ceſſatũ eſt. Tãti præterea nominis Muſicalia Laurentij iſtius inſtrumenta fuere,vt ſi quando in p̃cipuis Italiæ Ciuitatibus venalia forent,cum Laurentij Papienſis faciẽtis inſcriptionem haberent,quamquam p̄ęciũ ingens eſſe videretur,non pigeret tamẽ emptorem,ob autoris famigerati autoritatem excellentiamq; pecunias effundere. De eo Mantua apud quam in honorato Sepulchro quieſcit,potius quam pręſens liber noſter plura loquatur. Verũ quia parũ omnino fuiſſet Clauicymbala, Clauicorda, & diuerſa alia Muſicæ facultatis Organa eſſe,niſi foret etiã,qui Calamorum,& Cordarum ordines in certam Harmoniam, perfectumq; concentum reuocaret. Hoc in loco nõ fraudandũ

dandum laude ſua Paulum Beliſonium, Conciuē, & Canonicū meū cēſuerim. Qui pręter id quod Latina ꝑfecte vtit, & Organorū Calamos, in concordē vocū cōcentū, cū opus eſt, optime reducit, plectri linguam, quā (vt inquit Cicero) noſtri dixere Cordarꝫ dentes, ita ex auium, Vulturis ſcilicet aut Corui pēnis, in Clauicymbalis aptat, vt nulli omnino quantum vis excellēti Muſico, herbam dare velit. Tātum enim, & aurium, & digitorum, apta promptitudine ſingulariter valet, vt ſępe & ſępius, cū Clauicymbalū, quod geminos Cordarꝫ ordines habet, inverā Harmoniā reduxerit, Angelos illius Harmoniæ optat adeſſe teſtes. Afranio quantum muſica debeat, patruo meo, dicta ꝑ me ſupra loquantur. Quid vero, aut quantum ego in literarū multigenarū cōcinnāda Harmonia ꝑfecerim, dicāt q noſtra legerint, & in ea vt lubet inſaniāt, vel potius benigne, ſi quæ perperā poſita ſunt, recte, atqꝫ ordine, cōſtituant. Doctiorū enī omniū, & Sāctæ imprimis Romanæ Eccleſiæ, iudicio, & mea, & me, humili ſemꝑ ceruice ſubmitto.

DE creuerā, cādide lector, huic noſtræ in Chaldaicā linguā, Syriacā, atqꝫ Armenicā, ītroductioni, vnā cū aliarū (de quibus mentionē fecimus) multigenarū literarū harmonia, etiā Hetruſcas, Gotticas, Lōgobardas, Vtopienſes, & plures alias diuerſorū generū literas, ac (vt ſic dicā) varia Ziphrarū penè monſtra addere. Sed ne lōgitudine nimia lectorē forſitā in faſtidiū ducerē. In tēpus aliud differēdū cēſui. Aliquas tñ ex ſacris delectas Biblijs, Chaldaicas, Armenicaſqꝫ, cū Latina īterpretatiōe adnexa, lectiōes adieci. Vt ſtudioſi qqꝫ hēāt, ī quo ſeſe exercere valeāt. Interea dū alia à nobis, vel ab alijs edita ꝓdierint ī lucē.

EXERCITAMENTVM CHAL. LINGVAE. ~~Lucæ Cap.I.~~

ܨܠܘܬܐ ܕܐܠܦ ܡܪܢ ܠܬܠܡܝܕܘܗܝ.
lthalmidauhi. moran daæleph Zzlutho
diſcipulos ſuos. dñs nr̃ quam docuit Oratio

ܐܒܘܢ ܕܒܫܡܝܐ ܢܬܩܕܫ ܫܡܟ ܬܐܬܐ ܡܠܟܘܬܟ.
malcuthoch tithe,ſmoch,nethquadas dbaſmaio Abun
regnū tuū,adueniat nom̄ tuū,ſāctificet̃ q̄i cœlis Pater nr̃

ܢܗܘܐ ܨܒܝܢܟ ܐܝܟܢܐ ܕܒܫܡܝܐ ܐܦ ܒܐܪܥܐ.
barago oph dbaſmaio aicano zzebionoch nehuæ
in terra. ita in cœlo ſicut voluntas tua, Fiat

ܗܒ ܠܢ ܠܚܡܐ ܕܣܘܢܩܢܢ ܝܘܡܢܐ. ܘܫܒܘܩ
vasbuq iaumono,dſunquanon lahhmo hablan
& remitte quotidie q̄ ſufficiat nobis panem da nobis

ܠܢ ܚܘܒܝܢ ܘܚܛܗܝܢ. ܐܝܟܢܐ ܕܐܦ ܚܢܢ
hhnan doph aicano vahhtohain. hhaubain lan
nos qđ ita ſicut & peccata nr̃a,debita nr̃a nobis

ܫܒܩܢ ܠܚܝܒܝܢ. ܘܠܐ ܬܥܠܢ ܠܢܣܝܘܢܐ. ܐܠܐ
elo lnoſiuno, taglan vlo lhhaiobain, ſbaqn
Sed ad tentādū.ducas nos & ne debētibꝰ nob̄,remittimꝰ

ܦܨܢ ܡܢ ܒܝܫܐ. ܡܛܠ ܕܕܝܠܟ ܗܝ ܡܠܟܘܬܐ
malcutho hi ddiloch Metul biſo. men phazō
regnum eſt tuum Quoniā malo a lib̄a nos

ܘܚܝܠܐ ܘܬܫܒܘܚܬܐ ܠܥܠܡ ܥܠܡܝܢ ܐܡܝܢ.
amin olmin loglam vtesbuhhto vhhailo
Amen. ſeculorū. inſæcula & laus, & virtus

Հայր մեր որ յերկինս դես սուրբ եղիցի անուն
Hair mer or iercins des ſurb eglizzi anun
Pater noſter q̄ ī cœlis es ſanctū ſit nomen

քո. եկեսցէ արքայութիւն քո եղիցին կամք քո
cho. eceszzę archaiuthai cho eglizzin camch cho
tuū. Veniat regnum tuū, Fiant placita tua

որպէս յերկինս և յերկրի. զհաց մեր հանապա=
orpęs iercins eu iercri. Zhazt mer hanapa=
ſicut ī cœlo & ī terra. Panē nr̄m ſupſubſtãtia=

զորդ տուր մեզ այսաւր և թող մեզ զպար=
zord tur mez aisaur eu thogl mez zpaar=
lem da nobis hodie & remitte nobis debi=

տիս մեր որպէս և մեք թողումք մերոց պարտ=
tis mer orpæs eu mech thoglumch merozt part=
ta noſtra, ſicut & nos remittimus noſtris debi=

պանաց և մի տանիր զմեզ ի փորձութիւն այլ
panazt eu mi tanir zmez i phorxuthai ail
toribus, & ne ducas nos in tentationē. Sed

փրկեայ զմեզ ի չարէ. զի քո է արքայութիւն
pharceai zmez i zaræ. zi cho æ archaiuthai
libera nos a malo. Q m̄ tuū eſt regnum

և զաւրութիւն և փառք յաւիտեանս. ամէն.
eu zauruthai eu pharhch iauiteans. Amen.
& virtus & gloria, in ſæcula. Amen.

Salutatio Angelica.

ܫܠܡ ܠܟܝ ܡܪܝܡ ܡܠܝܬ ܛܝܒܘܬܐ

taibutho maliath MARIAM lech Slam

gratia, plena MARIA tibi Pax

ܡܪܝܐ ܥܡܟܝ ܘܡܒܪܟܬܐ ܐܢܬܝ ܒܢܫܐ ܘܡܒܪܟܐ

vambarecu bneſe anth vambarectho gamech morio

& bñdictꝰ ĩ mulieribꝰ tu & benedicta tecum dominus

ܦܐܪܐ ܕܒܟܪܣܟܝ ܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ ܡܪܬܝ

marthi mſihho IESVGA dabcarſech phiro

domina meſſias IESVS q ĩ vẽtre tuo fructus

ܡܪܝܡ ܒܬܘܠܬܐ ܩܕܝܫܬܐ ܐܡܐ ܕܐܠܗܐ

daloho emo quadiſtho btultho Maria

Dei mater ſanctiſſima virgo Maria

ܐܬܟܫܦܝ ܚܠܦܝܢ ܚܛܝܐ ܗܫܐ ܘܒܫܥܬܐ

vabſogtho hoſo hhatoie hhlophain ethcaaſph

& in hora nũc peccatoribus pro nobis ora

ܕܡܘܬܢ ܐܡܝܢ.

Amin. dmautan

Amẽ. mortis noſtræ

Salutatio Angelica.

ուրախլեր մարիամ. լի շնորհօք տեար
Vrahhler Mariam. li snorhoch tear
Letare Maria. plena gratia dominus
ընդքեզ. օրհնեալ ես դու ի կանայս. եւ
iendchez. ωrhneal es du i canais. eu
tecum. benedicta es tu in mulieribus. &
աւրհնեալ է պտուղ որովայն քո. տեար
aurhneal æ ptugl orωain cho. tear
benedictus eſt fructus ventris tui. dominus
մեր իեսուս քրիստոս. սրբուհի աստուածածին
mer Ieſus Chriſtos. ſurbuhi aſtuxaxin
noſter Ieſus Chriſtus. Sancta dei genitrix
միշտ կոյս մարիամ աղօթեա վասն մեր
miſt cois Mariam Aglothea vaſn mer
ſemper virgo Maria Ora pro nobis
զմեղաւորքս այժմ եւ ի ժամն զմահու
zmelauorchs aizm eu i zamn zmahu
peccatoribus nunc & in hora mortis
մերում. ամէն.
merum. Amen.
noſtræ. Amen.

ܩܦܠܐ ܟܒ.

ܘܥܢܐ ܬܘܒ ܝܫܘܥ ܒܡܬܠܐ ܘܐܡܪ܂ ܐܬܕܡܝܬ
ܡܠܟܘܬܐ ܕܫܡܝܐ ܠܓܒܪܐ ܡܠܟܐ ܕܥܒܕ
ܡܫܬܘܬܐ ܠܒܪܗ܂ ܘܫܕܪ ܠܥܒܕܘܗܝ ܕܢܩܪܘܢ
ܠܡܙܡܢܐ ܠܡܫܬܘܬܐ ܘܠܐ ܨܒܘ ܠܡܐܬܐ܂ ܘܬܘܒ
ܫܕܪ ܥܒܕܐ ܐܚܪܢܐ ܘܐܡܪ܂ ܐܡܪܘ ܠܡܙܡܢܐ
ܗܐ ܦܬܟܪܝ ܛܝܒ ܬܘܪܝ ܘܦܛܡܝ ܢܟܝܤܝܢ
ܘܟܠ ܡܕܡ ܡܛܝܒ ܬܘ
ܠܡܫܬܘܬܐ܂ ܗܢܘܢ ܕܝܢ ܒܤܘ ܘܐܙܠܘ ܐܢܫ
ܠܩܪܝܬܗ ܘܐܢܫ ܠܬܐܓܘܪܬܗ܂ ܫܪܟܐ ܕܝܢ
ܐܚܕܘ ܠܥܒܕܘܗܝ ܘܨܥܪܘ ܘܩܛܠܘ܂ ܟܕ
ܫܡܥ ܕܝܢ ܡܠܟܐ ܪܓܙ ܘܫܕܪ ܚܝܠܘܬܗ
ܐܘܒܕ ܠܩܛܘܠܐ ܗܢܘܢ ܘܠܡܕܝܢܬܗܘܢ
ܐܘܩܕ܂ ܗܝܕܝܢ ܐܡܪ ܠܥܒܕܘܗܝ܂ ܡܫܬܘܬܐ
ܡܛܝܒܐ ܘܗܢܘܢ ܕܡܙܡܢܝܢ ܗܘܘ ܠܐ ܫܘܝܢ ܗܘܘ܂
ܙܠܘ ܗܟܝܠ ܠܡܦܩܢܐ ܕܐܘܪܚܬܐ ܘܟܠ ܡܢ
ܕܡܫܟܚܝܢ ܐܢܬܘܢ ܩܪܘ ܠܡܫܬܘܬܐ܂ ܘܢܦܩܘ
ܥܒܕܐ ܗܢܘܢ ܠܐܘܪܚܬܐ ܘܟܢܫܘ ܟܠ ܕܐܫܟܚܘ
ܒܝܫܐ ܘܛܒܐ ܘܐܬܡܠܝ ܒܝܬ ܡܫܬܘܬܐ ܤܡܝܟܐ܂

Matthæi. xxii.

Et rn̄dit denuo Ieſus ī parabolis & dixit. Simile facm̄ ē regnum cœlorum homini regi qui fecit nuptias filio ſuo. Et miſit ſeruos ſuos vt vocarent inuitatos ad nuptias & non voluerunt venire. Iterum miſit ſeruos alios & dixit. Dicite inuitatis qa ecce prādiū meū paraui & tauri mei & altilia mea occiſa ſunt & ſingula quæque parata ſunt, venite ad nuptias. Illi autem neglexerunt & abierunt, hic in villā ſuā & hic ad negociationē ſuā. Reliqui vero apphēderūt ſuos eius & iniuria fecerūt & occiderūt, cū audiſſet autem Rex iratus eſt, & miſit exercitum eius perdidit homicidas illos & Ciuitates eorum combuſit. Tunc dixit ſeruis ſuis, nuptiæ paratæ ſunt & illi qui inuitati fuerant non digni fuerūt, vos igitur abite ad exitus viarum & omnes quotquot inueneritis vos vocate ad nuptias, & egreſſi ſerui illi in vias congregauerunt oēs quos inuenerūt malos & bonos & īpleta ē domus nuptiarū diſcūbētiū.

ܘܟܠ ܡܠܟܐ ܘܫܠܝܛܢܐ ܦܩܝܕܘܬܐ ܘܥܒܕܐ ܠܗܘܢ
ܢܟܪܘܐ ܘܠܐ ܒܟܡܢ ܟܬܘܒܐ ܕܡܫܡܫܢܘܬܐ.
ܘܐܡܪ ܠܗ ܡܪܢ. ܐܡܪܬ ܫܠܝܚ ܚܒܝܒ ܕܝܢ
ܢܫ̈ܐ ܕܡܫܡܫܢܘܬܐ ܠܡܠܟܐ. ܗܘ ܕܝܢ ܐܫܬܡܥ
ܡܢܗܘܢ ܐܡܪ ܡܠܟܐ ܠܫܡܫܢܐ ܐܣܬܪܘ
ܐܢܫ̈ܝܗܘܢ ܘܫܪܝܗܘܢ ܘܐܦܩܘܗܘܢ ܠܫܡܫܘܬܐ
ܕܢܩܝܐ ܠܗܝܢ ܕܗܘܐ ܟܕܡܐ ܘܡܘܣܦ ܫܢܝܐ. ܗܫܝܢ ܡܢܗܝܢ
ܐܝܟ ܣܘܚܬܐ ܘܠܘܩܒܠ ܢܫ̈ܐ.

ܫܠܡܐ ܠܡܪܝܡ ܒܬܘܠܬܐ.

ܫܠܡ ܠܟܝ ܡܠܟܬܐ ܡܪܝܡ ܐܡܐ ܕܪ̈ܚܡܐ ܐܘ
ܡܠܟܬܐ ܕܫܡܝܐ ܐܦܝܐ ܕܦܘܪܩܢܐ ܡܪܢܝܬܐ ܕܫܠܡܐ
ܕܟܠܗ ܐܫܬܒܚܘ ܐܝܟ ܐܘ ܒܬܘܠܬܐ ܐܝܟ
ܒܬܘܠܬܐ ܡܫܒܚܬܐ ܘܠܐ ܡܬܚܝܒܬܐ ܐܝܟ
ܐܬܝܠܝܟ ܒܪܘܚܐ ܘܦܘܪܩܢܐ ܕܫܠܡܐ ܘܚܘܒܐ ܠܐ
ܐܬܡܠܝ ܒܗ ܘܗܘ ܦܪܝܣ ܡܢ ܟܠ ܒܢ̈ܝܐ
ܘܐܬܢܦܩ ܡܢܟ ܡܫܝܚܐ ܐܡܝܢ.

Et venit Rex vt videret diſcumbentes, & videns ibi hominem qui non veſtitus erat veſtibus nuptiarum & dixit illi ſoci mi, quomodo huc intraſti, cum veſtes nuptiarum non ſint tibi. Ille autem tacuit. Tunc ait Rex miniſtris ligate manus eius & pedes eius & educite eum in tenebras exteriores ibi erit fletus & ſtridor dentium. Multi ſunt quippe vocati, & pauci electi.

Oratio ad virginem Mariam.

Pax tibi Sanctiſſima Maria mater Dei Regina cœli porta paradiſi Domina mundi pura ſingularis, tu es Virgo, tu concepiſti Ieſum ſine peccato, tu peperiſti Creatorē & Saluatorē mundi, & in quo nō depauperatus ſū in eo, & ipſa libera me ab omni malo & ora pro peccato meo. Amen.

ܬܫܡܫܬܐ ܕܢܒܝܐ ܐܠܗܐ.

ܝܘܚܢܢ ܢܦܩ ܒܡܕܒܪܐ. ܘܡܥܡܕ. ܘܡܟܪܙ
ܕܐܠܗܐ ܡܬܝܒܘܬܐ ܘܚܛܗ ܒܡܥܡܘܕܝܬܐ ܕܐܬܝܗ ܗܘ
ܗܘ ܠܒܝܫ ܗܘܐ ܡܢ ܣܥܪܐ ܕܓܡܠܐ ܠܗ
ܐܣܪܐ ܕܡܫܟܐ ܘܐܟܠ ܩܡܨܐ ܘܕܒܫܐ.
ܗܘ ܕܡܫܒܚ ܘܡܫܬܥܐ ܗܘܐ ܘܡܫܕܪ
ܐܠܗܐ ܘܡܫܕܪ ܗܘܐ ܠܗ ܐܟܡܐ ܕܢܫܬܡܥ ܠܗ
ܕܡܢܗ ܡܬܝܒܘܬܐ ܕܝܘܚܢܢ ܘܡܢܗ ܣܒܪܬܐ
ܕܒܪܢܫܐ ܕܡܥܡܕ ܗܘܐ ܣܒܪܐ
ܡܢ ܕܡܫܬܘܕܐ ܘܡܥܡܕ ܡܫܝܚܐ ܕܩܢܐ
ܘܡܠܐ ܩܕܡ ܐܠܗܐ ܘܡܠܝܠܐ ܗܘ ܡܫܝܚܐ
ܡܢܗ ܠܡܫܝܚܐ ܠܐ ܡܢܗ ܘܐܬܝܗܒ ܡܥܡܘܕ:
ܐܝܟ ܕܢܫܡܥܘܢ ܠܗ ܐܝܟ ܐܝܟܢܐ ܐܝܟ ܐܬܐܘܗܝ
ܡܢܗ ܐܦܠܘ ܡܫܝܚܐ.

ܩܦܠܐܘܢ ܐ.

ܒܪܫܝܬ ܐܝܬܘܗܝ ܗܘܐ ܡܠܬܐ.
ܘܡܠܬܐ ܐܝܬܘܗܝ ܗܘܐ ܠܘܬ ܐܠܗܐ. ܘܡܠܬܐ
ܐܝܬܘܗܝ ܗܘܐ ܐܠܗܐ. ܗܢܐ ܐܝܬܘܗܝ ܗܘܐ ܒܪܫܝܬ
ܠܘܬ ܐܠܗܐ.

Canticum Genitricis Dei.

Magnificat anima mea dñm. Et exultauit ſpiritus meus, ĩ deo ſalutari meo. Quia reſpexit ĩ hũilitatẽ ãcillæ ſuæ, ecce enim ex hoc bonum dabunt mihi progenies omnes. Quia fecit mihi magna, q potens eſt, & ſanctũ nomẽ eius. Et miſericordia eius a generatione & progenie ſuper illos qui timẽt eũ. Fecit potentiam in brachio ſuo, & diſperſit ſuperbos in cogitatione cordis eorum. Depoſuit potentes de ſedibus, & exaltauit humiles. Eſurientes impleuit bonis, & diuites dimiſit inanes. Suſcepit iſrael puerũ ſuũ, & recorda. ẽ miſericor. ſuæ. Sicut locutus eſt cũ patribus noſtris, cum Abraham, & cum ſemine eius in ſæcula.

Ioannis. I.

De plenitudine eius nos omnes accepimus. Et gratiam pro gratia. Propterea quia lex per manum Moiſi data eſt. Veritas & gratia per manum Ieſu Meſſiæ.

ի աւետարան ըստ զղուկաս. ա.

մեծացուսցէ անձն իմ զտր և ցնծացաւ հոգի իմ յած փրկիչիմ զի հայեցաւ ի խոն- արհութի աղախնոյ իւրոյ. զի ահայ այսմհետէ երանիցեն ինձ ամազգք. զի արար ինձ մեծ- ամեծս հզաւրն. և սբէ անուն նորա. և ողորմու- թի նուա ազգաց յազգս երկիւղածաց իւրոց. արար զաւրութի բազկաւ իւրով. ցրուեաց զամ- պարտաւանս մտաւք սրտից իւրեանց. քակեաց զհզաւրս յաթոռոց. և բարձրացոյց զխոնարհս զքաղցեալս լցոյց բարութբ և զմեծատունս արձակեաց ունայնս. պաշտպանեաց իլի ծա- ռայի իւրոյ. յիշելով զողորմութի իւր որպէս խաւսեցաւ առ հարս մեր աբրահամու և զաւակի նորա յաւիտեան.

դըշխոյ երկնի բերկրեալ ալէլուիա. վասն զի զոր արժանի եղերբ առնալ ալէլուիա. արդ համբարձաւ որպէս ասացն ալէլուիա. աղօթեա վասն մեր զածուծոյ ալէլուիա.

Ex euangelio ſecundum Lucam. Cap.I.

Magnificabit anima mea dominum. Et exultauit ſpiritus meus ĩ deo ſalutari meo. Quia reſpexit ad hũi-litatem ancillæ ſuæ. Quia ecce poſt hoc beatã dicẽt me oẽs generationes. Quia fecit mihi ma-gna qui potẽs eſt, & ſãctũ eſt nomẽ eius. Et miſericor-dia eius a progenie in progenies timentibus eum. Fecit potentiam in brachio ſuo, diſperſit ſu-perbos mente cordis ſui. Depoſuit potentes de ſede, & exaltauit humiles. Eſurientes impleuit bonis, & diuites dimiſit inanes. Suſcepit iſrael pue-rum ſuum, recordatus miſericordiæ ſuæ. Sicut locutus eſt ad patres noſtros Abraham, & ſemini eius in ſæcula.

Regina cœli lætare alleluya. Propterea quia quem meruiſti portare alleluya. Nunc reſurrexit ſicut dixit alleluya. Ora pro nobis deum alleluya.

մաթեոսի․ Ե․

երանի աղքատաց հոգով, զի նոցա է արքայու-
թին երկնից․ երանի սգաւորաց, զի նոքա
մխիթարեսցին․ երանի հեզոց, զի նոքա ժառա-
նգեսցեն զերկիր․ երանի որ քաղցեալ և ծա-
րաւիիցեն արդարութենէ, զի նոքա յագեսցին․
երանի ողորմածաց, զի նոքա ողորմութի
գտցեն․ երանի այնոցիկ որ սուրբ են սրտիւք,
զի նոքա զած տեսցեն․ երանի խաղաղարարաց,
զի նոքա որդիք այ կոչեսցին․ երանի որ հալա-
ծեալ իցեն վն արդարութե, զի նոցա է արքա-
յութին երկնից․ երանի է ձեզ յորժամ նախա-
տիցեն զձեզ, և հալածիցեն, և ասիցեն զա
բան չար զձէն սուտ վն իմ․ ցնծացէք, և ուրա-
խ լերուք, զի վարձք ձեր բազումեն յերկինս․

Երկոտասանից առաքելոցն անուանքն․

ի մաթէոսի․ Ժ․

Առաջին սիմոն անուանեալն պետրոս և անդ-
րեաս եղբայր նորա․ յակոբոս զեբեդեա, և

Matthæi. Cap. V.

Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cœlorum. Beati lugentes, quoniam ipſi conſolabuntur. Beati mites quoniam ipſi hereditabunt terram. Beati qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam, quoniam ipſi ſaturabuntur. Beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam inuenient. Beati illi qui mundo ſunt corde, quoniam ipſi deum videbunt. Beati pacifici, quoniá ipſi filii dei vocabuntur. Beati qui perſecutionē patientur propter iuſtitiã, quoniã ipſorũ eſt regnum cœlorum. Beati eſtis vos in qua hora maledixerint vobis, & perſecuti fuerint, & dixerint omne verbũ malũ vobis mētiētes propter me, gaudete & exultate, quoniam merces veſtra copioſa eſt in cœlis.

¶ Duodecim Apoſtolorum nomina ex Matthæi. X.

Primus Simon nominatus Petrus, & Andreas frater eius. Iacobus Zebedei, &

Յոհաննէս եղբայր նորա. փիլիպպոս և բար-
Թողոմէոս. Թովմաս. և մատթէոս մաքսաւորն.
Յակոբոս ալփեա և ղեբէոս որ անուանեցաւն
Թադէոս. սիմոն կանանացի. և յուդայ սկա-
րիովտացի որ և մատնեացիսկ զնա.

Հաւատնէ զառաքելոցն.

Հաւատամ ի յած հայրն ամենակարող ստեղ-
ծողն երկնի և երկրի. եւ ի յսուս քրիստոս յորդի
նորա միածին ի տեարն մեր. որ յղացաւ ի
հոգոյն սուրբոյ ծնեալ ի մարիամա կուսեն.
չարչարեալ ընդ պոնտացով պիղատոսիւ
խաչեցեալ մեռեալ և թաղեալ. էջ ի դժոխս
յերրորդ յաւուր յարեաւ ի մեռելոց. ել ի յեր-
կինս. նստի ընդ աջմէ հօր ամենակարողի.
Անտի գալոցէ դատել զկենդանիս և զմեռե-
ալս. Հաւատամ ի սուրբոյն հոգին. ի սուրբու-
հի եկեղեցի կաթողիկէ. ի սուրբոցն հաղորդու-
թեան. ի թողութեան մեղաց. ի մարմնոյ
յարութեան. իկեանսն յաւիտենականս. Ամէն.

Ioannes frater eius, Philippus, & Bar-tholomæus, Thomas, & Matthæus Publicanus, Iacobus Alphei, & Læbæus, qui nominatus eſt Thadæus. Simon Cananæus, & Iudas Scariothis, qui & tradidit etiam eum.

Fides Apoſtolorum.

Credo in Deum patrem omnipotentem creatorem cœli & terræ. Et in Ieſum Chriſtum filium eius vnigenitũ dominũ noſtrũ. Qui cõceptus eſt de ſpiritu ſancto natus ex Maria virgine. Paſſus ſub Pontio Pilato Crucifixus mortuus & ſepultus. Deſcendit ad inferos in tertia die reſurrexit a mortuis. Aſcendit in cœlos. Sedet ad dexteram patris omnipotentis. Inde venturus eſt iudicare viuos & mortuos. Credo in ſanctum ſpiritum. In ſanctam Eccleſiam Catholicam. In ſanctorum cõmunionem. In remiſſionem peccatorum. In corporum reſurrectionem. In vitam æternam. Amen.

PERORATIO

TEmpus erat vt iam Ferrariæ pridie Idus Iulij, Milleſimo Quingenteſimo Trigeſimo ſeptimo, incohatæ huic noſtræ introductioni, & ſcribendi, de Chaldaicis, & Armenicis exercitamentis, atq; operi, multis impedimentis, varijſq; interuallis temporum, interrupto, finem tandem aliquãdo facerem. Verum iſta dum propenſiori animo, aſſiduaq; diligẽtia efficere molimur, & ad metam properamus. En à Ioanne Baptiſta Paucidrapo de Burgo Franco, Papienſi Bibliopolæ, apud Venetos ad Anchoram Federici Aſulani, morã trahẽte, directæ mihi literæ, vnà cum Libello Duodecim Linguarum, Gulielmi Poſtelli Barentonij, in die Sãcti Antonij Abbatis pręſentantur. Quibus lectis, apertoq; libro, cum primũ illius inſcriptionem legi, dubitans hæſitanſq; fui, num alius hic à Gulielmo Poſtello Ambolatęo, mihi chariſſimo, Libri ipſius Autor eſſet. Cum vero in Chaldaicæ linguæ deſcriptiõe, ſubſcripta illius verba lego, videlicet. Frater Ambroſius Papienſis, Ferrariæ habet excuſſas formas &c. hæſitationem omnem procul abijcio, vereq; illũ eſſe Gulielmũ cognoſco. Cui aliquãdo, cum animi mei propoſitũ, circa variarum literarum publicationẽ, Venetijs cõmunicaſſem; & opera eius (vt in ſuperioribus mentionem feci) vſus fuiſſem, Dominicam (vt aiunt) Saluatoris noſtri orationem, typis meis Chaldaicis, atq; Armenicis, excuſſam tradidi. Et dum Ferrariæ huic operi imprimẽdo inſiſterem, acceptis Epiſtolis eius, nonnulla ab illo petita Alphabeta Venetias miſi. Quæ, quia in opere ſuo nõ inſeruit, in inferiori noſtra appendice, huic noſtro operi addenda, cum mutuis Epiſtolis noſtris publicabimus. Videt̃ enim mihi Poſtellus

ſtellus,quem ſtudiorum ſimilitudo,& virtutis opinio,non modo amicum mihi conciliauerat, verum etiam chariſſimum fecerat,in hoc ſuo duodecim linguarum , opuſculo publicando,Ioãnem Euangeliſtã æmulari voluiſſe. Qui vnà cũ Simone Petro,à Maria Magdalene, audita Chriſti Redemptoris noſtri Reſurrectione,ſiue quia(vt Euangeliſtę verbis vtar) ἦραν τὸν κύριον ἐκ τοῦ μνημείου, καὶ οὐκ οἴδαμεν ποῦ ἔθηκαν αὐτόν, quia Iunior Petro erat, ad monumentum præcurrit citius,& inclinatus vidit linteamina. Venit & Petrus,ac prior ĩtroiuit,& vidit linteamina,atq; alia quæ poſtmodum ſubintrans Ioãnes vidit,& credidit . Audiuit votũ meum,Poſtellus meus.operam ſuam benigne mihi impẽdit.Vidit excuſſas Chaldaicas,Armenicaſq; formas meas. Vidit chalcographum meum mecũ . Cognouit me ſenẽ, & iam duo de ſeptuaginta annos natum,& ad curſum minime aptum.Recepit (vt arbitror)Epiſtolas meas,ſicut & ego ſuas.Audiuit Ferrariæ , varias à me in lucem dari,literarum,ac linguarum diuerſitates.Iuuenis ipſe in Gallias ꝓfectus,alias mihi Epiſtolas ſcripſit,& dum quod poſtulat, qua poſſum diligentia procuro,vt conſequi valeat,duodecim linguarum,libellum edidit.Edebat & Ambroſius. & licet tardius ad propoſitam metam ſenex peruenerit , prior tamẽ incępit,& plura quę viderat cõmunicauit.vt ſtatim lectis Epiſtolarum exemplis,& operi addita appendice,cernere licebit.

¶ Ambroſius Papieñ. Canonicus, ſiue Regularis Lateraneñ. Doctiſſimo Artiũ , & Medicinæ Doctori.d.Gulielmo Poſtello Ambo lateo , tãquã Fratri Honorando.

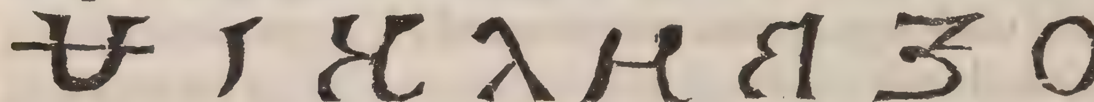
ACcipe Gulielme Frater, Alphabetum Iacobitarũ, à me tibi proximis his diebus pollicitum, cũ plus ocij dabitur, & alia quædam, haud penitus ingrata recipies. Scripſi, quæ vides Iacobitarum literis, quibus ſub ſcribuntur eadẽ (vt reor) Arabice, ex Euangelio Matthęi. quæ tu, q̃ iſta calles, ſi mihi ꝓ tua animi benignitate declara ueris, rẽ profecto gratiſſimã facies. Vale & mutuũ ama.

Ferrariæ ex Canonica Sancti Ioannis Baptiſtæ, q̃nto Kal'. Iulij. 1537.

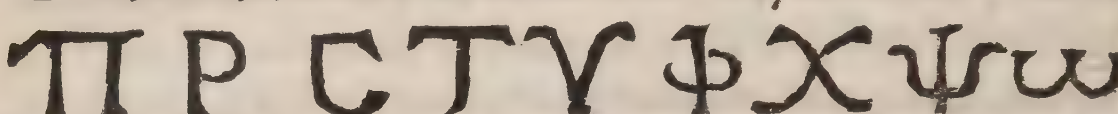
¶ Alphabetum Iacobitarum.

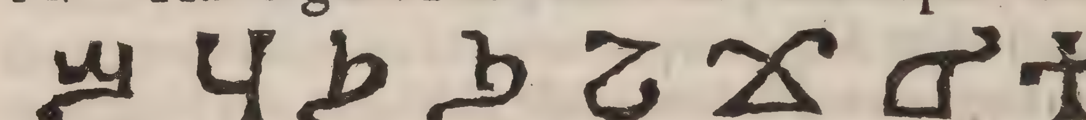
Alpha. Vueda. Gãma. Delda. E. Zſo. Syeta. Heda.

Theda. Ioda. Caba. Lauda. Me. Nyn. Axi. Off.

Pi. Ru. Sigma. Taf. He. Phi. Chi. Epſi. O.

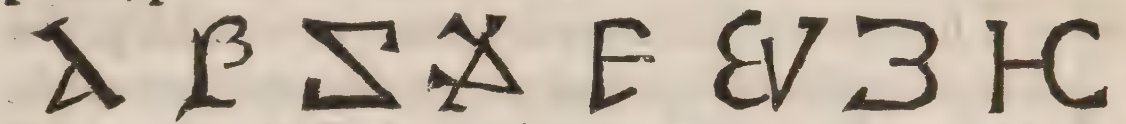

Schey. Vey. Chachy. Hori. Geuſa. Sima. Dy.

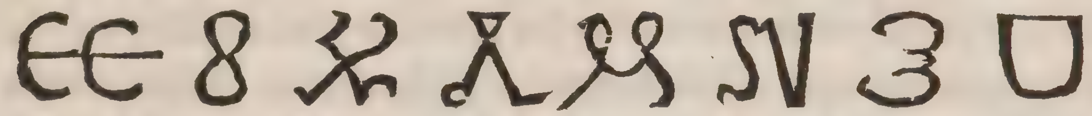
¶ Matthæi primo. Cum eſſet Maria mater eius, Arabice Chatibathan [illegible] Deſponſata. Cap. 2. Siſcitabať Arabice. Aſtachbara [illegible] ibidem, interrogate Arabice, Aſtachbaru [illegible] ibidẽ didicit diligenter Arabice Aſtauatzahe [illegible] Et ĩ plurali Aſtautzhau [illegible] Cap. 6. Noli tuba canere. Arabice, Balcarn [illegible] Cap. 8. Stridor. Arabice. Vatzariphu [illegible].

¶ Eſt etiam

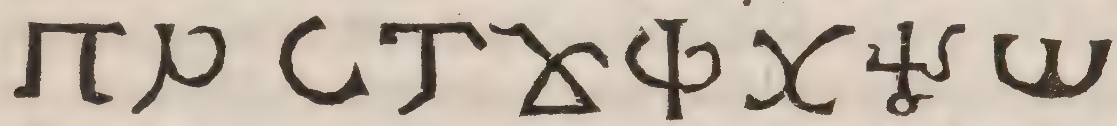
¶ Addā nunc aliud eorūdē Alphabetū, quo magis Cophtitæ, ſpeciatim vtuntur. vt infra.

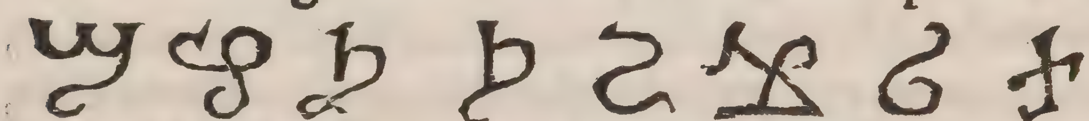
Alpha. Vueda. Gāma. Delda. E. Zſo. Syeta. Heda.

Theda. Ioda. Caba. Lauda. Me. Nyn. Axi. Off.

Pi. Ru. Sigma. Taf. He. Phi. Chi. Epſi. O.

Schey. Vey. Chachy. Hori. Geuſa. Sima. Dy.

¶ Numerāt iſti (vt hoc ēt addat̃) ꝑ literas alphabeti, ſicuti Hebræi, Chaldæi, Græci, Macedones, & Dalmatæ, & cæteri de ꝗbus in ſuperiori tractatu mentionē fecimus, qđ nō Arabes, & Indi, ꝗ numeralibus noībus exceptis, characteribus ad id opus inuentis, vario modo vtūtur, quemadmodum etiam & Latini. Phiot præterea patrem, & Picirim, filium appellant. Mens fuerat ante patriæ meæ ruinam, orationem Dominicam, & Apoſtolorum Symbolū, & quędam alia Iacobitarum literis & lingua, in lucem edere, quę Vulcano ardente, vnà cum multis alijs mihi ablata fuerūt, quæ vero in præſentia hic appoſuimus, ex libro Euangeliorꝝ Arabicis literis ſcripto, in quo ſparſim multa ꝑ modū gloſſematis, iſtorꝝ characteribus ſūt ſcripta deſumpſimus.

¶ Poſtero die quo iam ſuperiores literas deſtinaueram, infraſcriptas Ferrariæ recipio.

¶Gulielmus Poſtellus F. Ambroſio Papienſi. S. P. D.

ET ſi temporis ſpacium vix patitur, vt tuam fidẽ poſſis erga me liberaſſe, putaui eſſe ex officij mei ratione, ſæpius pollicitorum memoriam tibi obijcere, quo & interim oſtẽderem cõtinuam tui apud me recordationem, & quantum in me eſt facerem ne iuſtam mei obliuionem poſſis fortaſſe aliquando prætexere. Addes niſi moleſtum erit illis quos promiſiſti characteribus, & vtcunq; imitatos aut fictos illorum librorum Punicorum Arabicorum ve quos habes titulos, vt qui præſens ædes tuas adire non valeo poſſim, ſi licet, vel illa coniectura aſſequi, qui nam ſint, eam enim ob rem precipue tibi abituro characteres illos, tam exacte depinxeram, vt in hac re aliquid tibi ſubueniret. Sed tum non ſuccurrit, vt illius rei te commonefacerem. Quanta hic potuit fieri diligẽtia inſtiti, ſi aliquid exempli illorum dudum, excuſſorum characterum Armenicorũ poſſem ad te mittere, quod hactenus non licuit, vbi ſe offeret habebis. Si quid habes prẹter alphabetum Georgianũ, in illis literis, mitte duos aut tres verſus. Nõ ommites literas Aegyptias, ἱερογλυφικὰ, & quicquid rerum tuarũ nobis non inuidebis, magici characteres non deerunt ſcio. Puta interim tua quũ ĩ manus meas peruenerint, tibi honori futura. Si quid à me voles, fac tantum vt ſciam. Lucæ cap. 3. Matthæi. 1. Armenice, quia cito pingis flagitabo. Vale.

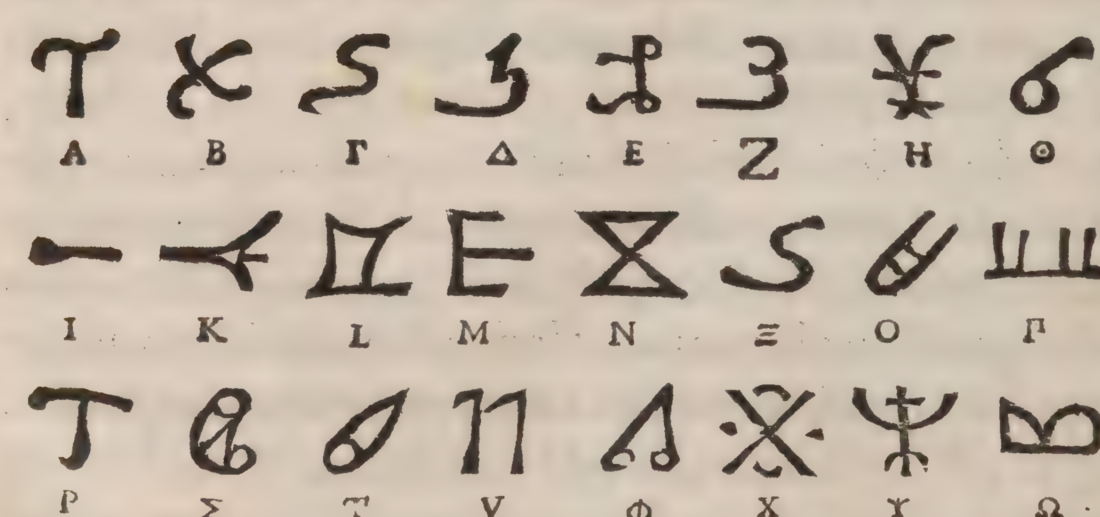
¶Gulielmo Poſtello Ambolateo, multarum linguarum gnaro. D. Ambroſius Papienſis, Canonicus Regularis Lateranenſis. S. P. D.

Scripſiſſem

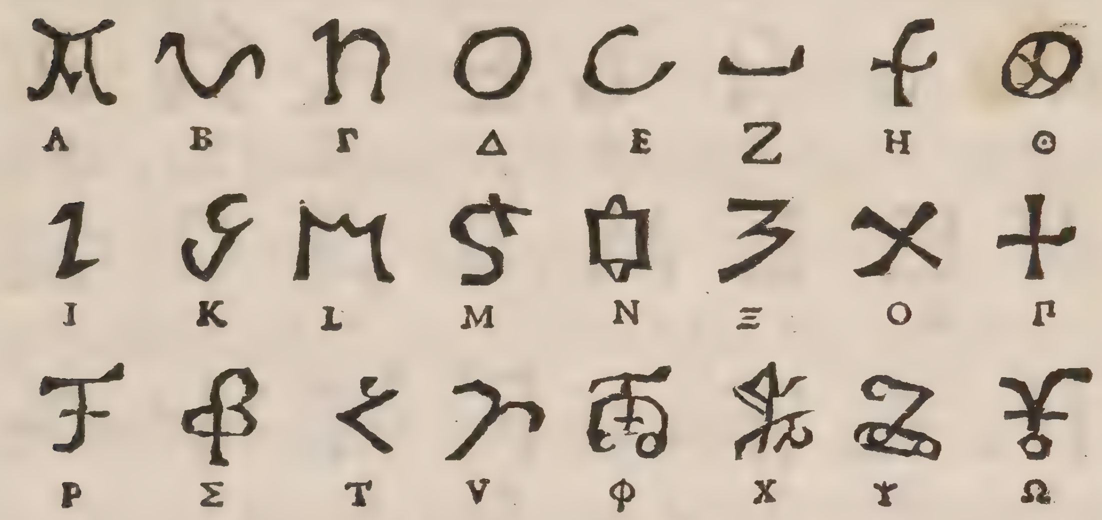
SCripſiſſem Gulielme humaniſſime,magicos quos re quiris characteres,ſed minuti vſqueadeo ſũt, vt ne dũ ſcribere,ſed nec pingere quidẽ illos potuerim. Decre= ueram proinde archetypum ad te cum his noſtris mittere. Verum dum pręſentium latori, ingenue rem totã enarro, rogoq; vt afferat,exhorruit,expauit,extimuit,veritus ne dæ mon (cuius calami ductu literæ ipſæ ſcriptæ fuerãt) ipſum inuaderet deferentem,diſtuli factum,præſtolaturus auden= tiorem,quem cum nactus fuero,ſyngrapham,habebis. Ex qua ſi characteres exſcribere potueris,rogatus ſimul & ex oratus eris,vt fideliter remittas. Si tardius fortaſſe quam ſpe raueras, iſta Armenice Puniceqꝫ ſcripta recipis, ne meæ aſcribas velim negligẽtię. Sed hoſce intenſos incuſabis ca= lores,in quibus vix etiam cum optimo falerno(vt ſic dicã) & abũdantiori ſanè,poſſumus refrigerari, vt interim taceã exquiſita quoqꝫ loca ad refocillãdos à caumate homines cõmoda,& varia,quę nobis affatim ſuppetunt. Nam hic neqꝫ etheſiarum flamina ad caniculę remedium inſtituta, nobis ſuccurrunt,quin vrãmur,afflictiq; & nimio ęſtu exu ſti,in ſudorem deliquamur,ac linguam canũ more,ex ore ſępicule emittamus,affectemuſqꝫ frigidos limpidiſſimi fon tis riuulos,vt vel ſaltẽ lambere valeamus, & ora proluere, quandoquidem etiam ſitibundi,ab aquarum potu, ne ſple ni officiant,omnino abſtinere velimus. Scripſeram porro illa Armenica,Arabicaqꝫ iſtis incluſa, ſtatim poſt receptas mihi gratiſſimas literas tuas. Verum dum fidelem nuntium expecto,in caniculares ſupra modum vrentes,incido dies. Qui ꝑfecto & mihi admodũ moleſti ſunt & medicis, ita me ercle,vt vix ipſi cum ſuis etiã pharmacis,hoc tp̃e valere queant.

queant. Amico tamen ſatis omnino facere cupiēs nocturnam ſextam horam, in qua cōmodum magis ęſtus aliquantulum euitare, ſi non penitus effugere valeo, ad hanc Epiſtolam ſcribēdam delegi. Et alphabeta iſthęc ſeptem varia ſcripſi, quę aliquando ex bibliotheca Grimana ſancti Antonij iſthic in vetuſtiſſimo libro inuenta deſumpſi. Si hic haud bene concinneq; ſcripta fuerint, ſenectuti meę veniā dabis, nam tremula manus non ſinit rectas ducere lineas, ad locum vnde ſumpta fuerunt te remitto, ibidem hoc ordine ſcripta repies, quo hic quoq; & ego ſcribere curaui. Cęterum rem mihi pergratam facies, ſi (quod ſine tuo incōmodo factū velim) viginti Punicorꝫ Arabicorꝫq; librorū titulos, hic à me deſcriptos interp̄taberis, & ſenſum reſcripſeris. Ita enim fiet vt tuo munere, nomē accipiāt. Vale, & Ambroſium vt cœpiſti ama. Ex Canonica ſancti Ioannis Baptiſtę, Ferrarię pridie nonas Auguſti, hora ſexta noctis pręcedentis. 1537.

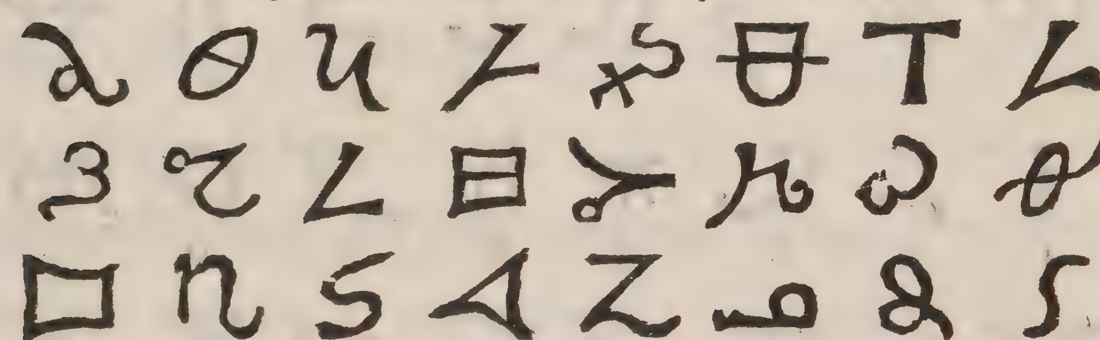
¶ Βιργιλίου φιλοσόφου ἀλφάβητον.

❡ Ἀπολλωνίου Τιανέως.

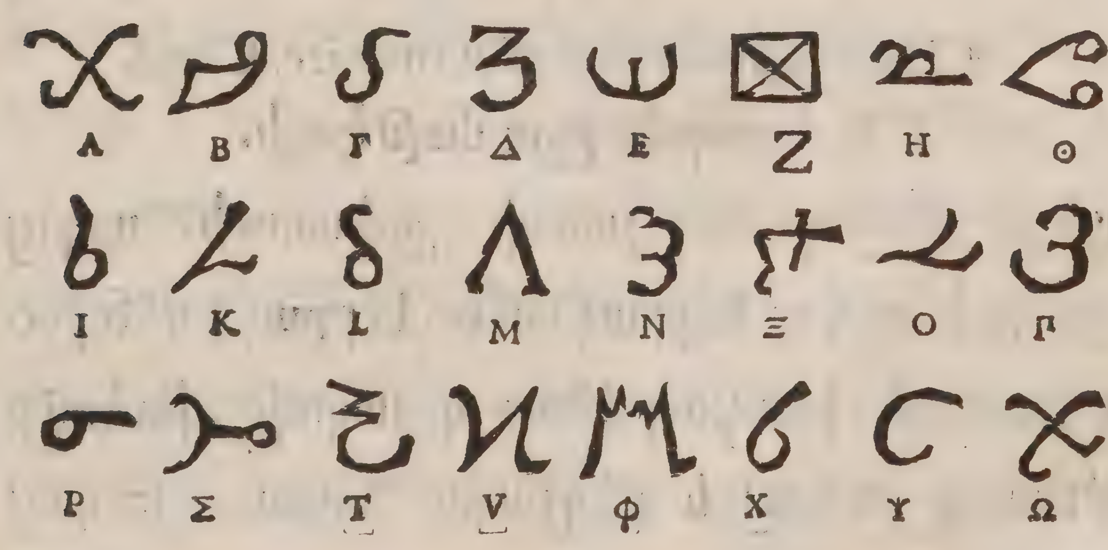

❡ Γράμμματα τὰ καλοῦλενα ἱερογλυφικά.

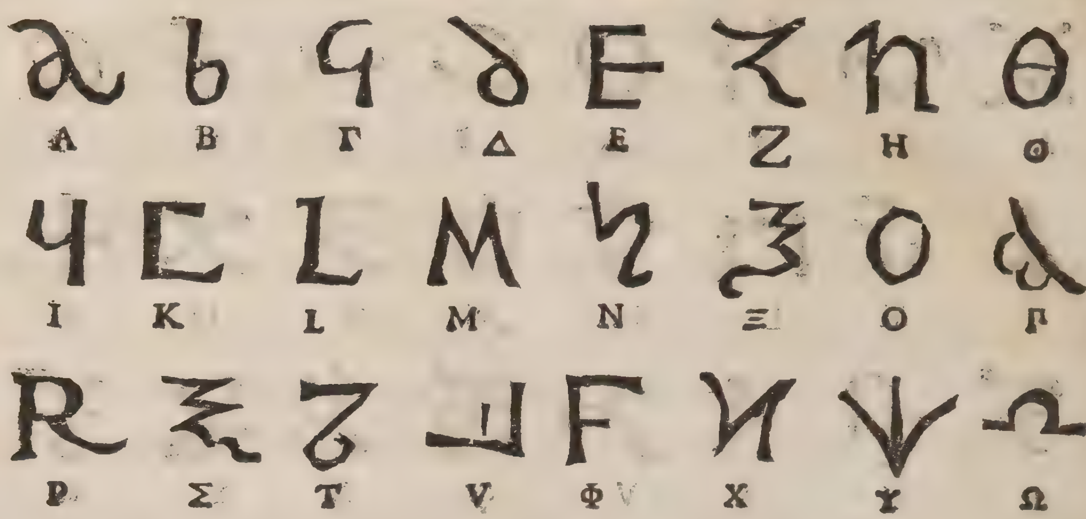

❡ Supraſcripto alphabeto nullę aderāt alię adſcriptę lr̄ę.

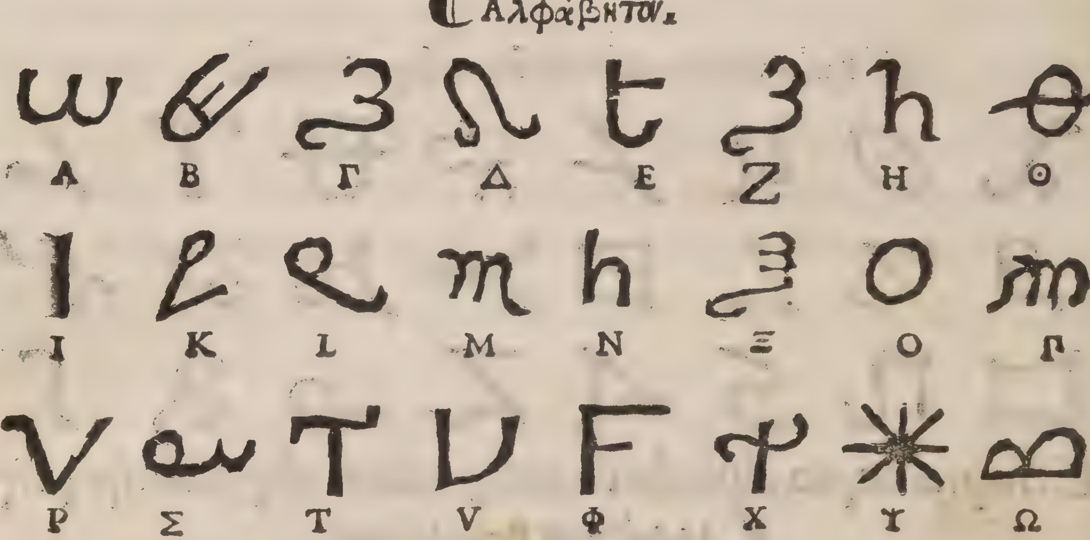
❡ Ἀλφάβητον Βαβυλώνικον.

Alphabeta Graecanica: ¶ Ἀλφάβητα ἑλλήνικον.

¶ Ἀλφάβητα.

¶ Euangelium Matthæi Armenice. Cap. I.

¶ Աւետարան ըստ մատթէոսի.

գիրք ծննդեան յիսուսի քրիստոսի որդոյ դաւթի. որդոյ աբրահամու. աբրահամ ծնաւ զիսահակ. իսահակ ծնաւ զյակոբ. յակոբ ծնաւ զյուդայ եւ զեղբարս նորա. յուդայ

ծնաւ

ծնաւ զ փարէս և զ զարայ ի Թամարայ. փարէս
ծնաւ զեզրովն. Եզրովն ծնաւ զարամ. Արամ
ծնաւ զամինադաբ. ամինադաբ ծնաւ զնայասո=
վն. Նայասովն ծնաւ զ սաղմոն. սաղմոն ծնաւ
զ բոոս ի Հռեգեբայ. բոոս ծնաւ զ յովբէթ ի
Հռութայ. ովբէթ ծնաւ զ յեսսէ. յեսսէ ծնաւ
զ դաւիթ արքայ. դաւիթ ծնաւ զ սաղովմոն
ի կնոջէն ուրիայ. սաղովմոն ծնաւ զ ռոբով=
ամ. ռոբովամ ծնաւ զ աբիայ. Աբիայ ծնաւ
զ ասափ. Ասափ ծնաւ զ յովսափատ. յովսա=
փատ ծնաւ զ յովրամ. յովրամ ծնաւ զ ոզիայ.
ոզիայ ծնաւ զ յովաթամ. յովատամ ծնաւ
զ աքազ. Աքազ ծնաւ զ եզեկիայ. եզեկիայ
ծնաւ զ մանասէ. մանասէ ծնաւ զամովս. Ամովս
ծնաւ զ յովսիայ. յովսիայ ծնաւ զեքոնիայ և
զեղբարս նորա. առ գերութենէն բաբելացւոց.
Յետ գերութենէն բաբելացւոց. ծնաւ յեքո=
նիայ զսաղաթիէլ. սաղաթիէլ ծնաւ զ զո=
րաբաբէլ. զորաբաբէլ ծնաւ զաբիուդ. Աբիուդ

ծնաւ զեղիայ կիմ. եղի ակիմ ծնաւ զազովր. ազովր ծնաւ զսադովկ. սադովկ ծնաւ զաքին. Աքին ծնաւ զելիուդ. ելիուդ ծնաւ զելիազար. ելիազար ծնաւ զմատթան. մատթան ծնաւ զյակովբ. յակովբ ծնաւ զյովսէփ զայրն մարեմայ. որում խաւսեցեալ զմարիամ կոյս յորմէ ծնաւ յեսուս որ անուանեցաւ քրիստոս. Արդ ամ ազգն յաբրահամէ մինչև ի դաւիթ ազգք չորեք տասանք. և ի դաւթէ. մինչեւ ի գերութեին բաբելացոց ազգք չորեք տասանք. և ի գերութէն էն բաբելացոց մինչև ի քրիստոս ազգք չորեք տասանք.

QVæ poſt Armenicum Euangelium, in ſuperioribus noſtris literis, Arabice manu ſcripta fuerant, viginti ſcilicet librorum, Punicorum epigrammata, ſiue inſcriptiones & titulos, quia mihi Punicarũ literarum typi, ſeu formę non ſunt, in pręſenti appẽdice nõ addidi. Verum quia de Apollonij Tianei Alphabeto mẽtio facta eſt, ét alphabetum ipſum pauloante excuſſum, facile illius verum eſſe crediderim. Quandoquidẽ multi qui Tianei vitam compoſuerunt, & præſertim indiuiduus peregrinatiõis eius comes Damis Aſſyrius, à quo Philoſtratus inprimis qui de illo ſcripſit, ſumpſiſſe videtur, omnium

illum intellexiſſe, & egregie proferre potuiſſe linguas, aſſe= ueret. Libroſq; de Aſtrologica diuinatiõe, & quę ſacra & quomodo dijs ſingulis acceptiſſima ſint, & multa alia ſcri pſiſſe affirmant. Vt qui ab Iarcha acceptis ſeptem annulis, ſeptem ſtellarum nominibus cognominatis, quorum ſin= gulos, iuxta dierum nomina, ſingulis geſtabat diebus, & di uinandi ſcientiam conſecutus fuerat. Quid mirum ſi etiã peculiari potuerit alphabeto vti.

¶ Hieroglyphica vero, vt ait Suidas, ἔγραψεν ὁ χαιρήμων, & q dam alij, vt in naturali hiſtoria refert Plinius.

¶ Aegyptiacas p̃terea literas, & Orus, & multi alij deſcri= pſerunt, & ſculpturæ illæ effigieſq; quas in obeliſcis vide= mus (inquit Plinius) Aegyptiæ literæ ſunt, de quibus etiã Cornelius Tacitus, & Lucanus, & viſu quoq; tẽporibus iſtis comprehenduntur Romæ. Vidi ego his proximis an= nis Bononiæ, in manibus cuiuſdã Canonici Paleoti, Ci= uis Bononienſis, librum ex India aduectum, tygridis pelle coopertum, in quo variæ hominum (& ſi bene memini) aliarum quoq; rerum, ac animalium figuræ tantũ depictæ erant. Et in circuitu ſeu limbo, ac illarum figurarũ periphe= ria, notæ quædam, quas ego literas omnino exiſtimaui, & ſi vir ille, alioq nobilis, libelli copiã, ad horas nõ negaſſet, proculdubio Alphabetum exſcripſiſſem, cognoſcerẽtq; in præſentia ſtudioſi homines, præter imagines illas, apud Aegyptios literarũ etiã apices eſſe, vetereſq; illos (vt Apu= leius in ſua Metamorphoſi refert) habuiſſe libros ignora= bilibus literis prænotatos, partim figuris huiuſcemodi ani= malium, concepti ſermonis compendioſa verba ſuggerẽ= tes, partim nodoſis, & in modũ rotæ tortuoſis, Capreola=

tim q; cōdenſis appicibus à curioſitate perſonarum lectio≠ne munita.

❡ Eritreos, qui in regione Medorum, non longe à Babylone ſunt, literas Græco more ſcribere, Philoſtratus aſſeuerat. Proinde Alphabetum, quod ſupra Babylonicum inſcribitur, facile etiam Eritreorū eſſe potuit. Sed his prætermiſſis alias mutuas ſubiungamus Epiſtolas.

❡ D. Ambroſius Papiēſis, Canonicus Regularis Lateranenſis, Excellenti Artiū Doctori, & multigenarum linguarum gnaro. D. Gulielmo Poſtello tanquam Fratri Honorando. S. P. D.

MAgiſtllius Ludouici Spoletani adiurationem, ſeu potius ſupplices præces, cū characteribus à Dæmone ſubſcriptis, in ipſo archetypo, Chalcographum hūc noſtrum, animi audentioris nactus, ad te mitto Gulielme chariſſime. Vbi legeris, & (ſi placuerit) exſcripſeris, eidem Chalcographo noſtro reſtitues, qui ad inceptum opus proſequēdum, breui huc reuerſurus eſt, & fideliter referet. Si tamen magica iſthæc Danieli Bombergo, prius oſtenderis, rem mihi haud quaquam ingratam feceris. Cognoſcet enim vir ille bonarum, peregrinarūq; literarum amator, & multarum linguarum gnarus, Ambroſium vera dixiſſe, cū proximo menſe Iunij Venetijs, in illa Doctorum hominum corona, in ædibus quoq; ſuis tecū loqueretur, qui paulo ante ab Oriētalibus adueneras. Nā inter loquendum (vt moris eſt eorum qui cupido, affectāti, anhelantiq; animo ſemp bona aliqua diſcendi, in linguarum varietate propenſius verſantur) dum ego à te quęrerem, ſi forte aliquod literarum peregrinarum peculium, in

Italiam

Italiam tecũ aduexiſſes. Cũq; præter Græcas, & Hebręas, quas priuſquam Byzantium adires, in patria tua, cũ latinis optime didiceras, reſpondiſſes, Punicas te, Arabicas, Armenicas, Samaritanas, Indorumq; habere, & calere literas & linguas, & quædã alia quæ in pręſenti non erant ad manus. At ego confeſtim illas omneis habere noſceq; vtcũq; ſubiunxi, oſtendiq; tum tibi, & Bombergo, & cæteris qui aderant Pſalterium (quod aiunt) Dauid, Syriacis, Chaldaiciſq; literis pulcherrime, cum Arabica interpretatione ſcriptum. Nec nõ libellum Diurnarum horarum, Armenicis pariter literis ſcriptum. Addidi poſtmodum pręter illas quas dixiſſes literas, Iacobitarũ me, Cophtitarum, Gorgianorum, Macedonum, Seruianorum, Bulgarorũ, Illiricorumq;, ſeu Dalmatarum literas noſce, & Alphabeta quędam alia habere, quę proximis his diebus, vt potui melius exſcripſi, & ad te (vt poſtulaueras) cuidam ex noſtris Canonicis deſerenda cõſignaui. Memini me quoq; tunc ſubiunxiſſe. Si Ferrariam veneris monſtra tibi literarum, Zypharumq; oſtẽdam. Et vt admirationem in omnium qui aderatis animos inducerem, vel potius ad riſum doctã illorum hominum cateruam concitarem, ſubdidi. Habeo quas nullus forſan habet, Diaboli literas, Dęmonis ipſius manuſcriptas. Qui tum riſus, qui cachinni, quę admirationes exortę fuerint, tu noſti, Et cum pertinacius inſiſterem, remq; omnem & factum, vt fuerat, recẽſerem. Viſi fuiſtis omnes verbis meis fidem aliquã pręſtare, poſtmodũ diſceſſimus. Nunc vero vos qui tunc conueneratis docti hoĩes, cum Diaboli literas acceperitis, legite ſi noſtis, & diſcite Ambroſio credere vera dicẽti. Expecto mi Poſtelle,

vt archetypũ

vt archetypum remittas. Et ſi paruum Octogonum libellum, Punicis literis optime ſcriptum intellexiſti, quem ad te ſimul cum iſtis miſi, vnà cum aliqua ſubiecti ipſius declaratione, vt pariter remittas efflagitabo. Vale, & amãtem ama. Salutabis meo nomine Bombergum. Ferrarię ex Canonica Sãcti Ioãnis Baptiſtę, ſexto idus Auguſti. 1537.

¶ Hanc Epiſtolam non recepit Poſtellus, vt infraſcriptę teſtantur literę.

¶ Al Veneraň. Padre Don Ambroſio da Pauia, Canonico Lateranenſe, ſuo maggiore ſempre oſſeruaň.

In Ferrara.

A Sancto Giouanni Baptiſta.

PAter mi honoraň. le voſtre litere hebile tarde, videlicet quella matina che lo voſtro Stãpadore ſi partite da Venetia, e alla ſera quello medemo giorno, andai da Meſſer Gulielmo, & trouai che era caualchato pur quella matina per Franza, per ordine del. S. Oratore Frãceſe. Et con ogni fidutia ho aperte dette letere, per vedere ſel vera coſa che poteſſe ſoplir' io, pocho ve manchete nõ l'habbia datto al ditto Oratore, con pregarlo che le mandaſſe al ditto Meſſer Gulielmo, pur al tandem mi e parſo piu eſpediente remandarle a. V. P. alle cui orationi di core mi racõmando, vna cõ la Reuerẽtia del voſtro. P. Priore. Ne altro, da Venetia. 9. Auguſti. 1537.

Don Ricardo da Nouara, voſtro.

QVibus profecto receptis, atq; perlectis literis, & noſtris ſimul remiſſis, ac denuo reſtitutis, nõ parua ſanè animi moleſtia affecti fuimus, quod ſcilicet (vt ſperabamus) in manus puenire nõ potuerint amici.

Verum

Verum enimvero dum poſt chalcographi ad nos redditū operi perficiūdo inſiſtimus, cōmodioremq; amico ſatisfaciendi opportunitatem expectamus. En patrum meorum iuſſu, Papiam, vnà cum eodem Calcographo, & cum omnibus ad artem illam neceſſarijs ſimul inſtrumentis, atq; impedimētis proficiſcor. Et renouata demū, atq; redintegrata chalcotypa officina, & omnibus rite, atq; ordine iterum diſpoſitis. Dum intermiſſum imprimēdi operis noſtri munus, denuo reſumo, & ad literarum multigenarum concinnandam harmoniam, omnibus (vt aiunt) neruis intendo. Nono Auguſti, Milleſimo qngēteſimo trigeſimo octauo inferius deſcriptæ, Poſtelli mei, redditę ſunt mihi literæ.

¶ A Mon Seignor. F. Ambroſio di Pauia Canonico Regolar di Santo Augoſtino a ſant Iouan Batiſta. In Ferrare.

IO vi ſcriſſi do o tre volte Padre Reuerendiſſimo da poi il voſtro partir di Venetia, & ſon ſecuro che hauete ricepute de le mie per le quale dapoi eſſermi humilmente commandato, io chiedea voſtra excellentia mandarmi tutti quei diuerſi charatteri m'haueui promeſſò, ma le grande voſtre occupatione vi hāno ritardato, la qual coſa mi piace aſſai. Perche adeſſo voglio priegarui me vogliate mandar & tutte quelle coſe promeſſe & le voſtre proue & alphabeti d, Armenico & Chaldeo, per monſtrar la voſtra diligētia a noſtri homeni, perche voi ſapete il bene piu eglie cōmune & piu è diuino. Le coſe lequale con lettere voſtre me vorete mandar, date o vero in caſa di Meſſer Daniel Bombergo, o di noſtro Imbaſciator Frāceze a monſeignor Capellano, ſi non ch'hauerete meglior cagion di

ſcriuermi

ſcriuermi da Ferrare. Io di preſente ſon in Parigi ne la ſtrada di ſan Iacomo a linſegna di la fōtana, oue poderete cōmādarmi quello piace a voſtra Seignoria & ſarete preſto vbedito. Le mie littere Arabice trionpharanno qua ſecondo mi par loppinione di tutti ſaui, facendo fin hauendoui priegato encor vna volta di non mancar voſtra promeſſa & ſendomi cōmādata a la. S. V. ſupplicaro la diuina prouidentia voglia iunger la ſoa gratia a voſtri boni deſii.

De Parigi il voſtro ſeruitor. Gulielmo Poſtello.

¶ Lui prego di gratia continuate le voſtre diligentie di ſaper de quello qui ſtampò Lalcorano Arabico ſe lui voleſſe vender i ſoi ponzoni o vero vna matrice, & eſſendo aduertito del precio vi mandaro dinari perche ho molto di biſogno di quei per ſtampar noſtra Grammatica Arabica, & altri libri da leger in medicina, coſi facēdo haurete parte de le lode in tutte le lingue.

OMni interea ſtudio, cura, atq; diligentia nō ceſſaui Alexandrum, Paganini Brixiēſis filium, & qua potui etiam ſolicitudine, amicorū interuētu, rogare non deſtiti, vt typos, formaſq; Punicarum literarum, quibus olim pater eius Alcoranum impreſſerat, iuſto vellet Poſtello vendere prætio, quod cū facere iam iam paratus eſſet, & dū amicū, eius rei certiorem facere pręparo. Libellum duodecim linguarum differentiumq; literarum Gulielmi Poſtelli publicatum cōſpicio. Statimq; in mētē mihi ſubijt Io. Euangeliſtæ, & Simonis Petri recordatio, atq; memoria. Vtrūq; .n. illorū præceptoris mouerat amor, & pari æmulatione, pariq; mouent̃ curſu, ſed diſpar omnino fuit euentus. Idem amor literariam rempublicam iuuandi

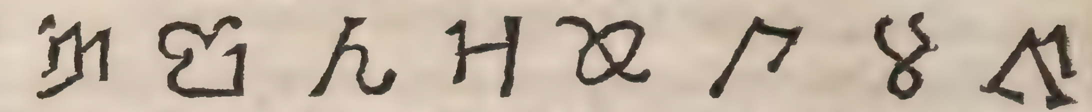
Ambroſium

Ambroſium mouerat,& Poſtellum. Cœpit prior Ambroſius ſenex. Iuuenis ad propoſitum citius peruenit finē Poſtellus. Non tamē incæptum iam interrupit curſum ſuū Ambroſius, ſed ad optatum tandem terminū, propoſitūq; ſcopum, etiam ipſe peruenit, & quantum in literarum monumentis conſpexerit, Poſtello & cęteris, qui talia affectāt, palàm facere procurauit. Et ſicuti clauus clauo extrudit, ita, mutua quoqꝫ virtutum æmulatione latentia in literarū monumentis, præcioſa quęqꝫ in lucem prodeūt. Sic olim Democritus Abderita Philoſophus contigiſſe refert, in libro cui titulus eſt φυσικὰ καὶ μυστικὰ, affirmat & Sineſius Philoſophus, qui in illum ad Dioſcorum magni Serapidis Alexandrinorum Dei ſacerdotem ſcholia compoſuit. Nā in Aegyptum profectus, apud magnū Hoſtenem in templo μέμφεως, vnà cum ſacerdotis filijs miniſtri officio fungebatur, & dum in templo cibum ſumerēt, repente ſponte ſua, lapidea apparuit in cinereo puluere ſciſſa columna, ex qua πετρώας βίβλους, extrahentes, inuenerunt in eis, aliud prorſus nihil, quam tria hæc (vt ſic dicam) admodum vtilia verba.

Ἡ φύσις, τῇ φύσει, τέρπεται. καὶ
Ἡ φύσις, τὴν φύσιν, νικᾷ, καὶ
Ἡ φύσις, τὴν φύσιν, κρατεῖ,

ℭ Sed quantum hoc pertineat ad rombū, conſiderent, qui præacutam ingenij aciem habent, & quantum queat æmula virtus inſpiciant. Nos vero interea, ex penitiſſimis Chaldæorum, Syrorumqꝫ monumentis, alia proferamus in lucem, quibus diuerſæ Chaldæorum gentes vtuntur, & Syrorum, videlicet.

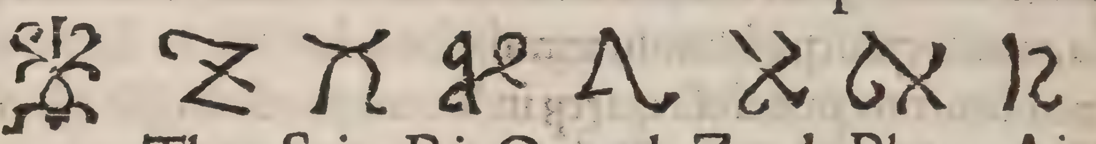
¶Alphabetum Chaldæum.

Hheth. Zain. Vau. He. Dolad. Gomal. Beth. Olaph.

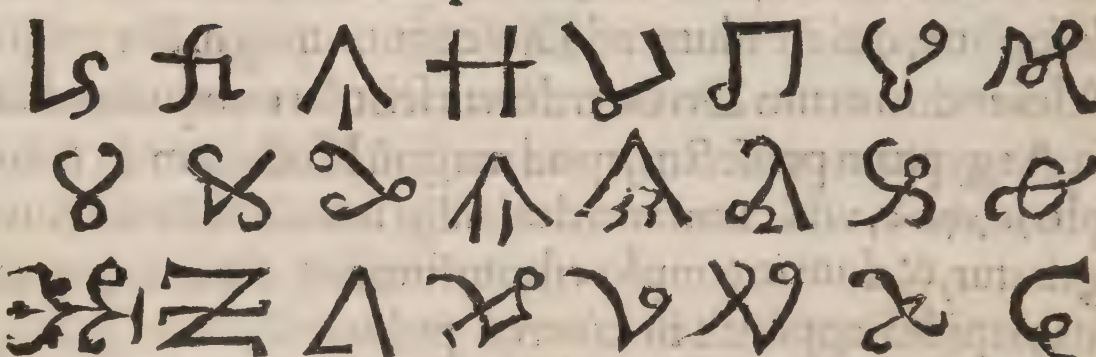

Sõchath. Nun. Mim. Lomad. Lomad. Coph. Iud. Teth.

Thau. Scin. Ris. Quoph. Zzode. Phe. Ain.

¶Aliud Alphabetum Chaldæum.

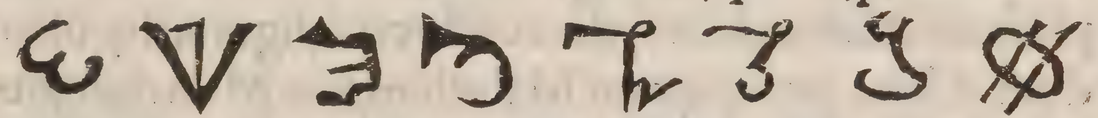

¶Inuenio tñ in aliquibusſatis vetuſtis voluminibus duo iſthæc alphabeta, cõtrario etiã ordine ſcripta, & cum latinis literis adſcriptis ab. A. nimirũ, vſq; ad. Z. & ꝓinde Latinorũ more, id quod facile mihi ꝑſuaſerim, haud quaquã à ratione diſſonũ fore. Potuerũt equidẽ ꝯfines aliqui, & in extremis Chaldæę partibus, habitãtes populi, ſicuti & nõ lõge diſciti Indi, à ſiniſtra in dextrũ latus ſcribere, quẽadmodũ & aliq̃ Syri, quorũ etiã poſt paulũ alphabeta ſequẽtur.

¶In priore tractatu chirographicõ, & typographicõ, Samaritanorũ alphabetũ deſcripſi, ꝓ vt mihi Gulielmus Poſtellus Venetijs, cũ ſuo, qđ è Byzãtio in Italiã aduexerat, benigne reformauerat. In p̄ſentia vero non p̄termittere viſum

fuit,

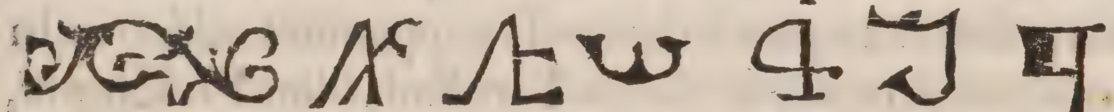
fuit,ī tenebris amplius latere,Samaritanũ aliud alphabetũ,
quod olim mihi primũ Romæ tradidit,Reuereñ.tũc Car
dinalis.S.Georgij,Raphaelis Riarij,à ſecretis,excellẽs Iu=
reconſultus,& ĩ Græcis,atqꝫ Hebraicis literis apprime eru
ditus Fabius Spoletanus.Q d'cũ ĩ vrbe quoq; πολυγλώττῳ
illi, & inter doctos ſui tẽporis viros doctiſſimo Flaminio
oſtẽdiſſem,Samaritanũ omnino eſſe aſſeruit, nec dedigna=
tus eſt,ſua manu ſcriptum alphabetum, ad exſcribẽdum &
cum alio conformandum concedere,quod qdẽ tale eſt.

Hhet. Zain. Vau. He. Daled. Gimel. Beth. Aleph.

Ain. Samech. Nun. Mim. Lamed. Caph. Iod. Teth.

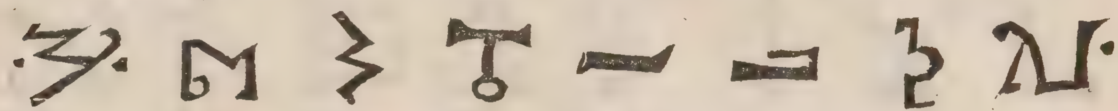
Thau. Scin. Res. Quoph. Zzadich. Phe.

¶ Nunqd hoc loco Hebræos ptereũdos cẽſuerim profe=
cto minime.Nã ſi verũ eſt illud beati Hieronymi dictũ,He
bręos ſcilicet omniũ linguis loq,facilecredendũ fuerit, om
niũ quoqꝫ literis vti,aut ſaltẽ multiplices ac varios literarũ
characteres habere,qd' facile ꝓbari põt. Quatuor quip=
pe Hebræorũ alphabeta Auguſtinus Pantheus Venetus
Sacerdos, in ſua Voarchadumia cõmemorat, cõe .ſ. quo
paſſim oẽs vtunt'.Alterꝝ ab oĩpotẽti Deo Moyſi in Mõte
Syna.Tertiũ Abrahe in fluminis trãſitu cõceſſum.Quar
tum,quod & cæteris antiquius eſt,Enoch traditũ, & ad al=
phabeti noſtri ordinẽ numerũqꝫ relatum,tribus ſuperabũ=

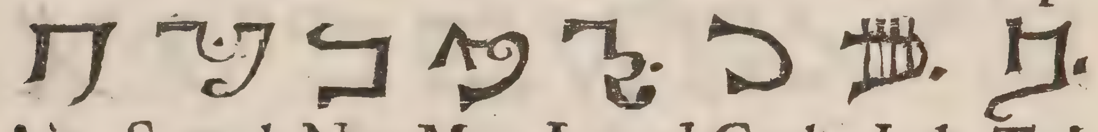
dat aſpiratis literis.ch.videlicet.ph.th.Abraham à Balmis Hebræus doctor,in ſua à Daniele Bombergo, iam dudũ impreſſa Grammatica,duo tantum Hebraica nouit alphabeta,commune nimirum & tranſitus fluminis. Cornelius Agrippa,in libris de occulta Philoſophia,Cabliſticos, retulit,varios habere characterizandi modos. Et pter dicta duo alphabeta, aliam apud Hebræos cœleſtem dixit eſſe ſcripturam,qua (nonſecus atq; Aſtrologi in ſtellarum lineamentis,ſignorum imagines educere conſueuerunt)alphabeti ſui literas,inter ſydera collocatas,figurataſq; oſtendunt. Aliam quoq; quam Malachim,ſiue Melachim,hoc eſt Angelorum,ſiue regalem appellare ſoliti ſunt. Sex igit relatis Hebraicarum literarum generibus, operepręcium arbitratus ſum me facturũ, ſi alios haud quaquam ſpernẽdos Hebræorum characteres,à varijs non infimi nominis autoribus excerptos,in hac noſtra appendice adderem.Inter libros Antonij de Fantis Taruiſini, olim Philoſophi, Aſtrologi excellentiſſimi,memini me vidiſſe opera, Razielis,Picatricis,Bailum,Mercurij,Petri Apponis, Salomonis,ac interpretis illius Apollonij, & aliorum multorum, ex quibus tanquam ex virenti & florido prato,variarum literarum flores,& characteres diuerſos collegi.Neq; enim aliam omnino ob cauſam,tam diligenter libros illos,antequam in Vulcani poteſtatẽ à patribus noſtris, in quorum manus ex teſtamento peruenerunt,legi. Quam vt characteres illos,literarum ſcilicet varias figuras exſcriberem. In ſecundo quippe tractatu,in quo de lapidibus pręcioſis loquitur Raziel,reprobata illorum opinione qui dicunt, viginti duas literas,de quibus ibi loquitur,à Camaliele fuiſſe

inuentas.

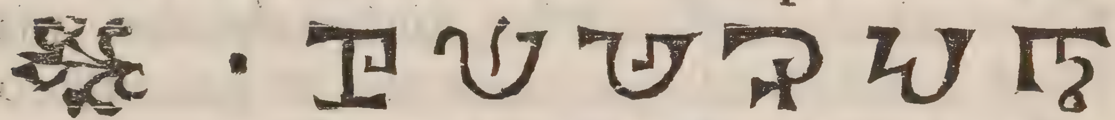
inuentas. Angelũ Raphiel, in libro qui dicitur liber ignis, illas Adæ Protoplaſto dediſſe ſcriptas aſſeuerat, & ob id filios Adam eas recuſare non poſſe. Quarum quidem literarum figuræ, & nomina ſunt infraſcripta, videlicet.

Hhet. Zain. Vau. He. Daleth. Gimel. Beth. Aleph.

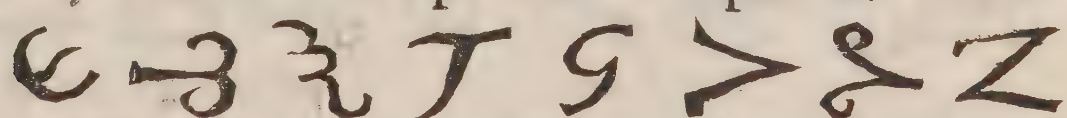
Ain. Samech. Nun. Mem. Lamed. Caph. Iod. Teth.

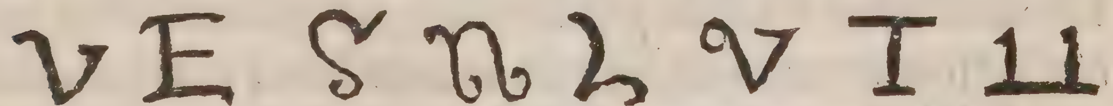
Thau. Sin. Res. Coph. Zadai. Phe.

¶ Poſuit autem ibidem Raziel, dictarum literarum interpretationem, atq; virtutem, alio prorſus quam beatus Hieronymus, & diuerſo poſuerit modo, de qua ſanè expoſitione, nullam omnino faciendam eſſe curam cenſeo.

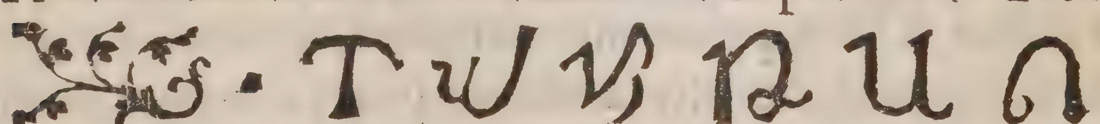
¶ Ex varijs præterea qui Solomoni attribuuntur libris, & interprete eius Apollonio infraſcriptos literarũ characteres, & Hebræorum alphabeta deſumpſimus.

Hheth. Zain. Vau. He. Daleth. Gimel. Beth. Aleph.

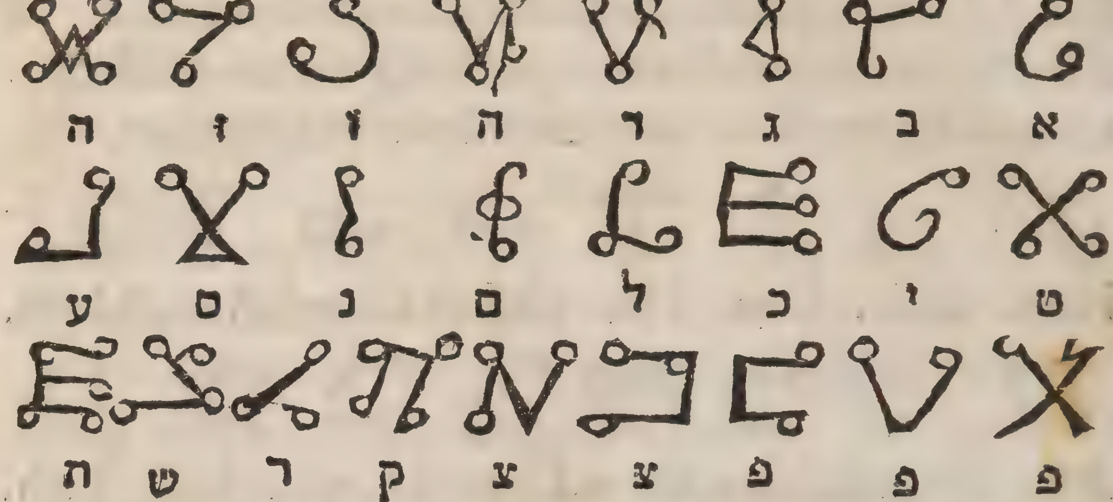
Ain. Samech. Nun. Mem. Lamech. Caph. Ioth. Teth.

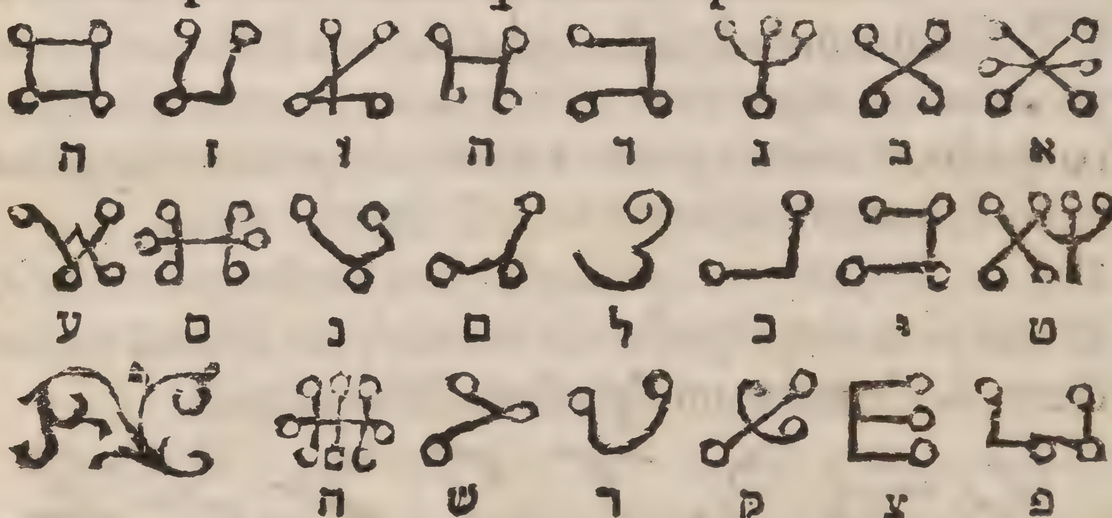
Thau. Sin. Res. Coph. Sade. Phe.

¶ Aliud

¶ Aliud alphabetum.

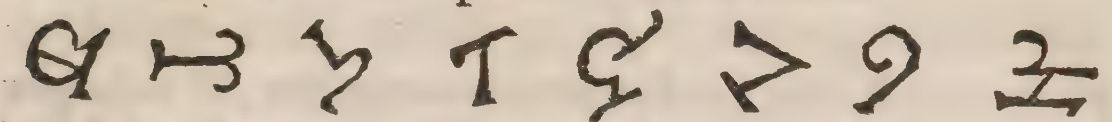
¶ Non mireris chariſſime lector, ſi in hoc alphabeto, tria Phe, & duo Zadich, ſcripta inueniuntur, ita enim in libro vnde ſumpta ſunt eodemq; ordine reperiuntur.

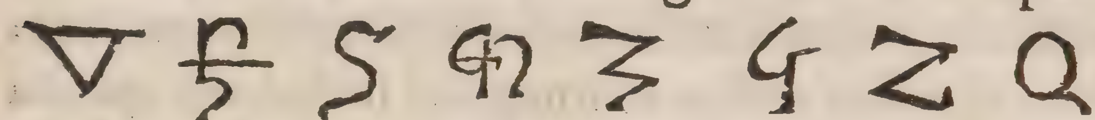
¶ Et ſi Indorum literas, ſiue literarũ characteres & formas iam diu Ioãnes Potken publicauerit, vt in priori noſtra introductione retulimus, non ab re tamẽ fuerit Indicum etiã aliud alphabetum ex prædicti Antonij de Fantis libris extractum, & Hebrȩorum more ſcriptum, ac nominibus Hebraicis notatũ, in præſentia addere, pro vt compertum eſt, & tale quidem eſt, vt ſequitur.

¶ Aliud

¶ Aliud alphabetum Indorum.

hhethu.zaiu.vuauf.he.dahlezthu.gamelie.bethu.alephu.

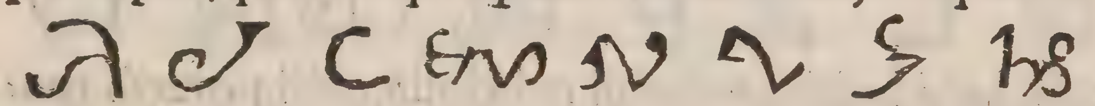

e.ſachmuncheth.nun.memim.lamedu.caphu.iodu.tethu

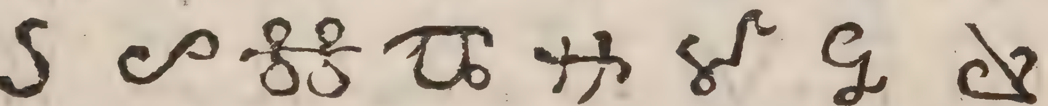

Thauuuo.ſahnun.reſu. cophu. zacde. pſe.

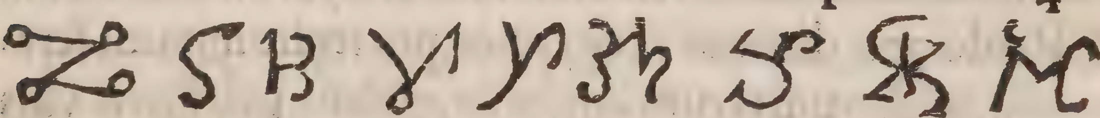
¶ Aſſyrias,ſiue Syriacas,aut Phœnicum quoq; literas ordine literarum latinarum cum nominibus earumdem ſcriptas reperi,quas hic quoq; addere viſum fuit,vt ſequitur.

Aluz. Bem. Cem.Dimi.Ethimi.Fetim.Gith. Huth.

Iothim.Kauũ.Lathim.Moni.Nichoi.Oliph.Phiſai. qnũ

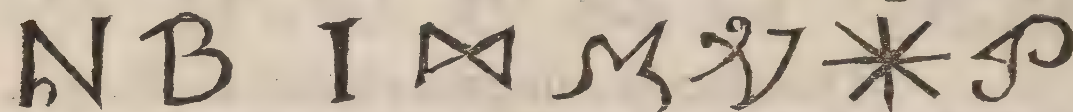
Rophi.Sith.Toth. Vr. Xith. Yn. Ziph.

¶ Nec mirandum hoc loco cenſuerim,quod iſtorum literæ tot numero ſint.Quãdoquidem & ſi Græcos à Phœnicibus, & maiores noſtros etiam ab exteris literas, non tamen tot numero primũ, quot nunc habẽt accepiſſe ab autoribus relatum fuerit.Potuerunt nihilominus etiam iſti,ſicuti & noſtri,& Gręci,ſuis literis alios addere characteres, quos qui præſens ſcripſit alphabetum , longo potuit tem-

poris

poris tractu didiciſſe,& poſteris cõmunicaſſe. Additũ erat & in eodem quoq; loco,Saracenorum aliud quoddã al= phabetum,& non ſine literarum nominibus, & nota per quam comprehendere merito poſſumus,cum quibus nã noſtris literis elementa illa conueniant,& recto cum ſupe= rioris alphabeti ordine, eademq; ferè ſcribebatur quadra hoc inquam modo.

a b c d e f g h

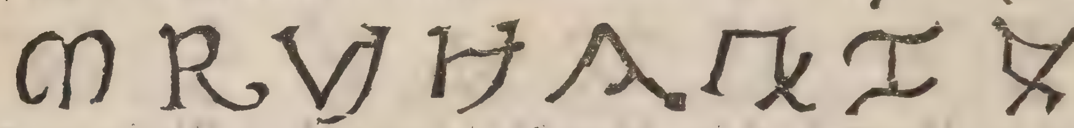
alcmon.bendi.cathi.delphim.ephoti.foiti.daipoi.hethim,

i k l m n o p q

ioithi.kithi.lechim.malathil.nabelothi.oithi.porzeth.qto=

r s t th u x y z (lath.

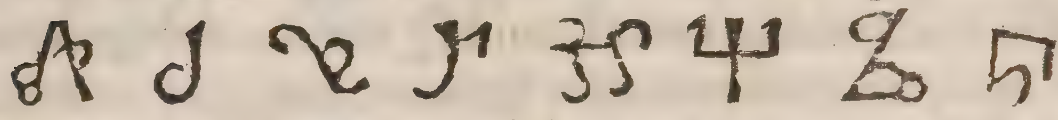
raſith.ſalathi.tothimus.vatolith.xiroom.yarointh.zocium

¶Paulo ante diximus Aegyptios,præter hominum fera= rumq;,& aliarum rerum imagines,quibus pro literis vſos fuiſſe,ſiue etiam in præſentia vti,omnes referunt autores, & res ipſa ante oculos poſita demonſtrat,alias quoq; literarũ formas habere. Quas ego cũ illarum nominibus, ad no= ſtrarum literarum normã notatas, pro vt in antiquis libris reperi,hic fideliter cõmunicabo. Quis vero illarum inuẽ tor fuerit,ſiue Mercurius Deorum nuntius,ſiue alius quiſ= piam,inueſtigẽt diligentius,qui curioſius illud ſcire deſide rant.alphabetum vero ipſum,tale eſt,vt infra.

¶Alphabetum

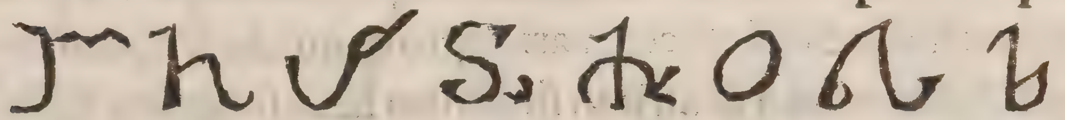
¶ Alphabetum Aegyptiacum.

a b c d e f g h

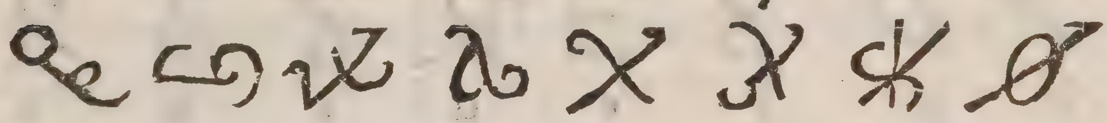
athomus.benithi.chinoth.didauī.eni. fin.gomor.heletha.

i k l m n o p q

iamin.kaita.Lazamin.Miche.Nain.olelath. pilon. quyn.

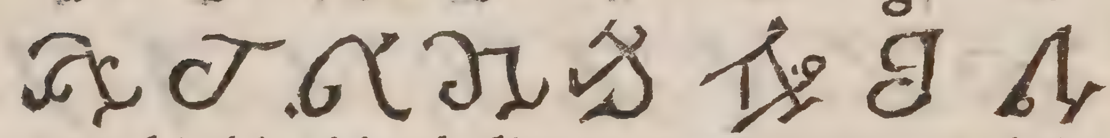
r s t u x y z th

irim. ſichen. tela. vr. xiron. yph. zain. thou.

¶ Aliud alphabetum Aegyptiacum.

a b c d e f g h

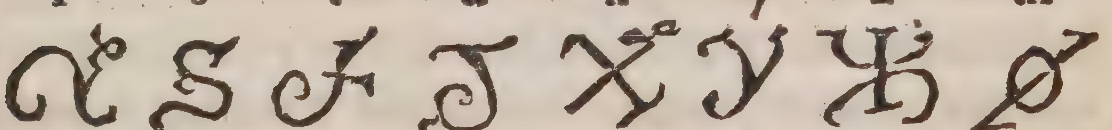
athoin.binthin.chinoth.dinayn.eny. fin.gomor. heletha.

i k l m n o p q

iamin. kaita. luzain. miche.naym.obeleth.pilon. qyn.

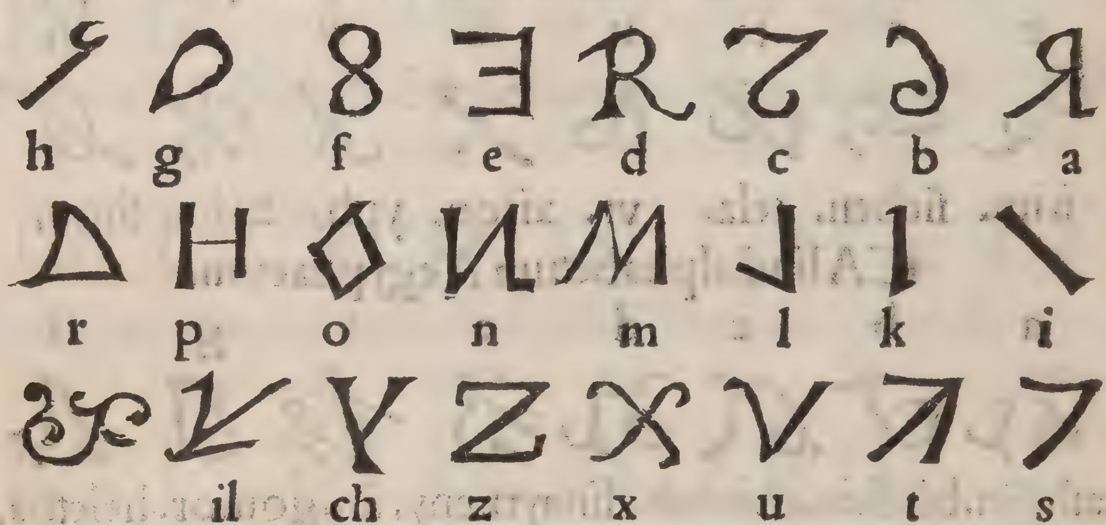
r s t u x y z th

iron. ſichen.thela. vr. xyron yph. zain. thou.

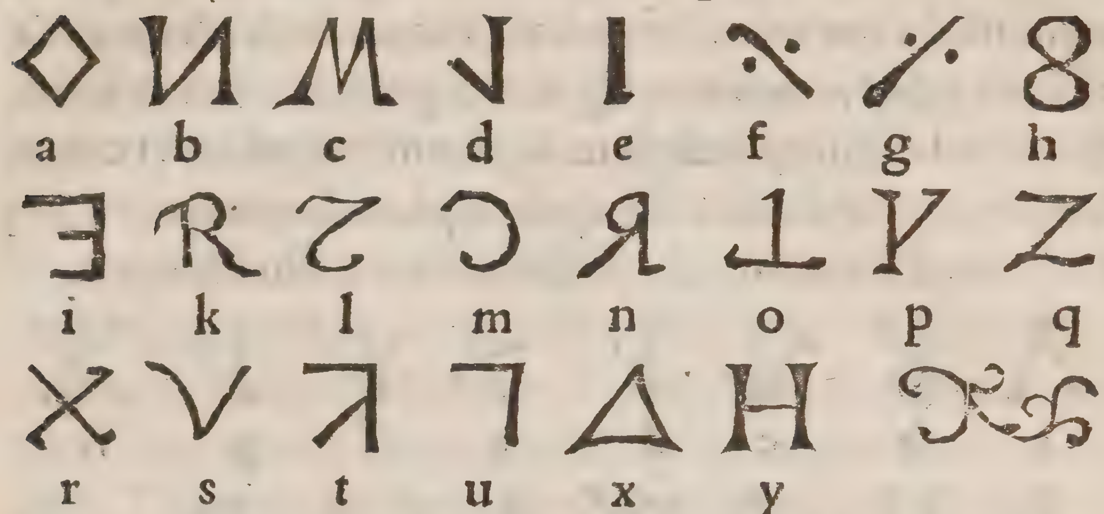
¶ Hetruſcos,Volſcos,Oſcos,literas varias,dicēdiq; variũ ſtilum habuiſſe,multi prodiderunt,nec hæſitandũ fore cre-derem,etiam ab his qui vel ſummis(vt aiunt) labris,literaꝝ

addita tetigerũt. Quin, vt de Hetruſcis loquar, etiam Tar=
cuntis ſepulchrum, cum inſculptis vndiq; Hetruſis literis,
alias Volateris inuẽtum teſtatur. Quarum vero gentium
propria fuerint elementa, ſeu literarum notę, quæ in tabulis
æneis Eugubij cõſeruantur, nullus adhuc (quẽ viderim)
clare aſſeruit. Hetruſcorum tamen alphabetum, in varijs li=
bris, ac Italiæ bibliothecis, vario quoq; modo ſcriptum re=
peri. Alibi enim à dextro in ſiniſtrum latus ſcriptum videt᷑.
vt infra.

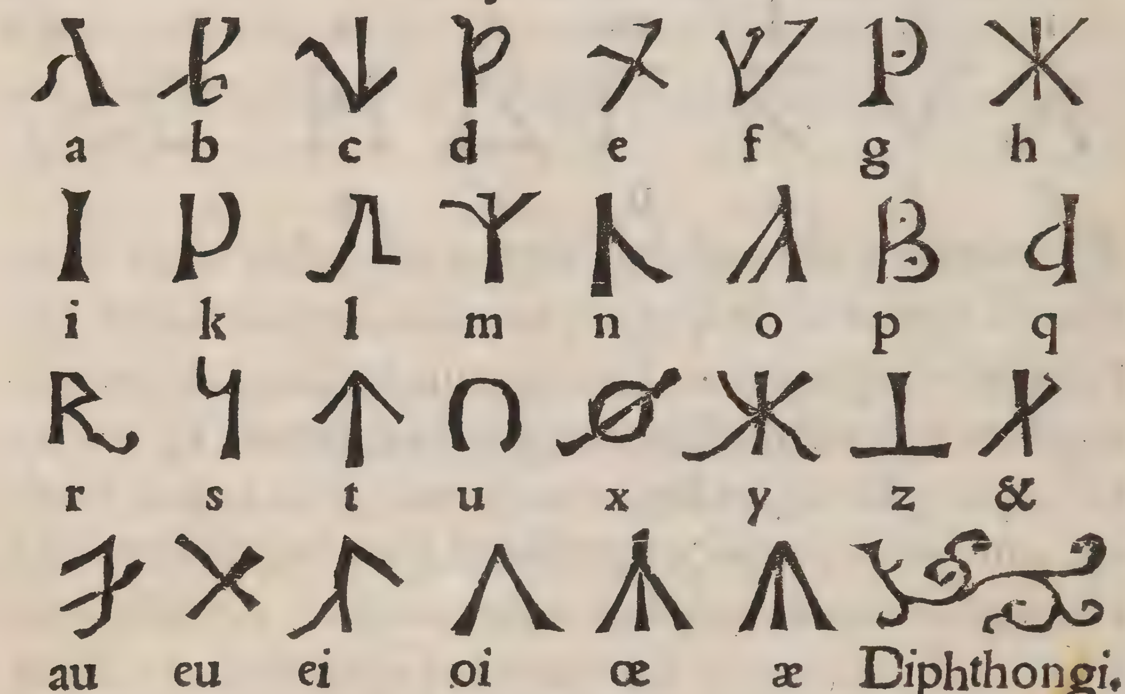
¶Quod quidem alphabetum proximis his mẽſibus ad
me cum ſuis Epiſtolis è Bononia excellẽs Iureconſultus,
& in humanioribus, atq; politioribus literis plurimum ver
ſatus, Iulius de Iulijs Canobinus miſit, & illud à Ioanne
Achillino, nobiliſanè, atq; humaniſſimo Bononiẽſi ciue,
ſcripſit habuiſſe. Qui vero ſubſcribuntur Hetruſcorũ cha
racteres, ex libris prædicti Philoſophi Taruiſini, fuerunt
deſumpti, & cum non paucis exemplaribus alijs cõforma=
ti. Latinorum vero more à ſiniſtro in dextrũ latus ſcribun=
tur. Tanta autem & talis in ſcribendo, vnde proceſſerit va=
rietas, videre nequeo. Coniectentur vero alij melius.

¶ Aliud Hetruſcorum alphabetum.

¶ Promiſerat,cum adhuc Ferrariæ eſſem,Nicolaus Franciſcus Germanus,de quo in præcedēti introductione mētionem feci,alphabetum Gotthorum,& libros aliquot illius gentis hiſtoriam cōtinentes,ſe mihi daturum. Quo eorum quoq; literas,ſeu literarum formas,ī hoc noſtro libello,cum cæteris immiſcere poſſem. Quæ omnia dum multo tempore expecto,aliunde mihi non inde expectāti obueniunt. Bona ſors,ad Vicentinum Generale Concilium proximis his menſibus profecturus,Reuerendiſſimus Ioānes Vpſalēſis Archiepiſcopus,genere Gotthus, Bononiā venit. Caſu à Iulio Canobino viſitatur, interloquendum poſt multa hinc inde inuicem dicta (vt fieri ſolet) etiam de literis Gotthicis ſermo habetur. Rogatus interim Archiepiſcopi ſcriba,Gotthicum alphabetum,cum latinis ſibi reſpondentibus literis,ſuppreſſo tamen elementorum nomine ſcripſit. Quo impetrato,voti mei iam cōſcius Iulius, cū ſuis mihi directis Epiſtolis, è Bononia Papiam, vnà cum ſuperius deſcriptis,Hetruſcorū literis miſit. Quo ordine illud ſcriptū recepi,eo nunc vobis chariſſimi lecturis exhibeo.

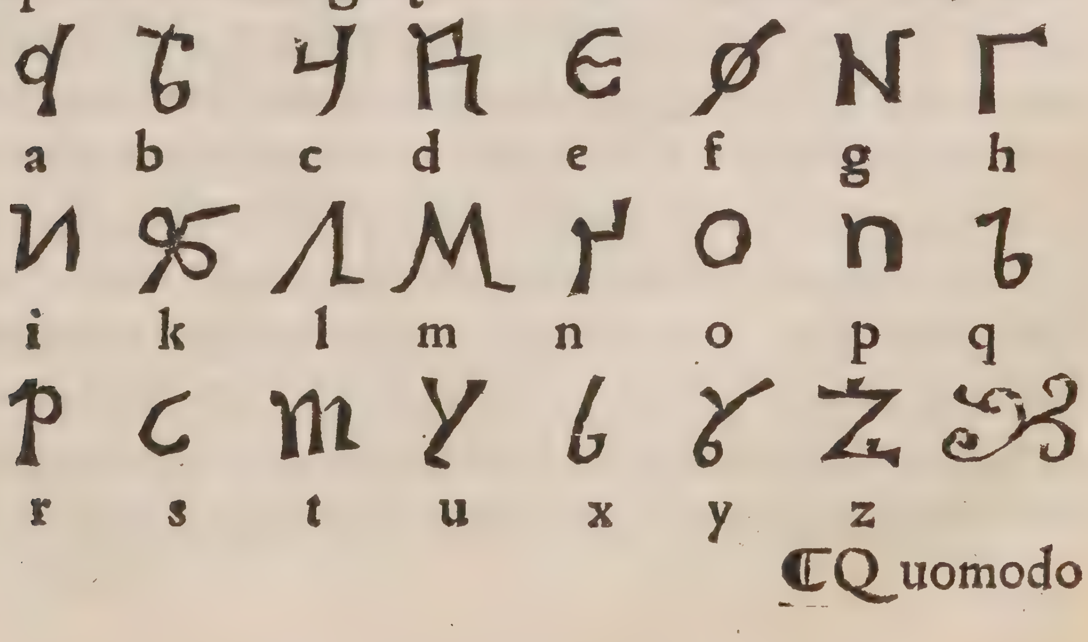
beo. Hi vero γότθοι, (vt Stephanus ait, & φωκαεὺσ παρθένιοσ. meminit,) ἔθνοσ πάλαι ὀικῆσαν ἐντὸσ τῆσ μαιώτιδοσ, ὕστερον δ᾽ἐεὶσ τὴν ἐντὸσ θρᾴκησ μετανέστησαν, Quanta gens iſta latinis literis, & vniuerſæ Italiæ, intulerit mala, Romanæ vrbis (vt cætera taceam) ruinæ docent. De quibus plura loqui non eſt prę ſentis conſiderationis. Alphabetum vero illud tale erat.

Cęteꝝ ĩ copioſa illa Antonij de Fãtis Taruiſini libroꝝ multitudine, magnũ ſanè volumẽ repertũ fuit. In quo abdita quãplurima, & ſatis abũde curioſa, tã ad Philoſophiam, Medicinã, & Herbaꝝ notionẽ, quã etiã ad Aſtrologiam, Geomantiã, & Magiã ꝑtinẽtia, cõtinebãtur. Et in eius præcipua quadã parte tractabať de theſauris, per totũ ferè orbẽ recõditis, atq; latẽtibus, quoꝝ admodũ clara atq; ſpecifica notio haberi poterat. Oĩa vero literis erant adeo ignorabilibus ſcripta, vt etiã ingenioſum quemlibet à lectione facile deterrere, atq; remouere potuiſſent. Sed tũ mihi Aeſopici apologi memoria ſubijt, Vulpis, ſcilicet & Leonis. Cũ.n.

Vulpes,

Vulpes, Leonem, primū intuita fuiſſet, tali vſqꝫ adeo timore correpta eſt ὥσ μικροῦ καὶ ἀποθανεῖν, Secūdo illum cum vidiſſet, timuit quidem non tamē ὥσ τὸ πρότερον, Cum vero ipſum tertio conſpexiſſet, tātum audatiæ ſumpſit ὥσ καὶ προσελθοῦσα διαλεχθῆναι, Sic mihi profecto in illius libri primo cōtigit aſpectu, vt de lectione quidē illius & intelligentia fermè deſpauerim. Sed anxio animi deſiderio noua ſemꝑ aliqua perſcrutandi, cōmotus. Cum ſecūdo legere temptaſſem, in ſpem certe aliquam intelligendi cœpi memet coniĳcere. Tantumqꝫ & tertio accedēs, diligenti cura, ſolicita indagine, frequēti aſſiduaqꝫ characterum illorū reuolutione effeci, vt illius apologi ἐπιμύθιον, veriſſimū fore exꝑtus ſim, ὅτι δὴ ἡ συνήθεια καὶ τὰ φοβερὰ τῶν πραγμάτων εὐπρόσιτα ποιεῖ, Ex illis enim ignorabilibus literis, alphabetum excerpſi, & quæ in libri cortice latere videbātur, ad intelligendū ꝑuia, & remoto velamine ītellectu facilia viſa ſunt. Nā & ſi ignorabilibus ſcripta eſſent literis, latina tñ vocabula erāt, & dictiones nobis notæ, non ſecus atq; ſi quiſpiam Græca nomina latinis, aut latina Græcis ſcribere contenderet literis. Alphabeti autem figurę tales erant noſtris literis rñdentes.

¶Quomodo

❡Quomodo autē, qua ve rōne, quę ſupra ꝓxime ſcriptę fuerūt literę, duodecim cœleſtibus Zodiaci ſignis, ac ſeptē errantibus ſtellis, ſiue planetis, ab autore libri tribuant', aut quæ cum Geomanticis figuris, bicorporeis nimirum, ſiue ſingularibus, & ſimplicibus conueniant, & quæ nam læti=tiam, aut mœrorem. Effuſi ſanguinis ruborem, aut cādidi Oloris albedinem. Teterrimi carceris ſqualorē, aut capu=laribus etiam ſenibus inuiſi pheretri formidinem. Populo=rum vndiq; per viarum anfractus, irruentium atq; vndāti=um concurſum. Aduerſam præterea, proſperam ve fortu=nam. Impuberes pueros, & formoſas inuicē ludentes puel las. Rerū ac perſicæ gazæ acquiſitionem, ſiue iacturā, atq; opum naufragium. Capitis, & extremæ immanis Caudæ Draconis, tortuoſam reuolutionem inſinuēt. Quæ ve ex his, horis, diebus, menſibus, vel annis, cōueniant. Aut quæ nam elementa, quos ve rurſus humores reprę ſentent, quia ad præſentem noſtrā hāc traditionē ſpectare nō credimus, iure iccirco meritò prætermittēdum duximus, ſatis fore ar=bitrantes, quod literas ipſas hactenus ignorabiles, notas fe=cimus, & cum latinis noſtris conformauimus.

❡Longobardorum, Vtopienſiumq; literas, & ſcribendi modum in præſentia publicare diſtulimus. Sperantes pro=pediem quāplurima alia diuerſorum characterum alpha=beta (quæ apud nos recondita ſunt) in lucē edere. Expe=ctantes quoq; literarum differētium genera alia ad manus noſtras ventura. Quandoquidem non videatur omnino hæſitandū eſſe, varia reperiri in dies ſcribēdi genera. Quū tot noſtris temporibus incognitæ chriſtianis hactenus gē=tes, tot īſulæ, tot populi, tot alia cœli climata, tot nō amplius

à noſtris

à noſtris velificata, & (ſi dici poteſt) ſulcata maria, tot variȩ hominum nationes cernantur, quæ cum varijs loquantur linguis, varios quoq; ad inſinuandos abſentibus, animorũ conceptus habere ſcribendi modos, diuerſas notas, diuerſos characteres, literarum quoq; diformes apices, nec non Ziphrarum multiplices formas poſſidere facile exiſtimandum eſt. Nam ſi (vt Thimoſthenes prodidit) in vnam tantum Dioſcoridem, claram quondam Colchorum Vrbẽ, iuxta fluuium Attamonta ſitam, Tercentæ nationes, quæ diſſimilibus linguis vterentur, vere deſcendere ɔſueuerint, & poſtea à noſtris (vt refert Plinius) Centum triginta interpretibus negotia ibi geſta ſunt. Quis non facile aſſeuerauerit, etiam nunc ex tam latis orbis finibus, confertos literarum manipulos, ad nos quandoq; prouenturos. Vidi ego cum Romȩ eſſem, ſub Leone eius nominis Decimo Pot. Max. Metropolitȩ Μεγάλησ Ιβηρίασ, Epiſtolas, Grȩcis quidem, ſed à cõmunibus admodum differentibus, literis ſcriptas, cum ſigillo, in quo diui Georgij martyris, imago impreſſa erat, (illius enim gentis vexillum eſſe dicunt,) & ſubſcriptione manu ipſius Metropolitȩ ſcripta, cum literis vſq; adeo tortuoſis, & in nodi Hrculei modum Capreolatim intextis, vt vnde principium caperẽt, & finem omnino facerent, nec lynceis quidem oculis quiſquam cernere potuiſſet. Literarum quippe illarum lineȩ, eo modo altera ſuper alteram ducebãtur, vt nec Ioãnis Antonij Taiantis, phãtaſtica litera, ſic perplexa, atq; inuolucris varijs irretita, videatur. Illas Macharius Chius, ordinis ſancti Baſilij monachus, q apud me Reuerẽdiſſimi tunc Cardinalis Sauli contemplatione, in Canonica noſtra Diuȩ Mariȩ Pacis de Vrbe

de Vrbe, tunc temporis hoſpitabat', & cui literę dirigeban-tur, quamuis Gręcus, & in literis Gręcis, atq; Arabicis diu verſatus, niſi deferentis Iberi auxilio fuiſſet adiutus, vix vn-quam intelligere potuiſſet. Literarum ſanè illarũ formas, ac Metropolitę illius ſubſcriptionẽ, multis quamuis tricis intricatam, in hac noſtra traditione impreſſam viderẽt po-ſteri, ſi non illã, patrię infœlicis meę immanis illa ac ſemper deflẽda calamitas, extremũq; exitium, mihi cum reliqua li-brorum numeroſa ſuppellectile abſtuliſſet.

¶ Varias etiam atq; differentes eſſe Punicorum, ſiue Ara-bicorum elementorum formas, ita clarum eſſe ſuſpicor, vt probatione non ſit opus, ſunt quippe mihi plus quam tri-ginta librorum capita, tum parua, tum magna, & volumi-na duo quę explicata ad quinq; ferè brachiorum longi-tudinem ſe extendunt. Ita diuerſis atq; diſtãtibus literarum ſcripta figuris, vt non parua ſit in legendo difficultas. Sicu ti videmus etiã in latinis noſtris, in quibus tanta eſt aliquan do differentia, vt coniectura oĩo opus ſit in earum lectio-ne, qui enim in Italicis varijs literarum figuris tantum ver-ſatus fuerit, non ſine difficultate Germanorum, Gallorũ; Hiſpanorum ve, aut etiam Anglorum ſcripturam, vel etiã mercatorum multorum characteres, quamuis latini ſint, le gere poterit. Sic & in Arabicis, & Punicis. Et quod de li-terarũ diuerſitate diximus. Idem & de Grãmaticalibus prę-ceptionibus facile arbitrãdũ eſt. Q um aliter Tartari, aut Perſæ, & Turcæ. Alio modo Punici, Numidici, & Be-thici Grammaticalia doceant. Vt cernere poſſunt qui mo nachi illius (qui poſt Granatæ Regnum, ab Hiſpaniarũ Regibus captũ, Grãmaticas ſtatim p̃ceptiones Arabicas ſcripſit,)

ſcripſit) libros perlegerit, ab illa, quam in ſua introductio=ne nuper Poſtellus in lucem dedit, de quibus in ſuperiori literaꝝ cõformatione, aliqua dixiſſe, credimus. ❡ Duo ve=ro dũtaxat genera, maſculinum ſcilicet & fœmininũ Ara=bes & Punicos habere, & neutrum penitus ignorare, ex Priſciani verbis cognoſcimus, cum ait. Et maxime cum lingua Pænorum, quæ Chaldæę, vel Hebræę ſimilis eſt, & Syræ, non habeant neutrum genus. Idẽ poſtea etiam Mo nachus ille Hiſpanus in ſua, ad Arabicam lectionẽ, intro=ductione, affirmauit. Tres numeros in nominibus decli=nãdis habent ſingularem ſcilicet, dualem, & pluralem. Et eorum maſculini generis nomina deſinũt in. l. aut in. u. & in omnes conſonantes, non autem in quinq; vocales, fęmi nina nomina ſunt quæ non deſinunt vt ſupra. Habẽt vero maſculina noĩa, Chaldæorum, Hebræorum, Syrorũ, atq; Indorum more, Vnicam tantum in ſingulari, & vnicam in plurali numero, terminationem. In duali vero peculiarem ab his retinent deſinentiam, vt in hoc exemplo manifeſtum eſſe poterit legenti. Raiul. i. homo, in nominatiuo ſingula=ri. In duali vero, Raiulay. i. duo homines, & hoc additamẽ ti genus generale eſt in omnibus dualibus. Aliquando ta=men additur Syllaba. en. & dicimus Raiulen. i. duo homi nes, quod quidem cõmune eſt, tam ĩ fœmininis, quã in ma ſculinis nominibus. In fœmininis tamen nominibus, ante ay. vel ante. en. interponitur litera. t. quæ propria eſt, & (vt ſic dicam) formatiua fœmininorũ nominum in plurali numero, & duali, exemplum. Duffæ. i. porta. Dufferay, duæ portæ. Xamaa, Camella. Xamaatai, duæ Camellæ. Mara, vxor, vel mulier. Maraten, vel Maratay, duæ mulie=

 res,

res,vł vxores.In plurali vero noïa fæminini generis Auiũ, Herbarum,Fructuum,Animalium,& aliorum ſeminum, & materialia,& metallaria,defectiue inflectuntur. A nominatiuo videlicet ſingulari vltimam abijciendo literam, vt Dabora,Dabar. Dizija,Gallina. Dizij,Gallinę. Et quemadmodum iſta per apheresim literæ declinantur. Ita verbalia,& participia,cum additione.in.inflectuntur,vt Hhabiz, Panarius.Hhabizin,Panarij. Raiul hõ, tñ per apheresim, & literarũ metatheſim,in pluralifacit Rigil, vel etiã Regil, plures homines. ¶ Et cũ apud Arabes,ſicut etiã apud cæteras alias linguarum varietates, duæ ſint nominũ ſpecies, primitiua.ſ.& deriuatiua.Sciendum,quod ſi primitiuũ nomen,in vnam aliquam vocalẽ deſinat,illa in deriuatiuo nomine,mutatur in.i.nã pro Baza,vel Bazta,dicimus Bazti, ideſt res Bazæ. Ronda,Rondi.Gebel,Gebeli. Excipitur Garnata;pro nomine Ciuitatis,quia nõ dicimus Garnati, ſed Garnataxi.Alcala,non Alcali,ſed Alcalai. Si vero primitiuum,in duas deſinat vocales,vltima abiecta,deriuatiuũ formabitur nomen,vt Valentia,Valenti. Si primitiuum in aliquam conſonantem deſinat,tunc additione.i.in fine, formabitur deriuatiuum nomen,vt Gebel,Gebeli. In quo tamen aduertendum eſt,quod ſi primitiuum habet accẽtum in prima,tunc in vltimam deriuatiui nominis ſyllabam retrahitur accentus,vt in dicto nomine patet.Nam Gébel, in prima accẽtum habet acutum.Et Gebelì,in vltima grauẽ. Si vero primitiui nominis accentus,in medio fuerit dictionis,tũc in eodem loco,vt plurimũ, & in deriuatiuo ſeruat᷑. ¶ Caſus nominũ apud Arabes, nõ ſecus atq; apud Latinos,ſex ſũt.Nominatuus,ſcilicet Genitiuus, Datiuus, Accuſatiuus,

cuſatiuus, Vocatiuus, & Ablatiuus. Et Nominatiuus qdẽ apud illos Mubtade appellat. Genitiuus, Mudaph. Datiuus, Maxror. Accuſatiuus, Maphuul. Vocatiuus, Munede. Ablatiuus, Darph. ℭ Sciendũ quoq;, vt iam ſupra etiã dixiſſe credimus, Arabes vnã tantum in nominibus, in ſingulari & aliam in plurali numero terminationem habere, Proinde caſus nominum dignoſcere tãtum poſſumus, aut ex virtute locutionis, aut per articulorum additionem. Id quod etiã cõmune eſt Chaldæis, Hebræis, Syris, & Indis. Et omnibus ferè qui ſua materna declinãt nomina lingua. de quibus late in Margarita Philoſophica Georgij Reiſci Chartuſiani.

ℭ Articuli autem Punicorũ ſunt. Nominatiui caſus. a. al. Genitiui. a. al. mita. mital. Datiui. la. lal. li. lil. Accuſatiui. a. al. vt in recto. Vocatiu. a. ya. Ablatiui. ba. bal. fa. fal. fi. fil. maa. maal. min. minal. Exempli gratia.

Mubtade, a dar, vel dar.	Nominatiuo hæc domus.
Mudaph, mita, dar.	Genitiuo huius domus.
Maxror, la. dar.	Datiuo huic domui.
Maphuul, a dar.	Accuſatiuo hanc domũ.
Munede, ya. dar.	Vocatiuo o domus.
Darph, fa. dar.	Ablatiuo ab hac domo.

Pluralis numeri inflexio.

Mubtade, a diar.	Nominatiuo hæ domus.
Mudaph, mita. diar.	Genitiuo harum domo℞.
Maxror, la. diar.	Datiuo his domibus.
Maphuul, a diar.	Accuſatiuo has domos.
Munede, ya. diar.	Vocatiuo o domus.
Darph, pha. diar.	Ablatiuo ab his domibus.

Et ſic de reliquis nominibus,ac participijs dicēdum, & in eis ita obſeruandum eſt.
¶ Quod dictum eſt ſupra de numeris in nominibus, idē dicendum videtur & in verbis. Habēt enim Arabes etiam in verbis,Græcorum more,ſingularem,dualem,& pluralem numerum,& duali,& plurali,mutuo vtuntur.
Duos tantum verborum modos habent Punici. Indicatiuum,ſcilicet & Imperatiuum.
Duo etiam dūtaxat tempora cognoſcunt, præſens nimirū & præteritū perfectū,vt Nigneddeb. Ego caſtigo. Gneddebt ani. Caſtigaui ego. Reliqua tempora ex virtute locutionis diſcernuntur.
Inflexionis vnius verbi exemplum.
¶ Pręſens. Naxorob. Ego bibo. Taxorob. Tu bibis. Yaxorob. Ille bibit. Naxorobu. Nos bibimus. Taxorobu. Vos bibitis. Yaxorobu. Illi bibunt.
¶ Præteritum perfectum. Xarabt ani. Bibi vel bipſi ego. Xarabt ente. Bibiſti tu. Xarab dhiq. Bibit ille. Xarab na. Bibimus nos. Xarab tum. Bibiſtis vos. Xarabu. Biberunt illi. Et in hoc loco eſt diligenter animaduertendum, quod in hac verborum coniugatione, quæ forſan ſecunda eſt, vt etiam in reliquis ferme omnibus. n. litera primæ. t. Secūdę. i. Tertiæ perſonę, in pręſenti indicatiui, in principio additę verbi, ſunt loco pronominum. Ego, tu, ille. Nos, vos, illi. In pręterito vero, eadem trium perſonarum indicatiua pronomina, non pręponuntur, ſed poſtponunt̄, & vario quidē modo ac explicite magis, vt patet ſupra videlicet. Ani. Ego. Ente. Tu. Dhiq. Ille. Na. Nos. Tum. Vos. V. vero pro illi ponitur, nā tertia perſona pluralis numeri in verbis

ſemper in.u.deſinit.

¶Imperatiuus modus duas tantum habet perſonas;vnam videlicet ſingularem,& alteram pluralem, & duas terminationes,ſingularem profecto ſuæ radicis, pluralem vero in u.additis nihilominus ſecūdę perſonę, tam ſingularis quā pluralis numeri pronominibus,vt in hoc exemplo,& tandem integrum verbum explicabimus.

¶Imperatiuus. Axorob ente. Bibe tu. Axorobu entum. Bibite vos. Quod ſi forte fortuna tertię perſonę imperare voluerimus,vt bibat, addito illius perſonę pronomine, & terminatione ſeruata,facile demonſtrare poterimus,dicētes Axorob dhiq. Bibat ille. Axórobu. Bibant illi. Retracto ſcilicet accentu in antepenultimam ſyllabam verbi. Cęterū in hac ſecunda coniugatione verborū,& in omnibus ferè reliquis obſeruandum eſt,quod in pręteriti perfecti formatione,primam pręſentis ſyllabam abijcimus, &.o.pręſentis mutatur in.a.Pręterea primę & ſecūdę perſonę ſingularis numeri eiuſdem temporis pręteriti perfecti literam.t.in fine addimus,vt in exēplo patuit adducto. A quo ceu à perenni fonte haurire poſſunt,& inde bibere, atq; inebriari, qui Arabicorum verborū inflexiones,ſitibundo cupiunt animo diſcere, donec ad ampliores Grammaticę pręceptiones fœlicius peruenire queant.

¶Interea tamen non eſt prætereūdum, quod quemadmodum Hebręi (vt ab illorum Grammaticis didicimus) in orationis ſubdiſtinctione,Rebia,vnico ſcilicet puncto ſupra dictionem poſito,ita vt non Holem appareat,vtuntur. In diſtinctione vero Zatephcaton,duobus videlicet ſupra dictionem punctis. In membro quoq; Athnahhta, ſemicirculo

circulo nimirum Iridis inſtar, infra dictionē collocato. Et Paſek, linea videlicet ſeu virgula ſub dictionem poſt membrum in termino ſubſcripta, vt totam perfectam inſinuent, orationem, vti ſolent. Et Græci quoq;, ac Latini, ſua habēt punctorum genera, ad id quod dictum eſt demonſtrandū reperta, quæ à Grecorum, Latinorumq; Grāmaticis ſunt petenda. Macedones etiam & Ruſcij, ac vtriuſq; Miſię incolę, nec non Illirici & Dalmatę, imperfectos, perfectoſq; ſententiarum ſenſus, in punctando declarant, vt in libris in eorum literis ac lingua, à Calcographis iam dudum publicatis cernere licet. Indorum quoq; vſus eſt, inter ſingulas orationis dictiones, duo ſcribere puncta, & linee finem, ac ſententię terminum, quaterno indicare puncto. Chaldæi, ac Syri, duo tantum punctorū genera habent. In imperfecta enim adhuc oratione, atq; ſuſpēſa, vnico dūtaxat vti cōſueuerunt puncto. In fine vero atq; orationis termino, quatuor poſt addere puncta, nigro, rubroq; colore depicta, conſueuere. Arabes etiam quatuor punctorum genera habent. Aut enim duo puncta inter dictiones, vt nos Ceſa, & Græci Commata, inſtar Hebraici Seua, aut vnicum tantū, aut tria in formam Segol, quo quidem puncto tripliciter vtuntur, aut recto in cœlū extēſo, aut verſus Arcticum, Antarticum ve Polum, reflexo capite. Et quadrāgulari forma punctis ſcilicet quatuor eo ordine poſitis, vt vnum cœlum alterum terram, Meridiē tertium, Septētrionē vero quartū ſpectare videat᷑. Quibus in ſubdiſtinctionibus, diſtinctiōibus, mēbris, & orationum terminis vtūtur. In qbus eſt animaduertendū, qđ omnis Punica dictio quæ habet Aliph, Ce, Quiph, cū Manuben, eſt finis partis. Quoniā Manuben,

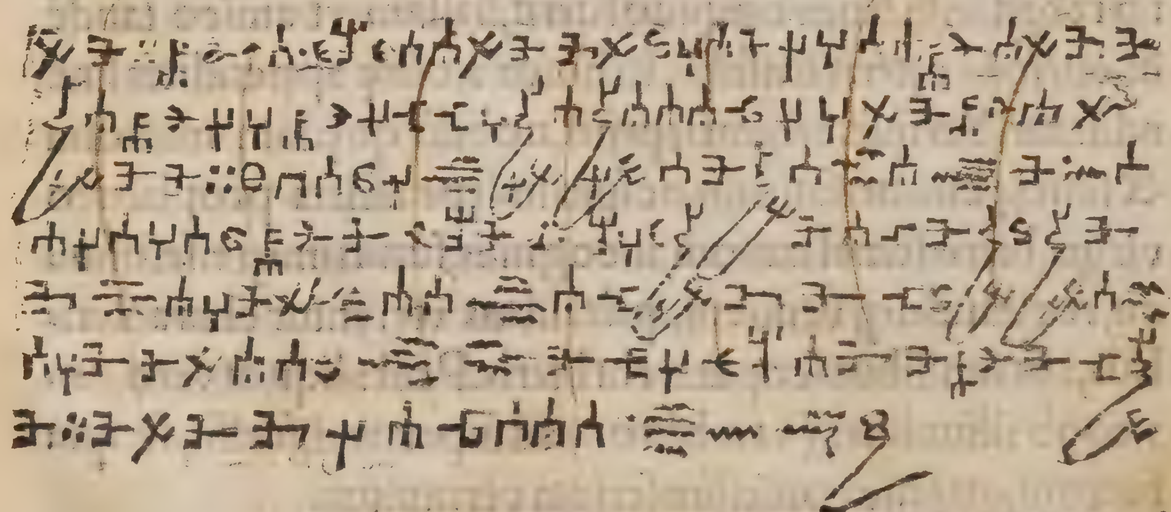
nuben,ſemper ſtat in fine partis orationis.Item ſi poſt Geu. ſequitur Aliph. Ce.Q uiph.eſt finis partis. Et ſi punctum aliqñ non adijciatur, obſeruata hac generali regula ſemp ſubintelligitur. In ĩterrogatiuis quoq; & (ſi dicere fas eſt) reſpõſalibus vario ſanè modo Arabes vtunt̃,vt ex Euãgelio Ioannis cap. 9.clare nobis innoteſcere poſſet, ſi Arabicis hic ſcriberetur literis.Verum quia illarum formis caremus,id latinis verbis,cum additis ſuo loco punctis,exprimere conabimur.Et dixit eis Ieſus ⁺ in iudiciũ ego in hunc mundum veni. vt qui non vident videant ⁺ & qui vident cœci fiant : & audierũt quidam ex phariſeis ⁺ qui cum ipſo venerant. & dixerũt ei .·. Nunquid & nos cœci ſumus :⁺ Dixit eius Ieſus ⁺: Si cœci eſſetis non haberetis peccatum⁺ Nunc vero dicitis quia videmus. & peccatum veſtrum manet ⁘ Et iſta de Arabicis in præſentia dicta ſufficiant.

MAgorum vero characteres ab Honorio Thebano,Appone.Et nonnullis alijs relictos,in lucem edidit.Inter cęteros, Cornelius Agrippa. De quibus nulla nobis cura facienda eſt. Verum quia de Spoletani adiuratione in ſuperioribus à nobis mẽtio facta eſt. Nõ ab re forſan factum omnino fuerit,ſi illam vt amico tandẽ & curioſis cęteris fiat ſatis, in huius noſtrę appendicis fine addatur.Scripſerat tamen prius,nobilis quędam matrona & ſanctę conuerſationis,ac ſpiritu ſępe afflata prophetico virgo,literis ſemel tantum,incognitis,futurumq; eſſe ſubiecit,vt quandoq; venirent,qui talibus vterentur characteribus,aut ſimilibus ſcriptitarent literis.Poſt aliquot vero annos ab illius hinc (vt arbitror) ad ſuperos diſceſſu,ſcripta fuerunt,quę hic confeſtim ſcripta cernuntur.

¶Ludouici Spoletani p̄ceptū ſiue (vt vulgo dicitur) cō-iuratio. Cum ſubſcripta Dęmonis reſponſione.

VE comando Amon, per li ſette cōmandamenti, per li diciſette Maſtri, per le dece potentiſſime parole, o ver nomi cho le quali io Maſtro voſtro ve inuoco che ſeti conſtriti ha viníri, e per Talion, Anſion, Amlion, per Giroaſtro terzo, per li ottanta Demone, & per tutte le potentie diuine, che me debiate ſcriuere la verita in queſta medeſima ſenza fraude, inganno, duppieza alcuna, chiaro non confuſo, hapertamente che ve poſſa intendere, ſel Caualiero Marchantonio figliolo de riccha donna da Piacē za, ha ritrouati tutti li dinari che laſo Antonio Maria, & ſe no in qual loco ſono.

¶Nō tā cito pennā Magus depoſuerat, quā cito q aderāt pennā eandē corripi, & in aera ſuſtolli, & in eandē chartā, īfraſcriptos characteres velociter ſcribere viderūt, ſcribētis vero manū nullus cōprehēdere poterat. Vt mihi aliqn̄ retulit, qui cū multis pręſens fuerat, & cū poſtmodū Papiā veniſſet, & factū vt fuerat enarraret. Rogatus archetypū mihi reliqt. Cuius verba adſcripſi. Characteres vero tales erant.

¶Quid

❡Quid vero characteres illi inſinuarent, quam ve reſpõſione ad quæſita redderent, ſcire oĩno nõ curaui. Quãdoquidẽ vanas Magorꝝ ſupſtitiones, & ſomnijs ſimilia deliramenta, naturali quodã ſemp odio proſecutus fuerim. Nec mihi quiſpiã perſuadere vnquã potuerit, vt talia placerent. Nõ enim me latuit, huiuſmodi nequã ſpiritus, ſuis ſemp cultoribus, laqueos tendere, vt irretitos in pernicẽ trahãt. Exẽplo nobis iãdudũ eſſe potuit (vt multos ꝑtereã) antiquus ille Simon Magus, q̄ Apoſtolorꝝ tpibus miſere interijt. Et in pręſentia hic, de quo loquimur, qui paulo ante, cũ ſe rei militari totum dediſſet, ac ſub eius vexillo armatos tercẽtos, ſiue quadringẽtos duceret pedites, ĩ ruſticorꝝ ſemel (vt rela tũ eſt) manus incidit. Qui tot illũ ferreis tridentibus (quot inuocatus Amon, in ſuis characteribus effinxerat) appetẽtes, percuſſerunt, vulnerauerũt, trãſfixerũt. Et tricipiti apud inferos Cerbero conſignandum, multis vndiq; lætalibus cribratum vulneribus, exanime tandem corpus illius reliquerũt. Verum cũ in dignoſcendis variarꝝ linguarꝝ characteribus, ac literarꝝ figuris, propenſo ſemp animo verſarer, nolui etiã hoc ſcribẽdi genus, ꝑtermittere intactũ, & rogãti Poſtello impartiri. Qui mihi, quod illius in hac Appẽdice, epiſtolas ediderim. Quod mutua inter nos colloquia, & cõmunicata cõſilia narrauerim. Quod cœpiſſe me prius edere opus meũ recenſuerim, nõ iure ſuccenſere poterit. Quis enim mihi iure ſuccenſeat? ſi tam longo ſtudio, tam inſanis ſumptibus, tam arduo, & Theſeio, vel Herculeo potius opere, atq; labore incœptũ, & iamiam exanclatũ opus ab alio (neſcio cuius gloriolæ gratia) temptatũ præoccupari cõſpicatus, meorꝝ laborꝝ (vt ſic dicã) catalogũ deſcri-

pſi. Et ſi, quod operis mei partē ἐκείνῳ τῷ τῶν βιβλίων ἐμπόρῳ tanto tempore commendatam, ad hunc vſq; diem recuperare non potuerim, indolui, & contra meos labores, aliqd fortaſſe, etiam ab alijs machinatum iri ſuſpicatus fuerim? cur Theſeo, qui multiplices olim labyrinthi anfractus, & immanis ora monſtri euadere potuit, excādeſcere, & ἰάμβους, atq; omnigena inuectiuarum genera minitari, opus eſt. Non enim propter hoc Mercatoris fidem diminui, nec illius fidei detraxi. Sed conquæſtus ſum, quod vel aſtutia, vel potius (vt illi omnino credam) ſui negotiorum geſtoris negligētia, & mercator ipſe, probatæ aliàs fidei, & Ambroſius ſua ſpe fruſtraretur. Proinde tales ſua fulmina mittant. Nec chartas maculent, effuſi tabe veneni. Quin potius ſtudeant, rempublicam literariam, quibus poſſunt, poſſunt ſanè, plurimis, auxilijs iuuare, & ſuppetias iungere, ac meliora ſemper ad communem ſtudioſorum vtilitatem in lucem edere. Ego vero interim bonorum omnium virorum, ac ſtudioſorum καὶ πάντων μάλιστα τῶν πιστῶν ἐμπόλων φιλίαν, non recuſabo. Talium enim ſemper conſuetudine delectatus ſum. Quorum etiam gratia, tot literarum genera, in præſenti noſtra Chaldaica, Syriaca, atq; Armenica introductione, & adnexa appendice in lucem dedi. Plura daturus, ſi modo iſta placuiſſe cognouero. Et miſericors Deus pro ſua benignitate conceſſerit.

¶ Excudebat Papiæ. Ioan. Maria Simoneta Cremoneñ. In Canonica Sancti Petri, in Cælo Aureo. Sūptibus & Typis, authoris libri. Anno à virginis Partu. 1539. Quinto Kal. April.

¶In opere tam vario mendas omneis omnino cauere nõ potuimus. Annotauimus in aliqbus quædã, cætera benignus lector æquo animo reſtituet.

¶Folio 13 linea 4 adnexſueris, lege adnexueris, facie 2 lin. 24 videatur, folio 14 lin. 4 ductu, lin. 23 Non prius, facie 2 lin. vltima, amephoras, fol. 15 lin. 4 ſentirent, ingenue explicarent, lin. 5 eſſet. Illi autem, Vna voce, linea. 22 erinnis, fac. 2 lin. 9 diſcerpuntur, lin. vlti. Pſalterij, ibidẽ, in cineres vulcano, fol. 16 lin. 17 legendũ, & Armeni (vt copioſe à nobis demonſtrabitur,) fol. 24 lin. 9 tam latinũ, in litera. g. fol. 47 ſcribe 27 fol. 33 fac. 2 lin. 19 varijs foraminibus à tergo, fol. 35 fac. 2 lin. 18 deuenerit, fol. 39 fac. 2 lin. 6 & q eo ꝶ, fol. 37 lin. 6 viſcoſus, lin. 16 geniti ſint fari neſciãt, fol. 38 fac. 2 li. 9 sbaqthoni, li. 15 ſabachthani, lin. 21 Aſtutz Aſtuzz im naieazt arh is, iendier thoglier, fol. 39 lin. 4 deus meus intẽde mihi, fac. 2 li. 21 Hebraice, ibidẽ, Chaldaice, fo. 40 fa. 2 li. vlt. & ab ipſis ꝑ ſomchat, fol. 41 fac. 2 lin. 16 Babel & Syriæ, fol. 42 lin. vlti. cũ pathahh, fol. 43 li. 5 vt ſatis ĩfra declarabit, lin. 22 q̃rta, lin. 25 Græco, Cappa, fol. 44 lin. 15 bſubhho, Zmaru, fol. 45 lin. 6. ¶Q uartadecima conſonans, folio. 46 lin. 6 vt 18 Ogdoade fol. 47 lin. 8 nephlun, fac. 2 linea 9 Et quum oẽs, lin. 12 raphatũ proferãt, ibidẽ, deſinẽtis, cur ſolus, fol. 50 fac. 2 lin. 15 inſinuãs, ſi optatũ, fol. 51 linea 9 Et ad numerũ, fol. 52 fac. 2 lin. 3 valgdranijn, ibidem, vphliſtijn, lin. 25 vel dathan, fol. 53 fac. 2 lin. 8 Q uiĩter, lin. 16 παραδόξωσ, lin. 27 id recte, neſcio, fol. 54 linea 24 ſed tandẽ, fol. 60 fac. 2 lin. 16 in præſentia, fol. 61 lin. 7 vt plurimũ, lin. 10 redũdãs eſt, lin. 18 tã etſi, li. 27 nullius,

fol.62 lin.11 huiuſce,lin.vlti.Athenienſis ille,fac.2 li.2 quũ dicere,lin.5 fas,fol.64 lin.11 reſipiat,faci.2 line.17 vniuerſa quæ habet.fol.lxv.lin.xi.[illegible].faci.ii.lin.iii. [illegible] lin.vlti.vt dicat.[illegible] fol.lxvi.lin.vii. bemaſecna,lin.15 qđ licet ſibilãs,lin.17 ſibilus,tñ apud, lin.18 ĩcipit,lin.19 cognoſcit̃,fol.67 lin.10 linguæ no tione,fol.69 lin.28 vigeſimo ſecũdo,fol.71 .fac.2 li.13 dageſſatũ,fol.72 fac.2 lin.13 zedguuna,lin.21 vatiqra, fol.74 fac.2 lin.1 בגד Bagad,lin.17 Buch,fol.75 lin.x. poſitũ videat̃ punctũ,lin.13 Gomal vero,fol.76.lin.26 & ſicut.D.fac.2 lin.5 vtrunq; Teth,fol.78 facie.2 lin.2 Is tunc,fol.79 lin.9 pluralẽ quomodo numerum,lin.11 ſignificent,fol.80 lin.9 Maieſtas,fol.81 fac.2 lin.3 ha=bemus,Per Odom,lin.16 hac,fol.83 li.22 grauis,lege acuti,fol.85 lin.13 ſequens lam,lin.27 acuti vel graues, fol.90 fa.2 li.9 Bahhuoch,fol.94 lin.16 vaſlitoneiho, fac.2 lin.10 indicans,lin.14 Rachſæ,fol.98 lin.13 tra=ditionibus,fol.104 lin.23 ſubſtituẽs,li.vlt.eſſet facturus, fol.cv.lin.xxii.[illegible] lin.xxiii.cul damſabrin.fac.ii. lin.vi.[illegible] fol.cvii.lin.vi.quod quarto die,fol.cix. fac.2 lin.vlt.format̃,fol.111 li.15 inuetã gẽtiles phibẽt. fol.112 lin.5 Vmoſcau,fol.120 lin.16 althlag,lin.20 Algnam,lin.21 Algnam,fol.123 lin.21 Emphron, fac.2 lin.22 dextrum,fol.124 lin.21 keratom,fa.2 lin. vlt.habet,fol.132 fac.2 lin.vltima,Iamin tlitin,dies tres,& [illegible] Iaumin rabigain,dies quatuor,& fol.133 lin.3 aliaumi,fol.134 lin.vlti.vbiſcriptũ eſt 16.17.18

ſcribe

ſcribe.xv.xvi.xvii. ܐܘܪܫܠܡ Tementagas.xviii.fol. cxxxv.lin.vii. ܡܫܡܫܢܝܬܐ fol.cxxxvi. fac.ii.li. 9 Ethtahhdath,fol. 140 fac.2 lin.2 multijugæ,fol. 141 lin.1 peragrare,fol. 144 linea 3 profertur au; vel af, & if, fol.145 lin.5 cam,fac.2 lin.19 aſtuzzai,fol.146 linea vlti.incipientibus,fol.147 facie.2 lin.17 Acin,fol.153 fac.ii.lin.vlti.μέιζω,fol.clviii.fac.ii.lin.xiiii.ծանեաւ.ibi dem.Tzaneau,lin.xvi.viuens eſt Ioannis.iiii. Et Mat. fol.clix.lin.i.tzitzaglelωn,lin.xviii.Թարգմանի. faci. ii.lin.vi.Syriæ vel Aſſyriæ,lin.xvi.Mare in capharnaũ, fol.clxi.lin.ii.կարողութաի.lin.vii.սատանայի. linea vlti.patraſtuthab,fac.ii.lin.ii. Veræ, lin.xiii. աստուծ, fol.clxviii.lin.ii. Հուրն յորդանանու,lin.iiii. Հուրք. linea.xvi.vt վարդ ապետ,fol.clxx.lin.i.Spezties : fol. clxxii.lin.viii.քաղ ցր,fac.ii.lin.iiii.արդեոյ,fol. clxxiii. lin.i.կոչեցի.fol.clxxx.fac.ii.lin.xxvi.cõmẽdem, fol. 182 fac.2 li.7 Ticinẽſi matre natũ,fol.183 li.16 dola= bra,fol.184 fa.2 li.1 Matthæi.6 fo.185 fa.2 li.10 dña mea,fol.187 li.11 affecerũt,fo.188 li.9 ad mariã virgi= nẽ,fol.189 Exercitamentũ Chal.fol.190 lin.17 digna fuiſti,fa.ii.li.xii. յութաին,fo.cxci.li.x.ipſi filii dei,fac. ii.lin.xvii.սուրբոցն,lin.xviii.մեղաց,fol.cxciii. fac.ii.

linea

ERRORES EMENDATI.

linea vlti.in fine,vbi dicit.❡Eſt etiã,lege.❡Adam nũc fol.cxcv.lin.xxix.me hercle,fol.cxcvi.li.viii.adde ἄλλο facie.ii. linea.xviii. Աբրահամու. fol.cxcix.linea.xvii. defferenda,fol.ccii.facie.ii.lin.xviii.& Aſtrologi,linea xxiiii.noſtris traderentur,linea.xxv.peruenerant, folio cciiii.linea.iii.vuauuf,folio.ccix.linea.viii.habeat,linea xxvi.fœmininorum,folio.ccx.linea.xv. Vocatiui.a.ya.

❡Literarum vero inuerſiones, & non obſeruatam ſæpe numero orthographiam,& minuta quædam cognitu faci lia,lectori partes aliquas relinquentes, in præſentia aliter notare non curauimus.

REGISTRVM HVIVS OPERIS.

a. b. c. d. e. f. g. h. i. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. x. y. z. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. V. X. Y. Z. Aa. Bb. Cc. Dd. Ee. Ff. Gg. Hh.

Omnes ſunt Duerni.

[illegible]

Iodocus Illen conteſtain

Ffraim